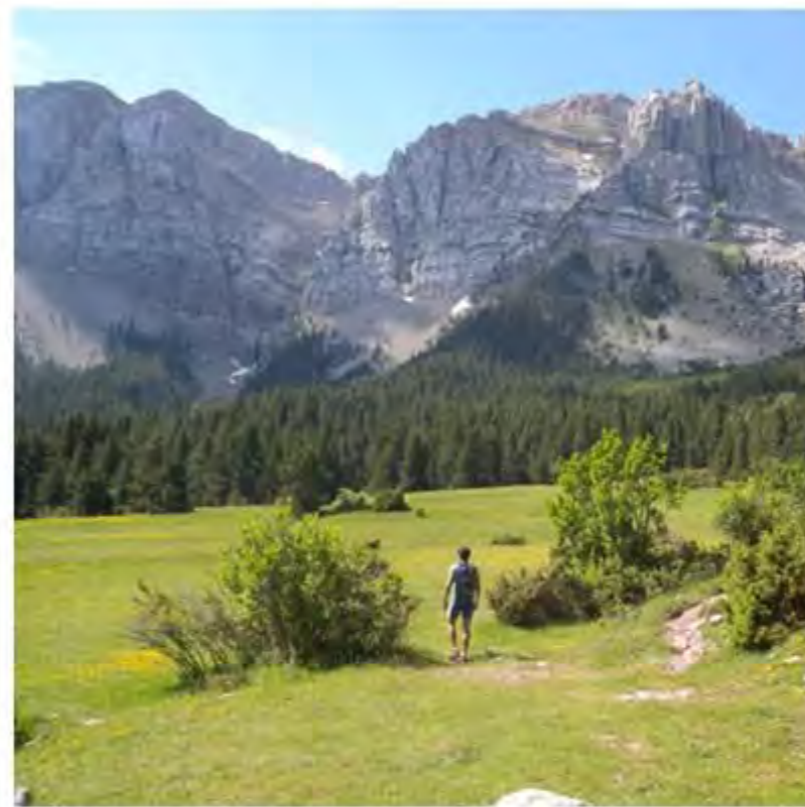

Turisme i reptes socioterritorials:

LA GESTIÓ DE L'ACTIVITAT TURÍSTICA EN UNA COMARCA DE MUNTANYA: LA CERDANYA

ÍNDEX

Índex.....	i	2.2 Activitat econòmica (excepte el turisme).....	39
Índex de mapes.....	iii	2.2.1 Context de l'activitat econòmica de la Cerdanya	39
Índex de taules.....	iv	2.2.2 Ocupació i mercat de treball (per municipi)	40
Índex de figures.....	vi	2.2.2 Teixit productiu i activitat econòmica.....	43
Crèdits	ix	2.2.3 Renda i desigualtats	45
Pròleg	x	2.2.4 Educació i formació	46
I. MEMÒRIA	1	2.3 Serveis i equipaments	46
1 Sistema Territorial.....	2	2.3.1 Serveis a les persones.....	46
1.1 Localització, delimitació, medi físic i ambiental.....	2	2.3.2 Serveis turístics	52
1.1.1 Localització general.....	2	2.3.3 Activitat comercial.....	53
1.1.2 Delimitació i unitats administratives	2	2.4 Mobilitat.....	54
1.1.3 El medi físic.....	3	2.4.1 Desplaçaments externs.....	54
1.1.4 Recursos i reptes ambientals	8	2.4.2 Mobilitat transfronterera	56
1.2 Sistema d'Assentaments	9	2.4.3 Autocontenció de la comarca de la Cerdanya.....	56
1.2.1 Estructura urbana.....	9	2.4.4 Mobilitat interna de la Cerdanya.....	56
1.2.2 Morfologia urbana.....	11	2.4.5 Quota modal.....	57
1.2.3 Habitatge	13	2.4.6 Teletreball i mobilitat laboral.....	58
1.2.4 Segregació urbana	18	2.4.7 Motius de desplaçaments	58
1.3 Infraestructura de mobilitat	19	2.4.8 Ús de les infraestructures	58
1.3.1 Infraestructura viària	20	3 Identificació dels recursos territorials.....	59
1.3.2 Infraestructura ferroviària.....	21	3.1 Evolució del turisme a la Cerdanya	59
1.3.3 Infraestructura de transport en autobusos.....	25	3.1.1 Història del turisme a la Cerdanya	59
1.3.4 Infraestructura ciclista	25	3.1.2 Oferta turística de la Cerdanya.....	61
1.3.5 Infraestructura de vianants	26	3.1.3 Condiciones del trabajo turístico en la Cerdanya.....	64
1.4 Espais oberts.....	27	3.2 Activitats econòmiques vinculades a la temporada turística d'hivern (esquí i après-esquí)	65
1.4.1 Espais hídrics.....	27	3.2.1 Anàlisi històrica	65
1.4.2 Espais agrícoles	29	3.2.2 Activitats d'hivern	65
1.4.3 Espais forestals	31	3.2.3 Principals tipologies de les activitats d'hivern	65
2 Dinàmiques territorials.....	34	3.2.4 Impacte econòmic i ocupació de les activitats d'hivern	69
2.1 Evolució de la població.....	34	3.3 Activitats econòmiques vinculades a la temporada turística d'estiu i ús turístic d'espais oberts naturals.	72
2.1.1 Evolució històrica de la població (Cerdanya i municipis).....	34	3.3.1 Ajuntaments	72
2.1.2 Distribució actual de la població per municipis	35	3.3.2 Estacions d'esquí.....	73
2.1.3 Densitat i estructura demogràfica (edat, sexe, nacionalitat).....	36	3.3.3 Espais naturals.....	73
2.1.4 Factors que expliquen els canvis demogràfics (migracions, natalitat, economia, etc.)	38	3.3.4 Hípiques, camps de golf i aeròdroms.....	77
		3.4 Altres recursos disponibles o utilitzats per desestacionalitzar l'activitat turística.....	77

3.4.1	Nuclis urbans tradicionals	78	5.1.3	Planejament territorial.....	117
3.4.2	Patrimoni arqueològic	80	5.1.4	Paisaje	118
3.4.3	Edificis religiosos	80	5.2	Urbanisme i polítiques urbanes.....	120
3.4.4	Infraestructura patrimonial	82	5.2.1	Habitatge	121
3.4.5	Infraestructura militar búnquers i castells	83	5.2.2	Rehabilitació de barris	122
3.4.6	Productes destacats – producte local gastronòmic	85	5.2.3	Planejament urbanístic	122
3.4.7	Preparacions gastronòmiques	85	5.2.4	Urbanitzacions	123
3.4.8	Festivitats locals	86	5.3	Sistema de mobilitat.....	124
3.4.9	Esdeveniments locals o festivals	86	5.3.1	Mobilitat privada.....	125
3.4.10	Llegendes.....	87	5.3.2	Mobilitat pública ferroviària	125
3.4.11	Ballets de Talló.....	87	5.3.3	Transport públic bus.....	126
4	El planejament i la gestió de les destinacions turístiques	88	5.3.4	Mobilitat activa	127
4.1	Planejament territorial i infraestructures	88	5.4	Sistema d'espais oberts i gestió ambiental	128
4.1.1	Planejament territorial (Pla de l'Alt Pirineu i Aran)	88	5.4.1	Espais agrícoles.....	128
4.1.2	Pla director urbanístic de la Cerdanya (PDUC).....	90	5.4.2	Espais forestals i d' alta muntanya	129
4.1.3	Planejament municipal	92	5.4.3	Espais fluvials	130
4.1.4	Planejaments sectorials.....	92	5.4.4	Instruments de planificació i gestió.....	130
4.2	Planejament urbanístic i polítiques urbanes	95	5.5	Planejament i gestió turística	131
4.2.1	Marc legal.....	95	5.5.1	Oferta	131
4.2.2	Instruments de planejament urbanístic	95	5.5.2	Demanda	132
4.2.3	Classificació del sòl.....	96	5.5.3	Condiciones laborales	133
4.2.4	Qualificació del sòl.....	98	5.5.4	Planificació i gestió.....	133
4.2.5	Habitatge social	99	5.5.5	Síntesi planejament i gestió turística.....	134
4.3	Protecció i gestió ambiental d' espais naturals	100	5.6	Activitats econòmiques no turístiques	135
4.3.1	Espais protegits.....	100	5.6.1	Agricultura i ramaderia	135
4.3.2	Gestió ambiental.....	105	5.6.2	Comerç.....	136
4.4	Planejament i gestió turística.....	107	5.6.3	Indústries i artesanía.....	136
4.4.1	Instruments de planificació a escala autonòmica	107	5.6.4	Serveis públics	137
4.4.2	Instruments de planificació a escala comarcal	109	5.6.5	Dafo de síntesi.....	137
4.4.3	Instruments de planificació a escala municipal	111	5.7	Equipaments turístics d' hivern	138
4.4.4	Actors en la gestió del turisme	112	5.7.1	Allotjament turístic	138
II. DEBILITATS / FORTALESES, AMENACES / OPORTUNITATS	115	5.7.2	Estacions d'esquí de muntanya i esquí nòrdic.....	139	
5	DAFO	116	5.7.3	Estacions d'esquí alpí.....	139
5.1	Territori	116	5.7.4	Aprés Ski.....	140
5.1.1	Estructura administrativa.....	116	5.7.5	Dafo de síntesi.....	141
5.1.2	Inserció en àmbits supracomarçals	117	5.8	Altres recursos culturals per a la diversificació econòmica	141

5.8.1	Patrimoni tangible	142
5.8.2	Patrimoni intangible	143
5.8.3	Itineraris turístics	143
5.8.4	Gastronomia i restauració.....	144
5.8.5	DAFO de síntesi	144
III.	CRITERIS	147
6	Criteris	148
6.1	Territori	148
6.2	Urbanisme i polítiques urbanes	148
6.3	Sistema de mobilitat	149
6.4	Sistema d'espais oberts i gestió ambiental.....	149
6.5	Planejament i gestió turística.....	150
6.6	Activitats econòmiques no turístiques.....	151
6.7	Equipaments turístics d'hivern.....	151
6.8	Altres recursos culturals per a la diversificació econòmica.....	152
IV.	PROPOSTES I PROJECTES.....	153
7	Propostes i projectes.....	154
7.1	Territori	154
7.1.1	Propostes	154
7.1.2	Projectes	154
7.2	Urbanismo y políticas urbanas	159
7.3	Sistema de mobilitat	168
7.3.1	Propostes	168
7.3.2	Projectes	168
7.4	Sistema d'espais oberts i gestió ambiental.....	173
7.5	Planejament i gestió turística.....	182
7.5.1	Propostes	182
7.5.2	Projectes	182
7.6	Activitats econòmiques no turístiques.....	185
7.6.1	Propostes	185
7.6.2	Projectes	185
7.7	Equipaments turístics d'hivern.....	188
7.8	Altres recursos culturals per a la diversificació econòmica.....	192
V.	BIBLIOGRAFIA	199
VI.	ANNEXOS.....	213
	Annex 1.	214

VII.	APÈNDIXS	215
	Apèndix 1. Cartell de les jornades de transferència.....	216
	Apèndix 2. Quadern troncal.....	217
	Apèndix 3. Làmines de presentació dels projectes	236

ÍNDIX DE MAPES

Mapa 1.1.	Localización de la comarca de la Cerdanya en Catalunya.....	2
Mapa 1.2.	Municipis de la Cerdanya i la divisió administrativa de les províncies de Girona i Lleida.....	3
Mapa 1.3.	Ubicació de la vegueria de l' Alt Pirineu i Aran a Catalunya.....	3
Mapa 1.4.	Relleu i hidrologia de la comarca de la Cerdanya (Catalunya).....	4
Mapa 1.5.	Unitats geològiques de la comarca de la Cerdanya (Catalunya).....	4
Mapa 1.6.	Divisió climàtica de Catalunya (criteris termopluiomètrics)	5
Mapa 1.7.	Temperatura mitjana anual de Catalunya (1991-2020).....	5
Mapa 1.8.	Mapa de cobertes del sòl de la Cerdanya (2023)	8
Mapa 1.9.	Nuclis de poblacions a la Cerdanya el 2025	10
Mapa 1.10.	Expansió de l' ús de sòl urbanitzat i edificat dins la comarca de Cerdanya entre els anys 1987 i 2023	10
Mapa 1.11.	Tipologia d'ús de sòl edificat a Cerdanya el 2023	11
Mapa 1.12.	Ús de sòl urbanitzat i edificat de la Cerdanya el 2023.....	11
Mapa 1.13.	Tejido urbano de las áreas residenciales y de uso mixto en Cerdanya en 2023.....	13
Mapa 1.14.	Habitatge principal als municipis de Cerdanya el 2021	14
Mapa 1.15.	Mapa de l'habitatge turístic als municipis de Cerdanya el 2025	14
Mapa 1.16.	Mitjana anual del preu mensual de lloguer (euros/mes) en municipis de Cerdanya el 2024	18
Mapa 1.17.	Renda mitjana per llar als municipis de Cerdanya el 2023.....	19
Mapa 1.18.	Índex de Gini als municipis de Cerdanya i Catalunya el 2023.	19
Mapa 1.19.	Xarxa de transport i estructura territorial a la Cerdanya.	20
Mapa 1.20.	Xarxa de carreteres de la Cerdanya.....	20
Mapa 1.21.	Linea R3 i respectives estacions a l' interior de la Cerdanya	22
Mapa 1.22.	Parades d'autobús de la Cerdanya.....	25
Mapa 1.23.	Xarxa de mobilitat ciclista i camí de Sant Jaume a la Cerdanya	26
Mapa 1.24.	Cabal mitjà anual i ecològic en m ³ /s any 2022.	28
Mapa 1.25.	Localització de les Infraestructures hidràuliques a la comarca la Cerdanya.....	28
Mapa 1.26.	Localització de Zones amb Alta Probabilitat d' Inundació amb retorn de 10 anys a la comarca la Cerdanya i municipis.....	29
Mapa 1.27.	Mapa Sistema Agrícola de la comarca de la Cerdanya 2024.....	29

Mapa 1.28. Mapa canvis d'usos del sòl reclassificats de la comarca de la Cerdanya 1987-2022.	30
Mapa 1.29. Tipus de bosc a la Cerdanya.....	32
Mapa 1.30. Principals espècies arbòries de la Cerdanya.....	32
Mapa 1.31. Mapa de espacios abiertos de la comarca de la Cerdanya.....	33
Mapa 1.32. Mapa índex de connectivitat terrestre a la comarca de la Cerdanya.	34
Mapa 2.1. Distribució municipal de la Cerdanya.....	35
Mapa 2.2. Població estacional ETCA. Comarques i Aran. 2023.....	36
Mapa 2.3. Distribució dels centres d'educació.....	46
Mapa 2.4. Distribució dels centres sanitaris.....	48
Mapa 2.5. Espais esportius de la Cerdanya.....	50
Mapa 2.6. Mapa de comissaries i parcs de Bombers.....	51
Mapa 2.7. Distribució de places d'habitatges d'ús turístic Cerdanya.....	53
Mapa 2.8. Oficines de turisme.....	53
Mapa 2.9. Desplaçaments externs amb origen o destinació la Cerdanya el dimecres 17 gener de 2025.....	54
Mapa 2.10. Desplaçaments externs amb origen o destinació la Cerdanya dimecres 17 de juliol 2024.....	55
Mapa 2.11. Desplaçaments externs amb origen o destinació la Cerdanya el diumenge 21 de gener 2025.....	55
Mapa 2.12. Desplaçaments externs amb origen o destinació el dissabte 17 de juliol 2024.....	55
Mapa 2.13. Desplaçaments interns a Cerdanya en dies laborables el novembre 2024 - gener 2025.....	57
Mapa 2.14. Desplaçaments interns a Cerdanya en dies no laborables el novembre 2024 - gener 2025.....	57
Mapa 3.1. Distribució de l'oferta turística.....	61
Mapa 3.2. Temps de viatge des de Barcelona a les estacions dels Pirineus.....	65
Mapa 3.3. Tipus d'estacions d'esquí Cerdanya.....	66
Mapa 3.4. Estacions i serveis d'esquí de la Cerdanya.....	66
Mapa 3.5. Variació absoluta N° afiliats entre els trimestres de setembre i desembre 2024.....	71
Mapa 3.6. Distribució percentual del total de viatges de gener 2025 per municipis.....	72
Mapa 3.7. Rutes de senderisme oficials del Parc Natural del Cadí-Moixeró a la Cerdanya.....	74
Mapa 3.8. Rutes llargues que passen per la Cerdanya.....	75
Mapa 3.9. Rutes en bici a la Cerdanya.....	76
Mapa 3.10. Observació d'aus de la Cerdanya.....	76
Mapa 3.11. Esglésies romàniques de la Cerdanya.....	81
Mapa 3.12. Búnquers a l'extensió del Pirineu.....	83
Mapa 4.1. Esquema de connectivitat territorial dels espais naturals (Alt Pirineu i Aran).....	89
Mapa 4.2. Sistema d'assentaments de l'Alt Pirineu i Aran.....	89
Mapa 4.3. Proposta de reserves per a l'eix transeuropeu de l'E-9.....	90

Mapa 4.4. Estructura del territori, PDUC.....	91
Mapa 4.5. Sòl No Urbanizable, PDUC.....	92
Mapa 4.6. Espais d'interès natural de la comarca de la Cerdanya inclosos en el PEIN.....	94
Mapa 4.7. Classificació del sòl a Cerdanya l'any 2025.....	97
Mapa 4.8. Qualificació del sòl de Cerdanya per municipis a l'1 de gener del 2025.....	98
Mapa 4.9. Mapa dels espais protegits a la comarca de la Cerdanya.....	100
Mapa 4.10. Mapa de la Xarxa Natura 2000 a la comarca de la Cerdanya.....	101
Mapa 4.11. Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) a la comarca de la Cerdanya.....	101
Mapa 4.12. Mapa dels Espais Naturals de Protecció Especial (ENPE) a la comarca de la Cerdanya.....	102
Mapa 4.13. Mapa de les zones humides de la comarca de la Cerdanya.....	103
Mapa 4.14. Zona Protegida Vulnerable i la permeabilitat del sòl a la Comarca la Cerdanya.....	104

ÍNDEX DE TAULES

Taula 1.1. Espècies en risc i la seva categoria a la Cerdanya.....	7
Taula 1.2. Espècies representatives de l'Alt Pirineu.....	7
Taula 1.3. Superfícies urbanitzades a la comarca de la Cerdanya els anys 1987 y 2023.....	11
Taula 1.4. Àrees d'ús en hectàrees a Cerdanya el 2023.....	12
Taula 1.5. Tipus de teixit urbà de les àrees residencials i d'ús mixt en hectàrees a Cerdanya el 2023.....	13
Taula 1.6. Habitatges principals i no principals a la comarca de Cerdanya el 1981 i el 2021.....	13
Taula 1.7. Règim de tinença a la comarca de Cerdanya el 1981 i el 2021.....	15
Taula 1.8. Preus de la venda d'habitatge per preus mitjans (milers €), superfície mitjana (m2 construïts), i preus mitjans (euros/m2) per àmbits territorials el 2024.....	16
Taula 1.9. Mitjana anual de contractes per municipis, 2024.....	18
Taula 1.10. Catàleg de vies a la Cerdanya: Nom, tipus, km i tram.....	21
Taula 1.11. Característiques principals del Túnel del Cadí.....	21
Taula 1.12. Característiques principals del Túnel dePuymorens.....	21
Taula 1.13. Serveis de la línia R3 de Rodalies de Catalunya: L'Hospitalet de Llobregat – Puigcerdà. Servei, recorregut i parades, temps de viatge i dies de circulació.....	23
Taula 1.14. Serveis ferroviaris operatius al nord de la Garriga: recorreguts, temps de viatge, freqüències i expedicions diàries per sentido.....	24
Taula 1.15. Busos substitutoris des de Barcelona Fabra i Puig: destinació, tipus de servei, parades i freqüències..	24
Taula 1.16. Línies d'autobus a principals ciutats catalanes.....	25
Taula 1.17. Cabal i precipitació mitjana al Riu Segre, anys 2018-2025.....	27
Taula 1.18. Taula comparativa de caudal ecològic del Rió Segre.....	27
Taula 1.19. Producció per grup de cultiu a la Comarca de la Cerdanya el 2024.....	31

Taula 2.1. Percentatge de contractes per sectors a escala regional, provincial i comarcal (2024).....	40	Taula 5.8. DAFO específic de rehabilitació de barris.....	122
Taula 2.2. Estudis superiors postobligatoris (%) als municipis de la Cerdanya.....	46	Taula 5.9. DAFO específic de planejament urbanístic	122
Taula 2.3. Tipologies d'equipaments esportius.....	50	Taula 5.10. DAFO específic d'urbanitzacions	123
Taula 2.4. Fluxos de pujades i baixades diàries a les estacions ferroviàries de la Cerdanya	59	Taula 5.11. DAFO general sistema de mobilitat.....	124
Taula 3.1. Oferta d'activitats turístiques a la Cerdanya: temporada i públic objectiu	61	Taula 5.12. DAFO mobilitat pública ferroviària.....	126
Taula 3.2. Percentatge de visitants anuals per país a la Cerdanya.....	63	Taula 5.13. DAFO mobilitat pública en bus	126
Taula 3.3. Nombre de treballadors i treballadores de l'estranger per activitat econòmica d'establiment a la Cerdanya any 2022.....	64	Taula 5.14. DAFO mobilitat activa.....	127
Taula 3.4. Resum abonaments d'esquí nòrdic 2025/26.	67	Taula 5.15. DAFO de síntesi del sistema d'espais oberts i gestió ambiental.	128
Taula 3.5. Resum Forfait temporada 2025/26 estació La Masella.	68	Taula 5.16. DAFO de los espacios agrícolas.	128
Taula 3.6. Resum tarifes diàries 2025/26 estació La Masella.	68	Taula 5.17. DAFO d'espais forestals i d'alta muntanya	129
Taula 3.7. Resum tarifes temporada per a adults La Molina.....	68	Taula 5.18. DAFO d'espais fluvials	130
Taula 3.8. Estructura ocupacional sectorial.....	69	Taula 5.19. DAFO d'instruments de planificació i gestió.....	130
Taula 3.9. Taula resum d'activitats turístiques associades a la temporada d'estiu ofertes per les estacions d'esquí de la Cerdanya.....	73	Taula 5.20. DAFO de l'oferta.....	131
Taula 3.10. Taula resumen de rutas oficiales del Parc Natural Cadí-Moixeró, que transcurren por la Cerdanya.....	74	Taula 5.21. DAFO de la demanda.....	132
Taula 3.11. Llistat d'acadèmies i llocs d'hípica a la Cerdanya	77	Taula 5.22. DAFO de les condicions laborals	133
Taula 3.12. Llistat de camps de Golf ala Cerdanya.....	77	Taula 5.23. DAFO de la planificació i gestió	133
Taula 3.13. Tipologia de recursos turístics culturals tangibles i intangibles presents a la Cerdanya.	78	Taula 5.24. DAFO Planeamiento y gestión turística.....	134
Taula 3.14. Capelles i esglésies romàniques de la comarca de la Cerdanya.	81	Taula 5.25. DAFO d'agricultura i ramaderia.....	135
Taula 4.1. Instruments de planejament urbanístic vigent.....	95	Taula 5.26. DAFO de comerç	136
Taula 4.2. Habitatges protegits vigents el 2024 per àmbits territorials	100	Taula 5.27. DAFO d'indústries i artesanía.	136
Taula 4.3. Superfície dels espais de la Xarxa Natura 2000 a la comarca de la Cerdanya	101	Taula 5.28. DAFO de serveis públics	137
Taula 4.4. Superfícies dels espais PEIN a la comarca de la Cerdanya.....	102	Taula 5.29. DAFO de síntesi d'activitats econòmiques no turístiques.....	137
Taula 4.5. Espais i superfícies dels Espais Naturals de Protecció Especial (ENPE) a la comarca de la Cerdanya.....	102	Taula 5.30. DAFO de l'allotjament turístic	138
Taula 4.6. Distribució de les zones humides per categoria i superfície de la comarca de la Cerdanya.....	103	Taula 5.31. DAFO d'estacions d'esquí de muntanya i esquí nòrdic	139
Taula 4.7. Organismes competents en la gestió ambiental i d'espais naturals de la Comarca de la Cerdanya.....	104	Taula 5.32. DAFO d'estacions d'esquí alpí.....	139
Taula 4.8. Resum de normativa de gestió ambiental i d'espais naturals aplicable a la Cerdanya.	105	Taula 5.33. DAFO Après Ski.....	140
Taula 5.1. DAFO de Territori.....	116	Taula 5.34. DAFO de síntesi dels equipaments turístics d'hivern.....	141
Taula 5.2. DAFO de l'estructura administrativa.....	116	Taula 5.35. DAFO parcial patrimoni tangible	142
Taula 5.3. DAFO de la inserció en àmbits supracomarçals.....	117	Taula 5.36. DAFO parcial patrimoni intangible	143
Taula 5.4. DAFO del planejament territorial.....	118	Taula 5.37. DAFO parcial itineraris turístics	143
Taula 5.5. DAFO del paisatge	119	Taula 5.38. DAFO parcial gastronomia i restauració	144
Taula 5.6. DAFO d'urbanisme i polítiques urbanes a Cerdanya	120	Taula 5.39. DAFO síntesi d'altres recursos culturals per a la diversificació econòmica per a nous serveis turístics	144
Taula 5.7. DAFO específic d'habitatge.....	121	Taula 6.1. Criteris territorials de la Cerdanya.....	148

Taula 6.2. Criteris d'urbanisme i polítiques urbanes	148
Taula 6.3. Criteris de sistema de mobilitat	149
Taula 6.4. Criteris per al sistema d'espais oberts i gestió ambiental.	150
Taula 6.5. Criteris planejament i gestió turística	150
Taula 6.6. Criteris per a les activitats econòmiques no turístiques.....	151
Taula 6.7. Criteris per als equipaments turístics d'hivern.....	152
Taula 6.8. Criteris altres recursos culturals per a la diversificació econòmica per a nous serveis turístics	152
Taula 7.1. Resum de criteris, propostes i projectes territorials.....	154
Taula 7.2. Proyecto 1.1. Enfortir administrativament el Consell Comarcal de la Cerdanya.....	154
Taula 7.3. Proyecto 1.2. Establir un organisme integrat de cooperació transfronterera.....	156
Taula 7.4. Proyecto 1.3. Revisar el Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran	157
Taula 7.5. Proyecto 1.4. Crear un projecte integral paisatgístic de la Cerdanya	158
Taula 7.6. Propuestas y proyectos de urbanismo y políticas urbanas.....	159
Taula 7.7. Cronograma projecte 2.1	160
Taula 7.8. Desenvolupament del projecte 2.1	160
Taula 7.9. Projecte 2.2. Creació d' una oficina tècnica que impulsi projectes per al Pla de Barris.	162
Taula 7.10. Cronograma projecte 2.2	163
Taula 7.11. Projecte 2.3. Revisar i actualitzar del POUPM de la Cerdanya, amb inclusió de Puigcerdà, Bellver, i Llívia.	163
Taula 7.12. Cronograma I projecte 2.3.....	165
Taula 7.13. Cronograma II projecte 2.3	165
Taula 7.14. Projecte 2.4. Elaboració d' un Pla Director Urbanístic de Sòls d' Urbanitzacions de Baixa Densitat ..	165
Taula 7.15. Cronograma del project 2.4.	167
Taula 7.16. Propostes per al sistema de mobilitat	168
Taula 7.17. Projecte 3.1. Elaboració d'una plataforma d'informació i innovació tecnològica de mobilitat col·lectiva de la Cerdanya.....	168
Taula 7.18. Projecte 3.2. Proposta de reorganització de la xarxa d' autobusos centrat en la mobilitat quotidiana ..	170
Taula 7.19. Proyecto 3.3. Impulsar la propuesta técnica de mejora de infraestructura de la línea R3.	171
Taula 7.20. Projecte 3.4. Pla de mobilitat activa de la Cerdanya, infraestructura i promoció.....	172
Taula 7.21. Propostes i projectes per al sistema d' espais oberts i gestió ambiental	174
Taula 7.22. Proyecto 4.1. Diseño del Plan Comarcal de Gestión Integrada de los Espacios Abiertos	174
Taula 7.23. Projecte 4.2. Programa de recuperació i posada en valor del mosaic agroforestal i espais comunals..	176
Taula 7.24. Projecte 4.3. Projecte pilot d' Aprofitament Agrosilvopastoril	178
Taula 7.25. Calendari d' activitats per campanya amb necessitat de mà d'obra.	181
Taula 7.26. Desglossament de pressupost per a implantació de campanyes del pilot	181

Taula 7.27. Criteris, Propostes i Projectes del planejament i gestió turística	182
Taula 7.28. Proyecto 5.1. Pla General de Gestió de Destinació Cerdanya	182
Taula 7.29. Projecte 5.2. Organisme de gestió turística.....	184
Taula 7.30. Propostes i projectes: Activitats econòmiques no turístiques	185
Taula 7.31. Projecte 6.1. Institut de Desenvolupament Econòmic de la Cerdanya.	185
Taula 7.32. Projecte 6.2. Mercat de referència comarcal a Puigcerdà.	186
Taula 7.33. Projecte 6.3. Organisme de coordinació de cossos de prevenció i atenció d' emergències forestals de la Cerdanya.	186
Taula 7.34. Projecte 6.4. Centre d' Estudis Superiors Transfronterer de la Cerdanya.	187
Taula 7.35. Criteris, propostes i projectes per als equipaments turístics d' hivern.....	188
Taula 7.36. Projecte 7.1. Implementar una estratègia comarcal de reconversió de l' allotjament turístic.	189
Taula 7.37. Projecte 7.2. Renaturalització de les pistes d' esquí.....	190
Taula 7.38. Projecte 7.3. Crear la marca unificada 'Cerdanya Nòrdica'.....	192
Taula 7.39. Proyecto 8.1. Creación de un organismo transfronterizo de gestión y preservación del patrimonio, vinculando culturalmente a la alta y baja Cerdanya.....	193
Taula 7.40. Projecte 8.2. Elaboració d' un pla de conservació del patrimoni intangible i impuls del sector cultural a la Cerdanya, que presti especial atenció a la promoció i inclusió d' aquest patrimoni en macro esdeveniments. ...	194
Taula 7.41. Projecte 8.3. Pla de promoció i protecció de productes i preparacions locals.	195
Taula 7.42. Projecte 8.4. Creació d' una cooperativa de producció i distribució agrícola amb participació pública.	197

ÍNDIX DE FIGURES

Figura 1.1 Climograma estació de Puigcerdà	5
Figura 1.2. Fenomen d' inversió tèrmica.....	6
Figura 1.3. Gràfic de la temperatura mitjana anual a Catalunya.....	6
Figura 1.4. <i>Dracocephalum austriacum</i>	6
Figura 1.5. <i>Orchis spitzelli</i>	6
Figura 1.6. Cliserie o perfil de vegetació de la Cerdanya	7
Figura 1.7. Gall fer (<i>Tetrao urogallos</i>)	7
Figura 1.8. Ós bru dels Pirineus (<i>Ursus arctos</i>).....	7
Figura 1.9. Isard pirinenc (<i>Rupicapra pyrenaica</i>).....	7
Figura 1.10. Trencalòs (<i>Gypaetus barbatus</i>)	7
Figura 1.11. Granges de Cerdanya / Viles i pobles / Centres d'esquí / Urbanització de baixa densitat.	10
Figura 1.12 Àrees d'ús en hectàrees (%) a Cerdanya el 2023	12
Figura 1.13. Casc urbà a Puigcerdà i Bellver, 2025.....	12

Figura 1.14. Eixample a Puigcerdà i Llúvia, 2025	12	Figura 2.15. Nombre de contractes per mes a la Cerdanya (2024)	42
Figura 1.15. Zones urbanes laxes a Alp i Bolvir, 2025	12	Figura 2.16. Nombre de contractes per mes a Puigcerdà (2024)	42
Figura 1.16. Habitatges aïllats al municipi de Sansor i Prats i la Molina, 2025.....	12	Figura 2.17. Nombre de contractes per mes a Bellver de Cerdanya (2024)	42
Figura 1.17. Distribució de tipus de teixit urbà en àrees residencials i d'ús mixt (%) a Cerdanya el 2023.....	13	Figura 2.18. Nombre de contractes per mes a Alp (2024)	42
Figura 1.18. Habitatges buits i ocupats sense títol habilitant a Cerdanya al 31 de desembre de 2024.....	14	Figura 2.19. Nombre de contractes per mes a Llúvia (2024).....	42
Figura 1.19. Evolució del total d'habitatges iniciats (per 1000 habitants) per àmbits territorials 2013-2024.....	15	Figura 2.20. Distribució de les empreses segons sector d'activitat per municipi de la Cerdanya (2024)	43
Figura 1.20. Variació anual del nombre de compravendes d' habitatge nou lliure per 1000 habitants, per àmbits territorials 2013-2024	16	Figura 2.21. Teixit empresarial a la comarca de la Cerdanya.....	43
Figura 1.21. Variació anual de compravendes d' habitatge usat per 1000 habitants, per àmbits territorials 2013-2024	16	Figura 2.22. Activitats del sector serveis de la comarca de la Cerdanya per facturació anual (2024).....	44
Figura 1.22. Evolució del preu de compravenda per m2 construït d' habitatge nou per àmbits territorials 2013-2024	17	Figura 2.23. Exportacions a les províncies de Girona i Lleida (2024).....	44
Figura 1.23. Evolució del preu de compravenda per m2 construït d' habitatge usat per àmbits territorials 2013-2024	17	Figura 2.24. Percentatge d'exportacions industrials a Girona (2024)	44
Figura 1.24. Evolució del nombre de contractes per àmbits geogràfics, 2009-2024.....	17	Figura 2.25. Percentatge d'exportacions d'agricultura a Girona (2024).....	44
Figura 1.25. Evolució de la mitjana anual del lloguer contractual (EUROS/mes) en diferents àrees, 2009-2024....	18	Figura 2.26. Percentatge d'exportacions industrials a Lleida (2024)	44
Figura 1.26 Foto de façana de l' estació de Latour de Carol-Enveitg.....	23	Figura 2.27. Percentatge d'exportacions d'agricultura a Lleida (2024).....	44
Figura 1.27. Esquema de serveis de la línia R3 de Rodalies de Catalunya: parades per servei (A–G) entre l'Hospitalet de Llobregat i la Tor de Querol – Enveig.....	23	Figura 2.28. Renda mitjana bruta per persona als municipis de la Cerdanya (2023).....	45
Figura 1.28. Consum per tipus d' ús hídic a la Comarca la Cerdanya.....	28	Figura 2.29. Índex de Gini de la Cerdanya y sus municipios (2023).....	45
Figura 1.29. Gràfic d' Evolució de distribució de la SAU a la comarca de la Cerdanya 1982-2009.....	30	Figura 2.30. Índex de Gini de la Cerdanya i les províncies de Girona i de Lleida (2023).....	45
Figura 1.30. Evolució de distribució de SAU per règims de tinença.	31	Figura 2.31. Número de matriculados por cursos en educación primària.....	46
Figura 2.1. Evolució de la població a la comarca de la Cerdanya.....	34	Figura 2.32. Número de matriculados por cursos en educación secundària	47
Figura 2.2. Evolució de la població municipal a la Cerdanya	35	Figura 2.33. Població etària 0-15 anys període 2012-2024	47
Figura 2.3. Piràmide de població 1991.....	36	Figura 2.34. Matrícules d'alumnes estrangers educació primària 2020/2024	47
Figura 2.4. Piràmide de població 2001.....	37	Figura 2.35. Matrícules d'alumnes estrangers educació secundària 2020/2024.....	47
Figura 2.5. Piràmide de població 2022.....	37	Figura 2.36. Llits per habitant.....	48
Figura 2.6. Piràmide de població 2024.....	38	Figura 2.37. Llits públics per habitant	48
Figura 2.7. Distribució de la població estrangera.....	38	Figura 2.38. Centros sanitarios de la Cerdanya	49
Figura 2.8. Saldo migratori de la Cerdanya.....	39	Figura 2.39. Equipaments culturals a Cerdanya	49
Figura 2.9. Percentatge de contractes per sector a la Generalitat de Catalunya (2024).....	40	Figura 2.40. Recompte de serveis públics.....	51
Figura 2.10. Percentatge de contractes per sector a la província de Girona (2024)	40	Figura 2.41. Serveis administratius per municipi	51
Figura 2.11. Percentatge de contractes per sector a la província de Lleida (2024)	41	Figura 2.42. Nombre d'habitatges d'ús turístic 2015-2024.....	52
Figura 2.12. Percentatge de contractes per sectors a la comarca de la Cerdanya (2024)	41	Figura 2.43. Nombre de places en habitatges d'ús turístic 2015-2024.....	52
Figura 2.13. Taxa d'atur a la Cerdanya per municipi (2023).....	41	Figura 2.44. Quantitat de places i evolució dels tipus d' allotjaments turístics.....	52
Figura 2.14. Tipus de contracte per municipis de la Cerdanya (2024).....	41	Figura 2.45. Quota modal en funció de la tipologia de desplaçaments 2025.....	58
		Figura 2.46. IMD de l'estació d'Urús en funció dels mesos de l'any 2024.....	59
		Figura 3.1. Pràctica de l'esquí a la Molina el 1925	60
		Figura 3.2. Mural de la campanya <i>Stop Jocs Olímpics d'hivern</i> 2030.....	61

Figura 3.3. Oferta d'establiments turístics a la Cerdanya	62	Figura 3.37. Tall eix AB, Mas Cerdà.....	82
Figura 3.4. Oferta de places turístiques a la Cerdanya	62	Figura 3.38. Vila Paulita	83
Figura 3.5. Turisme rural a la Cerdanya: oferta d'establiments.....	62	Figura 3.39. Vila Margarita	83
Figura 3.6. Turisme rural a la Cerdanya: oferta de places.....	63	Figura 3.40. Torre Font.....	83
Figura 3.7. N° total de turistes entre els anys 2019 a 2024.....	63	Figura 3.41. Búnquer a Martinet i Montellà	83
Figura 3.8. N° de turistes 2024	63	Figura 3.42. Búnquer a Martinet i Montellà	83
Figura 3.9. Tipus de contractes a la Cerdanya.....	64	Figura 3.43. Planimetria Bunquer a Martinet i Montellà.....	84
Figura 3.10. Percentatge d'esquiadors habituals.....	65	Figura 3.44. Búnquer a Martinet i Montellà	84
Figura 3.11. Quantitat serveis relacionats amb l'esquí	66	Figura 3.45. Castell de Llívia.....	84
Figura 3.12. Pistes e itineraris de raqueta estaciones de esquí nórdico	66	Figura 3.46. Planta fortificació de Sant Martí dels Castells.....	84
Figura 3.13. Plànol pistes i remuntadors La Molina	67	Figura 3.47. Embotits de la Cerdanya.....	85
Figura 3.14. Mapa de pistes estació Masella.....	68	Figura 3.48. Formatges de la Cerdanya	85
Figura 3.15. Mapa pistes esquí nocturn Masella	68	Figura 3.49. Il·lustració de Trinxat de la Cerdanya	85
Figura 3.16. Promoció d'activitats <i>Après</i> esquí Estació La Molina.....	69	Figura 3.50. Tiró d'ànec.....	85
Figura 3.17. Estructura ocupacional sectorial	69	Figura 3.51. Arròs de muntanya.....	85
Figura 3.18. Estimació VAB directe i indirecte de les estacions de l'any 2017.	70	Figura 3.52. Festa major d'Alp	86
Figura 3.19. Nombre d'afiliats a la seguretat social per sectors econòmics	70	Figura 3.53. Festa major de Puigcerdà.....	86
Figura 3.20. Nombre d'afiliats per sectors econòmics Cerdanya	70	Figura 3.54. Festa del Llac a Puigcerdà.....	86
Figura 3.21. Tipologies de contracte per any Cerdanya.....	71	Figura 3.55. Festa del Trinxat	86
Figura 3.22. Mesurament del turisme nacional i receptor a partir de la posició dels telèfons mòbils.....	71	Figura 3.56. Festival Occident summer fest	87
Figura 3.23. Castell de Llívia	78	Figura 3.57. Festival de música de la Cerdanya.....	87
Figura 3.24. Façana església Nostra Senyora dels Àngels	78	Figura 3.58. Ballet de Talló	87
Figura 3.25. Farmàcia de Llívia	79	Figura 3.59. Ballet de Talló	87
Figura 3.26. Façana Església Santa Maria.....	79	Figura 4.1. Nombre anual d'actuacions necessàries per assolir l'objectiu proposat de Solidaritat Urbana en àrees de demanda forta i acreditada de tipus 2.....	93
Figura 3.27. Plaça major de Puigcerdà.....	79	Figura 4.2. Nombre anual acumulat d'actuacions necessàries	93
Figura 3.28. Il·lustració festa major Puigcerdà	79	Figura 4.3. Superfície total (%) per classificació urbanística a Cerdanya al 2024.....	96
Figura 3.29. Dolmen de Paborde.....	80	Figura 4.4. Superfície del sòl urbà a Cerdanya l'any del 2024.....	97
Figura 3.30. Punta de llança a Museu Cerdà a Puigcerdà.	80	Figura 4.5. Superfície del sòl urbanitzable a Cerdanya l'any del 2024.....	97
Figura 3.31. Església Santa Maria de Talló.....	81	Figura 4.6. Superfície del sòl no urbanitzable a Cerdanya l'any del 2024	97
Figura 3.32. Església Sant Esteve de Prullans.....	81	Figura 4.7. Superfície (%) de la qualificació del sòl a Cerdanya l'any 2024	99
Figura 3.33. Parroquial Sant Pere d'Alp	82	Figura 4.8. Superfície (%) de la qualificació del sòl segons sòl urbà al 2024	99
Figura 3.34. Planta de l'església parroquial de Sant Pere d'Alp	82	Figura 4.9. Evolució d'habitatges protegits finalitzats (%) per àmbits territorials 2004-2024.....	99
Figura 3.35. Església de Sant Miquel de Soriguerola.....	82		
Figura 3.36. Planta Mas Cerdà	82		

CRÈDITS

Turisme i reptes socioterritorials. La gestió del l'activitat turística en una comarca de muntanya: La Cerdanya

2a edició

COS DOCENT

Coordinació projecte Troncal

Asunción Blanco

Coordinació dels estudis de Màster

Eduard Ariza Solé

Coordinació dels estudis de Màster

Mòduls docents

Temes Avançats en Ordenació del Territori: Eduard Ariza Solé, Gemma Canoves Valiente, Inmaculada Díaz Soria, Francesc Romagosa Casals i Asunción Blanco Romero.

Ordenació, Planejament i Gestió del Territori: Maria Buhigas San José, Joan Checa Rius, Joan López Redondo i Oriol Nel·lo Colom. Temes Avançats en Ordenació del Territori

Ciutats i Espais Metropolitans: Carles Donat i Francisco Manuel Muñoz Ramirez.

CONFERENCIANTS DEL XV CICLE DE CONFERÈNCIES "ESTUDIS TERRITORIALS I PLANEJAMENT (2025-2026)"

Antoni Durà, Ariadna Gabarda, Josep Oliveras i Samitier, Verónica García Sánchez de León, Ferran Miralles, Antoni Tulla, Sara Sánchez-Valverde, Jaume Feliu, David Padrón i Raimon Soler.

Coordinació de continguts

Laura Sala Martín

REDACCIÓ

Grup 1: Manuel Kabusacki, Alejandra Le-Bert, Llorenç Pi y Marc Sanchis.

Grup 2: Gerard Villares Robleda, Carlo Del Favero, Christian Ninotta y Alba Garcia Tombas.

Grup 3: Idao Fausto García Badillo, Ingrid Gené Rodríguez, Pau Nicolás Escamilla y Ignacio José Martínez Jadue.

Grup 4: Hugo Pérez Fontán, Joana Amat Monsó, Tomás Bravo Nilo y Aldo Favio Pérez González.

Grup 5: Fabián Alvarado, Oriol Burns, Aimara García y Alejandro García.

Grup 6: Aren Arribas, Guillem Espun, Uliana Kornilova y Ricardo Martínez.

Grup 7: Lucas Hidalgo, Bruna Matos, Alex Ruíz y Llorenç Gontan.

Grup 8: Blai Anguïta, Lia Sofia Barab y Alejandro Valencia Muñoz.

PRÒLEG

El Màster en Estudis Territorial i del Planejament és un programa d'estudis de postgrau de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona ofert des del Departament de Geografia i que té per objectiu la formació de professionals en el camp del planejament i l'ordenació del territori.

El programa del màster ofereix una orientació essencialment aplicada i basa la seva metodologia docent en l'aprenentatge per reptes. Es tracta d'afrontar problemes reals i complexos identificats pels diferents actors del territori per tal de realitzar una diagnosi adequada i apuntar a solucions als problemes detectats. Per això es planteja un exercici troncal en el que els i les participants configuren en equip, amb finalitats didàctiques i sota la direcció del professorat, un document de planejament que compta amb tots els elements d'una proposta professional.

Aquest curs continuem amb el treball iniciat el 2024 entorn a la problemàtica del sector turístic, la seva presència, planificació i desenvolupament en diversos territoris, i que es durà a terme al llarg de tres cursos, d'octubre de 2024 a juny del 2027. Sota el títol "Turisme i reptes socioterritorials" pretenem analitzar, des d'una perspectiva crítica i propositiva, el possible rol del turisme com activitat econòmica complementària en el desenvolupament local territorial. En aquesta segona edició, amb el títol "La gestió del l'activitat turística en una comarca de muntanya: La Cerdanya", el treball s'ha centrat en la Cerdanya com a paradigma de territori d'interior, de muntanya, amb elements propis de turisme de masses, les seves conseqüències en l'habitatge, la gestió de la mobilitat i el seu impacte en el territori, en el paisatge i en el patrimoni natural i cultural.

El treball s'ha organitzat en vuit grups de treball. Cada grup s'ha encarregat de diversos apartats de la memòria prèvia, així com de les propostes de projectes possibles de dur a terme. Com es pot consultar a l'índex, dins dels elements estructurals s'han abordat aspectes com: el sistema territorial, els sistemes d'assentaments, la infraestructura de mobilitat, els espais oberts. En relació a les dinàmiques territorials: poblament, activitats econòmiques, serveis i equipaments i mobilitat. Per la identificació de recursos vinculats a l'àmbit i tema d'estudi s'han retingut aspectes com: l'evolució del turisme, les activitats econòmiques vinculades al sector turístic d'hivern i d'estiu, els espais oberts i el seu ús turístic i altres recursos disponibles facilitadors d'una possible desestacionalització turística, per passar a continuació al planejament i la gestió de les destinacions turístiques, abordant aspectes relacionats amb el planejament territorial i les infraestructures, el planejament urbanístic i les polítiques urbanes, la protecció i gestió ambiental d'espais naturals o el planejament i la gestió turística. Tots aquests apartats tenen per objectiu proporcionar una eina sòlida de diagnosi per les accions i projectes proposats que es presenten en els apartats següents.

L'exercici troncal sempre s'ha configurat des de l'equip docent, la coordinació del METiP i la direcció del Departament de Geografia des del convenciment de la transdisciplinarietat i la voluntat d'integració dels continguts, que afavoreixin la transversalitat de les propostes, la contextualització dels ensenyaments teòrics i la metodologia aplicada e innovadora. En aquesta edició hem comptat amb l'inestimable suport de l'IDAPA i l'IDEC.

Així la metodologia docent s'organitza de la forma següent:

- Sessions teòriques on, seguint la concepció d'aquest exercici acadèmic, s'integren els mòduls obligatoris del primer semestre: Temes Avançats en Estudis Territorials i Planejament; Planejament Territorial i Urbà i Ciutat i Espais Metropolitans. Sessions teòriques dels mòduls participants.

- Un cicle de conferències sobre la temàtica del turisme, la seva complexitat i la planificació i gestió turística, realitzades a la Facultat de Filosofia i Lletres entre el setembre i el novembre de 2025. S'ha ofert un total d'onze conferències impartides per persones expertes en l'àmbit del turisme, la planificació, la gestió, la governança, la perspectiva de gènere i el canvi climàtic, i ha comptat amb professionals de les administracions, professionals privats i recercadors/res de l'àmbit. En concret les conferències han estat ofertes per Antoni Durà, Ariadna Gabarda, Josep Oliveras, Verónica García Sánchez de León, Jaume Feliu, David Padrón, Ferran Miralles, Antoni Tulla, Sara Sánchez-Valverde i Raimon Soler. Totes les conferències es varen enregistrar i poden visionar-se des del web del Màster en Estudis Territorials i Planejament del Departament de Geografia.
- Una setmana de treball de camp (6 – 10 d'octubre de 2025) on vam comptar amb el reconeixement territorial i les conferències i debats que sobre el terreny van oferir nombroses persones implicades, de manera directa, amb el territori i el seu desenvolupament turístic, com van ser: Enric Quílez, Anna Montaner, Montse Carrillo, Arnau Corberó, Núria Martí, Georges Bartolí, Sara Aliaga, Gerard Carrera, Erola Simon, Joan Manel Serra, Núria Laura Muñoz Ginesta, Juan Carlos Cabrejo, Frederic Abelló, Queralt Tor, David Isern, Simone Leenders, Pierre Parent, Gwendolyne Peyre, Joan Comelles, Marta Viver, Ramon Boter, Miquel Nieto, Marçal Carreña, Xavier Conill, G. Guibert, Cristina Planas, Laura Solanas Beltran. I l'ajut inestimable d'en Josep Maria Prat Forga, de l'Institut d'Estudis Ceretans, l'Amalia Sanz, amb el seu equip de l'IDAPA (Ester Prieto Marquez i Marc Borrell) i el suport tècnic de l'Elena Palerm Carlos.
- Tallers de treball per a l'elaboració del projecte.
- Tallers de treball per a la comunicació de resultats i elaboració de pòsters (que posteriorment s'han exposats en espais de la mateixa Facultat en diversos moments)
- Sessions de presentació, discussió i consens dels avenços en els treballs.
- Jornada de transferència i cocreació amb els agents del territori a Puigcerdà el dia 13 de gener.
- Presentació pública dels projectes realitzats a la Sala de Graus de la Facultat de Filosofia i Lletres de la UAB el 22 de gener de 2026.
- Exposició dels projectes elaborats del 20 de maig al 20 de juny de 2026, a l'Arxiu Comarcal amb sessió d'inauguració, divulgació i transferència, amb part dels agents locals implicats i col·laboradors a l'Arxiu Comarcal, el 20 de maig de 2026.

El resultat final del treball realitzat és aquest document estructurat en quatre capítols principals més bibliografia, annexos i apèndix. El primer capítol comprèn la Memòria on s'hi pot trobar el Sistema Territorial i les Dinàmiques Territorials. El segon capítol comprèn les Debilitats, Fortaleses, Amenaces i Oportunitats dels elements estructurants del territori i dels elements de planificació i gestió turística dels aspectes principals retinguts. El tercer capítol es dedica a l'establiment dels Criteris que han guiat el planejament territorial i patrimonial per una planificació i gestió integrada del turisme. En el quart i darrer capítol es presenten les Propostes i Projectes dels vuit elements definits anteriorment; en total es presenten un total de 28 Projectes per a la comarca de la Cerdanya. Finalment, a l'Annex es recopilen algunes figures d'evolució de l'habitatge a la comarca. L'apèndix 1 comprèn el quadernet detallat amb els mòduls de les assignatures, el cicle de conferències, la planificació detallada del treball de camp i l'exercici troncal. I l'Apèndix 2 recopila els pòsters elaborats amb el recull dels principals resultats de l'exercici.

El Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona vol donar les gràcies als agents locals mencionats anteriorment per la col·laboració prestada per tal que aquest exercici pogués realitzar-se. Des de la contribució en la preparació del treball de camp, la impartició de xerrades i explicacions especialitzades, l'organització de les visites, així com fer possible interactuar amb la població resident sobre el terreny. Així mateix, el Departament de Geografia també vol agrair a les i els conferenciantes abans esmentats i a les persones de diferents àmbits que ens han acompanyat tant en el treball de camp, la logística de l'organització, la maquetació i edició tècnica de la memòria i els pòsters, així com a les sessions de caire docent a l'aula.

I. MEMÒRIA

1 SISTEMA TERRITORIAL

1.1 LOCALITZACIÓ, DELIMITACIÓ, MEDI FÍSIC I AMBIENTAL

L'any 1926, Pau Vila, principal referent de la geografia catalana de la primera meitat del segle XX, va publicar l'obra *la Cerdanya*, dedicada a aquesta comarca. En aquest treball, Vila descrivia un territori pirinenc amb predomini d'activitats agrícoles i ramaderes, caracteritzada per la presència de prats, boscos i el curs del riu Segre, tot emmarcat per les muntanyes de la Serra del Cadí.

Des d'aleshores, la comarca ha experimentat transformacions significatives. L'activitat econòmica tradicional, basada en l'agricultura i la ramaderia, ha donat a un model centrat en el turisme. Paral·lelament, la dinàmica territorial ha comportat l'expansió de zones urbanes i la recuperació forestal en àrees abans destinades al pasturatge. Noves activitats econòmiques, en particular el turisme, han irromput amb força i transformat radicalment la base econòmica de la comarca. Aquestes modificacions van alterar de manera substancial la configuració del paisatge i l'estructura socioeconòmica de la vall.

Aquest procés de canvi ha generat diversos reptes. Entre els principals, destaquen la transformació del paisatge associat a l'expansió forestal, la dependència del turisme com a activitat econòmica principal, les implicacions del canvi climàtic sobre els equipaments d'esquí i les tensions en el mercat immobiliari derivades de la proliferació de segones residències.

En aquest context, l'objectiu del present apartat és analitzar la situació actual del territori, identificar problemàtiques i oportunitats, i establir línies d'actuació per a la seva planificació i gestió. Com a punt de partida, es presenta una descripció del marc geogràfic i físic de la Cerdanya, incloent-hi la seva localització i caràcter transfronterer, delimitacions administratives, medi físic, geologia, climatologia, biodiversitat i recursos ambientals, com a base per a la diagnosi territorial.

1.1.1 Localització general

La Comarca de la Cerdanya és un territori localitzat al nord del Principat de Catalunya sobre la serralada dels Pirineus, al seu sector oriental (Mapa 1.1). Dividida administrativament entre els Estats d'Espanya (Baixa Cerdanya) i França (Alta Cerdanya), l'extensió total de la comarca és de 1.086,07km² els quals es divideixen de manera gairebé exacta entre ambdós països, corresponent al sector espanyol una superfície de 546,57km².

Si bé no representa una extensió territorial particularment extensa respecte al conjunt del territori català, les seves característiques històriques, poblacionals, econòmiques, geogràfiques i la seva condició transfronterera fan de la Cerdanya un espai de summa importància en l'escala regional. La ciutat de Puigcerdà, capçalera de la Baixa Cerdanya, és la principal ciutat a nivell poblacional, polític i administratiu i la comarca en el seu conjunt constitueix el motor econòmic, principalment en el sector turístic, de la regió dels pirineus orientals.

Mapa 1.1. Localización de la comarca de la Cerdanya en Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir d' Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya, 2025.

Amb la peculiaritat de ser l'única vall transpirinenca que permet de manera relativament fàcil la comunicació est-oest, i el pas de muntanya entre Catalunya i França, la Cerdanya va ser habitada des de l'Edat de Bronze tardana per tribus ibèriques. A finals del segle I els romans funden la primera ciutat, Lulia Libica a l'actual Llívia, aprofitant la seva posició avantatjosa de control sobre el pas de muntanya (Morera Camprubí, 2016). Avui dia, la seva posició com a via de pas es manté vigent, de manera que la Cerdanya constitueix un punt de connexió privilegiat entre Catalunya, França i Andorra. Si bé les rutes que la travessen no tenen la jerarquia de les autopistes AP-7 i AP-8, principals rutes viàries entre Espanya i França, la comarca no deixa de ser un important punt neuràlgic entre els estats esmentats, amb una forta potencialitat per la seva condició com a territori de pas entre tres països.

La seva condició com a territori transfronterer fa de la Cerdanya una comarca particular, on convergeixen desafiaments de diverses escales regionals a l'hora de pensar i planificar el territori: La Comunitat Autònoma de Catalunya, Espanya, França, Andorra i la Unió Europea

1.1.2 Delimitació i unitats administratives

Per comprendre de manera reeixida la delimitació i divisió administrativa del territori de la Cerdanya cal entendre primer les diferències etimològiques producte de la condició transfronterera de l'espai. Dividida entre Espanya i França pel Tractat dels Pirineus de 1659 amb l'objectiu de posar fi a la Guerra dels 30 Anys entre ambdós estats, avui dia es fa la distinció entre l'Alta Cerdanya, sota la sobirania de l'estat francès, i la Baixa Cerdanya, corresponent a Espanya. Si bé ambdós territoris tenen una gran sinergia cultural, econòmica i fins i tot administrativa, aquest document se centrarà principalment en la Baixa Cerdanya. Cal aclarir que, si bé se l'anomena Baixa Cerdanya al territori del costat espanyol de la frontera, administrativament la comarca es denomina Cerdanya, per la qual cosa en aquest document es parlarà de "la Cerdanya" quan es refereixi tant a la divisió administrativa comarcal com també al conjunt del territori a banda i banda de la frontera i es farà la distinció entre Baixa i Alta quan es consideri pertinent discriminar el territori per descriure algun punt significatiu.

La Comarca, al seu torn, té la particularitat de ser l'única dividida en dues províncies: Girona a l'orient i Lleida al ponent (Mapa 1.2). El territori a més està subdividit en 17 municipis: Alp, Bellver de Cerdanya, Bolvir, Das, Fontanals de Cerdanya, Ger, Guils de Cerdanya, Isòvol, Lles de Cerdanya, Llúvia, Meranges, Montellà i Martinet, Prats i Sansor, Prullans, Puigcerdà, Riu de Cerdanya i Urús.

Mapa 1.2. Municipis de la Cerdanya i la divisió administrativa de les províncies de Girona i Lleida.

Font: Elaboració pròpia a partir d' Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya, 2025.

Una altra particularitat d'aquest territori és la presència de Llúvia, enclavament espanyol 4 quilòmetres dins del territori francès. La divisió a escala municipal, provincial i fins i tot nacional demostra un elevat grau de fragmentació administrativa que comporta certs desafiaments en el moment d' abordar i planificar el territori.

Puigcerdà, ubicat al límit fronterer amb França, és la localitat més poblada amb 10.041 habitants (Institut d'Estadística de Catalunya, 2024) i capçalera de la comarca. Altres localitats importants són Bellver, ubicat sobre el costat occidental de la comarca i Llúvia, envoltat enterament pel territori de la República Francesa. La Cerdanya forma, a més, part de la vegueria de l'Alt Pirineu i Aran, establerta per la Generalitat de Catalunya per a l'organització de les seves delegacions i serveis sobre el territori (Mapa 1.3).

Mapa 1.3. Ubicació de la vegueria de l' Alt Pirineu i Aran a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir d' Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya, 2025.

1.1.3 El medi físic

El territori de la Cerdanya presenta un seguit de característiques físiques que han estat històricament determinants per al desenvolupament de l' activitat humana en aquest espai enclavat a l' Alt Pirineu català. Aquestes característiques han afavorit la concentració de població, el desenvolupament de les activitats i l' articulació de vies de connexió amb els territoris confrontants, configurant un model d' ocupació del sòl en el qual les activitats tradicionals, i més recentment el turisme i les segones residències, han incidit de forma directa en la transformació del territori. Així, el medi físic no només permet descriure la Cerdanya, sinó que ha tingut una rellevància decisiva en la seva evolució socioeconòmica i territorial.

La configuració física comarcal, caracteritzada per la presència d' un pla central envoltat de muntanyes, és el suport sobre el qual s' han desenvolupat les activitats humanes i els processos territorials. Així doncs, els processos econòmics que successivament s'han desenvolupat a la comarca han provocat significatius canvis en el paisatge, tenint en compte que la pressió humana ha estat més gran com més a prop s'estava dels grans nuclis de població (Prat Forga, 2018). Aquestes dinàmiques han transformat les terres més aptes en agrícoles en un primer lloc, i de forma més recent, en espais urbanitzats, concretant la clara relació entre relleu, accessibilitat i ocupació del sòl.

Relleu

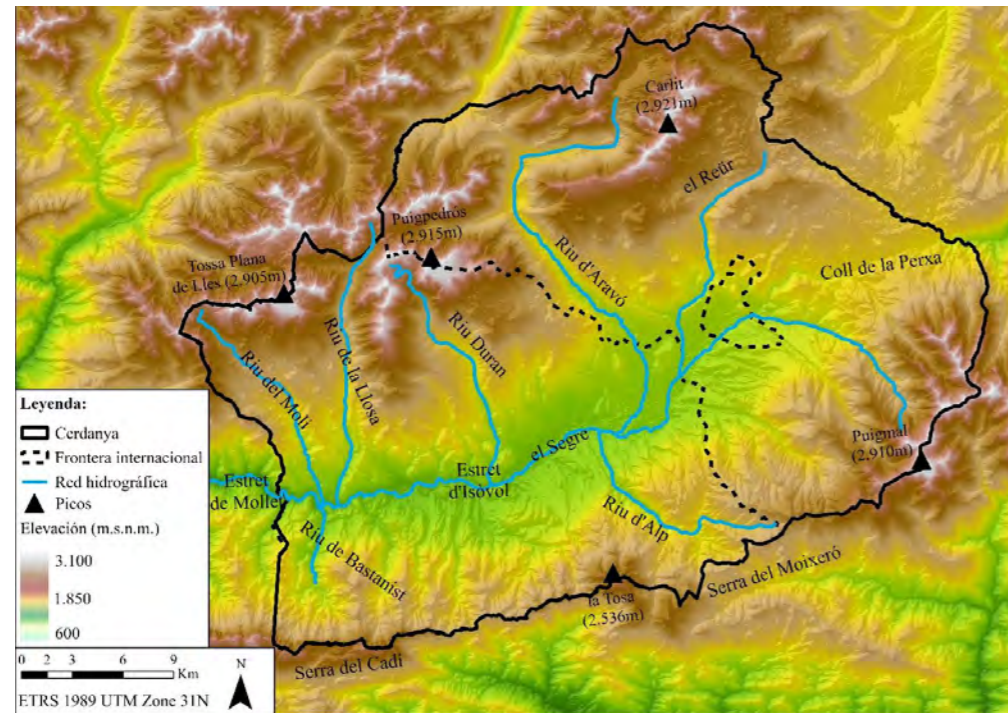
La comarca de la Cerdanya té com a element central una petita plana elevada del Pirineu, orientada d' est a oest i delimitada al nord pel Pirineu axial i al sud per les serres pre-pirinenques del Cadí i el Moixeró. Aquesta disposició del relleu configura un espai singular dins del Pirineu, ja que la seva orientació afavoreix una insolació molt més gran que la de la majoria de les valls pirinenques, habitualment disposats de nord a sud.

El sector muntanyós septentrional constitueix la zona més elevada de la comarca, assolint els 2.921 metres al pic del Carlit, el seu cim més alt. Es caracteritza per la seva orientació meridional i exposició a la solana, la qual cosa afavoreix la presència de prats i matolls. En contrast, el sector muntanyós meridional, orientat cap al nord i l'obaga,

presenta una major cobertura de boscos de coníferes. Tot i que les seves elevacions no són tan pronunciades com les del nord, el desnivell és més abrupte, i s'arriben a assolir els 2.910 metres al cim del Puigmal (Mapa 1.4).

Al centre de la Cerdanya es localitza la vall fluvial del riu Segre, que concentra la major part de la població i les activitats econòmiques gràcies a la seva accessibilitat i a les condicions favorables per a l'agricultura. Aquesta vall constitueix la zona menys elevada de la comarca, amb altituds que oscil·len entre els 1.000 i els 1.300 metres, i per ell discorre el riu Segre amb direcció est-oest. La vall s'estreny a l'oest pel congost d'Isòvol, a la confluència del riu Duran amb el Segre, que marca la separació entre la subcomarca de la Batllia de Bellver i la resta de la Cerdanya. Així mateix, la vall es tanca per l'oest a l'estret de Mollet, límit amb la comarca de l'Alt Urgell, mentre que per l'est es connecta amb el Conflent a través de l'estret del Coll de la Perxa, on les aigües del riu Tet flueixen cap a l'est (Mapa 1.4).

Mapa 1.4. Relleu i hidrologia de la comarca de la Cerdanya (Catalunya)

Fuente: Elaboración propia a partir de Confederación Hidrográfica del Ebro, 2025a, y de European Space Agency, 2024.

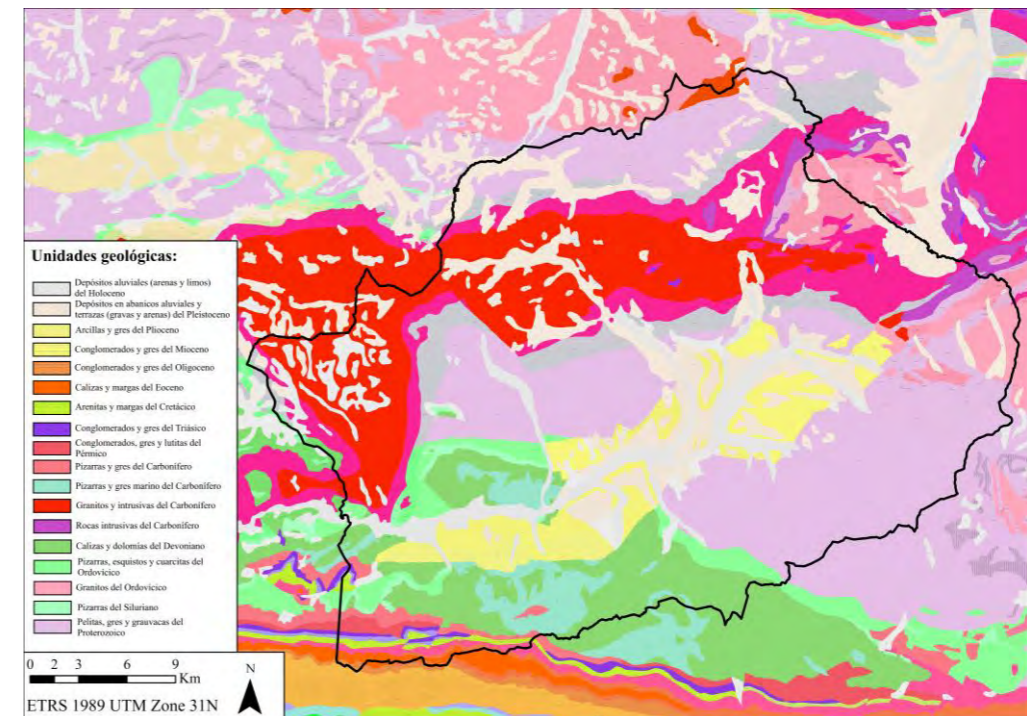
Geologia

La formació de la vall del Segre es deu a l'existència d'una falla tectònica que es perllonga des del Conflent fins a l'Alt Urgell, formant una sèrie de valls amb orientació sud-oest-nord-est, entre els quals destaca per la seva extensió la fossa de la Cerdanya. Aquesta depressió es va originar durant els processos orogènics alpins del Terciari, responsables de la formació del sistema muntanyós pirinenc i de la fracturació dels estrats on avui s'assenta la comarca. Així, la plana cerdana constitueix una fossa tectònica delimitada al nord i al sud per dos horsts, la qual cosa converteix la Cerdanya en una de les principals mostres de relleu germànic a Catalunya (Agustí i Roca, 1987).

Pel que fa a la litologia, es distingeixen dues unitats principals. D'una banda, el sector meridional on s'ubiquen les serres del Cadí i el Moixeró, dominat pels materials calcaris i carbonatats, intensament afectats pel modelatge kàrstic, que afavoreix la infiltració de l'aigua i la formació de cavitats. D'altra banda, el sector septentrional, corresponent al Pirineu axial, compost majoritàriament per roques granítiques i metamòrfiques (esquistos i gneises) molt més resistents a l'erosió, cosa que ha permès la formació de llacs d'origen glaçat (Mapa 1.5è. Unitats geològiques de la comarca de la Cerdanya (Catalunya)).

El modelatge superficial, condicionat per agents erosius, ha generat diversos elements geològics d'interès. Les glaceres recents han format circs i valls en forma d'U a les zones més altes del Pirineu, a més de sobre excavar el relleu i deixar-hi antigues morrenes glacials. Així mateix, el transport continu de sediments pel riu Segre ha donat lloc a la sedimentació de la plana central amb dipòsits al·luvials (sorres, llims i graves) durant el Quaternari, la qual cosa ha afavorit la fertilitat d'aquests sòls. Com a conseqüència d'aquest mateix procés, la colmatació de sediments al fons de la vall ha anat reduint la superfície de les zones pantanoses i torberes que existien durant el Miocè, en especial a la subcomarca de la Batllia, pròxima a l'estret d'Isòvol (Altolaquirre et al., 2023).

Mapa 1.5. Unitats geològiques de la comarca de la Cerdanya (Catalunya)

Fuente: Elaboración propia a partir del Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya, 2025.

Hidrologia

La hidrologia de la comarca està fortament condicionada per la seva morfologia i pel paper fonamental del riu Segre com a eix vertebrador del sistema hidrogràfic. El Segre neix al massís del Puigmal (Alta Cerdanya) i recorre tota la plana cerdana abans d'arribar a l'Alt Urgell per l'estret de Mollet, per posteriorment continuar per les comarques de la Noguera i del Segrià, travessant la ciutat de Lleida, fins a desembocar al riu Ebre. Amb una longitud de 265 Km i un cabal mitjà a la desembocadura de 200 m³/s, el Segre és el principal curs fluvial de la zona i recull les aigües dels rius i rieres de les serres del Cadí i Moixeró al sud, i del Pirineu axial al nord, configurant una xarxa hidrogràfica densa (Gran Enciclopèdia Catalana, 2025). A la capçalera, els cabals són molt més reduïts: a Puigcerdà es registren valors mitjans propers a 1,2 m³/s i a Isòvol uns 2 m³/s a data d'octubre del 2025 (Confederació Hidrogràfica de l'Ebre, 2025b).

Entre els principals afluents del Segre destaquen, pel marge dret, els rius Reür, Aravó (o Querol), Duran, de la Llosa i del Molí, que aporten aigües procedents dels llacs d'alta muntanya situats en antics circs glacials pirinencs. Pel marge esquerre sobresurten els rius d'Alp i Bastanist, alimentats per surgències i fonts associades a la naturalesa kàrstica d'aquest sector meridional (Mapa 1.4t. Relleu i hidrologia de la comarca de la Cerdanya (Catalunya)).

El règim hídric és nival-pluvial, amb màxims cabals a la primavera a causa de la fusió de les neus (principalment del marge dret), i un altre pic a la tardor per les pluges estacionals. Els períodes de menor cabal corresponen a l'hivern, per la retenció nival (Gran Enciclopèdia Catalana, 2025).

Així mateix, cal assenyalar la presència d'inundacions i avingudes a la conca del riu, que històricament han afectat l'activitat humana. Tot i que són menys freqüents que a la conca mediterrània, hi ha cert risc, especialment a la tardor i primavera, quan les pluges poden ser torrencials. Les zones més vulnerables són les parts baixes de les localitats de Bellver de Cerdanya i Martinet, situades a les àrees més deprimides de la vall, així com hi ha especial perill a la ribera del riu, reduint-se el risc a causa de la menor presència d'assentaments humans en ella (Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic, 2025). Les inundacions recents més greus es van produir el novembre del 1982, quan diverses zones van quedar negades i nombroses infraestructures van resultar destruïdes, cosa que confirma la necessitat de considerar aquest risc natural en la planificació territorial.

Climatologia

La Cerdanya presenta un clima que pot ser considerat com a mediterrani continental subhúmida per sota dels 1.500 m.s.n.m. A partir d'aquesta alçada, ja es parlaria d'un clima de muntanya (Miró, 2018). El Servei Meteorològic de Catalunya (SMC, s.f), assenyala tres tipus de climes principals, el de tipus Prepirinenc Oriental que comprèn les serralades situades més al sud de la vall, i que reben més influència mediterrània (Cadí-Moixeró); un clima Mediterrani Pirinenc Occidental a l'àrea de Puigpedrós, que comprendria les muntanyes situades al nord de la vall que reben una major influència atlàntica; i finalment, un clima mediterrani prepirinenc occidental, que cobriria tota la plana i que correspondria més aviat a un tipus sec Mapa 1.6..

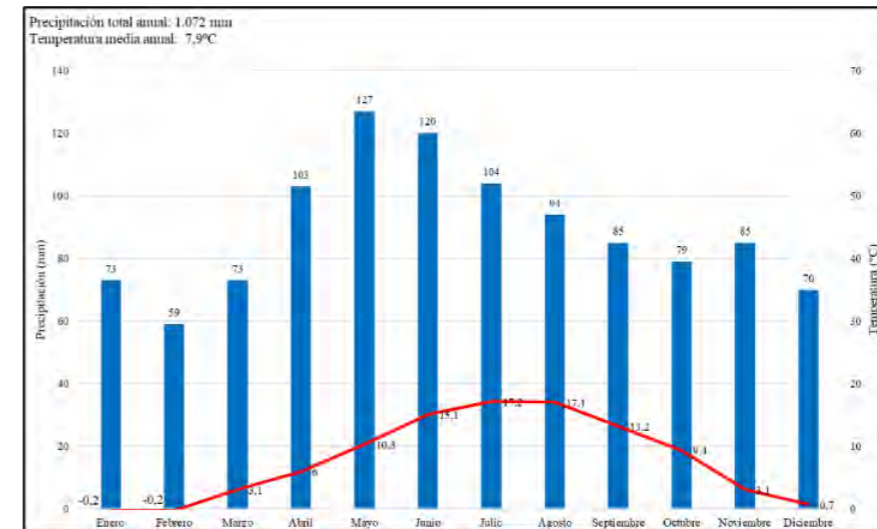
Mapa 1.6. Divisió climàtica de Catalunya (criteris termoplumiomètrics)

Font: Servei Meteorològic de Catalunya (2025)

La precipitació mitjana anual, d'altra banda, és condicionada per l'alçada que presenta una gradient molt marcada entre el pla i les muntanyes circumdants (Miró, 2018), amb valors que oscil·len entre els 700 mm a la plana i els 1000 mm als cims més alts (Servei Meteorològic de Catalunya, s.f). El climograma de Puigcerdà (Figura X), mostra que el mes amb precipitacions més baixes és al febrer, coincidentment amb el pic de l'hivern. Mentre que les precipitacions més abundants es donen en els mesos de maig i juny. Es pot apreciar a més que durant l'any no es presenta cap període d'aridesa.

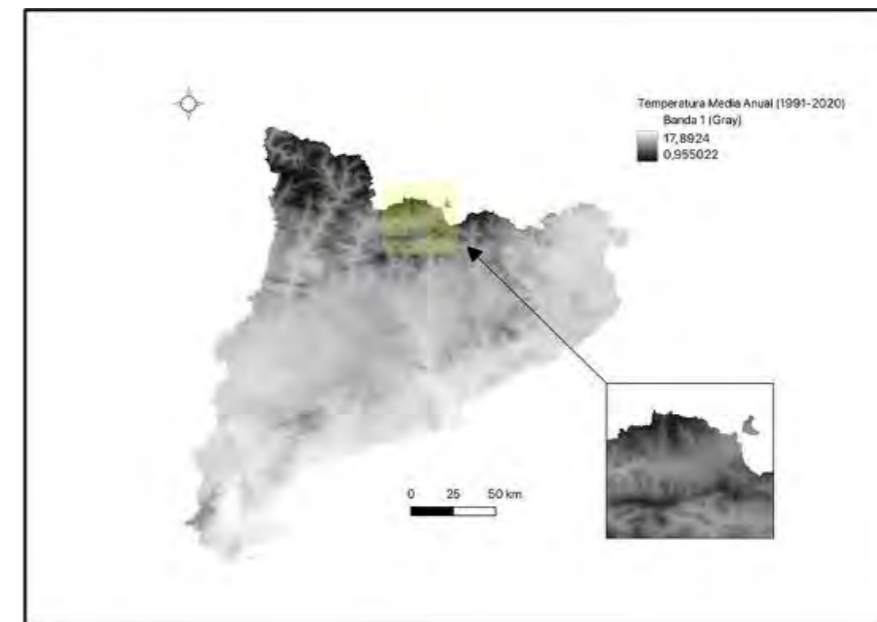
Figura 1.1 Climograma estació de Puigcerdà

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de ClimateData (2025)

Les temperatures dins de la comarca es destaquen per presentar forts contrastos, amb hiverns molt freds amb temperatures entre 2 °C i -3 °C de mitjana, amb marcada oscil·lació tèrmica; i els estius que es mouen entre els 14 i 18 °C, amb una alta amplitud tèrmica tant anual com diària. Dins la regió, es pot apreciar com el clima de muntanya representa els sectors més freds dins Catalunya, tal com s'aprecia en el Mapa 1.7.

Mapa 1.7. Temperatura mitjana anual de Catalunya (1991-2020).

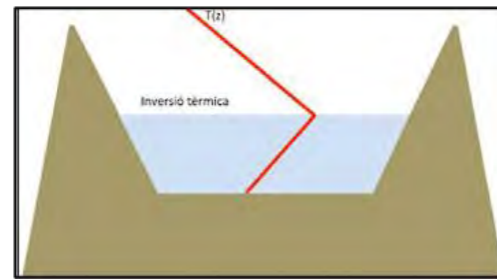
Font: Elaboració pròpia a partir de la Generalitat de Catalunya (Gencat, 2025)

Un altre element que destacar és que la Cerdanya rep aproximadament 3.000 hores de sol anuals (Miró, 2018), això per la seva orientació i pel seu cel que sovint, a causa d'estar envoltat d'altres muntanyes, apareix lliure de núvols. Josep Ramon Miro (2018), assenyala que en aquest sentit la climatologia de la Cerdanya està totalment determinada per la topologia que l'envolta, i que condiciona els tipus de clima que es presenten a la zona. Els hiverns solen ser secs al fons de les valls, ja que les muntanyes bloquegen les influències atlàntiques i mediterrànies. Només a les

montanyes se sol sentir la influència de les masses d'aire més humides, on es produeixen nevades amb major o menor intensitat.

Un fenomen climàtic particular que es dona a la zona és la inversió tèrmica (Figura 1.2), en què la temperatura augmenta a mesura que guanyem altitud, al contrari del que succeeix normalment. Miró (2018) assenyala que aquest fenomen es deu al fet que l'aire fred s'assenta a les parts més profundes de la vall, i durant la nit roman estancat aquí. Això permet temperatures mínimes extremadament baixes al fons de la vall, que contrasten amb les temperatures més altes que es presenten en zones més elevades. Aquest fenomen es dona principalment en dies amb cels ennuvolats i vents fluixos

Figura 1.2. Fenomen d'inversió tèrmica.

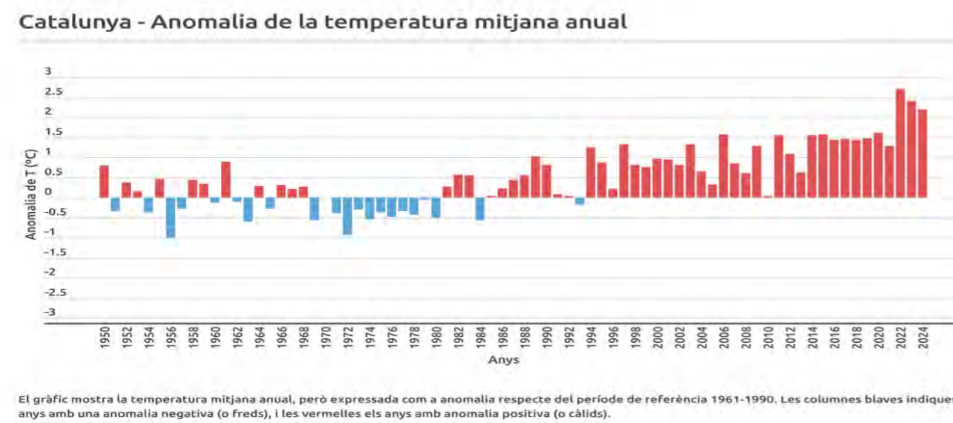

Font: Miró (2018)

Canvi Climàtic

El canvi climàtic ha tingut i està tenint un impacte considerable a Catalunya. El Servei Meteorològic de Catalunya (2025), assenyala que el món mediterrani és reconegut per ser una de les regions més sensibles al canvi climàtic, no és doncs d'estranyar que Catalunya hagi estat una regió en què aquest fenomen s'ha manifestat fa dècades. La Figura 1.3, mostra un gràfic on s'aprecia l'increment de la temperatura mitjana anual de l'aire, sobretot en els últims sis anys on mostra una anomalia de temperatura superior als 2°C (Gencat, 2025).

Figura 1.3. Gràfic de la temperatura mitjana anual a Catalunya

Fuente: Servicio Meteorológico de Catalunya (2025)

La Cerdanya, al ser un territori d'alta muntanya, s'ha vist afectada particularment per aquest fenomen. Aquests impactes són descrits per Àvila et al (2021), assenyalant que es tracta de condicions que s'agrujaren en el futur si continuen les emissions de gasos amb efecte hivernacle (Àvila, Molowny-Hores, Altava-Ortiz, & Barrera-Escoda, 2021).

Entre aquestes condicions es troben:

- Disminució de les nevades: i la seva implicança en l'economia local, sobretot per l'afectació que produirà en els esports de neu.
- Canvis en el règim hidrològic dels rius
- Allargament del període vegetatiu, com a conseqüència de valors de temperatura a la tardor més elevats, produint una major demanda d'aigua per part de la vegetació, que podria contribuir a reduir les reserves hídriques del sòl.
- Augment del risc d'incendis
- Major vulnerabilitat a les plagues: en boscos estressats per temperatures elevades i major sequedat.
- Pèrdua de biodiversitat
- Desajustos en alguns cicles planta-polinitzador o planta-consumidor, a causa de l'avançament de la floració i fructificació.
- Pèrdua de torberes i prats d'alta muntanya.

Flora

La Cerdanya s'ha destacat per ser un territori que presenta una gran varietat d'espècies vegetatives, tant pel que fa a flors i plantes; arbres i conreus (Bertrán, 1992). Dins de les flors, es destaquen les d'usos medicinals, que han tingut una important fama al llarg de tot Europa (Bertrán, 1992), ja que ja el 1415 s'havia fundat la Farmàcia Esteve, a Llivia. En aquest sentit, F. Mare i M. Bouille parlen de més de mil espècies de plantes només a la vall d'Eyne, i la *Dracocephalum austriacum* i l'*Orchis spitzelli* (Figura 1.4 i Figura 1.5).

Figura 1.4. *Dracocephalum austriacum*

Fuente: Gencat (2014)

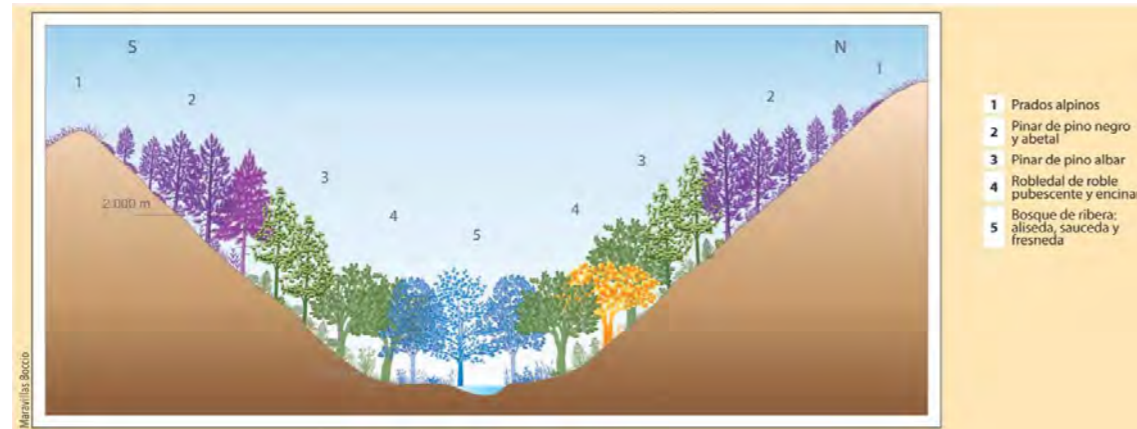
Figura 1.5. *Orchis spitzelli*

Fuente: Gencat (2014)

L'Institut Geogràfic Nacional (s.f), a través de l'Atlas Nacional d'Espanya, van realitzar clisèries de vegetació segons pisos ecològics, en què es pot apreciar la distribució en funció de l'altitud i orientació d'un lloc determinat. Assenyalen en aquell corresponent al territori de la Cerdanya, malgrat la seva altitud els vessants mitjans i inferiors són seques a causa de l'efecte Foehn (masses d'aire es tornen seques a mesura que descendeixen al fons de la depressió). Els pisos de vegetació responen a aquest fenomen, develat per l'asimetria d'espècies entre solana i obaga. La Figura 1.6, mostra que als pisos més alts hi ha presència de prats alpins, pi negre i abetal; mentre que la plana presenta un bosc de ribera. (Rovira, 2011)

Figura 1.6. Cliserie o perfil de vegetación de la Cerdanya

Font: Boccio (s.f) Cliseries o perfils de vegetació. Atlas Didàctic.

Pel que fa a les espècies presents al territori, la Guia de la Reserva Cerdanya-Alt Urgell (Rovira, 2011) assenyala que, al pis subalpí, l'espècie més nombrosa correspon als boscos de pi negre (*Pinus uncinata*), i un bastit de rododendre (*Rhododendron ferrugineum*). Entre les masses forestals, hi ha zones de prats i matolls amb rododendres a les obagues i aulagues (*Genista balansae*) a les solanes.

Altres espècies vinculades a territoris d'alçada són, la *Festuca airiodes*, *Festuca eskia* i *Nardus stricta* a les fondades. També hi ha zones rocoses, amb plantes característiques com el *Cerastium pyrenaicum*, o la *Sibbaldia procumbens*. A les ribes de riu, hi ha espècies com l'epilobus de fulla alsina (*Epilobium alsinifolium*) i torberes o zones humides, amb espècies com el càrice groc (*Carex flava*). A les zones baixes d'aquesta reserva, es troba el pi roig (*Pinus sylvestris*) i alguns alzinars (*Quercus ilex rotundifolia*).

Al Parc Natural del Cadí-Moixeró, hi ha 13 espècies catalogades com a amenaçades pel Llibre Roig de la Flora de Catalunya, i 20 més que no estan amenaçades, però són molt rares (Gencat, 2014). L'actualització d'aquest document, elaborat per Aymerich & Sáez (2021) assenyala que entre aquestes es troben les assenyalades a la Taula 1.1.

Taula 1.1. Espècies en risc i la seva categoria a la Cerdanya

Nom científic	Categoria de risc	Nom científic	Categoria de risc
<i>Woodsia pulchella</i>	CR	<i>Potamogeton schweinfurthii</i>	VU
<i>Orchis spitzelli</i>	CR	<i>Primula hirsuta</i>	EN
<i>Hackelia deflexa</i>	EN	<i>Sparganium emersum</i>	VU
<i>Dracocephalum austriacum</i>	EN	<i>Spergularia segetalis</i>	VU
<i>Viola Parvula</i>	NT	<i>Thalictrum foetidum</i>	EN
<i>Bidens cernuus L.</i>	CR	<i>Chrysosplenium alternifolium L.</i>	VU
<i>Epilobium alpestre</i>	VU	<i>Gentiana pneumonanthe L.</i>	EN
<i>Myosotis minutiflora Boiss</i>	CR	<i>Berberis garciae</i>	VU
<i>Noccaea occitanica</i>	VU	<i>Carex brevicollis DC.</i>	VU
<i>Persocaria minor</i>	VU		

Font: Elaboració pròpia a partir d'Aymerich & Sáez, 2021. Nota. NT: Gairebé Amençada / VU: Vulnerables / EN: En Perill / CR: En Espècies en risc i la seva categoria a la Cerdanya Peligro Crítico / EW: Extintas en estado salvaje / RE: Regionalmente extintas.

Fauna

En el territori de La Cerdanya se pueden apreciar una gran variedad de especies de animales. El Parque Natural Cadí-Moixeró es un ejemplo de esto, pues en él hay catalogados 92 moluscos, 218 arácnidos, 359 coleópteros, 162 tipos de aves y mamíferos icónicos como el corzo, el ciervo, el lobo, el rebeco y la nutria.

EL FCG Turisme (2019), en un artículo donde promueve el turismo de la zona a partir de la fauna que se encuentra en el territorio, señala las cinco especies salvajes más representativas del Alto Pirineo, que se pueden ver en la Taula 1.2.

Taula 1.2. Espècies representatives de l' Alt Pirineu

Nom comú	Nom científic	Descripció
Gall Fer (Figura 1.7)	<i>Tetrao urogallos</i>	Espècie de gallinàcia que està amenaçada i en perill d'extinció. Sol habitar en boscos subalpins del Pirineu i el Prepirineu.
Guineu comuna	<i>Vulpini</i>	Espècie que abunda als Pirineus, però és difícil de veure, ja que és nocturna i sigilosa. Pesa entre 4 i 8 quilograms, i el seu pelatge oscil·la entre tons rogencs, marrons i grisos.
Ós bru dels Pirineus (Figura 1.8)	<i>Ursus arctos</i>	Té una presència escassa al territori, on gairebé va desaparèixer a causa de la persecució humana i la destrucció del seu hàbitat. Amb el Programa LIFE+ PiroLife de la Comissió Europea, s'ha recuperat part de la població reintroduint ossos d'altres parts d'Europa.
Isard pirinenc (Figura 1.9)	<i>Rupicapra pyrenaica</i>	És un dels animals més típics del Pirineu català, habita en zones rocoses mitjanes i altes, entre els mil i els tres mil metres. Aquesta espècie no es troba amenaçada a causa de la manca de depredadors.
Trencalòs (Figura 1.10)	<i>Gypaetus barbatus</i>	Espècie de voltor que es troba en perill d'extinció. Al Parc Natural de l'Alt Pirineu es va dur a terme un procés de recuperació d'aquesta espècie.

Font: Elaboració pròpia a partir de FGC Turisme, 2019

Figura 1.7. Gall fer (*Tetrao urogallos*)

Font: FGC Turisme (2019)

Figura 1.8. Ós bru dels Pirineus (*Ursus arctos*)

Font: FGC Turisme (2019)

Figura 1.9. Isard pirinenc (*Rupicapra pyrenaica*)

Font: FGC Turisme (2019)

Figura 1.10. Trencalòs (*Gypaetus barbatus*)

Font: FGC Turisme (2019)

Cal assenyalar que, d'aquestes cinc espècies, tres es troben en perill d'extinció, per la qual cosa se segueixen reforçant mesures de protecció per a la seua conservació.

1.1.4 Recursos i reptes ambientals

La Cerdanya és un territori pirinenc caracteritzat per la seva gran diversitat ambiental, com ja s'ha pogut observar en els apartats anteriors, resultat de la interacció entre el medi físic i els usos humans. En el següent text es descriuran els principals components naturals que configuren aquesta comarca: els sistemes hídrics d'alta muntanya, la varietat de sòls i les cobertes vegetals, així com els serveis ecosistèmics, vinculant-lo tant amb el canvi climàtic com amb les transformacions en els usos del sòl i l'activitat turística. Tot això amb l'objectiu de comprendre la complexitat ecològica i els reptes de sostenibilitat que enfronta aquest espai pirinenc.

Aigua (sistemes hídrics no fluvials)

A la Cerdanya, a més del riu Segre i els seus afluents, ja descrits en l'apartat de medi físic, el territori compta amb un conjunt destacat de llacs, aiguamolls i petites torberes d'origen glaçat que formen part del sistema hídric d'alta muntanya pirinenc. En el conjunt dels Pirineus s'han inventariat més d'un miler de llacs i nombroses torberes d'alta muntanya, normalment situats per sobre dels 1.800–2.000 m, lligats al llegat glaçat i a les condicions fredes i humides dels cims (Valero-Garcés et al., 2018).

Dins del territori de la Cerdanya, aquests ambients són presents en enclavaments com Malniu, Guils, la Pera o la Muga, on les cubetes i petits llacs d'origen glaçat es connecten amb les capçaleres del Segre i els seus tributaris, condicionant la dinàmica hidrològica de la vall (OPCC-CTP, 2018). Les torberes alpines, tot i que ocupen superfícies reduïdes, es caracteritzen per l'acumulació de matèria orgànica en condicions de saturació hídrica i baixes temperatures, i alberguen comunitats vegetals i microbianes molt especialitzades (Valero-Garcés et al., 2018). Aquests sistemes lacustres i torbosos figuren entre els ecosistemes més fràgils del Pirineu, particularment sensibles a canvis en el règim nival, en la temperatura i en la pressió derivada de l'ús recreatiu de l'alta muntanya (OPCC-CTP, 2018; Valero-Garcés et al., 2018).

Sòl

La Cerdanya presenta una notable diversitat de sòls com a resultat de la interacció entre la geologia pirinenca, el relleu i les condicions climàtiques. Aquesta varietat es tradueix en una clara diferenciació entre els sòls del fons de la vall, els dels vessants i els propis de les zones de muntanya (Agustí i Roca, 1987).

Al fons de vall, format sobre dipòsits al·luvials i fluvioglaciars del riu Segre, predominen sòls profunds, ben desenvolupats i de textura relativament fina, que constitueixen la base agrícola de la comarca. En àrees mal drenades o amb presència d'aigua freàtica es desenvolupen sòls hidromorfs associats a prats humits i petites torberes.

En els vessants intermedis, on afloren materials calcaris i metamòrfics, es desenvolupen sòls poc evolucionats i amb una fertilitat variable segons el pendent i la profunditat. Els sòls més estables s'associen a vessants o antigues terrasses col·luvials, mentre que en els pendents més escarpats són freqüents perfils somers amb limitada cobertura edàfica. En sectors del sud de la comarca (Alp, Das, Urús), sobre calcàries i margues, apareixen sòls amb horitzons carbonatats ben definits.

A les zones altes, sobre substrats silicis (granits, entre d'altres) i amb condicions fredes i humides, predominen sòls rics en matèria orgànica però àcids, desenvolupats sota boscos de coníferes o prats alpins. En enclavaments freds i mal drenats es poden formar horitzons orgànics de caràcter torbós. Aquests sòls es localitzen especialment a l'alta Cerdanya (Lles, Monturull, Port del Pimorent), on les baixes temperatures i l'estacionalitat de la coberta nival limiten l'activitat biològica i la mineralització de la matèria orgànica.

Finalment, sobre les antigues morrenes glaceres que modelen bona part del paisatge d'alta muntanya, es troben sòls poc desenvolupats, de textura gruixuda i amb abundància de materials detrítics, la profunditat i el grau d'evolució dels quals depenen de l'altitud, l'exposició i la humitat del terreny.

Ecosistemes i cobertes del sòl

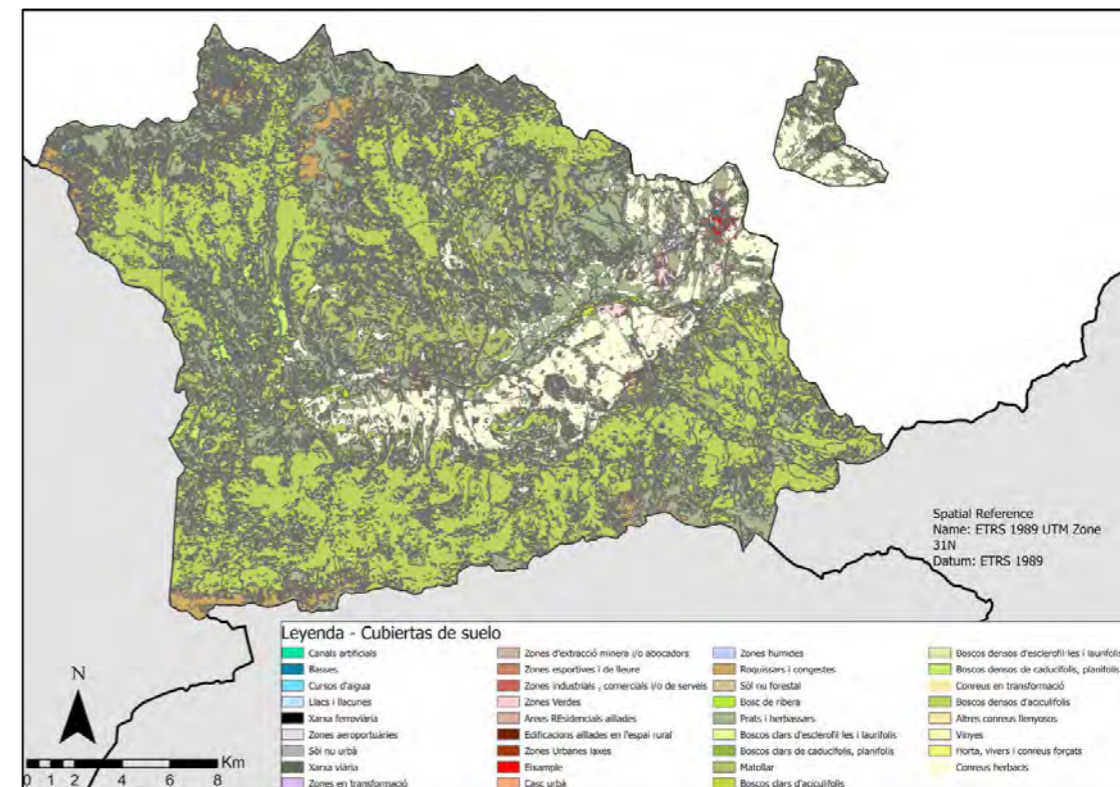
La Cerdanya presenta diferents tipus de paisatges i boscos segons l'alçada, de forma similar a la resta del Pirineu oriental, els quals es poden observar al

Al fons de la vall i els vessants baixos (aproximadament fins a 1.200–1.500 m), el paisatge tradicional combinava pastius i boscos caducifolis avui molt fragmentats, juntament amb un mosaic de prats de sega, camps de conreu i petits nuclis urbans. La progressiva mecanització agrària i l'abandonament de terres de conreu i pastures de muntanya han afavorit, des de mitjans del segle XX, l'expansió de la coberta forestal en moltes comarques pirinenques, inclosa la Cerdanya (Améztegui et al., 2010; Badia et al., 2014).

Per sobre d'aquest nivell apareix el nivell subalpí (al voltant de 1.500–2.300 m), un dels més representatius de la comarca, dominat per boscos de coníferes d'alta muntanya. El pi silvestre (*Pinus sylvestris*) ocupa preferentment els vessants mitjans i assolellats, mentre que el pi negre (*Pinus uncinata*) es fa dominant en cotes més elevades i condicions més fredes, formant la major part de les masses del pis subalpí al Pirineu català (Améztegui et al., 2010; Beltrán et al., 2020). En obagues fresques i humides es desenvolupen abetals d'abet blanc (*Abies alba*), que en determinats enclavaments pirinencs conserven estructures madures d'elevat valor ecològic, amb presència simultània d'abet, pi negre i pi roig (Beltrán et al., 2020).

Superant el límit del bosc, el paisatge passa a ser d'alta muntanya, amb prats, matoll baix i roques, i en aquesta franja es concentren molts dels llacs i torberes glaceres, que són hàbitats molt fràgils (Valero-Garcés et al., 2018; Rovira, 2011). En aquest entorn es troben ungulats com el sarrí (*Rupicapra pyrenaica*), el cabirol (*Capreolus capreolus*) o el porc senglar (*Sus scrofa*), així com rapinyaires com el trencalòs (*Gypaetus barbatus*) o l'àguila reial (*Aquila chrysaetos*). La combinació de boscos de coníferes, prats, roques i zones humides crea molts tipus d'hàbitat i permet la presència de més d'un centenar d'espècies de vertebrats i d'una flora molt diversa al llarg dels 3 nivells montà, subalpí i alpí (Rovira, 2011; Beltrán et al., 2020).

Mapa 1.8. Mapa de cobertes del sòl de la Cerdanya (2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ICGC (ICGC, 2023)

Serveis ecosistèmics

Els ecosistemes i recursos ambientals de la Cerdanya són la base del funcionament ecològic i també de bona part de la vida econòmica de la comarca. Els boscos pirinencs ocupen més de la meitat de la superfície de la serralada i proporcionen diferents béns i serveis, com fusta, protecció del sòl, regulació de l'aigua i suport a activitats d'oci i turisme de natura (Beltrán *et al.*, 2020).

Més enllà d'aquests valors culturals i econòmics, els ecosistemes de la comarca presten serveis de regulació molt importants. Els sistemes hídrics d'alta muntanya, com llacs, aiguamolls i torberes, ajuden a regular els cabals perquè emmagatzemen aigua en els períodes humits i l'alliberen a poc a poc en els mesos secs, alhora, filtren sediments i nutrients i contribueixen a mantenir una bona qualitat de l'aigua que arriba a les valls (Valero-Garcés *et al.*, 2018). El sòl reforça aquestes funcions perquè infiltra, emmagatzema i allibera l'aigua procedent de la pluja i del desglaç, suavitzant les diferències entre les zones altes i el fons de la vall i reduint el risc de lliscaments.

La vegetació i els boscos de coníferes també són claus per a la protecció del territori, ja que subjecten el sòl als vessants, redueixen l'erosió i moderen la força de les escorrenties, especialment a la muntanya alta, on els pendents són forts (Beltrán *et al.*, 2020). Alhora, els boscos pirinencs actuen com a magatzems de carboni, l'expansió i la major densitat de les pinedes de muntanya al Pirineu català durant les darreres dècades han augmentat la superfície forestal i amb això la quantitat de carboni emmagatzemat a la fusta i al sòl. (Améztegui *et al.*, 2010; OPCC-CTP, 2018).

Pel que fa als serveis de suport, els ecosistemes de la Cerdanya mantenen processos ecològics bàsics com la regeneració dels boscos, el manteniment de sòls fèrtils i el funcionament de les cadenes alimentàries. Els boscos de coníferes gestionats amb criteris multifuncionals, tal com descriu Beltrán *et al.* (2020), combinen arbres de diferents edats i estructures menys uniformes, cosa que afavoreix la biodiversitat i augmenta la capacitat de recuperació davant de perturbacions. Per la seva banda, els boscos de ribera i les masses forestals contínues funcionen com a corredors ecològics que permeten el desplaçament de fauna entre valls i vessants i ajuden a mantenir la connectivitat ecològica al conjunt del Pirineu (Rovira, 2011; OPCC-CTP, 2018).

En resum, els sistemes hídrics, el sòl, la vegetació i els boscos de la Cerdanya formen una infraestructura ecològica complexa que aporta beneficis ambientals essencials i sosté una àmplia gamma de serveis ecosistèmics de provisió, regulació, suport i culturals, dels quals depenen tant la qualitat de vida de la població com la continuïtat de moltes activitats econòmiques vinculades al territori (OPCC-CTP, 2018; Beltrán *et al.*, 2020).

Tensions i pressions antropogèniques sobre els ecosistemes

Els ecosistemes de la Cerdanya es troben sotmesos a creixents pressions derivades del canvi climàtic, la intensificació i estacionalitat de l'activitat turística i els canvis en els usos del sòl. En el conjunt dels Pirineus, les darreres dècades han registrat un augment significatiu de la temperatura mitjana i una reducció de la durada i gruix de les nevades, amb impactes directes sobre la disponibilitat d'aigua, la dinàmica dels ecosistemes d'alta muntanya (OPCC-CTP, 2018; Valero-Garcés *et al.*, 2018).

La Cerdanya concentra una part important del turisme pirinenc vinculat tant a esports d'hivern com a l'ús recreatiu del paisatge d'alta muntanya. La forta estacionalitat d'aquestes activitats genera pics de població durant l'estiu i l'hivern, que poden superar àmpliament la població resident i que es tradueixen en increments notables del consum d'aigua, la generació de residus i la demanda energètica, especialment en períodes de sequera o baixa innivació (OPCC-CTP, 2018). La producció de neu artificial a les estacions d'esquí incrementa addicionalment la pressió sobre els recursos hídrics d'alta muntanya en moments de menor disponibilitat natural.

Alhora, l'expansió de segones residències, la urbanització dispersa al fons de vall i la construcció d'infraestructures associades al turisme i al transport han contribuït a consumir sòls agrícoles, fragmentar hàbitats i augmentar l'exposició dels vessants a riscos com l'erosió i els incendis forestals (Badia *et al.*, 2014; Améztegui *et al.*, 2010). Els estudis sobre canvis d'ús del sòl a les comarques de muntanya de Catalunya mostren que l'abandonament agrari i ramader ha afavorit l'expansió i densificació de les masses forestals, incrementant la continuïtat del combustible i, amb això, la vulnerabilitat enfront d'incendis de gran extensió (Badia *et al.*, 2014).

El canvi climàtic actua com un amplificador d'aquestes tensions: la combinació d'hiverns més suaus, menor fiabilitat de la neu natural, augment de les sequeres estivals i major freqüència d'esdeveniments extrems genera un escenari en el qual la demanda hídrica, la pressió recreativa i el risc d'incendis tendeixen a incrementar-se de forma simultània (OPCC-CTP, 2018). Aquests processos poden afectar de manera directa els serveis ecosistèmics de regulació hídrica, protecció del sòl, provisió d'hàbitats i emmagatzematge de carboni.

En síntesi, les tensions derivades del model econòmic actual –amb la preeminència del turisme i la segona residència– els canvis d'ús del sòl i els efectes del canvi climàtic situen la Cerdanya davant un repte ambiental considerable. Com es veurà en els posteriors apartats d'aquest document, orientar la gestió del territori cap a la conservació activa dels ecosistemes, l'adaptació de la gestió forestal al nou context climàtic i la limitació de la urbanització dispersa resulta imprescindible per garantir la continuïtat dels serveis ecosistèmics dels quals depèn el futur de la comarca (OPCC-CTP, 2018; Beltrán *et al.*, 2020; Améztegui *et al.*, 2010).

1.2 SISTEMA D'ASSENTAMENTS

Introducció

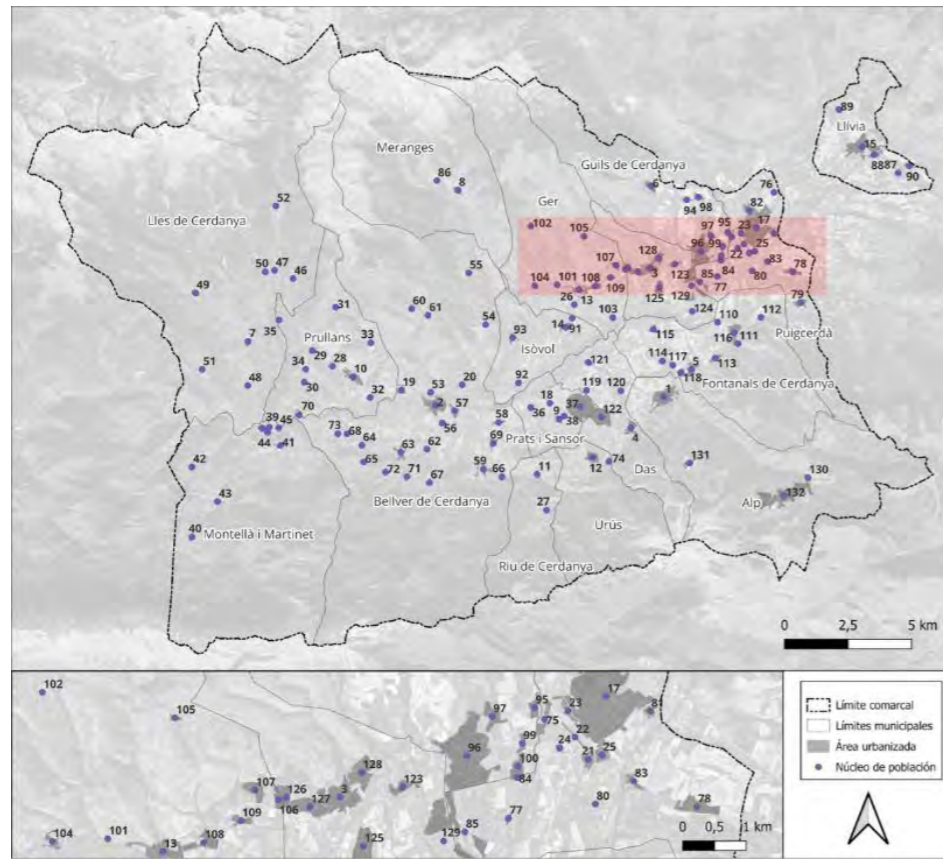
Aquesta part de la memòria examina els sistemes d'assentament de Cerdanya, amb relació a l'estructura urbana, morfologia urbana, habitatge, i segregació urbana, per oferir una representació completa de la dinàmica territorial a Cerdanya. Fent servir dades de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC), d'Institut Nacional d'Estadística (INE), i el Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica diferents tipologies d'assentaments són analitzats amb relació a l'edificació, la transformació en la tipologia habitatge i el seu preu, i la segregació que es produeix al territori. Aquestes dades permeten extreure conclusions amb relació a l'accés i l'assequibilitat de l'habitatge a Cerdanya.

1.2.1 Estructura urbana

En aquest ítem es mostra la distribució geogràfica dels diferents assentaments, poblats i nuclis urbans que s'han desenvolupat a la comarca de Cerdanya. A més de classificar-les segons la seva morfologia i funció i com han evolucionat en el temps. Es prenen com a base d'informació les definicions realitzades per l'Observatori del Paisatge, i dades de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

Segons l'estudiat podem apreciar com històricament els principals poblats tradicionals (com Ger, Alp, o Llívica) s'han assentat a la falda de les muntanyes, amb poques excepcions a la regla, però amb el pas del temps s'ha trencat aquesta tradició amb les noves urbanitzacions (com els camps de golf de Fontanals i àrees del municipi de Prats i Sansor). Això ha implicat una pèrdua de l'espai de la vall destinada a activitats agrícoles, amb una predominant presència de nous usos per a aquests espais, com camps de golf i urbanitzacions de baixa densitat.

Mapa 1.9. Nuclis de poblacions a la Cerdanya el 2025

1 Aip	28 Solanuf	55 Èiler	82 Deulofeu	109 Saga
2 Belver de Cerdanya	29 Ardóvol	56 Talló	83 el Mas Florença	110 l'Estació de Queixans
3 Bolvir	30 la Serra	57 Riu de Santa Maria	84 Puigverdà Residencial	111 el Torrent
4 Das	31 la Baetida	58 Baltarga	85 el Golf	112 les Pereres
5 el Vilar d'Urtx	32 Moli de la Clota	59 Bor	86 Girul	113 Urtx
6 Guils de Cerdanya	33 Casa d'Orán	60 Tallandré	87 Gorguja Petita	114 Estoll
7 Lies de Cerdanya	34 Cortal del Tarter	61 Ordèn	88 Llívia Parc	115 Soriguerola
8 Meranges	35 Ambrat	62 Vilèlla	89 Cereja	116 Queixans
9 Prats	36 Sansor	63 Pi	90 Gorguja	117 Escadarcos
10 Prullans	37 el Pla	64 Ollà	91 als Prats de la Serra	118 el Vilar
11 Riu de Cerdanya	38 Capdevila	65 Nas	92 Isóvol	119 Porródon
12 Urús	39 Prat Giró	66 Pedra	93 Olopte	120 Mosoll
13 Ger	40 Estana	67 Santa Magdalena	94 Roc Foradat	121 Sanavastre
14 All	41 Montollà	68 Santa Eugènia de Norellà	95 Sant Martí	122 Tartera
15 Llívia	42 Bèixec	69 Beders	96 Sant Martí de Cerdanya	123 el Remei
16 Martinet	43 Villec	70 Sant Martí dels Castells	97 Sant Martí d'Aravó	124 Tallorta
17 Puigverdà	44 el Garber	71 Néfol	98 Saneja	125 la Corona
18 Polígon industrial de Prats i Sansor	45 la Farga	72 Cortariu	99 les Cases de Sant Martí	126 la Pietra
19 Polígon industrial Pla de Codina	46 Coborriu de la Lloosa	73 els Torrents	100 Puigverdà Residencial	127 les Espiraltes
20 la Farga Vella	47 el Vilar	74 la Valira	101 Sant Pere	128 el Castell
21 Polígon industrial El Mellof Nou	48 Travesseres	75 la Fàbrica	102 Montmalús	129 el Golf
22 Polígon industrial Sector Estació	49 Arànsor	76 Rigolisa	103 Moli de Ger	130 la Molina
23 Polígon industrial La Closa	50 Vilèlla	77 Ventajola	104 Grèixer	131 Masella
24 Carrefour Market	51 Músser	78 Age	105 Niula	132 Supermolina
25 Polígon industrial Sant Marc	52 les Cases de la Lloosa	79 Vitallobent	106 la Pietra	
26 Pous Agrocomercial	53 Barr de la Cametera	80 Sant Marc	107 Mas de Sallent	
27 Canals	54 Cortàs	81 la Guingueta	108 la Devesa de Saga	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes del mapa àrees de població i mapa municipal de Catalunya de l'ICGC, 2025

Tots aquests assentaments poden classificar-se segons el que explica el *Pla de paisatge transfronterer (2016) de l'Observatori del Paisatge* el qual els separa de la següent forma:

1- Mas Cerdà: Construccions agrícoles tradicionals dels segles XVIII i XIX, d' explotació agropecuària, un dels escassos assentaments ubicats a la plana.

2- Viles i pobles: Nuclis urbans tradicionals del territori que es van desenvolupar enmig dels espais agrícoles de la vall, principalment a les faldilles de la muntanya, de manera de minorar l' impacte a les àrees agràries de la plana. (Puigverdà, Bellver, Llívia)

3- Centres d'esquí: Poblats que es desenvolupen al voltant dels centres d'esquí, sempre són a la muntanya a les infraestructures d'aquests centres. (La Molina, Masella)

4- Urbanització de baixa densitat: Assentaments residencials, sobretot de segona residència, construïts a la plana, en vessants de les muntanyes o annexats als nuclis de població o a les pistes d'esquí. (Bolvir, Queixans, Soriguerola)

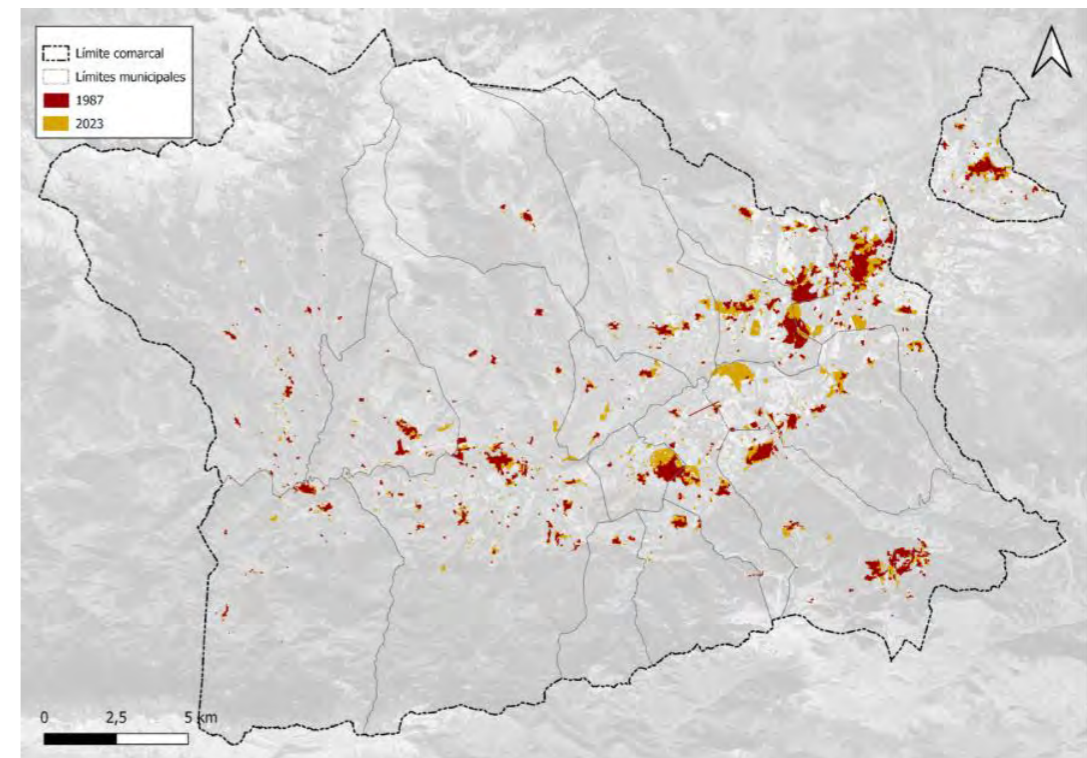
Figura 1.11. Granges de Cerdanya / Viles i pobles / Centres d'esquí / Urbanització de baixa densitat.

Fonte: Ilustraciones del Pla de paisatge transfronterer del Observatori del Paisatge, 2016.

Del Mapa 1.10 sobre l'expansió del sòl urbanitzat i edificat es pot induir que diversos dels creixements urbans han estat al·ludits als nuclis existents el 1987, consolidant espais urbans com Bolvir, les àrees de baixa densitat del municipi de Prats i Sansor i l'assentament a Queixans. També es pot apreciar una expansió predilecta en àrees més centrals de la plana de l' alta Cerdanya amb un impacte important d' ús de sòl per part del club de golf Fontanals al centre geogràfic de la vall, que fins fa quatre dècades estava relativament desocupat d' urbanitzacions i edificacions. Comparant les superfícies d' ambdós anys es calcula que el creixement d' ús de sòl està a 130 ha. aprox. de doblar la superfície usada durant l' any 1987, aquest augment d' ús de sòl es pot deure a la construcció del túnel del Cadí que es podria associar com el principal motor de la proliferació de la indústria immobiliària en el territori.

Mapa 1.10. Expansió de l' ús de sòl urbanitzat i edificat dins la comarca de Cerdanya entre els anys 1987 i 2023

Font: Elaboració pròpia amb dades de mapes de cobertes del sòl any 1987 i 2023 de l' ICGC.

Taula 1.3. Superfícies urbanitzades a la comarca de la Cerdanya els anys 1987 y 2023.

Sòl urbanitzat	Àrea (ha)
1987	882,6
2023	1635,5
Var. del 1987 al 2023	85,3%

Font: Elaboració pròpia amb dades de mapes de cobertes del sòl any 1987 i 2023 de l' ICGC.

A causa de l'alt creixement que han tingut durant les darreres dècades les diferents urbanitzacions de Cerdanya, segons la informació exposada, queda en evidència que l' ocupació de sòls es presenta com una dels canvis més rellevants i possiblement una de les problemàtiques centrals a debatre sobre la comarca, sobretot pel factor d' escassetat que representa el sòl apte per habitar en els territoris muntanyosos com aquest.

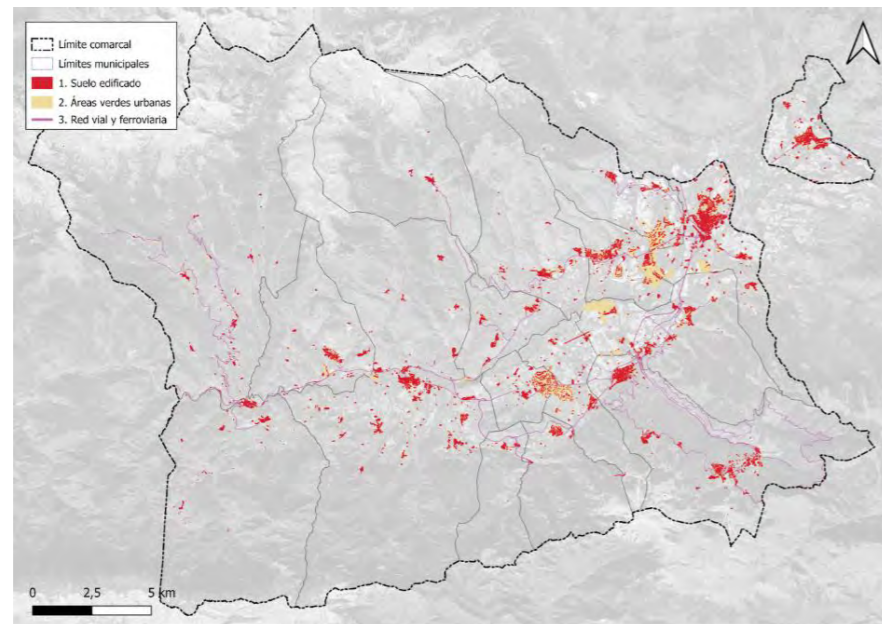
1.2.2 Morfologia urbana

L' estudi de la morfologia urbana té en comptes les formes físiques dels desenvolupaments urbans del territori, això permet tenir una comprensió de com els sòls urbanitzats i edificats estan relacionats entre si, quin tipus d' edificacions es troben en els diferents poblats, i de quina manera es distribueixen els usos en el territori. A més de quantificar aquestes superfícies i el seu percentatge d' ús total. Per a aquest ítem es van fer servir els mapes de cobertes de sòl de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC).

En relació amb el sòl edificat a Cerdanya (Mapa 1.11) es destaquen les àrees del sòl urbanitzat i edificat, en contrast amb les àrees que no ho estan, ja siguin agrícoles o espais oberts naturals.

En les àrees urbanitzades i construïdes es va fer una distinció entre àrees verdes urbanes i sòl edificat, això degut a que els espais usats com a àrees verdes urbanes, que principalment són jardins privats, camps de golf, places i parcs públics, no tenen la mateixa càrrega física ni visual en el territori com una edificació, però la seva presència i ús de l' espai físic en superfície és tan determinant com les àrees construïdes.

Mapa 1.11. Tipologia d'ús de sòl edificat a Cerdanya el 2023

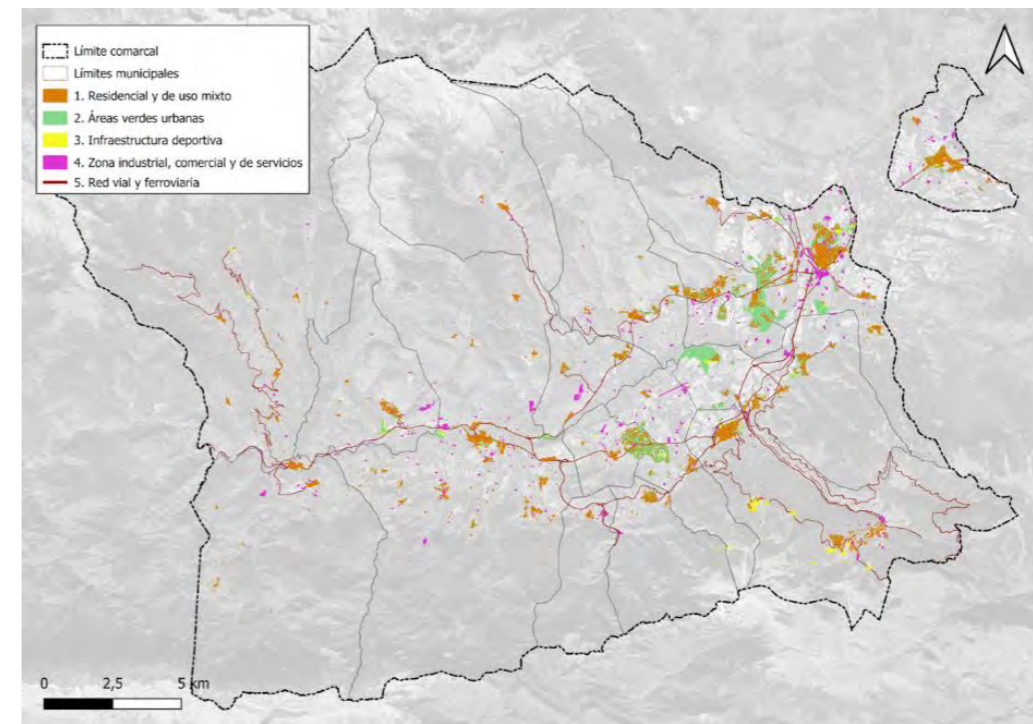

Font: Elaboració pròpia amb dades de mapes de cobertes del sòl any de l' ICGC, 2023.

A partir d' aquestes àrees urbanitzades i edificades, es va diferenciar quin tipus d' ús de sòl ocupaven segons el mapa de cobertes de sòl de l' ICGC.

Com podem observar en el Mapa 1.12, el sòl urbà i edificat està concentrat a la plana de Cerdanya, i s' estén de menor mesura a la solana i la baga. A més, l' ús del sòl urbanitzat i edificat es concentra en els municipis més notables com Fontanals de Cerdanya, Bellver de Cerdanya, Bolvir, Das i Puigcerdà. A Puigcerdà, l'ús del sòl és de tipologia residencial i d'ús mixt (on es concentren l'habitatge, nucli històric, i gran part de l'activitat comercial i industrial es troba a l'àrea urbana residencial del municipi. És molt notable la marca d'àrees verdes urbanes (on es troben parcs urbans, places, camps de golf i els jardins privats d' àrees residencials) a la comarca, sobretot a Fontanals de Cerdanya, Bolvir, i Das. La infraestructura esportiva es troba al municipi d'Alp, on hi ha les dues estacions d'esquí més notables de la comarca, la Masella i la Molina.

Mapa 1.12. Ús de sòl urbanitzat i edificat de la Cerdanya el 2023

Font: Elaboració pròpia amb dades de mapes de cobertes del sòl any de l' ICGC, 2023.

A la Figura 1.12, (pàgina següent) es destaca el fet que més d'un terç (37%) de l'ús de sòl urbanitzat i construït, actualment és usat per les àrees verdes urbanes. En aquest ítem, els polígons que més prevalen en el mapa són aquells relacionats amb camps de golf i els jardins de les àrees urbanes de baixa densitat. La superfície d' àrees verdes públiques no tenen una distinció a part en el mapa de cobertes del sòl de l' ICGC, per tant és difícil saber amb exactitud quant d' aquest percentatge correspon realment a espai públic.

També cal destacar que les àrees d' infraestructura esportiva només consideren les edificacions d' aquests espais. En el cas dels centres d' esquí, l' àrea que ocupen les pistes, no són preses en compte com una superfície destinada a aquest ítem.

Taula 1.4. Àrees d'ús en hectàrees a Cerdanya el 2023

Tipo de uso de suelo	Área (ha)
1- Residencial y de uso mixto	560,2
2- Áreas verdes urbanas	607,7
3- Infraestructura deportiva	45,5
4- Zona industrial, comercial y de servicio	192,7
5- Red vial y ferroviaria	218,6

Font: Elaboració pròpia amb dades de mapes de cobertes del sòl any de l' ICGC, 2023.

Figura 1.12 Àrees d'ús en hectàrees (%) a Cerdanya el 2023

Font: Elaboració pròpia amb dades de mapes de cobertes del sòl any de l' ICGC, 2023.

Els espais residencials i d' ús mixt es poden subdividir en diferents tipologies de teixit urbà, depenent on es troben immersos. Aquestes diferències tipològiques són el nucli urbà, eixample, zones urbanes laxes i habitatge aïllat.

1- Casc urbà: S' entén com el centre històric dels poblats i viles, definits a l' apartat anterior d' estructura urbana, on es troben les construccions més antigues de la ciutat. Les edificacions solen ser de façana contínua, i de mitja alçada (2 a 5 pisos aprox.), de calçades estretes i sinuoses, ja que moltes vegades el traçat correspon a una trama medieval. En el Mapa 1.13 es pot observar com es distribueix els nuclis urbans dels municipis al territori, sobretot a la plana de Cerdanya i a la Solana. Aquesta situació havia de ser conseqüència punts estratègics per a la vigilància, com la ubicació de Puigcerdà, en estar ubicat en un turó. D' altra banda, a la plana és un territori amb les terres més fèrtils per corejar, tenir una terra poc regular, el pas del riu Segre i les ores de sol que rep per l' orientació de la vall, d' est a oest. Tot explica en part les seves ubicacions.

Figura 1.13. Casc urbà a Puigcerdà i Bellver, 2025

Font: Imatges extretes de Street View (Google Maps).

2- Eixampla: Teixit urbà que correspon a les urbanitzacions posteriors del nucli urbà, a mitjan segle XX, solen ser de façana contínua, amb ús de sòl residencial o mixt (comerç en planta baixa i residencial als pisos superiors) i en alçada (3 a 5 pisos aprox.). El seu traçat viari sol ser més ampli que el del nucli urbà. Aquest teixit urbà és present

principalment a Puigcerdà, amb notòria presència al voltant del seu nucli històric, i a Llívia, com es mostra al Mapa 1.13.

Figura 1.14. Eixample a Puigcerdà i Llívia, 2025

Font: Imatges extretes de Street View (Google Maps).

3- Zones urbanes laxes: Construccions aïllades de mitjana o baixa alçada, principalment residencial, solen ser habitatges contemporanis (fins del segle XX i segle XXI), al·lèrgies a centres de poblats i viles de mitja escala per a la comarca de Cerdanya. Solen tenir àrees verdes al·lèrgiques i carrers amplis. Puigcerdà, Alp, Bellver, Bolvir, són els exemples més prevalents d'aquests teixits.

Figura 1.15. Zones urbanes laxes a Alp i Bolvir, 2025

Font: Imatges extretes de Street View (Google Maps).

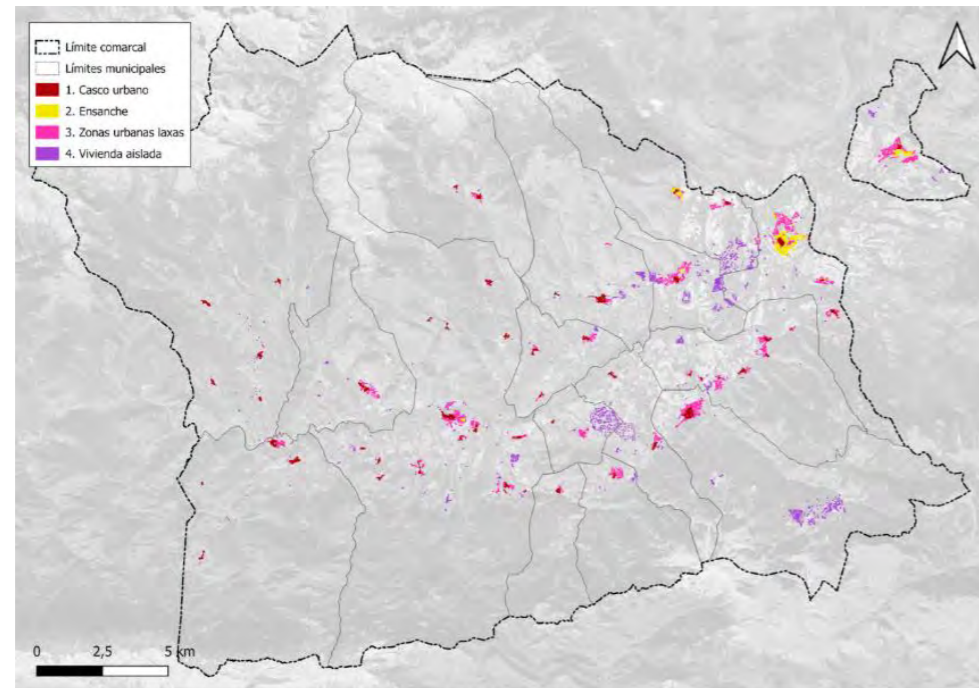
4- Habitatge aïllat: Habitatges de baixa alçada i unifamiliar, poden estar en espais rurals o agrupats en les àrees definides com a urbanitzacions de baixa densitat, i/o centres d'esquí, surt en apartat d'estructura urbana. Solen tenir àrees verdes privades al·lèrgiques. Es pot observar al Mapa 1.13, com és el cas d'habitatge es troba més als municipis de la província de Girona, com Das, Prats i Sansor, Alp, Bolvir, Guils de la Cerdanya i Puigcerdà. Aquesta pot sorgir per ser segones residències; ubicades en aquests municipis, per la comunicació a través de carreteres a través del túnel del Cadí i la via del tren amb Barcelona; per estar a prop de les pistes d'esquí de la Molina i la Masella; i a prop de Puigcerdà com a capital de comarca.

Figura 1.16. Habitatges aïllats al municipi de Sansor i Prats i la Molina, 2025

Font: Imatges extretes de Street View (Google Maps).

Mapa 1.13. Tejido urbano de las áreas residenciales y de uso mixto en Cerdanya en 2023

Fuente: Elaboración propia con datos de mapas de cubiertas del suelo del ICGC, 2023.

De la Figura 1.17, es destaca el fet que més de dos terços (68%) de l'ús de sòl construït dels teixits urbans, actualment és usat pels teixits de zones urbanes laxes i habitatges aïllats. Això sense considerar la superfície total d'ús de sòl que aquestes tipologies realment ocupen, ja que existeixen superfícies rellevants d'àrees verdes que no estan considerades en la lectura que fan el mapa de cobertes del sòl de l'ICGC com cap d'aquestes dues categories, però que són d'ús exclusiu d'aquests teixits. Com vam veure al Mapa 1.12 i a la Figura 1.12, les àrees verdes urbanes són un percentatge rellevant del total del sòl urbanitzat.

Taula 1.5. Tipus de teixit urbà de les àrees residencials i d'ús mixt en hectàrees a Cerdanya el 2023.

Tejido urbano	Área (ha)
1- Casco urbano	122,9
2- Ensanche	53,2
3- Zonas urbanas laxas	209,7
4- Viviendas aisladas	174,5

Font: Elaboració pròpia amb dades de mapes de cobertes del sòl de l'ICGC, 2023.

Figura 1.17. Distribució de tipus de teixit urbà en àrees residencials i d'ús mixt (%) a Cerdanya el 2023.

Font: Elaboració pròpia amb dades de mapes de cobertes del sòl de l'ICGC, 2023.

Atesa la possible problemàtica de l'escassetat de sòl habitable, el fet de com s'està ocupant actualment ha de ser un dels punts centrals de l'objecte d'estudi i debat. Segons les dades exposades s'aprecia com una part rellevant dels usos de sòl són acaparats per urbanitzacions de baixa densitat i àrees verdes privades, mentre que els poblats més densos ocupen significativament menys espai relatiu al total. A més, deu ser important saber quina tipologia d'habitatge i teixit urbà, avui dia es concentra el major ús d'habitatge principal i si corresponen a aquests teixits més dispersos i poc eficients amb l'ús de sòl.

1.2.3 Habitatge

Aquesta secció presenta l'habitatge a Cerdanya, en relació als habitatges principals i no principals, el règim de tinença, la construcció d'habitatges, el mercat de compravendes d'habitatges, i el mercat de lloguer, la qual cosa permet comprendre la situació actual de l'habitatge a Cerdanya. Dit això, no hi ha informació de l'habitatge de temporada a Cerdanya, la qual cosa no ens permet observar l'habitatge de manera global a la comarca.

Habitatges principals i no principals

Aquesta secció examina la situació de l'habitatge a Cerdanya mitjançant una anàlisi de les dades del cens de l'INE i IDESCAT (INE, 2025; IDESCAT, 2021). Es tenen en compte diferents tipologies d'habitatge, incloses les residències principals i no principals, per a tota la comarca, comparant les dades de 1981 i 2021. Aquesta anàlisi proporciona informació sobre l'evolució temporal del sistema d'habitatge a Cerdanya.

La gran majoria d'habitatges a Cerdanya són secundaris el 2021. En canvi, el 1981, dels 8.939 habitatges de la Cerdanya, el 39,13 % estaven classificats com a residències principals, i el 41,30 % com a residències secundàries (Taula 1.6). El 2021, el parc immobiliari total havia augmentat un 138,79 %, cosa que reflecteix una transformació substancial del territori en les últimes quatre dècades. Aquest canvi també és evident en la tipologia residencial. El 2021, els habitatges principals representaven el 36,74 % del parc total, la qual cosa suposa un descens del 2,39 % respecte al 1981. Per contra, els habitatges no principals van passar de 3.692 unitats el 1981 a 13.502 unitats el 2021, la qual cosa suposa un augment del 21,96 %. L'actual falta de dades sobre habitatges buits per al 2021 es deu a un canvi en la categorització del cens de població i habitatge, en comparació amb el 1981, cosa que fa que no sigui possible comparar aquests anys.

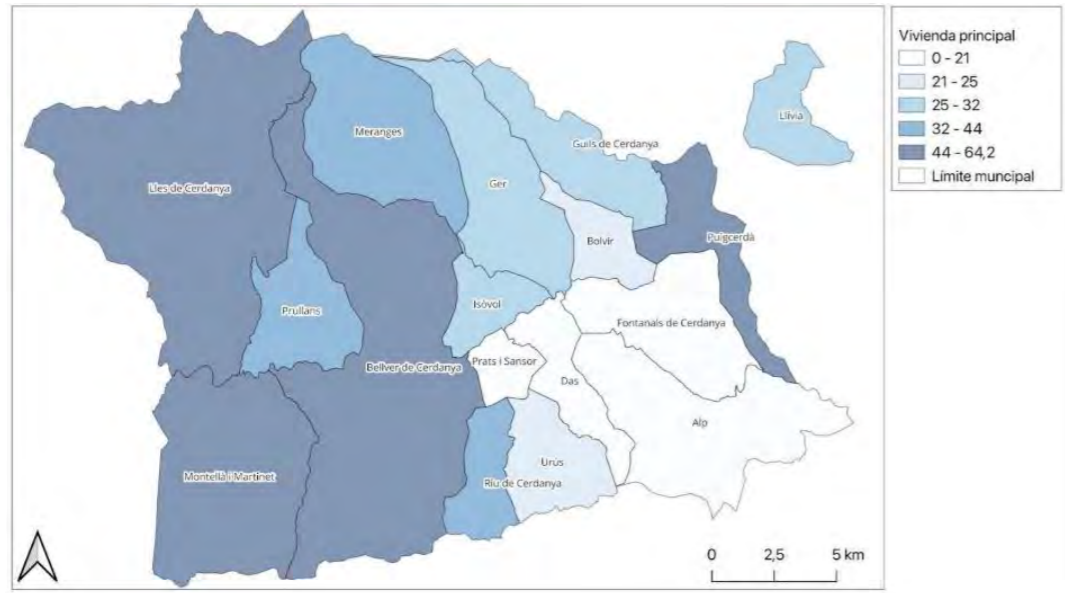
Taula 1.6. Habitatges principals i no principals a la comarca de Cerdanya el 1981 i el 2021

Año	Viviendas principales	Viviendas no principales	Vacantes	Total
2021	7.843 (36,74 %)	13.502 (63,26 %)	-	21.345
1981	3.498 (39,13 %)	3.692 (41,30 %)	1.749 (19,57 %)	8.939

Fuente: Elaboración propia a partir de datos extraídos del cens de población i habitatges del IDESCAT, 2021.

Com s'observa al Mapa 1.14, l'habitatge principal té diferents implicacions a nivell municipal. El 2021, el 81,33 % dels habitatges de Fontanals de Cerdanya, el 80,54 % dels de Prats i Sansor i el 80,20 % dels d'Alp es van classificar com a habitatges no principals... Només dos municipis, Lles de Cerdanya (55,85 %) i Puigcerdà (59,49 %), tenien una majoria d'habitatges principals. Això posa de manifest una clara distinció entre els municipis orientals i occidentals de la comarca. Mentre que els municipis de Lleida es caracteritzen predominantment per residències principals, els del sud-oest de Girona tenen proporcions significativament més altes de residències no principals. L'únic municipi que no segueix aquesta tendència és Puigcerdà, cosa que es pot deure a la presència de molts nuclis de població.

Mapa 1.14. Habitatge principal als municipis de Cerdanya el 2021

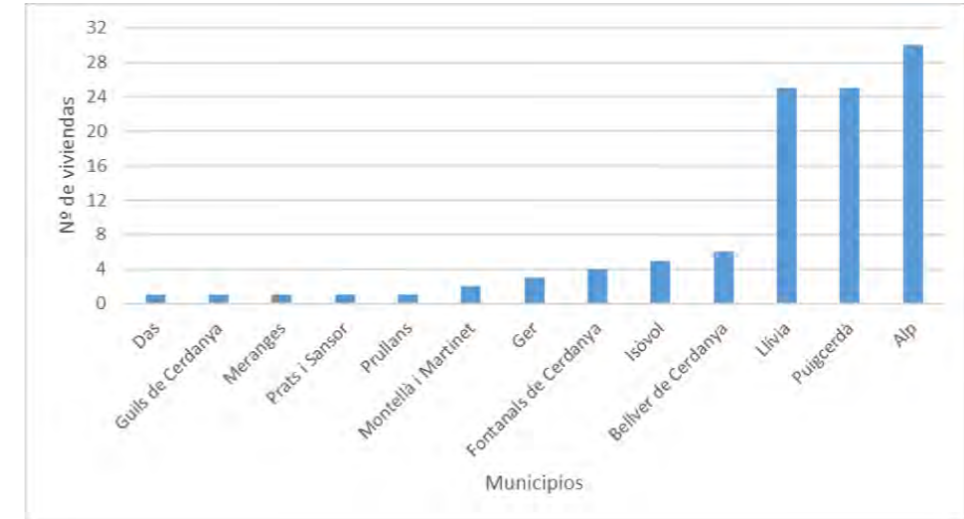
Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes del cens de població i habitatges de l'IDESCAT, 2021.

Tot i que el parc immobiliari de la Cerdanya ha crescut considerablement, la major part d'aquest creixement s'ha produït en residències no principals. El turisme de segones residències està molt relacionat amb primer, la saturació de grans ciutats que dona lloc a l'aparició desordenada d'urbanitzacions fora de la metròpolis, i d'altra banda, amb la reducció de la jornada laboral, l'augment del poder adquisitiu i la transformació de xarxa de transports (cite). Per exemple, des que va finalitzar la construcció del Túnel de Cadí el 1984, ara només es triga 90 minuts a arribar a la comarca des de Barcelona... Des d'aleshores, s'ha generat la demanda per a l'adquisició d'aquest tipus d'habitatges per a ús turístic. Ara bé, atès que les residències secundàries estan estretament vinculades a activitats estacionals com l'esquí, el territori experimenta una marcada estacionalitat i una activitat econòmica fluctuant al llarg de l'any. L'ocupació mitjana d'un habitatge a Cerdanya és de 15 dies a l'any. Aquest fenomen és més evident als municipis del sud-oest de la regió, situats a prop de les pistes d'esquí, on la proporció de residències secundàries és més gran. Durant gran part de l'any, aquests municipis estan compostos principalment per residències secundàries buides.

Habitatges buits i turístics

Els habitatges buits és un altre factor restrictiu per al parc d'habitatges principal. Com es pot observar a la Figura 1.18, hi ha una concentració d'habitatges buits i ocupats sense títol a la part oriental de Girona, concretament a Llívia, Puigcerdà i Alp. Això es podria deure a la limitada capacitat de les administracions públiques per comptabilitzar els habitatges buits. Una altra possible explicació és que l'especulació pugui ser un factor influent, però no es disposa d'informació suficient per treure conclusions. Tanmateix, la mobilització d'aquest parc és un instrument per augmentar l'oferta d'habitatge principal.

Figura 1.18. Habitatges buits i ocupats sense títol habitant a Cerdanya al 31 de desembre de 2024

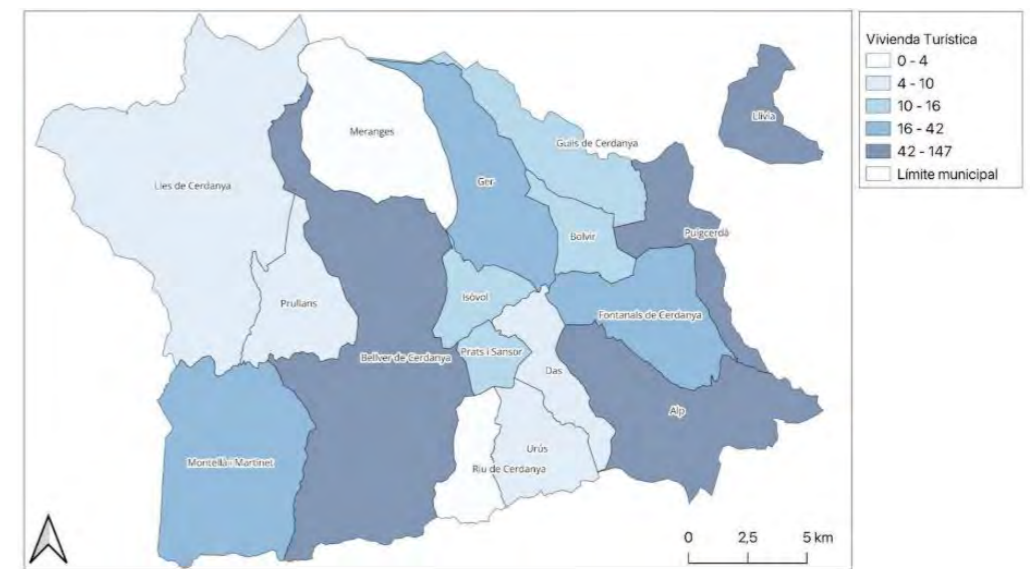

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes del registre d'habitatges buits i d'habitatges ocupats sense títol habitant, habitatge del IDESCAT, 2024.

L'allotjament turístic es concentra principalment en els municipis amb major interès turístic. Igual que les residències secundàries, que es troben a la província de Girona de la comarca, l'allotjament turístic segueix un patró espacial similar, impulsat principalment pel turisme d'esquí com a factor econòmic clau. La Molina i la Masella, ambdues situades al municipi d'Alp, contribueixen a l'elevat nombre d'allotjaments turístics i residències secundàries en aquesta zona.

Per quantificar aquestes afirmacions, el 27,12 % del total d'allotjaments turístics de la Cerdanya es troba a Alp, el 25,28 % a Puigcerdà i l'11,99 % a Llívia (Mapa 1.15.). Les zones muntanyoses, especialment les estacions d'esquí, són les més populars entre els turistes. Bellver de Cerdanya és l'únic municipi que s'acosta a aquestes xifres, amb un 9,59 % del total d'allotjaments turístics de la comarca, el que podria deure's a la seva importància com a gran urbanització de la comarca.

Mapa 1.15. Mapa de l'habitatge turístic als municipis de Cerdanya el 2025

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'habitatges turístics a Espanya extretes de l'INE, 2025a.

En definitiva, els habitatges buits i l'allotjament turístic es concentren a la província de Girona, on les estacions d'esquí són properes. No obstant això, l'oferta d'apartaments turístics té efectes en la reducció del parc de lloguer permanent (Gómez-Martín et al., 2021). Aquesta reducció d'habitatges s'ha vist agreujat els anys posteriors de la pandèmia, amb pressions afegides en entorns rurals també després de COVID-19 (Del Mármol et al., 2024). A més, l'augment de l'oferta d'apartaments turístics tendeix a augmentar el preu de l'habitatge i la renda de lloguer de llarga estada, especialment en zones on hi ha una concentració i atractiu turístic més gran (Gonzales-Morales et al., 2021).

Règim de tinença

S'analitza la distribució de diferents tipologies d'habitatge a nivell municipal per identificar les variacions dins del territori (IDESCAT, 2021). Així mateix, s'examina el règim de tinença, tant a escala comarcal, comparant 1981 i 2021, com a nivell municipal per a 2021, la qual cosa ofereix una visió global de patrons de tinença en tota la comarca.

Cerdanya és una comarca de propietaris. El 2021, 56,2 % de les tinences eren de propietat mentre que només 30,87 % eren de lloguer. No obstant això, la tinença de l'habitatge no ha canviat gaire en les últimes dècades. La proporció d'habitatge en propietat es va mantenir relativament estable, disminuint lleugerament del 57,70 % el 1981 al 56,20 % el 2021, la qual cosa suposa una reducció de l'1,50 %. Per contra, les propietats llogades van experimentar un marcat descens, passant del 36,22 % el 1981 al 30,87 % el 2021, la qual cosa suposa una disminució del 5,35 % (Taula 1.7).

No obstant això, altres formes de tinença van augmentar un 6,86 % durant el mateix període. La reducció dels habitatges llogables reflecteix el predomini de les residències secundàries, que són en la seva majoria de propietat. Això explica per què els habitatges en propietat van augmentar un 88,58 % en comparació amb el 1981, mentre que els habitatges llogables només van créixer un 65 % en les últimes quatre dècades. Aquestes xifres podrien indicar que la tinença és afectada per residents secundaris que disposen del capital per comprar un habitatge no principal en el qual l'habitatge és usat de forma estacional. En canvi, els residents principals es troben amb una escassetat d'habitatges llogables que afecta la seva assequibilitat.

Taula 1.7. Règim de tinença a la comarca de Cerdanya el 1981 i el 2021

Año	De propiedad	De alquiler	Otras formas	Total
2021	4.407 (56,20%)	2.421 (30,87 %)	1.014 (12,93 %)	7.842
1981	2.337 (57,70%)	1.467 (36,22 %)	246 (6,07 %)	4.050
Var. %	+88,58	+65	+6,86	+160,44

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del cens de població i habitatges de l'IDESCAT, 2021.

Tot i que no es disposa de dades per a tots els municipis de la Cerdanya per al 2021, la informació disponible il·lustra les variacions dins de la regió. Per exemple, Llívia es caracteritza per una població predominantment propietària, amb un 59,11 % d'habitatges destinats a propietaris i un 71,60 % de segones residències (Mapa 1.15), mentre que Bellver de Cerdanya té una majoria de residències principals, amb un 64,20 % destinades a residències principals (Mapa 1.14).

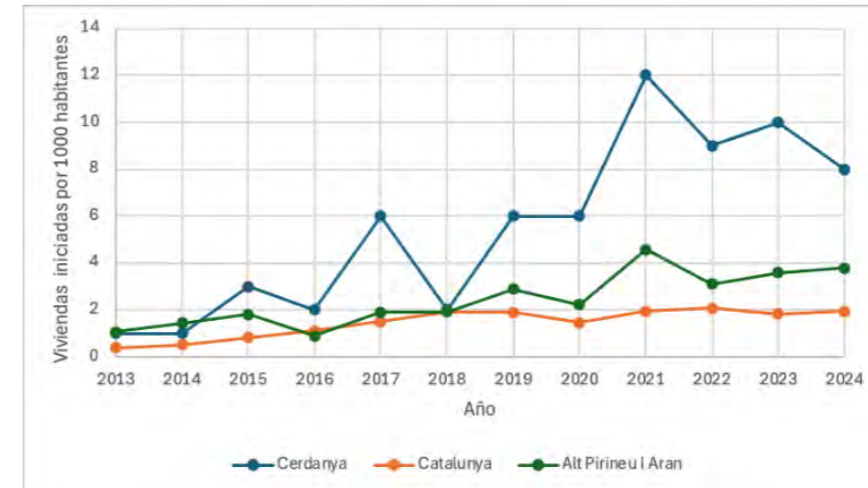
Para concluir este capítulo, es importante mencionar que el territorio está dominado por la vivienda en propiedad. Hay una cantidad significativamente menor de vivienda en alquiler. Esto pone de relieve la diversidad de condiciones de vivienda que existen en Cerdanya.

Construcció d' habitatges

Per establir la construcció d' habitatges a Cerdanya segons la tipologia edificatòria a base de dades proveïdes dels serveis d' estadística i documentació d' habitatge.

Com podem veure a la Figura 1.19, hi ha una notable diferència entre la construcció d'habitatges a Cerdanya que a Catalunya i Alt Pirineu i Aran. Aquesta diferència s'accentua el 2021, ja que hi ha 12 habitatges construïts per 1000 habitants a Cerdanya. Aquest augment es pot explicar per l'efecte de la migració que va produir el COVID-19. Aquest fenomen ja estava indicat el 2020, 2019 i 2017, amb 6 habitatges iniciats en ambdós anys, que ha donat fruit a un increment continuat de la construcció d'habitatges a Cerdanya.

Figura 1.19. Evolució del total d'habitatges iniciats (per 1000 habitants) per àmbits territorials 2013-2024

Font: Elaboració pròpia a partir de Habitatges iniciats i acabats per tipologia i superfície a Catalunya (Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025g), Idescat, a partir del nombre de municipis i població (Institut d'Estadística de Catalunya, 2024b), i també Institut d'Estadística de Catalunya, a partir del Padró municipal d'habitants Institut d'Estadística de Catalunya (2024c).

La construcció d'habitatges varia per municipi a Cerdanya (vegeu Annex 1.). De fet, el 2021, Isòvol, Puigcerdà, Bellver de Cerdanya, i Fontanals de Cerdanya inicien el màxim (28, 30, 23, i 13) d'habitatges unifamiliars aïllats des del 2013 (vegeu Figura A1.1 a l'Annex 1.). En el cas d'habitatges unifamiliars adossats, es nota un augment significatiu de les construccions d'habitatges durant el 2019 a Puigcerdà i el 2021 a Ger. El nombre d'habitatges plurifamiliars en bloc iniciats es troben sobretot a Bellver de Cerdanya i Llívia.

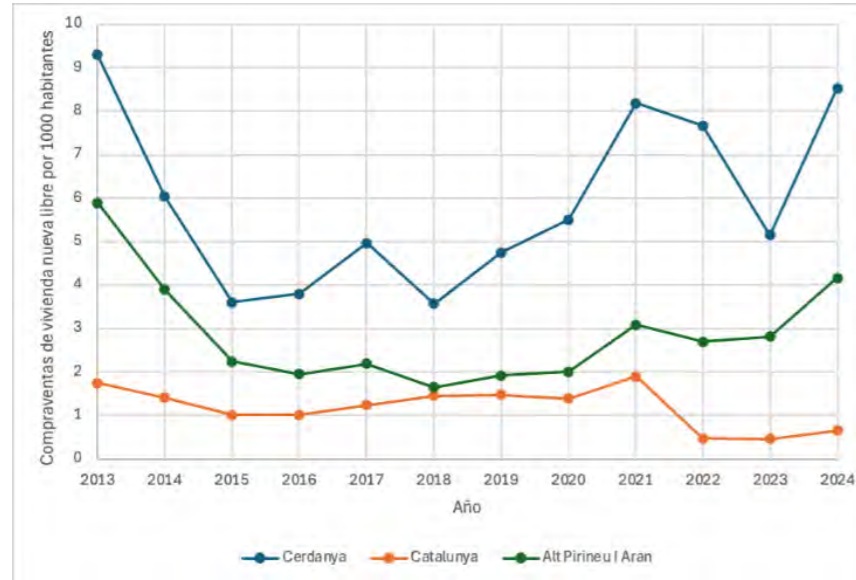
En definitiva, la intensitat de la construcció no para de créixer, molt més que a l'Alt Pirineu i Catalunya. Tot i això, com vist anteriorment, el parc d'habitatges està dominat per segones residències. Llavors, en aquest cas, el creixement en habitatges construïts no significa un augment en l' accés a habitatges per a la població local.

Mercat de compravenda d'habitatges

Per establir el mercat de compravendes a Cerdanya s'han recollit el nombre de compravendes segons el tipus d'habitatge (nova o usada) i els preus de la compravenda d'habitatges (per preus i superfície mitjana) a base de dades proveïdes dels serveis d'estadística i documentació d'habitatge (Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025d). En tots dos, hi ha una manca de dades dels municipis a Cerdanya que no deixa visibilitzar el mercat de compravendes als municipis de Cerdanya i observar la distribució de compravendes a la comarca.

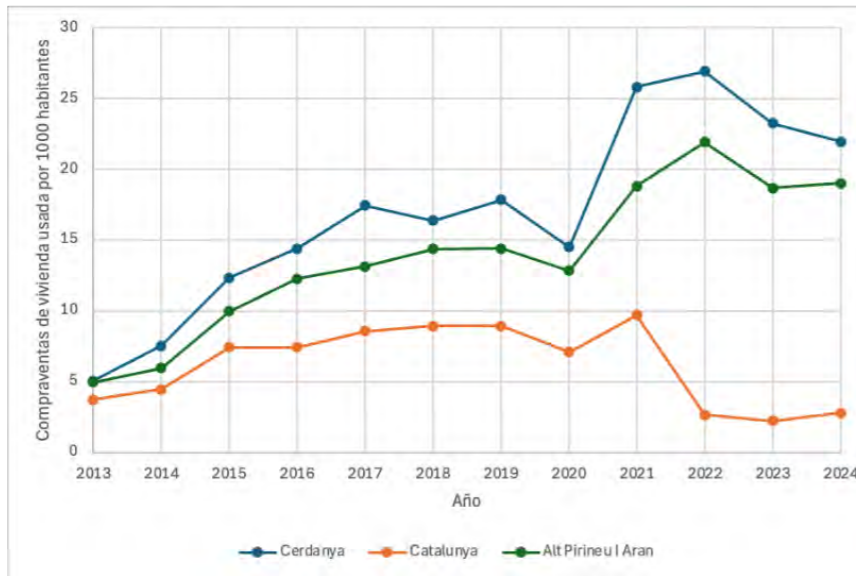
Con relación a las compraventas de vivienda libre y usada, se observa un aumento notable en Cerdanya en 2021 (Figura 1.20 i Figura 1.21). Per exemple, el 2021 Cerdanya tenia 8,1 compravendes d'habitatge nou lliure per 1000 habitants, la qual cosa suposa un augment del 67 % respecte a l'any anterior. S'observa la mateixa tendència en compravendes d'habitatge usat, amb un augment de 56 % de 2020 a 2021. Aquest canvi es pot explicar per l'efecte produït per l'abans i després de la pandèmia.

Figura 1.20. Variació anual del nombre de compravendes d' habitatge nou lliure per 1000 habitants, per àmbits territorials 2013-2024

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes del cèsar de compravenda del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025d.

Figura 1.21. Variació anual de compravendes d' habitatge usat per 1000 habitants, per àmbits territorials 2013-2024

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes del mercat de compravenda del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025d.

Pel que fa al preu de la venda d'habitatge, és més cara a Cerdanya per preus i superfície mitjana que a Catalunya en tots els casos (vegeu Taula 1.8). Això pot ser a causa de les expectatives generades per la indústria immobiliària durant i després de la pandèmia, que ha produït un augment en la renda del sol. En el cas del preu d'habitatge nou per milers d'euros, la diferència amb Catalunya és de gairebé el doble. És notable esmentar que encara que els preus siguin més grans, la variació respecte al 2023 no és gaire gran. A més, en el cas de la venda d'habitatge usat per euros/m2 i per milers d'euros, la variació és negativa.

Taula 1.8. Preus de la venda d'habitatge per preus mitjans (milers €), superfície mitjana (m2 construïts), i preus mitjans (euros/m2) per àmbits territorials el 2024

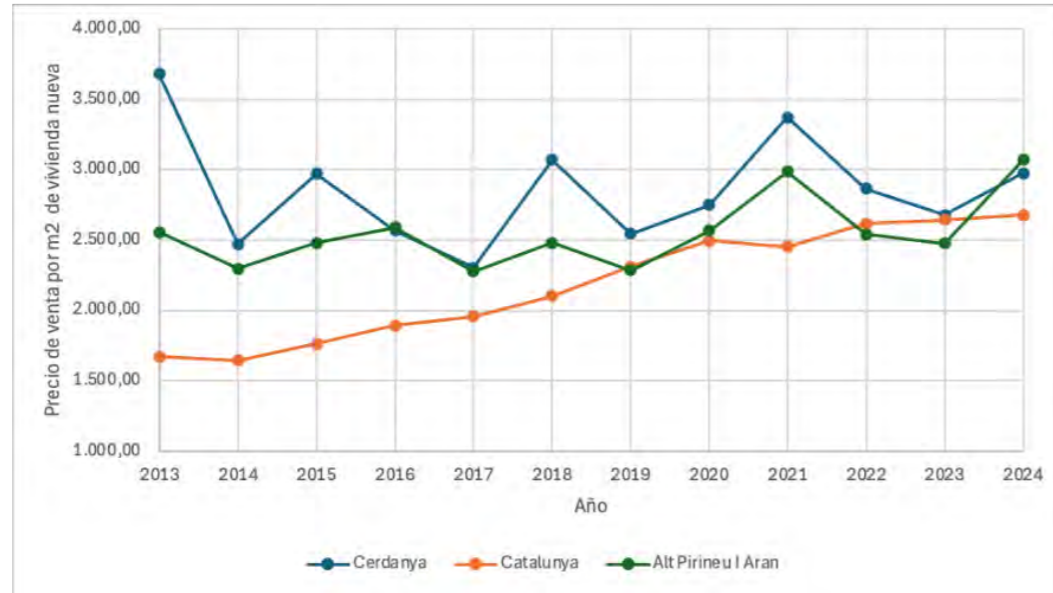
	Habitatge nou			Habitatge usat			Total habitatge		
	Import	Var 23/24	%	Import	Var 23/24	%	Import	Var 23/24	%
Preus mitjans (milers €)	Cerdanya	418,5	8,9	334,5	-1,8		358,8	3	
	Alt Pirineu i Aran	476,8	40,6	229,0	-0,2		271,7	11,5	
	Catalunya	251,2	0,5	222,1	4,8		227,6	4,2	
Superfície mediana (m2 construïdos)	Cerdanya	144,1	-7,3	111,4	2,8		120,7	4	
	Alt Pirineu i Aran	139,3	3,9	102,1	3,1		108,4	4,8	
	Catalunya	99,5	0,2	93,0	1,4		93,9	1,3	
Preus mitjans (euros/m2)	Cerdanya	2.973,84	11	3.018,32	-5,5		3.005,47	-3,3	
	Alt Pirineu i Aran	3.071,12	24	2.300,31	-3,2		2.433,16	1,9	
	Catalunya	2.678,90	1,3	2.516,16	4,6		2.546,88	4,1	

Font: Elaboració pròpia a partir de serveis d' estadística i documentació d' habitatge, a partir de dades facilitades per l'Institut de Estadística de Catalunya, 2025d.

Com es pot observar a la Figura 1.22, el preu de compravenda d'habitatge nou a Cerdanya oscil·la cada dos o tres anys. Els anys en què el preu va assolir els seus màxims va ser el 2013 i el 2021. El 2021, va assolir un preu de 3.272,89 euros; això és 308,68 euros per sota del preu el 2013, en el qual els preus van augmentar en conseqüència del boom immobiliari. A més, atès el preu elevat de l'habitatge de nova construcció, és més econòmic viure en altres comarques de l'Alt Pirineu i Aran o la resta de Catalunya, sobretot des del 2013 fins a finals del 2022.

Si comparem amb la construcció d'habitatges a Cerdanya, els màxims de preu a la comarca (2013, 2015, 2018, i 2021) coincideixen amb un baix nombre en habitatges iniciats. Llavors, l'oscil·lació es podria explicar per cicles de construcció i del lliurament de permisos de construcció. No obstant això, el 2021 es produeix una excepció que pot ser explicada per les expectatives de la renda urbana creades en la pandèmia.

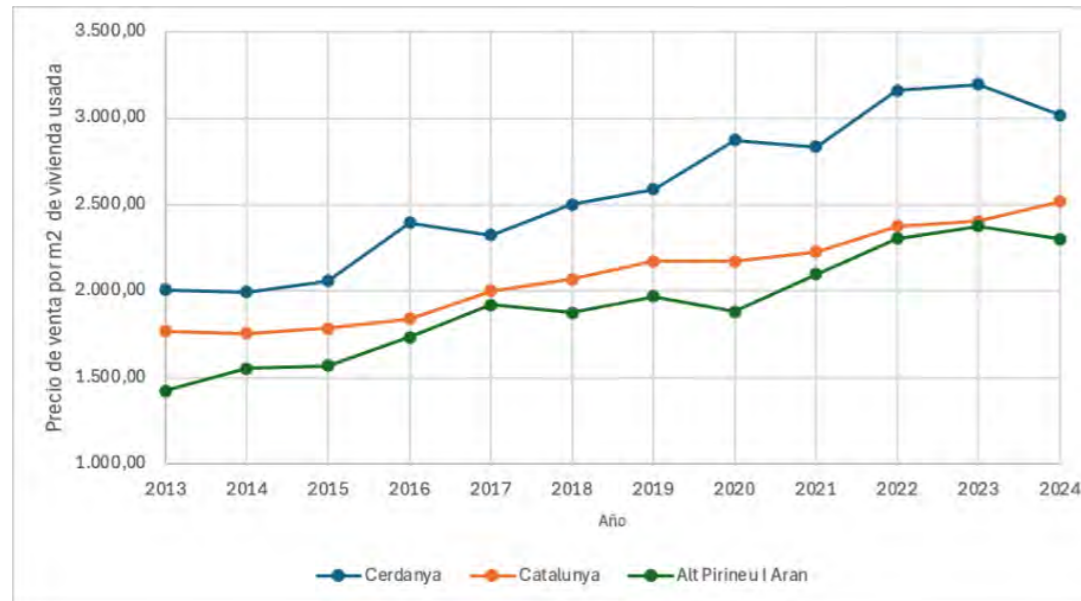
Figura 1.22. Evolució del preu de compravenda per m2 construït d' habitatge nou per àmbits territorials 2013-2024

Font: Elaboració pròpia a partir de serveis d' estadística i documentació d' habitatge, a partir de dades facilitades per l' IDESCAT, 2025d.

Pel que fa al preu de compravenda d'habitatge usat, les dades revelen que el preu ha augmentat un 66% a Cerdanya els últims 11 anys (Figura 1.23). L'efecte de la pandèmia s'observa, ja que els màxims en el preu es produeixen el 2022 i el 2023 amb 3.194,69 euros i 3.160,40 euros. Tot i això, el preu de compravenda ha estat més gran a Cerdanya sobretot a partir del 2016. Les dades demostren que la tendència en què els preus siguin més grans a Cerdanya que en altres territoris no es produeix només en COVID-19, la tendència ja estava indicada el 2016.

Figura 1.23. Evolució del preu de compravenda per m2 construït d' habitatge usat per àmbits territorials 2013-2024

Font: Elaboració pròpia a partir de serveis d' estadística i documentació d' habitatge, a partir de dades facilitades per l' Institut d' Estadística de Catalunya, 2025d.

L'accés a la propietat a Cerdanya és cada vegada més difícil. El 2022, el preu mesurat per m2 va ser de 2.866,07 € (obra nova) i 3.160,40 € (segona mà). Un habitatge nou de 36 m2, que és el mínim de superfície útil per a habitatges

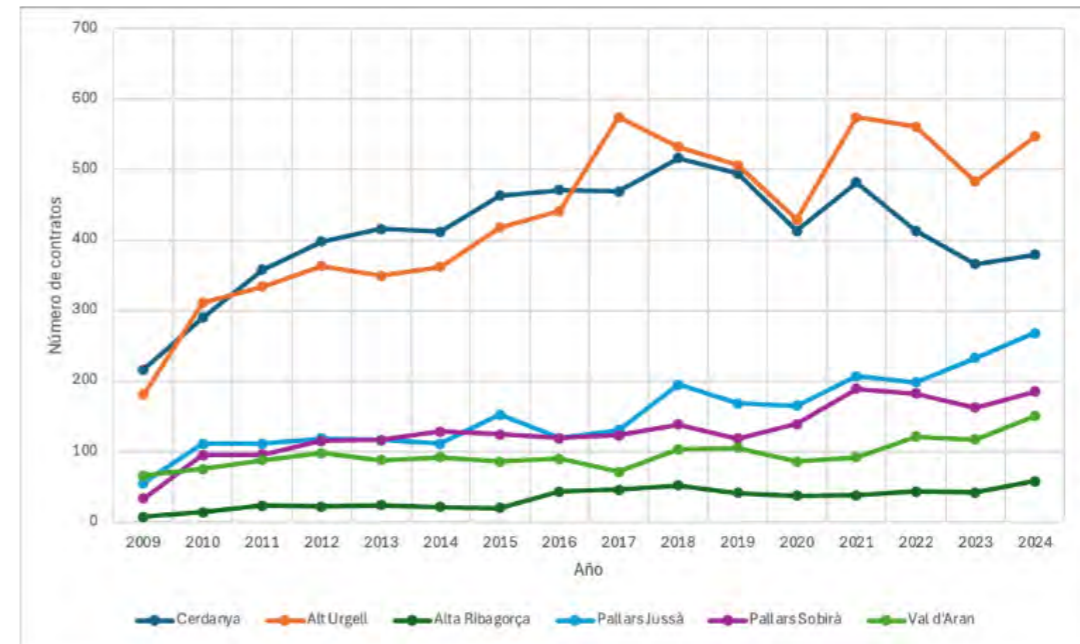
de nova construcció, estipulat a Decret 141/201, costa uns 103.178,52 €, mentre que la renda familiar disponible (RFDB) és només de 15.950 € (Institut d'Estadística de Catalunya, 2024d). A més, des del 2013 el preu de l'habitatge usat ha augmentat un 66%, davant l'11,4% de la RFDB per habitant (Institut d'Estadística de Catalunya, 2024d). Com a resultat, per a moltes llars el lloguer s'ha convertit en l'única opció a Cerdanya.

Mercat de lloguer

L'indicador anterior ha mostrat com pot ser complicat accedir a la compra d'un habitatge a Cerdanya i que l'alternativa pot ser el lloguer. Per establir el mercat de lloguer s'han recollit dades del nombre de contractes i la mitjana anual del lloguer, a partir de dades dels serveis d'estadística i documentació d'habitatge (Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025c).

Com es pot observar a la Figura 1.24, el nombre de contractes a Cerdanya ha pujat des del 2009 fins al 2019, però ha baixat molt notablement el 2022. Cerdanya és la segona comarca amb números més elevats de contractes, i Alt Urgell el primer. Des del 2009 fins al 2020 les dues comarques tenen tendències similars, que es veuen diferenciades després del 2020 on els contractes a Cerdanya baixen molt notablement. Això pot ser degut al que els propietaris i immobiliàries opten pel lloguer vacacional a Cerdanya, que pot tenir més rendiment econòmic.

Figura 1.24. Evolució del nombre de contractes per àmbits geogràfics, 2009-2024

Font: Elaboració pròpia a partir de serveis d' estadística i documentació d' habitatge, a partir de dades facilitades pel Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025f.

Per 20.115 habitants que hi havia a Cerdanya el 2024, només es van produir 379 contractes aquell any (Taula 1.9). El nombre de contractes és desigual a la comarca. Per exemple, a Puigcerdà es concentra la majoria de contractes de Cerdanya amb 219 el 2024 mentre que Lles de Cerdanya i Meranges tenen un contracte de mitjana anual el 2024. Aquests números tan baixos podrien indicar una pujada en el lloguer de temporada, però per falta de dades no se'n podran treure conclusions.

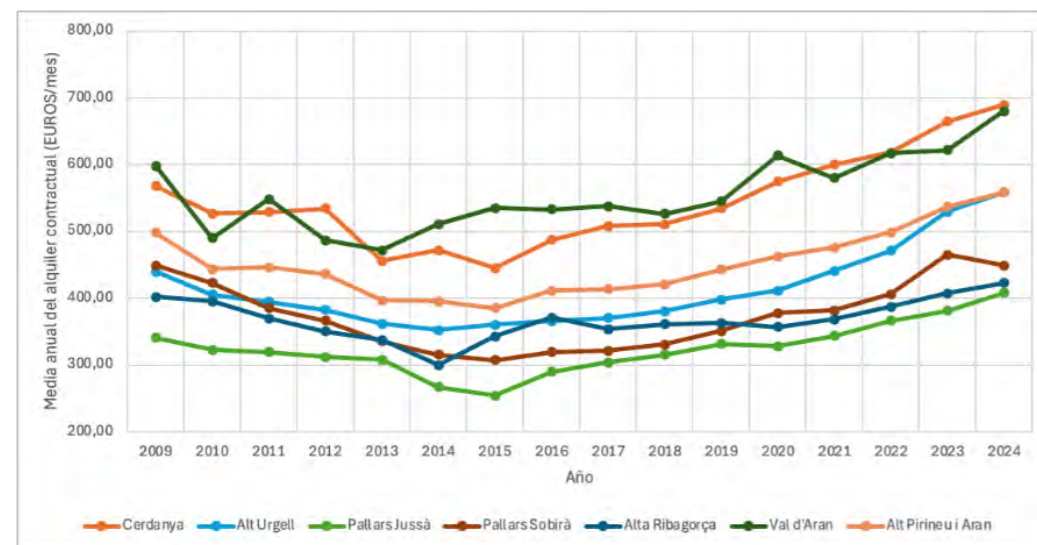
Taula 1.9. Mitjana anual de contractes per municipis, 2024

Municipi	Contractes	Variació anual %
Alp	26	-16,1
Bellver de Cerdanya	46	21,0
Bolvir	8	14,3
Fontanals de Cerdanya	9	-10,0
Ger	7	600,0
Guils de Cerdanya	8	100,0
Isòvol	7	133,3
Lles de Cerdanya	1	-50,0
Llívia	27	3,9
Meranges	1	-
Montellà i Martinet	9	12,5
Prats i Sansor	2	-71,4
Prullans	5	150,0
Puigcerdà	219	0,9
Riu de Cerdanya	2	-50,0
Urús	2	-33,3
TOTAL Cerdanya	379	3,6

Font: Elaboració pròpia a partir de serveis d'Estudis i Documentació d'Habitatge, a partir de dades facilitades pel Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025f.

Pel que fa a la mitjana anual del lloguer, s'observa que la Cerdanya és la comarca d'Alt Pirineu i Aran amb el preu més elevat del lloguer el 2025 (Figura 1.25). Des del 2008 al 2014, els preus de l'habitatge de lloguer van caure a causa de la bombolla immobiliària, cosa que va afectar tant la població local com inversors, reduint la seva capacitat d'inversió en el sector immobiliari. Tot i això, el 2016 els preus han augmentat de manera constant a tot l'Alt Pirineu i Aran. L'evolució del preu del lloguer il·lustra com aquests preus han assolit màxims històrics a Cerdanya (689,89 €) i major part d'Alt Pirineu i Aran.

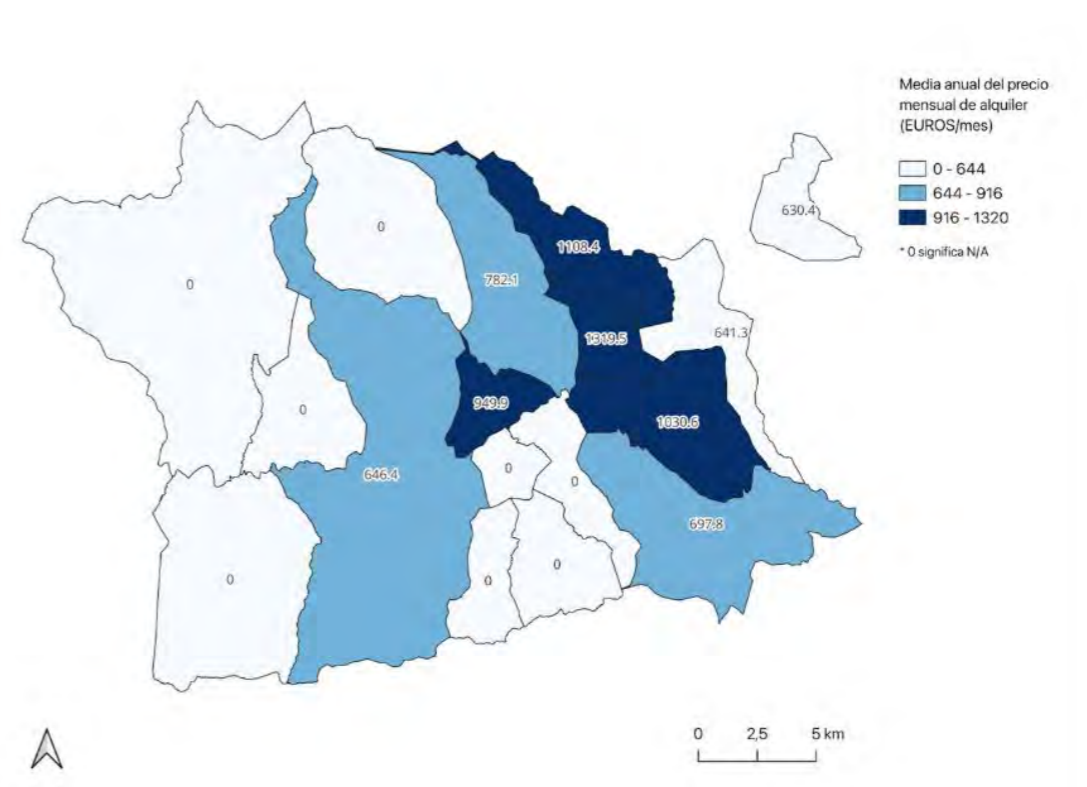
Figura 1.25. Evolució de la mitjana anual del lloguer contractual (EUROS/mes) en diferents àrees, 2009-2024

Font: Elaboració pròpia a partir de serveis d'Estudis i Documentació d'Habitatge, a partir de dades facilitades pel Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025f.

Com es pot observar al Mapa 1.16, el preu mensual del lloguer el 2024 és elevat a Cerdanya. A Llívia i Puigcerdà, els municipis amb preus menors, els preus superen els 630 euros mensuals. Entre els municipis amb el preu mensual més elevat, Bolvir és el més car amb 1319.5 euros mensuals. Tanmateix, la manca de dades per municipis resulta que no es pugui comparar la distribució dels preus de lloguer a la comarca. Tot i així, els municipis amb preus menors també corresponen a aquests amb un nombre més gran d'habitats principals, com hem vist anteriorment.

Mapa 1.16. Mitjana anual del preu mensual de lloguer (euros/mes) en municipis de Cerdanya el 2024

Font: Elaboració pròpia a partir de serveis d'Estudis i Documentació d'Habitatge, a partir de dades facilitades pel Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025f.

Les dades apunten que a Cerdanya coexisteixen un augment sostingut dels preus de lloguer juntament amb el recent descens en nombre de contractes. Aquests dos factors impacten a l'assequibilitat i el parc d'habitatge de lloguer disponibles a Cerdanya.

1.2.4 Segregació urbana

L'objectiu d'aquesta secció és analitzar els indicis de segregació territorial urbana relacionats amb els sistemes d'assentament a la regió, utilitzant dades de l'INE, concretament del cens de 2023 (INE, 2025b). Utilitzant indicadors de la renda mitjana per llar als municipis de la Cerdanya i l'índex de Gini, tant per als municipis de la Cerdanya com per a Catalunya, aquesta secció pretén identificar patrons espacials i disparitats socioeconòmiques notables dins del territori. A causa de la manca de dades, no ha estat possible investigar l'efecte barri, que podria haver revelat informació detallada sobre la segregació urbana del territori.

L'estudi de la renda mitjana per llar als municipis de Cerdanya revela clares concentracions de riquesa, que ajuden a explicar la dinàmica territorial més àmplia. Com es mostra en el Mapa 1.17, la riquesa es concentra predominantment a la província de Girona. Per exemple, els municipis de Bolvir, Urús i Fontanals de Cerdanya registren les rendes mitjanes per llar més altes, totes elles superiors a 55.000 euros, amb Bolvir assolint els 64.964,66

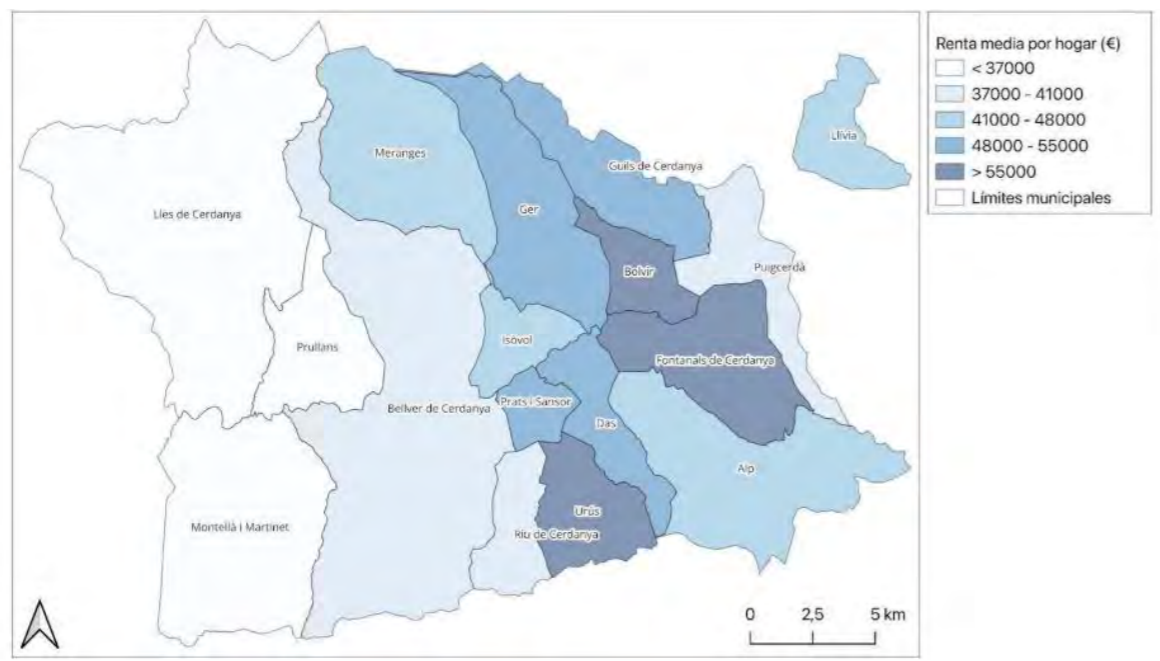
euros. Per contra, Prullans, situat a l'extrem occidental del territori, registra una renda mitjana per llar de 31.848,25 euros, menys de la meitat que la de Bolvir.

La diferència en la renda mitjana per llar entre les províncies de Lleida i Girona reflecteix una major concentració de segones residències als municipis de Girona (Mapa 1.15). S'observa un patró espacial similar en la distribució dels allotjaments turístics, com s'ha vist en la secció anterior, que se situen principalment a prop dels principals atractius turístics de la regió, en particular les estacions d'esquí (Mapa 3.4). Aquestes dinàmiques combinades il·lustren encara més la fragmentació socio territorial interna de la Cerdanya.

En comparació amb els contextos regional i nacional més amplis, aquestes disparitats es fan encara més evidents. La renda mitjana de les llars a Catalunya és de 41.959 euros, i la d'Espanya, de 36.996 euros (INE, 2024). Així, el municipi més ric de Cerdanya, Bolvir, se situa un 54,83 % per sobre de la mitjana catalana i un 75,6 % per sobre de la mitjana espanyola, mentre que el municipi amb menors ingressos, Montellà i Martinet, se situa un 24,1 % per sota de la mitjana catalana i un 13,91 % per sota de l'espanyola. Aquest contrast posa en relleu la coexistència de riquesa concentrada i privació relativa en un mateix territori, la qual cosa subratlla les desigualtats estructurals que caracteritzen la comarca.

Si es comparen les dades de la renda mitjana per llar i la mitjana de preus de lloguer, el resultat sembla ser favorable a Cerdanya. Tanmateix, és important tenir en compte que les dades de renda mitjana per llar no estan disponibles per a municipis de menys de 1000 habitants. Per tant, la dada pot ser esbiaixada.

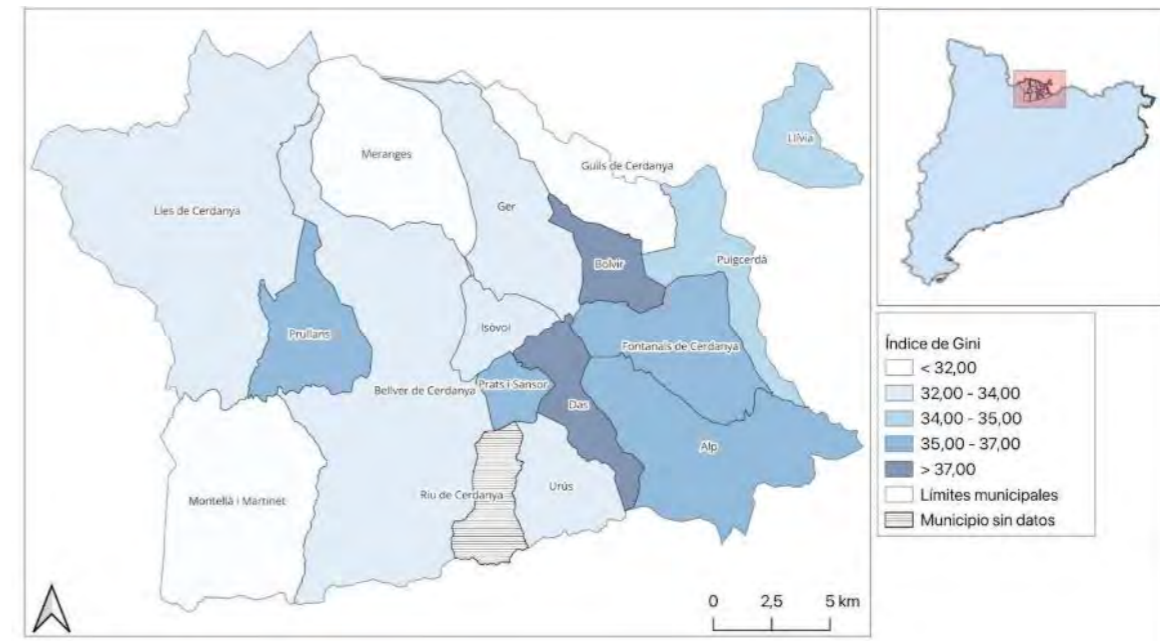
Mapa 1.17. Renda mitjana per llar als municipis de Cerdanya el 2023.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'atles de distribució de renda de les llars de l'INE, 2025b.

En aquest context, l'índex de Gini s'utilitza com a eina per quantificar i il·lustrar la desigualtat d'ingressos dins del territori. En consonància amb la divisió entre Lleida i Girona, l'índex de Gini també revela un clar patró espacial: els municipis de Girona presenten els nivells més alts de desigualtat. Com es pot observar en el Mapa 1.18, Das, Bolvir i Fontanals de Cerdanya tenen valors de Gini superiors a 36, arribant Bolvir a assolir-hi 44,15. L'índex de Gini mitjà de la Cerdanya és de 34,64, significativament superior a la mitjana catalana de 29,00, la qual cosa indica que la regió és significativament més desigual que el conjunt de Catalunya. Això es pot deure a la forta presència de propietaris de segones residències amb alts ingressos i a les activitats econòmiques relacionades amb el turisme, que podrien afectar negativament els residents principals.

Mapa 1.18. Índex de Gini als municipis de Cerdanya i Catalunya el 2023.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'atles de distribució de renda de les llars de l'INE, 2025b.

Per concloure aquesta secció, és important destacar la marcada diferència en la renda mitjana per llar als municipis de Cerdanya. Mentre que la part oriental del territori, situada a la província de Girona, té una població més rica en comparació amb la resta del territori i fins i tot amb Catalunya i Espanya, la part oriental no té aquesta riquesa i, d'altra banda, té una població més desfavorida pel que fa als ingressos per llar. Aquest contrast també s'observa en analitzar l'índex de Gini, on existeix una disparitat entre la part oriental i occidental del territori.

1.3 INFRAESTRUCTURA DE MOBILITAT

La Cerdanya és una comarca pirinenca catalana situada al nord del país, envoltada per les fronteres amb França i Andorra. Tot i que s'ubica en un territori muntanyós, la comarca es caracteritza per un relleu molt particular: una vall, coneguda localment com la Plana, travessa el paisatge d'est a oest seguint el curs del riu Segre. Aquest gran espai obert entre cimeres afavoreix que les xarxes viàries de la zona es desenvolupin a la part planera, seguint una distribució longitudinal i ramificada, com a estratègia davant els desafiaments geogràfics. (Vegeu Mapa 1.19) (Alvarado, 2024). Les carreteres principals, que acompanyen el Segre, enllacen els municipis més importants, mentre que les vies secundàries connecten aquests nuclis de població amb les zones de muntanya i les estacions d'esquí.

Aquesta distribució territorial de les carreteres és força distintiva, ja que, per norma general, la xarxa viària tendeix a desplegar-se de forma radial: un gran nombre de vies surten d'un nucli central, tal com succeeix a Catalunya, on Barcelona actua com a eix vertebrador. (Rodríguez, 2013)

Un element clau i estructurador de la comarca és el Túnel del Cadí, que ha modificat per complet les connexions amb la resta del territori català, convertint la Cerdanya en un dels territoris muntanyosos més accessibles del país. El túnel connecta la comarca amb el Berguedà i, alhora, amb l'àrea metropolitana de Barcelona.

Una altra peça fonamental per entendre la regió és la línia ferroviària R3, que travessa el Coll de Toses i ofereix una connexió ferroviària amb el Vallès Oriental i Barcelona. Va ser el primer mitjà de transport utilitzat pels primers esquiadors per arribar a la Cerdanya, tot i que avui dia predomina l'ús del cotxe i del transport privat. La R3 també connecta el país amb França, permetent la seva última estació, Latour de Carol-Enveitg, la intermodalitat amb

diferents serveis de tren gals, com passa, per exemple, amb Le Train Jaune, una històrica línia ferroviària de la xarxa TER Occitanie que travessa la Cerdagne i el Conflent. (Pyrénées Cerdagne Tourisme. s. f.) .

Mapa 1.19. Xarxa de transport i estructura territorial a la Cerdanya.

Font: Elaboració pròpia a partir de la Generalitat de Catalunya. (s. f.). [Hipermapa https://sig.gencat.cat/visors/hipermapa.html](https://sig.gencat.cat/visors/hipermapa.html)

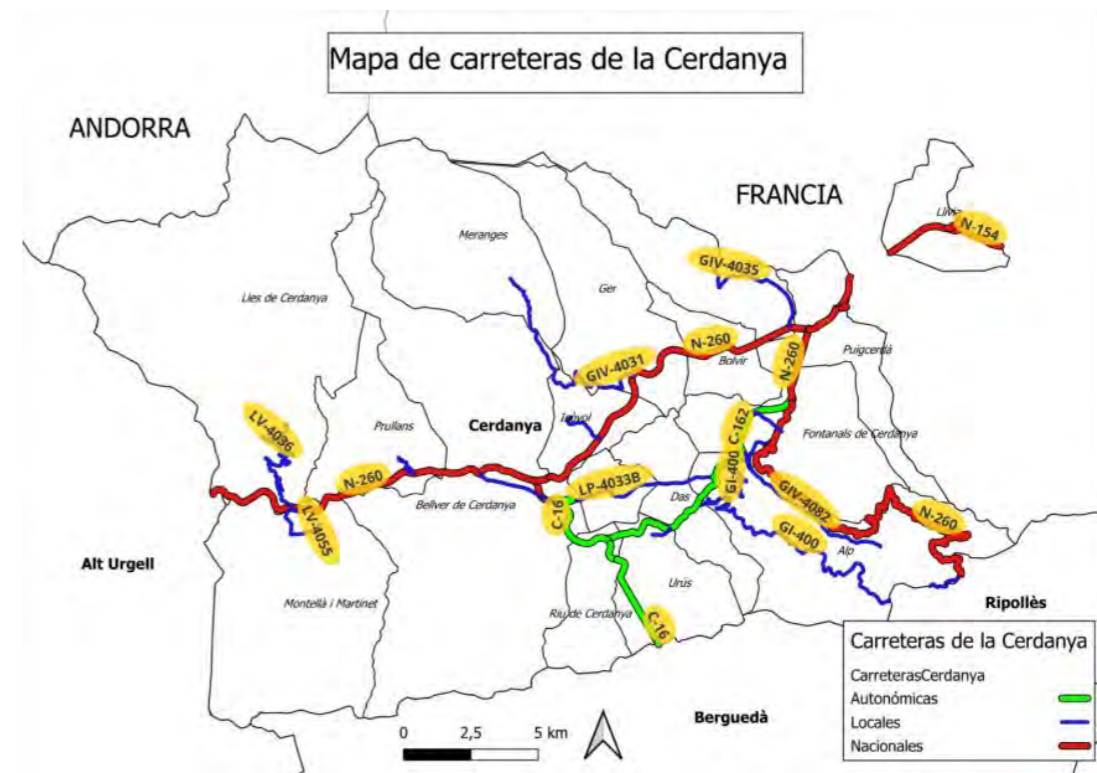
1.3.1 Infraestructura viària

En l'actualitat, l'accessibilitat a la comarca de la Cerdanya depèn gairebé exclusivament de l'ús del vehicle privat i, per tant, de la seva xarxa de carreteres. La infraestructura viària és clau per entendre l'estructura territorial de la comarca (Veure Mapa 1.19), caracteritzada per una població dispersa en nombrosos petits nuclis. Aquesta fragmentació obliga la xarxa viària a garantir una bona comunicació interna entre els municipis i amb les principals activitats econòmiques, molt vinculades al turisme i els serveis.

La vall fluvial que travessa la comarca d'oest a est condiona que les vies principals segueixin un eix longitudinal paral·lel al riu Segre, unint els nuclis més importants. Aquestes carreteres aprofiten les zones més planeres del territori i actuen com a columna vertebral de la mobilitat diària. Paral·lelament, altres vies de caràcter més transversal connecten la Cerdanya amb comarques veïnes com el Ripollès o l'Alt Urgell (Veure Mapa 1.20), tot i que sovint són carreteres de muntanya amb forts pendents i menor capacitat.

S'observa que la Cerdanya té un gran ventall de tipologia de carreteres: nacionals, autonòmiques, de caràcter locals (vegeu Taula 1.10.) Les vies més importants són les nacionals que creuen el territori: N260 i N154. En particular, es pot destacar l'eix de la N-260 que travessa la comarca de manera longitudinal, permetent la connexió fluida amb les comarques pirinaiques veïnes i amb els principals nuclis urbans de la vall. Això facilita el transport diari, l'accés a serveis i el desenvolupament econòmic. La N-154, per la seva banda, és important per la seva connexió a França i ser la via d'entrada a l'enclavament de Llívia. (Joan Comelles; Apunts sortida de camp, 6 octubre, 2025)

Mapa 1.20. Xarxa de carreteres de la Cerdanya

Font: Generalitat de Catalunya. (s. f.). [Hipermapa https://sig.gencat.cat/visors/hipermapa.html](https://sig.gencat.cat/visors/hipermapa.html)

Una altra carretera rellevant és l'autonòmica C-16 (veure Mapa 1.20) que connecta Barcelona amb Bellver de Cerdanya, integrant l'últim tram espanyol de la transeuropea E-09, una via internacional que connecta Espanya amb França, travessant els Pirineus per la Cerdanya. En ser part d'una carretera de nivell europeu, constitueix una peça clau en la xarxa de transport, facilitant el trànsit internacional de mercaderies i persones.

Pel que fa a les carreteres locals, gestionades per les diputacions de Girona i Lleida, compleixen una funció fonamental en crear un entramat que articula l'accés als petits nuclis urbans de muntanya, essencial tant per al transport diari dels seus habitants com per al desenvolupament de les activitats turístiques. Per exemple, la GI-400 (veure Mapa 1.20) és una via important per a la connexió d'Alp, Urtx i les estacions d'esquí de la Molina i Masella. A continuació, es presenta una taula amb les seves principals carreteres:

Taula 1.10. Catàleg de vies a la Cerdanya: Nom, tipus, km i tram.

Nom	Tipus	Km	Encarregat	Tramo
N-260	Nacional	Sin dato oficial	Ministerio de Transporte y Movilidad Sostenible	Enlace Llivia-Puigcerdà – Bellver de Cerdanya – Martinet
N-154	Nacional	Sin dato oficial	Ministerio de Transporte y Movilidad Sostenible	Puigcerdà – Llívia – frontera Bourg-Madame (França)
C-16 (sin túnel)	Autonómica	Sin dato oficial	Generalitat de Catalunya	Boca norte túnel Cadí – Alp – enlace N-260
Túnel Cadí (C-16)	Autonómica	5	Concesionaria / Generalitat	Enlace Cerdanya (Alp) – Alt Berguedà (Bagà)
C-162	Autonómica	Sin dato oficial	Generalitat de Catalunya	Alp – Das – Prats – Riu de Cerdanya- Bellever de Cerdanya
GI-400	Local	10	Diputación de Girona	Alp – Urtx – La Molina-La Masella
GIV-4035	Local	5,2	Diputación de Girona	Puigcerda-Gils de Cerdanya
GIV-4031	Local	3	Diputación de Girona	Ger – Meranges
GIV-4082	Local	6,7	Diputación de Girona	Alp hasta La Molina
LV-4033b	Local	3,4	Diputación de Lleida	Baltarga-Prats-Alp
LV-4036	Local	10	Diputación de Lleida	Martinet – Lles – Músser
LV-4037	Local	1,5	Diputación de Lleida	Prullans – Ardòvol – Viliella – Baltarga
LV-4055	Local	2,7	Diputación de Lleida	Prullans – Travesseres – Pi

Font: Elaboració pròpia partir de Generalitat de Catalunya. (s. f.). Hipermapa, <https://sig.gencat.cat/visors/hipermapa.html>; i Catàlegs de carreteres de diputació de Girona i Lleida.

La connexió amb l'àrea metropolitana de Barcelona és possible gràcies al Túnel del Cadí (vegeu Taula 1.11). Aquest va ser inaugurat el 1984 i supera la barrera natural de la serra del Cadí-Moixeró. Aquesta infraestructura ha facilitat una mobilitat ràpida i directa amb Barcelona, cosa que ha impulsat l'augment del turisme de neu i natura, així com la proliferació de segones residències. En l'actualitat, arribar a la capital catalana requereix poc més d'una hora i mitja, mentre que l'accés a les capitals de província de Lleida i Girona suposa al voltant de dues hores de trajecte. (Túnel de Barcelona i Cadí. (s.f.))

Taula 1.11. Característiques principals del Túnel del Cadí

Elemento	Descripción
Ubicación	Sierra del Cadí. Conecta el Berguedà con la Cerdanya. A 15 km de Francia. Pertenece a la C-16.
Longitud	5026 m.
Inauguración	Año 1984.
Función principal	Superar la barrera del Cadí-Moixeró y conectar geográficamente las comarcas del Alto Berguedà y la Cerdanya.
Operador	Túnel de Barcelona i Cadí (concesionaria de la Generalitat).
Peaje	Categoría 1 (motos): 11,41 € / Cat. 2 (turismos): 14,16 € / Cat. 3: 30,91 € / Cat. 4: 37,07 €
Descuentos	Residentes (Berguedà, Cerdanya, Alt Urgell): gratuidad total para Cat. 1 y Cat. 2, con registro, máximo 2 vehículos y hasta 4 trayectos diarios locales. / Frecuentes Via-T (DescompT): descuentos progresivos por volumen de viajes cada 6 meses (hasta aprox. 13 %). / Vehículos pesados locales: bonificaciones adicionales según facturación anual y domicilio fiscal.
Seguridad	Galerías de evacuación y pasos transversales; ventilación y control de humos; vigilancia 24 h; centro de control propio conectado con 112 y Bombers.
Número de vías	1 tubo bidireccional con un carril por sentido.

Font: Elaboració pròpia partir de Generalitat de Catalunya.. (s. f.). *Gratuidad del túnel del Cadí*. Generalitat de Catalunya. https://territori.gencat.cat/ca/03_infraestructures_i_mobilitat/carreteres/peatges-tarifas-descomptes/gratuitat-tunel-cadi/ y Túnel de Barcelona i Cadí. (s. f.). *Túnel del Cadí*. Túnel de Barcelona i Cadí. <https://tunels.cat/tunel-del-cadi/>

Des d' una perspectiva històrica, la Cerdanya ha estat un territori de pas, tant per a persones com per a activitats comercials. En aquest sentit, la continuïtat viària amb la part francesa de la comarca és notable. La carretera principal que creua la frontera es converteix en la via nacional francesa N-20 que dona accés al túnel de Pimorent (també conegut com a túnel de Puymorens), inaugurat el 1994, el qual supera un port de muntanya i obre la porta a una connexió directa amb l'eix cap a Toulouse i el centre de França (Veure Taula 1.12). A més, aquesta ruta permet accedir a Andorra per territori francès, oferint una alternativa a l'únic altre accés possible des de la Cerdanya, que consisteix a descendir fins a la Seu d'Urgell i, des d'allà, ascendir cap al Principat.

Taula 1.12. Característiques principals del Túnel de Puymorens

Elemento	Descripción
Ubicación	Pirineos franceses. Pertenece al sistema viario de la N20
Longitud	4820m.
Inauguración	Año 1994.
Función principal	Evitar un puerto de montaña de 1915 m de altura por donde no pueden circular vehículos de gran masa y volumen fácilmente.
Operador	Autoroutes du Sud de la France (ASF), bajo concesión
Peaje	Sí, para un coche normal está entre 6,9 € y 7,6 €
Descuentos	Para ciertos tramos de concesión VINCI y autopistas del sur de Francia hay un sistema de descuento del 5 % si se superan ciertos importes
Seguridad	Se mejoró la seguridad mediante la construcción de 9 refugios de seguridad y 11 galerías de evacuación inclinadas. Sistemas de protección contra incendios, ventilación y refuerzos estructurales. Central de vigilancia situada en la entrada sur
Número de vías	1 tubo bidireccional, con 2 carriles.

Font: Elaboració pròpia a partir de VINCI. (s.f.). *Sécurité et gestion du Tunnel de Puymorens*. <https://www.vinci.com/newsroom/actualites/amelioration-de-la-securite-du-tunnel-de-puymorens>

Infraestructura viària prevista

La Generalitat de Catalunya ha aprovat i projectat la transformació de l'Eix del Llobregat (C-16) en el tram que uneix Berga i Bagà. Es considera un projecte estratègic per a l' accés a la Cerdanya i al Túnel del Cadí, ja que es generen grans retencions en certs moments àlgids de la jornada, especialment els caps de setmana d' hivern, amb puntes de trànsit els divendres al matí en sentit nord i els diumenges a la tarda en sentit sud. El projecte, amb una inversió prevista d'uns 240 milions d'euros, preveu renovar 20,7 km de carretera mitjançant l'eixamplament de la via, la implantació d'un sistema 2+1 amb carril reversible i la construcció de cinc túnels per millorar la seguretat i la capacitat de la infraestructura. Així, els objectius principals són reduir les congestions recurrents abans comentades, augmentar la seguretat en un corredor de muntanya i garantir una comunicació més eficient entre la Catalunya Central i el Pirineu. L'actuació s'executarà per fases, sent el tram Berga-Cercs el primer, i constitueix una de les principals inversions per facilitar l'accessibilitat a la Cerdanya en els propers anys (Generalitat de Catalunya 2024).

1.3.2 Infraestructura ferroviària

Aquest apartat presenta les principals infraestructures ferroviàries que connecten la comarca de la Cerdanya amb la resta de Catalunya i França. Es tracta de línies d' origen històric, però encara avui essencials per a la mobilitat de muntanya i la cohesió territorial transfronterera. Inclou tant la línia R3 de Rodalies, que presta servei des de Barcelona, com els enllaços internacionals amb la Catalunya Nord i Occitània: el Tren Groc i el ferrocarril de Portet-Saint-Simon a Puigcerdà. (Trenscat, s. f.)

La línia R3 de Rodalies de Catalunya és l' eix ferroviari que connecta l' àrea metropolitana de Barcelona amb el Prepirineu i els Pirineus orientals, des de l' Hospitalet de Llobregat fins a Puigcerdà i, en alguns serveis, fins a l' estació internacional de Latour de Carol-Enveitg. Es tracta d' una línia que combina funcions de servei de rodalies

amb funcions de servei regional en el seu tram nord, donant accés a comarques de muntanya com el Ripollès i la Cerdanya.

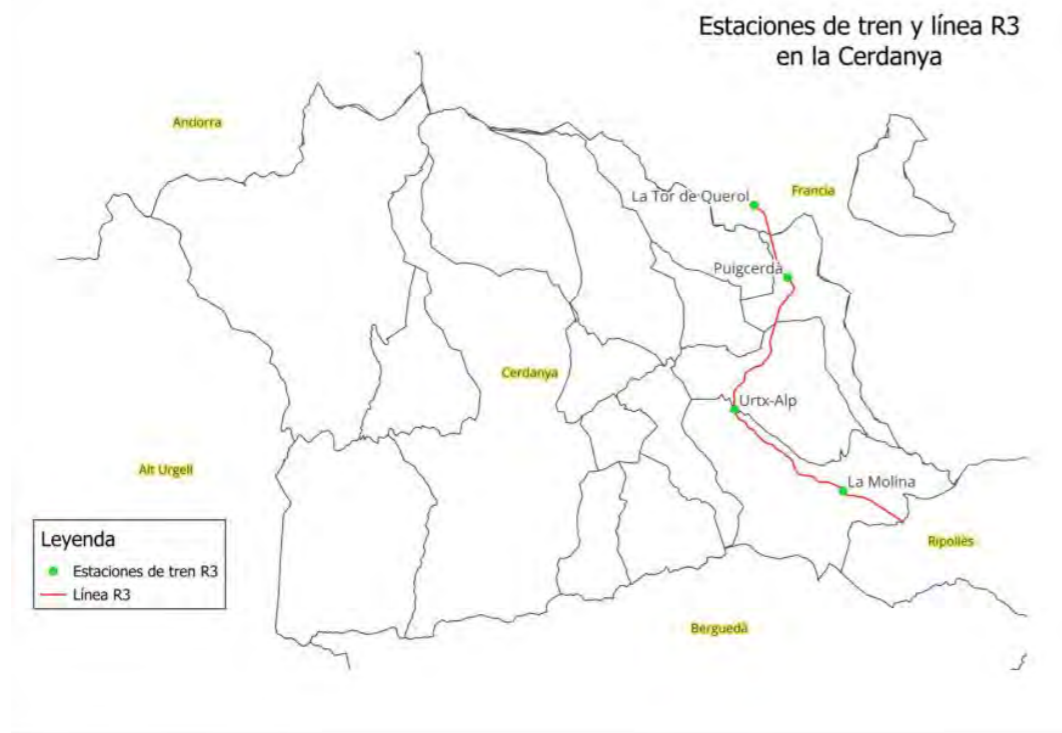
Des del punt de vista de la infraestructura, aquesta línia de servei comercial R3 es recolza principalment en la línia de la xarxa convencional d'ADIF identificada com (XC07 Montcada Bifurcació – Puigcerdà – Latour de Carol-Enveitg), històricament coneguda com el Ferrocarril Transpirinenc Oriental. Aquesta línia travessa els Pirineus per la Cerdanya i constitueix l'únic enllaç ferroviari directe entre Catalunya i la Catalunya Nord per l'interior.

L'origen de la línia es troba en la necessitat de transportar el carbó d'Ogassa cap a Barcelona. El primer tram, inaugurat per la Companyia del Nord entre 1875 i 1880, unia Granollers amb Sant Joan de les Abadesses passant per Vic i Ripoll, amb una funció inicialment minera i industrial. A començaments del segle XX es projecta la continuació cap a la Cerdanya i França, donant lloc al Transpirinenc Oriental. La construcció del nou tram, difícil per l'orografia i el context internacional, culmina el 1922 amb l'arribada del tren a Puigcerdà i el 1929 amb l'obertura fins a Latour de Carol-Enveitg. Aquesta va ser una de les primeres línies electrificades de la península. (Trenscat, s. f.).

Estacions de la R3 a la Cerdanya

El Mapa 1.21 mostra la distribució de les estacions de la línia R3 en l'àmbit territorial de la Cerdanya, analitzades en els numerals posteriors.

Mapa 1.21. Línia R3 i respectives estacions a l'interior de la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia a partir de Gencat

1. La Molina (codi d'estació 77306)

L'estació de la Molina, situada al PK 35,1 de la línia Ripoll–Puigcerdà i dins del terme municipal d'Alp, va ser inaugurada el 1922. A 1.420 metres d'altitud, constitueix l'estació de via ampla més alta de la Península. El recinte disposa de tres vies (1, 3 i una via morta) i dues andanes comunicades per passos a nivell. L'edifici de viatgers, d'estil xalet suís, es troba a la dreta de les vies i alberga una sala d'espera rústica; el conjunt està protegit com a Bé Cultural

d'Interès Local i està inclòs en l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (IPAC, codi 7563) (Generalitat de Catalunya, s. f.). L'estació rep aproximadament 6.000 passatgers anuals i depèn de Renfe Operadora, mentre que la infraestructura és propietat d'ADIF.

2. Urtx–Alp (codi d'estació 77307)

L'estació d'Urtx–Alp, situada al PK 41,6 entre els municipis d'Alp i Fontanals de Cerdanya, va entrar en servei el 1922 com a part del Transpirinenc. Històricament va tenir un paper destacat en el tràfic de mercaderies procedents de la Seu d'Urgell i Andorra, amb diverses vies desviades, andanes i magatzems. A partir del 1987 va ser desmantellada progressivament i entre el 2004 i el 2005 es va convertir definitivament en un baixador amb una sola via i una única andana amb marquesina. Tot i la reducció funcional, es conserven diversos edificis (principal, serveis, enclavaments i magatzem), actualment en estat d'abandonament, però protegits com a Bé Cultural d'Interès Local i inclosos en l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (IPAC, codi 41431) (Generalitat de Catalunya, s. f.). L'estació registra aproximadament 2.000 passatgers anuals i és gestionada per Renfe, mentre que la infraestructura és titularitat d'ADIF. (Trenscat, s. f.)

3. Puigcerdà (codi d'estació 77309)

La estació de Puigcerdà, en el PK 48,6 de la línia Ripoll–Puigcerdà, es la principal de la comarca per volum de viatgers i per la seva funció fronterera. El tren llegí el 1922 i, a partir de 1927, se construí el actual edifici amb vocació internacional. Durant dècades dispuso de un complex conjunt de vies de ancho ibèric, internacional i mixto, posteriorment simplificat amb la remodelació de 2009; actualment té la via general (1) i diverses vies desviades (entre elles 3 i 5), servides per dos andanes unides per un pas a nivell. L'edifici de viatgers, de planta baixa i dos pisos, presenta una composició neoclàssica amb elements constructius locals i està catalogat com a Bé Cultural d'Interès Local, inclòs en l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (IPAC, codi 7948) (Generalitat de Catalunya, s. f.). La estació rep anualment al voltant de 35.000–50.000 viatgers i és operada per Renfe, amb infraestructura d'ADIF. (Trenscat, s. f.)

4. Latour de Carol-Enveitg (codi d'estació 77310)

L'estació de Latour de Carol-Enveitg, situada a l'Alta Cerdanya, constitueix un node ferroviari singular per integrar tres tipus de vies: internacional (1.435 mm), ibèric (1.668 mm) i mètric (1.000 mm). Inaugurada com a estació internacional a finals dels anys 1920, és gestionada per la SNCF i acull serveis de Rodalies Renfe (línia R3), del Tren Groc i de ferrocarrils regionals i de llarga distància francesos (TER i Intercités nocturn París–Latour). El recinte inclou diverses andanes, nombroses vies per a mercaderies i un ampli edifici de viatgers amb vestíbul i serveis bàsics. Rep aproximadament 6.000 passatgers anuals en serveis de Rodalies i més de 40.000 en serveis de la SNCF. (Trenscat, s. f.)

Figura 1.26 Foto de façana de l'estació de Latour de Carol-Enveitg.

Font: Fotografia presa en treball de camp Metip a la Cerdanya setembre 2025

Característiques tècniques de la línia

La línia R3 inicia el seu recorregut a l'Hospitalet de Llobregat i avança per un tram plenament urbà fins a Montcada Bifurcació. Aquest primer sector, d'uns 17 km, forma part del corredor ferroviari d'entrada i sortida de Barcelona. A partir d'aquest punt comença pròpiament la línia XC07, que s'estén des de Montcada Bifurcació fins a Latour de Carol-Enveitg al llarg d'uns 148,8 km. En aquest tram, la infraestructura és predominantment de via única, la qual cosa condiciona l'explotació ferroviària. A la resta del recorregut, els apartadors situats a les estacions permeten realitzar els encreuaments necessaris per mantenir la circulació en via única. Així doncs, considerant tant el tram urbà inicial com la línia XC07, el recorregut complet de la R3 fins a Latour de Carol-Enveitg assoleix aproximadament 165,8 km.

L'ample de via és l'ibèric, 1.668 mm, en tot el traçat, sobre plataforma balastada, i la línia està electrificada a 3.000 V en corrent continu. El perfil longitudinal és especialment exigent en el sector de muntanya: la línia ascendeix des d'uns 50 m d'altitud a la zona de Montcada fins a més de 1.400 m a l'entorn del túnel de Toses i de la Molina, amb pendents que superen el 40% entre Ribes de Freser i Planoles, situar-la entre les línies d'ample ibèric més dures.

Per superar aquest desnivell es recorre a obres singulars com el túnel helicoidal de Toses, també anomenat túnel del Cargol, que permet guanyar alçada en espiral dins la muntanya amb un radi de 230 metres, guanyant aproximadament 49,7 metres de desnivell, i el túnel de la Collada de Toses, d'uns 3904 metres, que travessa sota la carena pirinenca i marca la cota màxima de la línia, propera als 1.500 metres. A partir d'aquest punt, la via descendeix gradualment per la plana ceretana fins als aproximadament 1.200 metres de Puigcerdà i Latour de Carol-Enveitg.

Aquest traçat de muntanya condiciona també la velocitat, limitada a 70–90 km/h o fins i tot inferior en els trams de corba i túnel. Finalment, la combinació de via única, forts pendents i apartadors curts limita la longitud dels trens: els de mercaderies ronden els 180 m, mentre que els de viatgers utilitzen composicions habituals de 3 a 6 cotxes, compatibles amb la longitud de les andanes. A la següent taula s'explica les característiques dels 6 serveis freqüents (A,B,C,D,E, F i G) i el servei especial d'hivern de la línia R3. (Trenscat, s. f.)

Taula 1.13. Serveis de la línia R3 de Rodalies de Catalunya: L'Hospitalet de Llobregat – Puigcerdà. Servei, recorregut i parades, temps de viatge i dies de circulació.

Servicio	Recorrido	Paradas	Tiempo de viaje	Días de circulación	Tipo de Tren
A	L'Hospitalet – Granollers – Canovelles	Todas las estaciones	51 min	Lu–Vi	UT 447 / 465
B	L'Hospitalet – La Garriga	Todas las estaciones	59 min	Lu–Vi	UT 447 / 465
C	L'Hospitalet – Vic	Todas las estaciones	1 h 28 min	Diario	UT 447 / 465
D	L'Hospitalet – Ripoll	Todas las estaciones	2 h 13 min	Diario	UT 447
E	L'Hospitalet – Ribes de Freser	Todas las estaciones	2 h 27 min	Diario	UT 447
F	L'Hospitalet – Puigcerdà / La Tor	Entre Torre Baró y Ripoll: solo Mollet, Parets, Granollers, La Garriga, Vic, Manlleu, Torelló, Sant Quirze. En el resto: todas	3 h 17 min / 3 h 27 min	Diario	UT 447
G	L'Hospitalet – Puigcerdà (“directo”)	Entre Sant Andreu A. y Puigcerdà: solo Granollers, La Garriga, Vic, Manlleu, Torelló, Sant Quirze, Ripoll, Ribes y La Molina	3 h 05 min	Lu–Vi	UT 447
— (Tren Blanco)	L'Hospitalet – Puigcerdà	Servicio especial de invierno	—	Sa–Do (diciembre–abril)	UT 447

Font: Trenscat. (s. f.). Línia R3 L'Hospitalet de Llobregat – Puigcerdà per Vic https://www.trenscat.com/renfe/r3_ct.html

A la següent figura és possible veure les 35 estacions que conformen la línia R3, i entendre de manera gràfica els 6 serveis que s'ofereixen, essent particularment rellevants per al cas d'estudi el F i el G que arriben a la Cerdanya.

Figura 1.27. Esquema de serveis de la línia R3 de Rodalies de Catalunya: parades per servei (A–G) entre l'Hospitalet de Llobregat i la Tor de Querol – Enveitg.

Font: Trenscat. (s. f.). Línia R3 L'Hospitalet de Llobregat – Puigcerdà per Vic https://www.trenscat.com/renfe/r3_ct.html

Infraestructura ferroviària prevista

El tram Vic–Centelles, d'uns 11 km, constitueix la secció nord pendent de duplicar dins del corredor Montcada Bifurcació–Vic. El Ministeri de Transports impulsa un Estudi Informatiu específic per a aquest tram, aprovat provisionalment l'abril de 2024 i actualment en informació pública i avaluació ambiental. El nou traçat permetrà velocitats de fins a 160 km/h i millores significatives en els temps de viatge, tot i que la seva construcció és complexa. El pressupost estimat és de 159,7 M€. L'actuació preveu via doble contínua, amb estacions adaptades com a apartadors per optimitzar la gestió del trànsit ferroviari.

El tram Parets del Vallès–la Garriga, de 17,1 km, es troba en obres. La primera fase (2020–2023) va incloure treballs preliminars sense interrupció total del servei. La segona fase, iniciada a finals del 2025, correspon a la construcció efectiva de la segona via, amb un tall complet d'aproximadament 16 mesos. L'entrada en servei de la doble via entre Parets i la Garriga està prevista per al gener del 2027. La inversió total supera els 140–155 M€, amb finançament parcial de la Unió Europea (NextGenerationEU) dins del pla Transformem Rodalies. El tram la Garriga–Centelles es troba en fase de planificació. El juliol de 2023 es va licitar la redacció de l'Estudi Informatiu, amb un pressupost de 665.500 € i un termini aproximat de 30 mesos. Més enllà de Vic no hi ha plans fermes de duplicació a causa de la baixa demanda i a la complexitat orogràfica, tot i que les millores entre Montcada i Vic reduiran esperes i conflictes de circulació en el conjunt de la línia. (Ministeri de Transports, 2024)

Serveis d'autobús substitutius a la R3: situació actual

A causa del tall ferroviari entre Montcada Bifurcació i la Garriga per les obres de duplicació de via i remodelació d'estacions, s'han habilitat autobusos substitutius (vegeu Taula 1.14). Al nord de la Garriga els trens circulen amb normalitat, i el servei ferroviari es manté entre la Garriga i Latour de Carol–Enveitg.

Taula 1.14. Serveis ferroviaris operatius al nord de la Garriga: recorreguts, temps de viatge, freqüències i expedicions diàries per sentid.

Código	Recorrido	Paradas	Tiempo de viaje	Frecuencia	Tipo de tren	Expediciones diarias por sentido
A	La Garriga – Vic	Todas	29 min	Diario	UT 447	33 + 32 trenes
B	Vic – Ripoll	Todas	1 h 10 min	Diario	UT 447	17 + 17 trenes
C	Ripoll – Ribes de Freser	Todas	1 h 29 min	Diario	UT 447	9 + 8 trenes
D	Ribes – Puigcerdà / Latour de Carol–Enveitg	Todas	2 h 17 / 2 h 28 min	Diario	UT 447	6 + 7 trenes / 4 + 4 trenes

Font: Trenscat. (s. f.). *Línia R3 L'Hospitalet de Llobregat – Puigcerdà per Vic* https://www.trenscat.com/renfe/r3_ct.html

Des de Barcelona Fabra i Puig s'ofereixen serveis d'autobús (Taula 1.15) que enllacen amb els trens regionals a Centelles, la Garriga o Vic, amb opcions directes o amb parades i freqüències que oscil·len entre 15 i 60 minuts segons la destinació (Rodalies de Catalunya, s. f.).

Taula 1.15. Busos substitutoris des de Barcelona Fabra i Puig: destinació, tipus de servei, parades i freqüències

Destino final	Tipo de servicio	Paradas intermedias	Frecuencia	Observaciones
Granollers–Canovelles	Con paradas	Montcada-Ripollet, Sta. Perpètua, Mollet Sta. Rosa, Parets del Vallès	Cada 20 min	Servicio completo de enlace
Centelles	Con paradas	Mollet Sta. Rosa, Parets, Granollers–Canovelles, Les Franqueses, La Garriga	Cada 30 min	Enlace con trenes en Centelles
Centelles	Directo sin paradas	Ninguna	Cada 30 min	Enlace directo con trenes en Centelles

La Garriga	Directo sin paradas	Ninguna	Cada 60 min	Para trayectos de media distancia
Vic	Directo sin paradas	Ninguna	Cada 15 min	El servicio exprés más rápido

Font: Trenscat. (s. f.). *Línia R3 L'Hospitalet de Llobregat – Puigcerdà per Vic* https://www.trenscat.com/renfe/r3_ct.html

Tren Groc (Train Jaune)

El Tren Groc (Train Jaune), gestionat per SNCF, constitueix la infraestructura ferroviària més singular de la Catalunya Nord i un element patrimonial de primer ordre del Pirineu català. Concebut per superar l'aïllament dels altiplans de la Cerdanya i el Conflent, connecta Vilafranca de Conflent amb Latour de Carol–Enveitg, on enllaça amb la línia d'ample ibèric procedent de Barcelona (R3).

La línia, de via mètrica i 62 km de longitud, va ser construïda entre 1910 i 1927 i destaca per les seves més de 650 obres d'enginyeria, inclosos 19 túnels i dos ponts excepcionals catalogats com a monuments històrics: el viaducte Séjourné i el pont penjant Gisclard, situat a 65 m d'alçada, l'únic pont ferroviari suspès de França.

El traçat presenta una forta exigència tècnica: en els primers 28 km, entre Vilafranca i Montlluís, la línia salva un desnivell de 1.100 metres amb pendents de fins al 60%. Per això es va adoptar des de la seva inauguració un sistema de tracció elèctrica mitjançant tercer carril a 850 V CC. Tot el recorregut és de via única amb apartadors, i la velocitat màxima oscil·la entre 30 i 55 km/h, limitada per la sinuositat del traçat i l'altitud, que assoleix els 1.593 m a Bolquera. (Trenscat, s. f.)

El material rodant històric inclou tretze automotors Z100 de 1909, restaurats en diverses ocasions, i els seus característics cotxes grocs, entre els quals destaquen els cotxes descoberts tipus jardineria, molt populars durant la temporada estival. També s'han incorporat dues unitats Stadler Z150, amb una presència operativa limitada. Les composicions habituals són curtes, de 2 a 4 cotxes, per adaptar-se a les andanes i al perfil de la línia.

La infraestructura és de titularitat pública i gestionada per SNCF dins la xarxa TER Occitanie. El servei combina transport regional amb una marcada funció turística, especialment en l'àmbit del Parc Natural Regional del Pirineu Català, també permet el transport de bicicletes, afavorint la intermodalitat bici–tren. El volum de passatgers és elevat per a una línia de muntanya, amb aproximadament 400.000 viatgers anuals, representa un actiu cultural i econòmic per a la regió. Malgrat les dificultats d'explotació, la línia s'ha mantingut operativa gràcies al suport institucional i a la seva condició de símbol identitari i tècnic del territori. (Pyrénées Cerdagne Tourisme, s. f.)

Ferrocarril Portet–Saint-Simon–Puigcerdà

El ferrocarril de Portet–Saint-Simon a Puigcerdà és una línia de muntanya de 155 km de longitud que connecta Toulouse amb la Cerdanya. Construïda en via única d'ample internacional (1.435 mm), està electrificada a 1,5 kV CC des de 1929, disposa d'apartadors a les estacions i presenta velocitats màximes que oscil·len entre 60 i 140 km/h segons el tram. El perfil és marcadament orogràfic, amb pendents de fins al 40% i nombroses obres singulars, entre elles el túnel helicoïcial de Saillens (1,8 km) i el túnel de Puymorens (5,4 km), que permeten ascendir fins als 1.560 m d'altitud abans de descendir a Latour de Carol–Enveitg.

La línia va ser concebuda en el marc dels projectes ferroviaris transpirinencs del segle XIX, tot i que la seva construcció es va prolongar fins al 1929, any en què es va completar la connexió internacional amb Catalunya. Malgrat les expectatives inicials com a eix transfronterer, mai va assolir un elevat volum de trànsit de llarga distància, en part a causa de la complexitat tècnica del recorregut i al canvi d'ample a la frontera. Des del 2004 no disposa de serveis de mercaderies i ha passat a funcionar essencialment com a infraestructura regional. (Trenscat, s. f.)

A l'actualitat, el servei és operat per unitats elèctriques modernes (SNCF Z 27500) del TER Occitanie, amb trens regionals que connecten Toulouse amb Latour de Carol–Enveitg, a més d'un tren nocturn Intercités de Nuit procedent

de París. Aquest servei nocturn, hereu dels antics trens de gran recorregut, ofereix cotxes amb lliteres i seients reclinables, amb un temps de viatge aproximat d'entre 11 i 12 hores. (Eurail, s. f.). No obstant això, a la banda francesa és relativament freqüent la substitució puntual de trens per autobusos. Malgrat aquestes limitacions i de la seva modesta funció internacional, la línia manté un paper estructural en la mobilitat local de les regions d' Ariège i la Cerdanya. (SNCF Occitanie, 2019; SNCF Connect, 2023)

1.3.3 Infraestructura de transport en autobusos

La comarca de la Cerdanya disposa d' una xarxa d' infraestructures d' autobús articulada principalment per la línia L0576, operada per l' empresa concessionària ALSA, juntament amb altres línies complementàries. Aquest circuit connecta una part significativa dels municipis, des de Llívia fins al límit comarcal de Montella i Martinet, tenint com a destinació final la ciutat de la Seu d'Urgell, a la comarca de l'Alt Urgell (ALSA 2025). En total, s'identifiquen 21 parades a l'interior de la comarca, creuant 13 dels seus 17 municipis, situar-se en els principals nuclis de població.

Mapa 1.22. Parades d'autobús de la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia a partir d' OpenStreetMap contributors. (2025). OpenStreetMap [Mapa]. OpenStreetMap. <https://www.openstreetmap.org> y Google. (2025). Google Maps [Mapa]. Google. <https://www.google.com/maps>

Puigcerdà, principal nucli urbà de la comarca, disposa de 3 parades del servei intramunicipal, una a l'estació de tren de la ciutat, que permet connectar via bus amb les altres localitats, una altra propera al centre de la mateixa, i una altra amb l'hospital transfronterer, principal servei de salut de tota la Cerdanya baixa i alta.

El municipi de Bellver de la Cerdanya, per la seva banda, té dues parades de bus a la seva capçalera municipal (Bellver), i un a les localitats de Riu de Santa Maria i Baltarga respectivament, comptant amb infraestructura als seus principals centres poblats.

Adicionalment cal destacar, que hi ha disponible un servei de transport escolar que abasta tots els municipis de la Cerdanya, amb 12 rutes diferents, que garanteix la mobilitat dels estudiants a les escoles de comarca (Consell Comarcal de la Cerdanya s.f.).

En temporada d'hivern, condicionat a l'obertura dels centres d'esquí, s'habilita l'anomenat "Bus Blanc" que, utilitzant en gran infraestructura de paradors ja revisada, té 2 rutes que connecten els principals centres poblats, amb els dos principals centres en què es desenvolupa en esport de neu (Consell Comarcal de la Cerdanya 2024).

En ser tots els municipis de dimensions petites, el transport a nivell municipal no resulta funcional, llevat del cas de Puigcerdà, localitat de major extensió i construïda en pendent, on hi ha un servei de transport urbà de proximitat que facilita la connexió entre el centre de la vila amb els barris i els equipaments més importants, com l'Hospital de Cerdanya, la residència geriàtrica o l'estació de tren. El servei compta amb 12 punts de parada, amb les seves respectives senyalètiques (Ajuntament de Puigcerdà s.f.).

Connexions externes

Pel que fa a serveis de transport públic interurbà des de la comarca de la Cerdanya cap a les principals ciutats catalanes estan gestionats per diverses concessionàries especialitzades, utilitzant a la comarca la infraestructura de paradors ja revisada, que faciliten també la connexió entre els principals centres poblats. A la Taula 1.16 s' exposen les línies d' autobús que transcorren l' àmbit d' estudi.

Taula 1.16. Línies d'autobus a principals ciutats catalanes

	Barcelona	Girona	Lleida
Compañía concesionaria	ALSA S.A.	TEISA	ALSA S.A.
Líneas	904 (L0462) y L0393	L32	107 y 901
Principales paradas	Llivia-Puigcerdà-Bellver de Cerdanya- Barcelona	Llivia-Puigcerdà-Ripoll-Olot-Girona	Llivia-Puigcerdà- Seu d'Urgell-Lleida

Font: Elaboració pròpia partir d'ALSA. (s.f.). *Línies regionals de Catalunya*. <https://www.alsa.es/ca/regionals/catalunya> y TEISA. (s.f.). *Línia L32 Llivia-Puigcerdà-Ripoll-Olot-Girona*. <https://www.teisa-bus.com>

Connexions transfrontereres

La Cerdanya, de Puigcerdà compta amb línies d'autobús transfrontereres que la connecten amb diferents punts de la Cerdanya francesa i resta del departament del Pirineu oriental, destacant la línia 566, que uneix Porté-Puymorens, Puigcerdà, Mont-Louis i arriba fins a Perpinyà, i la línia 569, que enllaça Formiguères amb Puigcerdà i Err (Consell Comarcal de la Cerdanya 2020). La infraestructura inclou una xarxa de paraderos, ubicats tant al centre de la vila com als barris i propers als principals equipaments, la qual cosa facilita l' accés i la connectivitat amb localitats franceses. Aquestes rutes i els seus punts de parada són especialment rellevants per als desplaçaments de proximitat i per als qui necessiten creuar la frontera habitualment, per, per exemple, acudir a l'hospital transfronterer.

Com es va assenyalar anteriorment, cal destacar que per arribar a l'enclavament de Llívia, creuant França, la línia disponible L0576 subministrada per ALSA S.A., que connecta el referit ajuntament amb els principals nucls urbans de la Cerdanya.

Finalment, pel que fa al transport a Andorra, la forma més eficient i expedita per traslladar-se des de la Cerdanya és utilitzar la línia L0576, arribant a la parada final de Seu d'Urgell i després fer transbord i prendre la línia de busos Hife que va des de la capital d'Alt Urgell cap a Andorra la Vella en 40 min aproximadament (Hife s.f.).

1.3.4 Infraestructura ciclista

La Cerdanya és un territori amb una infraestructura ciclista que integra diverses tipologies de via, carretera, mountain bike (BTT), descens/enduro i gravel, cadascuna amb característiques i nivells d'exigència propis. A diferència dels carrils segregats habituals en ciutats, els itineraris ciclistes de la Cerdanya es recolzen en una xarxa contínua de camins, carreteres secundàries i traçats de muntanya que, tot i que associats principalment al cicloturisme i a l'esport, també permeten desplaçaments quotidians dins la comarca. Aquesta xarxa, homologada i d' abast transfronterer,

connecta Espanya, França i Andorra a partir d'una planificació que aprofita la configuració física del territori, definida per valls obertes i els desnivells de la seva topografia.

Mapa 1.23. Xarxa de mobilitat ciclista i camí de Sant Jaume a la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia partir de la Generalitat de Catalunya. (s. f.). *Hipermapa de Catalunya*. Generalitat de Catalunya. <https://sig.gencat.cat/visors/hipermapa.htm> y Turismo Cerdanya. (s. f.). *Rutes en bicicleta a la Cerdanya*. Turismo Cerdanya. <https://cerdanya.org/que-fer/rutes/rutes-en-bicicleta/>

Xarxa de mobilitat ciclista

La xarxa ciclista de carretera a la Cerdanya està formada principalment per 13 ports de muntanya senyalitzats, integrats en una xarxa de rutes dissenyades per al cicloturisme i l'entrenament esportiu. Aquests ports aprofiten carreteres secundàries de baix volum de trànsit i traçats de muntanya, oferint recorreguts d'alta i mitjana dificultat. Cada port compta amb senyalització específica, punts d'inici reconeguts i disponibilitat de fitxes tècniques i tracks GPS per a la seva consulta. Com a exemples de ports destacats per dificultat i longitud trobem: Collada de Toses (25 km, 890 m, diversos vessants), Cap del Rec (16,5 km des de Martinet, gairebé 1.000 m de desnivell) i Tallendre (7,8 km, pendent mitjà 7%). La xarxa està pensada prioritàriament per a cicloturisme i esport, tot i que alguns traçats permeten desplaçaments locals dins de la comarca. Turismo Cerdanya. (s.f.)

Infraestructura de BTT (Mountain Bike)

La infraestructura BTT de la Cerdanya està constituïda pel Centre BTT Cerdanya, homologat per la Fédération Française de Cyclisme, i compost per 25 rutes de diferents nivells de dificultat i longitud, que parteixen de 8 punts de sortida distribuïts a la comarca (Llívia, Puigcerdà, Bolvir, Bellver, etc.). La xarxa inclou rutes de dificultat molt variada, des d'itineraris de baixa exigència per a públic familiar fins a recorreguts tècnics per àrees naturals protegides. Està completament senyalitzada i disposa de material cartogràfic digital i físic.

Destaca la Guia transfronterera "BTT sense fronteres Pirineus", amb més de 1.400 km de rutes i 90 itineraris homologats que connecten la Cerdanya amb el Capcir i amb els territoris francesos de l'entorn pirinenc (Turisme Cerdanya s.f.).

Infraestructura de descens: Bikepark per a usos mixtos

La infraestructura de descens a la Cerdanya està representada principalment per La Molina Bikepark, instal·lació pionera al sud d'Europa i referent pirinenc. El bikepark compta amb 12 circuits de descens i enduro, distribuïts en una xarxa de camins, mòduls de fusta (peralts, passarel·les, salts), zona de freestyle i àrea de dirt jump progressiva.

El punt d'inici està situat a la cota 2.400 metres (Telecabina Cadí-Moixeró) i els recorreguts, senyalitzats per nivells, sumen al voltant de 25 km. El disseny és apte per a ciclistes amateurs, avançats i també públic familiar, en comptar amb servei de lloguer de bicicletes, equip i escola de descens (Turisme Cerdanya. s.f.).

Infraestructura gravel

El desenvolupament de la infraestructura gravel a la Cerdanya respon a l'auge d'aquesta modalitat, integrant rutes mixtes d'asfalt i terra dissenyades específicament per a bicicletes gravel. Destaca el recorregut Tracks de Cerdanya Gravel, en format de ruta circular autoguiada per GPS, que ofereix dues alternatives principals:

Opció 50% asfalt i 50% terra: 212 km, 3 etapes, més de 4.900 metres de desnivell acumulat, resseguint llacs, passos alpins i boscos a més de 2.000 metres d'altitud. Turismo Cerdanya. (s.f.) Opció 80% asfalt i 20% terra: 285 km, 4 etapes, més de 6.800 metres de desnivell, incorporant major recorregut en asfalt, però mantenint trams de camins agrícoles i senders. (Gravity-Pyrenees s.f.).

La infraestructura està reforçada per serveis associats (lloguer, transport, assistència) i rutes recomanades per la comunitat local i el sector hotelier, ajustant-se a diferents nivells d'exigència (Turisme Cerdanya).

1.3.5 Infraestructura de vianants

La infraestructura de vianants a la Cerdanya s'organitza al voltant de dos sistemes principals: la xarxa de camins rurals i històrics d'àmbit comarcal i la xarxa urbana present als diferents nuclis municipals (Piedrahita i Martínez, 2016). La informació disponible en els registres tècnics municipals no inclou inventaris específics sobre aquests sistemes, la qual cosa limita la profunditat d'aquesta anàlisi.

En aquest context, el Camí de Sant Jaume travessa la Cerdanya (vegeu Mapa 1.23) i s'incorpora a la xarxa de camins per a vianants existents. Encara que no hi hagi inventaris específics, aquesta ruta constitueix un element rellevant dins dels itineraris no motoritzats de la comarca. A més del seu valor turístic i cultural, funciona com a infraestructura de vianants que facilita la mobilitat i la connexió entre assentaments, reforçant la continuïtat dels camins rurals.

A escala territorial, la comarca compta amb una xarxa àmplia de camins utilitzats per a desplaçaments locals i per a la connexió entre assentaments. En el cas de Puigcerdà, l'anàlisi del sistema viari identifica aproximadament 1.067 km de camins, distribuïts en 593,6 km de camins rurals, 167,9 km de camins forestals i 305,5 km de pistes forestals. Aquesta xarxa complementa la mobilitat interna i constitueix la base dels itineraris no motoritzats d'àmbit comarcal. (Piedrahita i Martínez, 2016).

Pel que fa a la infraestructura urbana de vianants, Prats i Sansor ha impulsat un projecte de millora (2024) a partir d'una diagnosi de les condicions existents i una proposta d'actuacions previstes. Entre aquestes s'inclouen paviments diferenciats en àrees d'ús per a vianants, llambordes de formigó de 24x16x7 cm, i connexions per a vianants entre nuclis separats per vies de trànsit. El projecte contempla a més l'eliminació de barreres arquitectòniques en matèria d'accessibilitat i prioritza la millora de la connectivitat per als vianants cap a equipaments i serveis municipals. (Carreres i Porta, 2024).

Finalment, no s'ha identificat documentació municipal que detalli tipologies de voreres, nivells de connectivitat per als vianants, ubicació i característiques dels encreuaments, espais compartits o zones de prioritat per als vianants, la qual cosa evidencia la falta d'accés a informació sobre registres específics de la infraestructura per als vianants existent a escala micro.

1.4 ESPAIS OBERTS

En el context de la Cerdanya, el sistema d'espais oberts es defineix fonamentalment a partir del sòl no urbanitzable reconegut pel Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran, que pren aquest règim urbanístic com a base per delimitar els àmbits que queden fora de la urbanització i que, per tant, concentren la major part dels valors ambientals, agraris i paisatgístics de la comarca. En el conjunt de l'Alt Pirineu i Aran, tal com s'esmenta en la memòria d'espais oberts en el moment de publicació d'aquesta (Generalitat de Catalunya, 2006b), aquest sòl és clarament dominant i, en el cas de la Cerdanya, representa al voltant del 97 % de la superfície comarcal, percentatge molt elevat fins i tot si es considera únicament el sòl relativament pla apte per al desenvolupament urbanístic. Aquesta lectura posa sobre la taula que els espais oberts no constitueixen el restant del creixement urbà, sinó la matriu territorial principal sobre la qual s'insereixen els nuclis urbans, les infraestructures i els usos turístics, i que compleix un paper estructurador essencial en termes de continuïtat ecològica, suport dels usos agraris i manteniment del paisatge d'alta muntanya característic de la Cerdanya (Generalitat de Catalunya, 2006b).

1.4.1 Espais hídrics

La Comarca de la Cerdanya, amb 547 km² de superfície, es localitza al Nor-Est de la Conca Hidrogràfica del Riu Ebre amb 80.093 km² de superfície. El riu principal de la comarca és el Segre, afluent del riu Ebre. El riu Segre des del seu naixent, al sector nord de l'Alt Pirineu Francès, fins a la seva aflüència al riu Ebre, té una extensió de 271 km. Per la Comarca de la Cerdanya flueix només 33 km aproximadament d'aquest riu (incloent-hi la comuna de Llúvia). Aquest riu és el principal de la subconca del Segre, amb 8.167 km² de superfície.

La Confederació Hidrogràfica de l'Ebre se subdivideix en 18 Juntes d'Explotació. La comarca és part de la Junta d'Explotació Segre, la qual abasta 2 subconques, amb 9.493 km² de superfície, d'una banda, gairebé en la seva totalitat la subconca del Segre i de l'altra, la totalitat de la subconca Noguera Pallaresa. Existeix la particularitat en àmbit de gestió de conques, que el límit administratiu de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre no coincideix amb el límit geogràfic de la Conca Hidrogràfica de l'Ebre. Això a causa que 3 països comparteixen aquesta mateixa conca, Espanya, França i Andorra. A més, el límit administratiu de la Junta d'Explotació del Segre no coincideix amb els límits geogràfics de la subconca del Riu Segre.

Segons el capítol 5 *Biogeografia i Sòls* de l'Atlas Nacional d'Espanya de l'Institut Geogràfic Nacional, la comarca es localitza a la regió biogeogràfica Pirinenc Oriental, amb gradient tèrmic pronunciat en ambdós vessants (solana i obaga) muntanyoses i amb característiques d'una vall nemoral subestepàrio. Presenta una litologia de domini silici arreu de la comarca i a la seva vall presenta un sòl mineral condicionat per la seva topografia i per un clima temperat humit i subhumid. A més, es caracteritza per una vegetació de ribera edafòfila i bosc de frondoses marcescents a la seva vall i als sectors muntanyosos amb pastís de muntanya i boscos de coníferes (pineda negra, pi roig i abetal) (Institut Geogràfic Nacional, 2019).

A partir de l'indicat anteriorment és rellevant descriure el comportament del cabal del riu Segre i de les precipitacions del sector de la comarca. Específicament, el riu Segre com es visualitza a la Taula 1.17 presenta una disminució en el seu cabal mitjà des de l'any 2018 al 2023, on a l'any 2025 presenta un gran augment als seus 4 anys anteriors, amb 3,13 m³/s. Al seu torn, com es mostra en la mateixa figura les precipitacions mitjanes anuals durant els últims 7 anys tendeixen a la disminució. No obstant això, l'últim registre, el 2024 presenta un augment a l'any anterior de 637,7 mm. La baixa del cabal mitjà del riu Segre es pot deure a la demanda dels usos i pressions de les aigües superficials a la comarca i la disminució de les precipitacions es deu al canvi climàtic.

Taula 1.17. Cabal i precipitació mitjana al Riu Segre, anys 2018-2025

Río	Año	Caudal medio (m ³ /s)	Precipitación media (mm)
Segre (en Puigcerdà)	2018	4,36	828,2
	2019	2,52	677,9
	2020	3,96	664,7
	2021	2,06	656,7
	2022	1,94	444,7
	2023	1,28	317,2
	2024	1,65	634,7
	2025	3,13	-

Font: Elaboració pròpia en base al Sistema automàtic d'Informació Hidrològica de l'Ebre (Codi A021) i a la Generalitat de Catalunya (www.idescat.cat).

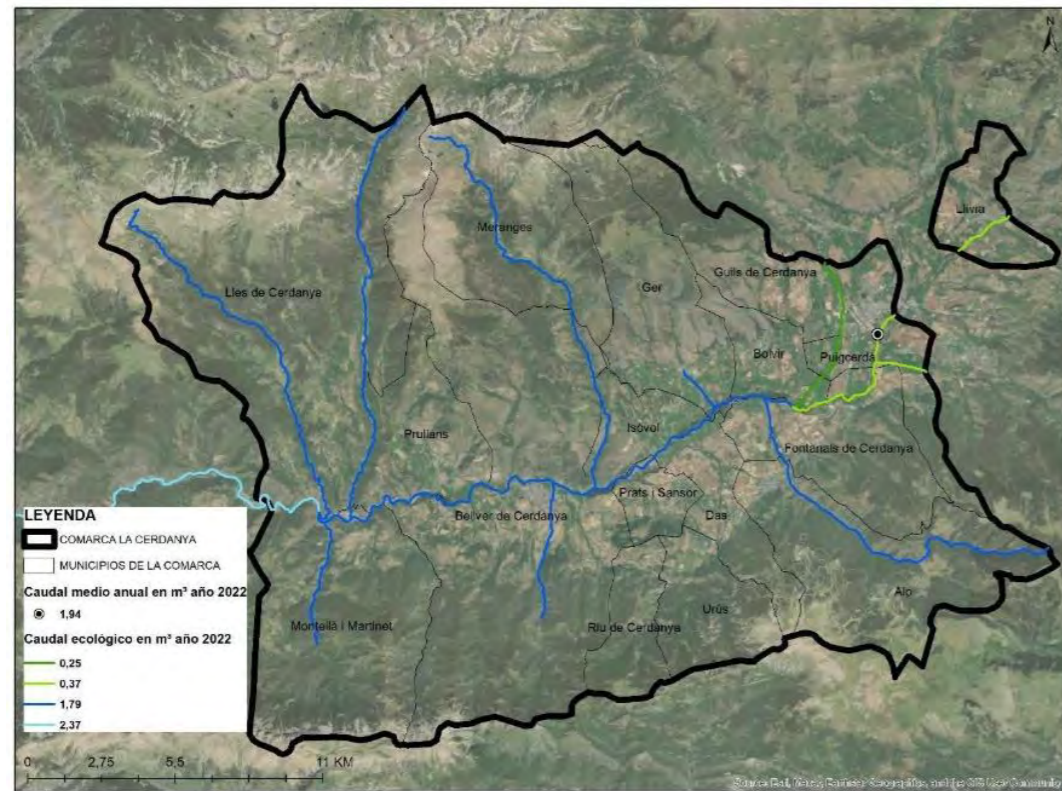
Per complementar les dades del Segre, el cabal ecològic mínim és d'1,79 m³/s com a mitjana anual en any normal (Confederació Hidrogràfica de l'Ebre O.A., 2022). Tanmateix, en el Pla Hidrològic de l'any 2014, es va estimar que aquest mateix cabal seria de 2,96 m³/s (Confederació Hidrogràfica de l'Ebre O.A., 2013), com mostra la Figura X i això pot correspondre a la diferència metodològica d'aquest mesurament en cada pla. Per tant, una de les tasques més rellevants en termes de gestió dels sistemes hídrics i per a la preservació de l'hàbitat i els seus ecosistemes, és ocupar-se que no es redueixi el nivell del cabal ecològic mínim. A més, a la Taula 1.18, es mostra el mapa amb les dades del cabal ecològic a l'any 2022 i el cabal mitjà al mateix any, a manera de visualitzar espacialment les dades recollides.

Taula 1.18. Taula comparativa de caudal ecològic del Riu Segre.

Codigo Río	Plan Hidrológico 2022	Plan Hidrológico 2014
	media m3/s en año normal	QBM media (m3/s)
578	0,374	0,661
579	0,254	0,467
581	1,790	2,960
589	2,370	3,576

Font: Elaboració pròpia en base al Pla Hidrològic de l'Ebre 2014 i 2022.

Mapa 1.24. Cabal mitjà anual i ecològic en m³/s any 2022.

Font: elaboració pròpia en base al Pla Hidrològic de l'any 2022 i al Sistema automàtic d'Informació Hidrològica de l'Ebre (Codi A021).

D'altra banda, és rellevant esmentar que els usos de l'aigua a la comarca es caracteritzen per 3 principals demandes, la urbana, agrària i industrial. Com a mostra la Figura 1.28 l'any 2012 hi va haver un consum total de 3,31 hm³ i al 2024 hi va haver 3,64 hm³ mostrant un augment considerable del 9,9% de l'ús total del recurs hídic. Per a l'any 2024 la demanda urbana és d'1,42 hm³ (39%), la d'industrial és de 0,53 hm³ (15%) i l'agrària (1,68 hm³ (46%).

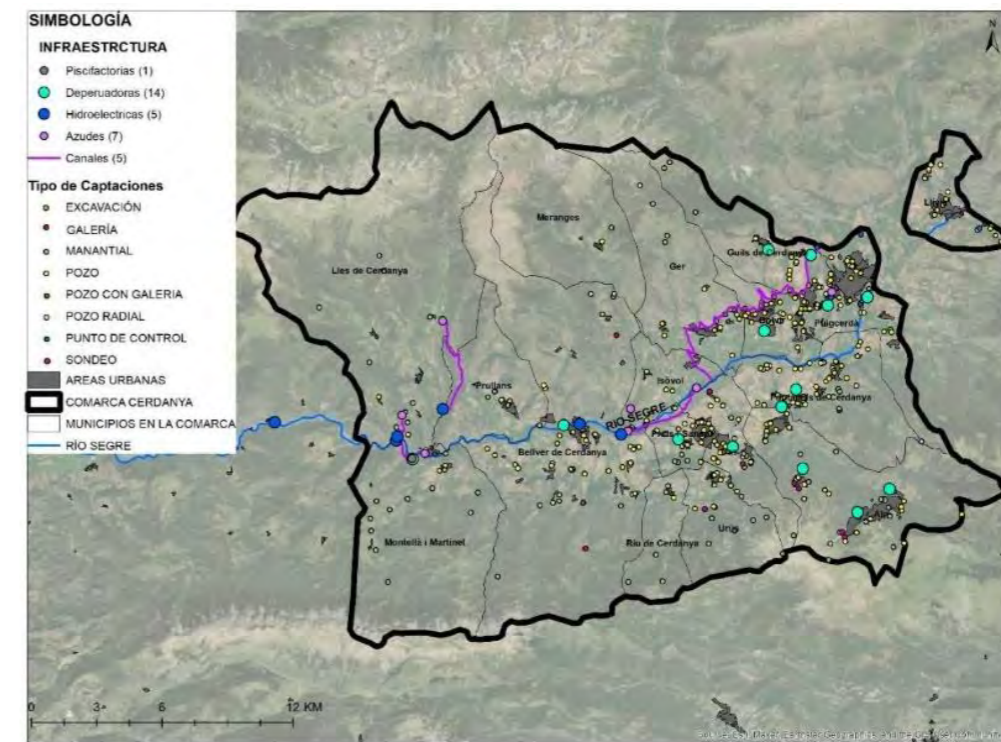
Figura 1.28. Consum per tipus d'ús hídic a la Comarca la Cerdanya.

Fuente: elaboración propia a partir de la Agència Catalana de l'Aigua del Institut d'Estadística de Catalunya (Institut d'Estadística de Catalunya, 2025)

A causa de l'exposat en la figura anterior, cal destacar la localització de les infraestructures hidràuliques que es troben a la comarca, les quals estan directament relacionades amb les demandes del tipus d'ús de l'aigua a la subconca del Segre. En el Figura x, es localitzen els tipus d'infraestructures que consumeixen l'aigua segons tipus d'ús. Es destaca principalment els 419 tipus de captació d'aigua, els quals estan relacionats amb l'ús agrari amb el 46% del consum total de la comarca a l'any 2024, les 14 Depuradores per ser utilitzada en els assentaments urbans i les 5 hidroelèctriques petites que abasteixen energia.

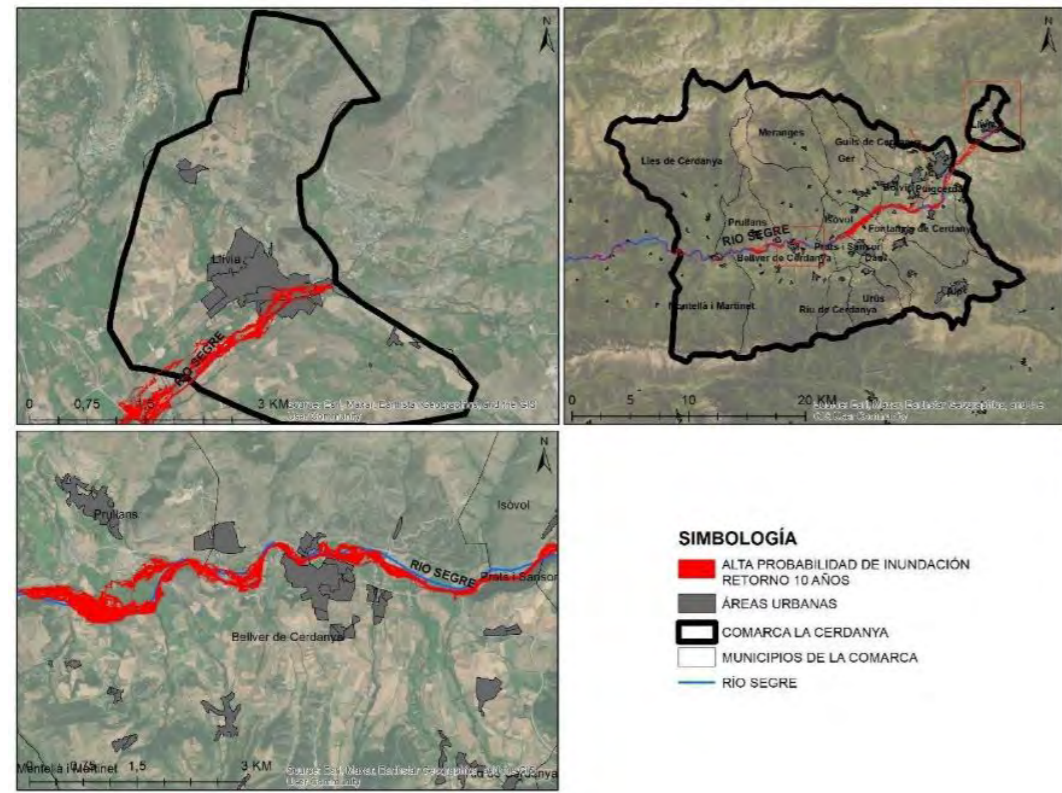
Mapa 1.25. Localització de les Infraestructures hidràuliques a la comarca la Cerdanya.

Font: Elaboració pròpia en base al Sistema d'Informació Territorial de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre (SITEbro).

Finalment, al Mapa 1.26 es visualitzen les àrees amb alta probabilitat d'inundació amb retorns de 10 anys. Existeixen 2 municipis que tenen les seves àrees urbanes en àrees amb probabilitat d'inundació. Al municipi de Llívria, l'àrea de probabilitat d'inundació travessa d'est a oest per l'àrea urbana establerta i en el cas del municipi de Bellver de Cerdanya, si bé, l'àrea de probabilitat d'inundació no travessa per l'àrea urbana establerta, aquesta està contigua al límit urbà. Les altres àrees amb probabilitat d'inundació afectarien sòls de tipus agrari.

Mapa 1.26. Localització de Zones amb Alta Probabilitat d'Inundació amb retorn de 10 anys a la comarca la Cerdanya i municipis.

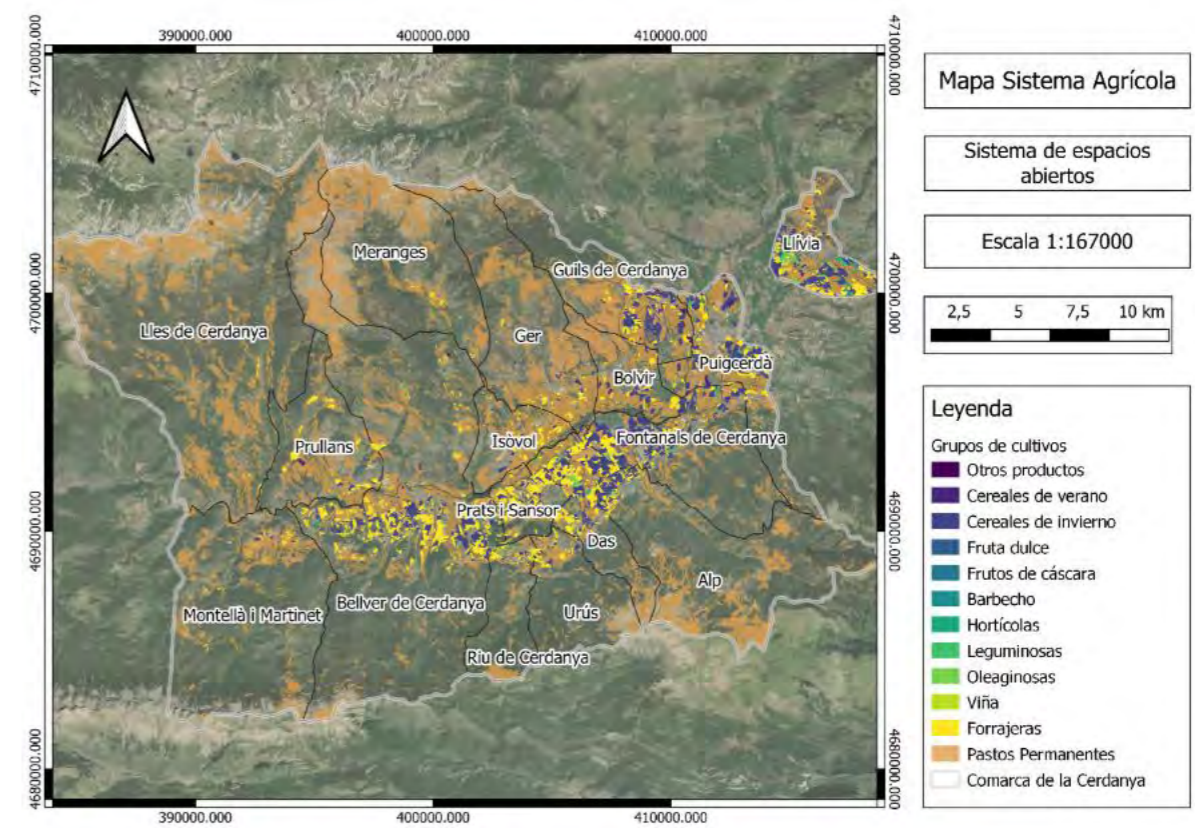

Font: Elaboració pròpia en base al Sistema d'Informació Territorial de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre (SITEbro).

1.4.2 Espais agrícoles

La transició des d'una plana majoritàriament cerealista a un mosaic dominat per prats i pastures (Mapa 1.27) s'explica per un canvi funcional del sistema agrari entre principis del segle XX i l'actualitat. La introducció del boví lleter i el desplegament de lleteries a la plana del Segre van respondre a una convergència d'aptitud agronòmica local, organització productiva i oportunitats de mercat: la plana ceretana —amb regadiu possible, elevada insolació i estius temperats— oferia una base idònia per a prats de sega i cultius farratgers que van sostenir una producció làctia estable; aquest tret mixt (agrícola-ramader) va facilitar la reorientació de part de la superfície de cereal cap a farratge (Prat Forga, 2014).

Mapa 1.27. Mapa Sistema Agrícola de la comarca de la Cerdanya 2024.

Font: Elaboració pròpia a partir de Mapa de Cultius i Mapa de Cobertes del sòl (Idescat, 2023).

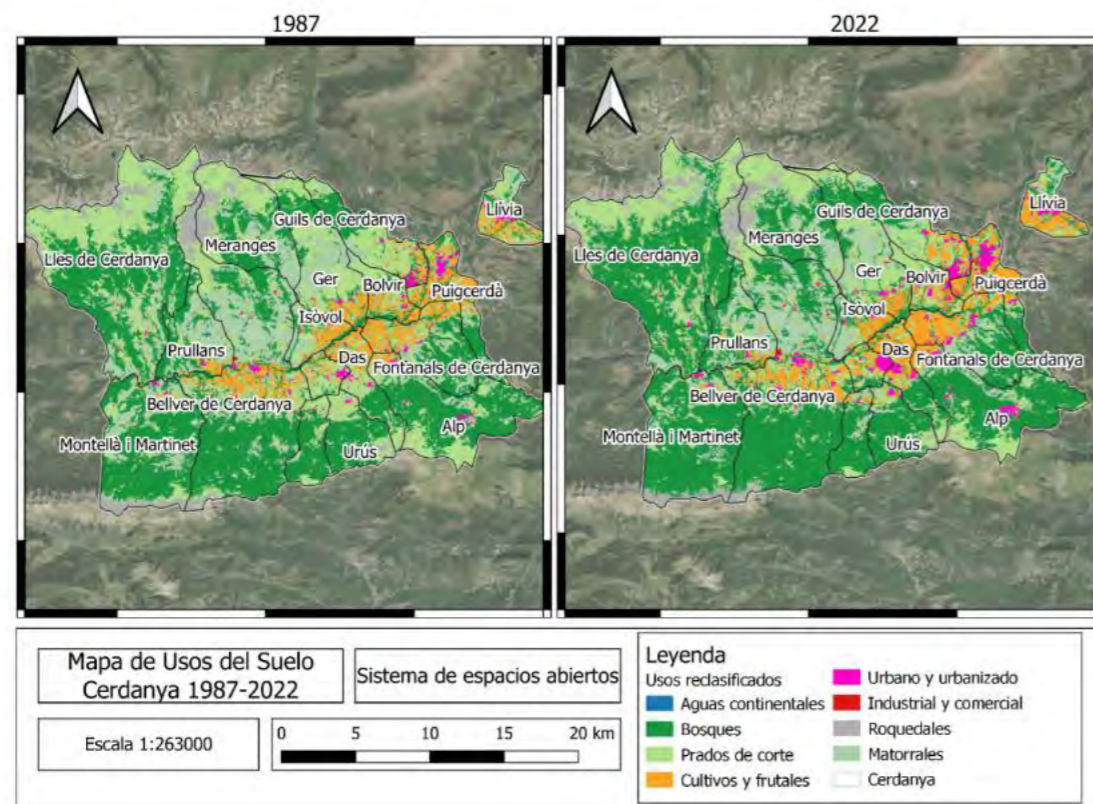
Ja a començaments del segle XX es documenta l'arribada de vaques frisones i l'obertura de lleteries a Puigcerdà i la Seu d'Urgell, un salt organitzatiu que va permetre transformar llet en derivats (formatge, mantega), retenir més valor afegit al territori i accelerar el gir de plana cerealista a sistema lleter (Martínez-Vidal, 1990). En el marc pirinenc, aquesta especialització s'insereix en una dualitat muntanya-ciutat que posa en competència les funcions agràries amb les demandes urbà-turístiques i afavoreix, per avantatge comparatiu, aquelles produccions amb millor inserció comercial —entre elles la llet i els seus derivats— (Tulla & Estalella, s. f.). A més, l'estructura territorial situa la Cerdanya en un fons de vall ampli i accessible dins del sistema Alt Segre-Urgellet-Cerdanya, la qual cosa va facilitar la localització de l'activitat làctia i la seva connexió amb mercats pròxims (Vilgrasa, 2003). Des dels anys seixanta i setanta, la mecanització (substitució de la tracció animal per tractor) va actuar com a accelerador del canvi agrari: va reduir la necessitat de mà d'obra, va intensificar la producció a la plana i, en sentit invers, va afavorir l'abandonament de vessants menys competitius (Prat Forga, 2014; Badia et al., 2014).

La millora dràstica de l'accessibilitat amb el Túnel del Cadí va reconfigurar la relació Cerdanya-Barcelona: es va escurçar el temps de viatge i es va accelerar el turisme residencial, l'ampliació de serveis i el domini esquiable. Això va tenir efectes agraris concrets en el fons de vall: conversió de parcel·les a usos residencials/urbanitzats, fragmentació del parcel·lari útil i conflictes de localització amb infraestructures. Ja a la fi dels vuitanta s'assenyalava la pressió de segones residències al Pla de Tartera i les tensions al voltant de l'aeròdrom, amb pèrdua d'hectàrees cultivades i afeccions ambientals; ahora, el model territorial comarcal es va orientar cap a una urbanització turística extensiva de baixa densitat que va elevar el consum de sòl i les expectatives de creixement urbanitzable, reforçant la pressió sobre el pla agrari (Martínez-Vidal, 1990; Vilgrasa, 2003).

En aquest context de major competència pel pla i de costos d' oportunitat creixents, es va donar una pèrdua de pes relatiu del vaquí lleter i un desplaçament cap a orientacions càrnies en règim semiestabulat, més compatibles amb una base territorial de praderies i herbàcies per a farratge i amb la nova geografia turística. Es tracta d' una adaptació funcional: els sistemes carnis requereixen menys infraestructura que la producció làctia i un maneig diari menys rígid al fons de vall, alhora que aprofiten la matriu farratgera consolidada; aquesta reconfiguració del boví es documenta en el marc pirinenc per a Cerdanya i Urgellet, i és coherent amb el model territorial i el tipus d'urbanització turística extensiva caracteritzats per a la comarca (Tulla & Estalella, s. f.; Prat Forga, 2018; Vilagrasa, 2003).

A escala pirinenca catalana, entre 1993 i 2005/07 es constata una "transició forestal": descens de conreus, augment de prats/herbassars i de bosc clar, i un canvi en l'estacionalitat dels incendis —al Pirineu, bec hivernal amb focus en matoll i bosc clar—, patró lligat a l'homogeneïtzació del paisatge després de l'abandonament agro-pastoral (Badia et al., 2014). L'evidència cartogràfica comarcal per al 1987, 2002 i 2016 a Prat Forga (2018) confirma el patró agregat: expansió urbana a la plana, pèrdua sostinguda de prats de dall i un cicle de cultius i fruiters de creixement fins al 2002 i retrocés posterior, coherent amb la competència per sòl fèrtil al fons de vall i amb la reorientació del sistema agroramader cap a matrius més farratgeres i espais oberts no cultivats. Això mateix es consolida a partir de la informació més recent de cobertes i usos de sòl, com es pot observar al Mapa 1.28, mitjançant la reclassificació d'usos proposada a Prats Forga (2018).

Mapa 1.28. Mapa canvis d'usos del sòl reclassificats de la comarca de la Cerdanya 1987-2022.

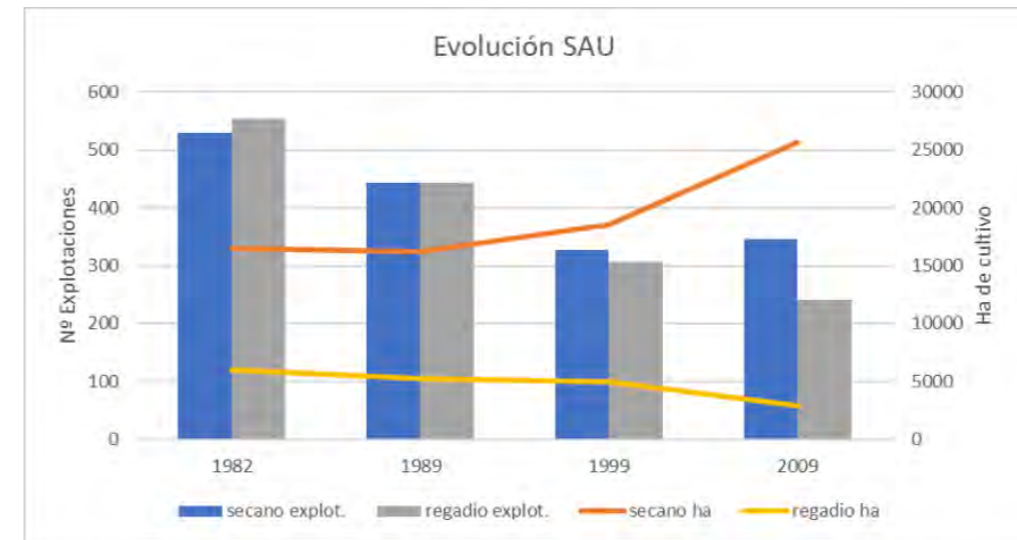

Fuente: Elaboración propia a partir de Prats Forga (2018) y Mapa de Cubiertas del suelo 1987 y 2022 de Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (GenCat, 2023).

En suma, el giro histórico hacia el sistema lechero, la mecanización posterior y la presión turístico-residencial sobre el pla produeixen un resultat territorial molt nítid: la base agrària es reorienta cap a praderies i farratges i l'activitat es concentra en explotacions de major grandària en els espais més aptes (plana central), mentre els vessants i valls menys competitius perden pes agrícola. Aquesta seqüència causal s'observa amb claredat en l'evolució de la superfície agrícola utilitzada (SAU) i els seus components que es presenten a continuació (Prat Forga, 2014).

L'estructura del sistema agrari de la Cerdanya, manté un pes territorial molt destacat malgrat la centralitat creixent del turisme. Com s'observa en la tendència 1982-2009 de la Figura 1.29, l'augment de secà és progressiu enfront del retrocés del regadiu, la qual cosa es replicarà fins a l'actualitat.

Figura 1.29. Gràfic d' Evolució de distribució de la SAU a la comarca de la Cerdanya 1982-2009.

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat (s. f.-a, s. f.-b, 2012a, 2012b, 2022a, 2022b).

A escala comarcal, sobre un total de 54.636 ha, el 2014 s'explotava al voltant del 52 % del territori —83 % de secà i 17 % de regadiu— enfront del 41 % de 1982 (73 % secà, 27 % regadiu) i el 43 % de 1999 (79 % secà, 21 % regadiu), la qual cosa indica una expansió de la SAU (Prat Forga, 2014). Les dades d'Idescat (2022a) actualitzen i reforcen aquesta tendència: entre 1982 i 2020 la SAU passa de 22.578 a 32.276 ha (+43 %), però les terres llaurades descendeixen de 4.391 a 3.604 ha, mentre que les pastures permanents augmenten de 18.187 a 28.671 ha, fins a superar el 88 % de la superfície agrària el 2020. Davant aquest augment de la superfície en les explotacions destaca la disminució del nombre d'explotacions, que descendeixen de 639 en 1982 a 334 en 2020 (-47,7 %), sent en el tram 1982 a 2009 —encara que en descens tant en secà com en regadiu— major el nombre en secà, igual que en la seua extensió en Ha (Idescat, s. f.-b, 2012b, 2022a). Territorialment, el conreu es concentra a la plana central —amb condicions òptimes per a l'explotació agropastoral— mentre que les valls transversals i municipis de muntanya com Montellà i Martinet, Urús, Riu de Cerdanya, Prullans, Meranges, Lles o Alp presenten ja un clar predomini de superfícies forestals i mosaics agroforestals, amb abandonament relatiu de l'activitat agropecuària i un avanç de la superfície forestal progressiva. Tot això encaixa amb el desplaçament funcional descrit en l'apartat anterior (mecanització, competència per la plana i consolidació de la base farratgera) (Prat Forga, 2014).

Pel que fa als cultius, el 2014 la SAU cultivada es compon majoritàriament de farratges, que ocupen el 50,1 % de la superfície cultivada, mentre que els cereals/farratges de gra representen el 47,4 %, quedant un 2,5 % per a lleguminoses de gra, tubercles com la patata i cultius industrials com la colza (Prat Forga, 2014). Aquests usos es concentren en grans superfícies de cereal a Fontanals de Cerdanya (266 ha de blat), Bellver de Cerdanya (192 ha), Llívvia (156 ha), Puigcerdà (150 ha) o Das (109 ha), juntament amb importants extensions de praderies polifites i cereals d'hivern per a farratge a Bellver-Riu, Fontanals, Llívvia, Bolvir i Puigcerdà (Prat Forga, 2014). La informació més recent de Generalitat de Catalunya (2024) consolida aquesta especialització: el 2024 els cultius farratgers

reuneixen el 78,5 % de la superfície total cultivada i generen el 91,3 % de la producció mesurada en tones, mentre que els cereals de gra suposen el 18 % de la superfície i a penes el 6 % de la producció; la resta de grups (industrials, tubercles, lleguminoses, vinya, fruiters i hortalisses) tenen un pes residual (vegeu Taula 1.19). Aquesta estructura, reflectida a la Taula de grups de conreus, confirma que el sistema agrari ceretà està clarament orientat a sostenir la ramaderia mitjançant una base farratgera dominant, més que a la diversificació de cultius comercials (Generalitat de Catalunya, 2024).

Taula 1.19. Producció per grup de cultiu a la Comarca de la Cerdanya el 2024.

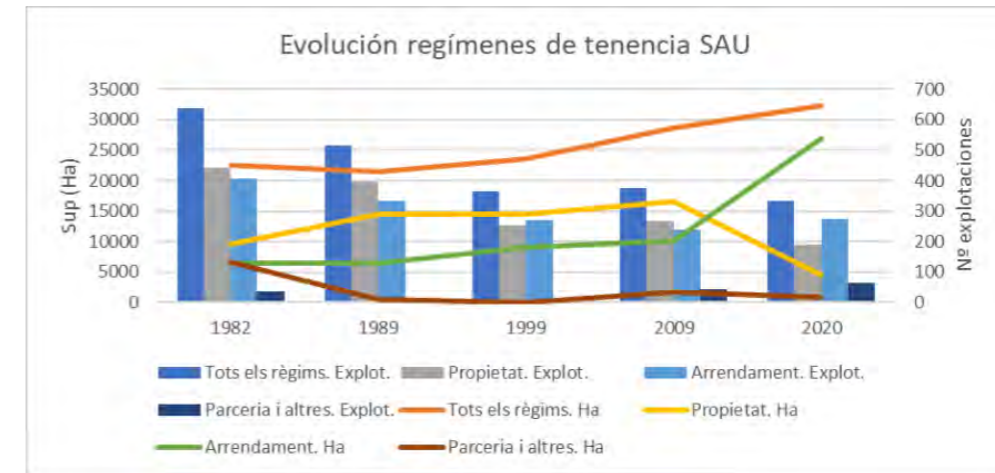
Grupo de cultivo	Superficie Total (ha)	% Superficie total	Producción total (t)	Producción total (%)
Cultivos forrajeros	2808	78,5	27534	91,3
Cereales de grano	643	18,0	1811	6,0
Cultivos industriales	57	1,6	84	0,3
Tubérculos de consumo humano	25	0,7	325	1,1
Leguminosas de grano	23	0,6	39	0,1
Viña no asociada	10	0,3	25	0,1
Frutales	8	0,2	267	0,9
Hortalizas	4	0,1	85	0,3

Font: Elaboració pròpia a partir de Generalitat de Catalunya. (2024).

El component ramader s'ha reestructurat de forma profunda entre 1982 i 2014: mentre el nombre d'explotacions ovines i caprines augmenta al voltant d'un 25 % i les equines un 23 %, les explotacions bovines es redueixen un 39 % i les avícoles un 52 %, i el porcí i el cunícola passen de ser subsectors amb centenars d'explotacions i milers de caps a una presència gairebé residual (Prat Forga, 2014). No obstant això, si s'observen els caps de bestiar, els efectius de boví augmenten d'una mica més de 15.600 caps el 1982 a gairebé 25.000 el 2014, i creixen de forma molt notable l'oví-caprí i, sobretot, l'equí (de menys de 900 a més de 6.000 animals), mentre les aus es redueixen lleugerament (Prat Forga, 2014). Això reflecteix un procés d'intensificació i concentració: menys explotacions, però de major grandària i amb més caps per unitat, recolzades en l'expansió de prats i farratges descrita més amunt. Territorialment, tant les explotacions com els caps tendeixen a concentrar-se en municipis com Bellver-Riu, Lles, Puigcerdà, Ger o Prullans, amb fortes reduccions de densitat d'explotacions en zones marginals i augments molt significatius de densitat de bestiar en municipis com Bolvir, Das, Guils, Meranges, Montellà i Martinet o Prats i Sansor (Prat Forga, 2014).

Finalment, l'estructura de tinença i el pes econòmic del sector agrari introdueixen matisos rellevants. Si bé el nombre d'explotacions en termes generals va en progressiu descens en tots els règims d'explotació, destaca com la superfície en règim de propietat passa de 9.560 ha el 1982 a 4.512 ha el 2020 (-53 %), mentre que el règim d'arrendament salta de 6.417 a 26.906 ha (+319 %), de manera que al voltant del 83 % de la SAU s'explota ja en règim arrendat, davant un 14 % en propietat i un 3 % en parcel·la i altres, destacant entre aquests últims en la desagregació de dades el règim comunal, que consta únicament de 45 explotacions i 641 ha, un 2% de la superfície total (vegeu Figura 1.30) (Idescat, s. f.-a, 2012a, 2022b). Aquesta forta intensificació de l'arrendament encaixa amb la concentració de l'activitat en explotacions més grans i professionalitzades descrita per Prat Forga (2014). Alhora, el valor afegit brut agrícola es manté en termes absoluts en una evolució relativament estable des del 2011 (entre 4,4 milions € com a valor més baix i 7,4 més alt), però el seu pes relatiu en el Valor Afegit Brut (VAB) descendeix amb claredat: del 8,61 % el 1991 i el 5,64 % el 1996 al voltant del 3,7 % el 2006 i prop de l'1,2 % el 2022 (Idescat, s. f.-c, 2011, 2013, 2024).

Figura 1.30. Evolució de distribució de SAU per règims de tinença.

Font: Elaboració pròpia a partir d' Idescat.

En conjunt, els espais agrícoles de la Cerdanya es configuren com un sistema agrari funcionalment viu, especialitzat en ramaderia bovina, ovina-caprina i equina sostinguda per una potent base farratgera, però creixentment subordinat a l'economia de serveis i al turisme, i recolzat en un model d'explotació altament arrendat que manté un paper clau en la configuració del paisatge i dels espais oberts de la comarca (Idescat, 2011, 2012a, 2012b, 2013, 2022a, 2022b, 2024, s. f.-a, s. f.-b, s. f.-c; Generalitat de Catalunya, 2024; Prat Forga, 2014).

1.4.3 Espais forestals

Element clau del mosaic paisatgístic de la comarca de la Cerdanya, els seus espais forestals, a través d'extensos boscos i matolls, presenten múltiples singularitats en contrast amb altres comarques prepirinenques, com les serres de Carrodilla i Guara (Osca) o la serra de Leyre (Navarra). Tot i que els processos d'urbanització i la pressió agrícola han fragmentat intensament el territori, la Cerdanya manté encara un mosaic forestal relativament continu, a causa de les seves particulars condicions geològiques. (El Temps, 2015)

Aquests espais forestals se situen en una zona transfronterera entre Espanya, França i Andorra; aquests països embolcallen aquestes masses forestals en una àrea de cooperació internacional clau per a la seva preservació, maneig i consolidació com a element identitari de la comarca i de la regió pirinenca. Durant l' Edat Mitjana, l' abundant mont proporcionava els recursos necessaris per al seu aprofitament: llenya i fusta per a les llars, carbó vegetal per a les flagues, bigues per a la venda i un ampli espai per a la caça. És al segle XII que es veu el bosc com un espai que s'ha de protegir, amb delimitacions com l' espai utilitzable pels pobles, la recollida de branques per alimentar bestiar i relocalitzacions de forns i flassos. Cap al segle XV, després de la Pesta Negra, es produeix una caiguda demogràfica substancial i els monts recuperen terreny que havien perdut, només per enfrontar-se després a les noves exigències econòmiques de l'època, com la producció de ferro (per produir 100 kg de ferro es podien cremar fins a 25 tones de fusta). (Blanchon, 2023)

Els boscos de la Cerdanya han estat testimonis silenciosos de més de tres segles de transformacions polítiques, econòmiques i socials que han modificat profundament el seu ús i la seva funció al territori. La seva història moderna comença a definir-se amb el Tractat dels Pirineus de 1659, que va partir en dos un paisatge fins aleshores unitari, dividint pobles, pastures i rutes tradicionals entre Espanya i França. Aquesta nova frontera (més administrativa que real per als habitants) va generar tensions sobre la propietat i l'accés als boscos, especialment en un territori on els usos comunals i la mobilitat eren essencials per a l'economia de muntanya. Al llarg del segle XVIII, la centralització francesa i la progressiva pèrdua de terrenys comunals van alterar la gestió forestal a l'Alta Cerdanya, mentre creixien els conflictes entre pagesos, guàrdies forestals i nous propietaris. Les necessitats de fusta per a usos militars, des de

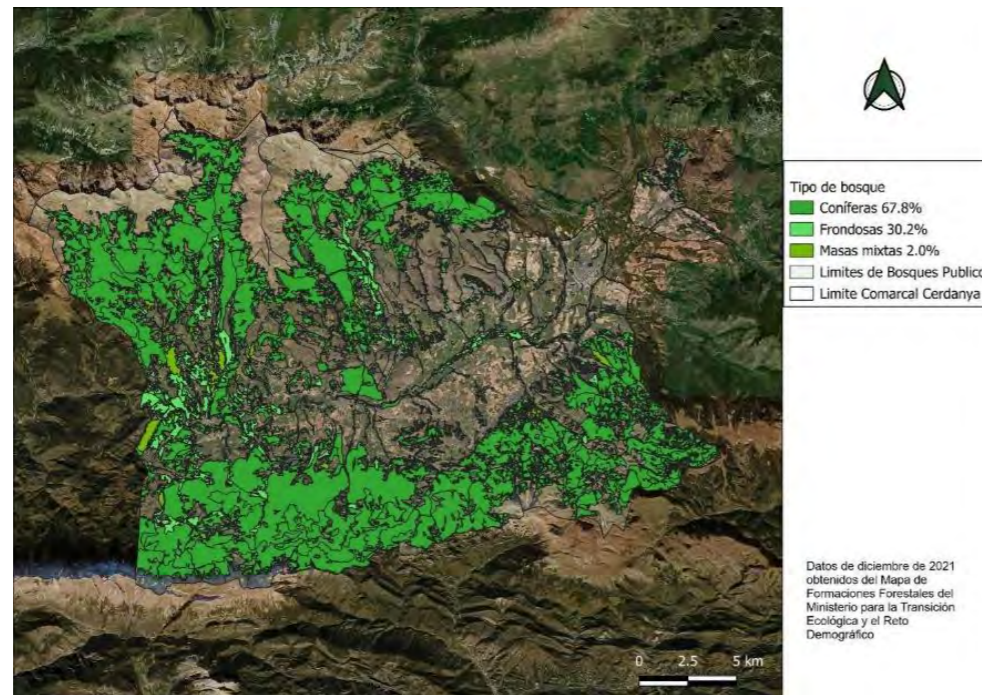
la construcció de fortificacions fins al subministrament de les flasses, van intensificar la pressió sobre els boscos, que van quedar sotmesos a normatives més estrictes i a disputes contínues entre economia local i autoritat estatal.

El segle XIX no va portar una calma completa. Les guerres napoleòniques, les noves polítiques de propietat i la crisi del món agrari van mantenir la tensió sobre un recurs clau per a la subsistència rural. La desaparició progressiva de les fragues tradicionals va reduir la demanda industrial de fusta, però va obrir un període complex de redefinició d'usos. No van ser pocs els episodis de resistència social, com les revoltes de Formiguera el 1848, que evidenciaven la importància del bosc com a element identitari, econòmic i territorial per a unes comunitats que veien com creixien les restriccions d'accés a un espai que sempre havien considerat propi.

Després de la postguerra de la Segona Guerra Mundial, l'èxode rural i la mecanització del camp van provocar l'abandonament de bona part de les pràctiques tradicionals de gestió, com la silvicultura domèstica, el carboneig o el pasturatge extensiu. El puig va començar a tancar-se i envellir, augmentant la continuïtat de combustible i el risc d'incendis. Paral·lelament, des de mitjans del segle XX, l'auge del turisme de neu va transformar radicalment la relació amb el bosc: van sorgir estacions d'esquí alpí i nòrdic, es van urbanitzar vessants i es van construir segones residències que van consolidar una nova visió del bosc, ara valorat com a paisatge, infraestructura turística i espai recreatiu més que com a recurs productiu.

Al segle XXI, aquesta evolució continua sota noves pressions i oportunitats. El canvi climàtic introdueix tensions inèdites: sequeres més prolongades, episodis de calor extrema i major vulnerabilitat a plagues amenacen l'estabilitat de les masses forestals, especialment les situades a menor altitud. A això se suma la complexa estructura de propietat, marcada per la fragmentació i la presència creixent de terrenys privats que condicionen les possibilitats de gestió integral. Han passat de ser un recurs imprescindible per a la supervivència rural a convertir-se en un espai multifuncional, en permanent negociació entre interessos privats, objectius públics i les noves exigències ambientals. Avui trobem el mosaic forestal distribuït de la manera següent al Mapa 1.29.

Mapa 1.29. Tipus de bosc a la Cerdanya

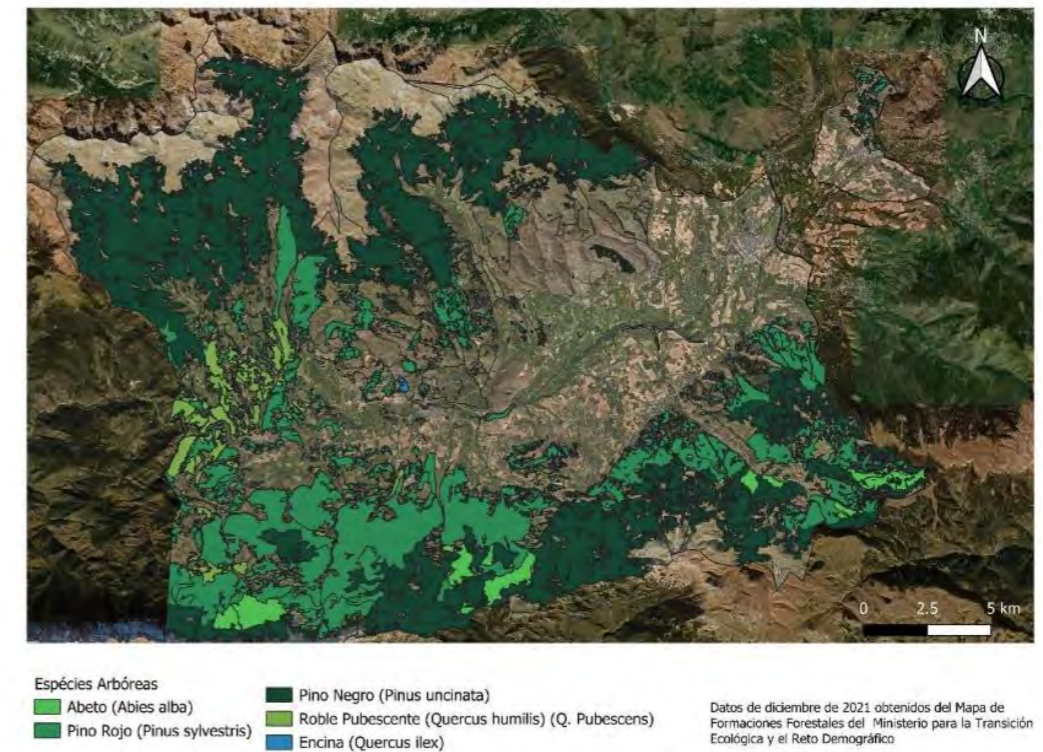
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Mapa de Formacions Forestals del Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic.

D'acord amb l'Observatori Forestal de Catalunya, la comarca de la Cerdanya compta amb una àmplia superfície forestal de 48 502 ha (88,8 % del seu territori) (Observatori Forestal Català, 2024). Destaquen dos espais dins del Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN). Al nord de la comarca, la Tossa Plana de Lles–Puigpedrós, situada a l'alta muntanya cerdana, constitueix un espai dominat per boscos subalpins de pi negre (*Pinus uncinata*), prats i ambients de gran valor natural vinculats a les zones més elevades del Pirineu. La seva conservació respon a l'interès per mantenir aquests ecosistemes d'alta muntanya i les espècies adaptades a condicions extremes.

Per la seva banda, el Cadí–Moixeró és un dels conjunts naturals més extensos i emblemàtics de Catalunya, amb una gran diversitat d'hàbitats que van des dels boscos mediterranis fins als subalpins, i on es troben espècies emblemàtiques com l'issor (*Rupicapra rupicapra*), el gall fer (*Tetrao urogallus*) o el trençalòs (*Gypaetus barbatus*). A més, el seu relleu abrupte i les seves formacions calcàries li atorguen un alt valor paisatgístic i geològic.

Aquesta configuració forestal genera rutes atractives per a la pràctica del senderisme i l'avistament d'aus, flora i fauna. Les principals espècies arbòries que es poden observar són el pi negre (*Pinus uncinata*), el pi roig (*Pinus sylvestris*), l'avet (*Abies alba*) i, en menor mesura, alzina (*Quercus ilex*) i roure martinenc (*Quercus humilis*), la distribució del qual apareix representada al Mapa 1.30 (Jordi Camprodon, 1995).

Mapa 1.30. Principals espècies arbòries de la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Mapa de Formacions Forestals del Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic.

Tanmateix, malgrat els esforços per la conservació i un maneig adequat, la Cerdanya està experimentant de forma clara els efectes del canvi climàtic i seguirà enfrontant impactes significatius al llarg d'aquest segle. Es tracta d'un territori especialment vulnerable per la seva condició d'alta muntanya; aquests ecosistemes s'estan escalfant a una velocitat més gran que altres regions del planeta (Rangwala & Miller, 2012, citat a Àvila et al., 2021). D'acord amb l'Observatori Pirinenc del Canvi Climàtic, des dels anys noranta s'ha observat un augment de la productivitat forestal a causa, en part, a l'evolució de tres factors climàtics: l'augment de les temperatures, l'increment de la concentració de diòxid de carboni a l'atmosfera i la recuperació dels nivells de nitrogen atmosfèric (Climàtic, 2025).

Els models climàtics projecten un augment de temperatura entre 2°C i 5,7°C en funció del nivell d'emissions, sent l'escalfament més fort en àrees de major altitud, on es concentren els boscos subalpins com les pinedes de *Pinus uncinata*. En paral·lel, es preveu una reducció important de la precipitació, especialment a l'estiu i a la tardor, podent assolir descensos del 25–30% sota escenaris d'emissions elevades. Altres riscos que es presenten són els incendis, a causa de vegetació més seca i major evaporació, així com vulnerabilitat a plagues i malalties, ja que l'hivern més càlid redueix el control natural del fred provocant pèrdua de biodiversitat i desajustos ecològics entre espècies (arbres, fauna i polinitzadors) (Anna Avila, 2021).

El principal repte que afronten els boscos de la Cerdanya és la manca d'aigua, un recurs cada cop més compromès a la comarca. La combinació de l'augment de les temperatures i d'episodis de sequera més severs i freqüents podria reduir significativament la productivitat forestal cap al 2050, incrementant l'estrès hídric dels arbres i alterant la seva capacitat de regeneració (Climàtic, 2025).

Davant d'aquest escenari, compatibilitzar els objectius econòmics i ecològics es torna especialment complex. Per això, diferents institucions han començat a impulsar propostes innovadores que busquen dinamitzar el sector forestal sense comprometre la seva sostenibilitat. Un exemple és la iniciativa de la Generalitat de Catalunya de fer subhastes públiques de fusta procedent de boscos públics. El 2024 es van subhastar 18 tones de fusta a la Cerdanya, amb la intenció d'estimular l'economia local, generar ocupació en el medi rural i explorar la possibilitat de lots plurianuals que garanteixin continuïtat al projecte, sempre en equilibri amb la conservació del medi natural (La Vanguardia, 2024).

En paral·lel, diversos municipis de la comarca han adoptat enfocaments de gestió més integrats. El cas de Ger és il·lustratiu: dins del seu Pla d'Ordenació Forestal, i amb l'acompanyament tècnic del Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya (CTFC), s'han executat tals controlades combinades amb la creació d'una reserva integral en part del bosc. Aquest plantejament incorpora criteris estrictes de conservació de fauna sensible, com el gall fer (*Tetrao urogallus*), així com sistemes de seguiment per avaluar els impactes de la gestió (Viure als Pirineus, 2020).

Finalment, la Cerdanya s'ha convertit en un espai d'experimentació per a projectes amb un alt component innovador. Entre ells destaca BIO4RES, desenvolupat pel CTFC i supervisat per Interreg Sudoe, que introdueix eines per quantificar amb més precisió la biomassa retirada i avaluar els seus efectes sobre la biodiversitat mitjançant indicadors ecològics. El seu objectiu és doble: augmentar la resiliència dels boscos enfront d'incendis i, alhora, promoure l'ús de la biomassa com a recurs energètic renovable en el marc d'una economia local sostenible (Interreg Sudoe, 2025).

Connectivitat dels espais oberts

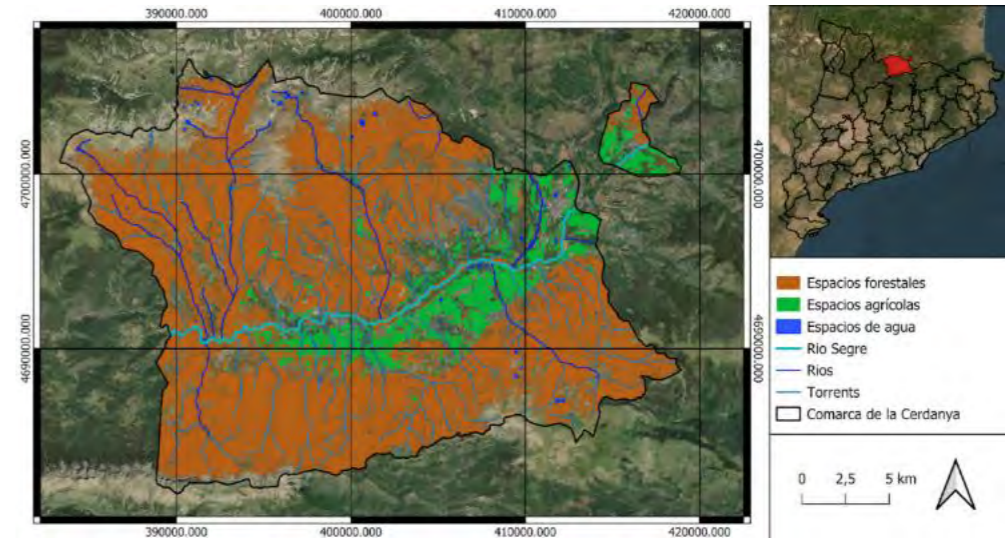
La connectivitat ecològica constitueix un element clau per garantir la funcionalitat dels sistemes oberts de la Cerdanya, permetent el moviment d'espècies, el flux genètic i el manteniment de processos ecològics essencials en un territori caracteritzat per forts contrastos geomorfològics i una matriu agroforestal molt fragmentada. Segons la definició establerta per la Generalitat de Catalunya, la connectivitat ecològica és la propietat funcional de l'entorn que permet, facilita o assegura els desplaçaments, la colonització i la distribució d'organismes entre hàbitats del paisatge (Connectivitat Ecològica, s. f.).

El sistema d'espais oberts de la Comarca de la Cerdanya, est articulat principalment pel riu Segre, que actua com a eix vertebrador del territori resseguint la comarca d'est a oest, al costat dels seus afluents. Aquest conjunt de xarxa hidrogràfica garanteix la permeabilitat transversal de les diferents masses forestals del Cadí-Moixeró al sud i les serres septentrionals del Puigpedrós i la Tossa Plana de Lles. El seu relleu es caracteritza per una plana central envoltada de diferents serres elevades, afavorint així la coexistència de diferents tipus de sòl. (Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran, 2006).

Principalment els espais oberts es diferencien són; els espais agrícoles, situats majoritàriament a la plana central prop del riu Segre on es troben les terres més fèrtils. Els espais forestals, que ocupen gran part del territori i són

predominants als vessants i les zones de mitjana i alta muntanya. I els espais fluvials o d'aigua, concentrats principalment al voltant del riu Segre i els seus afluents. Això ho podem veure al mapa a continuació dels diferents espais oberts, on es reflecteixen els espais agrícoles (en verd), els espais forestals (en tons marrons) i els fluvials i d'aigua (en blau).

Mapa 1.31. Mapa de espacios abiertos de la comarca de la Cerdanya.

Font: Elaboració pròpia amb Qgis a partir de dades de cobertes del sòl de la Generalitat, 2023

Aquesta distribució dels espais oberts mostra una estructura territorial complexa, configurada com un mosaic ecològic, on cada tipus de cobertura s'adapta a les condicions topogràfiques i climàtiques pròpies de la comarca. Factors com les diferències d'altitud o l'orientació dels vessants són determinants per a la localització dels usos del sòl. Això també passa amb els corredors fluvials, els quals actuen com a principals eixos de connectivitat i transició dels sistemes naturals (Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran, 2006).

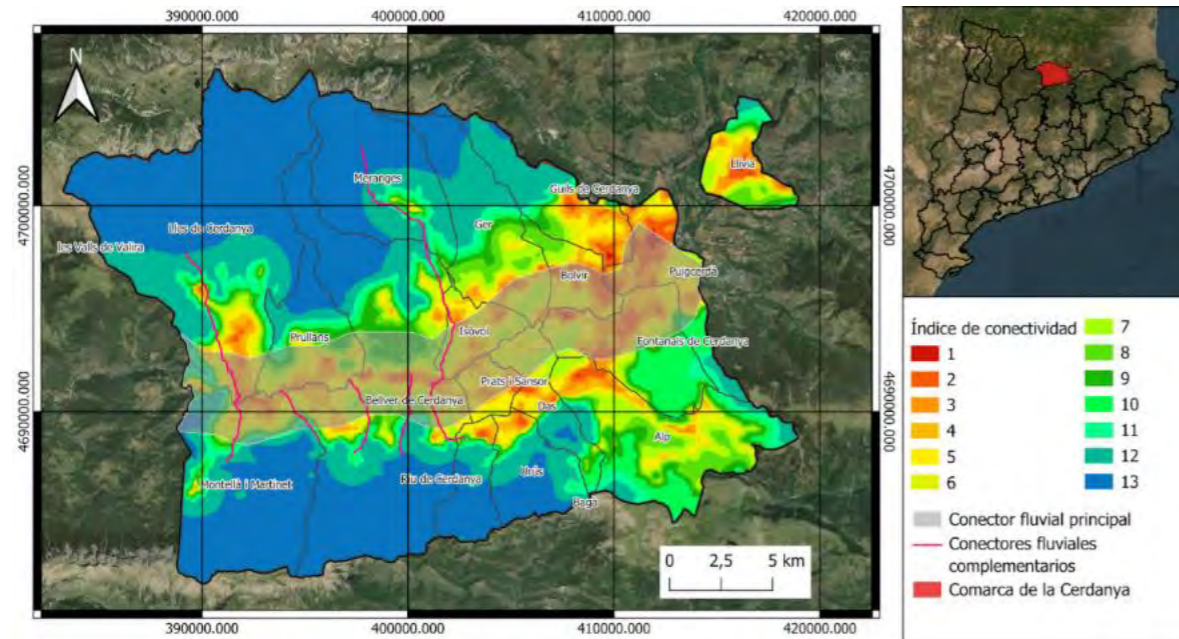
El paisatge agrari tradicional, ha estat històricament la base que ha sustentat aquesta connectivitat. Tanmateix, l'abandonament progressiu de l'activitat agrícola i ramadera, juntament amb l'expansió de la coberta forestal, ha reduït la diversitat estructural del territori i la connexió entre els espais oberts, fonamentals per a les espècies vinculades als prats i zones de conreu (Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran, 2006).

El Pla Territorial Parcial de l'Alt Pirineu i Aran i el Catàleg de Paisatge reconeixen com a corredors principals de la comarca els eixos fluvials del Segre i els seus afluents, juntament amb les diferents franges de boscos de ribera i zones humides vinculades a ells, com els riberes de l'Alt Segre o els tossals d'Isòvol i Olopte. Aquests espais garanteixen la connectivitat ecològica entre els grans nuclis de biodiversitat del territori, des del Parc Natural del Cadí-Moixeró al sud, fins a la Tossa Plana de Lles-Puigpedrós, al nord.

També els passos de muntanya (com la Collada de Toses, el Port de la Molina, el Coll de Pendís o Port de la Cabanella) són punts estratègics de connexió entre la Cerdanya i les comarques veïnes, i tenen un paper molt important en la connectivitat ecològica i territorial dels Pirineus.

Segons el Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran, les principals causes de fragmentació del territori de la comarca de la Cerdanya, són el creixement de les zones urbanes disperses i la presència d'infraestructures viàries que recorren tota la comarca (especialment l'N-260, l'eix E-9/Túnel del Cadí i els diferents accessos a les estacions d'esquí) ja que aquests elements provoquen discontinuïtats ecològiques i paisatgístiques (Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran, 2006).

Mapa 1.32. Mapa índex de connectivitat terrestre a la comarca de la Cerdanya.

Font: Elaboració pròpia amb Qgis, amb les dades de la Gencat, hipermapa 2019.

Al mapa de l'índex de connectivitat ecològica terrestre a la comarca de la Cerdanya, el valor de l'índex indica fins a quin punt el territori facilita o dificulta el moviment d'espècies i la continuïtat ecològica. Segons la Guia de la Recerca ecològica de Catalunya, aquest índex es basa en l'estructura del paisatge, la distància entre hàbitats i l'afinitat entre diferents cobertures del sòl.

Els colors càlids, vermell i groc, representen zones amb valors d'entre 1-6, és a dir, baixos. Aquestes àrees coincideixen amb el fons de la vall on hi ha una major presència d'infraestructures, nuclis urbans i espais agrícoles. Això es veu sobretot en municipis com Puigcerdà, Bolvir, Ger o Das.

En canvi, els colors freds, verds i blaus, indiquen les zones amb una major connectivitat ecològica, que van dels valors 7-13. Això ho veiem a les àrees contínues de masses forestals i a les zones de muntanya. Destaquen en especial els sectors de Meranges, Lles de Cerdanya, l'entorn del Cadí-Moixeró o la zona sud de la comarca.

El mapa també inclou el connector fluvial principal del riu Segre, en gris, i els connectors fluvials complementaris, en rosa. Segons la guia de la Generalitat, els rius de gran longitud exerceixen un paper essencial com a eixos de connectivitat, permetent la dispersió d'espècies i la continuïtat ecològica entre regions biogeogràfiques, especialment en territoris muntanyosos com el pirinenc.

2 DINÀMIQUES TERRITORIALS

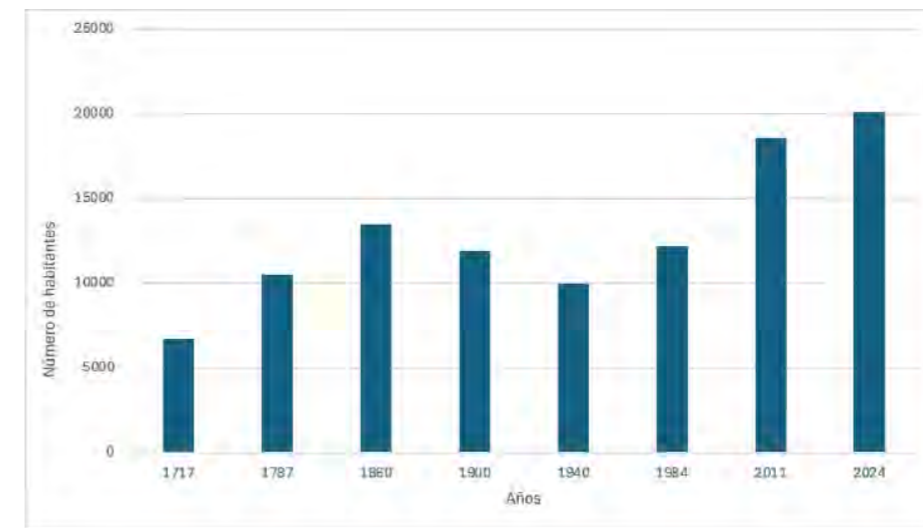
2.1 EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ

La Cerdanya és una petita comarca del Pirineu català situada al nord de la comunitat autònoma. És molt característica perquè té frontera amb Andorra i França i històricament sempre ha estat un lloc de pas. A més, la seva política és única perquè està dividida entre les províncies de Lleida i Girona, fent la seva gestió complexa molt repartida per ambdues diputacions.

2.1.1 Evolució històrica de la població (Cerdanya i municipis)

La població de la Cerdanya actualment és de 20.115 habitants (Idescat, 2025) i suposa un 0,25% de la població total de Catalunya, tot i que no sempre ha estat en aquests nivells.

Figura 2.1. Evolució de la població a la comarca de la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat, 2025

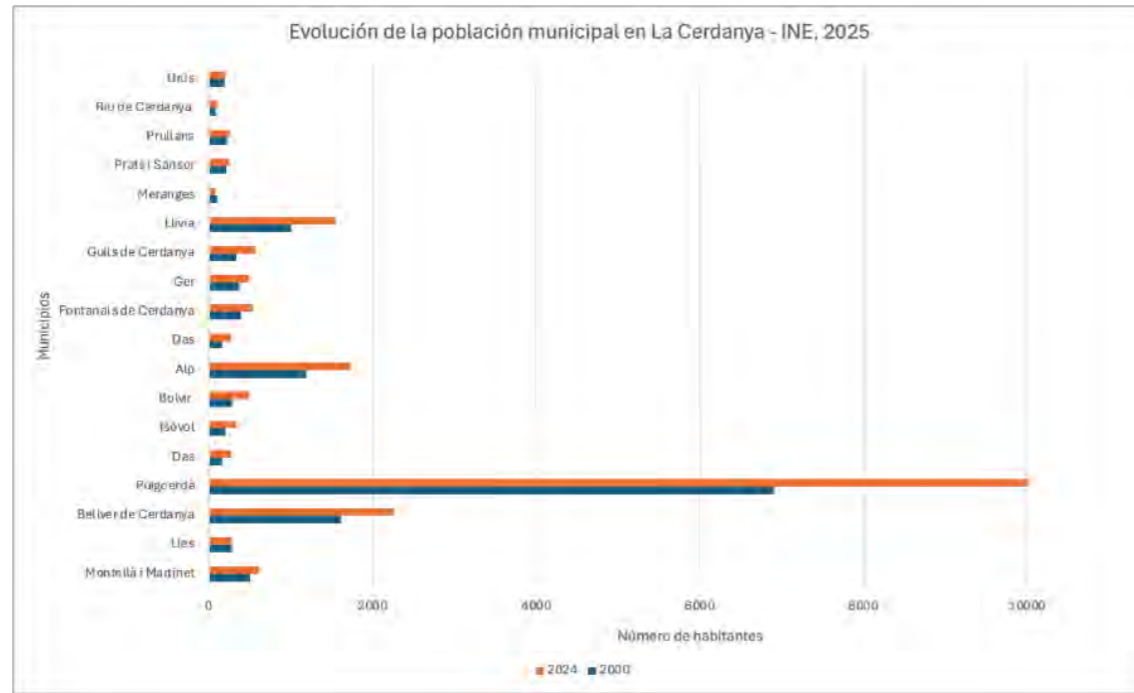
L'evolució de la població a la comarca (Figura 2.1) reflecteix una trajectòria complexa marcada per canvis estructurals en l'economia i l'ús del territori. Durant els segles XVIII i XIX el creixement va ser sostingut, des dels 6.726 habitants el 1717 fins als 13.505 el 1860 (Idescat, 2025). Això respon a una dinàmica agrària estable, i és que llavors l'economia en aquest territori es basava en l'agricultura i la ramaderia, principalment.

A partir de finals del segle XIX i principis del XX, en un context de revolució industrial i molt abandonament del camp cap a la ciutat, s'observa una baixada que va suposar un punt d'inflexió. La població va descendir fins a 11.932 habitants el 1900 i 10.035 el 1940 (Idescat). Si s'analitza des del punt de vista social, va ser llavors un moment de molta crisi econòmica a causa de la guerra civil i un debilitament del sistema rural tradicional davant el de les ciutats industrials. Tanmateix, a partir de mitjans del segle XX la tendència va canviar. La població es va recuperar lentament, impulsada per la incipient activitat turística i per la consolidació de la Cerdanya com a destinació de muntanya. Aquest creixement es va intensificar sobretot des dels anys setanta vuitanta.

Amb la fi de la dictadura de Franco, el creixement de la població és remarcable. El 1984 la comarca tenia 12.197 habitants i aquell mateix any també es va produir l'obertura del Túnel del Cadí, que va millorar de forma decisiva l'accessibilitat des de l'àrea metropolitana de Barcelona, en particular. I des d'aleshores, la població no ha parat de créixer, fins al punt d'assolir l'any 2024 una població censada de 20.115 habitants (Idescat, 2025). A més, aquestes darreres dècades les dinàmiques socials i econòmiques han patit canvis significatius i molt accelerats en molt poc temps. Per exemple: el turisme, els fluxos migratoris i per últim la possibilitat de teletreballar des de casa a partir de

la pandèmia del coronavirus, fent de la Cerdanya un espai residencial mixt on conviuen molta població estable i habitants de caràcter estacional.

Figura 2.2. Evolució de la població municipal a la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE, 2025

Pel que fa a la població municipal, l'any 2000 i el 2024 (Figura 2.2), a simple vista, es pot remarcar que el creixement poblacional s'ha produït en la majoria de localitats, però molt desigual entre elles mateixes. Puigcerdà destaca de forma excepcional per sobre de la resta, aglutinant la majoria de la població, ja que és la capital de comarca. No obstant això, el seu creixement del 31% no és el més elevat. Altres municipis com Bellver de Cerdanya, Llívía i Alp tenen un alt nombre de residents, ja que la consolidació del turisme estacional i la presència de segones residències que han impulsat la demanda de l'habitatge i l'arribada de nous residents.

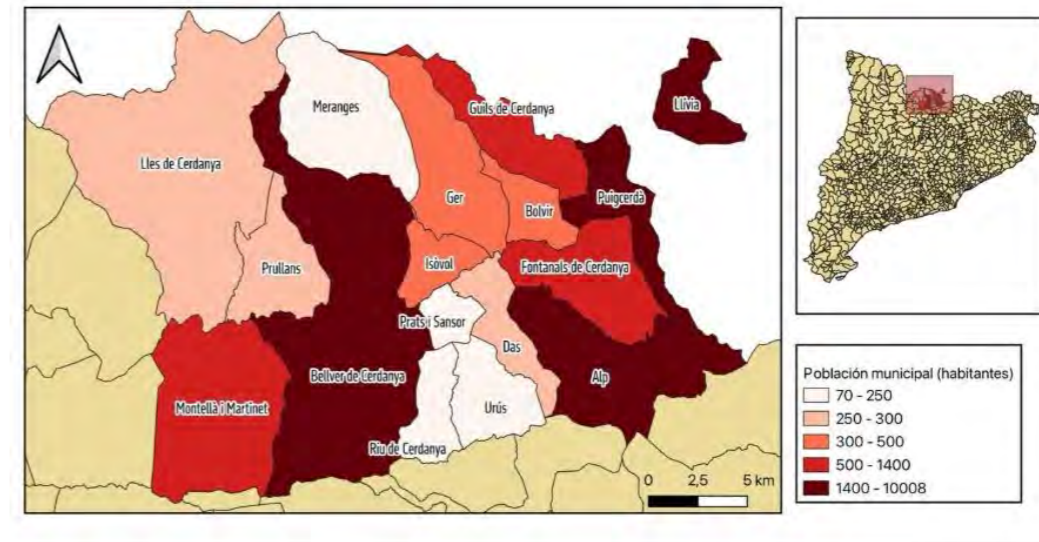
Els municipis que més han crescut han estat Bolvir de Cerdanya (42%), Guils de Cerdanya (41%) i Das (40%), respectivament (Idescat, 2025). A diferència de Lles de Cerdanya i Meranges que tots dos han perdut habitants en aquests anys, la qual cosa reflecteix un procés continuat de pèrdua de població resident estable i exemplifica el fenomen de despoblació rural associat a l'envelliment, a la manca de serveis de proximitat i sobretot a la dependència d'un model econòmic altament dependent del turisme. Així mateix, altres municipis com Urús, Prullans, Prats i Sansor o Riu de Cerdanya mantenen valors molt similars, cosa que fa que el creixement sigui gairebé nul.

El conjunt del gràfic (Figura 2.2) mostra una comarca polaritzada, nuclis amb un fort dinamisme per la seva funció turística, residencial i comercial, mentre que d'altres no poden revertir la tendència demogràfica.

2.1.2 Distribució actual de la població per municipis

En línia amb el creixement de la població, actualment no tots els municipis reben el mateix nombre de residents el que genera un desequilibri per la diferent comarca. Així queda la distribució de població a la Cerdanya.

Mapa 2.1. Distribució municipal de la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat, 2025

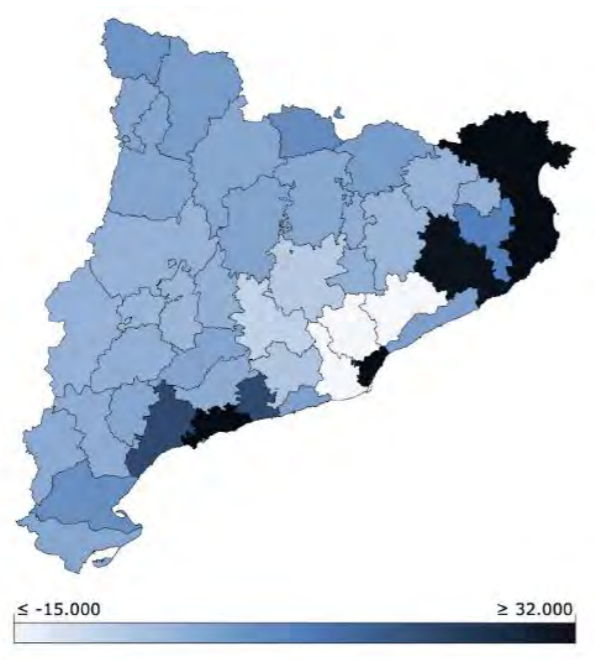
En aquest mapa (Mapa 2.1) s'observa la distribució municipal de la Cerdanya d'una forma molt més clara i permet identificar els contrastos entre àrees densament poblades i zones de baixa intensitat demogràfica. Tal com s'ha comentat en la Figura 2.2, els municipis de Puigcerdà, Llívía, Alp i Bellver de Cerdanya concentren la majoria de la població comarcal. Aquesta dinàmica no és casual, sinó que respon a factors històrics i d'accessibilitat. En el cas de Puigcerdà es deu al que és la capital, el centre funcional, però juntament amb les altres localitats, són pols turístics i residencials. Per aquesta raó, concentren els serveis de sanitat, comercials i d'educació, a més d'estar lligats a les activitats turístiques. Això genera un corredor demogràfic molt relacionat amb la presència d'urbanitzacions de segona residència.

En contrast, altres àrees del territori com Riu de Cerdanya, Meranges, Urús o Prats i Sansor tenen una població inferior i reflecteix una dinàmica rural envellida, amb dificultats per atraure i retenir població. La menor oferta de serveis pot ser la causa principal associada a aquesta tendència. Tot i això, hi ha altres localitats que ocupen categories intermèdies com Montellà i Martinet, Fontanals de Cerdanya, Guils, Isòvol o Ger.

El Mapa 2.2 posa de manifest una comarca altament desequilibrada, on uns pocs municipis concentren la majoria de la població i es troba en un eix central, al voltant del riu Segre, la qual cosa ens fa pensar que històricament el riu tenia un valor molt important per originar els assentaments. A més, és remarcable que la part oriental aglutina la majoria de la població, segurament per les vies de mobilitat amb França, a diferència del nord-oest, que manté un patró de poblament molt feble a causa que el territori és molt més muntanyós i la seva accessibilitat és més complexa.

Pel que fa a la distribució de població estacional, no s'han obtingut dades de cada municipi. Tot i així, si s'observa des d'una visió més general de Catalunya, la Cerdanya ocupa un rang mitjà alt respecte a tot Catalunya.

Mapa 2.2. Població estacional ETCA. Comarques i Aran. 2023

Font: Idescat, estimacions de població estacional (2025)

A primera vista, al Mapa 2.2 destaquen territoris amb més concentració de població estacional, com l'Alt i Baix Empordà, el Gironès, el Barcelonès i el Tarragonès. Geogràficament ubicada als Pirineus, la Cerdanya és la segona comarca amb més població estacional, amb 5.878 visitants, només per darrere de l'Alt Empordà (37.656) i per davant de la Vall d'Aran (4.312).

Tot i que la comarca té una població resident relativament petita, la població estacional és elevada, i això es deu al seu que la seva economia, basada en el turisme, arriba a atreure milions de persones en segones residències, visites de cap de setmana i estacionals com pot ser a l'hivern amb les pistes d'esquí o bé a l'estiu amb l'àmplia gamma d'activitats disponibles. Tot plegat genera que a la Cerdanya es produeixin pics molt forts de població en determinades èpoques de l'any, especialment en els períodes vacacionals, estiu, hivern i setmana santa, com també els caps de setmanes llargs.

La població flotant actua com un segon tipus d'habitant, per tant, la càrrega demogràfica real pot equivaler a un quart de la població censada, convertint-se així en un territori en el qual "resideixen" més habitants dels que hi ha censats. En conseqüència, l'alta demanda d'infraestructures, serveis i habitatges és una de les grans preocupacions i problemes actuals i als quals han de fer front els residents.

2.1.3 Densitat i estructura demogràfica (edat, sexe, nacionalitat)

L'evolució de la població de la Cerdanya es pot analitzar de forma consistent a partir de 1991, any en què comencen les dades quinquennals per edat i sexe disponibles a Idescat. Aquesta data marca el punt d'inici de l'estudi, ja que proporciona la primera estructura demogràfica suficientment detallada per examinar la composició interna de la població i la seva transformació posterior. Gràcies a aquesta base, és possible seguir l'evolució de la comarca durant més de tres dècades i observar com han canviat la natalitat, l'envelliment, els moviments migratoris i l'equilibri entre homes i dones. El recorregut per les piràmides de 1991, 2001, 2022 i 2024 permet així comprendre de manera clara la transició demogràfica de la Cerdanya i situar les tendències recents dins d'un marc evolutiu ampli.

La piràmide de població de la Cerdanya el 1991 (Figura 2.3) presenta una estructura relativament expansiva, tot i que no completament de base ampla, la qual cosa indica que la comarca conservava cert creixement demogràfic, però ja mostrava senyals d'un envelliment progressiu. La població jove de 0 a 19 anys es caracteritza per valors moderats en els grups més infantils, la qual cosa revela baixes taxes de natalitat, una tendència habitual en les zones rurals pirinenques des dels anys vuitanta. No obstant això, el grup de 15 a 19 anys és notablement ampli, probablement a causa d'un augment de naixements a finals dels setanta.

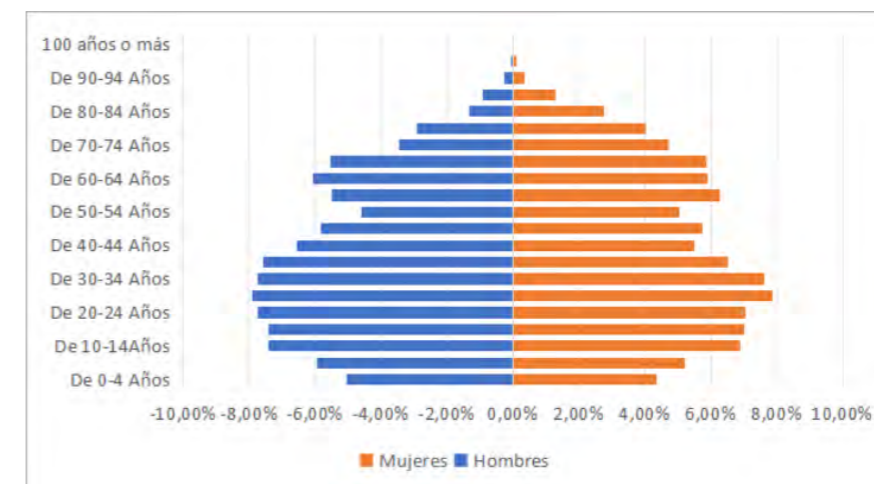
En la població adulta (20–59 anys) es concentra el major volum demogràfic. Els trams més joves d'adults, especialment entre 20 i 34 anys, presenten amplitud destacada, sobretot en dones. Els grups entre 35 i 49 anys mantenen també una mida considerable, la qual cosa mostra estabilitat laboral i demogràfica. Aquesta distribució suggereix una estructura productiva consolidada, la possible arribada d'immigració en edat laboral —característica de comarques turístiques com la Cerdanya— i un patró propi de zones rurals on gran part de la població adulta està assentada. (Idescat 2025)

Pel que fa a la població gran, s'observa un eixamplament progressiu a partir dels 60 anys, la qual cosa confirma un envelliment ja notable el 1991. La presència de dones supera clarament la d'homes en edats avançades, especialment a partir dels 70 anys, seguint el patró de més esperança de vida femenina. A més, l'existència de persones de 90 o fins i tot més de 100 anys evidencia un grau important de longevitat.

La relació entre dones i homes és equilibrada en les edats infantils i juvenils, però tendeix a feminitzar-se de manera marcada a partir dels 60 anys. En el grup adult, les dones semblen ser lleugerament més nombroses, un fenomen que es pot explicar per l'emigració masculina històrica vinculada al sector agrícola i per l'atracció de dones cap a activitats com l'hostaleria, els serveis i el turisme.

Es pot deduir que el 1991 la Cerdanya presentava un baix creixement natural a causa de la seva base estreta, un envelliment ja avançat, una possible immigració en edat laboral que reforça els grups adults i una estabilitat demogràfica en edats mitjanes. Tot això configura el perfil d'un territori en transició demogràfica avançada, amb natalitat baixa, població adulta activa, envelliment marcat i predomini femení en edats elevades, característiques típiques de zones rurals de muntanya amb atractiu turístic.

Figura 2.3. Piràmide de població 1991

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat, 2025

Quan s'afirma que la Cerdanya es troba en una fase avançada de transició demogràfica, s'està indicant que el territori ha superat les etapes inicials del procés demogràfic, caracteritzades per altes taxes de natalitat i mortalitat, i se situa ara en un estadi on ambdós indicadors són baixos. Això provoca que l'entrada de població jove sigui cada vegada menor, alhora que la població viu més anys gràcies a millors condicions sanitàries i socials. Com a resultat, l'

estructura per edats mostra un clar envelliment, amb una proporció creixent de persones grans i una base infantil més estreta. La Figura 2.4. Piràmide de població 2001 adquireix així una forma més rectangular o fins i tot tendent a eixamplar-se en els grups d'edat avançats, la qual cosa és pròpia de territoris que han assolit una maduresa demogràfica. En aquest context, el creixement total de la població deixa de dependre dels naixements, que són insuficients per compensar les defuncions, i passa a dependre principalment dels moviments migratoris. Per tot això, la morfologia observada en la piràmide de 2001 confirma que la Cerdanya es troba en una fase demogràfica avançada, caracteritzada per baixa natalitat, baixa mortalitat i un envelliment molt marcat.

La població jove de 0 a 19 anys mostra una base clarament estreta: els grups de 0–4, 5–9 i 10–14 són molt més reduïts que els trams adults, cosa que confirma una natalitat baixa, fins i tot una mica menor que una dècada abans. El grup de 15–19 anys continua sent ampli perquè correspon a generacions nascudes a finals dels anys setanta i principis dels vuitanta, quan els nivells de natalitat encara eren més alts. Tot això indica un reemplaçament generacional insuficient i una tendència sostinguda a la reducció de la base de la piràmide.

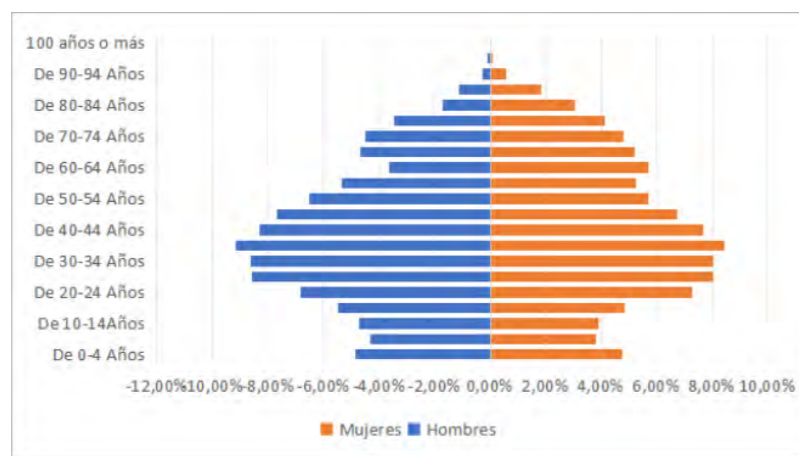
La població adulta (20–59 anys) constitueix el segment més voluminós. Els grups entre 30 i 49 anys resulten especialment amplis, mostrant un increment evident respecte al 1991. Aquest eixamplament suggereix l'arribada de població en edat laboral, probablement vinculada al turisme, a l'ús de segones residències i al creixement del sector serveis. La distribució entre homes i dones és molt equilibrada, la qual cosa reforça la idea d'una població adulta sòlida i essencial per al dinamisme econòmic de la comarca.

En la població gran s'observa un augment significatiu dels grups de 60–64 i 65–69 anys. L'eixamplament continua de forma clara fins als 75–79 anys, reflectint un envelliment creixent. La feminització continua sent molt marcada a partir dels 70 anys, en coherència amb la major esperança de vida femenina. En conjunt, el pes de la gent gran augmenta de forma consistent, assenyalant un procés d'envelliment intensificat.

La relació entre dones i homes es manté equilibrada en les edats joves i adultes, mentre que el predomini femení s'accentua en els grups d'edat avançada, especialment a partir dels 75 anys, tret típic de poblacions amb elevada longevitat.

En síntesi, el 2001 es mostra una població envellida, amb baixa natalitat i una base que continua reduint-se. La franja de 30 a 49 anys és la més robusta de tota l'estructura, la qual cosa reflecteix estabilitat demogràfica i una clara atracció de població en edat activa. Aquest fenomen es relaciona amb l'expansió del turisme, el creixement de serveis i la consolidació de segones residències, elements que han contribuït a transformar l'estructura demogràfica de la Cerdanya a començaments del segle XXI.

Figura 2.4. Piràmide de població 2001

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat, 2025

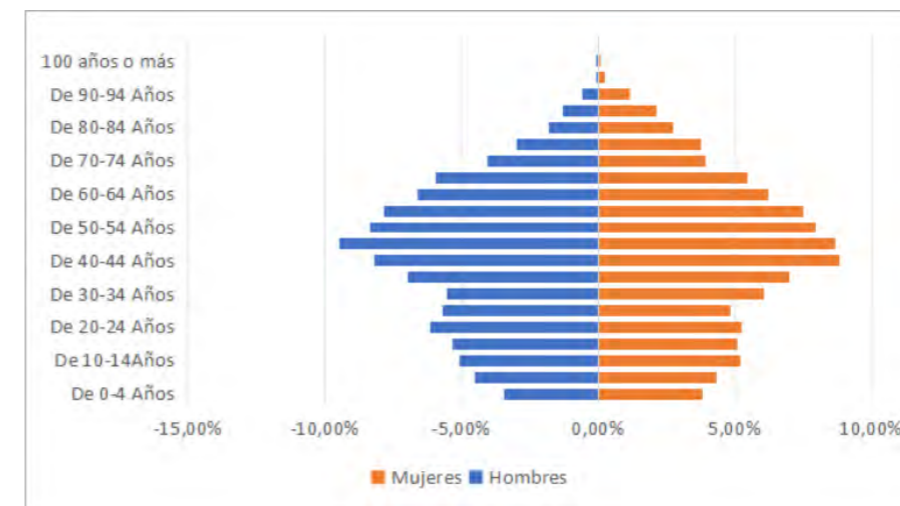
L'estructura demogràfica de la Cerdanya el 2022 mostra un marcat envelliment, amb una base molt estreta a causa de la baixa natalitat i a l'escassa presència de població infantil. La major part de la població es concentra entre els 30 i 74 anys, especialment en els trams de 55 a 74, la qual cosa confirma un envelliment avançat. Tot i que en edats molt altes continua predominant lleugerament la població femenina, l'equilibri entre homes i dones és relativament estable.

El patró demogràfic està influït per la sortida de joves cap a àrees urbanes i per l'arribada d'adults, inclosos residents estrangers atrets per la qualitat de vida, la qual cosa converteix la migració en el principal factor de manteniment poblacional. La comarca, formada per 17 municipis, presenta una baixa densitat de població, especialment en algunes zones rurals molt disperses.

Aquest context planteja reptes importants, com reforçar serveis sanitaris i socials, millorar la mobilitat i promoure polítiques que facilitin el retorn i la fixació de població jove. També cal gestionar l'impacte del turisme i de les segones residències sobre el preu de l'habitatge. Malgrat això, la comarca compta amb oportunitats lligades al turisme sostenible, l'economia verda i l'augment de l'interès per viure en entorns rurals.

La població de 2022 (Figura 2.5) reflecteix una comarca envellida, amb poca natalitat i baixa densitat, però amb potencial per desenvolupar estratègies que atreguin noves famílies i afavoreixin un desenvolupament territorial equilibrat.

Figura 2.5. Piràmide de població 2022

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat, 2025

La piràmide de població de la Cerdanya el 2024 (Figura 2.6) presenta una forma clarament regressiva, caracteritzada per una base molt estreta que evidencia una natalitat crònicament baixa, i un notable eixamplament en les edats mitjanes i altes que revela un envelliment avançat.

La població jove de 0 a 19 anys mostra una reducció molt marcada respecte al 2001. Els grups de 0–4, 5–9, 10–14 i 15–19 són visiblement estrets, cosa que confirma una natalitat molt baixa sostinguda durant almenys dues dècades, un reemplaçament generacional insuficient i la possible emigració de parelles joves a la recerca de vivenda o ocupació en altres zones. De fet, la base de la piràmide és la més reduïda de tot el període 1991–2024.

En la població adulta (20–59 anys) es concentra el bloc més nombrós, tot i que amb diferències significatives. El tram de 20 a 34 anys és molt més estret que el 2001, la qual cosa indica una pèrdua de joves adults associada a factors com l'elevat preu de l'habitatge en àrees turístiques, la recerca d'oportunitats laborals o educatives fora de la comarca i una menor arribada d'immigració jove. En contrast, els grups de 35 a 49 anys constitueixen la franja més àmplia: corresponen a generacions nascudes als anys setanta i vuitanta que avui es troben en plena maduresa

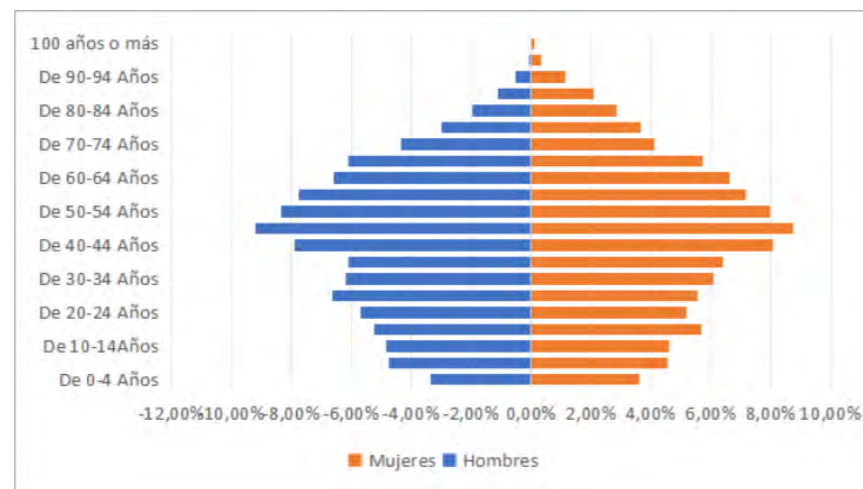
laboral, juntament amb persones que van arribar a la comarca entre els anys noranta-dos mil i que hi han envellit. El tram de 50 a 59 anys també és molt voluminós, més fins i tot que el 2001, resultat de l'envelliment natural de generacions relativament nombroses. En conjunt, es configura una població adulta envellida, amb una renovació insuficient en els seus trams inferiors.

El canvi més dràstic s'observa en la població gran. Els grups de 60–64, 65–69, 70–74 i 75–79 han experimentat un creixement notable respecte al 2001, i per sobre dels 80 anys la població continua sent abundant. La feminització continua sent clara en edats avançades, reflex de la major esperança de vida femenina. Aquest patró confirma un envelliment molt accentuat, una elevada longevitat i una alta presència de població sènior, tret habitual en territoris turístics i residencials on es concentra població jubilada i es gaudeix de bona qualitat de vida.

En la distribució per sexes, les edats joves i adultes mantenen un equilibri general, mentre que a partir dels 75 anys es reforça el predomini de les dones, fenomen esperat en societats amb elevada longevitat.

En síntesi, la piràmide de població de 2024 (Figura 2.6) mostra una societat amb un envelliment molt intens, una natalitat extremadament baixa i una pèrdua significativa de població jove de 20 a 34 anys. Aquests fenòmens poden relacionar-se amb la manca d'habitatge assequible, l'evolució cap a una economia centrada en serveis turístics o la recerca d'oportunitats educatives i laborals a Barcelona o al sud de França. Alhora, es manté i fins i tot creix la població gran, ja sigui per l'arribada de jubilats, l'envelliment natural de residents antics o les condicions de vida favorables de l'entorn.

Figura 2.6. Piràmide de població 2024

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat, 2025

Entre el 1991 i el 2024, la Cerdanya ha experimentat un procés sostingut d'envelliment i despoblació juvenil. El que va començar com una transició moderada el 1991 es va convertir en un envelliment fort el 2001 i en una estructura regressiva el 2022 i el 2024. La comarca depèn cada vegada més de la migració adulta per mantenir la seva població, mentre que la natalitat continua sent insuficient i la població jove continua disminuint.

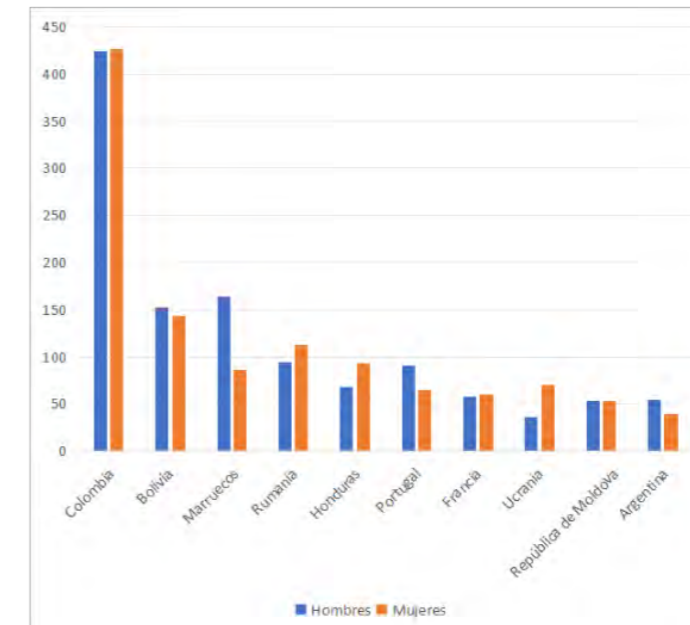
En conjunt, totes les piràmides mostren la mateixa tendència (Figura 2.6): menys joves, més grans i una població adulta que envelleix sense relleu generacional, un repte demogràfic clau per al futur del territori.

D'altra banda, nacionalitats com França, Ucraïna, República de Moldàvia i Argentina presenten xifres més reduïdes, entre 40 i 70 persones, cosa que indica comunitats més petites i possiblement menys assentades. Tot i així, la seva presència contribueix a la diversitat cultural del territori. Quant a la distribució per sexe, no s'observen grans desequilibris dins de cada nacionalitat: la majoria dels països presenten xifres força equilibrades entre homes i dones,

amb lleugeres variacions segons el cas. Això suggereix que la immigració no respon únicament a processos laborals masculinitzats o feminitzats, sinó que probablement estigui associada a projectes migratoris familiars o mixtos.

En conjunt, el gràfic (Figura 2.7) revela una població estrangera diversa però clarament encapçalada per uns pocs països amb més volum migratori, especialment Colòmbia. La varietat de nacionalitats indica un territori amb múltiples orígens culturals i amb diferents motius d'arribada, ja siguin laborals, familiars o relacionats amb la recerca de noves oportunitats de vida. Aquesta heterogeneïtat contribueix de forma important a la composició demogràfica general i pot tenir impactes positius en termes de dinamisme social, laboral i cultural.

Figura 2.7. Distribució de la població estrangera

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat, 2025

2.1.4 Factors que expliquen els canvis demogràfics (migracions, natalitat, economia, etc.)

La comarca de la Cerdanya ha experimentat en les darreres dècades importants canvis demogràfics que s'expliquen per la combinació de factors migratoris, econòmics, socials i territorials. L'element més determinant és la migració, ja que moltes persones procedents d'àrees urbanes busquen a la Cerdanya una major qualitat de vida, la possibilitat de teletreballar i un entorn natural atractiu. També arriba població estrangera que treballa principalment en el turisme, la restauració o la construcció. En canvi, molts joves de la comarca marxen cap a ciutats més grans a causa de la manca d'estudis superiors, oportunitats laborals estables i els elevats preus de l'habitatge, cosa que contribueix a l'envelliment poblacional.

La natalitat, per la seva banda, és baixa, en línia amb les tendències generals de Catalunya. La sortida de joves i la dificultat d'accés a l'habitatge limiten la presència de famílies joves, la qual cosa redueix la renovació generacional i augmenta la proporció de gent gran. Pel que fa a l'economia, la Cerdanya depèn en gran mesura del sector turístic, especialment del turisme de neu i natura. Aquest model econòmic genera ocupació estacional i una forta pressió sobre el mercat immobiliari, ja que la presència de segones residències encareix l'habitatge i dificulta l'arrelament de la població local.

Altres factors també influeixen en l'evolució demogràfica. Es tracta d'una comarca de muntanya, amb pobles dispersos i condicions climàtiques que limiten certes activitats, tot i que afavoreixen el turisme. L'existència d'infraestructures com l'hospital transfronterer de Puigcerdà o la millora dels serveis educatius i sanitaris ha reforçat

el seu atractiu, igual que l'augment del teletreball després de la pandèmia. A més, la posició fronterera facilita una constant mobilitat entre Espanya i França, tant laboral com residencial.

En conjunt, els canvis demogràfics de la Cerdanya reflecteixen una combinació d'oportunitats entorn natural, turisme, nous residents i desafiaments preu de l'habitatge, estacionalitat econòmica i pèrdua de població jove que configuren una comarca dinàmica però amb desequilibris territorials i socials.

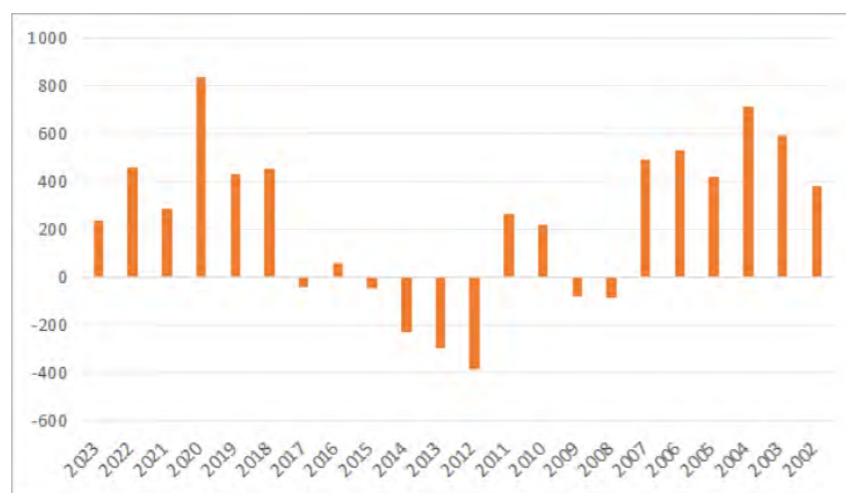
El saldo migratori de la Cerdanya (Figura 2.8) mostra una evolució molt irregular al llarg dels anys, alternant etapes de fort creixement amb períodes de pèrdua de població. En la primera part de la sèrie, entre el 2002 i el 2008, predominen els saldos positius, cosa que indica que la comarca atreïa més població de la que perdia. Aquest període coincideix amb anys d'expansió econòmica i amb un notable dinamisme immobiliari i turístic, factors que probablement van afavorir l'arribada de nous residents.

A partir del 2009 comença una etapa marcada per la crisi econòmica, que es reflecteix clarament en el gràfic. Entre 2010 i 2013 es registren els valors més negatius de tot el període, amb un mínim que s'acosta a les 500 persones. Aquest retrocés prolongat suggereix dificultats laborals, menor activitat econòmica i possiblement pèrdua de població jove a la recerca d'oportunitats en altres regions. Tot i que entre el 2014 i el 2015 el saldo migratori continua sent lleugerament negatiu, la tendència apunta ja cap a una certa estabilització.

A partir del 2016 la situació millora gradualment i es consolida una nova fase de creixement migratori. Els anys recents, especialment entre el 2019 i el 2022, mostren saldos clarament positius, alguns d'ells molt elevats. El cas més significatiu és 2020, que presenta el major pic de tota la sèrie, amb més de 800 persones. Aquest increment excepcional coincideix amb la pandèmia, un moment en què moltes zones rurals i de muntanya van experimentar l'arribada de nous residents atrets pel teletreball, la menor densitat de població i una major qualitat de vida. També el 2021, 2022 i 2023 el saldo continua sent positiu, cosa que confirma que aquesta tendència no va ser un fenomen aïllat.

La Cerdanya mostra una trajectòria que (Figura 2.8), malgrat els altibaixos, reflecteix una capacitat d'atracció demogràfica considerable. Els anys de crisi econòmica van suposar un retrocés important, però la recuperació posterior ha estat sòlida i ha assolit nivells molt més alts que en etapes prèvies. La tendència recent suggereix que la comarca ha reforçat el seu atractiu residencial i que el canvi en els estils de vida després de la pandèmia ha consolidat un nou cicle de creixement migratori.

Figura 2.8. Saldo migratori de la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat, 2025

Segons les projeccions oficials de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), a l'escenari mitjà (base 2024) la comarca de la Cerdanya passaria de 20.115 habitants el 2024 a 23.001 habitants l'1 de gener de 2034, la qual cosa suposa un augment absolut de 2.886 persones i un creixement relatiu del 14,3 % en el període 2024–2034.

A la població estrangera es mostra un clar predomini de persones procedents de Colòmbia, que constitueix amb diferència la comunitat estrangera més nombrosa del territori, amb més de 400 persones tant homes com dones. Aquesta presència tan destacada suggereix un corrent migratori estable i consolidat, possiblement vinculat a xarxes familiars o laborals que faciliten l'arribada de nous residents. En segon dilluns, es troben Bolívia i el Marroc, amb xifres que ronden entre 140 i 170 persones, mostrant també comunitats rellevants i amb certa estabilitat demogràfica. Romania, Hondures i Portugal se situen en un rang intermedi, al voltant dels 90 a 110 habitants per nacionalitat, reflectint una presència significativa però menys nombrosa que la dels primers grups.

El comportament demogràfic previst per a la Cerdanya en aquest horitzó s'explica, com a la majoria de comarques catalanes, per una combinació de saldo migratori positiu i un creixement natural negatiu. En concret, les Taules de la nota de premsa mostren que, per a la Cerdanya entre el 2024 i el 2034, les projeccions estimen aproximadament 1.222 naixements i 1.755 defuncions (saldo natural = -533), mentre que el saldo migratori projectat és de +3.422 persones, cosa que explica la major part del creixement total.

A més de l'augment total, l'estructura per edats es desplaça cap a una major proporció de població gran: la Cerdanya figura entre les comarques amb un increment molt notable en la població de 65 anys o més (Idescat estima un augment del 42,8 % en aquest grup d'edat entre 2024 i 2034), la qual cosa té implicacions per a la planificació de serveis socials, salut i habitatge.

La migració neta positiva és la variable que explica la major part de l'increment projectat a la Cerdanya; el creixement natural (naixements – defuncions) seria negatiu en el decenni 2024–2034. El fort augment projectat de la població de 65+ ($\approx +42,8\%$) suggereix pressió creixent sobre serveis sanitaris i socials i un possible augment de l'índex de dependència. Aquestes xifres corresponen a l'escenari mitjà; als escenaris alt o baix (hipòtesis diferents de fertilitat, mortalitat i migracions) les magnituds poden ser sensiblement diferents.

2.2 ACTIVITAT ECONÒMICA (EXCEPTE EL TURISME)

Las actividades económicas en la comarca de la Cerdanya han tenido un carácter diferente a lo largo de la historia. Inicialmente se trataba de un territorio en el que predominaba la actividad agrícola y ganadera. Posteriormente y a partir de finales del siglo XIX, en algunas zonas de la comarca se produjo un proceso tímido de industrialización, con la aparición de algunas fábricas. Hoy en día ya no se caracteriza como una zona principalmente agrícola, ni industrial, sino que ha pasado a ser una importante destinación turística con la principal actividad económica destinada a los servicios.

2.2.1 Contexte de l'activitat econòmica de la Cerdanya

Des dels seus orígens prehistòrics fins a temps més moderns, la Cerdanya es va caracteritzar per la ramaderia i l'agricultura, més per un assumpte de supervivència que d'economia i comerç, almenys fins al voltant de l'any 800. Aquest fenomen es donava per l'aïllament de la comarca pels espais muntanyosos que l'envolten, així com per l'escassetat de recursos explotables i que puguin ser revaloritzats. (Vila, Pau. La cerdanya. p. 68)

Tal com s'ha esmentat anteriorment, la ramaderia i l'agricultura eren les activitats econòmiques més importants de la Cerdanya, però cal destacar també l'existència d'altres activitats, com la industrial o la comercial.

En relació amb l'activitat industrial, cal destacar que estava molt poc desenvolupada i en manufactures principalment particulars. L'activitat industrial més destacable és la tèxtil, com en moltes altres regions de Catalunya. Aquesta activitat econòmica va generar llocs de treball i fins va ser el motiu d'arribada de nova població a la comarca, ja que les fàbriques tèxtils requereixen mà d'obra. (Vista de la Població i Les Activitats Econòmiques de la Cerdanya A L'últim Quart del Segle XVIII (1775-1800), s. f.).

El comerç d'aquesta zona es veia reflectit principalment en els mercats setmanals. Es van identificar dos nuclis de població amb una major importància de l'activitat econòmica, Puigcerdà i Bellver de Cerdanya, a causa del seu volum de població, l'accessibilitat i la proximitat a altres municipis. Però també es van identificar altres nuclis de població amb importància del comerç, però més secundaris que els dos esmentats anteriorment. Es tracta de Llívia, Ger i Martinet. (Vista de la Població i Les Activitats Econòmiques de la Cerdanya A L'últim Quart del Segle XVIII (1775-1800), s. f.)

Tot i que hi va haver un intent d'impuls a la indústria tèxtil en diversos períodes del segle XX, les condicions climàtiques de la comarca i recents connexions viàries com el Túnel del Cadí han reforçat el turisme i l'esquí com les principals activitats econòmiques.

2.2.2 Ocupació i mercat de treball (per municipi)

L'ocupació i el mercat de treball a la Cerdanya estan influïts pel gran pes del sector serveis i de l'activitat turística dins d'aquest. Això genera una comarca única en el seu context territorial, molt activa laboralment, però amb reptes propis creats pel sector turístic.

Sectors d'activitat predominants

La Taula 2.1 mostra la distribució en percentatges dels contractes laborals el 2024 per sectors (agricultura, indústria, construcció, serveis) en diversos nivells: La comarca de la Cerdanya, les províncies de Girona i Lleida a les quals pertany i la Generalitat de Catalunya.

Com podem veure, en tots els nivells predomina el sector serveis, amb un 79,56% dels contractes a Catalunya i lleugerament menors percentatges a les províncies (72,74% a Girona i 61,67% a Lleida). A la comarca de la Cerdanya, però, presenta el major pes relatiu del sector serveis al mercat laboral, amb un 85,66% dels contractes realitzats el 2024.

El sector de la construcció és especialment elevat a la comarca de la Cerdanya, amb un percentatge del 10,02% dels contractes, que duplica el pes del sector a la resta de Catalunya (4,17%) i les dues províncies de les quals forma part (4,22% i 4,97%) respectivament. D'altra banda, el sector industrial, segon per pes al mercat laboral català (13,92%), només representa un 3,49% dels contractes de la Cerdanya.

Pel que fa al sector primari, la província de Lleida destaca amb un 22,23% dels contractes el 2024, comparat amb la província de Girona (2,09%) i la mitjana catalana (2,36%). Tot i això, al territori de la Cerdanya el pes del sector és encara menor, i no arriba a l'1% dels contractes.

En resum, aquesta Taula ens permet veure que en el mercat de treball de la província de la Cerdanya es dona una predominança significativa del sector serveis, amb una també forta presència de l'activitat constructora vinculada als desenvolupaments urbanístics de segona residència. Això té com a conseqüència una pèrdua del pes relatiu dels sectors primari i industrial.

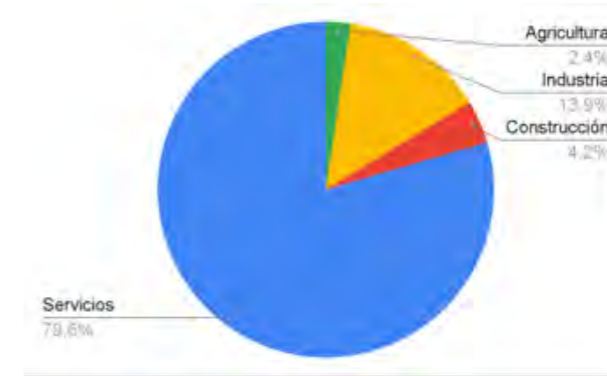
Taula 2.1. Percentatge de contractes per sectors a escala regional, provincial i comarcal (2024)

	Agricultura	Indústria	Construcció	Servicios
Generalitat de Catalunya	2,36%	13,92%	4,17%	79,56%
Girona	2,09%	20,94%	4,22%	72,74%
Lleida	22,23%	11,12%	4,97%	61,67%
Cerdanya	0,84%	3,49%	10,02%	85,66%

Font: Elaboració pròpia en base a dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)

Les següents figures mostren una comparativa en el mercat de treball per sectors a la comarca de la Cerdanya, les províncies a les quals pertany i la Generalitat de Catalunya:

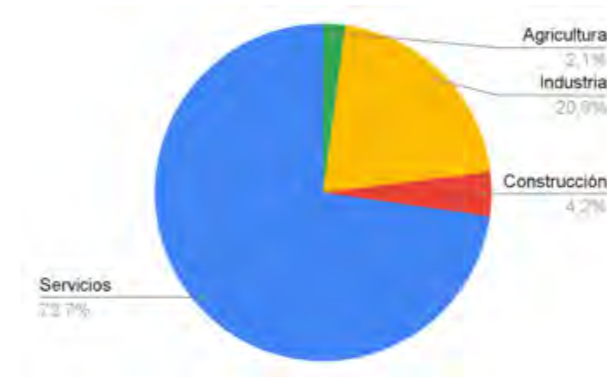
Figura 2.9. Percentatge de contractes per sector a la Generalitat de Catalunya (2024)

Font: Elaboració pròpia en base a dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)

Actualment, el sector serveis, que engloba el turisme, el comerç, els serveis personals, etc... representa un 79,6% del mercat laboral de Catalunya. La terciarització de l'economia pròpia dels països occidentals porta a un menor pes de la indústria, que se situa en un 13,92%, i del sector primari, que amb prou feines representa un 2,36% del mercat laboral. El sector de la construcció, associat als processos d'urbanització, representa un 4,2% de tots els contractes signats el 2024.

Figura 2.10. Percentatge de contractes per sector a la província de Girona (2024)

Font: Elaboració pròpia en base a dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)

La província de Girona manté una estructura laboral similar a la general catalana, amb una predominança del sector serveis (72,7%). No obstant això, la província presenta una major presència de la indústria (20,9%), que indica un mercat de treball més perifèric i menys terciaritzat que l'agregat català, la població del qual es troba concentrada en la seva majoria a la província de Barcelona.

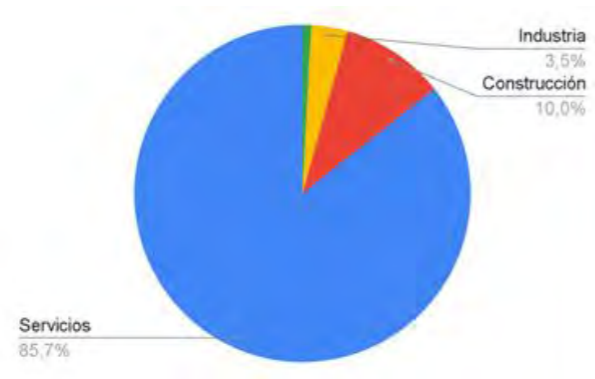
Figura 2.11. Percentatge de contractes per sector a la província de Lleida (2024)

Font: Elaboració pròpia en base a dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)

La província de Lleida, per la seva banda, té un mercat laboral amb un major pes del sector primari, amb un 22,2% dels contractes signats el 2024. La indústria també es manté en nivells propers a la mitjana catalana (11,1%), per la qual cosa el sector serveis, tot i que continua sent el dominant, té un menor pes relatiu comparat a la resta del territori amb només 61,7% dels contractes.

Figura 2.12. Percentatge de contractes per sectors a la comarca de la Cerdanya (2024)

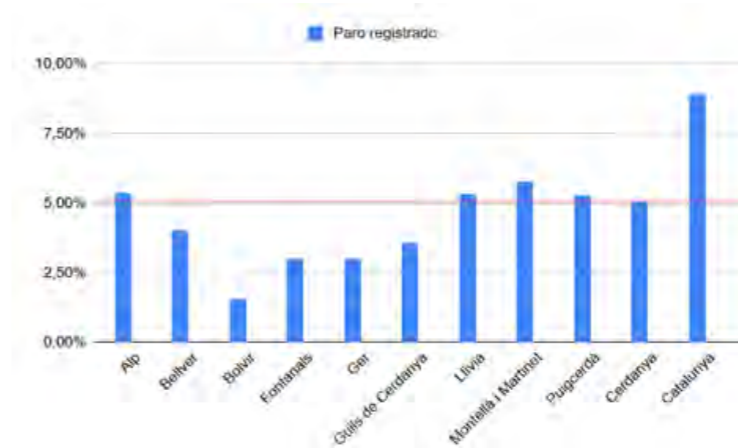
Font: Elaboració pròpia en base a dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)

Observant les dades del mercat laboral de la Cerdanya, podem observar que no segueix les tendències industrials de Girona ni conserva el pes del sector primari de Lleida. Al contrari, el sector serveis absorbeix la gran majoria del mercat laboral, amb un pes més gran a la mitjana catalana (85,7%), vinculat fortament a la indústria turística. Destaca a més una indústria de la construcció superlativa (10%) associada a la construcció de cases de segona residència.

Taxa d'ocupació, taxa d'atur i tipus de contracte

La taxa d'activitat a la Cerdanya el 2023 era del 57,49% de la població, amb una taxa d'atur de només un 5,07%, comparada amb el 8,94% de l'agregat de Catalunya. Això indica que la Cerdanya és una comarca activa econòmicament, amb un mercat laboral abundant si bé enfocat al sector serveis. De municipi a municipi la xifra canvia, si bé la baixa població de la majoria dels municipis distorsiona les estadístiques, a més d'existir diversos municipis sense dades de població activa.

Figura 2.13. Taxa d'atur a la Cerdanya per municipi (2023)

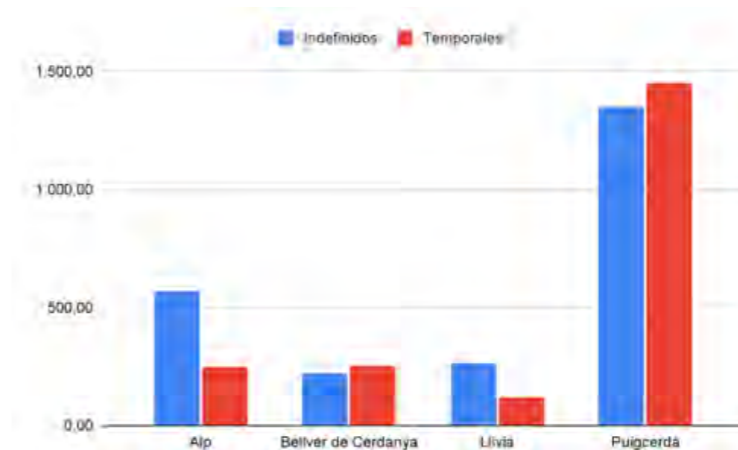

Fuente: Elaboració pròpia en base a dades del Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat)

Pel que fa als tipus de contracte, la Cerdanya va signar el 2024 un total de 4.302 contractes, dels quals un 55,3% eren indefinits i un 44,7% eren temporals. Això representa un major percentatge de contractes indefinits que la mitjana catalana (44,6% d'indefinitos i 66,4% de temporals, respectivament), i un índex de temporalitat menor.

A la Figura 2.14 podem apreciar que en els principals motors laborals de la Cerdanya (Alp, Bellver de Cerdanya, Llívia i Puigcerdà) hi ha diferent distribució d'aquests, sent Bellver i Puigcerdà els que posseeixen més percentatge de contractes temporals (53,39%, 51,80%) i Alp i Llívia els que menys (30,43% i 31,45%). Destaca especialment el municipi d'Alp per la seva baixa temporalitat, ja que el gruix de la seva economia (la indústria de les pistes d'esquí) s'associa únicament a la temporada d'hivern, cosa que podria indicar que la majoria dels seus treballadors es troben en règim d'autònoms i per tant no figuren en aquesta estadística.

Figura 2.14. Tipus de contracte per municipis de la Cerdanya (2024)

Font: Elaboració pròpia en base a dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)

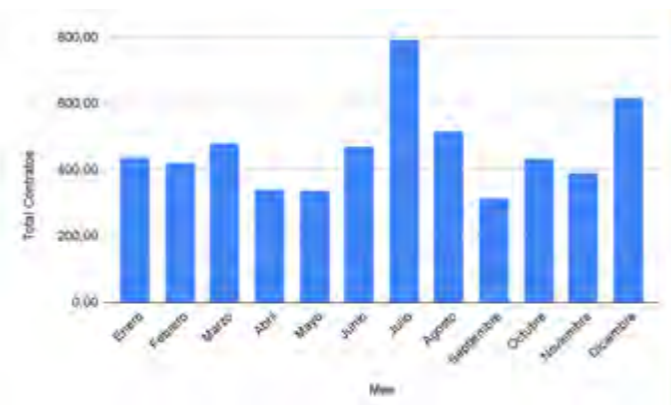
Estacionalitat laboral

Un dels factors clau del sector turístic és l'estacionalitat de la seva ocupació, és a dir, la fluctuació de la demanda turística en temporades i la seva conseqüent influència en el mercat laboral. Això sol resultar en una major contractació, sobretot temporal, durant els mesos d'estiu, i un augment dels acomiadaments i finals de contracte al

setembre. En el cas de la Cerdanya, s' inclou una segona temporada turística: la d' hivern, associada al motor econòmic del turisme d' alta muntanya i pistes d' esquí.

En el gràfic de la Figura 2.15 podem observar les fluctuacions en la contractació al llarg del 2024, en què s'identifica un pic de contractacions al juliol i un menys pronunciat els mesos de desembre i gener, i dues depressions al voltant d'abril i setembre, quan acaba la temporada de neu a les pistes d'esquí i quan acaben les vacances d'estiu respectivament:

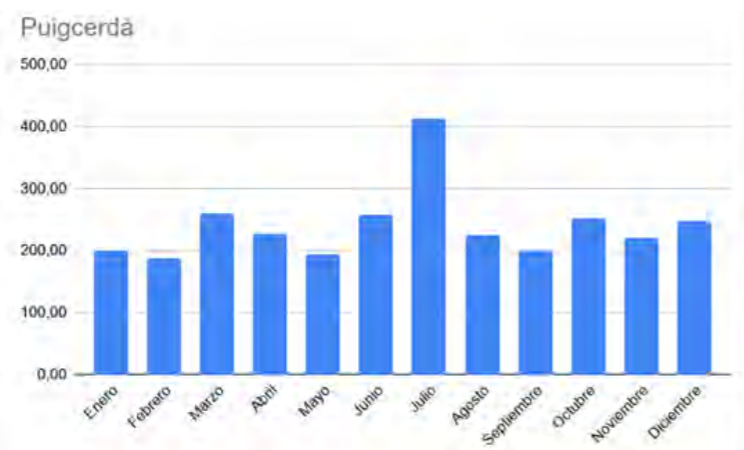
Figura 2.15. Nombre de contractes per mes a la Cerdanya (2024)

Font: Elaboració pròpia en base a dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)

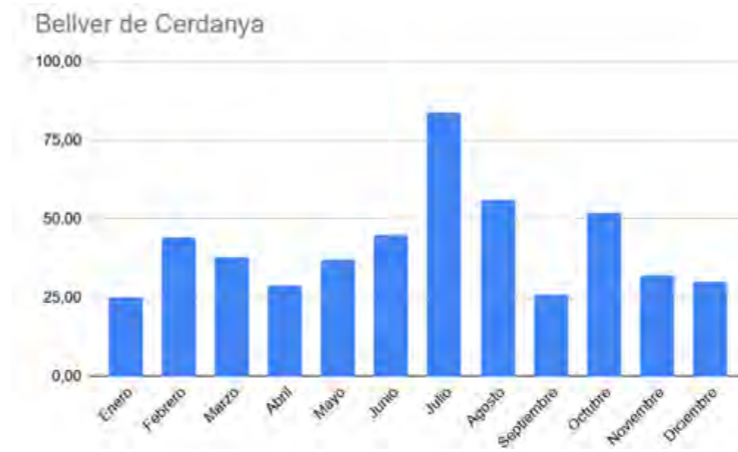
Aquesta estacionalitat fluctua entre municipi i municipi. Observant els quatre motors laborals de la Cerdanya (Figura 2.16 - Figura 2.19), veiem que el mercat laboral menys estacionalitzat és el de Puigcerdà, tot i que continua presentant un augment dels contractes el mes de juliol. Alp i Llivia, per la seva banda, són en els que més pronunciada hi ha l'estacionalitat d'hivern, a causa de la indústria de les estacions d'esquí. Bellver, per la seva banda, no presenta una pujada de números de contractes a l'hivern, però sí que dona mostres fortes d'estacionalitat el mes de juliol.

Figura 2.16. Nombre de contractes per mes a Puigcerdà (2024)

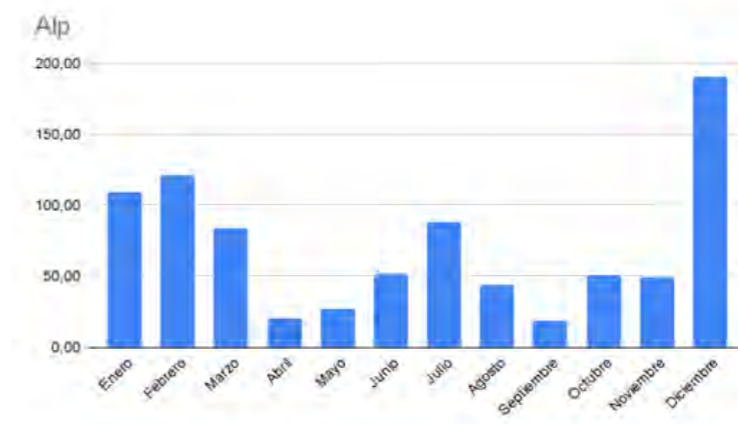
Font: Elaboració pròpia en base a dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)

Figura 2.17. Nombre de contractes per mes a Bellver de Cerdanya (2024)

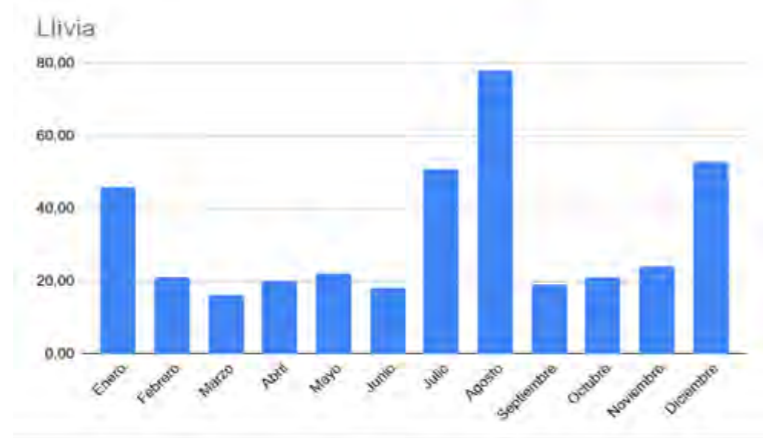
Font: Elaboració pròpia en base a dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)

Figura 2.18. Nombre de contractes per mes a Alp (2024)

Font: Elaboració pròpia en base a dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)

Figura 2.19. Nombre de contractes per mes a Llivia (2024)

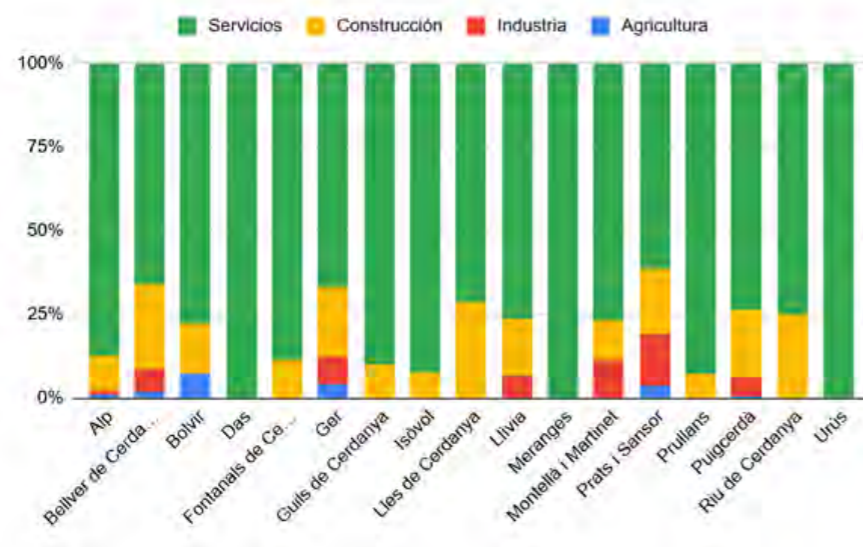
Font: Elaboració pròpia en base a dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)

2.2.2 Teixit productiu i activitat econòmica

Distribució de les empreses segons sector d'activitat per municipi a la comarca de la Cerdanya

El teixit empresarial a la comarca de la Cerdanya està dominat pel sector serveis, tot i que amb variacions segons la província a la qual pertany cadascuna. Mentre els municipis pertanyents a la província de Girona registren també nivells majors d'indústria, aquells ubicats a la província de Lleida mantenen el teixit agrícola existent.

Figura 2.20. Distribució de les empreses segons sector d'activitat per municipi de la Cerdanya (2024)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d' IDESCAT

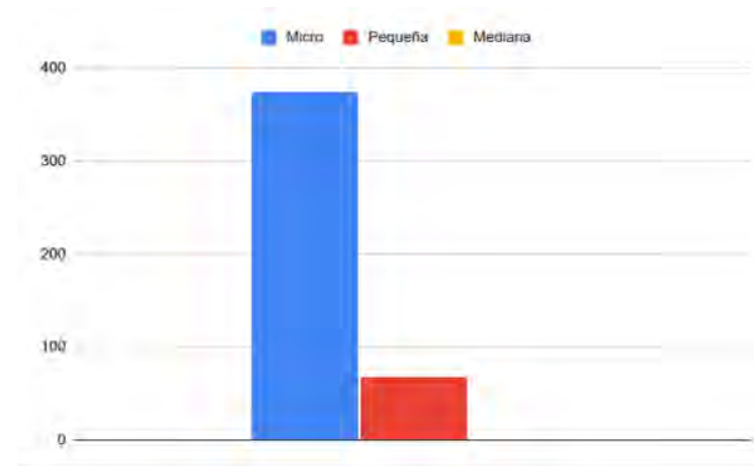
Teixit empresarial a la comarca de la Cerdanya

A la comarca proliferen les microempreses, amb una presència menor d'empreses petites. Només una aconsegueix classificar-se com una mitjana empresa, sent significativa l'absència de grans empreses, siguin d'origen local o internacional amb algun tipus de ramificació en el territori.

Nota metodològica: Les dades de la següent Taula corresponen al 2022, ja que són les més actuals disponibles. A més, el document consultat divideix els rangs de facturació d'una manera diferent als que s'utilitzen per denominar una empresa per la seva mida, per la qual cosa s'ha pres la consideració de classificar les microempreses com

aquelles que compten amb una facturació per any de fins a 1 milió d'euros, contrari a la definició, la qual amplia el llindar fins als 2 milions d'euros anuals.

Figura 2.21. Teixit empresarial a la comarca de la Cerdanya.

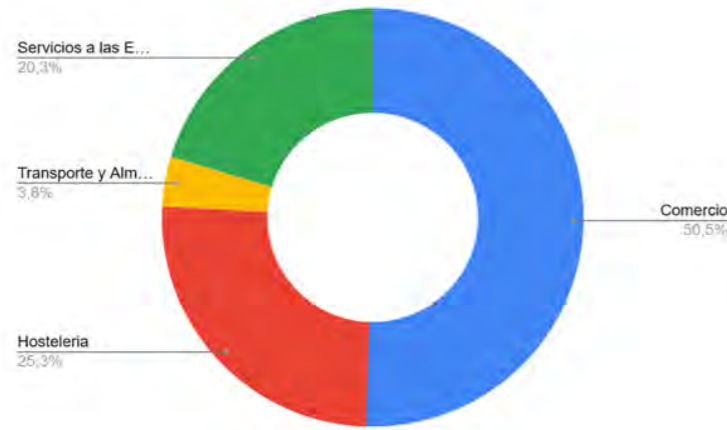

Font: Elaboració pròpia amb base en Estructura empresarial de la Demarcació de Girona 2024. Diputació de Girona.

Activitats del Sector Serveis de la Comarca de Cerdanya per Facturació Anual

Amb la tracció que el sector de l'hostaleria genera, a la Cerdanya prolifera la indústria del comerç. Per la seva banda, el sector del transport i l'alimentació queden relegats a l'últim lloc d'acord amb la facturació anual d'aquest tipus d'activitats.

Figura 2.22. Activitats del sector serveis de la comarca de la Cerdanya per facturació anual (2024)

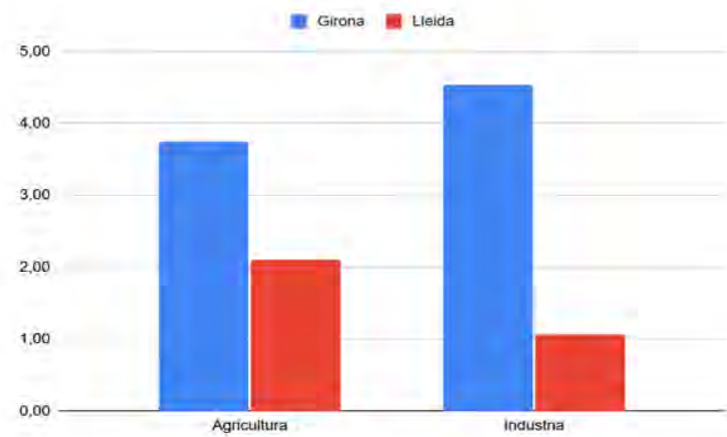

Fuente: Elaboración propia con base en Estructura empresarial de la Demarcación de Girona 2024. Diputación de Girona.

Exportacions a les províncies de Girona i Lleida el 2024

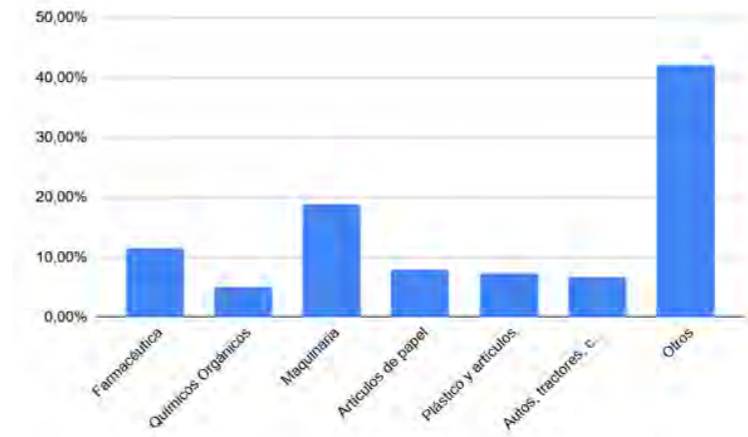
A causa de la manca de dades desagregades per comarca, s' exposa el tipus d' exportacions amb base a les dues províncies que abasten el territori de la Cerdanya: Girona i Lleida. Aquests números ens donen una pista sobre les dades ja ofertes en el terreny dels municipis, ja que se segueix la tendència de la província de Girona i de Lleida, on en la primera proliferen la indústria i l'agricultura respectivament.

Figura 2.23. Exportacions a les províncies de Girona i Lleida (2024)

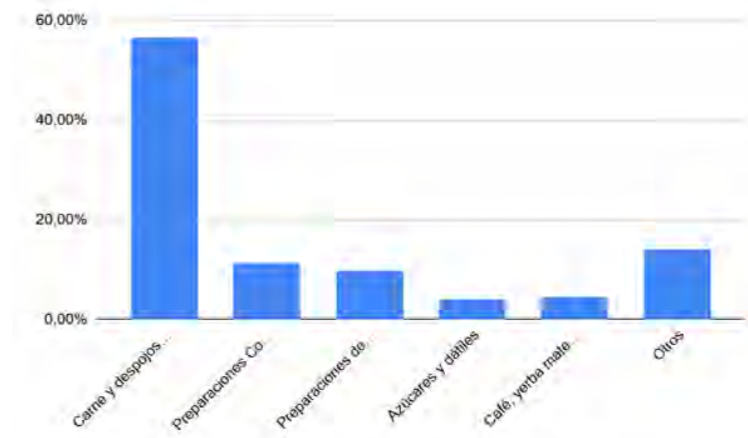
Font: Elaboració pròpia amb base en COTEC

Figura 2.24. Percentatge d'exportacions industrials a Girona (2024)

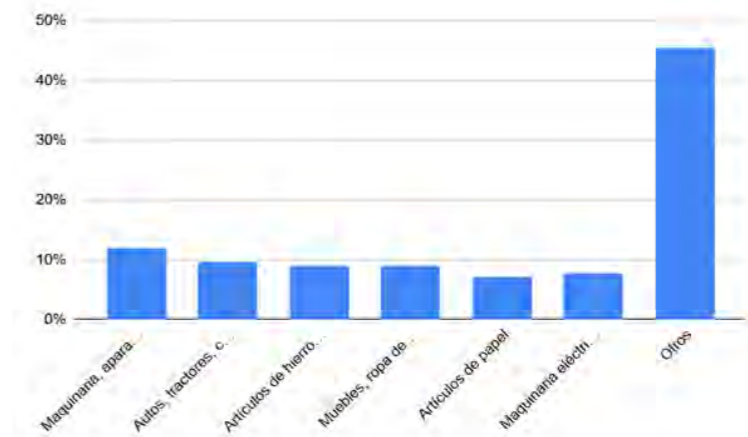
Font: Elaboració pròpia amb base en COTEC

Figura 2.25. Percentatge d'exportacions d'agricultura a Girona (2024)

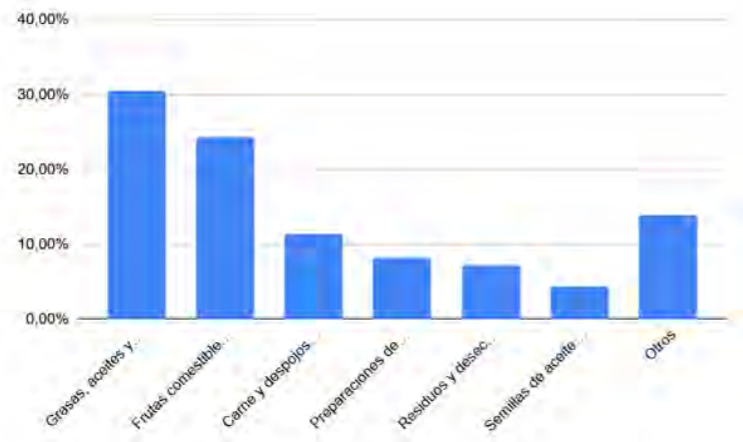
Font: Elaboració pròpia amb base en COTEC

Figura 2.26. Percentatge d'exportacions industrials a Lleida (2024)

Font: Elaboració pròpia amb base en COTEC

Figura 2.27. Percentatge d'exportacions d'agricultura a Lleida (2024)

Font: Elaboració pròpia amb base en COTEC

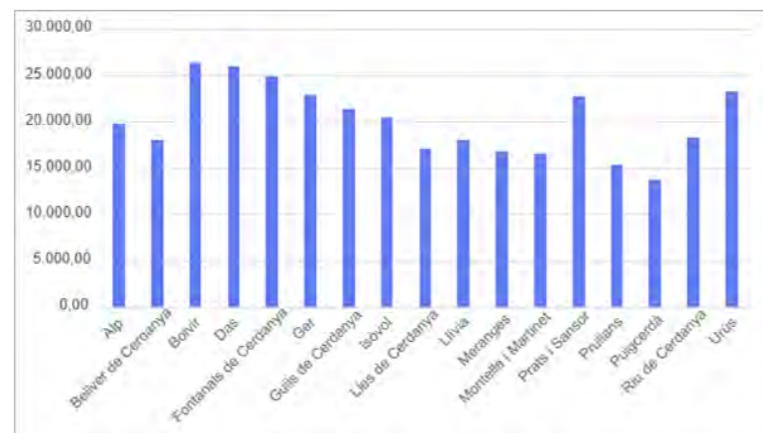
2.2.3 Renda i desigualtats

La renda i les desigualtats entre els municipis de la comarca de la Cerdanya, tenen una estreta relació. Mentre uns municipis tenen uns valors de renda bruta mitjana per persona molt elevats, d'altres, presenten valors més baixos. Aquest fet permet veure que en aquest territori hi ha desigualtats, que moltes vegades tenen a veure amb la segregació residencial, és a dir per la capacitat de les persones a escollir el lloc de la seva residència segons el seu poder adquisitiu.

Renda mitjana bruta per persona

Als municipis de la comarca de la Cerdanya hi ha desigualtats de renda bruta mitjana per persona. Els que presenten una major renda bruta mitjana per persona (€) són els de Bolvir (26.282,38), seguit de Das (25.873,22) i Fontanals de Cerdanya (24.811,60). En canvi, els municipis que presenten uns valors menors de la renda bruta mitjana per persona (€) són els de Puigcerdà (13.663,11), Prullans (15.260,62) i Montellà i Martinet (16.514,99). Aquestes diferències, probablement venen donades pel caràcter d' habitatge que hi ha als municipis. És a dir, Bolvir, que té un elevat nombre d'habitatge de segona residència, que es pot permetre població amb un poder adquisitiu elevat, té la major renda mitjana bruta per persona. En canvi, Puigcerdà, capital de comarca, que combina diferents poders adquisitius dels habitants del municipi, i té el valor de la renda mitjana bruta per persona més baix.

Figura 2.28. Renda mitjana bruta per persona als municipis de la Cerdanya (2023)

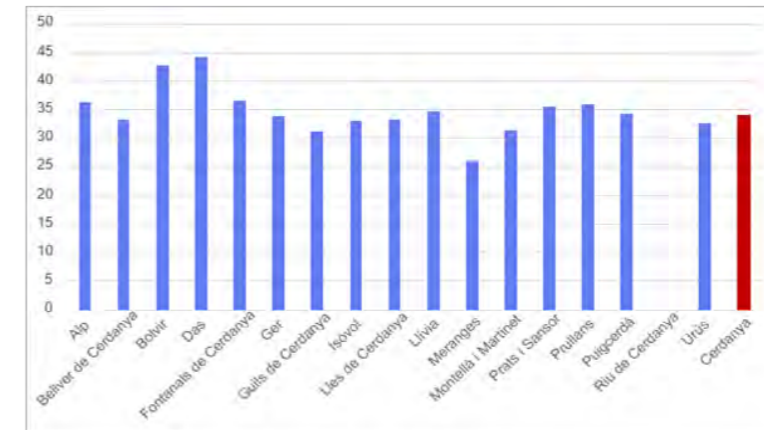

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l' Institut Nacional d' Estadística.

Índex de desigualtat (Gini)

L'Índex de desigualtat o Índex de Gini permet mesurar el grau de desigualtat salarial que hi ha en un territori. Permet veure la concentració dels ingressos entre els habitants d'un territori i comparar els amb d'altres. En els gràfics que apareixen a continuació es tracten les dades dels municipis de la comarca de la Cerdanya d' una banda, i de l' altra, les dades de la comarca en comparació a les dades de les dues províncies a les quals aquesta pertany.

Figura 2.29. Índex de Gini de la Cerdanya y sus municipios (2023)

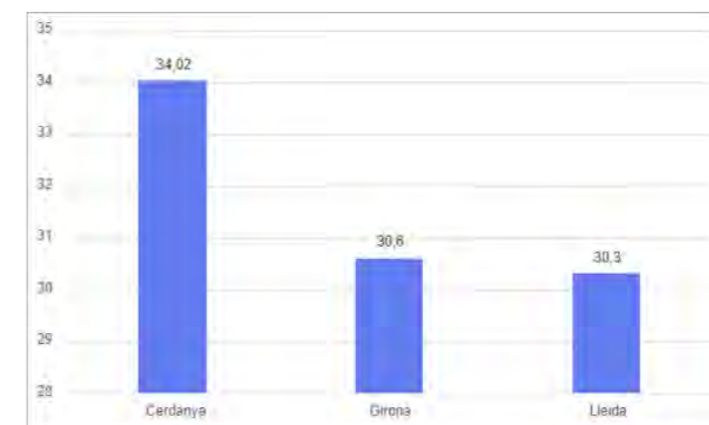
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l' Institut Nacional d' Estadística.

Els municipis en els quals s'identifica una major desigualtat en la distribució dels ingressos són els de Das (44,15), seguit de Bolvir (42,8) i Fontanals de Cerdanya (36,5). En canvi, els municipis que presenten menys desigualtats amb els de Meranges (25,89), Guils de Cerdanya (31,15) i Montellà i Martinet (31,37). A més, destaca el municipi de Riu de Cerdanya, amb el fet que la dada de l'Índex de Gini d'aquest municipi està sota secret estadístic, per mida de la Unitat Territorial (inferior a 100 habitants). És a dir, s'oculta.

En comparació de l'Índex de Gini dels municipis amb la mitjana de la comarca, es pot veure que la majoria dels municipis presenten valors similars al valor mitjà de la comarca, ja sigui superant o no aquest valor. Però, també cal destacar altres municipis que tenen valors molt diferents. Entre els municipis que superen notablement la mitjana comarcal destaquen Das i Bolvir, amb valors de 44,15 i 42,42,8 respectivament. El municipi que destaca més per tenir un valor notablement més baix que la mitjana és Meranges.

Cal esmentar que per realitzar el càlcul de l' Índex de Gini de Cerdanya, les dades del municipi de Riu de Cerdanya no han estat tractades ja que el valor 0 que apareix en el gràfic és degut a la inexistència de dades.

Figura 2.30. Índex de Gini de la Cerdanya i les províncies de Girona i de Lleida (2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l' Institut Nacional d' Estadística.

L'Índex de Gini de la Cerdanya (34,02) es troba notablement per sobre de la mitjana tant de la província de Girona (30,6) com també de la província de Lleida (30,3). Aquest valor tan elevat en comparació amb les mitjanes de les dues províncies a les quals pertany una o altra part de la comarca de la Cerdanya reflecteix una major desigualtat i una distribució d'ingressos més desigual entre la població.

2.2.4 Educació i formació

L'educació i la formació són pilars fonamentals per al desenvolupament econòmic i social del territori. És important la garantia d'un accés equitatiu a oportunitats educatives en zones rurals, així com l'impuls d'una formació alineada amb les demandes del mercat laboral i les tendències globals, per a l'enfortiment de la competitivitat.

Taula 2.2. Estudis superiors postobligatoris (%) als municipis de la Cerdanya.

	Estudis Superiors postobligatoris (FP + Universitat)
Alp	45,56%
Bellver de Cerdanya	41,28%
Fontanals de Cerdanya	52,40%
Ger	49,43%
Guils de Cerdanya	47,69%
Llívia	40,21%
Montellà i Martinet	39,72%
Puigcerdà	25,09%
Cataluña	35,06%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INE.

A la Taula 2.2 es pot observar el percentatge d'educació superior en els municipis amb població major a 500 habitants de la Cerdanya, comparat amb el percentatge general de Catalunya. Destacar, que en els municipis amb menor població a 500 habitants, aquesta informació no existeix.

Es pot observar, com que els municipis amb menor població, tenen un major percentatge d'habitants amb estudis superiors, concretament es pot observar com tots els municipis amb dades de la comarca, presenten percentatges superiors al de Catalunya, a excepció de la capital de la comarca, Puigcerdà, que té un 25% de població amb estudis superiors, 10 punts menys que la mitjana de Catalunya.

Cal destacar el municipi de Fontanals de Cerdanya, en el qual més de la meitat de població major de 15 anys, un 52,40%, té estudis superiors.

En relació amb els centres educatius, amb oferta d'educació oficial postobligatòria, la Cerdanya disposa de 3 instituts amb oferta de Batxillerat, un privat Escola Vedruna de Puigcerdà, ubicat a la capital, i 2 públics, Institut escola Bellver, ubicat a Bellver de Cerdanya, i Institut Pere Borrell, ubicat a Puigcerdà, aquest últim a més té oferta de Cicles Formatius de Grau Mitjà (CFGM). Aquests cicles són: CFGM Sociosanitari, CFGM Administratiu, CFGM CAFEMN esports i CFGM Cuina. Aquests Cicles Formatius de Grau Mitjà, constitueixen l'única oferta formativa especialitzada oficial i postobligatòria de la Cerdanya.

2.3 SERVEIS I EQUIPAMENTS

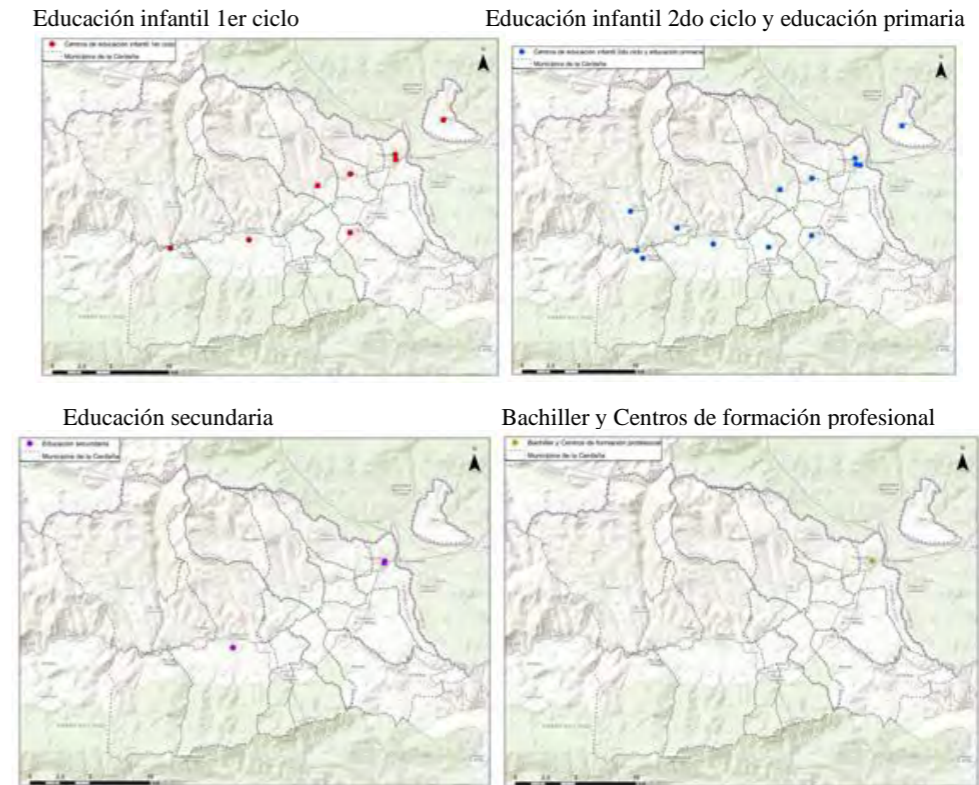
2.3.1 Serveis a les persones

Educació

A la comarca de la Cerdanya hi ha un total de vint-i-un establiments educacionals, en la seva gran majoria públics. L'oferta educativa disponible abasta diferents nivells, des de la formació infantil fins a la formació professional i fins i tot artística no reglada. La xarxa educativa compta amb vuit serveis d'educació infantil de 1r cicle, tretze d'educació infantil de 2n cicle, tretze d'educació primària, tres d'educació secundària, un de batxillerat, un cicle

formatiu professional de grau mitjà, un cicle formatiu professional de grau superior, un programa de formació i inserció i una escola de música (no reglada).

Mapa 2.3. Distribució dels centres d'educació

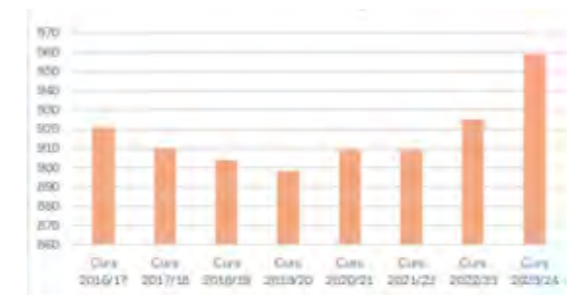

Font: Elaboració pròpia a partir de LUCAS

La xarxa educativa de la Cerdanya és relativament completa per a la seva mida, destacant les altes proporcions de professors en relació a la quantitat d'estudiants en els nivells d'educació primària i secundària. La proporció d'estudiants per professor a l'educació primària i infantil és 7,8 i 9,5 a l'educació secundària (IDESCAT, 2024). Aquestes xifres són inferiors a la mitjana dels països de l'OCDE, els valors dels quals corresponen a 14 i 13 alumnes per professor en l'educació primària i secundària, suposa millors condicions pedagògiques i atencions encara més personalitzades per als estudiants (OCDE, 2025).

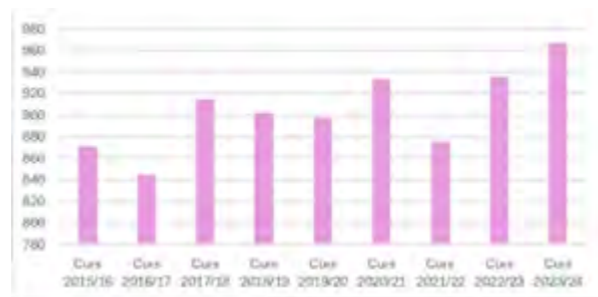
Pel que fa al nombre de matrícules dels centres educacionals, a la Figura 2.31 i Figura 2.32 es pot apreciar que des del període escolar 2021/22 s'observa un increment en la quantitat de matrícules a l'educació primària i secundària. En termes absoluts, aquest augment és lleu en l'educació primària amb 39 matrícules més en el curs 2023/24 respecte al 2016/17, i 96 matrícules en l'educació secundària en el període 2023/24 amb relació al 2015/16.

Figura 2.31. Número de matriculados por cursos en educació primària

Font: Elaboració pròpia a partir d' Idescat

Figura 2.32. Número de matriculados por cursos en educació secundària

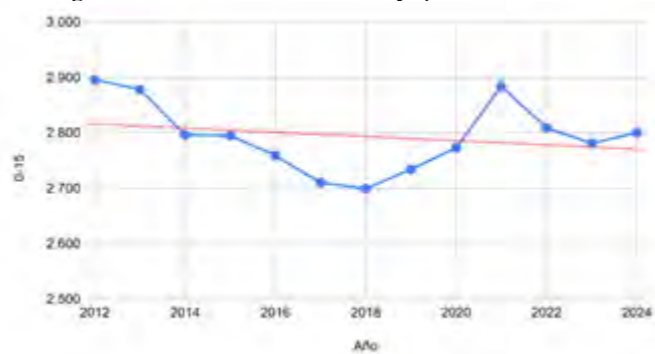

Font: Elaboració pròpia a partir d' Idescat

L' augment del nombre de matrícules dels darrers anys no garanteix la sostenibilitat del sistema educatiu de la Cerdanya a llarg termini a causa del context demogràfic de la comarca, caracteritzat per un envelliment de la població i una base infantil limitada.

El procés de turistificació i l'augment de les segones residències han influït en una tensió demogràfica pel que fa al problema d'accés a l'habitatge. L'habitatge és un problema estructural a la comarca. Autors com Franquesa (2025) descriuen aquest problema en àrees rurals de Catalunya en contextos de despoblament, fragilitat socioeconòmica i pressió turística. A la Cerdanya s'observa la paradoxa de trobar-se molts habitatges buits i poc habitatge assequible per a la població local, fenomen que es deu a la combinació de factors com l'especulació immobiliària, pressió de les segones residències, el creixement de l'allotjament turístic i elevades taxes d'habitatges no permanents. Això ha dificultat la permanència de joves i famílies que veuen limitades les seves opcions d'accedir a un habitatge, reduint-se la base de població infantil que sosté la xarxa educativa (Figura 2.33). D' aquesta manera, els processos de turistificació i gentrificació rural en conjunt amb la pèrdua d' habitatge assequible per a la població, tenen la capacitat d' erosionar directament l' estabilitat del sistema escolar.

Figura 2.33. Població etària 0-15 anys període 2012-2024

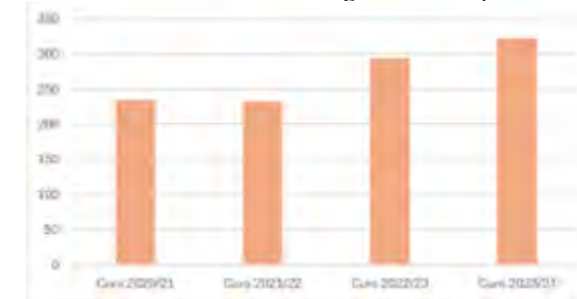

Font: Elaboració pròpia

Cal destacar que la Cerdanya ha experimentat un procés de creixement poblacional en comparació a altres sectors dels Pirineus, principalment com a conseqüència de l'arribada d'immigrants que arriben per motius laborals vinculats als serveis i construcció. L'arribada d'aquests nous grups ha permès compensar la sortida de joves locals i esmorteix la disminució de la població infantil, generant una aportació important en la sostenibilitat de la xarxa educativa (Vera, et. al., 2025). Aquesta compensació s' observa en la Figura 2.34 i Figura 2.35 que mostren l' augment i la tendència positiva de les matrícules estrangeres en l' educació primària i secundària. Un altre aspecte d'aquest creixement poblacional es deu a l'ús de les segones residències i la possibilitat del teletreball. No obstant això, aquest

increment de població encara conviu amb els problemes estructurals del territori comarcal derivats de la pressió turística i l' escassetat d' habitatge assequible.

Figura 2.34. Matrícules d'alumnes estrangers educació primària 2020/2024

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d' Idescat

Figura 2.35. Matrícules d'alumnes estrangers educació secundària 2020/2024

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d' Idescat

La concentració dels centres d' educació secundària a Bellver i Puigcerdà, i la formació professional a Puigcerdà, és un altre aspecte de la fragilitat d' estructura educativa de la Cerdanya. La concentració dels centres educatius influeix directament en la reducció de l' equitat territorial en l' accés i en la dependència del transport.

La dependència al transport genera diferències entre els estudiants pel que fa al rendiment acadèmic i tipus de transport que utilitzen per arribar a l' escola. Aquells estudiants que es desplacen en bus tenen temps de transport més extensos que afecten directament el benestar, salut mental, menor disponibilitat de temps per realitzar activitats, reducció d'hores de son pels horaris de transport, entre altres coses. Aquestes afectacions no només impacten la vida quotidiana de l'estudiant, sinó també a dinàmiques de família i comunitats, traduint-se en un menor rendiment acadèmic en comparació amb altres companys que disposen de mitjans de transport més flexibles amb trajectes més curts (Lutz, 2024; Gritsy, 2019).

Així mateix, comptar amb menys serveis educatius implica una menor atracció a famílies joves que veuen limitades les seves opcions d' elecció, influïnt en la reducció de la població escolar i amb això la possibilitat de sostenibilitat futura del sistema. La xarxa educativa opera en aquest aspecte en un llindar mínim de sostenibilitat.

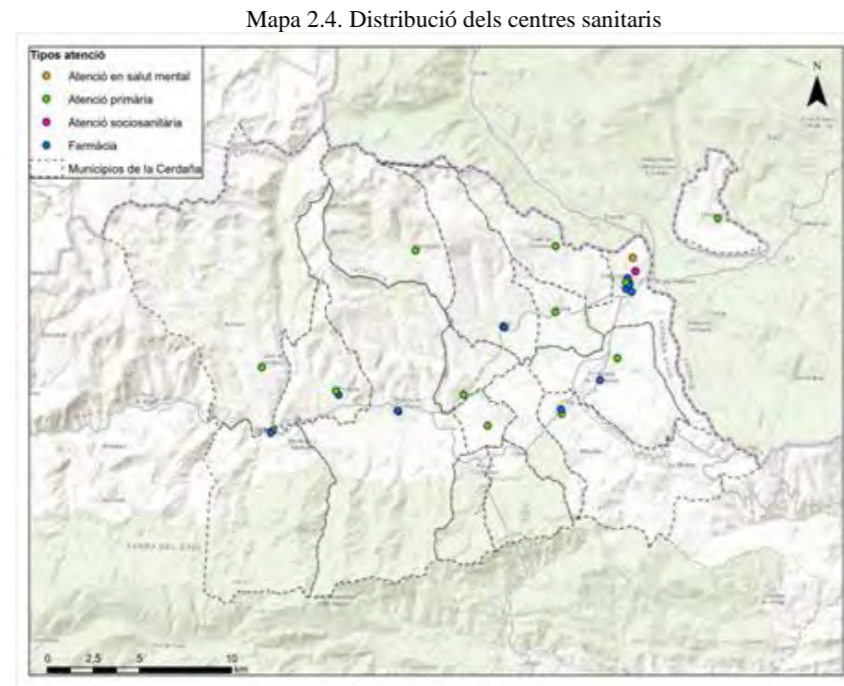
Sanitat

La gran dispersió d'habitants a tota la Cerdanya presenta una gran dificultat a l'hora de garantir certs serveis. Això es deu a la manca de massa crítica i a la fluctuació de població al llarg de les diferents estacions de l'any. Aquest repte està contemplat actualment en el Pla de Salut de Catalunya 2021-2025, aquest ho expressa com el primer de quatre objectius que el vertebraran:

"Igualtat d'oportunitats en salut al llarg de la vida, fa èmfasi en la promoció del benestar emocional i físic de les persones, i en la prevenció dels problemes de salut que poden generar desigualtat d'oportunitats per al

desenvolupament personal saludable, per raó de sexe o gènere, condicions socioeconòmiques, nivell d'estudis, territori o edat." (Pla de Salut de Catalunya 2021-2025. Subratllat personalment).

Tal com s'observa en el Mapa 2.4, els centres sanitaris ceretans estan distribuïts de forma irregular al llarg del territori. Per al cas actual, observem com 11 dels 31 centres sanitaris es troben situats al terme municipal de Puigcerdà. Aquesta asimetria existent en termes sanitaris es compensa amb una similitud respecte a la resta de municipis. La materialització de l'accés a la sanitat dins de la comarca rau en un conglomerat de consultoris locals que abasteixen les diferents petites localitats. En total, la Cerdanya compta amb 12 consultoris locals, la majoria d'ells acompanyats també per una farmàcia local.

Font: Elaboració pròpia a partir de SISCAT

La Cerdanya com a comarca té accés a la majoria dels serveis contemplats pel Departament de Salut de la Generalitat. Essent aquests: atenció primària, atenció hospitalària, atenció a la salut mental, encara que de forma parcial, oficines de farmàcia, centres d'atenció i seguiment a les drogo dependències i centres d'articles ortopèdics. La majoria de centres que ofereixen aquests serveis es concentren a Puigcerdà i molts dels serveis rau en l'Hospital Transfronterer. L'hospital per si mateix, a banda de l'atenció hospitalària, atenció a la salut mental infantil i juvenil i d'adults i atenció i seguiment a les drogo dependències, ofereix els serveis de: atenció primària, atenció a la salut sexual i reproductiva. (Memòria, Hospital de la Cerdanya, 2024). Així doncs, observem una dinàmica de complementació de serveis socio sanitaris en tots els municipis cap al node principal.

Més enllà dels serveis sanitaris contemplats pel Departament de Salut de la Generalitat, a la Cerdanya hi ha altres serveis públics sanitaris. El servei d'informació i atenció a les dones (SIAD) n'és un exemple. Aquest servei gestionat per part del consell comarcal dona cobertura a tota la comarca. Les seves funcions van des d'un servei de suport psicològic per a les dones que necessitin acompanyament per les seves relacions respecte a la capacitat de càrrega dels serveis de salut observem certes disparitats a través d'elements clau com és la ràtio de llits d'hospital per habitant. Per entendre bé aquestes disparitats de les ràtios, com per exemple la de llits per cada mil habitants, cal entendre les variables necessàries que s'han de tenir en compte. A la Cerdanya hi ha una gran fluctuació de població. Aquesta es divideix entre la població resident i l'estacional (ETCA). A més, per a aquesta ràtio diferenciem, d'una banda, la capacitat de càrrega pública i de l'altra la total. La capacitat de càrrega total inclou hospitals privats amb o

sense ànim de lucre, així com també els centres psiquiàtrics. (Estadística dels centres hospitalaris de Catalunya - 2023: Registre SIAEC, 2025)

La ràtio pública a la Cerdanya per a la població resident el 2023 era de 6,14. Tenint en compte la població ECTA aquesta ràtio baixa a 5,13. A nivell català, la ràtio se situa en 4,6 llits per cada 1000 persones. En canvi, la ràtio espanyola i la de l'EU-27 era de 2,9 i 5,3 respectivament el 2019.

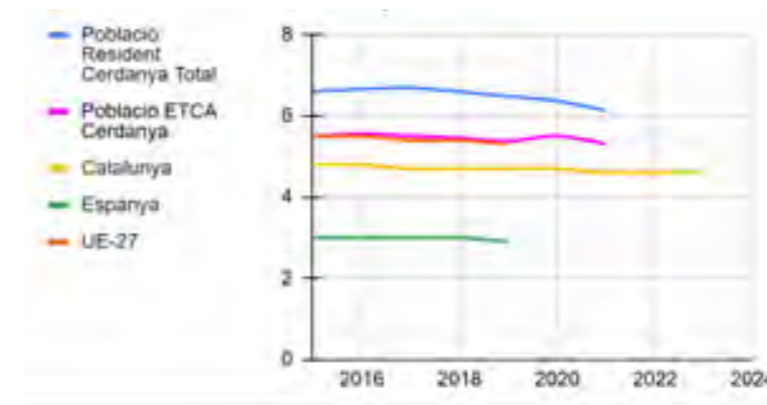
Tot i estar per sobre de la mitjana, cal tenir en compte que l'hospital transfronterer dona cobertura a l'altra part de l'estat francès, el Capcir i la Cerdanya francesa. La població d'aquest territori és d'aproximadament 1800 habitants (Cédrik Blanch, 2011). Així doncs, la ràtio baixaria un punt i se situaria una mica per sota de la mitjana catalana. Tot i així, segons l'últim informe de l'hospital, aquest va tenir una taxa d'ocupació del 81%. Aquesta ràtio denota una adequació en el compliment de la seva tasca.

D'altra banda, cal analitzar quins són aquells serveis sanitaris als quals actualment la població de la Cerdanya no pot accedir sense desplaçar-se fora de la comarca. Entre aquests trobem una greu falta de Centres d'urgències d'atenció primària. Aquests són centres que atenen urgències més greus i imperants que al CAP. En estar la comarca situada en un entorn de muntanya amb gran quantitat d'esports, resulta essencial poder donar cobertura a aquest tipus d'urgències per no haver de col·lapsar la resta de serveis com l'hospital transfronterer. "L'atenció urgent es resol abans als CUAP que a les urgències dels hospitals, on sempre tenen preferència els pacients amb urgències de risc vital." (Catsalut, Generalitat de Catalunya)

Si posem l'atenció en l'àmbit de la salut mental, una tipologia de salut que ha rebut un gran reconeixement en les últimes dècades, cal recalcar la manca d'una Consulta Perifèrica de Salut Mental. Aquest servei permet acostar l'equip mèdic a tots aquells pobles allunyats dels centres mèdics, evitant així grans desplaçaments dels pacients. Aquest fet és especialment rellevant tenint en compte que l'únic municipi on s'ofereixen aquests serveis és Puigcerdà, que s'emplaça en el límit nord-est de la comarca. En aquest àmbit també és interessant recalcar la falta d'un hospital de dia de salut mental. Aquest fet, però, no és tan rellevant perquè la funció d'aquest queda assumida pel CSMA i CSMIJ.

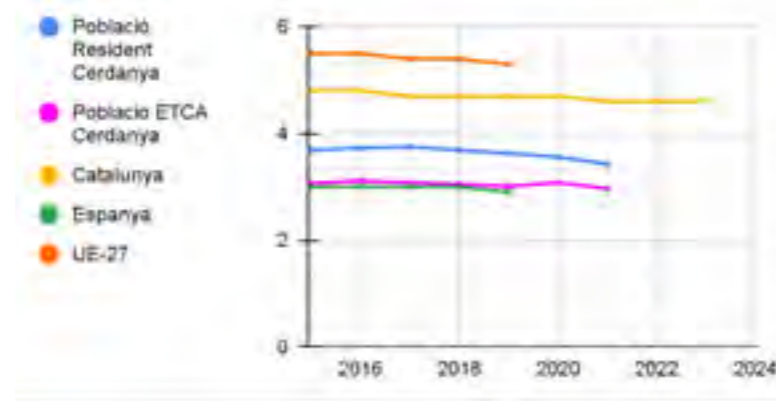
Finalment, un altre servei sanitari que falta a la comarca és el servei de rehabilitació comunitària, aquest ofereix atenció a les persones majors d'edat amb trastorns mentals greus on es treballa la rehabilitació i normalització personal, familiar i social de l'usuari (Institut d'Assistència Catalana). El centre més proper a la Cerdanya se situa a la Seu d'Urgell, a 48 km de Puigcerdà.

Figura 2.36. Llits per habitant

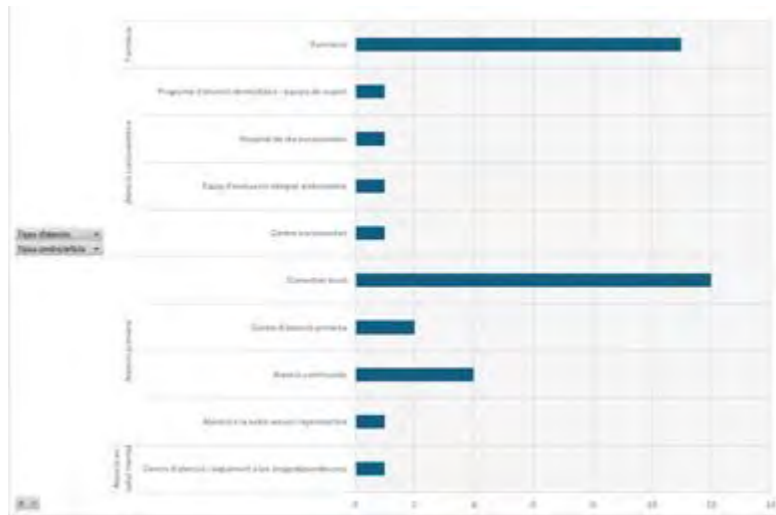
Fuente: Eurostat

Figura 2.37. Llits públics per habitant

Font: Departament de Salut

Figura 2.38. Centres sanitaris de la Cerdanya

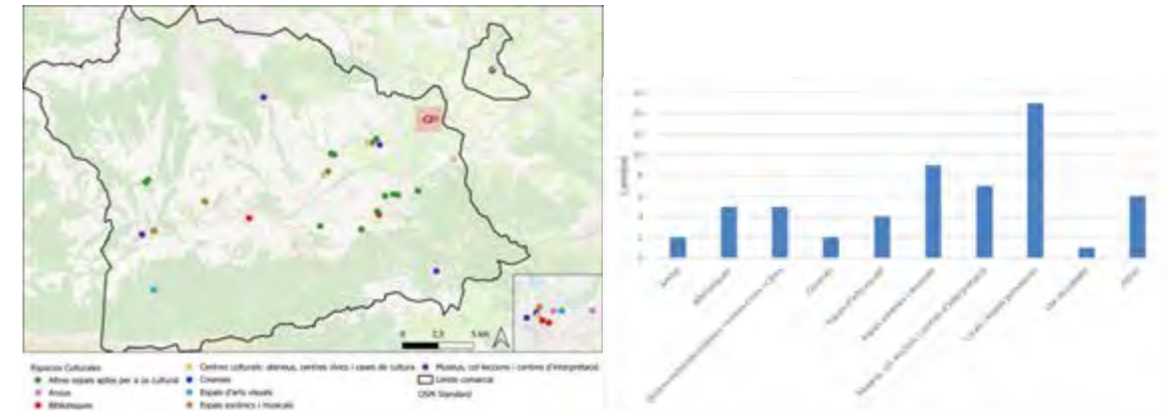

Font: Departament de Salut

Equipaments culturals

Dins dels nombrosos espais que componen una regió, les instal·lacions culturals contribueixen com a espais públics i infraestructures que celebren la cultura local, mantenint viva la història i promovent esdeveniments socials de caràcter cultural. Entre elles s'inclouen estructures com biblioteques, museus, col·leccions, centres d'interpretació, arxius històrics, exposicions artístiques, ateneus, centres culturals, espais escènics i musicals, la qualitat i ubicació dels quals són estratègies clau per a una comarca ben connectada.

Figura 2.39. Equipaments culturals a Cerdanya

Font: Elaboració pròpia a partir de Google Maps i SIGNA

El mapa amunt ens mostra la distribució espacial dels equipaments culturals per la comarca.

Aquests s'articulen amb més intensitat al voltant de l'Eix pirinenc, pels centres urbans més desenvolupats com passa a Alp, Ger i a Puigcerdà. Quant l'oferta apareix més petita en zones de major altitud i distància de l'eix, resultant en zones desconexes i de baixa quantitat poblacional.

La gran quantitat de "locals i espais polivalents" funcionen com a infraestructures de proximitat en petits nuclis rurals i compleixen un paper essencial en la cohesió territorial, atès que permeten mantenir cert nivell d'activitat cultural en municipis molt dispersos. Això contrasta amb els equipaments culturals més especialitzats com museus, centres d'interpretació, espais escènics i cinemes que presenten una forta concentració espacial gairebé exclusivament a Puigcerdà i en alguns municipis de l'eix principal, evidenciant un fenomen típic de l'organització urbana: la centralització de serveis de major rang a la capital comarcal.

Recreació

La infraestructura recreativa de la Cerdanya es compon d'una xarxa d'espais verds urbans, àrees d'esbarjo periurbanes i serveis privats de lleure actiu. Es defineix, en el context d'aquest planejament, com el conjunt d'infraestructures, espais i serveis destinats al lleure no competitiu i al gaudi passiu o actiu-suau del medi natural i urbà. La recreació a la Cerdanya s'estructura principalment al voltant d'espais d'ús lliure, àrees urbanes de passeig i entorns naturals accessibles que permeten activitats lúdiques no esportives.

A Puigcerdà, l'inventari d'espais lliures inclou el Parc Schierbeck com a àrea principal, dotat de zones de passeig, mobiliari urbà i un servei estacional de lloguer de barques al llac adjacent, a més del parc del Bosquet, situat al costat, i el parc dels Quatre Camins. A Alp, l'oferta recreativa urbana compta amb un parc infantil equipat amb estructures de fusta i tirolines situat al costat del centre escolar.

La xarxa d'àrees de pícnic i esbarjo ("lleure") gestionada o inventariada per entitats públiques inclou punts específics distribuïts per la geografia comarcal. Es comptabilitzen àrees condicionades a Alp (Pla de la Baga), Masella (Pla d'Escobairó), Bellver de Cerdanya (Basses de Gallissà), La Molina (Llac i Font de la Reina), Llívia (Parc de Sant Guillem), Martinet (Ribera del Segre i Casa del Riu), Puigcerdà (Font del Cucuru) i Talló (Font de l'Inglà). Aquests espais disposen generalment de taules, bancs i, en casos puntuals regulats, barbacoes. A nivell de miradors, el Parc Natural del Cadí-Moixeró i els municipis integren punts d'observació senyalitzats, destacant la ruta dels Miradors del Pla de l'Àliga a Estana o el mirador de Guils Fontanera, accessible mitjançant pista forestal.

A aquesta oferta pública se suma la recreació privada no esportiva, vinculada principalment al turisme d'estada. S'inclouen aquelles activitats comercials que, sense ser esports de competició, ofereixen experiències de contacte amb la natura.

En l'àmbit de la recreació privada, l'oferta de vol en globus aerostàtic opera des de l'Aeròdrom de la Cerdanya (Das), amb una flota activa gestionada per empreses com Globus Cerdanya i Globus Pirineu, que realitzen vols turístics de forma regular. L'activitat equestre es distribueix en diversos centres d'hípica operatius al territori, localitzats en municipis com Prats (Cerdanya Equestre, Hípica Prats), Llúvia, Santa Eugènia de Nerellà (Hípica Els Torrents), Puigcerdà (Hípica Sant Marc) i Prullans, oferint rutes i pupil·latge.

En els municipis de menor grandària, la recreació s'articula mitjançant places, jardins, petites zones verdes i àrees de descans que actuen com a espais de trobada local. Aquests entorns permeten usos recreatius de baixa intensitat; passeig, jocs infantils, estada en espais oberts; i configuren la xarxa de lleure urbà no estructurat de la comarca.

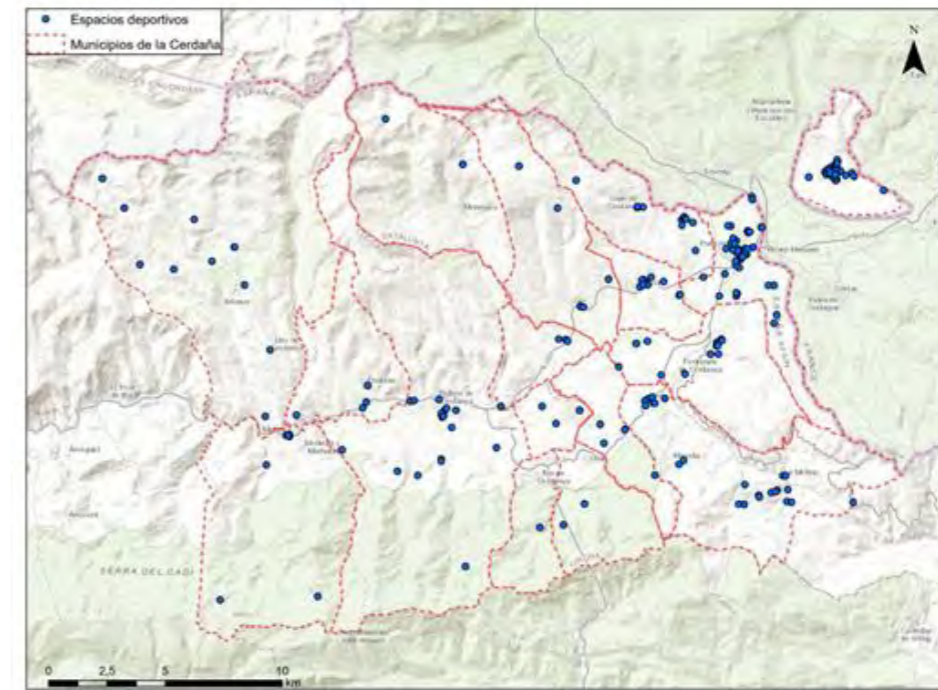
En el seu conjunt, la recreació a la Cerdanya es caracteritza per la combinació d'espais naturals accessibles, àrees urbanes d'estada i activitats lúdiques privades, conformant una oferta variada que dóna suport tant a la vida quotidiana local com a l'ús turístic del territori.

Esports

La Cerdanya dispone de una red diversa de equipamientos deportivos, distribuidos entre los principales núclis urbanos y el entorno natural del valle. El sistema deportivo es el eje vertebrador de la marca turística Cerdanya. Los datos del *Cens d'equipaments esportius de Catalunya (CEEC)* evidencien una dotación de infraestructuras que excede con creces las necesidades de la población residente, confirmando su vocación de servicio a la población flotante y turística. Como ya se decía en el PDUC, “*Pel que fa a altres tipus d'equipaments, els de caire esportiu, el PDUC deurà posar ordre en el legítim desig de tots els municipis de disposar d'instal·lacions esportives pròpies; l'existència de quatre pavellons esportius coberts (Bellver de Cerdanya, Puigcerdà, Alp i Llúvia), sense considerar altres instal·lacions de dimensions més reduïdes, sembla no fer necessària a proliferació d'aquest tipus d'equipament.*” (Generalitat de Catalunya, 2008).

El cens d'equipaments esportius de la Cerdanya registra un total de 469 espais esportius (Mapa 2.5). Segons les dades més recents del Consell Català de l'Esport, la distribució per tipologies inclou 20 camps poliesportius, 117 piscines a l'aire lliure, 11 piscines cobertes, 26 pistes de pàdel, 31 pistes de tennis, 9 pavellons i 43 sales esportives especialitzades (Taula 2.3). La xarxa de senders senyalitzats de la comarca supera els 700 quilòmetres, abastant camins tradicionals i rutes de gran recorregut (Patronat de Turisme Costa Brava, 2025).

Mapa 2.5. Espais esportius de la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia amb dades del cens d'equipament esportius

Taula 2.3. Tipologies d'equipaments esportius

Espai esportiu	Cantidad
Camps poliesportius	20
Piscines a l'aire lliure	117
Piscines cobertes	11
Pistes	61
Pavellons	9
Pistes de tennis	31
Pistes de pàdel	26
Sales	43
Pistes de squash	1
Espais de petanca	21
Espais esportius singulars	47
Àrees d'acticitat esportiva	82

Font: Elaboració pròpia amb dades d'Idescat

La Cerdanya integra també equipaments esportius vinculats a la pràctica d'esports d'hivern. El complex Alp 2500 (La Molina + Masella) constitueix una de les majors infraestructures turístiques de Catalunya. L'estació de la Molina disposa de 71 quilòmetres esquiables distribuïts en 68 pistes (20 verds, 19 blaus, 22 vermelles, 7 negres) i compta amb 16 remuntars mecànics. Per la seva banda, Masella presenta un domini de 74 quilòmetres amb 65 pistes (9 verds, 24 blaus, 23 vermelles, 9 negres) i 33 instal·lacions de transport per cable, incloent telecabina, telecadires i cintes transportadores. Masella ofereix a més servei d'esquí nocturn, il·luminant 10 quilòmetres de pistes i activant 7 remuntats en horaris específics. (Barcelona Turisme)

Pel que fa a l'esquí nòrdic, la comarca compta amb tres estacions principals. Guils Fontanera ofereix 34 quilòmetres de pistes d'esquí i 10 quilòmetres d'itineraris per a raquetes, amb una cota màxima de 2.080 metres. Lles de Cerdanya

disposa de 35 quilòmetres de circuits marcats i 13 quilòmetres addicionals per a la modalitat de patinador (Cerdanya. Aransa suma 31 quilòmetres d'esquí i 15 quilòmetres per a raquetes, situats entre les cotes 1.850 m i 2.150 m. Aquestes infraestructures inclouen pistes, remuntats i àrees de serveis associats que estructurin l'oferta esportiva d'alta muntanya a la comarca. (Catalunya Turisme)

El golf és el principal motor de desestacionalització per al segment d'alt poder adquisitiu. L'oferta de la Cerdanya és única al sud d'Europa per la concentració de camps d'alta qualitat en un radi reduït. L'oferta de golf s'estructura en tres camps de 18 clots o més. El Reial Club de Golf de Cerdanya compta amb un recorregut de 27 clots (RCG Cerdanya). El Fontanals Golf Club disposa d'un camp de 18 clots per a 71 amb una longitud de 7.100 iardes. El Club de Golf Sant Marc ofereix un recorregut executiu de 18 clots per a 57 amb una longitud de 2.750 metres.

Associats al paisatge de muntanya es troba a més una xarxa de senders senyalitzats i camins condicionats, emprats tant per a excursionisme com per a rutes de mobilitat activa, complementats pels circuits de BTT promoguts des de l'àmbit comarcal.

En conjunt, el sistema esportiu de la Cerdanya es caracteritza per la combinació d'equipaments municipals, instal·lacions privades especialitzades i infraestructures esportives de muntanya, que conformen una oferta territorial equilibrada i adaptada tant a la població local com als visitants.

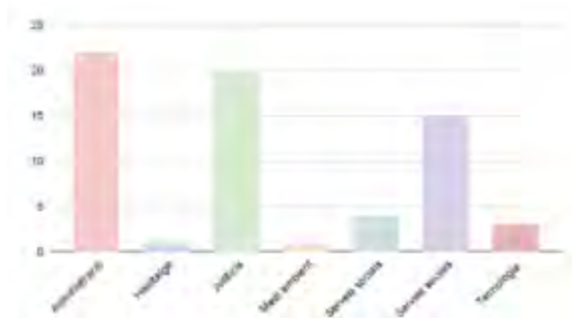
Equipaments governamentals

Pel que fa als equipaments governamentals a la Cerdanya, podem distingir-los en 2 àmbits: aquells que tenen una presència homogènia a la majoria dels pobles de la comarca i aquells més específics. Els equips governamentals i judicials formen part del primer grup.

A la Cerdanya hi ha un ajuntament per cada municipi oficial, fet indispensable per al desenvolupament de les activitats polítiques. A més, en l'àmbit institucional compta també amb la figura d'entitat municipal descentralitzada que ajuda petits pobles a organitzar-se administrativament, com Víllec i Estana. Tot i així, la dinàmica centralitzadora dins la Cerdanya també s'aplica en aquest aspecte, ja que tant l'única oficina d'atenció al ciutadà com el consell comarcal estan situats a Puigcerdà. Judicialment, gairebé la totalitat de municipis compten amb jutjat de pau, sent els jutjats de Puigcerdà els que presenten més serveis i regularitat funcional.

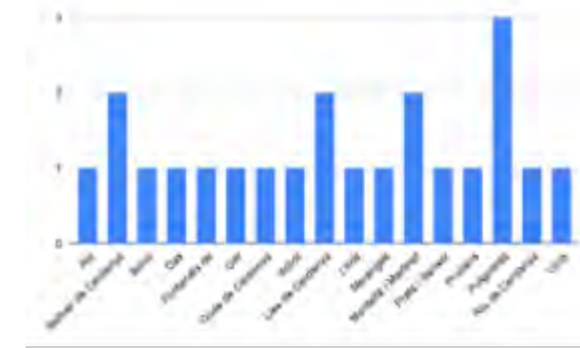
D'altra banda, hi ha tot un conjunt de serveis públics que es troben de forma irregular a tot el territori. La majoria d'aquests serveis es troben concentrats a Puigcerdà. En aquest grup trobem el punt net, serveis de dia i geriàtrics per a persones d'edat avançada, presents als municipis de Puigcerdà, Das i Bellver. Finalment, a tota la comarca hi ha 3 punts TIC, dues biblioteques a Puigcerdà i Bellver i una sala de lectura a Alp.

Figura 2.40. Recompte de serveis públics

Font: Elaboració pròpia amb dades de Cercador d'equipaments GENCAT

Figura 2.41. Serveis administratius per municipi

Font: Elaboració pròpia amb dades de Cercador d'equipaments GENCAT

A Catalunya, el desplegament de cossos de seguretat propis es divideix en set àrees. La Cerdanya s'inclou dins l'Àrea Regional de l'Alt Pirineu. Aquestes regions es divideixen al seu torn en àrees, de les quals l'Àrea Bàsica Cerdanya és la que materialitza les tasques dins del territori concret. Així doncs, l'àrea regional actua de forma supraterritorial per sobre de les àrees bàsiques. Les funcions de l'àrea regional integren la direcció dels agents i la coordinació de les àrees bàsiques, planificar i coordinar dispositius que sobrepassin el territori de l'àrea bàsica i gestionar el manteniment de dependències i equipaments. D'altra banda, les àrees bàsiques suposen "el nivell bàsic d'estructura territorial del Cos d'Agents Rurals". (Departament d'Interior i Seguretat Pública) La materialització d'aquest "nivell bàsic d'estructura" s'expressa a través d'una única comissaria situada a Puigcerdà.

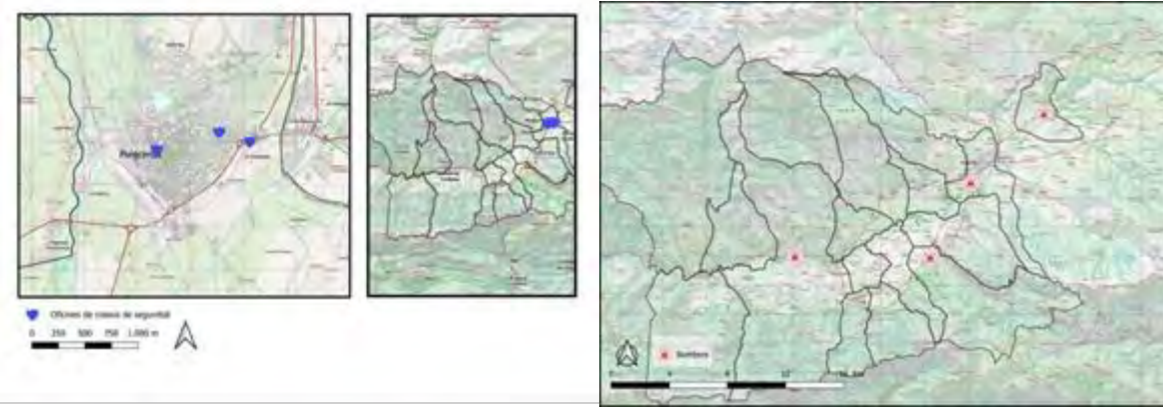
Puigcerdà al seu torn compta amb una Oficina de Direcció General de Policia. Aquesta dirigeix els cossos estatals de seguretat. A més, també és una infraestructura clau dins de l'administració pública, ja que s'encarrega de la tramitació de documentació personal.

Per la seva banda, els cossos de bombers a Catalunya compten amb una figura clau que permet cobrir tot el territori. Els bombers voluntaris són una figura jurídica reconeguda pel Departament d'Interior. Aquests es responsabilitzen de diverses tasques com la prevenció d'incendis o la intervenció en aquests. Actualment, la Cerdanya compta amb 4 parcs de bombers voluntaris ubicats a Llívia, Puigcerdà, Bellver i Alp. Actualment, el cos de Puigcerdà està format per 19 voluntaris i només 3 d'ells són dones. Segons fonts internes, hi ha parcs de bombers on només hi ha vestidors per a homes. En aquest sentit, s'evidencia una manca de feminització de les infraestructures.

El 2023, el Departament d'Interior va publicar el Pla Bombers 2030 per enfortir els bombers voluntaris a tot el territori. En aquest pla, a més d'obrir noves convocatòries per arribar a 31 actius per cada parc, es marquen 3 grans reptes per a la millora de les condicions dels bombers voluntaris.

Aquests grans reptes se centren en la millora del reconeixement ciutadà de la seva tasca, la creació d'un sistema d'estalvi perquè puguin rebre una compensació en la seva jubilació i la facilitació de la incorporació dels agents voluntaris dividint-los en dos nivells.

Mapa 2.6. Mapa de comissaries i parcs de Bombers

Font: Elaboració pròpia amb dades de Cercador d'equipaments GENCAT

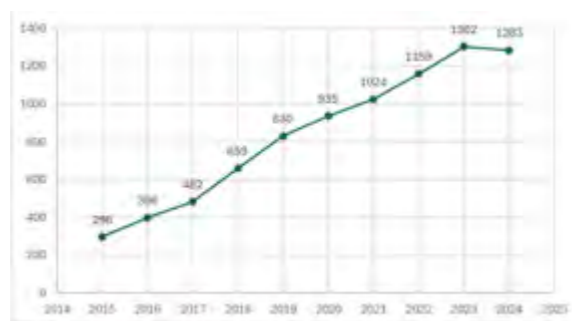
2.3.2 Serveis turístics

Allotjament turístic

El turisme genera dinàmiques que transformen els aspectes socials, econòmics, culturals i territorials dels llocs on es desenvolupa, especialment a través de la recessió entre els caràcters ambientals del territori i la seva funció turística (Vera, 2011). A Catalunya, una de les principals destinacions turístiques d'Espanya i Europa, aquest pols transformador ha impactat tot el conjunt del territori tant àrees urbanes com rurals, Estudis com els de Cors-Iglesias et al. (2020) mostren com l'augment dels "allotjament entre particulars" en zones rurals ha intensificat la pressió sobre el parc residencial, elevant preus, competint amb l'habitatge permanent i modificant el paisatge local, a més d'incrementar la pressió sobre serveis i infraestructura limitades,

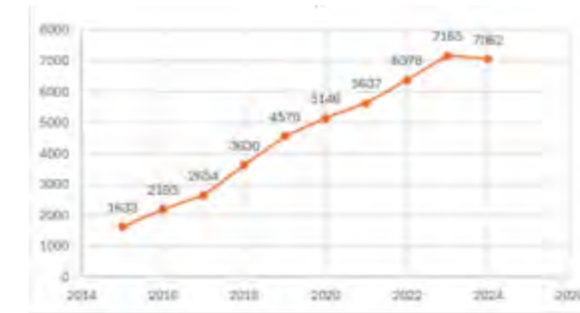
En aquest context, la Cerdanya és una comarca de muntanya en què s'ha desenvolupat una funció turística del territori associada principalment als esports i activitats d'hivern. L'adaptació de la comarca al turisme ha impulsat processos de gentrificació rural que es manifesta, en part, en la transformació residencial i les pressions que ocasionen sobre el parc d'habitatges (Vivas et al., 2022; Pont, 2022). En els darrers deu anys el nombre d'establiments turístics i capacitat de places de les habitacions d'ús turístic s'han triplicat a la comarca.

Figura 2.42. Nombre d'habitatges d'ús turístic 2015-2024

Font: Elaboració pròpia amb dades d' Idescat

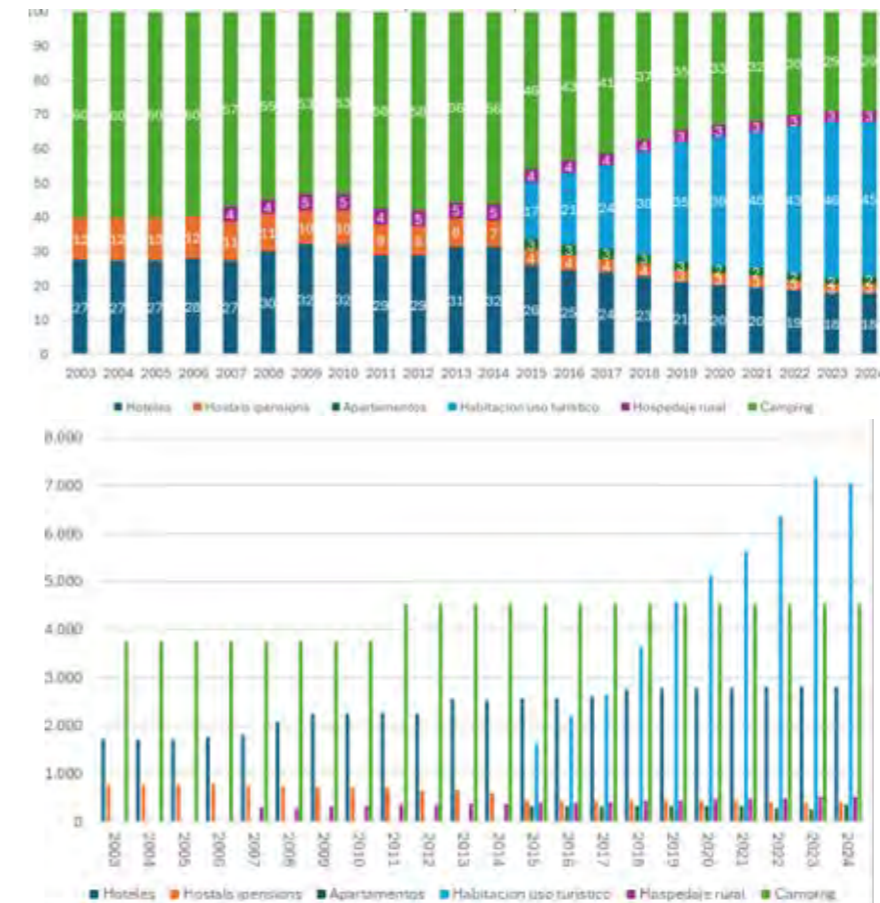
Figura 2.43. Nombre de places en habitatges d'ús turístic 2015-2024

Font: Elaboració pròpia amb dades d' Idescat

Aquesta modalitat d'allotjament turístic s'ha transformat en la principal oferta de la Cerdanya. A partir del gràfic de la Figura 2.43 es pot observar el seu augment pes relatiu en el nombre de places respecte a altres tipologies. Aquest augment no ha significat una disminució de places en els tipus d'allotjaments "tradicionals", sinó més aviat en un augment de l'oferta a causa d'aquesta nova modalitat. L'any 2024, es van registrar un total de 7.062 habitatges d'ús turístic representant el 45% del total de places dels allotjaments de la comarca.

Figura 2.44. Quantitat de places i evolució dels tipus d'allotjaments turístics

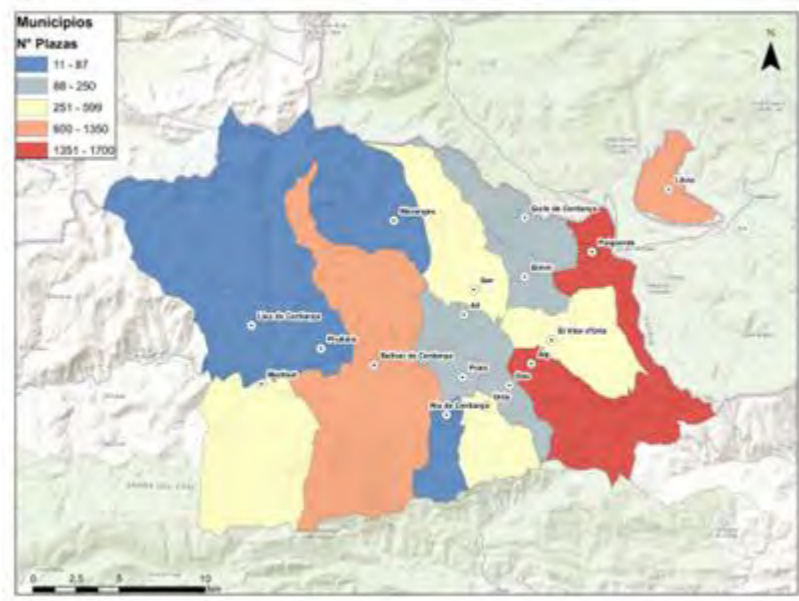
Font: Elaboració pròpia amb dades d' Idescat

Pel que fa a l'evolució d'altres tipus d'allotjament turístic, les tipologies d'hotels, hostalatge rural, apartaments turístics i càmpings han augmentat o sostingut la seva oferta de places a la comarca, llevat de les pensions i hostatges, els quals sí que presenten una disminució considerable i sostinguda des de l'any 2003 al 2024 amb 9 establiments i 364 places menys entre ambdós anys.

A l'any 2024 el càmping representa el 29% de l'oferta total de places amb 7 establiments amb una capacitat de 4.524 places en total. El segueixen els hotels amb 61 establiments d'una a cinc estrelles, disposen en conjunt d'un total de 2.808 places. En menor proporció es troben els hostatges rurals que representa el 3% total de l'oferta amb 69 establiments i 526 places. De la mateixa manera els hostals i pensions també representen el 3%, trobant-se 18 establiments i 416 places. Finalment, els apartaments turístics corresponen a un 2% de l'oferta total amb 11 establiments i 356 places.

Pel que fa a la distribució de les places dels habitatges d'ús turístic com a principal oferta d'allotjaments turístics, es pot observar al Mapa 2.7, que aquestes es concentren principalment als municipis de Puigcerdà, Alp i Bellver. Puigcerdà i Bellver corresponen als dos enclavaments urbans principals de la comarca, mentre que Alp és el municipi on es troben les dues estacions d'esquí La Molina i Masella, principal pol d'activitats turístiques de la comarca.

Mapa 2.7. Distribució de places d'habitatges d'ús turístic Cerdanya.

Font: Elaboració pròpia amb dades d' Idescat (2024)

L'evolució dels establiments d'habitatges d'ús turístic presenta una fallida de tendència a partir de l'any 2023, probablement com a conseqüència de l'aprovació del Decret llei 3/2023, aprovat pel Parlament el 7 de novembre de 2023, va quedar inhabilitat el tràmit d'alta dels habitatges d'ús turístic "en els municipis amb problemes d'accés a l'habitatge i en els municipis en risc de trencar l'equilibri de l'entorn urbà a causa d'una alta concentració d'habitatges d'ús turístic" (Decret llei 3/2023).

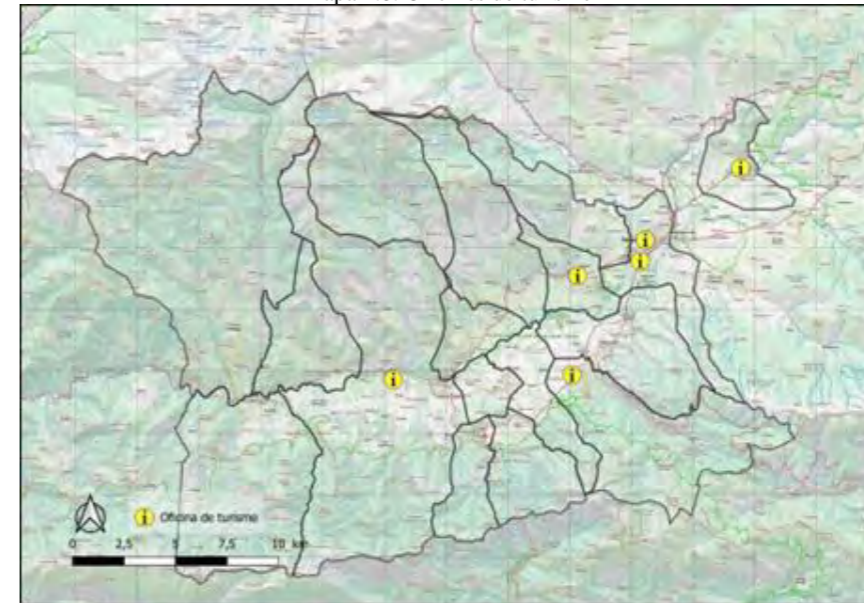
Amb aquesta llei es pretén posar el fre al gran augment de nous habitatges d'ús turístic que s'instal·len als diferents pobles de la comarca. Només a través d'una llicència urbanística prèvia es poden registrar o fer nous habitatges d'ús turístic. És per aquest motiu doncs, que el nombre de pisos turístics, des d'aleshores només s'ha pogut mantenir o disminuir en la majoria de municipis de la Cerdanya, tal com s'observa al final de la Figura 2.44. Aquest decret té una vigència de 5 anys, prorrogable altres 5 més. Aquesta llei afecta tots els municipis del territori ceretà excepte: Meranges, Lles de Cerdanya i Prullans. Mesurament del turisme nacional i receptor a partir de la posició dels telèfons mòbils.

Equipaments turístics: oficines de turisme

Els equipaments d'informació turística a la Cerdanya es destaquen per la seva presència a tot el territori. A la comarca hi ha un total de 7 oficines de turisme, dues d'elles a Puigcerdà. Aquestes ofereixen informació i guia especialitzada a tots els visitants que ho desitgin.

D'aquestes 7 oficines de turisme, únicament les dues oficines de turisme ubicades a Puigcerdà, el Punt d'atenció del museu arqueològic El Castellot de Bolvir i l'oficina de turisme d'Alp estan integrades dins la xarxa d'oficines de turisme de Catalunya i, per tant, gestionades per la Generalitat de Catalunya.

Mapa 2.8. Oficines de turisme

Font: Cercador d'equipaments públics - Gencat

2.3.3 Activitat comercial

Comerç

El teixit comercial de la Cerdanya presenta una superfície de venda total superior als 5.125 m² en formats de gran distribució. L'activitat comercial de la Cerdanya es caracteritza per una presència destacada de franquícies i cadenes comercials, especialment concentrades a Puigcerdà, on s'agrupen supermercats de gran format, perfumeries, botigues de roba i comerços de marques multinacionals. L'eix comercial i àrees perifèriques aglutinen més de 250 establiments minoristes. Aquest predomini d'enseñyes comercials estandarditzades genera un teixit comercial relativament poc divers i amb escassa representació de comerç local tradicional, configurant un paisatge comercial més homogeni que identitari.

El sector de la intermediació immobiliària manté un volum elevat d'activitat. Els directors especialitzats llisten més de 115 agències immobiliàries operatives a la comarca, amb una presència majoritària als nuclis de Puigcerdà i Alp.

En els municipis de menor grandària, com Alp, Bellver de Cerdanya o Llúvia, l'oferta comercial és més reduïda i se centra en establiments d'abastament bàsic, sense arribar a conformar un comerç de proximitat variat o distribuït de manera heterogènia. El nombre de petits comerços independents és limitat, i gran part de l'activitat comercial es canalitza cap a establiments de cadenes o negocis orientats a la demanda turística.

El funcionament del comerç comarcal està estretament vinculat a la població estacional, als caps de setmana i als períodes de major afluència turística. Una part significativa de la clientela habitual no correspon a residents permanents, sinó a persones amb segona residència que es desplacen de forma intermitent al territori. Aquest patró d'ús condiciona el perfil del comerç, que tendeix a orientar-se a la satisfacció del visitant i a la demanda de curt

termini, més que a un consum local estable. Com a resultat, el model comercial presenta una marcada dependència dels fluxos turístics i una identitat més vinculada al servei del visitant que a la comunitat resident.

Restauració

La restauració comptabilitza una oferta distribuïda per tots els municipis, amb una concentració majoritària a la capital. Els directoris d'hostaleria registren aproximadament 61 restaurants operatius a Puigcerdà. Al municipi d'Alp, que dona servei a les estacions d'esquí, es comptabilitzen 16 establiments de restauració actius. L'oferta inclou tipologies diverses que van des de la cuina tradicional en antigues bordes (com a Alp, Aransa o Bellver) fins a pizzeries i cuina internacional.

En els entorns propers a la Molina i Masella, aquesta oferta s'integra en el sistema comercial comarcal com a element de suport a l'ús turístic, especialment en temporada de neu.

La restauració en el seu conjunt s'estructura com un servei mixt que atén tant la població regular com els usuaris temporals del territori, mantenint una activitat marcada per l'estacionalitat i les variacions d'afluència.

2.4 MOBILITAT

Aquesta part de la memòria analitza la mobilitat interna i externa a la Cerdanya, amb relació a la intensitat, direcció dels fluxos, quota modal i motius de desplaçaments. Fent servir dades oficials obtingudes pel Ministeri de Transports i Mobilitat Sostenible (2024) i també la Generalitat de Catalunya (2025) aquests fluxos són analitzats amb relació a dies laborables i no laborables en períodes d'estiu, hivern i tardor. Aquestes dades permeten extreure conclusions amb relació a períodes d'alta i baixa temporada i també quines són les tendències en relació al tipus de transport que es tendeix a fer servir pels residents de la Cerdanya i els turistes que venen a visitar la comarca. Per complementar-lo es fa ús de les dades d'intensitat d'ús de les diferents infraestructures de mobilitat de la comarca.

2.4.1 Desplaçaments externs

Aquesta secció presentarà els desplaçaments des de i cap a Cerdanya, a partir de les dades recollides a la base de dades *de viatges* del Ministeri de Transports i Mobilitat Sostenible (2024). Aquesta base de dades utilitza dades espaciotemporals de posicionament dels telèfons mòbils de residents espanyols, independentment de la modalitat de transport. És important assenyalar que en alguns casos les dades recollides en l'esmentada base de dades no corresponen a cada municipi singular de la Cerdanya. En el cas de Bellver de Cerdanya i d'Alp s'agrupen altres municipis contigus a causa del menor pes poblacional i amb l'objectiu d'obtenir dades representatives. Com a resultat de la limitació explicada anteriorment les unitats territorials d'anàlisi són: Bellver de Cerdanya AM, Alp AM, Puigcerdà i Llívia.

Les dades que ofereix el Ministeri de Transports i Mobilitat Sostenible (MITRAMS) indiquen el municipi, o agrupació de municipis, d'origen i destinació, amb els seus respectius números de viatges durant el dia. A més, a cada municipi es complementa la informació indicant al vegueria pertanyia ja que aquestes dades no estaven incloses en el conjunt de dades. S'han recollit les dades de totes les destinacions amb desplaçaments diaris iguals o majors de 8 amb l'objectiu de tenir informació detallada i significativa de la realitat de la comarca.

Tots els orígens o destinacions que no pertanyen a Catalunya han estat agrupats en la categoria *altres destinacions* (les quals no han estat considerades), amb l'excepció de França. Aquest fet en part es deu a la forta relació entre la Cerdanya nord i la Cerdanya sud que tot i ser territoris en estats diferents presenten una forta dinàmica social, cultural i física digna d'assenyalar i analitzar.

És important assenyalar que a la base de dades no apareix Andorra com a destinació o origen, però suposem que podria pertànyer a la categoria *externs*, que tampoc incloem en aquests mapes. Atesa la proximitat d'Andorra a la Cerdanya aquests desplaçaments podrien ser rellevants per a aquesta recerca. Altres dades relatives a aquests desplaçaments es poden trobar a l'enquesta sobre l'Alt Pirineu i Aran feta per la Generalitat de Catalunya (2025) i

identifiquen els desplaçaments dels residents de l'Alt Pirineu i Aran entre els municipis de la Cerdanya amb Andorra.

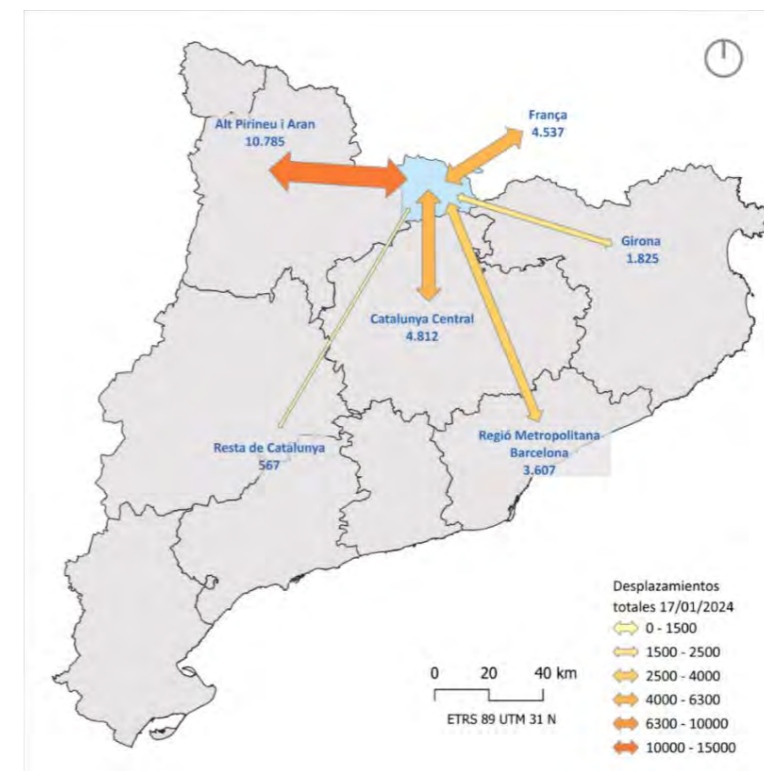
Els fluxos de mobilitat analitzats han estat dividits en dies laborables (durant la setmana) i en dies no laborables (cap de setmana) durant l'hivern i l'estiu amb l'objectiu d'obtenir una representació completa dels fluxos durant l'any.

Dies laborables

Per establir els desplaçaments en els dies laborables s'han recollit dades els dies dimecres 17 gener i dimecres 17 de juliol de l'any 2024. S'ha triat dimecres com a dia representatiu en estar enmig de la setmana i tenir baix nivell de teletreball (apartat 2.4.6. Teletreball i mobilitat laboral). Com podem veure en els mapes Mapa 2.9 i Mapa 2.10 els desplaçaments durant els dies laborables es concentren principalment a l'Alt Pirineu i Aran, Catalunya Central i França. En aquests dies els desplaçaments des de i cap a l'Alt Pirineu i Aran són 10.785 al gener i 12.176 al juliol; els desplaçaments cap a i des de Catalunya Central es mantenen consistentment dins dels 4.000, amb 4.812 el 17 de gener i 4.433 el 17 de juliol. Els desplaçaments amb França varien entre els 4.500 a l'hivern i 6.700 a l'estiu. Els desplaçaments amb l'Àrea de Barcelona, Girona i la resta de Catalunya són significativament menors durant els dies de la setmana ja que mai arriben als 4.000 desplaçaments diaris.

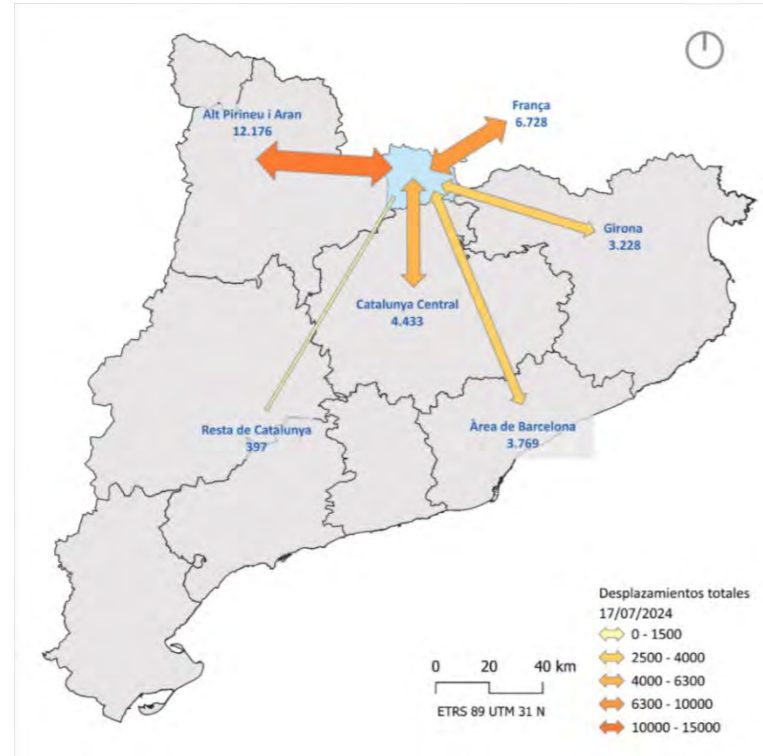
Aquestes dades revelen que els desplaçaments principals en dies laborables es concentren a les zones de l'Alt Pirineu i Aran, Catalunya Central i França, podent indicar una mobilitat més quotidiana per motius relacionats amb el treball i l'educació.

Mapa 2.9. Desplaçaments externs amb origen o destinació la Cerdanya el dimecres 17 gener de 2025

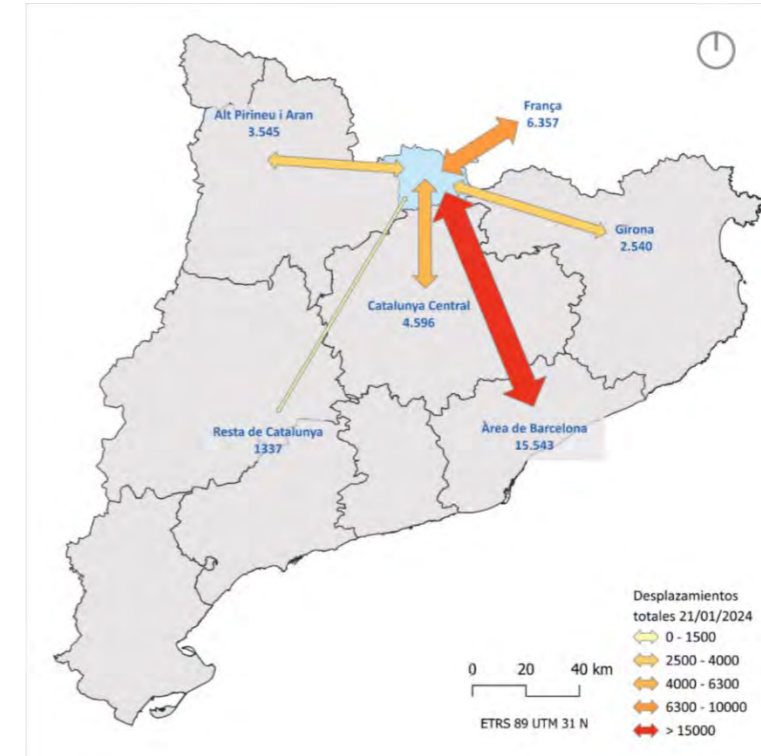
Font: Elaboració pròpia. Ministeri del Transport i Mobilitat Sostenible, 2024.

Mapa 2.10. Desplaçaments externs amb origen o destinació la Cerdanya dimecres 17 de juliol 2024

Font: Elaboració pròpia. Ministeri del Transport i Mobilitat Sostenible, 2024.

Mapa 2.11. Desplaçaments externs amb origen o destinació la Cerdanya el diumenge 21 de gener 2025

Font: Elaboració pròpia. Ministeri del Transport i Mobilitat Sostenible, 2024.

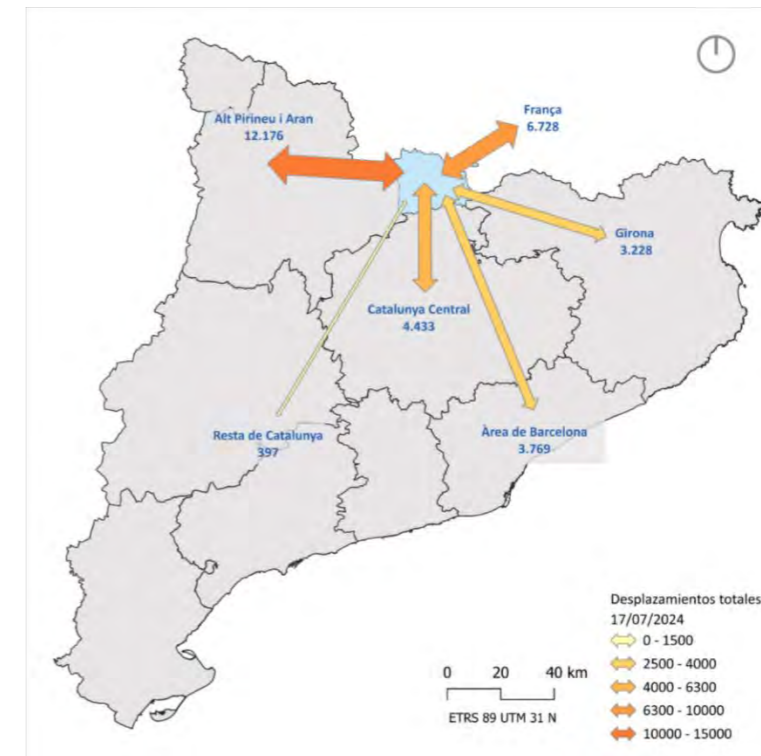
Dies no laborables

Per establir els desplaçaments en els dies no laborables s'han recollit dades del diumenge 21 de gener i del dissabte 20 de juliol de l'any 2024. Com podem veure en els mapes Mapa 2.11 i Mapa 2.12 hi ha una notable diferència a causa del canvi entre estiu i hivern així com entre el dissabte i el diumenge encara havent considerat dies diferents del cap de setmana. Tal com s'explica a la Figura 2.46. IMD de l'estació d'Urús en funció dels mesos de l'any 2024, hi ha diferències significatives en els fluxos entre dissabte i diumenge.

Pel que fa a l'Àrea de Barcelona, ja que dissabte gairebé no supera els 3000 desplaçaments, i diumenge arriben als 15.543. Una possible hipòtesi és la relacionada amb el retorn a casa de les persones de l'Àrea de Barcelona després d'un cap de setmana a la seva segona residència a Cerdanya (1.2.3 Habitatge per a més informació sobre segones residències). El procés descrit s'intensifica a l'hivern dins la temporada d'esquí. No només són més grans els desplaçaments a l'Àrea de Barcelona diumenge, sinó en totes les àrees analitzades, amb l'excepció de l'Alt Pirineu i Aran, pel qual arriben a 5.046 el dissabte i 3.545 diumenge; i França amb 7.224 el dissabte i 6.357 el diumenge.

Generalment els desplaçaments majoritaris durant dies no laborables són amb França i s'observa una oscil·lació amb relació al dia amb l'Àrea de Barcelona. Alt Pirineu i Aran i Catalunya Central també són àrees amb fluxos rellevants en dies no laborables, però amb nombre de desplaçaments menys destacables respecte a les destinacions/orígens abans esmentats.

Mapa 2.12. Desplaçaments externs amb origen o destinació el dissabte 17 de juliol 2024

Font: Elaboració pròpia. Ministeri del Transport i Mobilitat Sostenible, 2024.

Analitzant les variacions entre els dies laborables i els caps de setmana al llarg de l'any s'observen les següents quatre dinàmiques:

- Una forta oscil·lació de la mobilitat entre la Cerdanya i l'Àrea de Barcelona durant els caps de setmana de la temporada de ski arribant a incrementar-se més d'un 500%. Aquesta elevada mobilitat dona indicis de l'ús intensiu de segones residències i/o infraestructures turístiques en temporada de neu.
- Un fort predomini dels fluxos entre la Cerdanya i la resta de l'Alt Pirineu i Aran els dies laborables, així com una marcada reducció dels desplaçaments els caps de setmana. Aquesta situació pot ser conseqüència d'uns fluxos més relacionats amb la mobilitat quotidiana.
- Uns fluxos sense grans oscil·lacions entre la Cerdanya i la Catalunya Central o França. Aquesta estabilitat en els fluxos, així com el seu important volum, ens mostren la seva forta dinàmica i les interrelacions existents amb la Cerdanya nord així com amb la Catalunya Central a través d'infraestructures com el túnel del Cadí.
- S'identifiquen diferències significatives entre dissabte i diumenge al llarg de l'any com es descriu a la Figura 2.46.

2.4.2 Mobilitat transfronterera

Amb relació a la mobilitat transfronterera, aquesta secció només explicarà els desplaçaments amb Andorra i França, dos països que comparteixen una frontera amb la Cerdanya i també amb els quals es realitzen un nombre considerable de desplaçaments externs.

Andorra

Com ja hem anticipat a la secció 2.4.1, les dades dels desplaçaments entre Andorra i Cerdanya estan recollides per la Generalitat de Catalunya (2025). Durant el període comprès entre novembre 2024 i gener 2025. Les dades ens permeten identificar el nombre de viatges dels residents de la Cerdanya entre la mateixa comarca i Andorra. Cal destacar que no es compta amb les dades dels residents a Andorra que van o tornen de la Cerdanya.

Analitzant les dades s'observa una mitjana diària de 391 desplaçaments els dies laborables i 598 desplaçaments en els dies no laborables. Els dies laborables, dels 191 desplaçaments amb direcció de Cerdanya a Andorra, només 51 són per motiu ocupacional. Comparat les dades amb altres destinacions analitzades a la secció superior es conclou que aquests números són d'una quantitat molt menor i podem estimar que entre Andorra i Cerdanya hi ha un nivell d'interacció menor. Relacionant-ho amb els desplaçaments amb la comarca de l'Alt Urgell, on hi ha la duana de la Farga de Moles que és l'únic pas fronterer entre Espanya i Andorra, s'observen més desplaçaments (2272 en dies laborables i 1771 en dies no laborables). Dels desplaçaments d'Alt Urgell amb destinació Andorra la gran majoria són per motiu ocupacional. Amb això podem concloure que la manca d'accés viari directe amb Andorra i la presència de barreres geogràfiques físiques influeix en aquests desplaçaments, ja que per anar a Andorra des de la Cerdanya cal passar o per l'Alt Urgell a través de la Vall del Segre o per França creuant el coll de Puigmorens.

França

Les dades de mobilitat transfronterera amb França presenten problemes relatius a una gran diversitat de fonts de dades incompletes. Per fer una anàlisi detallada es va decidir recollir el conjunt de dades per a una major comprensió i relació entre ells.

Es disposa de 3 fonts de dades relatives a la intensitat dels fluxos i una altra font que permet obtenir informació sobre els motius de desplaçaments. En relació amb la intensitat dels fluxos s'han considerat les dades de MITRAMS (2023), MITRAMS (2024) i Generalitat de Catalunya (2025) cadascun d'ells amb les seves respectives limitacions que es detallen a continuació:

El MITRAMS (2023) disposa de dades relatives a la intensitat mitjana diària (IMD) dels dos passos transfronterers presents al municipi de Puigcerdà a l'N-154 punt quilomètric 1.44 i el punt d'aforament a l'N-152 punt quilomètric 1.69. La font de dades descrita presenta la limitació de no saber d'on procedeixen i feia on es dirigeixen els diferents desplaçaments. És especialment rellevant tenir en consideració aquesta limitació ja que un dels passos transfronterers comunica la Cerdanya amb Llúvia també en territori català. Els dos passos transfronterers tenen una IMD de 15.222 vehicles, però s'ha de considerar que part d'aquests desplaçaments es corresponen a la relació entre Llúvia i la resta dels municipis de la baixa Cerdanya. Aquestes dades sense considerar Llúvia són aproximadament el doble que les de MITRAMS (2024) que tan sols consideraven els desplaçaments dels residents espanyols.

Les dades de MITRAMS (2024) mostren números molt més alts que les dades produïdes per la Generalitat. Aquesta situació és deguda a dos principals motius. D'una banda, les dades de la Generalitat (2025) només recullen aquests desplaçaments entre la Cerdanya i França realitzats per persones residents a l'Alt Pirineu i Aran. En canvi, les dades de MITRAMS (2024) són per al conjunt de residents espanyols. El segon motiu relatiu a la diferència de les dades és l'oscil·lació del nombre de desplaçaments al llarg de l'any. Les dades de la Generalitat (2025) es corresponen als mesos de tardor i hivern.

Els dies laborables les dades de MITRAMS (2024) arriben a 6.700 a l'estiu, 4.500 a l'hivern i 3.297 mentre que les dades de la Generalitat ens mostren 2.279 desplaçaments. Cal recordar que les dades de la Generalitat es corresponen només als residents a l'Alt Pirineu i Aran.

Durant el cap de setmana les dades de MITRAMS (2024) mostren entre 7.244 a l'estiu, 6.357 a l'hivern i 4485 desplaçaments a la tardor, mentre que els de la Generalitat arriben només a 1.824.

En conclusió, s'observa una elevada interacció entre França i la Cerdanya especialment a l'estiu i cap de setmana. Cal destacar que les dades de la Generalitat (2025) relatives als residents de l'Alt Pirineu no segueixen aquest patró, aquests desplaçaments es redueixen els caps de setmana i obeeixen a lògiques més quotidianes.

Amb relació als motius dels fluxos s'han considerat dades produïdes pel projecte Connect (2022), una col·laboració entre el Departament de Pyrénées Orientales i la Generalitat de Catalunya, per afavorir la mobilitat dins l'Espai Transfronterer Català. Les dades s'han obtingut a través d'una enquesta als usuaris de les línies d'autobús C1 i C2 que connecten la baixa Cerdanya i l'alta Cerdanya. La raó principal identificada, amb 41% ,és d'oci i turisme i destaca la segona raó amb el 25% per motius de sanitat. Això explica que una gran part dels usuaris d'aquest transport transfronterer necessiten creuar la frontera per anar a l'hospital de Cerdanya a Puigcerdà. Els altres motius identificats són compres amb 18%, motius familiars amb 12%, visites culturals 3,5% i altres motius 0,5%.

2.4.3 Autocontenció de la comarca de la Cerdanya

Les dades d'autocontenció ens permeten analitzar que percentatge dels desplaçaments d'un determinat territori es realitzen dins dels límits administratius d'aquest mateix. Aquesta informació resulta d'especial interès perquè ens permet disposar d'informació relativa a en quin percentatge aquest territori és capaç de contenir la seva mobilitat sense necessitat de desplaçar-se a altres destinacions.

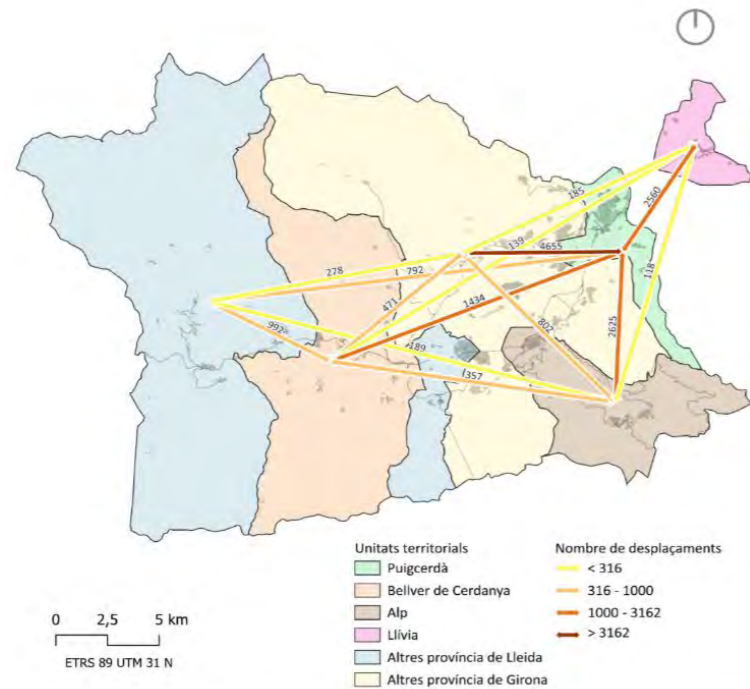
Les dades de la Generalitat de Catalunya (2025) en dia laborable mostren que la comarca de la Cerdanya té una autocontenció del 83,8%. Durant els caps de setmana l'autocontenció baixa fins a un 77,4% dels desplaçaments. Cal destacar que aquestes dades tan sols consideren els residents a l'Alt Pirineu i Aran. Les dades d'autocontenció podrien ser menors si es comptabilitzaran els desplaçaments dels no residents.

2.4.4 Mobilitat interna de la Cerdanya

Entendre i identificar els fluxos de mobilitat dins la comarca de la Cerdanya resulta d'especial interès per obtenir informació significativa sobre l'estructura territorial, les polaritats comarcals i les dinàmiques existents en aquest territori.

Per poder analitzar aquests fluxos de mobilitat es fa ús de les dades de l'Enquesta de Mobilitat Quotidiana de l'Alt Pirineu i Aran elaborada per la Generalitat de Catalunya (2025). Aquesta font de dades considera un univers de 7.564 persones majors de 4 anys residents a l'Alt Pirineu i Aran. Les enquestes van ser realitzades entre els mesos de novembre del 2024 i gener del 2025.

Mapa 2.13. Desplaçaments interns a Cerdanya en dies laborables el novembre 2024 - gener 2025

Font: Elaboració pròpia. Generalitat de Catalunya, 2025.

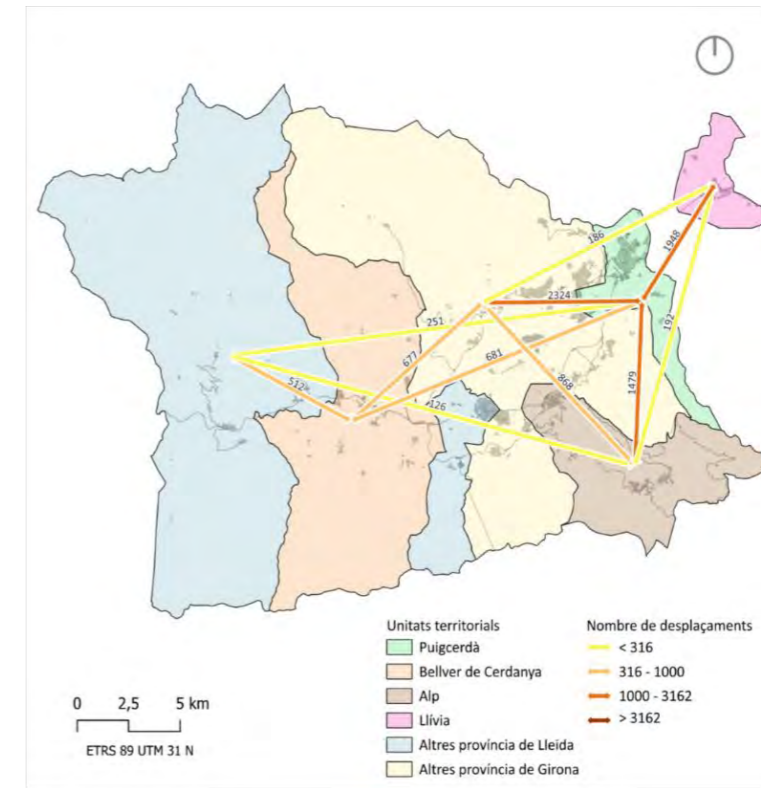
Dies laborables

Amb relació als fluxos interns en dia laborables s'observa un fort predomini dels desplaçaments amb origen o destinació la capital de la comarca, Puigcerdà. És precisament la relació Puigcerdà amb altres municipis de la província de Girona, la relació amb major nombre de desplaçaments amb 4.655. Els fluxos entre Puigcerdà i Llívia o Alp també són considerables amb més de 2.500 viatges diaris. En menor mesura també destaca la relació amb Bellver de Cerdanya, 1.434.

Un altre element identificat és la importància de Bellver de Cerdanya com a polaritat comarcal juntament amb Puigcerdà. En aquest cas la polaritat de Bellver de Cerdanya és especialment intensa en el territori de la comarca que pertany a la província de Lleida. Es pot observar com els "altres municipis de la província de Lleida" realitzen més desplaçaments a Bellver de Cerdanya que a qualsevol altra unitat territorial fins i tot amb la mateixa capital de comarca, Puigcerdà.

És important destacar la importància d'Alp com a pol d'atracció de desplaçaments del conjunt de la comarca.

Mapa 2.14. Desplaçaments interns a Cerdanya en dies no laborables el novembre 2024 - gener 2025

Font: Elaboració pròpia. Generalitat de Catalunya, 2025.

Dies no laborables

Pel que fa als fluxos interns en cap de setmana s'observa una consolidació de la capacitat d'atracció de Puigcerdà, capital de comarca, així com del municipi d'Alp. S'observa com en la relació entre "altres municipis de la província de Girona" i Alp tot i la reducció general de la mobilitat durant els caps de setmana el nombre de viatges d'aquesta relació s'incrementa lleugerament. Un fenomen semblant s'aprecia entre Alp i Llívia. Aquest augment de la mobilitat amb Alp durant els caps de setmana pot ser degut al que aquest municipi concentra la infraestructura d'esquí alpí de la comarca amb les estacions de Masella i la Molina.

Així mateix la centralitat de Bellver de Cerdanya per a la resta de municipis de la província de Lleida és encara més gran que en els dies laborables, el 57,6% dels viatges amb origen o destinació "altres municipis de la província de Lleida" són amb Bellver de Cerdanya.

2.4.5 Quota modal

Aquest apartat il·lustra la quota modal la qual ens explica el percentatge de viatgers que utilitzen un tipus específic de transport, de fluxos interns a la Cerdanya, amb l'Alt Pirineu i a la comarca.

Intern

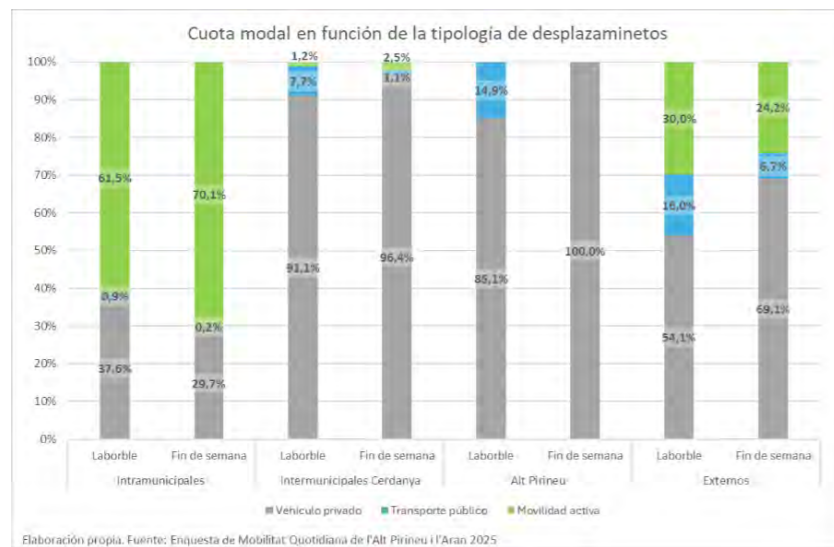
Amb relació als desplaçaments dins la comarca de la Cerdanya es distingeixen dues tipologies: els intermunicipals (entre municipis de la Cerdanya) i els intramunicipals (dins d'un mateix municipi).

Pel que fa als municipis dins de la comarca destaca el fort domini del transport privat amb un 91,1% del total dels desplaçaments en dia laborable i un 96,4% durant els caps de setmana. El transport públic representa el 7,7%.

S'observa un fort predomini del transport públic viari, dels 7,7% un 0,4% són ferroviaris i els altres 7,3% d'autobús i taxi. En relació amb els caps de setmana el transport públic redueix la quota modal de manera molt notable fins a l'1,1%. Amb relació als modes ferroviaris s'observa un clar predomini del transport amb autobús, 0,9% davant dels modes ferroviaris, 0,3%. Els modes actius són un 1,1% del total els dies laborables i un 2,5% els caps de setmana dels quals 1,2% són amb bicicleta i un 1,3 a peu. Es pot concloure que la mobilitat interna de la Cerdanya es caracteritza per ser fortament motoritzada amb un ús reduït del transport públic amb un clar predomini de l'autobús.

Respecte a la quota modal dels desplaçaments intramunicipal. Durant els dies laborables els modes actius són els predominants amb un 61,5% dels quals un 0,3% són amb bicicleta. Un 37,6% es realitzen en transport privat i un 0,9% en transport públic. Els caps de setmana els modes actius representen el 70,1%, sent l'1,5% en bicicleta. El transport privat són el 29,7% i el 0,2% en transport públic en autobús. L'augment dels desplaçaments en modes actius i en especial el fort increment dels desplaçaments en bicicleta els caps de setmana pot indicar un major ús d'aquests modes de transport per a activitats d'oci i/o recreatives.

Figura 2.45. Quota modal en funció de la tipologia de desplaçaments 2025

Font: Elaboració pròpia. Generalitat de Catalunya, 2025.

Alt Pirineu

Amb relació a la quota modal dels desplaçaments intercomarcals amb Cerdanya, és a dir els desplaçaments entre la comarca de la Cerdanya i les altres comarques que pertanyen a l' Alt Pirineu i Aran, podem veure una important hegemonia del transport privat. En els dies laborables el transport privat representa el 85,1% dels desplaçaments i el cap de setmana representen el 100%. Durant els dies laborables, el 14,9% del total representa el transport públic, del qual l'11,6% és l'autobús interurbà i el restant 3,3% representa altres tipus d'autobusos, com per exemple el transport escolar, transport d'empresa i autocar. La falta de transport públic durant els caps de setmana pot ser explicat amb aquestes últimes dades, ja que són modes de transport relacionats amb escola i treball.

Externs

Els desplaçaments externs a l' Alt Pirineu i Aran mostren una distribució més àmplia dels modes de transport en comparació amb les relacions territorials anteriors. De fet, en els dies laborables el 54,1% representa el transport privat, el 30% mobilitat activa i el 16% transport públic. Durant el cap de setmana el transport privat representa el 69%, mobilitat activa el 24,2% i transport públic el restant 6,7%. El transport públic amb destinacions externes durant dies laborables inclou diverses tipologies de transport. La base de dades indica el metro com el principal, amb un percentatge del 8,4%. Com ja hem verificat (veure 1.3. Infraestructura de mobilitat), la Cerdanya no té el

sistema de metro al seu territori, aleshores aquests números junts amb els de mobilitat activa són deguts al que representen part del desplaçament total que una persona ha de fer per anar o venir de la Cerdanya. L'autobús urbà és el segon transport públic més utilitzat en els dies laborables (2,0%) seguit del taxi (1,5%), ferrocarril (1,4%), Renfe Rodalies (1,3%), autobús interurbà (0,9%) i Renfe (0,4%). En el cap de setmana l'únic transport públic usat és *altres tipus d'autobusos*.

Podem concloure que la Cerdanya presenta una forta motorització de la seva mobilitat. El vehicle privat és l' opció predominant en totes les tipologies de desplaçaments a excepció d' aquells que comencen i acaben en el propi municipi, en aquests la mobilitat activa és la predominant. Destaca el fort ús del transport privat per als desplaçaments intermunicipals i els de la Cerdanya amb la resta de l' Alt Pirineu i Aran.

Respecte al transport públic s'observa com els dies laborables l'ús d'aquest és major com més allunyat és la destinació. Aquesta dinàmica no es desenvolupa tan intensament els caps de setmana. Aquest factor podria estar relacionat amb la reducció de l'oferta de transport públic per als desplaçaments interns de la comarca i durant els caps de setmana (per a més informació veure' n 1.3).

Finalment, la mobilitat externa demostra un major ús de transport públic i actiu en alguna de les etapes dels desplaçaments. Aquest menor ús del transport privat per als desplaçaments externs confirma la dinàmica descrita anteriorment.

2.4.6 Teletreball i mobilitat laboral

Amb relació al teletreball un 17,9% de la població ocupada de la Cerdanya confirma que realitza teletreball o ho ha realitzat. La Cerdanya és la comarca amb més percentatge de l'Alt Pirineu i Aran. Els dies amb més teletreball són divendres i dilluns, dies continus als caps de setmana. Un 60% de les persones que realitzen teletreball ho fan divendres i un 54,9% els dilluns. Aquesta dinàmica pot suggerir l'ús del teletreball com a forma d'allargar els caps de setmana utilitzant en part les segones residències de la comarca.

Cal destacar que un 7,6% de les persones de la Cerdanya han deixat o descartat una oferta de treball a causa de temes de transport. Els 3 motius principals a partir de l'enquesta de selecció múltiple de Generalitat de Catalunya (2025) són: 59,9% per una oferta de transport públic inadequada, un 49,4% perquè estava massa lluny i un 24,4% perquè no disposa de cotxe. Aquestes dades posen en evidència la forta motorització de la mobilitat a la comarca, la reduïda oferta de transport públic i l'equitat que aquestes generen.

2.4.7 Motius de desplaçaments

Durant els dies laborables, el motiu de desplaçament més comú dels residents de la Cerdanya al seu territori i la resta de l'Alt Pirineu i Aran, és la tornada a casa amb el 45,1% dels desplaçaments, un 23,5% són desplaçaments relacionats amb mobilitat ocupacional (motius de treball i estudis), un 18,6% és mobilitat personal ineludible (compres quotidianes, acompanyar menors i/o majors d'edat) i un 12,8% mobilitat personal opcional. Els caps de setmana, per a aquest mateix tipus de desplaçaments, el motiu més comú és la tornada a casa amb un 48% dels desplaçaments, un 28,3% la mobilitat personal opcional, un 13,9% la mobilitat personal ineludible i un 9,8% la mobilitat ocupacional.

2.4.8 Ús de les infraestructures

Aquest apartat analitza les dades disponibles de l' ús de les infraestructures de mobilitat ferroviària i viària presents a la comarca. L'objectiu és poder obtenir informació rellevant sobre les oscil·lacions i intensitat dels fluxos de mobilitat en el territori d'estudi al llarg de l'any.

Infraestructura ferroviària

La comarca de la Cerdanya disposa d'infraestructura ferroviària que comunica els municipis d' Alp i Puigcerdà amb Barcelona, Osona, el Ripollès i França a través de la línia ferroviària R3 operada per Renfe Operadora. En aquest apartat s'analitza els fluxos i ús de les estacions ferroviàries de la comarca analitzada.

Taula 2.4. Fluxos de pujades i baixades diàries a les estacions ferroviàries de la Cerdanya

	Pujades	Baixades	TOTAL
La Molina	12	17	29
Urtx-Alp	2	7	9
Puigcerdá	113	79	192
La Tour de Carol	16	28	44
TOTAL	143	131	274

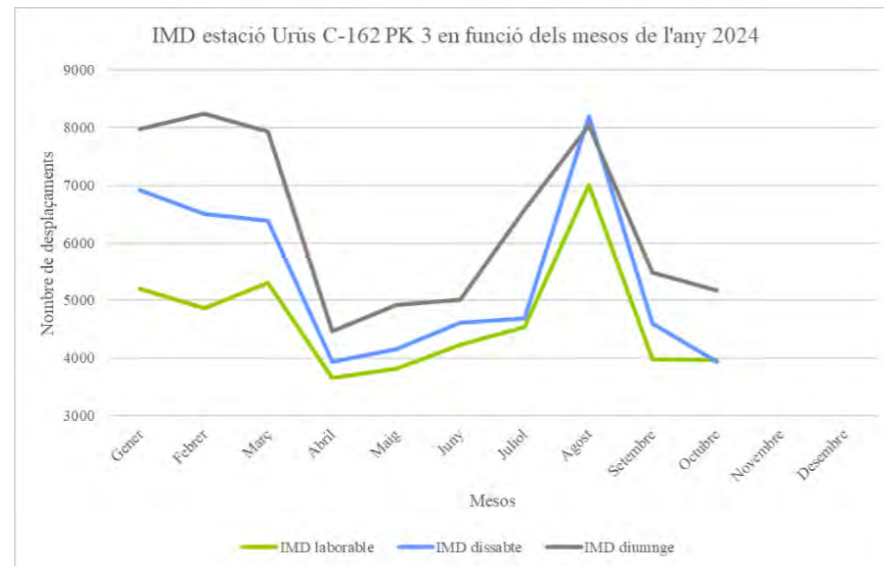
Font : Elaboració pròpia. Renfe Operadora, 2018

Les dades d'ús de les diferents estacions ferroviàries ens permeten corroborar el reduït ús del transport públic ferroviari per als desplaçaments interns i externs tal com s'ha explicat en l'apartat 2.4.5 Quota modal. Estem parlant de 274 desplaçaments diaris en ferrocarril en contraposició al total de desplaçaments que en determinats dies pot superar els 60.000 viatges diaris. En relació amb la distribució d'aquests desplaçaments ferroviaris destaca clarament l'estació de Puigcerdà amb el 70% dels viatges totals. Finalment, cal destacar l'estació de la Molina amb 29 usuaris i l'estació de La Tour de Carol amb 29 persones usuàries, aquesta estació enllaça amb altres línies ferroviàries turístiques, de curt i llarg abast al llarg de territori francès.

Ús de les infraestructures viàries

En aquest apartat s'analitzen les dades relatives a l'estació permanent d'aforament de la Generalitat de Catalunya (2024) al punt quilomètric 3 de la carretera C-162 al municipi d'Urús. L'objectiu és analitzar les dades de la intensitat mitjana diària (IMD) de vehicles d'aquesta via en els diferents moments de la setmana (laborable, dissabte i diumenge) així com en els diferents mesos de l'any. Les dades d'aquest punt d'aforament són d'especial interès ja que aquesta carretera enllaça la sortida del túnel del Cadí amb Puigcerdà, Alp i altres municipis de la província de Girona.

Figura 2.46. IMD de l'estació d'Urús en funció dels mesos de l'any 2024

Font: Elaboració pròpia. Generalitat de Catalunya, 2025.

Analitzant les dades es pot corroborar una forta oscil·lació dels fluxos de mobilitat en funció del dia de la setmana analitzat com es descriu en l'apartat 2.4.1 (Desplaçaments externs). Les diferències entre els diferents dies de la setmana són especialment intenses en els mesos d'hivern i de temporada de ski amb un gran predomini dels desplaçaments durant els diumenges. El diumenge és el dia de la setmana en què es produeixen més desplaçaments a excepció del mes d'agost amb un fort creixement de la IMD els dissabtes i els dies laborables. Els dies laborables són els que menys oscil·lacions presenten a excepció del mes d'agost. Les dades ens permeten concloure que els mesos de temporada de ski també són les de més mobilitat a la comarca durant els dies laborals. La mobilitat els dissabtes i els diumenges és molt elevada durant la temporada de ski però també es produeix un pic molt important el mes d'agost. Aquest increment de mobilitat confirma la importància dels fluxos turístics i de segona residència a la Cerdanya, especialment els diumenges per la tornada a la residència principal. El mes d'agost augmenten els desplaçaments els dies laborables possiblement com a conseqüència de les vacances d'estiu.

Finalment, cal destacar que el mes de l'any amb menor diferència entre el cap de setmana i els dies laborables és abril. Aquest fet al costat de la reducció en números absoluts dels desplaçaments ens pot indicar que abril és el mes amb menor fluxos turístics coincidint amb el final de la temporada d'esquí.

3 IDENTIFICACIÓ DELS RECURSOS TERRITORIALS

3.1 EVOLUCIÓ DEL TURISME A LA CERDANYA

En el següent apartat es desenvolupen les transformacions socio territorials i físiques de la Cerdanya i la seva vinculació amb l'evolució del turisme a la comarca. Posteriorment, s'examinen les principals característiques del turisme, a partir de tres eixos estructurants: l'oferta, la demanda i les condicions laborals.

3.1.1 Història del turisme a la Cerdanya

A partir de la classificació proposada per Jaume Font (2012) i Prat Forga (2018), l'evolució del turisme a la Cerdanya es pot dividir en quatre períodes: la fase de sorgiment del turisme i recessió; la fase d'expansió del turisme de neu; la fase de connectivitat, massificació i expansió de segona residència; i la fase de maduresa i reconfiguració.

Fase de sorgiment del turisme i recessió (finals XIX– 1943)

El turisme a la Cerdanya es remunta a finals del segle XIX. (Garay Tamajón, L. A., & Cànoves i Valiente, G, 2013) L'activitat turística es considera anticipada en comparació amb altres zones de muntanya ubicades al Pirineu, aspecte que s'explica per la primerenca connectivitat a través del ferrocarril que connectava Barcelona i la Torre de Querol (França), i el trajecte de la qual recorria localitats com Camprodon, Puigcerdà o Ripoll (Font-Garolera, 2011). Els temps de desplaçament i la connectivitat que oferia el ferrocarril eren superiors en comparació amb altres zones de l'interior. En aquest context, les classes burgeses i acomodades de Barcelona i àrees urbanes de mitjana proximitat van començar a considerar el territori que actualment conforma la Cerdanya com una destinació d'estiu i repòs, idoni per millorar les condicions de salut minvades per l'ambient contaminat de la ciutat industrial (Chadefaud, 1987).

Aquest procés inicial va establir les bases del turisme de neu que va sorgir entre els anys 1908 i 1910, promogut com una pràctica que combina natura i salut i que va introduir una nova activitat en un territori tradicionalment rural (Cànoves, 2021). L'arribada del ferrocarril a Puigcerdà el 1922 va facilitar l'accés de clubs de muntanya com el Centre Excursionista de Catalunya o la Unió Excursionista, els membres del qual anaven a les muntanyes per practicar esquí. (Enric Quílez; Apunts sortida de camp, 6 d'Octubre, 2025).

Figura 3.1. Pràctica de l'esquí a la Molina el 1925

Font: Sagarra i Plana, J. M. (1925). Pràctica de l'esquí [Fotografia, negatiu de gelatina de plata sobre plàstic]. Arxiu Nacional de Catalunya, col·lecció "Imatges d'Europeana Photography". <http://hdl.handle.net/10687/415094>

En aquest marc, Puigcerdà es va consolidar com una destinació clau, freqüentada per burgesos que van començar a construir cases senyoriales, principalment *xalets*, amb funció de segona residència. La seva ocupació es donava principalment en els mesos d'estiu: juliol, agost i setembre. Entre les ofertes que es disposaven destacaven les aigües termals i la idea de descans. La pròpia possessió d'aquestes era un mitjà que generava distinció de classe i recalava l'estatus social dels qui els habitaven. (Isabel de Villalonga, 2022).

Aquesta activitat turística incipient no va ser lineal, sinó que va experimentar processos de recessió i estancament pels efectes vinculats a la Primera Guerra Mundial, que va alterar la mobilitat internacional i va afectar les economies locals (Cazes, 1992). A això se li va sumar la crisi econòmica d'entreguerres, la repercussió de les quals en les zones de muntanya va frenar inevitablement les inversions i va reduir la despesa de les classes urbanes viatgeres (Barceló, 2000). Després de concloure la Guerra Civil Espanyola, també es va aturar el flux de visitants i es van deteriorar infraestructures, provocant un retrocés generalitzat de l'activitat turística als Pirineus (Valiñas, 2015).

Fase d'expansió del turisme de neu (1943–1984): La Molina i Masella

Posteriorment al període de recessió, una de les fites que va impulsar la pràctica dels esports de neu al Pirineu va ser la instal·lació dels primers remuntats mecànics. El primer remuntant a la Cerdanya es va construir el 1937 a Font Romeu, com a iniciativa francesa, avançant-se a Espanya en aquest tipus de desenvolupament. Tanmateix, alguns anys després, el 1943, es va instal·lar a la pista de Fontcanelata el primer telesquí de l'Estat espanyol, marcant un pas significatiu en la modernització de la infraestructura de muntanya a Catalunya i Espanya. (Pierre Parent; Apunts sortida de camp, 8 Octubre, 2025).

La pista de Fontcanelata és part de l'estació d'esquí de la Molina, inaugurada simultàniament amb l'obertura del remuntat. La Molina va tenir èxit des d'un inici, la qual cosa va permetre que l'esquí evolucionés d'una activitat esportiva individual a una activitat turística organitzada. Això va estar recolzat pel creixent component comercial, la qual cosa va atraure progressivament més visitants a la comarca.

Anys després, el 1968, i en vista de l'èxit de la Molina, es va inaugurar l'estació de la Masella. Amb això la Cerdanya es va consolidar com una destinació turística rellevant associada a la neu. Això va influir que grans inversors s'interessin per projectes associats a l'esquí, entre ells es pot destacar Josep Maria Bosch, qui va ser propietari de la Masella fins a la seva mort el 2015. (Apunts sortida de camp, 7 octubre 2025)

Fase connectivitat, massificació i expansió de segona residència: 1984 (Túnel de Cadí) – 2008

Amb el passar dels anys i la massificació del transport particular més persones podien accedir a la Cerdanya i a altres indrets del Pirineu. No obstant això, la millor alternativa seguia sent el ferrocarril, ja que la carretera que unia el Ripollès amb la baixa Cerdanya passava pel Coll de Toses, un camí perillós i sense asfaltar per aquella època. (García Rifà, 2020). En aquest context, es va construir el segon túnel més llarg de Catalunya: el Túnel del Cadí. Aquest va ser inaugurat el 1984, i va tenir la finalitat d'establir una connexió i millorar la mobilitat entre la Cerdanya i el Berguedà. Això també va fer que es milloressin les connexions amb Girona i Barcelona, ciutats d'on provenien la major part de visitants que practicaven esports d'hivern a la Cerdanya. (Joan Comelles ; Apunts sortida de camp, 6 octubre, 2025)

La suma d'aquests factors va consolidar la construcció i adquisició de segones residències (Díaz, 2021), especialment després de l'obertura del túnel. L'existència d'aquest model d'habitatge no només impulsava la compra d'un cotxe, sinó que també fomentava la freqüentació per part dels seus residents. A més, amb el túnel, la segona residència es trobava en un perímetre geogràfic accessible, a poques hores en vehicle privat del centre de les ciutats catalanes.

La massificació del turisme de neu a la comarca es deu a la facilitat de connexió i mobilitat que va generar aquesta infraestructura. L'esport de neu i la muntanya van constituir els principals elements d'atracció turística (Cerdanya.s.f.); com més accessible es fa la zona, més gran és la demanda de visitants i, en conseqüència, de segones residències. Això va generar un creixement en el sector serveis enfocat en el turisme i en el sector de construcció per la proliferació de nous habitatges, principalment d'ús de segona residència (La Vanguardia, 2023; Diari de Girona, 2025; Regió 7, 2023)

Fase de maduresa i reconfiguració: 2008 – actualitat

Durant els primers anys del segle XXI, a la Cerdanya es comencen a percebre problemes relacionats amb el monocultiu del turisme de neu, sector on el territori s'ha especialitzat. El model turístic, juntament amb el fenomen de les segones residències, mostra signes de saturació, tornant-se dependent de l'estacionalitat i vulnerable al canvi climàtic. Així mateix, es consolida la dependència de l'activitat econòmica local cap a aquest sector. Aquesta situació genera un elevat impacte ecològic a la comarca pel consum energètic i de recursos com l'aigua, per l'ús de canons de fabricació de neu artificial. (Steiger, R., Scott, D. & Abegg, B. 2017)

Un episodi recent que il·lustra aquesta dependència va ser la temptativa de convertir la zona en seu dels Jocs Olímpics d'Hivern del 2030. Mentre la Generalitat de Catalunya, el COE i diversos ajuntaments defensaven les olimpíades com a oportunitat de desenvolupament econòmic i valorització del paisatge, altres sectors van alertar sobre els impactes climàtics i la major dependència del turisme de neu. Així mateix, s'assenyalava la manca de sostenibilitat del model olímpic i el seu impacte paisatgístic i ecològic. Segons 20 minuts (2023), gairebé 200 científics van signar en contra de la celebració dels Jocs Olímpics d'Hivern 2030 al Pirineu, alertant de riscos ambientals, canvis climàtics i sobre dependència del turisme de neu. Finalment, el projecte es va descartar, evidenciant els límits del monocultiu turístic a la Cerdanya i la necessitat de reorientar el model cap a alternatives diversificades i sostenibles.

Paral·lelament, la massificació turística i l'augment del parc de segones residències ha encarat la vida dels pobladors habituals i dificultat l'accés a habitatge per als qui volen residir al territori. Això també ha generat que les dades de l'Institut Nacional d'Estadística mostrin que als municipis més turístics els habitatges habitats tot l'any representin només el 20% del total (Spa, 2023).

Figura 3.2. Mural de la campanya *Stop Jocs Olímpics d'hivern 2030*

Font: Arran. (2022). Mural – *Stop Jocs Olímpics d'hivern 2030* [Fotografia]. Wikimedia

Commons. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mural_Arran_-_Stop_Jocs_Ol%C3%ADmpics_d%27hivern_2030.jpg

Aquest escenari ha impulsat que a la Cerdanya s'ofereixin activitats diversificades que reconfiguren el model turístic tradicional. La descentralització del turisme fomenta activitats a l'aire lliure, esports no vinculats a la neu i la valoració del patrimoni cultural local. Alhora, s'han desenvolupat nous instruments de planificació territorial i projectes transfronterers que busquen gestionar els fluxos turístics de manera equilibrada, reduir la dependència de l'esquí i garantir la preservació del paisatge pirinenc. En aquest context, l'apartat següent caracteritza l'oferta turística de la comarca (*Generalitat de Catalunya, 2023; Observatori del Turisme a Catalunya, 2022*).

3.1.2 Oferta turística de la Cerdanya

La comarca de la Cerdanya té la particularitat d'oferir una oferta turística variada. Algunes d'aquestes activitats tenen caràcter permanent i es poden gaudir durant tot l'any, mentre que d'altres presenten una marcada estacionalitat vinculada a les condicions climàtiques. A continuació, es presenta un quadre on s'identifiquen i organitzen les principals activitats turístiques desenvolupades, juntament amb la seva estacionalitat i el perfil predominant dels visitants.

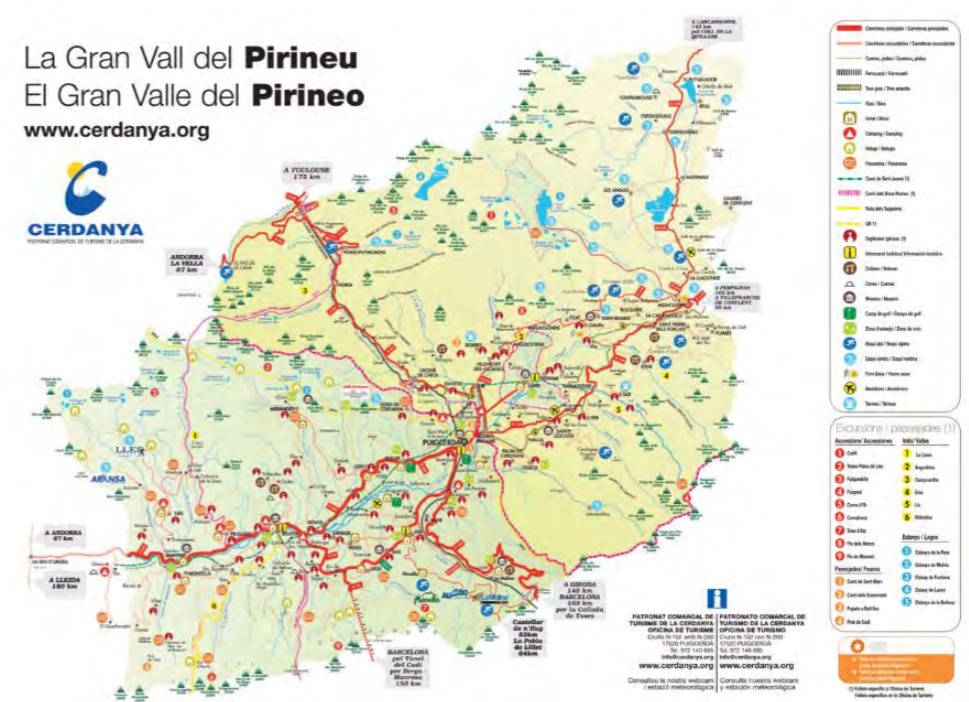
L'activitat turística, tot i que pot estar motivada per un interès concret, no necessàriament es limita a un sol fi. Una persona pot viatjar a la Cerdanya amb la idea de practicar únicament un tipus de turisme, però la diversitat de propostes al territori permet combinar diferents experiències en un mateix viatge. Per exemple, en una estada de diversos dies o setmanes, és possible alternar entre activitats associades a esports d'hivern, la gastronomia local i el descobriment del patrimoni històric (Turisme Cerdanya, 2025). Aquesta transversalitat de l'oferta reforça la riquesa turística de la regió. En el següent mapa es mostra la distribució d'oferta turística a la Cerdanya:

Taula 3.1. Oferta d'activitats turístiques a la Cerdanya: temporada i públic objectiu

Nº	Tipus	Estacionalitat	Perfil turista
1	Esquí y snowboard	Hivern	Famílies, esportistes i joves
2	Ciclisme: carretera, MTB, descens, gravel	Primavera, estiu i tardor	Esportistes i joves
3	Enoturisme	Anual, principalment tardor (collita)	Adults
4	Gastronomia local	Anual	Famílies, adults i joves
5	Rural i camp	Estiu i primavera	Famílies
6	Històric – patrimonial	Anual	Famílies, adults i joves
7	Festivitats i fires	Dates puntuals	Famílies, adults i joves
8	Senderisme i trekking	Primavera, estiu i tardor	Esportistes i famílies
9	Termalisme	Anual	Adults
10	Observació de flora y fauna	Primavera, estiu i tardor	Amants de la natura, famílies i fotògrafs
11	Pesca esportiva i caça regulada	Primavera, estiu i tardor	Adults
12	Golf	Primavera, estiu i tardor	Adults
13	Pràctica eqüestre	Primavera, estiu i tardor	Famílies, adults i joves
14	Vol en globus aerostàtic	Primavera, estiu i tardor	Adults i joves

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de Turisme Cerdanya i treball de camp. Consell Comarcal de la Cerdanya. (s.f.). Turisme Cerdanya. <https://cerdanya.org/>

Mapa 3.1. Distribució de l'oferta turística

Font: Patronat Comarcal de Turisme de la Cerdanya. (s.f.). *La Gran Vall del Pirineu* <https://calrei.cat/wp-content/uploads/2020/07/Mapa-LA-CERDANYA-Cat-i-Cast-OK.pdf>

La distribució d'activitats turístiques s'estén a tota la comarca, tot i que presenta variacions segons la concentració de serveis representats al Mapa 3.1. En alguns municipis s'observa una major presència d'icones vinculades a recursos i equipaments, la qual cosa indica àrees amb major intensitat d'ús turístic. Aquesta diferenciació territorial evidencia com l'estructura de l'assentament i l'entorn natural influeixen en la configuració de l'oferta.

Les activitats turístiques segueixen la mateixa lògica de varietat i distribució territorial. El Mapa 3.1 mostra zones d'esquí, rutes senyalitzades per a senderisme, àrees termals, espais d'oci i llocs panoràmics, juntament amb referències culturals com temples, dòlmens i museus. Aquesta combinació de propostes recreatives i patrimonials permet integrar activitats de natura i cultura en una mateixa experiència turística.

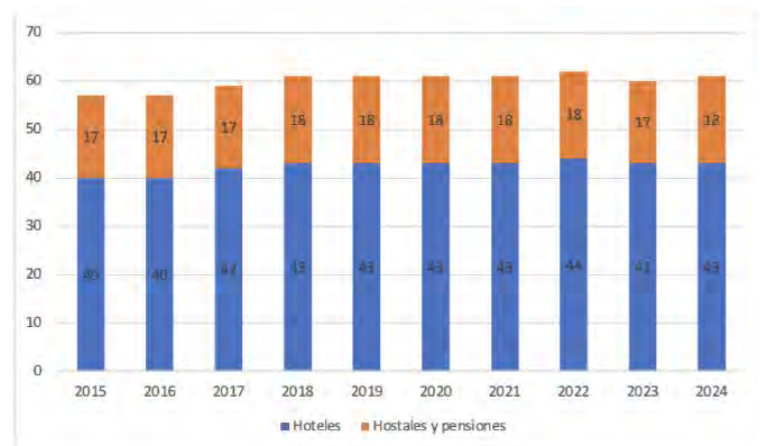
L'allotjament també s'organitza de manera diversificada, permetent diferents tipus d'estada segons el que apareix en la cartografia. S'identifiquen hotels, càmpings i refugis distribuïts en diferents punts de la comarca, la qual cosa permet cobrir necessitats variades dins d'un mateix territori. Aquesta diversitat d'opcions facilita l'adaptació de la visita a diferents perfils i modalitats de viatge.

Segons l'Institut d'Estadística de Catalunya un establiment hoteler és el lloc on es presta servei d'allotjament temporal a usuaris turístics, com a establiment únic o com a unitat empresarial d'explotació amb els serveis turístics corresponents (Idescat, 2025). Això inclou, d'una banda, els hotels i, de l'altra, els hostals i pensions. La diferència entre ambdós rau en el fet que els hotels poden comptar amb serveis complementaris i estan classificats en categories mitjançant estrelles, mentre que els hostals i pensions, a causa de la seva mida o estructura, no assoleixen els nivells exigits pels hotels. Així mateix, l'oferta hotelera es pot segmentar segons la disponibilitat d'establiments i de places: el primer fa referència al nombre d'allotjaments, mentre que el segon correspon al nombre total de llits disponibles.

L'oferta d'establiments turístics com la de places turístiques a la Cerdanya s'ha mantingut estable entre el 2015 i el 2024 per la qual cosa no ha presentat variacions significatives. Així mateix, els hotels concentren la major part d'establiments i places disponibles, mentre que els hostals i pensions tenen una participació menor. En termes generals, l'estructura i la capacitat d'allotjament turístic a la Cerdanya mostra estabilitat durant la dècada. Cal destacar que aquesta estabilitat no ha presentat variacions significatives pre i post pandèmia el que suggereix una consolidació del model d'oferta existent.

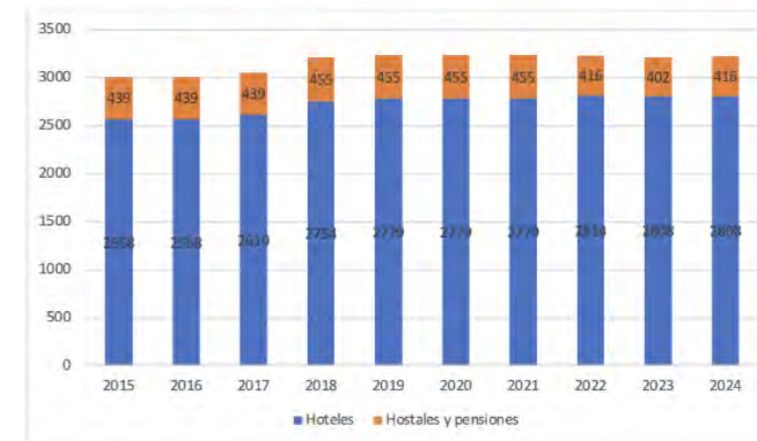
Aquesta estabilitat suggereix un model d'establiment hoteler consolidat en els quals no s'observen processos significatius d'expansió (augment de places). Això reforça el predomini d'un format d'allotjament més estandarditzat i amb majors serveis.

Figura 3.3. Oferta d'establiments turístics a la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), (2025). *Estadísticas de Cataluña*. Generalitat de Catalunya. <https://www.idescat.cat>

Figura 3.4. Oferta de places turístiques a la Cerdanya

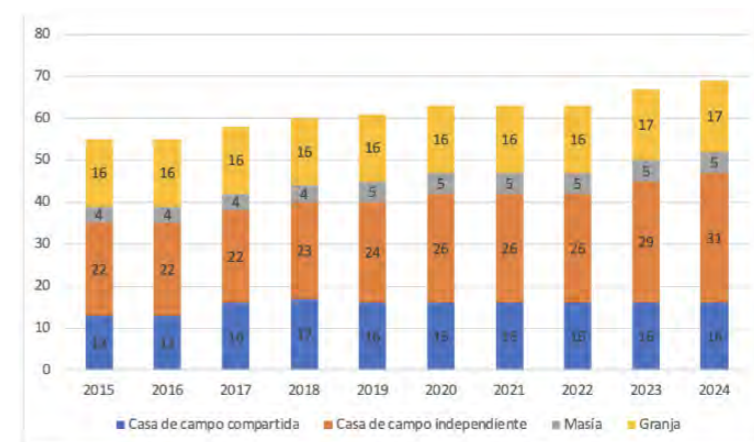

Font: Elaboració Pròpia amb dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), (2025). *Estadísticas de Catalunya*. Generalitat de Catalunya. <https://www.idescat.cat>

Segons l'Institut d'Estadística de Catalunya en el camp d'allotjament turístic s'entén per turisme rural a l'establiment situat en el medi rural dins d'un nucli poblacional de menys de 2000 habitants o aïllat, i que s'estableix en edificacions preexistantes a 1950 (Idescat, 2025). Aquests poden categoritzar-se en cases de camp compartides, cases de camp independents, masies i granges.

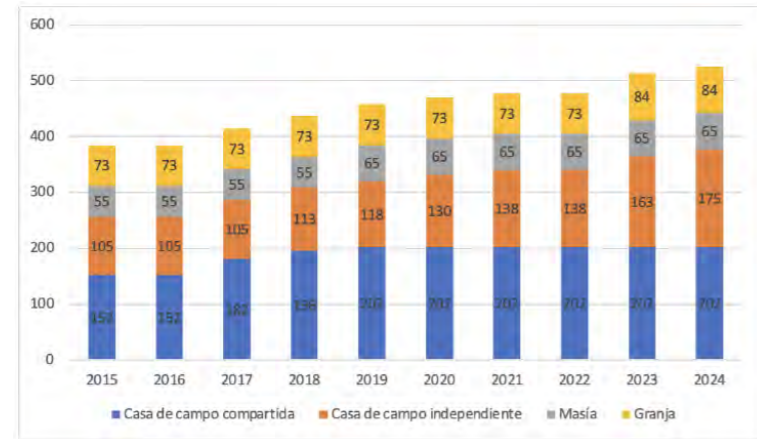
En desglossar els gràfics s'identifica que l'oferta d'establiments rurals ha presentat un continu creixement entre el 2015 i el 2024, principalment en cases de camp independent. En paral·lel, la quantitat de places rurals també ha augmentat progressivament, consolidant les cases de pagès compartides i les cases de camp independents com les modalitats amb més disponibilitat de places. En conjunt, i en comparació amb l'oferta d'establiments hotelers, l'oferta de turisme rural mostra una major tendència de creixement. Aquest creixement s'associa a la recerca d'allotjaments més vinculats al paisatge i la tranquil·litat. Això evidencia una diversificació i consolidació d'aquest tipus d'allotjament.

Figura 3.5. Turisme rural a la Cerdanya: oferta d'establiments

Font: Elaboració Pròpia amb dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), (2025). *Estadísticas de Catalunya*. Generalitat de Catalunya. <https://www.idescat.cat>

Figura 3.6. Turisme rural a la Cerdanya: oferta de places

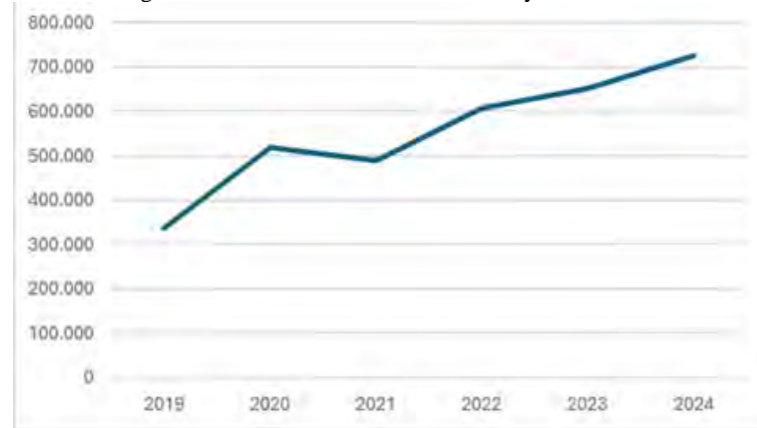
Font: Elaboració Pròpia amb dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). (2025). *Estadístiques de Catalunya*. Generalitat de Catalunya. <https://www.idescat.cat>

3.1.3 Demanda turística a la Cerdanya

D'acord amb dades de la plataforma Intel-litur (s.f.), la Cerdanya, és visitada per un percentatge considerable de turistes a l'any, sent la segona comarca dels Pirineus catalans que més volum de turistes va rebre l'any 2024, amb un 15,99% darrere de l'Alt Empordà amb un 46,39%, d'un total anual de 5 milions de turistes. La Val d'Aran va ocupar el tercer lloc amb un 9,28%.

En particular, el nombre total de turistes que rep any rere any la Cerdanya ha anat en progressiu augment. Com és possible veure en el gràfic que es mostra a continuació, la tendència, excepte per l'any 2021, a causa de les restriccions de la pandèmia, ha estat de constant creixement. Si l'any 2019 la comarca era visitada per 337.000 turistes, el 2024 es va duplicar aquesta quantitat amb 726.000.

Figura 3.7. N° total de turistes entre els anys 2019 a 2024

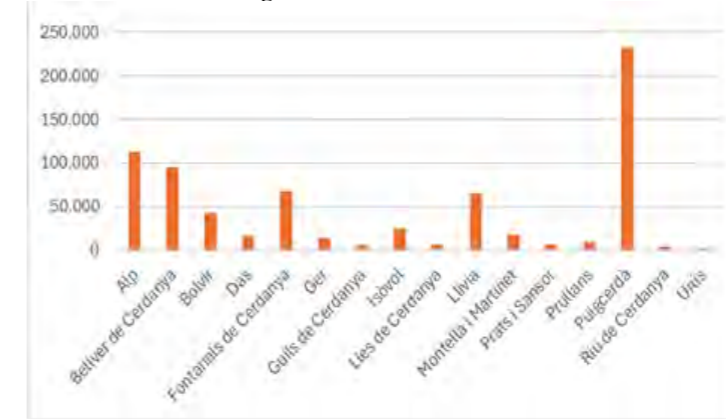

Font: Elaboració pròpia en Intel-litur a partir d'estadística experimental volum de turistes en base a la posició telèfon mòbil de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) (2025). *Estadística experimental basada en la posició de telèfons mòbils* INE. <https://www.ine.es>

En analitzar les dades del total de turistes que van visitar la Cerdanya el 2024, l'últim any de què es disposen dades, és possible identificar quins municipis van concentrar la major quantitat de turistes, associat a la major oferta d'allotjament, serveis i proximitat a les pistes d'esquí. Encapçala Puigcerdà, com a principal nucli urbà de la comarca, amb un 32%, seguit d'Alp, amb la seva important infraestructura per a esports de neu, amb un 15%, i Bellver de Cerdanya, com a segona cap comarcal, amb un 13%. Els municipis amb menys visitants són Urús, Riu de Cerdanya

i Guils de la Cerdanya, que no superen l'1%. Cal assenyalar que no es va tenir en compte l'ajuntament de Meranges en no tenir dades del 2024, considerant les dades del 2023, no va arribar a superar els 600 turistes.

Figura 3.8. N° de turistes 2024

Font: Elaboració pròpia en Intel-litur a partir d'estadística experimental volum de turistes en base a la posició telèfon mòbil de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) (2025). *Estadística experimental basada en la posició de telèfons mòbils*. INE. <https://www.ine.es>

En revisar el país de procedència, la majoria dels turistes procedeixen de Catalunya, per la rodalia i les facilitats d'accés. En segon lloc, els turistes procedents de França, podent-se també considerar com un turisme de proximitat. En tercer lloc, hi ha la resta dels turistes del territori espanyol, i finalment de la resta d'Europa, provinents d'Andorra, Regne Unit, Països Baixos, Alemanya i Luxemburg (Intel-litur s.f.). Si es considera la mitjana total de visitants a la Cerdanya entre els anys 2019 i 2024, aproximadament el 86% de turistes provenien de Catalunya, mentre que un 10% de França, un 2% de la resta del territori espanyol i menys d'un 2% d'altres parts de l'Europa.

Taula 3.2. Percentatge de visitants anuals per país a la Cerdanya

Any/país d'origen	Catalunya	França	Espanya (sense Catalunya)	Reste d'Europa
2019	87,52	9,26	1,78	1,44
2020	85,55	10,78	2,7	0,97
2021	89,17	8,78	1,03	1,02
2022	86,88	8,84	3,06	1,22
2023	85,2	11,56	2,72	0,52
2024	84,38	11,32	1,99	2,04

Font: Elaboració pròpia en Intel-litur a partir d'estadística experimental volum de turistes en base a la posició telèfon mòbil de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) (2025). *Estadística experimental basada en la posició de telèfons mòbils*. INE. <https://www.ine.es>

Cal destacar la importància del mercat francès, sent més dominant a la Cerdanya que a la resta del Pirineu, amb més del 85% del total de turistes estrangers que arriben a la vall, una dada que posa en evidència la dependència d'un únic país emissor i el repte de diversificar l'origen dels visitants.

Sobre les pernoctacions, un estudi dels patrons de mobilitat dels pirineus de Girona (Patronat de Girona et al. 2022), que va analitzar els patrons de mobilitat entre el març del 2019 i el febrer, va detectar que un 85% de les persones que visiten la Cerdanya realitzen almenys una pernoctació. Les localitats on es dona més volum de pernoctacions són Puigcerdà, Alp, Bellver i Llúvia, relacionat amb la major disponibilitat d'allotjaments turístics.

Pel que fa al perfil sociodemogràfic, el mateix estudi (Patronat de Girona et al. 2022) assenyala que els visitants són majoritàriament homes (54%) davant el 46% de dones. Quant a l'edat, la franja amb major representació és la que va dels 33 als 44 anys (20%), seguida per 45-54 anys (18%), menys de 18 (17%) i majors de 65 anys (16,7%). De l'anterior es pot inferir una presència important de famílies amb infants.

Una de les característiques del turisme a la Cerdanya és la seva estacionalitat, això vol dir que es concentra la seva demanda en determinats períodes de l'any, principalment associat a la temporada de neu (obertura de centres d'esquí entre finals de novembre o començaments de desembre i tancament a finals de març o començaments d'abril), festius (festa de Tots Sants, Nadal, nit de Cap d'Any, pont de la Puríssima, entre d'altres, i la temporada d'estiu, amb més importància del mes d'agost).

D'acord amb la informació recopilada per Intel-litur (2024), l'estacionalitat de l'any 2024 (percentatge de turistes que van visitar la Cerdanya durant els dos mesos de més afluència turística) és d'un 23,1%. Si prenem com a referència els dos últims anys (2023 i 2024) el mes que va concentrar major nombre de visitants va ser el mes de gener amb 75.000 i 90.000 visitants respectivament, que es pot deure tant la temporada de neu com a les festes de Nadal i cap d'any. El segon mes amb més freqüentació va ser agost amb 74.000 i 76.000 respectivament.

3.1.3 Condicions del trabajo turístico en la Cerdanya

Les dades disponibles per a la comarca a IDESCAT indiquen que, el 2022, 9.243 persones estaven ocupades i 556 desocupades d'un total de 9.799 de població activa. De la població ocupada, el 53% eren homes (4.968) i el 47% dones (4.275). Pel que fa a la nacionalitat, el 89% dels ocupats eren espanyols (8.181) i l'11% estrangers (1.062). Els dos sectors amb major nombre d'ocupats van ser els serveis, que van concentrar el 80% del total (7.392 persones), seguits de la construcció amb el 12% (1.119 persones). D'aquest sector 801 persones que treballen tenen nacionalitat estrangera, representat el 10,83% del total de treballadors del sector.

També és possible classificar la població ocupada per activitat econòmica. L'any 2022, es veu una predominança del sector terciari, associat al turisme. En particular, l'hostaleria amb 1.553 (16,8%), seguida pel comerç amb 1.488 (16,15%). En tercer lloc, la construcció emprava 1.116 persones (12,07%), en relació amb la construcció de segona residència. De l'hostaleria, 1.179 persones tenien nacionalitat espanyola i 354 estrangera. En el cas del comerç, 1.305 eren de nacionalitat espanyola i 180 estrangera.

Si revisem particularment l'activitat econòmica on treballen els estrangers a la comarca l'any 2022 (Veure Taula X), és possible identificar que les cinc principals activitats, en ordre del nombre de persones, són l'hostaleria, la construcció, el comerç i reparació de vehicles; les activitats administratives i serveis auxiliars; i les activitats de les llars com a ocupadors de personal domèstic i activitats de les llars com a productors de béns i serveis per a ús propi (Idescat 2025). Respecte a aquesta última, és precisament el sector on major percentatge d'estrangers hi ha (30%) amb relació al nombre total de treballs existents que és 150.

Taula 3.3. Nombre de treballadors i treballadores de l'estranger per activitat econòmica d'establiment a la Cerdanya any 2022

Activitat econòmica d'establiment	Homes estrangers	Dones estrangeres	Total
Hostaleria	123	231	354
Construcció	177	9	186
Comerç i reparació de vehicles	93	87	180
Activitats administratives i serveis auxiliars	24	33	57
Activitats de les llars com a ocupadors de personal domèstic i activitats de les llars com a productors de béns i serveis per a ús propi	6	36	45

Font: Elaboració pròpia a partir Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). (2025). *Estadístiques de Catalunya*. Generalitat de Catalunya. <https://www.idescat.cat>

Cal assenyalar que totes aquestes dades no comptabilitzen el treball informal que s'ha documentat a la Cerdanya principalment realitzat per població estrangera el qual afecta un bon nombre d'activitats, especialment els serveis domèstics i els serveis de cura a persones d'edat avançada o infants. (Solé 2012), considerant a més el creixement progressiu de població estrangera que viu a la Comarca. Si l'any 2022 vivien 2.711 estrangers el 2024 en vivien 3.410, cosa que va significar un creixement en un 26% (IDESCAT, 2025).

Si bé no hi ha dades específiques sobre els salaris del sector turístic a la Cerdanya, el 2023 a Catalunya el salari mitjà brut anual dels treballadors assalariats del sector turístic a Catalunya és de 23.619,9 euros el 2023, una xifra un 20,4% inferior a la del conjunt del sector serveis (29.685,2 euros) i un 22,6% inferior a la mitjana de l'economia catalana (30.515,3 euros). Cal assenyalar que aquesta mitjana, no es distribueix uniformement al llarg dels diferents trams salarials, percebent la meitat de la població assalariada menys de 20.300 euros anuals. En revisar les dades de les províncies a les quals pertany la Comarca, el salari mitjà de Girona està per sobre dels 21.000 euros i el de Lleida en 17.773 euros, el més baix de les 4 províncies de Catalunya (Generalitat de Catalunya 2025).

En revisar els tipus de contracte (temporal o indefinit), a la comarca, el gràfic següent mostra que, entre el 2018 i el 2024, els contractes temporals predominaven de manera clara fins al 2021, amb xifres properes als 6.000 contractes temporals versus els 1.000 indefinits. No obstant això, a partir de l'any 2022, es produeix una inversió d'aquesta tendència, passant a augmentar de manera brusca els contractes indefinits (superant els 3.000 i sobrepasant els temporals). Probablement, les reformes laborals de l'any 2022 que van incentivar els contractes indefinits van tenir un efecte, especialment l'augment de fixos-discontinus en el sector turístic, consolidant una estructura una mica més estableix, tot i que encara marcada per l'estacionalitat.

Figura 3.9. Tipus de contractes a la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia a partir informació Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). (2025). *Estadístiques de Catalunya*. Generalitat de Catalunya. <https://www.idescat.cat>

Els accidents a la feina amb baixa mostren que durant l'any 2022 a la Cerdanya la major quantitat es concentra al sector serveis amb 114 casos, seguit per l'àrea de la construcció amb 68 casos; finalment, s'ubiquen la indústria i l'agricultura amb 20 i 9 casos respectivament. (IDESCAT, 2025) El predomini d'accidents en el sector serveis reflecteix que l'economia està orientada a activitats terciàries, i que accions preventives s'haurien de reforçar a causa de la demanda que hi ha en l'exercici d'aquest

En paral·lel, durant el mateix any, també s'identifica que les afiliacions al règim de seguretat social; és a dir, les persones que poden rebre beneficis com pensió, atenció sanitària, entre altres cobertures laborals, es concentren principalment en el sector serveis amb 5420 afiliats, seguit pel sector construcció amb 590, indústria amb 205 i, finalment, agricultura amb 15 (IDESCAT,2023). En aquest sentit, es manté una correlació entre el sector amb més números de treballadors afiliats i aquells on es registren accidents.

3.2 ACTIVITATS ECONÒMIQUES VINCULADES A LA TEMPORADA TURÍSTICA D'HIVERN (ESQUÍ I APRÈS-ESQUÍ)

3.2.1 Anàlisi històrica

El Pirineu català, i tot el conjunt del sistema muntanyós, constitueix un espai turístic singular a causa de les condicions geogràfiques específiques de la muntanya i a la configuració d'un turisme diferenciat que es fonamenta en la diversitat de recursos naturals (Palomeque, 1996). La situació turística a la Cerdanya en la temporada d'estiu mostra un caràcter descentralitzat respecte al turisme d'hivern. En aquest últim, les activitats es concentren de forma gairebé exclusiva a les estacions de ski i té la seva durada només amb la presència de neu.

El desenvolupament del turisme d'hivern a la Cerdanya, especialment de l'esquí alpí, s'ha d'entendre dins l'evolució general del turisme al Pirineu català. Durant bona part del segle XX, la neu va ser un recurs potencial poc aprofitat a causa de la limitada accessibilitat, la manca d'infraestructures i la inversió econòmica insuficient.

A finals dels 60 el sector turístic relacionat amb l'esquí d'alta muntanya va patir grans canvis tecnològics. La implementació de remolcadors per pujar les costa van permetre la popularització d'aquesta activitat, així com la seva expansió. Aquest canvi va implicar una nova dinàmica econòmica i social al territori, fent de l'esquí l'eix principal de l'economia turística.

Condicionades a múltiples factors físics dels Pirineus accentuats pel canvi climàtic, el model econòmic sobre l'esquí era inestable en els seus inicis. La inseguretat per garantir neu suficient per a la pràctica segura i prolongada va obligar les estacions de neu a implementar tecnologies de producció de neu artificial, emfatitzant la modernització dels esports d'hivern. És a partir dels anys 80 que aquest model turístic és més estable però alhora més dependent de les infraestructures i innovacions tècniques, així com del suport institucional. Així doncs, el paisatge de les pistes, com la La Molina i Masella, quedaran marcada per sempre pels seus canons de neu al llarg de les seves pistes.

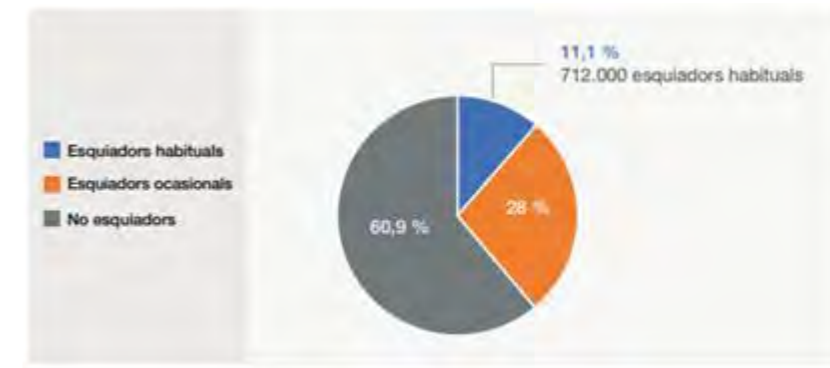
3.2.2 Activitats d'hivern

Les activitats de temporada de neu constitueixen un dels principals motors socials, econòmics i urbanístics de la Cerdanya. Les estacions de la Molina i la Masella atrauen un elevat flux d'esquiadors, generant ocupació estacional, inversions públiques i privades, i augmentant la valorització immobiliària i del sòl. La pràctica de l'esquí ha consolidat a la comarca una forta identitat territorial vinculada a l'hivern, sostinguda per una àmplia cadena de serveis: allotjament, restauració, comerços, transport, escoles d'esquí, activitats complementàries i espais d'après-ski. Aquest conjunt ha convertit la Cerdanya en una destinació atractiva per a turistes amb una renda elevada provinents de Barcelona, Girona i el sud de França, reforçant la seva rellevància econòmica (Palomeque, 1996).

Les activitats d'hivern associades al turisme generen un impacte superior que les activitats d'estiu a causa de diversos factors. Destaquen el pes històric que el turisme hivernal ha tingut en la configuració econòmica de la comarca, el desenvolupament d'infraestructures i tecnologies associades a les estacions d'esquí, i la consolidació d'un imaginari espacial centrat en la neu i l'esquí. Aquest marc cultural i simbòlic ha orientat l'esdevenir del territori, condicionant la seva organització i funcionalitat territorial.

Segons la Generalitat de Catalunya (2022), un 11,1% de la població catalana i un 28% ho fa de manera ocasional, evidenciant la gran demanda dels esports d'hivern (Figura 3.10). En aquest context, la Cerdanya compta amb un avantatge comparatiu fonamental: la seva proximitat a Barcelona, principal emissor d'esquiadors que es desplacen majoritàriament a les estacions de la Molina i la Masella, les quals es troben entre les més properes a la capital catalana amb un temps de viatge aproximat de dues hores, la qual cosa contribueix de manera decisiva a la seva centralitat als Pirineus catalans. (Mapa 3.2).

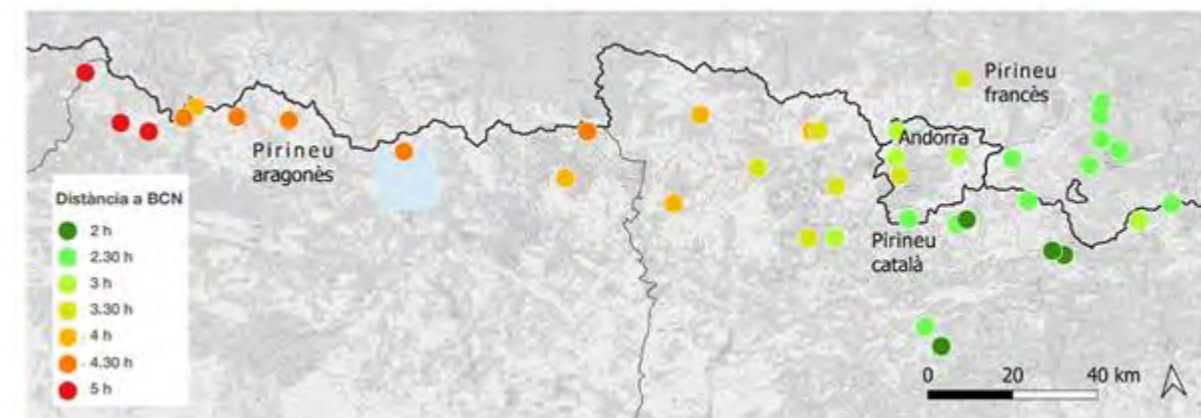
Figura 3.10. Percentatge d'esquiadors habituals

Font: El llibre blanc, Generalitat Catalunya (2022)

Aquests elements de context; la proximitat geogràfica i la cultura d'esquí en la societat catalana, han permès el desenvolupament de les activitats d'hivern com a motor turístic de la Cerdanya, la qual cosa ha influït en una sèrie de transformacions ambientals, econòmiques i socials de la comarca.

Mapa 3.2. Temps de viatge des de Barcelona a les estacions dels Pirineus

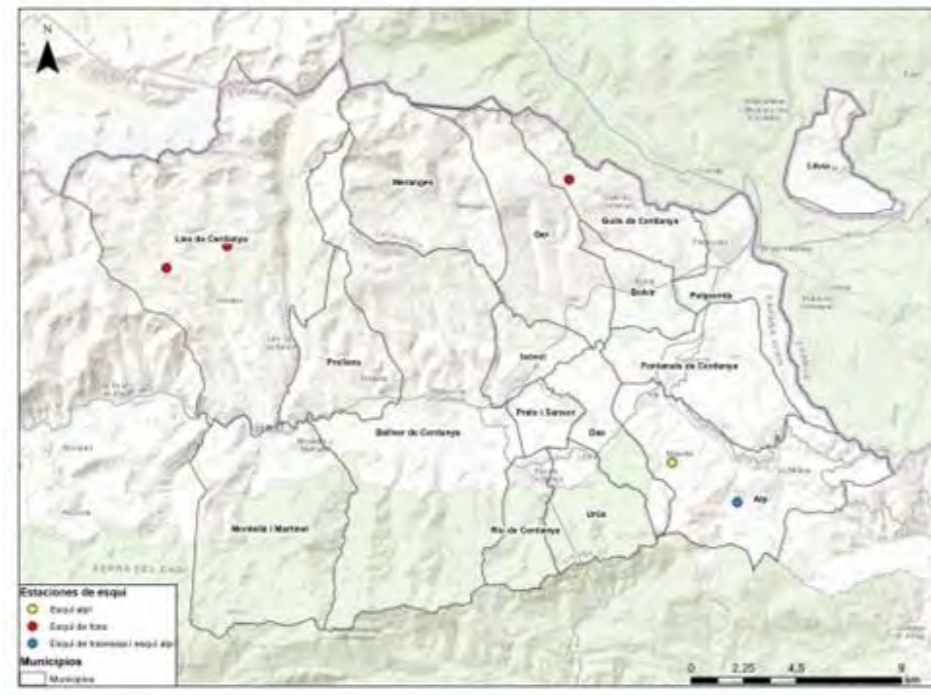
Font: El llibre blanc, Generalitat Catalunya (2022)

3.2.3 Principals tipologies de les activitats d'hivern

Esquí

La comarca de la Cerdanya compta amb les estacions d'esquí la Molina, Masella, Guils Fontanera, Lles de Cerdanya i Aransa, on és possible practicar esquí alpí, de fons i de travessia. (Mapa 3.3). A les estacions de la Molina i Masella s'ofereix esquí alpí i de travessia, mentre que a les estacions restants es practica esquí nòrdic.

Mapa 3.3. Tipus d'estacions d'esquí Cerdanya

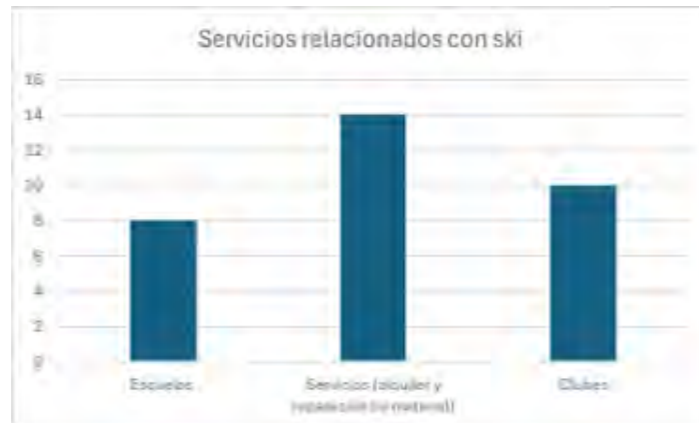

Font: Elaboració pròpia amb dades d' Idescat.

La gestió i el finançament de les estacions d' esquí és divers. La Molina és una estació de titularitat pública que és administrada per *Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC)*, mentre que la Masella és de gestió privada. Pel que fa a les estacions d'esquí nòrdic, totes són de propietat municipal, però difereixen pel que fa a la gestió. Aransa i Lles Cerdanya funcionen mitjançant concessions atorgades als ens privats Can Ribals i Lles Esquí i Natura SL respectivament, mentre que Guils Fontanera és administrada directament per l'ajuntament (Generalitat de Catalunya, 2022).

Sumats a les estacions d'esquí hi ha una sèrie de serveis, comerços i clubs vinculats a aquesta activitat d'hivern, com ara; vuit escoles d'esquí, catorze serveis de lloguer i reparació de materials, i deu clubs (Figura 3.11).

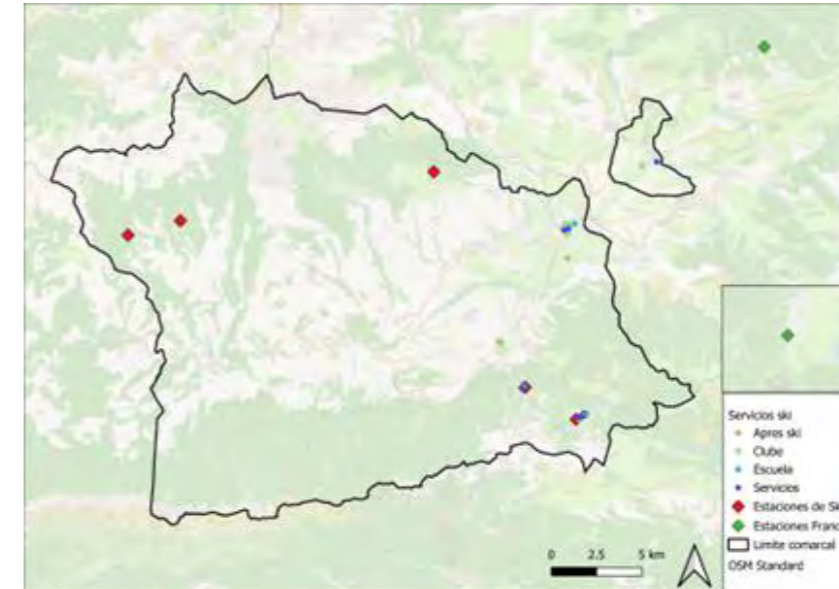
Figura 3.11. Quantitat serveis relacionats amb l' esquí

Font: Elaboració pròpia amb dades de Google Maps

La distribució d' aquests serveis es concentren principalment en els enclavaments urbans propers a les estacions d' esquí alpí, posicionant aquests indrets com els principals llocs dinamitzadors del territori, els efectes d' arrossegament i encadenament econòmic dels quals influeixen especialment en el seu entorn proper.

Mapa 3.4. Estacions i serveis d' esquí de la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia amb dades de Google Map

Esquí nòrdic

Les estacions d'esquí nòrdic de Lles, Aransa i Guils-Fontanera ofereixen una sèrie de pistes i itineraris de raqueta amb diferents nivells de dificultat i extensions.

Figura 3.12. Pistes e itineraris de raqueta estacions de esquí nòrdic

Estació	Pistes esquí						Itineraris de raqueta					
	V	A	R	A	N	M	V	A	R	A	N	C
Lles	4	3	4	0	1	1	1	1	1	3	1	0
Aransa	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1
Guils-Fontanera	7	4	7	0	1	0	0	0	0	4	0	0
Total	12	8	12	1	2	1	1	1	2	8	1	1

Font: Elaboració pròpia en base informació Totnordic

A partir de la taula s'observa que la comarca disposa de 36 pistes d'esquí i 15 itineraris de raquetes de diverses extensions. En conjunt, l' oferta és de 87,8 km de pistes d' esquí, distribuïdes de la manera següent: 30,9 km verds, 14,2 km blaus, 28,1 km vermells, 10,3 km grocs, 3 km morats i 0,3 km negres. Pel que fa als itineraris de raqueta, el total disponible és de 49,5 km, desglossats en 2,2 km verds, 4,2 km blaus, 22,7 km grocs, 10,8 km vermells, 5,6 km taronja i 4 km marró.

La Cerdanya abasta gran part de l'oferta de l'esquí nòrdic dels Pirineus, a la comarca es troben 3 de les 6 estacions d'aquest tipus, com també l'estació de Guils Fontanera, la qual compta amb l'extensió més gran en quilòmetres de pista de totes les estacions... Als Pirineus hi ha un total de 194 km de pistes d'esquí nòrdiques, dels quals el 45% es troben a la Cerdanya. En relació als itineraris de raquetes s'observa un escenari similar, a la Cerdanya es troben el 51% del total de km de circuits de tots els Pirineus.

El model de negocis de les estacions d'esquí nòrdic de la Cerdanya es basa principalment en la venda d'adobs de temporada, els quals permeten accedir a les tres estacions de la comarca a més d'altres ubicades als Pirineus que integren la xarxa Tot Nordic.

La temporada 2025/26 té a la venda un abonament anual d'esquí nòrdic amb un valor de 170 euros per a persones entre els 13 i 64 anys, els nens i majors de 65 anys paguen 90 euros. S'ofereix un descompte del 25% en compres anticipades, incentivant l'adquisició primerenca de l'abonament i assegurant una liquiditat prèvia a la temporada.

L'abonament a més inclou beneficis complementaris com descomptes del 25% en altres estacions nòrdiques d'Andorra i França, i un dia d'esquí alpí a diverses estacions dels Pirineus, entre elles la Molina.

Taula 3.4. Resum abonaments d'esquí nòrdic 2025/26.

Abono adulto:	170 €
Con descuento anticipado:	127,5 €
Abono infantil / mayor:	90 €
Abono de raquetas:	70 €
Día suelto adulto:	16 €

Font: Elaboració pròpia en base informació Totnordic

L'abonament de la temporada per a les raquetes té un preu únic de 70 euros, permet l'accés als itineraris de raquetes de totes les estacions vinculades a la xarxa Tot Nordic.

Pel que fa a les tarifes diàries, l'estació de Guils-Fontanera estableix un preu de 16 euros al dia per a adults i 8 euros per a infants i adults grans per a l'ús de pistes d'esquí nòrdic. Per a les activitats de raquetes, esquí de muntanya i caminants té un valor de 7 euros al dia per a qualsevol persona, també hi ha l'opció que inclou el lloguer de material per 15 euros diaris. Al seu torn, es venen assegurances d'esquí o de raqueta al dia per 2,50 euros per a qualsevol usuari.

Esquí alpí

La Molina

Les estacions d'esquí alpí de la Cerdanya corresponen a la Molina i Masella, ambdues compten amb una densificada xarxa d'infraestructures per a les activitats d'hivern; telecadires, telesquí, cintes transportadores i telecordes amb una extensió total de 145 km entre totes elles. A més, entre ambdues estacions compten amb 1.183 canons de neu artificial, les quals mantenen en òptimes condicions 96 km de pistes.

L'estació de la Molina ofereix un total de 66 pistes d'esquí per a tots els nivells; 22 de tipus verd, 18 blaus, 22 vermelles i 6 negres. Està equipat amb 16 remuntadors que connecten els diferents sectors de l'estació entre si, compost per 1 telecabina, 3 telesquí, 8 telecadires i 4 cintes transportadores, amb una capacitat de transportar 29.450 esquiadors per hora. Així mateix, compta amb una plaça de 2.604 llocs d'aparcament de vehicles distribuïts en 8 estacionaments.

A més de les pistes d'esquí alpí tradicionals, La Molina ha desenvolupat una varietat de pistes especials per a altres activitats d'hivern, com una pista de trineu, un snowpark, un itinerari de raquetes de neu, 5 estudis de competició de FIS, un superpipe, un centre d'esport adaptat, un circuit de segway, un parc aventura en arbres, un parc ARVA, un

funpark, un eslàlom tecnològic, una pista de pàdel, un circuit de raquetes per a l'observació de fauna, i una àrea infantil.

Figura 3.13. Plànol pistes i remuntadors La Molina

Font: La Molina, 2025

D'altra banda, al centre de l'estació es compten amb una varietat de serveis de suport a l'activitat de les pistes, entre elles, 14 escoles d'esquí, 5 bars i restaurants, 7 punts d'atenció al client, 1 centre d'informació i reserves, un centre de lloguer de materials, disposa d'un bus intern, un centre mèdic i un caixer automàtic.

La Molina és una estació reconeguda internacionalment, ha estat seu de competicions internacionals com la Copa del Món d'Esquí Alpí el 2008, Campionats del Món de Snowboard el 2011 i Mundials de Parasnowboard FIS el 2023.

La Masella

L'estació d'esquí Masella compta amb un total de 65 pistes de diferents nivells; 9 pistes verdes, 27 blaves, 23 vermelles i 6 negres, sumades tenen una extensió de 75 km dels quals 53 km es mantenen amb neu produïda pels 587 canons de neu que compta l'estació. A més, compta amb un total de 17 remuntadors de diferent tipus; compost per 4 telecadires, 1 telecadira amb cinta d'embarcament, 6 telesquí, 4 cintes transportadores i 2 telecordes, les quals connecten els diferents sectors de l'estació entre si.

Figura 3.14. Mapa de pistes estació Masella

Font: Masella (2025)

Una característica de gran valor del servei de l'estació Masella són les seves pistes d'esquí nocturn, compta amb una xarxa de llums que enlluernen un total de 13 pistes en cotes mitjanes i baixes (Figura 3.15). L'extensió de 10 km de pistes nocturnes destaca l'estació de les altres ubicades als Pirineus, denominant l'estació com "La capital de l'esquí nocturn dels Pirineus". Per a l'any 2025, les pistes d'esquí nocturn es poden utilitzar alguns dissabtes i festius de 18:00 a 20:30 hores, i els dijous de la temporada des de les 18:00 a 20:00.

Figura 3.15. Mapa pistes esquí nocturn Masella

Font: Masella (2025).

Les tarifes de la Molina i Masella tenen diferents modalitats; forfait de temporada, abonaments diaris i passis especials amb diverses opcions segons edat, anticipació de compra, franges horàries, entre d'altres. Fins i tot un forfait que integra l'ús de pistes d'ambdues estacions.

La Masella ofereix pack de fidelització, els quals consisteixen en grans rebaixes per a aquelles persones que prevegin quedar-se 2 dies o més, així com per a aquells esquiadors que prevegin venir amb tota la família. És a dir, hi ha una promoció a la pernoctació dels turistes.

Taula 3.5. Resum Forfait temporada 2025/26 estació La Masella.

Tipus Forfait	Modalitat	Dies				
		2	4	6	8	10
Adult	Online	108€	215,50€	317€	413,50€	506€
	Taquilla	111€	218,5€	320€	416,50€	509€
Infantil	Online	88€	176,50€	259€	338,50€	414€
	Taquilla	91€	179,50€	262€	341,50€	454€
Jove	Online	96€	192€	282€	368,50€	451€
	Taquilla	99€	195€	285€	371,50€	454€

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació de la Masella, s/f.

Taula 3.6. Resum tarifes diàries 2025/26 estació La Masella.

Tipus Abonaments	Modalitat	Horaris		
		Todo el dia	Mig día	Nocturn + tot el dia
Adult	Online	51€	43€	67€
	Taquilla	54€	43€	67€
Infantil	Online	41€	34€	56€
	Taquilla	44€	34€	56€
Jove	Online	45€	38€	56€
	Taquilla	48€	38€	56€
>7	Taquilla/online	9€	9€	9€

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació de la Masella, s/f.

La Molina també ofereix una variada oferta de forfets per a la temporada d'hivern. Un tipus de promoció són aquelles que promouen l'ús de les pistes en dies laborables. Aquests descomptes dels abonaments de temporada en dia laborable arriben fins al 40% respecte als abonaments base. D'altra banda, existeixen també els bons per a diumenge. Aquest últim malgrat ser d'un menor preu en comparació a l'habitual, és més elevat que el de dies laborables. D'aquesta manera el que s'intenta és promoure una distribució de l'arribada dels esquiadors al llarg de tota la setmana.

Taula 3.7. Resum tarifes temporada per a adults La Molina

Tipus d'abonament	Preu (€)
Forfait 1 dia	47
Forfait tarda (desde 13:00)	33
Forfait 2 dies	89
Forfait 3 dies	133,5
Forfait 4x3	141
Forfait temporada	660
Temporada - diumenges	363
Temporada - dies laborables (L-V)	350

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació de la Molina

Après-esquí

El desenvolupament de l'esquí alpí ha transitat des d'un origen recreatiu a una indústria turística complexa, amb incorporacions progressives d'infraestructura especialitzada, innovacions tècniques, professionalització de les activitats i la conformació d'una economia pròpia de l'esquí. En aquest procés les estacions han hagut d'adaptar-se a pressions estructurals, entre elles el canvi climàtic, que ha afectat la durada de les temporades i la dependència de la producció de neu artificial. Aquest context ha impulsat la necessitat de repensar el model de negoci, incorporant estratègies de mercat orientades a atraure més visitants, com també optimitzar la rendibilitat dels períodes de temporada.

La diversificació de l'oferta turística ha cobrat especial força a les estacions, això mitjançant l'augment de la qualitat de l'experiència i l'ampliació de serveis complementaris a l'activitat mateixa de l'esquí. Entre elles destaca les activitats anomenades après ski, les quals abasten gastronomia i restaurants, esdeveniments, activitats d'oci i instàncies de socialització posterior a les jornades en pista dels esquiadors. Aquests serveis s'han transformat en elements fonamentals del model econòmic contemporani, atès que contribueixen en la configuració d'un producte turístic integral en el qual l'esquí és només un element més emmarcat en un sistema més ampli (Clydesdale, 2007). D'aquesta manera, la diversificació d'activitats no vinculades directament a la neu s'ha consolidat com una forma d'adaptació enfront del risc i transformacions vinculades al canvi climàtic (Steiger et al., 2017) i a la fluctuació de la demanda.

Les estacions de la Cerdanya no són alienes a la situació abans descrita, però s'observen clares diferències entre a les estacions d'esquí alpí i esquí nòrdic en la incorporació i promoció d'altres activitats com l'après-esquí.

Figura 3.16. Promoció d'activitats *Après esquí* Estació La Molina

Font: FGC Turisme, 2023

A partir de la revisió de les pàgines webs de les estacions d'esquí nòrdic de la Cerdanya s'observa que en cadascuna no existeix una major promoció a altres activitats no associades a la neu que complementin l'esquí, tan sols cada estació compta amb un restaurant com a servei mínim d'alimentació, i no ofereixen activitats socials i de lleure posterior a les jornades d'esquí. En contrast, les estacions d'esquí Alpí tenen una gran varietat d'aquest tipus de serveis per a diferents edats. Entre Molina i Masella hi ha 15 serveis d'alimentació tipus restaurants, ubicats en diferents sectors de les estacions, es promociona activitats amb música en viu i marques de cervesa associades com una experiència, disposa d'spa per a la recuperació i relaxació, espais infantils i una pista de bowling. En el cas de la Molina aquests serveis s'ofereixen principalment en la temporada d'hivern, fins i tot a l'estiu tanquen 4 dels 7 serveis de restaurant que disposa (Ferrocarrils Generalitat de Catalunya, s/f), evidenciant la marcada estacionalitat d'aquests serveis associats a l'activitat de l'esquí.

3.2.4 Impacte econòmic i ocupació de les activitats d'hivern

En general la comarca de la Cerdanya destaca per la seva bona situació econòmica segons mostra l'*Índex d'Economia comarcal (ISC)*. Com es veu a la Taula X, la distribució sectorial econòmica a la Cerdanya està molt determinada pel pes de la tercerització. Prop d'un 80% de la població depèn de la feina en el sector dels serveis. Aquest sector engloba des de l'eix central del turisme, com és l'esquí i esports d'hivern, com totes les economies secundàries la salut de les quals depèn de la popularitat d'aquest.

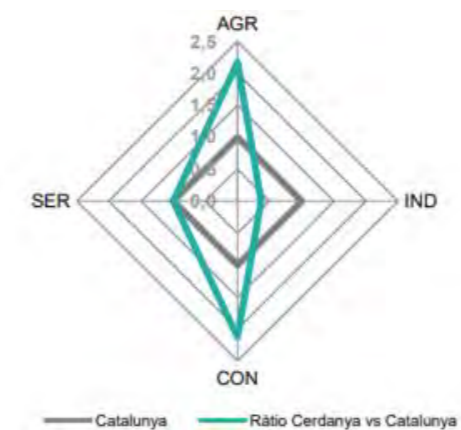
El segon sector amb més predominança a la comarca és el de la construcció. Aquest sector s'ha servit principalment de l'auge de principis del S.XXI per a la creació d'habitatges de segona residència. Finalment, veiem com tant la indústria com l'agricultura mostren un pes residual en termes d'ocupació. Com s'aprecia a la Figura 3.17, en termes relatius, la distribució d'ocupació de la Cerdanya no s'allunya massa de les proporcions nacionals catalanes.

Taula 3.8. Estructura ocupacional sectorial

	Serveis	Construcció	Indústria	Agricultura
Ocupació	79,3%	12,8%	4,9%	3%

Font: Observatori del treball i model productiu (2025)

Figura 3.17. Estructura ocupacional sectorial

Font: Observatori del treball i model productiu (2025)

El llibre blanc de les estacions de muntanya (Generalitat de Catalunya, 2020) exposa la manera com les estacions d'esquí han dinamitzat i transformat l'activitat econòmica dels Pirineus, la infraestructura dels quals ha passat de ser llocs d'equipament esportiu a transformar-se en punts bàsics del turisme de muntanya, fonamentant un rol protagonista en l'activitat econòmica d'aquests espais.

L'impacte econòmic generat per les estacions d'esquí és quantificat des del valor brut agregat (VAB) de les estacions i els esquiadors, el primer es desglossa en el VAN directe de les estacions mateixes, i el VAB indirecte influït pels proveïdors de les instal·lacions. Així mateix, també és considerat el VAB generat pels esquiadors fora de les estacions d'esquí, mitjançant la seva despesa en activitats econòmiques de suport a les estacions, com ara, l'hosteria, el transport, compres (desglossat al seu torn en VAB directe i indirecte) i altres activitats. Finalment, també és considerat el VAB de les estacions sobre la resta de l'economia.

Durant l'any 2017, el VAB directe generat per les estacions d'esquí va ser de 40.557 milers d'euros, això és el 68,4% del VAB total generat. En paral·lel, el VAB relacionat amb els proveïdors de l'estació és de 12.238 milers d'euros, això és un 20,6% del total. Finalment, el VAB generat per les estacions a la resta de l'economia assoleix uns 6.522 milers d'euros, amb un 11% del pes pel que fa al total del VAB generat. Figura 3.18.

Figura 3.18. Estimació VAB directe i indirecte de les estacions de l'any 2017.

	Total
VAB directe estació	40.557
VAB proveïdors estació	12.238
VAB resta economia	6.522
Subtotal	59.317

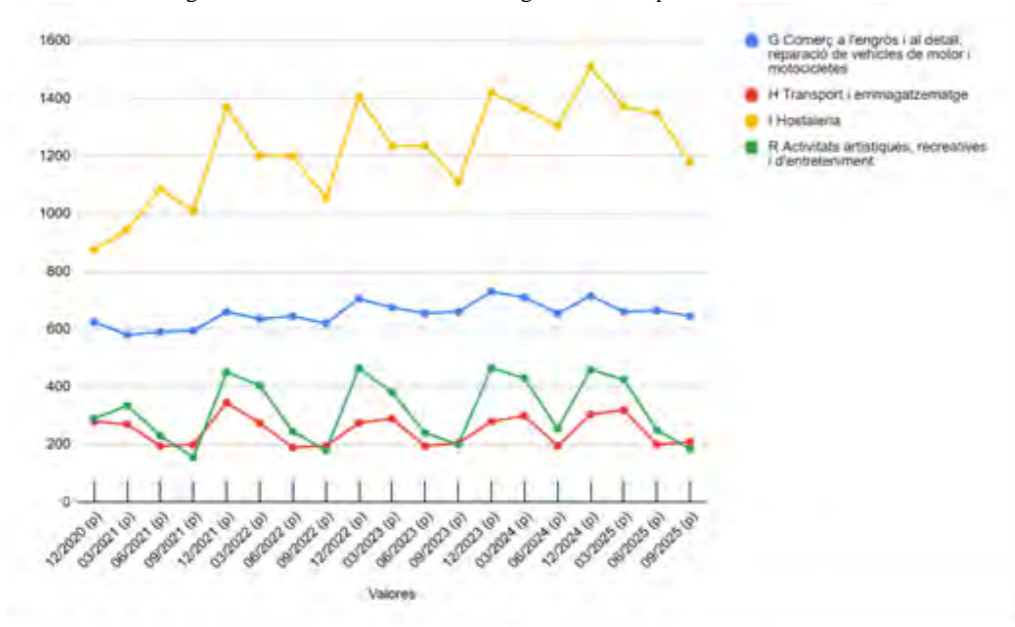
Font: Llibre Blanc de la Muntanya, 2024.

Cal destacar que l'impacte agregat de les estacions de muntanya al territori dels Pirineus és de 5,3 euros per cada euro ingressat a les estacions, això és un efecte multiplicador de la despesa turística associada a les activitats de la neu, el qual gràfica quants diners addicionals circula en l'economia local per cada euro que ingressa directament a les estacions. En considerar les comarques de la Val d'Aran, Alta Ribagorça, el Pallars Sobirà, Alt Urgell, el Solsonès, Cerdanya i Ripollès, sumen entre si un total de 2.144 milions d'euros, els VAB combinats representen el 17,5% del total d'aquestes comarques2 (Generalitat de Catalunya, 2020).

En el cas de Cerdanya, la dependència al turisme és força alta, el sector de serveis representa al voltant del 82% del VAB l'any 2022. Pel que fa al nombre d'ocupacions, el mes de setembre del 2025 es registren un total de 4.650 ocupacions a l'àrea de serveis, això és un 81,2% del total d'ocupacions de la comarca. (IDESCAT, 2025).

Una forma d'aproximar-se a la rellevància laboral de les activitats vinculades a la temporada d'hivern a la comarca de la Cerdanya és mitjançant l'anàlisi de les afiliacions al Règim General de la Seguretat Social segons activitat econòmica. La Figura 3.19 presenta l'evolució de les afiliacions en els sectors més estretament relacionats amb el turisme, és a dir, hostaleria; transport i emmagatzematge; comerç a l'engròs i al detall; reparació de vehicles a motor i motocicletes; i activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment. En tots ells s'observa un augment significatiu durant els mesos d'hivern, especialment en el quart trimestre de cada any, la qual cosa evidencia la marcada estacionalitat laboral associada a la temporada turística hivernal.

Figura 3.19. Nombre d'afiliats a la seguretat social per sectors econòmics

Font: Elaboració pròpia amb dades d'IDESCAT

La Figura 3.20 presenta una taula amb el nombre d'afiliats per sector econòmic i la seva variació intermensual per a cada trimestre. S'hi observen variacions positives en tots els sectors durant el mes de desembre per al període 2021–2024. De mitjana, el comerç a l'engròs i menor incrementa les seves places en 11,1% en considerar les

variacions Inter trimestrals de desembre dels anys 2021, 2022, 2023 i 2024. En el cas de transport i emmagatzematge, l'augment mitjà és de 51,6%, mentre que l'hostaleria creix un 28,1% i les activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment presenten un increment mitjà de 140,4%. Un altre aspecte rellevant que demostra la importància econòmica de les activitats d'hivern en l'estructura laboral de la Cerdanya s'evidencia en la tendència general de variacions negatives, o bé increments molt lleus, en els trimestres anteriors i posteriors al mes de desembre, la qual cosa reforça el caràcter estacional d'aquests sectors i la seva dependència de l'activitat turística hivernal.

En termes absoluts, durant el mes d'hivern aquests sectors mostren augments mitjana de 74 places en comerç, 100 en transport i emmagatzematge, 346 en hostaleria i 280 en activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment.

Figura 3.20. Nombre d'afiliats per sectors econòmics Cerdanya

Trimestres	G Comercio por mayor y menor	Variación trimestral G	H Transporte y Almacenamiento	Variación trimestral H	I Hosteria	Variación trimestral I	R Actividades artísticas, recreativas y de entretenimiento	Variación trimestral R
12/2020 (p)	625	-	280	-	875	-	290	-
03/2021 (p)	580	-7,2	270	-3,6	945	8,0	335	15,5
06/2021 (p)	590	1,7	195	-27,8	1085	14,8	230	-31,3
09/2021 (p)	595	0,8	200	2,6	1010	-6,9	155	-32,6
12/2021 (p)	660	10,9	345	72,5	1370	35,6	450	190,3
03/2022 (p)	635	-3,8	275	-20,3	1200	-12,4	405	-10,0
06/2022 (p)	645	1,6	190	-30,9	1200	0,0	245	-39,5
09/2022 (p)	620	-3,9	195	2,6	1055	-12,1	190	-26,5
12/2022 (p)	705	13,7	275	41,0	1405	33,2	465	158,3
03/2023 (p)	675	-4,3	290	5,5	1235	-12,1	380	-18,3
06/2023 (p)	655	-3,0	195	-32,8	1235	0,0	240	-36,8
09/2023 (p)	660	0,8	205	5,1	1110	-10,1	200	-16,7
12/2023 (p)	730	10,6	280	36,6	1420	27,9	465	132,5
03/2024 (p)	710	-2,7	300	7,1	1365	-3,9	430	-7,5
06/2024 (p)	655	-7,7	195	-35,0	1305	-4,4	255	-40,7
09/2024 (p)	640	-2,3	205	5,1	1145	-12,3	185	-27,5
12/2024 (p)	715	9,2	305	58,4	1510	15,7	460	80,4
03/2025 (p)	660	-7,7	320	4,9	1370	-9,3	425	-7,6
06/2025 (p)	665	0,8	200	-37,5	1350	-1,5	250	-41,2
09/2025 (p)	645	-3,0	210	5,0	1180	-12,6	185	-26,0

Font: Elaboració pròpia amb dades d'Idescat.

En comparar el trimestre de desembre amb el de setembre entre 2021 i 2024 per al conjunt de sectors econòmics de la Cerdanya, s'observa un augment mitjà de 980 llocs de treball, la qual cosa equival a un increment mitjà del 18,4%. Si es consideren únicament els sectors més estretament vinculats al turisme (Figura 3.20), el creixement mitjà en el mateix període és de 800 places, és a dir, un 38,4% respecte del trimestre anterior. La comparació d'ambdós mitjans permet dimensionar el pes de l'activitat econòmica hivernal: els sectors turístics expliquen aproximadament el 82% de l'ocupació addicional generada a la comarca durant la temporada d'hivern. Paral·lelament, l'ocupació en aquestes activitats representa al voltant del 13% del total de l'ocupació comarcal en aquest període, la qual cosa confirma el seu paper central en l'estructura laboral de la Cerdanya.

Pel que fa a les tipologies de contracte vinculat a les activitats turístiques d'hivern, podem observar en la Figura 3.21 la proporció general de la comarca entre els contractes temporals i indefinits per any. Des del 2016 al 2021 s'observa un clar predomini dels contractes temporals sobre els indefinits. L'any 2022 s'observa una fallida d'aquest escenari a causa de la reforma laboral del Reial decret llei 32/2021, el qual estableix canvis en les modalitats contractuals, principalment la temporal. En aquest context, s'amplia l'àmbit d'aplicació del contracte fix-discontinuu, possibilitant una major estabilitat a treballs estacionals com són els generats pel turisme d'hivern, permetent als treballadors que treballin de manera intermitent per l'estacionalitat, posseir una relació laboral indefinida. (Pazos, 2022)

Figura 3.21. Tipologies de contracte per any Cerdanya

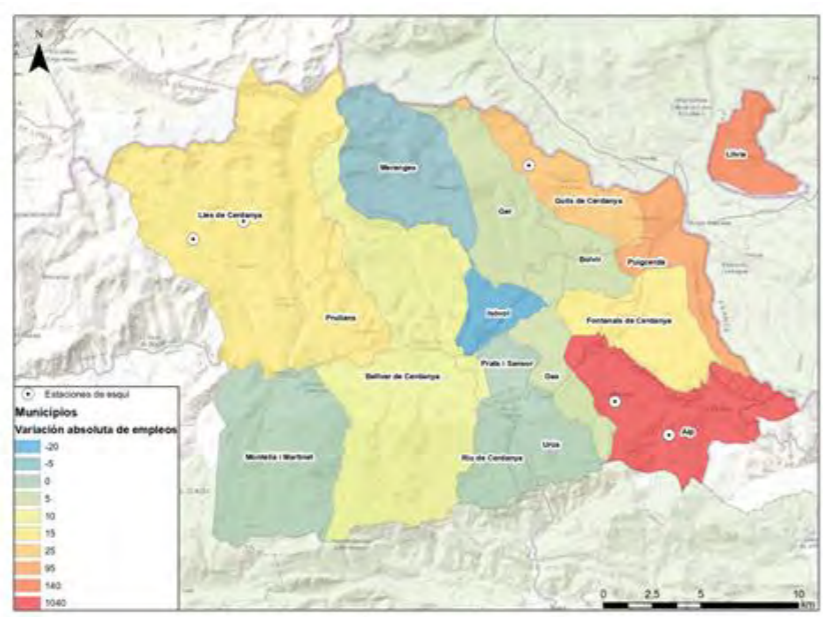

Font: Elaboració propi amb dades d'Idescat

Pel que fa a la distribució territorial de l'ocupació generada per les activitats econòmiques d'hivern, el Mapa 3.5 mostra que l'increment de places es concentra principalment en el municipi d'Alp, que registra un augment de 1.040 ocupacions en el trimestre de desembre de 2024 respecte a setembre. En comparació, altres municipis presenten increments més moderats, com Llívia, amb aproximadament 140 places, i Puigcerdà, amb 95. Així mateix, els municipis que alberguen estacions d'esquí, com Lles de Cerdanya i Guils de Cerdanya, també mostren increments, tot i que de menor magnitud, amb aproximadament 15 i 25 ocupacions addicionals, respectivament.

La distribució de l'ocupació hivernal tan concentrada en municipis com Alp permet reconèixer la dependència espacial de l'activitat econòmica estacional, la qual es focalitza en aquells sectors que compten amb infraestructura turística consolidada, com és el cas de les estacions La Molina i Masella. Així mateix, municipis com Llívia i Puigcerdà també presenten un increment rellevant d'ocupacions en la temporada, probablement per la seva funcionalitat com a centres de serveis i suport, i rodalia geogràfica a les estacions. Aquest patró territorial mostra com l'estructura laboral de les activitats d'hivern s'articula en nusos turístics específics, reforçant l'especialització funcional de municipis com Alp en l'economia d'hivern.

Mapa 3.5. Variació absoluta N° afiliats entre els trimestres de setembre i desembre 2024

Font: Elaboració pròpia amb dades d'Idescat

A partir de les dades exposades, és possible establir paral·lelismes entre la situació de la Cerdanya i els resultats de l'estudi de Lasanta et al. (2007) sobre la falta de desenvolupament homogeni a les muntanyes mediterrànies. L'estudi identifica quatre elements centrals del model turístic d'hiverns; dependència estacional, les desigualtats entre municipis, transformacions en l'ús del sòl, i tipologia de l'ocupació.

En el context de la Cerdanya, la desigualtat territorial derivada de les activitats econòmiques d'hivern és evident quant al que el major dinamisme econòmic es concentra en els municipis que compten amb estacions d'esquí i urbanitzacions associades a aquestes, atès que les estacions són els espais en què es localitza la major proporció del valor afegit brut. Si bé les estacions actuen com a pols d'atracció econòmica, la seva capacitat d'irradiar aquests beneficis a la resta del territori és limitada, generant impactes marginals fora de l'entorn immediat. Així mateix, l'ocupació es concentra principalment en aquests municipis, caracteritzat per una estacionalitat molt marcada amb alts números a l'hivern i descensos importants en la resta de l'any. Aquesta estructura laboral influeix de manera directa en la qualitat de l'ocupació, el qual sumat a l'estacionalitat s'orienta als serveis de baixa qualificació i proporciona una escassa estabilitat econòmica a la població local.

Al territori de la Cerdanya, també es reproduïxen processos similars als d'altres espais pirinencs; un model de desenvolupament basat en estacions d'esquí que no promou un creixement equilibrat més aviat genera dinàmiques localitzades i aprofundeix les diferències entre municipis. Aquest patró és un aspecte que contribueix a l'especialització funcional de certs territoris en activitats netament turístiques, fent-los més vulnerables a qualsevol factor que afecti el turisme d'hivern, ja sigui fluctuacions de demanda o l'escenari d'escalfament global.

Pel que fa a la demanda turística de la comarca en els mesos d'hivern, a través del mesurament del turisme nacional i receptor a partir de la posició de telèfons mòbils de l'Institut Nacional d'Estadístiques d'Espanya es pot observar el nombre de viatges als municipis de la comarca per mesos.

El mes de gener és el moment en què la comarca rep més quantitat de viatges, el gener d'aquest any es van comptabilitzar un total de 113.828 viatges als municipis de la comarca. Es pot observar que des de l'any 2023/24 els mesos de la temporada d'hivern s'estenen des de desembre fins al mes de març amb una mitjana de viatges de 95.145, per al període 2024/25 la mitjana descendeix lleument als 94.936 viatges.

Figura 3.22. Mesurament del turisme nacional i receptor a partir de la posició dels telèfons mòbils

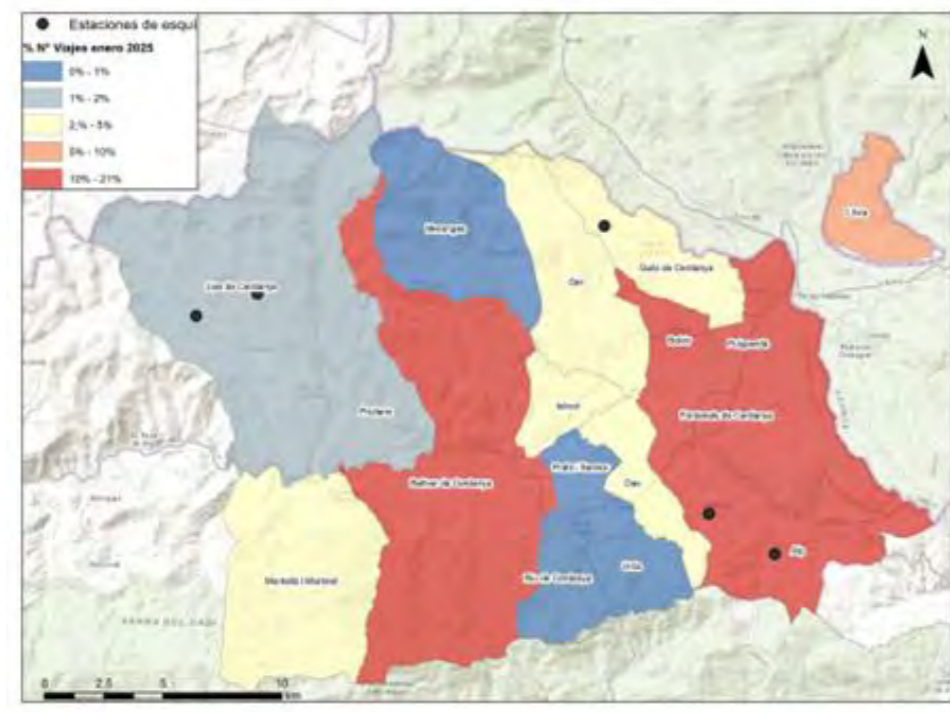

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

La distribució municipal d'aquests viatges per al mes de gener del 2025 es concentra principalment als municipis propers a les estacions d'esquí alpí, com ara, Bolvir, Alp, Fontanals de Cerdanya i Puigcerdà (Mapa 3.6). Un altre

municipi que rep un gran affluent de visitants és Bellver de Cerdanya, i en menor mesura Llívia. Aquests sis municipis reben entre si el 83% del total de viatges del mes de gener de 2025, això és 94.319.

Mapa 3.6. Distribució percentual del total de viatges de gener 2025 per municipis

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

A la resta dels municipis la quantitat de viatge és marginal, especialment en aquells més allunyats o desconnectats de les estacions d'esquí. Això evidencia que l'impacte dinamitzador d'aquestes infraestructures, particularment les estacions d'esquí alpí, es concentra principalment en el seu entorn immediat, consolidant-se com el nucli central del turisme hivernal.

3.3 ACTIVITATS ECONÒMIQUES VINCULADES A LA TEMPORADA TURÍSTICA D'ESTIU I ÚS TURÍSTIC D'ESPACIS OBERTS NATURALS.

A la comarca de la Cerdanya hi ha una gran varietat d'activitats econòmiques vinculades a la temporada turística d'estiu. Algunes d'aquestes activitats venen promocionades pels Ajuntaments, com festes, fires, rutes, activitats esportives, entre d'altres. D'altres estan vinculades a les estacions d'esquí amb l'objectiu de desestacionalitzar la seva oferta turística. Els espais naturals també promouen activitats diverses, majoritàriament rutes i activitats a l'aire lliure. A més, les hípiques, els camps de golf i els aeròdroms també ofereixen algunes activitats que ajuden a diversificar l'oferta turística al territori durant la temporada d'estiu.

3.3.1 Ajuntaments

Els Ajuntaments presenten activitats econòmiques vinculades a la temporada turística d'estiu de tipologies diverses, com fires, festes locals i nacionals, activitats culturals, mercats, activitats esportives, entre d'altres. Ofereixen diverses rutes i senders i llocs on es pot llogar material de molts tipus.

L'oferta de fires i de festes que tenen els ajuntaments de la Cerdanya durant la temporada d'estiu és força àmplia i variada. Puigcerdà, capital de comarca ofereix la Festa de l'Estany que se celebra del 21 al 24 d'agost i, té a veure amb una llegenda local. Durant el mes de juliol a la capital de la comarca es pot gaudir de la Festa Multicultural de Puigcerdà el dia 13 i de la Festa Major del Roser de Puigcerdà del dijous 17 al dilluns 21. La darrera festa que se celebra a Puigcerdà durant la temporada d'estiu és la Festa de la Mare de Déu de la Sagrista el 8 de setembre. (*Festes*

- *Ajuntament de Puigcerdà, s. f.*) Les festes de Bellver de Cerdanya que destaquen més són les "Festes Majors" dels pobles que conformen el terme municipal de Bellver, entre les més importants, el dia 13 de juny la del municipi de Bellver que ofereix una varietat d'activitats per a tot tipus de públic, com concerts, teatre, sardanes, activitats infantils, entre d'altres. La Fira d'Arts i Oficis, que se celebra el primer cap de setmana d'agost, juntament amb la Fira de Sant Llorenç (mercat de productes alimentaris del Pirineu) del dia 10 d'agost, són esdeveniments importants per a la zona. (*Fires I Festes, s. f.*)

Les activitats culturals, conformen un bloc important de les activitats econòmiques vinculades a la temporada turística d'estiu. La capital de la Cerdanya ofereix com a activitats culturals el "Festival de Música de la Cerdanya" que es fa durant el mes d'agost. Un altre festival destacat és el "Festival Transfronterer Puigcerdà - Bourg Madame" el qual, es realitza durant els mesos de juliol i agost en diferents espais al municipi de Puigcerdà. Altres atractius turístics a l'estiu d'aquesta zona són les "Sardanes Estiu" principalment durant el mes d'agost i la "XXIX Setmana Cultural del Roser" durant els mesos de juny i juliol, en la qual s'ofereixen activitats culturals de tipologies diferents i per a públic divers. (*Cultura Puigcerdà, s. f.*) L'Ajuntament de Llívia també organitza un notable nombre d'activitats culturals. Una d'aquestes activitats és el "VIII Festival de Màgia" té lloc durant tots els dissabtes de juliol. "Estiu Musical Vila de Llívia" és un dels projectes que ofereix concerts durant els mesos de juliol i agost. El Museu de Llívia organitza visites guiades i altres activitats tant al museu en si, com en altres llocs d'interès al municipi. (*Calendari d'activitats s. f.*)

Les ofertes d'activitats que tenen a veure amb l'esport són diverses. Dins de les que ofereix l'Ajuntament de Puigcerdà, destaquen les curses: "42 Cursa Popular d'Age" el 2 d'agost i "Cursa de l'Estany" el dia 15 d'agost. També destaquen el "Bàsquet 3x3" el dia 9 d'agost, el "XLV Concurs Infantil de Pesca" del dia 10 d'agost i la "37a Travessia de l'Estany de Puigcerdà" que es fa el 23 d'agost. Alp, a banda de ser el terme municipal en el qual es localitzen les estacions d'esquí de la Molina i la Masella que ofereixen diferents activitats esportives a les seves instal·lacions per tal de desestacionalitzar la seva activitat de la temporada d'hivern, l'Ajuntament també ofereix la "Setmana Europea de l'Esport" del 23 al 30 de setembre. (*SETMANA EUROPEA DE L'ESPORT 2025, s. f.*) El municipi de Llívia també presenta una varietat d'activitats esportives durant la temporada d'estiu. Algunes d'aquestes activitats s'organitzen pel local jove de Llívia: sortida amb btt + riu (30 de juny), jocs esportius (14 de juliol), orientació + riu (11 d'agost) i taller d'alimentació + piscina (25 d'agost). El "V Torneig d'estiu de tennis taula Vila de Llívia" realitzat el 26 de juliol és una altra de les activitats esportives a destacar. (*Calendari d'activitats s. f.*)

L'últim gran bloc d'activitats ofertes pels Ajuntaments són les rutes i els senders. L'Ajuntament de Puigcerdà ofereix dos tipus de senders. El primer tipus són els senders de la plana, entre els quals es troba els següents: Rigolisa, Ventajola, Age i Vilallobent. El segon tipus són els senders de les muntanyes de Vilallobent i Saltèguet, cadascun d'aquests senders està identificat amb un número: 602 és el "Camí de Dòrria", 601 és el "Camí dels Secrets" i el 726 és el "Camí de la Baga de Saltèguet". (Puigcerdà Turisme, 2020). Bellver de Cerdanya ofereix unes 24 rutes diferents que es poden realitzar tant a peu com en bicicleta, però destaca la ruta del "Camí dels Bons Homes" que va de Bagà a Bellver i de Bellver a Porta. A més, ofereixen diferents rutes per les vies del romànic, és a dir, per diferents elements patrimonials de l'època dels romans. (*Turisme, s. f.*) Alp al seu torn, organitza el projecte Cerdanya senderisme de salut que es duu a terme durant tot el mes d'agost. (*ALP - CERDANYA SENDERISME DE SALUT, s. f.*) Llívia ofereix un notable nombre de rutes i visites guiades. El Museu de Llívia organitza la "Sortida a la natura dins del cicle de Flora Cerdana" el dia 13 de juliol. Una altra de les sortides és la "Sortida guiada al Bac de Llívia" realitzada el dia 3 d'agost. "I Gravel Cerdanya" consisteix en tres recorreguts per la Cerdanya amb sortida i arribada des del parc de Sant Guillem de Llívia el dia 19 de juliol. La "Ruta circular entre la Cabanassa i Eina" del dia 27 d'agost, el "Programa activitats Camins de vida" del 31 d'agost al 12 de setembre i la "Caminada popular" el dia 20 de setembre, dins de la Setmana Europea de la Mobilitat, són altres de les activitats interessants que ofereix l'Ajuntament de Llívia. (*Calendari d'activitats s. f.*)

3.3.2 Estacions d'esquí

El turisme d'estacions d'esquí està fortament vinculat a la temporada turística d'hivern. Tot i això, recentment les estacions estan apostant per una oferta turística en la temporada d'estiu. Això es deu, en part, a una voluntat de mantenir els ingressos al llarg de l'any per augmentar la rendibilitat de la instal·lació, però també respon a demandes de desestacionalitzar l'ocupació en el sector turístic. Addicionalment, la realitat del canvi climàtic urgeix les estacions d'esquí a adaptar-se als canvis en el paisatge, el més important de tots la menor quantitat de nevades que afecten de forma directa la viabilitat de la indústria de l'esquí.

En el cas de la pista de la Molina, que pertany a Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC), aquesta entra dins del recent programa "Pirineu 365" creat per l'organisme públic, el qual busca oferir activitats turístiques durant tot l'any a les 6 estacions d'esquí de domini públic amb l'objectiu d'acabar de forma definitiva amb l'estacionalitat (Pirineu 365, s.f.).

L'estació de Masella es publicita de cara a la temporada d'estiu com una destinació turística amb temperatures més baixes que a la resta del territori, utilitzant el clima i el paisatge com els principals recursos turístics. També publicita els allotjaments en els quals se solen hostatjar esquiadors, com l'AlpHotel o els Apartaments Masella 1600, enfocats / orientats a persones que pernocten mentre realitza activitats esportives o gaudeix d'activitats culturals o d'oci, com les festes majors explicades en l'anterior apartat. (Masella, 2023)

En el cas de les estacions d'esquí nòrdic de Guils i Lles de Cerdanya, ambdues disposen d'un ampli ventall d'activitats en la temporada d'estiu, les quals es publiciten fortament en els seus dominis web. Això es pot entendre a causa que l'esquí nòrdic es considera una alternativa més sostenible i conscient amb el medi ambient que l'esquí alpí (Guils Fontanera Esquí Nòrdic, s.f) (Lles de Cerdanya Estació d'esquí, s.f.).

Entre les activitats ofertades associades a la temporada d'estiu, es poden identificar els següents grups: L'ús de l'espai obert no vinculat a l'esquí, que aprofita el clima i el paisatge a l'estiu; els esports i activitat física de muntanya, sovint enfocats a activitats familiars i per a tots els públics; les activitats aquàtiques, sobretot al llac de l'estació de la Molina, obert al públic, i el consum gastronòmic a les estacions, que utilitza d'atractiu turístic la gran alçada a la qual estan situats, normalment en refugis o ports de muntanya.

Taula 3.9. Taula resum d'activitats turístiques associades a la temporada d'estiu ofertes per les estacions d'esquí de la Cerdanya.

Ús de l'espai obert no vinculat a l'esquí	<ul style="list-style-type: none"> • Pujades en funicular al Cadi-Moixeró • Rutes i itineraris a peu • Rutes i itineraris en segway • Circuits de naturalesa i de mines • Rutes d'interpretació de la fauna local
Esports i activitat física de muntanya	<ul style="list-style-type: none"> • Mountain bike, e-bike i bicicleta tot terreny (BTT) • Tubbing, llits elàstics i jumping • Parcs d'aventura en arbres • Esquí de ruedas • Curses per senders
Activitats aquàtiques	<ul style="list-style-type: none"> • Piscines climatitzades i a l'aire lliure • Lloguer de kayaks, patinets d'aigua, bicicletes aquàtiques
Consum gastronòmic	<ul style="list-style-type: none"> • Restaurant el Bosc (La Molina) • Cafeteria Alabau (La Molina) • Xiringuito del Llac (La Molina) • Bar-Restaurant "La Terraza" (Masella) • Bar-Restaurant Refugi Cap del Rec (Guils) • Restaurant el Fornell (Aransa) • Bar-Restaurant Guils de Cerdanya (Guils)

Font: Elaboració pròpia en base a dades de www.masella.com, pirineu365.cat, www.aransaesqui.cat, lles.net y www.guils.com.

Destaca també l'ús de les pistes d'esquí per a esdeveniments esportius, com els campionats de Catalunya i Espanya i d'Europa de descens en bicicleta del 2025, celebrats a la pista de la Molina els dies 18 a 20 de juliol, i 1 a 3 d'agost respectivament.

3.3.3 Espais naturals

Els espais oberts naturals són aquells que, per les seves característiques, tenen una activitat humana limitada i on la natura, tant fauna, flora o medi físic, són l'element principal d'aquests espais, tenint en ocasions diferents graus de protecció.

Aquests espais presenten oportunitats en el camp turístic, ja que ofereixen un conjunt de serveis ecosistèmics relacionats amb la salut, el benestar, l'esport, el lleure i la cultura.

És per això que, tot i ser una oportunitat per a l'explotació turística, s'ha de tenir especial cura amb aquests espais, minimitzant l'impacte d'aquestes activitats sobre el medi i preservant la fauna, flora, paisatge i ecosistema que els componen.

Los espacios naturales principales en la Cerdanya donde desarrollar actividad turística de verano son básicamente el Parc Natural del Cadí-Moixeró, Espai Natural de la Tossa Plana de Lles-Puigpedrós, Ribes de l'alt Segre y Tossals d'Isòvol y Olopte. (*Patronat comarcal de turisme a la cerdanya*)

En aquests espais es poden desenvolupar una gran varietat d'activitats turístiques en època estiuenca, vinculades especialment a la natura, als esports de muntanya, d'aventura i a activitats familiars.

A més, l'existència i promoció d'aquesta oferta, ajuda a desestacionalitzar el turisme a la Cerdanya, molt centrat en l'activitat hiberna, oferint alternatives en altres èpoques de l'any, que aportin estabilitat laboral i econòmica al sector turístic durant tot l'any, permetent a la població desenvolupar la seva vida de forma estable a la comarca.

A continuació, s'analitzarà l'oferta d'estiu és espais naturals. Aquesta oferta està dividida en tipus d'esport o activitat, esmentant en quins espais es pot realitzar aquesta activitat, especialment en espais, en la qual l'oferta és molt intensa.

Rutes de senderisme:

El senderisme és un esport que consisteix a transitar a peu a través dels diferents camins i senders. Permet l'observació del paisatge i la natura d'una forma pausada, i el seu impacte sobre els ecosistemes és menor que en altres esports de muntanya, ja que requereix una infraestructura mínima.

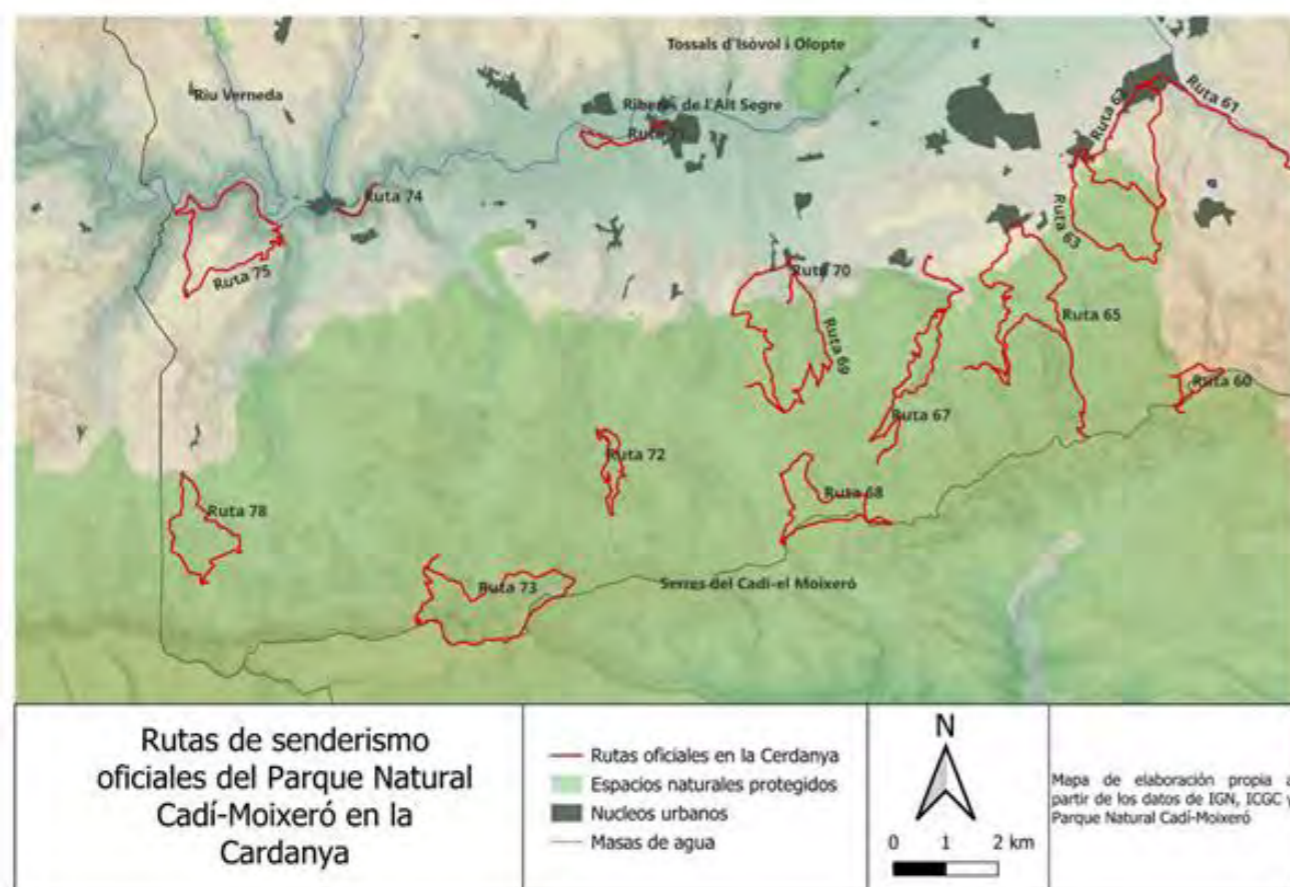
El senderisme és una de les principals activitats turístiques que es pot desenvolupar a la regió, els extensos espais naturals i protegits fan que sigui important, amb gran quantitat de senders i camins senyalitzats.

Hi ha gran varietat de rutes de senderisme oficials, adaptades a diferents perfils: alpinistes, famílies, aficionats, persones amb mobilitat reduïda..., així com als diferents paisatges de la comarca. A més, hi ha rutes, per etapes, que creuen en una o diverses de les seves etapes la comarca i que a més té lligat un alt valor cultural en elles. A continuació de desgrana la principal oferta d'aquest esport que hi ha a la comarca, en els diferents espais:

Parc Natural del Cadí-Moixeró

Aquest parc natural, ubicat entre les comarques del Berguedà, la Cerdanya i Alt Urgell, emblemàtic pel seu valor ecològic i paisatgístic, ofereix una gran quantitat de rutes i oferta turística en el seu catàleg oficial. (*Medi Ambient i sostenibilitat*)

Mapa 3.7. Rutes de senderisme oficials del Parc Natural del Cadí-Moixeró a la Cerdanya

Font: Mapa d'elaboració pròpia a partir de les dades d'IGN, ICGC i Parc Natural Cadí-Moixeró

En aquest mapa es poden observar les diferents rutes de senderisme, a la seva pàgina web compta amb 78 rutes senyalitzades, amb distàncies d'entre 1,5 km i 20 km, amb tracs de seguiment via mòbil o GPS, circulars o d'anada i tornada, i amb diferents dificultats adaptades a gran quantitat d'usuaris. D'aquestes 78 rutes, 17 té recorregut a la comarca de la Cerdanya, i no totes les rutes es troben dins dels límits del parc natural, però si als seus voltants immediats.

A continuació, a la Taula 3.10, es detallen les rutes que apareixen al mapa, el seu codi numèric, que permet relacionar cada ruta amb el mapa, i les distàncies i el nom de cadascuna de les rutes.

Taula 3.10. Taula resumen de rutes oficials del Parc Natural Cadí-Moixeró, que transcorren per la Cerdanya.

Codi	Ruta	Distància	Desnivell	Temps	Tipus	Dificultat
Ruta 60	La Tosa, Circuito de las Minas	3,8 km	206 m	1h 30'	Circular	Fàcil
Ruta 61	De Alp a La Molina	16,1 km	500 m	5h 15'	Anada i tornada	Exigent
Ruta 62	Mirador de Escobairó desde Alp	8 km	620 m	3h 15'	Circular	Exigent
Ruta 63	Refugio de la Pleta de Das	7,8 km	590 m	3h	Circular	Exigent
Ruta 64	Cortal d'en Vidal y fuente Llebrera	12,5 km	555 m	4h 30'	Circular	Exigent
Ruta 65	Coll de Jou desde el núcleo de Urús	11,4 km	865 m	5h	Anada i tornada	Molt exigent
Ruta 66	Grau de l'Ós	9,3 km	417 m	3h 40'	Circular	Moderada
Ruta 67	Abetal de Riu	7,5 km	435 m	2h 45'	Anada i tornada	Moderada
Ruta 68	Cima del Moixeró desde la pista del coll del Pendís	8,2 km	450 m	3h	Circular	Moderada
Ruta 69	Los Empedrats de Bor y mirador del Cap del Ras	12,4 km	660 m	4h	Circular	Exigent
Ruta 70	Fou de Bor	2,2 km	45 m	50'	Circular	Molt fàcil
Ruta 71	Basses y cerro de Gallissà	4,5 km	115 m	1h 30'	Circular	Fàcil
Ruta 72	Roca Foradada de Pi	5,4 km	315 m	2h 20'	Circular	Moderada
Ruta 73	Comabona desde Prat d'Aguiló	10,7 km	765 m	4h	Circular	Exigent
Ruta 74	Ruta de la Nutria	2,4 km	43 m	50'	Anada i tornada	Molt fàcil
Ruta 75	Parque de los búnkeres	9,3 km	432 m	3h	Circular	Moderada
Ruta 76	Miradores del Pla de l'Àliga desde Estana	4,7 km	120 m	1h 30'	Circular	Fàcil
Ruta 78	Circular por Prat de Cadí y coll de Pallers	7 km	430 m	2h 30'	Circular	Moderada

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Parc Natural Cadí-Moixeró.

Es pot observar que aquest parc natural presenta una informació detallada sobre les seves rutes oficials, amb la distància i la dificultat d'aquestes i la característica de cada ruta, si és circular o d'anada i tornada. D'aquesta manera el visitant té informació oficial clara evitant accidents o desorientació dels visitants.

A més, aquest parc natural compta amb diferents centres d'interpretació del parc, cadascun especialitzat en una àrea concreta.

- Casa del Parc dels Pirineus: Equipament amb botiga, punt d'informació i sala d'exposicions.
- Centre d'interpretació de flora: Equipament amb punt d'informació, exposició dedicada a la flora del parc, i jardí botànic dedicat a les plantes medicinals de la regió
- Centre d'Interpretació del Parc Natural Cadí-Moixeró i el seu entorn: Espai a Bellver de Cerdanya, per rebre els visitants, centre de recerca i sala d'exposicions.
- Centre d'Interpretació Casa del Riu: Centre d'informació especialitzat en els hàbitats de ribera, tant en la seva flora com en la seva fauna. Es troba a Martinet.

Senderisme adaptat

En aquest espai natural també hi ha un conjunt de rutes adaptades, amb passarel·les i rampes, per a persones amb mobilitat reduïda, que amplien l'oferta turística i converteixen aquest espai en un paratge més inclusiu i accessible a un major segment de la població, que habitualment té dificultats per gaudir de la natura. (*Parc Natural Cadí-Moixeró*)

Actualment disposa de 3 rutes adaptades, són itineraris curts, però en punts calves del parc, especialment miradors.

- Itinerari del mirador del Cap del Ras
- Mirador del Pedraforca
- Mirador dels Orris

Rutes amb interès geològic

En aquest parc existeixen també itineraris geològics, en els quals es pot gaudir de les característiques i formacions geològiques pròpies de la serra del Cadí- Moixeró. Actualment el parc natural disposa de 14 rutes geològiques, en algunes es poden apreciar formacions naturals, en altres casos es pot apreciar construccions humanes, especialment antigues mines, però que deixen al descobert la riquesa geològica de la zona. (*Parc Natural Cadí-Moixeró*)

Espai Natural de la Tossa Plana de Lles-Puigpedrós:

Aquest espai natural s'ubica entre les comarques de la Cerdanya i Alt Urgell, fent frontera amb França i Andorra. Aquesta reserva natural, presenta unes característiques geològiques diferents a les del Cadí-Moixeró, mentre que el primer està format principalment per roca calcària, aquest segon està format bàsicament per granit, i això es tradueix en un paisatge molt diferent, en el qual els llacs són comuns i un atractiu turístic natural de primer ordre.

Grans rutes

Hi ha un conjunt de rutes de llarg recorregut, que tenen una o diverses etapes a la Cerdanya.

GR11 Transpirenaica

Ruta de gran recorregut que connecta pels Pirineus, el mar Mediterrani i el mar Cantàbric. Aquesta ruta, en el seu conjunt és de gran exigència, dissenyada per a senderistes i alpinistes experts, però tot i així, es poden realitzar etapes soltes, i a la comarca, connectant el Ripollès amb Andorra, transcorren les etapes 11, 12, 13, connectant diferents refugis i sent aquestes etapes, d'una exigència menor, ja que creuen la Plana Ceretana. (*Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya*)

Camí dels Bons Homes:

Ruta que connecta Berga (Berguedà) amb Foix (Arieja), creuant el Pirineu i passant per la Cerdanya; aquesta ruta recrea l'exili dels Tastos, entre els segles XIII i XIV, i es pot fer a peu, en bici o a cavall. Aquesta ruta porta associada una gran riquesa cultural i gastronòmica.

Al voltant d'aquesta ruta, s'han constituït un conjunt de serveis culturals, paisatgístics, hostalers i de restauració, que li afegixen gran valor i interès turístic a aquesta senda i fa que s'hagi creat una microeconomia relacionada amb productes de proximitat i de gran qualitat que aprofiten el valor afegit que els ofereix el Camí dels Bons Homes. (*Camí dels Bons Homes*)

Camí de Picasso

Sender molt antic, de 58 km de recorregut, dividit entre 2 i 4 etapes, que connecta Guardiola de Berguedà amb Bellver de Cerdanya. Aquest camí era utilitzat pels "segadors" per transitar entre aquestes 2 comarques en temps de sega.

El 1904 Pablo Picasso va utilitzar aquest camí per transitar entre aquests dos municipis passant per Gósol. Avui aquesta ruta s'ha tematitzat, i és un important recurs turístic d'aquestes dues comarques, afegint valor artístic i cultural a un sender que creua aparells de gran importància estètica, i que fa més de cent anys van inspirar el pintor malagueny. (*Parc Natural Cadí-Moixeró*)

Camí de Sant Jaume

Aquesta ruta de pelegrinatge connecta diferents llocs d'Europa i Orient Pròxim, fins a Santiago de Compostel·la. Per això presenta infinitud de traçats; un dels seus traçats transcorre per la vall de la Cerdanya, seguint el riu Segre.

Aquest traçat no presenta un gran trànsit, ja que es tracta d'un dels camins secundaris de pelegrinatge, tot i així, pot ser un interessant recurs turístic poc explotat i de gran interès, al qual pot anar associat un gran valor afegit.

És interessant, com a causa del seu traçat pla, aquesta etapa del Camí, es pot realitzar també a Bicicleta. (*Patronat comarcal de turisme de la Cerdanya.*)

Mapa 3.8. Rutes llargues que passen per la Cerdanya

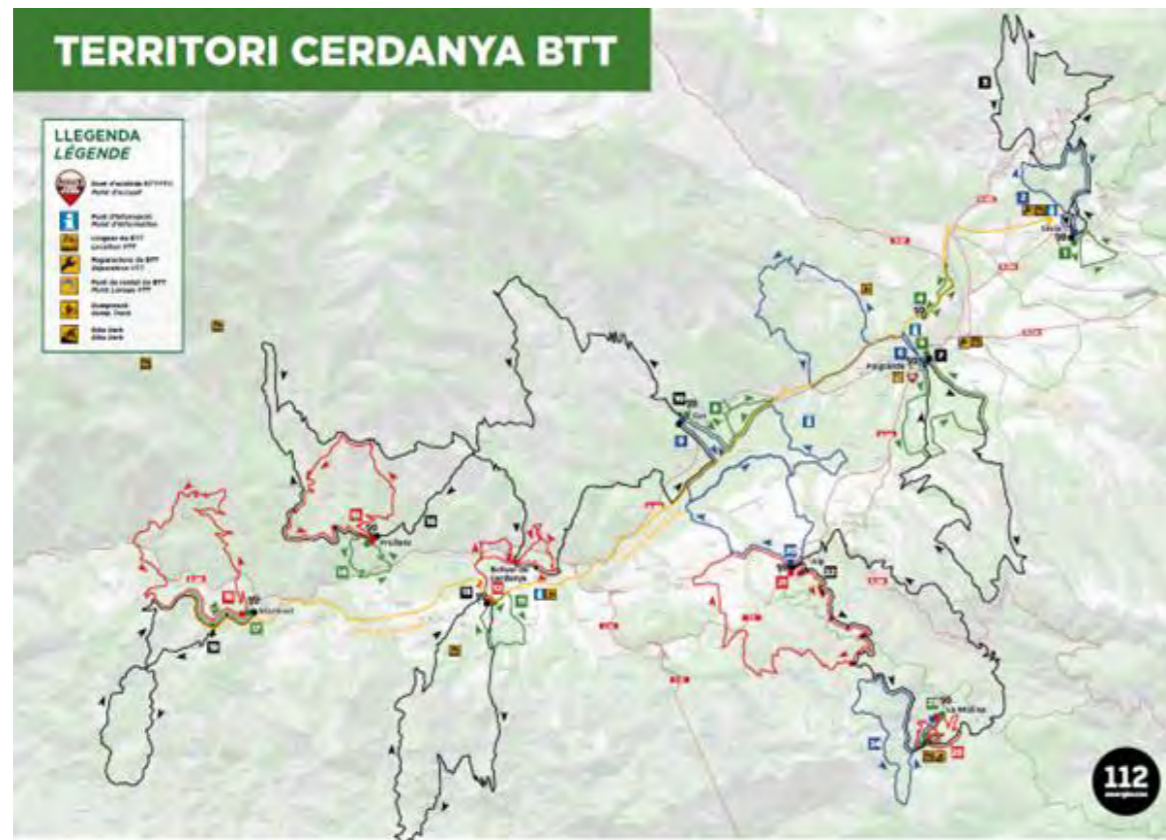
Font. Elaboració pròpia a partir de les dades d' IGN, ICGC i Departament de Territori, Habitatge i Transició energètica

En aquest mapa es poden observar les 4 grans rutes descrites anteriorment en el seu pas per la Cerdanya. Es pot apreciar, com el Camí de Santiago és la ruta amb menor exigència, ja que transcorre al fons de vall, a la zona més planera de la comarca, seguint el curs del riu Segre, en canvi les altres rutes, creuen en algun dels seus trams zona muntanyosa, fent que siguin rutes de major exigència i dificultat.

Rutes en bicicleta

A la Cerdanya, hi ha gran quantitat de rutes per a bicicleta, i un conjunt de serveis auxiliars que donen suport a aquesta activitat, com ara reparació i lloguer de bicicleta.

Mapa 3.9. Rutes en bici a la Cerdanya.

Font: Patronat comarcal de turisme de la Cerdanya.

En aquest mapa es poden observar les rutes senyalitzades per a bicicleta de muntanya a la comarca de la Cerdanya. Hi ha 25 rutes senyalitzades segons dificultat i exigència de la ruta. Algunes de les rutes transcorren en zones planeres, pensada per a passejos, rutes fàcils i assequibles a la majoria dels turistes, especialment famílies. Algunes altres són de gran exigència, transcorrent per ports de muntanya i camins no pavimentats. Assenyalar també la infraestructura auxiliar, amb zones de descans i tallers pensats per a les bicis.

Ornitologia

La Cerdanya té una gran varietat d'ocells, que es poden trobar als diferents paratges naturals de la comarca; hi ha aus més pròpies de les terres altes, especialment aus rapinyaires; la zona del Parc Natural Cadí Moixeró i Espai Natural de la Tossa Plana de Lles-Puigpedrós concentra la majoria de població d'aquestes espècies. D'altra banda, les aus de ribera es troben a les terres baixes, i especialment al voltant del riu Segre. A la comarca hi ha una xarxa de miradors per poder observar aquests animals, el seu entorn i les seves activitats.

Mapa 3.10. Observació d' aus de la Cerdanya.

Font: Patronat comarcal de turisme de la Cerdanya.

En aquest mapa es poden observar les principals aus i zones d'observació d'aquestes. Compta amb 15 espècies d'ocells diferents, en 15 espais de tota la comarca. Evidentment, hi ha una major varietat d'ocells a la Cerdanya, però aquest mapa, posa a disposició de qualsevol turista, la riquesa ornitològica de la comarca, d'aquesta manera els usuaris poden gaudir d'aquest atractiu sense necessitat de conèixer les aus de la zona, convertint-se també un recurs didàctic. (*Patronat comarcal de turisme de la Cerdanya.*)

Espeleologia

L'espeleologia és un esport d'aventura, que consisteix a explorar coves; habitualment és un esport practicat per gent molt formada, ja que requereix de gran capacitat tècnica i coneixements, d'escalada, orientació... entre d'altres. A més, cal prendre el màxim de precaucions possibles per evitar accidents o desorientació dins d'una gruta.

A la Cerdanya, hi ha principalment 3 cavitats, aptes per practicar aquest esport, Cova d'Anes, Cova d'Olopte i cova de la Fou de Bor.

Hi ha oferta turística al voltant d'aquestes grutes, diferents itineraris guiats i adaptats a diferents nivells de públic, que permeten transcórrer totalment o parcialment alguna d'aquestes coves.

Cal destacar, que aquestes coves tenen un gran valor geològic, ja que les formacions naturals i les restes d'antigues civilitzacions i pobles que van habitar aquestes grutes són característiques claus del seu atractiu turístic. (*Aventura Cerdanya*)

Escalada

La geografia muntanyosa de la Cerdanya, i especialment les parets escarpades del Cadí, fan de l'escalada un esport d'aventura popular, i amb diferents vies adaptades a l'experiència de l'escalador o escaladora. A més, s'ofereixen cursos i rutes guiades.

3.3.4 Hípiques, camps de golf i aeròdroms

Hípiques:

Aquest tipus d'activitat es concentra als municipis d'Arànsers, Prats i Sansor, Llúvia, Bellver de Cerdanya, Prullans i Puigcerdà. Algunes hípiques ofereixen activitats durant la temporada d'estiu.

Taula 3.11. Llistat d'acadèmies i llocs d'hípica a la Cerdanya

Nom	Ubicació	Característiques i activitats
Aransa Esquí	Arànsers, municipi de Lles de Cerdanya	L'estació d'esquí d'Aransa, com altres instal·lacions del seu tipus, ha diversificat la seva oferta incorporant activitats durant la temporada d'estiu. Ofereix passejades a cavall i classes bàsiques d'equitació en absència de neu. Així mateix, el complex permet la realització d'altres activitats com circuits amb raquetes de neu, classes d'esquí nòrdic, lloguer de bicicletes elèctriques, rutes de senderisme guiades, descens en trineu i sopars a Fornell.
Cerdanya Equestre / Wild & Chic Pyrenees	Prats, municipi de Prats i Sansor	Ofereix activitats centrades en la pràctica, l'ensenyament i el turisme eqüestre, així com experiències adreçades a diferents perfils (famílies, grups de treball i individuals). Es defineix com una "agència d'experiències premium". A més, proporciona serveis complementaris com càtering privat, tir amb arc a cavall, ioga, massatges i fisioteràpia, accés a termes naturals i balnearis exclusius, banys de bosc d'inspiració japonesa i rutes per muntanyes i valls properes.
Hípica de Llúvia	Municipi de Llúvia	Centrada en activitats eqüestres, ofereix passejades a cavall i amb poni, classes a partir dels 7 anys, equinoteràpia orientada a la rehabilitació d'infants i adults, així com estades d'estiu en què s'ensenyava la cura dels cavalls i altres activitats relacionades.
Hípica Els Torrents	Santa Eugènia de Nerellà, municipi de Bellver de Cerdanya	Igual que la Hípica de Llúvia, ofereix serveis d'escola d'equitació, rutes a cavall, colònies d'estiu, doma de cavalls i pupil·latge. Així mateix, disposa d'hotel i restaurant ubicats a l'antiga casa de pagès "Els Torrents", datada de 1883. Aquest centre es troba dins del Parc Natural del Cadí-Moixeró.
Hípica Prats	Municipi de Prats i Sansor	Actualment no disposa de serveis d'allotjament; ofereix únicament classes, excursions i pupil·latge, principalment adreçats al públic infantil.
Mas Sant Marc	Municipi de Puigcerdà	Mas Sant Marc ofereix passejades a cavall com a part d'un servei integral de tipus resort, que inclou camp de golf, piscina privada, sala de massatges, banys termals naturals, lloguer de bicicletes, activitats de senderisme i oferta gastronòmica. Es troba al costat de l'estació de la Masella, tot i que al seu web es recomana també visitar estacions d'Andorra o Font-Romeu, a França.
La Cerdanya a Quatre Potes	Municipi de Prullans	Ofereix passejades a cavall, rutes de llarga durada i activitats de ramaderia equina. A més, disposa de servei de lloguer de bicicletes de muntanya. No compta amb allotjament.

Font: Elaboració pròpia amb base en pàgines webs de les acadèmies

Camps de Golf

Els tres camps de golf se situen a la província de Girona.

Taula 3.12. Llistat de camps de Golf a la Cerdanya

Nom	Ubicació	Característiques i activitats
Fontanals Golf Club	Municipi de Fontanals de Cerdanya	Camp de 18 forats, amb zona wellness, pistes de pàdel i tennis, viatges organitzats, club social i familiar, i un hotel-restaurant.
Reial Club de Golf de la Cerdanya	Municipi de Puigcerdà	Camp de 27 forats, amb escola de golf, piscina, pista poliesportiva, pista de pàdel i camp de pràctiques. Tot i no disposar d'hotel o restaurant propis, indica al seu web acords amb hotels propers per oferir descomptes d'allotjament.
Golf Sant Marc	Municipi de Puigcerdà	Complex amb dos camps de golf de 18 forats cadascun, casa club i escola de golf. No disposa d'allotjament.

Fuente: Elaboración propia con base en páginas webs de los clubes de golf

Aeròdrom de la Cerdanya

Propietat de l'Aeroclub de Catalunya, organització que també gestiona l'Aeròdrom de Sabadell. A Cerdanya es compta amb una escola de vol a vela, i s'organitzen competències d'aquest tipus de vol nacionals, estatals, europees i internacionals, per la qual cosa es considera una instal·lació de pràctica i entreteniment, més que logística.

A més, compta amb un restaurant, piscina, espai lúdic infantil i una secció d'avions ultralleugers. En total, es compta amb 4 aeronaus entre ultralleugers i veles.

3.4 ALTRES RECURSOS DISPONIBLES O UTILITZATS PER DESESTACIONALITZAR L'ACTIVITAT TURÍSTICA

Contemplant el context general de la comarca de la Cerdanya, per detectar i conèixer els recursos disponibles o ja utilitzats per desestacionalitzar el territori, cal generar un inventari dels recursos mitjançant una metodologia que resguardi que cap quedi sense identificar, per això es va seguir la metodologia plantejada per Lopez Olivares en "Els recursos turístics: avaluació, ordenació i planificació turística" (2014).

Per aconseguir identificar els recursos és important plantejar la pregunta, quins recursos han de ser valorats per incloure'ls en l'inventari?, considerant la singularitat dels elements i les seves possibilitats d'aprofitament.

Ja que en el capítol 3.3 s'aborda el context natural de la comarca de la Cerdanya, per a aquest apartat s'abordarà recursos històrics monumentals, tècnics, etnològics i artístics. També es consideren els recursos gastronòmics, de folklore, festes, esdeveniments programats, intangibles i referencials (Taula 3.13).

Taula 3.13. Tipologia de recursos turístics culturals tangibles i intangibles presents a la Cerdanya.

1 Recursos històrics monumentals, tècnics, etnològics i artístics			
Tipus		Sub-tipus 1	Sub-tipus 2
1.1	Edificacions i monuments	Urbanisme	Núclis urbans tradicionals
		Religiosos	Parròquies
			Esglésies
			Ermites
		Civils	Edificis d'estil eclèctic
Militars	Castells Búnquers		
1.2	Jaciments arqueològics	Patrimoni arqueològic.	
1.3	Etnològics	Civils	Edificis productius Mas Cerdà
2 Recursos artesanos y gastronómicos			
Tipus		Sub-tipus 1	
2.1	Gastronomia	Productes destacats – producte local gastronòmic	
		Preparacions gastronòmiques	
3 Recursos de caràcter folklòric, festiu, esdeveniments programats, intangibles i referencials			
Tipus		Sub-tipus 1	Sub-tipus 2
3.1	Festas	Festivitats locals	Festes religioses Festes populaes
3.2	Esdeveniments programats	Events locals o festivals	
3.3	Folklore	Danses i balls	

Font: Elaboració pròpia, 2025

3.4.1 Nuclis urbans tradicionals

A la comarca de la Cerdanya es conserven nombrosos nuclis urbans d'alt valor patrimonial, amb centres històrics de traçat orgànic que integren arquitectura tradicional, carrers i elements d'arquitectura patrimonial d'interès històric. Els seus carrers estrets i empedrats, carregats de memòria i tradició, configuren espais urbans vius, habitats per comunitats que preserven i projecten la identitat cultural de la comarca.

Les viles de Llívia, Puigcerdà i Bellver de Cerdanya destaquen com els principals nuclis urbans i històrics de la comarca, tot acollint un valuós patrimoni tangible i intangible que resulta fonamental preservar i posar en valor. Igualment, cal destacar que la comarca de la Cerdanya també està formada per altres nuclis de menor densitat, com Alp, Das i Ger que, malgrat disposar d'un teixit urbà més reduït, presenten un notable valor patrimonial.

Llívia

Llívia és l'actual únic enclavament català en territori francès, d'acord amb Beltrán (1992): "Llívia és, documentalment, l'agrupació humana més antiga de la Cerdanya, i, en el seu origen, va estar situada sobre un turó separat del massís del Carlit, el desplaçament del qual atribueix la llegenda d'Hèrcules", figura mitològica que es troba representat a l'escut oficial de la vila. L'origen del nom de la vila es remunta a l'època romana, Julia ve de Juliani, que va ser donat per Plini als ceretans, i Llívia va ser la dona d'August. Julio Cesar va erigir el territori com a capital de la Comarca (Beltran, 1992).

L'any 1528 el rei Carles V atorga a Llívia el títol de "Villa", on posteriorment en el tractat dels Pirineus no és annexionada al territori francès a causa d'aquesta denominació, mantenint-se en territori d'Espanya (Beltran, 1992).

Pel que fa a les edificacions, Llívia té una notable riquesa patrimonial, per exemple, les ruïnes del castell de Llívia (Figura 3.23). D'acord amb Xandri Pich (1917): "en temps dels Comtes va ser Llívia la capital de la Cerdanya.

D'aquella època data el seu castell, les ruïnes del qual s'aixequen sobre el turó que domina la vila a l'est, enderrocat el 1479 per Lluís XI, rei de França, en conquerir la Cerdanya.". Situat estratègicament a 1.358 m s. n. m., on es controlava visualment el conjunt de la plana ceretana, raó per la qual ha estat des de l' antiguitat un lloc de gran valor. Actualment les restes del castell estan incorporades a l'Inventari del Patrimoni Cultural Català i a l'Ajuntament de Llívia.

A curta distància es troba l' església de Nostra Senyora dels àngels, edificada el 1550, sobre una anterior del segle XIII i sobre un fòrum romà en actual procés de treball arqueològic.

Figura 3.23. Castell de Llívia

Font: Arxiu Ajuntament de Llívia, 2025.

L'església parroquial Nostra Senyora dels Àngels (Figura 3.24), arquitectònicament d' una sola nau i deu capelles laterals, destaca el seu absis, campanar i el retaule de l' altar major d' estil barroc.

A Llívia es troba una de les farmàcies més antigues d'Europa, el seu funcionament data de 1415, on el seu funcionament històricament va anar a càrrec de la família Esteves (Beltran, 1992). Es va mantenir oberta fins al 1926, posteriorment la va adquirir la Diputació de Girona el 1965 (Ajuntament de Puigcerdà, 2015), actualment és un museu (Figura 3.25).

Figura 3.24. Façana església Nostra Senyora dels Àngels

Font: Arxiu Consell Comarcal de la Cerdanya, 2025

Figura 3.25. Farmàcia de Llívia

Font: Museu de Llívia, 2025

Puigcerdà

L'actual capital de la Cerdanya és Puigcerdà, ubicada al nord de la comarca i a la frontera amb França. Puigcerdà va ser fundada per mandat del rei Alfons I d'Aragó el 1177 i es va assentar sobre el mont Cerdà, originalment fortificada (Beltrán, 1992). De la qual avui no en queden grans vestigis.

Durant el pas de les dècades, Puigcerdà ha construït una història rica i complexa, profundament marcada per transformacions urbanes. Entre els episodis més rellevants figuren els incendis de 1281 i 1309, el terratrèmol de 1428 i diversos saquejos i ocupacions que van emmotllar la seva fisonomia urbana.

Arquitectònicament destaca la solitària torre octogonal de 35 metres d'alçada, de l'antiga església de de Santa Maria del segle XVII (Figura 3.26), enderrocada l'any 1936 pels milicians anarquistes (Ajuntament de Puigcerdà, 2015), que d'acord amb Xandri Pich (1917), "El seu estil arquitectònic no es troba exempt de mèrit artístic, però el conjunt és d'un efecte arcaic i aixafant... Al seu interior es conserven veritables preciositats, entre les quals mereixen citar-se una tomba de les vint-i-dos encastades als seus murs..."

Figura 3.26. Façana Església Santa Maria

Puigcerdà.—Iglesia de Santa Maria.

Puigcerdà.—Interior de la iglesia de Santa Maria.

Font: José Xandi Pich, 1917.

El carrer Major de Puigcerdà és una de les més antigues del nucli urbà, connectant l'església parroquial amb l'antiga plaça major, avui coneguda com a "Plaça de Cabrinetty", envoltada d'antics pòrtics. Espai obert a la comunitat, i fins fa poc, un lloc de celebració de mercats, fires i festes populars. La plaça es troba dedicada al llibertador de Puigcerdà, militar liberal Josep Cabrinetty (Figura 3.27 i Figura 3.28) (Ajuntament de Puigcerdà, 2015).

Figura 3.27. Plaça major de Puigcerdà

Font: Beltrán 1992.

Figura 3.28. Il·lustració festa major Puigcerdà

Font: Beltrán 1992.

Per mandat del rei Sancho de Mallorca, el 1310 es va construir el llac artificial de Puigcerdà, ubicat a l'àrea urbana de la vila, i construïda amb una superfície de 2,28 hectàrees (Beltrán, 1992), avui aporta al paisatge del parc Schierbeck i de l'àrea urbana de la vila. El llac de Puigcerdà és una infraestructura estretament lligada a la població, amb diversos usos durant el pas del temps (Ajuntament de Puigcerdà, 2015).

En el seu entorn s'emplacen diverses edificacions inicialment habitacionals d'estil eclèctic i espais sumptuosos, edificats per a les famílies acomodades catalanes (a revisar en l'apartat d'Infraestructura Patrimonial). A principis del segle XX el Cònsol de Dinamarca, German Schierbeck, estiuant de Puigcerdà, va donar part de la seva propietat per a la construcció d'un parc públic, avui el Parc Schierbeck (Ajuntament de Puigcerdà, 2015).

Puigcerdà és avui el centre urbà comercial i hotelier de la Cerdanya, on es troben equipament de diversos serveis i comerços, com també exponents arquitectònics patrimonials com la plaça Cabrinetti, espai urbà obert a la comunitat, el campanar de Santa Maria, l'Església de Sant Tomàs o la de Sant Julià.

Bellver de Cerdanya

A l'interior de la comarca hi ha Bellver de Cerdanya, un dels principals exponents urbans i patrimonials de la Cerdanya. D'origen medieval, amb un traçat urbà orgànic, un nucli històric en pendent i un conjunt d'edificacions patrimonials que conserva el seu caràcter fortificat, amb carrers angosts i empedrats al nucli antic. D'acord amb Beltrán (1992), "Nuño Sancho, comte de Cerdaña, va fundar Bellver el 1225 fortificant un serrat tallat a pic sobre el riu Segre... de les muralles que la defensaven queda una torre o algun mur".

En termes constructius, Bellver destaca pel seu valuós patrimoni arquitectònic. Entre els seus elements més representatius hi ha la plaça Major, del segle XIV, i l'església de Sant Jaume i Santa Maria. Segons a Xandri Pich (1917), "La seva església parroquial, dedicada a Sant Jaume Apòstol, és d'estil romànic, amb superposicions ogivals i barroques i quadrada la torre del seu campanar", així també destaquen la plaça del Portal, la Casa Consistorial, galeries empedrades i l'església de Santa Maria de Talló.

Bellver de la Cerdanya és el municipi ric en superfície natural, emmarcada pel riu Segre que configura de forma important el paisatge urbà, mentre que una part significativa del Parc Natural del Cadí-Moixeró s'integra dins la superfície municipal.

La comarca de la Cerdanya, composta per un total de 17 municipis, reuneix diversos nuclis urbans de diverses extensions, tots amb gran valor patrimonial, importants d'explorar i posar en valor el nucli urbà patrimonial de Martinet, Ger, entre d'altres. Molts d'ells conserven estructures medievals, carrers i edificacions empedrades, esglésies romàniques i edificis històrics, que conformen un destacat capital cultural i arquitectònic en el conjunt del territori.

3.4.2 Patrimoni arqueològic

En matèries de patrimoni arqueològic, el territori de la Cerdanya és profundament enriquit, s'estén per gran part del territori sense distingir límits fronterers, en diversos punts de la comarca de la Cerdanya, com en Fou de Bor, Bor, Anes, entre d'altres, s'han trobat restes de figures ceràmiques que situen els seus moradors en el neolític. A Alp destaca el Dolmen de Paborde, d'acord amb Beltrán (1992), "els primers vestigis importants que van deixar els homes a Cerdanya van ser els dòlmens".

Els dòlmens a la Cerdanya eren ossaris col·lectius, tombes de família de clan o del poble, aquests es troben distribuïts al territori de la Cerdanya, tots ells a altures superiors a 1.400m. D'acord amb el material arqueològic trobat en aquests sepulcres, pertanyen essencialment a l'Edat de Bronze, amb plenitud en el bronze mitjà. (Beltrán, 1992). Com el dolmen d'Oren a Prullans o el Dolmen de Paborde a Alp, (Figura 3.29)

El Dolmen de Paborde (Figura 3.29) és un sepulcre megalític, ubicat al municipi d'Alp, específicament a la confluència de la vall de la Molina i la vall de les Pletasses a una altitud de 1.445 m s.n.m. i prop de l'estació de ferrocarril de la Molina.

Construït entre el 2000-1800 a.c., al final del calcolític, s'estima va ser reutilitzat durant l'edat del Bronze Mitjà i com a cabana de pasturatge. És una càmera simple conservant dues cupuletes, rituals i tres incisions o "reguerons" esculpits a les lloses. La lloa de coberta té un diàmetre d'1,87 m i un gruix d'uns 0,30 m. (Ajuntament d'Alp, 2025).

Figura 3.29. Dolmen de Paborde

Font: Fundació per a la Difusió del Patrimoni Monumental Català, 2025.

Els dòlmens es caracteritzen per ser sepulcres de cambres rectangulars amb llosa rebaixada en general, de dimensions acotades amb restes de túmul. Segons Beltrán (1992), "Així doncs, a la Cerdanya, durant l'Edat de Bronze, hi havia dos ritus d'enterrament: als dòlmens i en diferents coves".

A la Comarca de la Cerdanya han aparegut gravats rupestres, segons Mercadal (2014) "hem de destacar el relacionat amb els gravats rupestres... valuosos testimonis del passat abasten totes les èpoques a partir del neolític i fins a l'inici del s. XX".

El museu de Cerdà a Puigcerdà alberga una sèrie d'elements arqueològics, puntes de llances, pedres afilades (Figura X), entre d'altres, en general en dipòsit, de la història de la comarca de la Cerdanya, així com també alberga una sèrie d'exposicions temporals i permanents vinculades al patrimoni. (Ajuntament de Puigcerdà, 2025).

Figura 3.30. Punta de llança a Museu Cerdà a Puigcerdà.

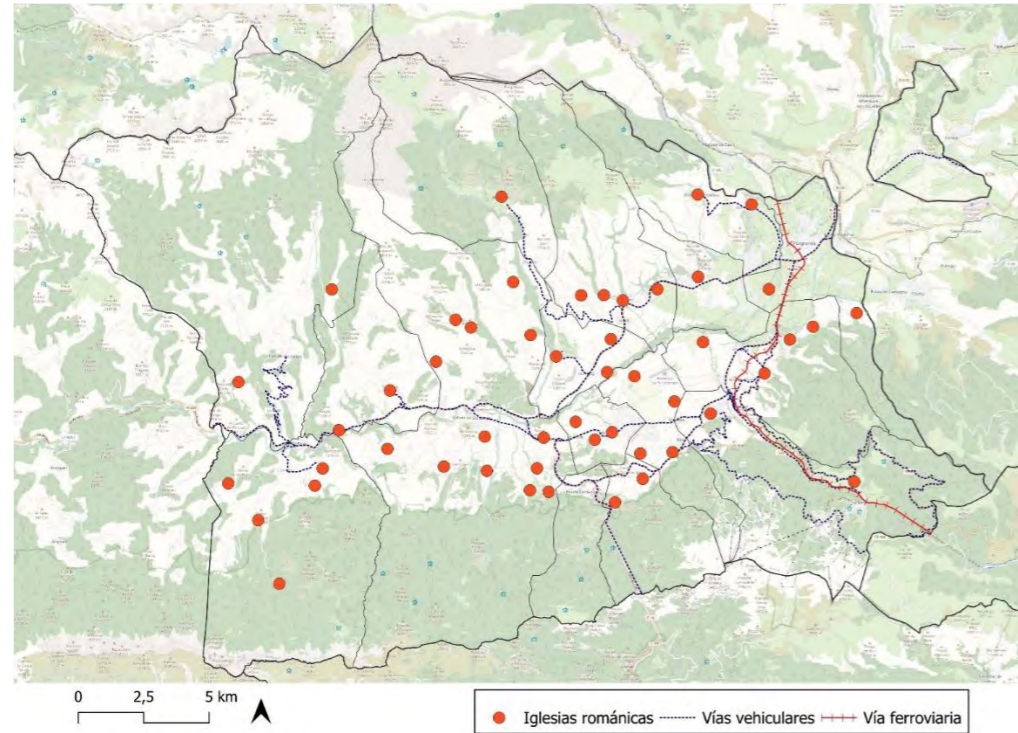
Fotografia: Emili Ginévez. Mercadal, 2024.

La comarca de la Cerdanya és robusta en matèries arqueològiques, segons Oriol Mercadal, 2014, "els assentaments documentats mitjançant la recerca ens mostren una ocupació continuada de l'espai i una explotació de l'entorn immediat".

3.4.3 Edificis religiosos

A la comarca de la Cerdanya destaca una extensa xarxa de capelles i esglésies d'estil romànic (Mapa 3.11 i Taula 3.14), construïdes principalment entre els segles X i XII, moltes de les quals posteriors han tingut processos de restauració i reconstrucció. Aquest territori constitueix un nucli sòlid de patrimoni arquitectònic, compartint llenguatges constructius comuns que es reflecteixen en nombrosos monuments romànics distribuïts al llarg de la comarca.

Mapa 3.11. Esglésies romàniques de la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia, 2025

Taula 3.14. Capelles i esglésies romàniques de la comarca de la Cerdanya.

MUNICIPI	ESGLÉSIA
ALP	SANT PERE D'ALP
BELLVER DE Cerdanya	SANTA EULÀLIA D'ÉLLER
BELLVER DE Cerdanya	SANT POLICARP DE CORTÀS
BELLVER DE Cerdanya	SANT MARTÍ DELS CASTELLS
BELLVER DE Cerdanya	SANTA EUGÈNIA DE NERELLÀ
BELLVER DE Cerdanya	SANT MAMET D'ANES
BELLVER DE Cerdanya	SANTA MARIA D'ORDÈN
BELLVER DE Cerdanya	SANT ISCLE I SANTA VICTÒRIA DE TALLTENDRE
BELLVER DE Cerdanya	SANTA MARIA DE TALLÓ
BELLVER DE Cerdanya	SANTA EULÀLIA DE PI
BELLVER DE Cerdanya	SANT SERNI DE COBORRIU
BELLVER DE Cerdanya	SANT MARCEL DE BOR
BELLVER DE Cerdanya	SANT JULIÀ DE PEDRA
BELLVER DE Cerdanya	SANTA CECÍLIA DE BEDERS
BELLVER DE Cerdanya	SANT ANDREU DE BALTARGA
BOLVIR	SANTA CECÍLIA DE BOLVIR
DAS	SANT JULIÀ DE TARTERA
DAS	SANT ISCLE I SANTA VICTÒRIA DE SANAVASTRE
DAS	SANTA MARIA DE MOSOLL
FONTANALS DE Cerdanya	SANT MARTÍ D'URTX
FONTANALS DE Cerdanya	SANT COSME I SANT DAMIÀ DE QUEIXANS
FONTANALS DE Cerdanya	SANT ESTEVE DE LES PERERES
FONTANALS DE Cerdanya	SANT MIQUEL DE SORIGUEROLA

GER	SANT CLIMENT DE GRÉIXER
GER	SANTA EUGÈNIA DE SAGA
GER	SANTA COLOMA DE GER
GUILS DE CERDANYA	SANT VICENÇ DE SANEJA
GUILS DE CERDANYA	SANT ESTEVE DE GUILS DE CERDANYA
ISÒVOL	SANT PERE D'OLOPTE
ISÒVOL	MARE DE DÉU DE QUADRES
ISÒVOL	SANTA MARIA D'ALL
LLES DE CERDANYA	SANT FRUCTUÓS DE MÚSSER
MERANGES	SANT SERNI DE MERANGES
MONTELLA I MARTINET	NOSTRA SENYORA DE BASTANIST
MONTELLA I MARTINET	SANT GENÍS DE MONTELLÀ
MONTELLA I MARTINET	SANTA MAGDALENA DEL MENDRAT
MONTELLÀ I MARTINET	SANT MARTÍ DE VÍLLEC
PRATS	SANT SALVADOR DE PREDANIES
PRULLANS	SANT ESTEVE DE PRULLANS
PUIGCERDÀ	SANT ANDREU DE VILALLOBENT
PUIGCERDÀ	SANT TOMÀS DE VENTAJOLA
URÚS	SANT GRAU D'URÚS
URÚS	SANT CLIMENT D'URÚS

FONT: Elaboració pròpia, 2025

L'arquitectura religiosa de la Cerdanya es caracteritza per un estil senzill i sobri, amb acotada ornamentació i sense espais o infraestructures ostentoses. Aquestes edificacions es van construir per atendre acotades comunitats de fidels disperses pel territori, i presenten proporcions sòbries, acollidores i homogènies entre si, formant conjunts unitaris on destaquen algunes esglésies significatives, com l'antiga canònica de Santa Maria de Talló (Figura 3.31), Sant Esteve de Prullans (Figura 3.32) o la parroquial de Sant Pere d'Alp (Figura 3.33). Predominen les formes llombardes de caràcter senzill, amb frescos o escultures de fusta i pedra sòbries, tot i que sobresort l'alt nivell de conservació d'aquests edificis, generant un llenguatge comú en l'arquitectura religiosa de la comarca (Consell Comarcal de la Cerdanya, 2025).

Figura 3.31. Església Santa Maria de Talló

Figura 3.32. Església Sant Esteve de Prullans

Font: Arxiu Consell Comarcal de la Cerdanya 2025

Figura 3.33. Parroquial Sant Pere d'Alp

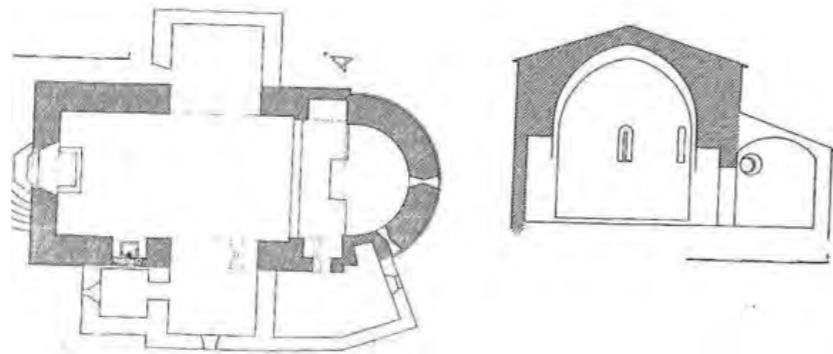
Font: Arxiu Consell Comarcal de la Cerdanya 2025

Font: Arxiu Ajuntament de Alp

D'acord amb Beltrán (1992): "a Cerdanya totes aquestes esglésies de l'època romànica responen, tret de rares excepcions, a un mateix tipus: d'una sola nau, estan orientades de llevant a ponent, tenen absis semicircular i portada oberta al migdia." (Figura 3.34).

Pel que fa a les seves característiques constructives i espacials, les edificacions religioses de la Comarca de la Cerdanya es caracteritzen per la seva robusta construcció de pedra en murs perimetrals, d'una nau en general, de planta rectangular i cobertes amb voltes de canó de mig punt. Algunes compten amb campanars en espases, xapitel o torre. Posseeixen escassos buits o finestres, lleugers desnivells interiors, portes d'accés de fusta i absis semicirculars a la zona de l'altar, a més de voltes sustentades per arcs de mig punt.

Figura 3.34. Planta de l'església parroquial de Sant Pere d'Alp

Font: Arxiu del Consell Comarcal de la Cerdanya, 2025.

Segons Beltrán (1992), assenyala que les esglésies de la comarca "en una primera època, al segle XI, són modestes, d'aparell rústic i d'estil Lombardo... més endavant, al segle XII, apareix la pedra de carreuat, i l'antiga decoració llombarda esdevé una cornisa rematada per un fris dentat que sosté uns canets o modillons amb formes de màscares humanes, animals i altres figures... apareixen també capitells esculpits".

Constructivament la maçoneria es compon de pedres tallades disposades en fileres regulars i horitzontals, la qual cosa atorga als murs una gran solidesa i estabilitat. En alguns casos, com a l'església de Sant Miquel de Soriguerola (Figura 3.35), es poden observar murs realitzats amb un aparell en forma d'espiga, la qual cosa confereix un caràcter distintiu a determinades edificacions del conjunt romànic.

Figura 3.35. Església de Sant Miquel de Soriguerola

Font: Arxiu del Consell Comarcal de la Cerdanya, 2025.

3.4.4 Infraestructura patrimonial

El patrimoni arquitectònic no es limita a les edificacions religioses, també s'estén a altres construccions i edificacions de la comarca, és present en la típica construcció de la comarca de la Cerdanya el "Mas cerdà", en infraestructura de producció industrial, com el molí Farinera Puos de Bellver, Edificis d'estil eclecticista a Puigcerdà, i en infraestructures defensives patrimonials, com els múltiples vestigis de castells.

"Mas Cerdà"

El Mas cerdà, és una construcció tradicional agrícola típica de la Cerdanya dels segles XVIII i XIX. Aquestes construccions, localitzades principalment a la plana, històricament desenvolupaven activitats agroramaderes i territorialment estan associats a la closa (Observatori del Paisatge, 2016). Aquesta darrera es refereix a l'estructura agrícola d'època romana típica de la plana de la Cerdanya, formada per conreus regulars delimitats per fileres d'arbres que segueixen la direcció dels canals. Dispersos al territori de la baixa Cerdanya es poden trobar aproximadament 67 "Mas cerdà" (Observatori del Paisatge, 2016).

El "Mas Cerdà" és diferent de la tradicional casa pagesa catalana. Habitualment inclou un recinte ampli constituït per estables, que en primera planta tenen grans pòrtics, usats com a granadors. Dos pisos s'afegeixen a dalt als més baixos i un portal connecta els estables a l'exterior perquè puguin entrar els carros d'herba (Figura 3.36 i Figura 3.37). Aquestes construccions són de notables dimensions, un 45% de la superfície era utilitzada per a l'àrea de treball agrícola, el 15% per a la casa i habitacions, i el restant 40% cobert pels estables, graners, corrals, patis i forns de fusta (Pau Vila, 1926).

Figura 3.36. Planta Mas Cerdà

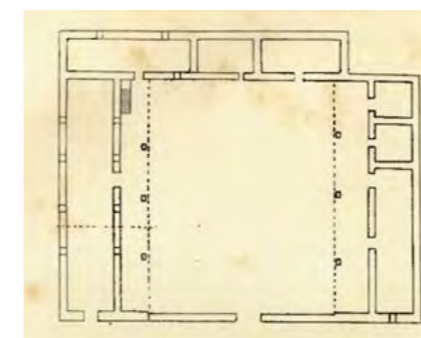
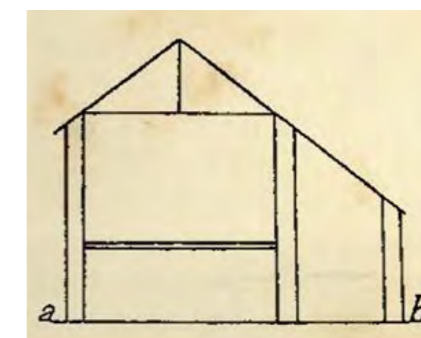

Figura 3.37. Tall eix AB, Mas Cerdà

Font: La Cerdanya, Pau Vila 1925

Farinera pous de Bellver

Al municipi de Bellver es pot trobar, al costat del riu Segre, la farinera del Puos, un antic molí de farina d'origen medieval. Des de fa segles aquest molí produeix farina només gràcies a la generosa força de l'aigua, abans amb pedres de moldre i després de manera industrial (Martínez, M., 2011).

El molí està gestionat per la família Pous que s'encarrega d'aquest treball des de fa ja quatre generacions. L'edifici té una alçada de cinc pisos amb habitatges familiars al costat. Diversos tipus de farina són produïts amb diferents tipus de blat: els dos tipus més clàssics són el marcenc i el forment que resisteix al fred hivernal i no es congela. Un altre tipus és el sètol amb el qual es pot fer el pa moreno (Martínez, M., 2011).

Al costat del molí es troba un petit edifici on fa 50 anys treballaven algunes dones fent els sacs de cotó on es posava la farina (Martínez M, 2011).

Edificis civils d'estil eclèctic a Puigcerdà

Al final del segle XIX i principis del segle XX, Puigcerdà es va posicionar com un lloc de moda per a la burgesia catalana en els mesos d'estiu. Aquestes famílies comencen a construir torres estiuenques, anomenades cinquenes o viles (Pobles de Catalunya, 2025), d'estil eclècticista al voltant del llac, que impulsen grans canvis en aquesta zona com la creació del Parc Schierbeck, un balneari i l'obertura del passeig de la Sèquia (Aliaga s. et al, 2015).

Aquestes infraestructures són edificis residencials aïllats amb una estètica homogènia i dotats de jardins privats i alguns inclouen un espai religiós, una capella (Pobles de Catalunya, 2025). La torre del Rellotge, Vila Paulita (Figura 3.38) actualment un hotel, Vila Margarita (Figura 3.39), i Torre Font (Figura 3.40) (que actualment és una escola de música), són alguns exemples d'aquests edificis eclècticistes a Puigcerdà (Pobles de Catalunya, 2025).

Figura 3.38. Vila Paulita

Font: Registre del Consell Comarcal de la Cerdanya, 2025.

Figura 3.39. Vila Margarita

Font: Fotografia Albert Esteves, 2019.

Figura 3.40. Torre Font

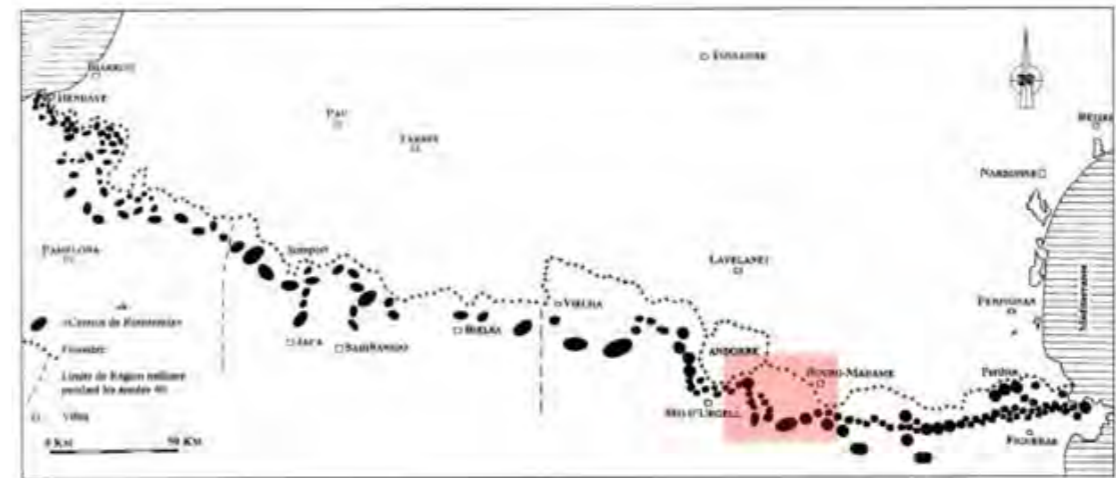
Font: Registre del Consell Comarcal de la Cerdanya, 2025.

3.4.5 Infraestructura militar búnquers i castells

Búnquers

En el marc de la segona guerra mundial, després de l'alliberament de França de l'Alemanya nazi la cúpula militar franquista temia una invasió per part dels aliats, per l'anterior l'exèrcit espanyol va començar a construir progressivament una extensa línia fortificada (Mapa 3.12), en l'extensió dels Pirineus, on al territori de la comarca de la Cerdanya no va ser l'excepció (Museu i Parc dels Búnquers de Martinet i Montellà, 2025).

Mapa 3.12. Búnquers a l'extensió del Pirineu

Font: Rosa Serra, Lluís Esteva i Jordi Piñero, 2007

Segons Serrano (2024) durant el franquisme "la frontera pirinenca es va veure sotmesa a una vigilància permanent per tal de controlar el pas de persones, tant d'entrada com de sortida, sobretot als principals accessos i vies de comunicació. A aquests controls s'hi va sumar la projecció i execució de diferents i successives defenses militars". Es tractava d'una gran obra militar, similar a altres estructures estrangeres per defensar les seves respectives fronteres, però, no es va arribar a cobrir en la seva totalitat, (Museu Parc dels Búnquers de Martinet i Montellà, 2025).

Figura 3.41. Búnquer a Martinet i Montellà

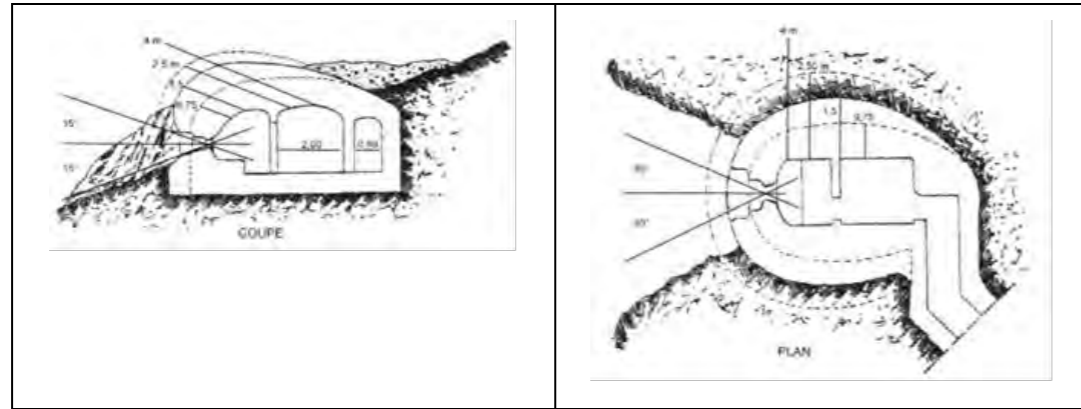
Figura 3.42. Búnquer a Martinet i Montellà

Font: Arxiu de la Generalitat de Catalunya, 2022.

Els búnquers (Figura 3.43) són estructures fortificades sòlides i robustes, un conjunt de búnquers d'observació, de tir, d'artilleria, i pous de ventilació, generant una estructura en xarxa excavada a la roca. Estan construïts amb formigó armat i coberts de pedres i terra per al seu camuflatge exterior, Generalitat de Catalunya (2022).

Figura 3.43. Planimetria Bunquer a Martinet i Montellà

Font: Rosa Serra, Lluís Esteve i Jordi Piñero, 2007

Constructivament d'acord amb Serrano (2024): "Les fortificacions, construïdes semisoterrani i a base de formigó armat amb gruixos d'entre 80 i 150 cm, estan organitzades en Centres de Resistència, un conjunt d'obres militars, vinculades entre si, adaptades al terreny i supervisades des d'un punt de comandament".

A la comarca de la Cerdanya, a causa de les seves característiques geogràfiques, el municipi de Martinet marca el final de la plana ceretana, on la vall s'estreny. A causa de l'anterior, els búnquers situats en aquesta zona van ser construïts de forma estratègica amb l'objectiu d'interceptar de manera àgil una hipotètica invasió que avancés per la vall del Segre (Serrà i Piñero, Esteve, 2007).

D'acord amb Serrano (2024) "Els bunkers mai van arribar a ser utilitzats ni guarnits militarment, perquè la previsió i temors ben fonamentats del règim franquista a una hipotètica invasió o atac enemic procedent de França mai va tenir lloc."

Les administracions territorials han identificat i posat en valor aquestes estructures militars, identificant-se com un recurs, promovent el suport de projectes que busquen resguardar-les, així ho indica Serrà, Piñero i Esteve (2007) "Un projecte per recuperar la memòria històrica Des de maig de 2007 que va obrir les seves portes el Parc dels Búnquers de Martinet i Montellà pensat i produït per ser un centre d'interpretació que pretén recuperar la memòria històrica d'una època... La proposta de recuperar els bunkers, de crear un itinerari cultural i de convertir aquest conjunt històric en un recurs de turisme cultural és una iniciativa de l'Ajuntament de Montellà i Martinet." (Figura 3.44).

Figura 3.44. Búnquer a Martinet i Montellà

Font: Registre del Consell Comarcal de la Cerdanya

Font: Rosa Serra, Lluís Esteve i Jordi Piñero, 2007

L'anterior concordant amb l'identificat per Serrano (2024): "un punt d'inflexió al respecte, de manera rellevant, va ser l'entrada en funcionament de centres d'interpretació com el de Martinet i Montellà, a la Baixa Cerdanya (Lleida), el maig de 2007, amb el suport de la Generalitat de Catalunya." Musealitzant en recurs com a activitat turística, sent visitat cada any com a espai de memòria.

La identificació, resguard i divulgació d'aquest patrimoni s'ha vist impulsada pels mitjans de comunicació, projectes audiovisuals i treballs de recerca acadèmics. De manera local grups d'excursionisme i senderisme, recorregut, localitzat i registrant els búnquers com a estructures patrimonials de la comarca.

El Parc dels Búnquers de Martinet i Passanant és un espai de memòria ubicat a la Cerdanya (Ajuntament de Passanà i Martinet, 2025).

Castells de la Cerdanya

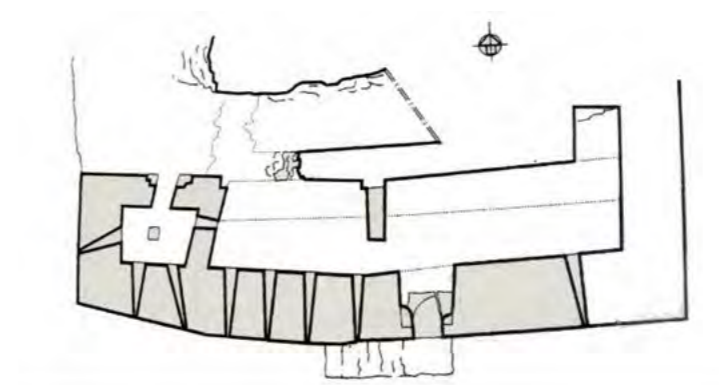
A la comarca de la Cerdanya abunden vestigis de castells, infraestructures defensives del territori de la Cerdanya, com ara el castell de Llívia (Figura 3.45), durant els segles XIV i XV va ser el castell principal de la Cerdanya, destruït pels francesos i enderrocat el 1479 per Lluís XI, ubicat en sobre un turó, el castell contenia una torre mestra rectangular i quatre torretes circulars a cada vèrtex, un tancat on hi havia la població i cisterna coberta amb volta de canó, que encara es conserva. Les robustes muralles estaven reforçades (Ajuntament de Llívia, 2025). Al municipi de Bellver de Cerdanya s'ubica la fortificació de Sant Martí dels Castells (Figura X), al municipi de Prullans hi ha el Castell de Prullans, entre altres edificacions de caràcter defensiu.

Figura 3.45. Castell de Llívia

Font: Fundació per a la Difusió del Patrimoni Monumental Català, 2025.

Figura 3.46. Planta fortificació de Sant Martí dels Castells

Font: Fundació per a la Difusió del Patrimoni Monumental Català, 2025.

3.4.6 Productes destacats – producte local gastronòmic

Les característiques geogràfiques i climatològiques de la Cerdanya determinen els productes locals que s'elaboren a la comarca. Aquesta vall pirinenca, regada pel riu Segre, compta amb terres especialment fèrtils on es desenvolupa l'agricultura i la ramaderia.

A la vall de la Cerdanya es cultiven hortalisses i tubercles, com les patates, naps, cols d'hivern, també cereals, pastures, bolets i fruites com peres i codonys, es cultiven diversos vegetals d'horta i vinyes (Consell Comarcal de la Cerdanya, 2025).

Així mateix, el territori ofereix condicions òptimes per a la cria de vedells, ovelles i cabres, que s'alimenten de pastures d'alta muntanya.

A partir d'aquestes matèries primeres s'obtenen productes locals frescos i d'elaboració tradicional. Entre els principals destaquen diferents formatges locals (Figura 3.48), d'ovella i de vaca, iogurts, mel, carns i una varietat d'embotits artesanals (Figura 3.47) i pa (Consell Comarcal de la Cerdanya, 2025).

Figura 3.47. Embotits de la Cerdanya

Font: Registre del Consell Comarcal de la Cerdanya 2025

Figura 3.48. Formatges de la Cerdanya

A la comarca de la Cerdanya es cultiva el raïm per al desenvolupament de l'activitat vinícola, vinyes com Cal Mandrat o Llivins desenvolupen varietats com riesling, gewüztraminer i chardonnay destacant a la comarca de la Cerdanya (Consell Comarcal de la Cerdanya, 2025).

Els productes locals gastronòmics de la Cerdanya, estretament vinculats a la seva geografia i clima d'alta muntanya, donen pas a preparacions tradicionals que formen part de la identitat local. En el següent apartat s'abordan les preparacions gastronòmiques com el *trinxat* o pèsols elaborats amb carns de cria local que reflecteixen identitat i la relació entre el territori i els seus habitants.

3.4.7 Preparacions gastronòmiques

La gastronomia és un element essencial de la identitat territorial, forma part de la cultura i les tradicions de les comunitats. A través d'ella es reconeixen les característiques pròpies del lloc, així com la relació amb el territori i les seves tècniques culinàries.

"El Trinxat" (Figura 3.49), és una preparació tradicional i representativa del territori de la Cerdanya. Preparació amb data des del segle XV elaborada als pobles de la muntanya d'acord amb la geografia dels Pirineus. Durant els mesos d'hivern i escassetat d'aliments per l'aïllament causat per la neu, es preparava el Trinxat, preparació senzilla a base de patates i col d'hivern. En una cassola s'hereten les patates i la col, per després escórrer-les i trinjar-les en fred, es

cuinen posteriorment en una paella on prèviament es va saltar all i panceta de porc (Fundació Institut Català de la Cuina i de la Cultura Gastronòmica, 2025).

D'acord amb Perez-Bastardas (2016): "El trinxat l'hem trobat sempre a l'alta muntanya, diria que fins i tot a les zones pageses de muntanya, ja que és l'aprofitament de les restes de l'hort estiuenc, de la patata hivernal, que és una font alimentària que ajuda a passar el fred".

Figura 3.49. Il·lustració de Trinxat de la Cerdanya

Font: Il·lustració Trinxat Marfa Rius.

A Puigcerdà se celebra anualment la Festa del Trinxat, esdeveniment gastronòmic i de trobada que posa en valor el seu caràcter de menjar popular i la seva condició de plat tradicional català, originari de les zones de muntanya que s'aborda en el següent apartat (Ajuntament de Puigcerdà, 2025).

Una altra preparació típica de la comarca de la Cerdanya és el "Tiró d'ànec amb naps" (Figura 3.50), preparació d'hivern a base d'ànec amb sofrit de ceba i tomàquet cuit lentament en aigua, al costat de naps cultivats a la mateixa comarca (Institut Català de la Cuina i de la Cultura Gastronòmica, 2025).

Així mateix, un altre plat representatiu de la cultura gastronòmica de la comarca és l'Arròs de muntanya (Figura 3.51), preparació a base de carn de conill i porc, un sofrit de ceba, all i tomàquet, i arròs amb pèsols, tot cuinat a la mateixa cassola destacant els sabors (Institut Català de la Cuina i de la Cultura Gastronòmica, 2025).

Figura 3.50. Tiró d'ànec

Figura 3.51. Arròs de muntanya

Font: I. Català de la Cuina i de la Cultura Gastronòmica 2025

Les preparacions gastronòmiques de la comarca de la Cerdanya reflecteixen l'estreta relació entre la gastronomia i les característiques del territori de la Cerdanya, on el clima, la geografia i les pràctiques tradicionals han donat forma

a una cuina a base de productes locals i vinculada a la vida a la muntanya. Més que receptes, aquests plats constitueixen un patrimoni cultural viu important a destacar.

3.4.8 Festivitats locals

A la Comarca de la Cerdanya se celebren festivitats locals any rere any, festivitats que han esdevingut part del patrimoni viu del territori i les seves comunitats, festivitats identitàries que reuneixen la comarca per celebrar d'acord amb diverses temàtiques, religioses i costumistes.

Les festivitats de la comarca de la Cerdanya es distribueixen arreu del territori, a Puigcerdà, a Bellver de la Cerdanya, a Llivia i en altres municipis de la comarca.

Les festes majors se celebren diversos municipis de la comarca de la Cerdanya, com per exemple la "Festa Major del Roser de Puigcerdà" (Figura 3.53), que se celebra cada any el mes de juliol, amb teatre, dansa, concerts i tradicions del territori (Ajuntament de Puigcerdà, 2025). "Festa Major d'Alp" (Figura 3.52), el mes de juny, amb sardanes, cercaviles amb gegants, balls de tarda i de nit, activitats lúdiques per a infants i música (Parc natural del Cadí-Moixeró, 2024). "Festa major de Bellver de Cerdanya" que se celebra cada any al mes de juny, amb missa solemne, concerts, balls, correfoc i activitats esportives. Altres municipis de la Comarca de la Cerdanya també tenen festes majors com al municipi de Meranges, municipi d'Urús, el mes d'agost, i a Llivia, el mes d'abril.

Figura 3.52. Festa major d'Alp

Font: Registre del Parc natural del Cadí-Moixeró. 2025

Figura 3.53. Festa major de Puigcerdà

Font: Registre de Pirineus Digital. 2025

Altres festivitats també se celebren a la comarca de la Cerdanya, amb diferents temàtiques, com la "Festa del Llac" a Puigcerdà (Figura 3.54), el mes d'agost, on destaquen els majestuosos rucs de carrosses i representacions teatrals per a la comunitat de la llegenda de la Vella del Llac, el Príncep dels Aires i la Princesa de les Aigües, se sumen els tradicionals correfoc, concerts i activitats infantils. "La Festa de la Mare de Déu de la Sagristia", a Puigcerdà, el mes de setembre, de caràcter religiós, se celebra amb missa solemne, danses locals, processó pels carrers de Puigcerdà acompanyat de càntics i ofrenes florals (Ajuntament de Puigcerdà, 2025).

Una festa gastronòmica de la comarca de la Cerdanya és la "Festa del Trinxat" (Figura 3.55), a celebrar el mes de febrer, mostra gastronòmica principal de la comarca que celebra la cultura i identitat de la comarca mitjançant la gastronomia, s'exposen productes i preparacions com la col d'hivern, *trumpfes* (patates a la Cerdanya), formatges i diferents embotits (Ajuntament de Puigcerdà, 2025).

Figura 3.54. Festa del Llac a Puigcerdà

Figura 3.55. Festa del Trinxat

Font: Ajuntament de Puigcerdà 2025

Les festivitats locals són espais de trobada en comunitat i celebració, es reconeixen com a part de la cultura local i reflecteixen el compromís i arrelament identitari dels habitants amb el territori.

3.4.9 Esdeveniments locals o festivals

Als municipis de la comarca de la Cerdanya es programen diverses activitats recreatives, esportives i culturals, activitats que es promocionen oficialment als canals oficials de cada ajuntament de la comarca. Les activitats tenen relació amb el territori identificant la seva geografia, tradicions i història. Algunes d'elles són:

- Concerts simfònics
- Festivals de música.
- Llançaments de llibres.
- Activitats esportives en bicicleta i trekkin
- Concursos infantils
- Visites guiades.
- Conversatoris culturals
- Obres de teatre
- Jocs infantils d'estiu
- Festivals gastronòmics

De totes les activitats locals, destaquen els festivals musicals, que han dinamitzat la cultura i la recreació al territori, festivals musicals com "Summerfest Cerdanya" a celebrar-se el mes d'agost a Puigcerdà, amb més de 20.000 assistents en la seva darrera versió 2025 (La Vanguardia 2025) (Figura 3.56), o "Festival de música de la Cerdanya", celebrant-se a la vila de Llivia i Puigcerdà (Figura 3.57).

Figura 3.56. Festival Occident summer fest

Font: Occidentsummerfest, 2025.

Figura 3.57. Festival de música de la Cerdanya

Font: Festival de música de la Cerdanya

3.4.10 Llegendes

El territori d'estudi disposa d'un nombre considerable de llegendes que han contribuït a donar forma a la identitat dels seus habitants, així com del seu patrimoni intangible al llarg dels anys (Turisme Cerdanya, 2025).

Algunes d'aquestes llegendes parlen sobre els orígens de noms d'elements significatius de la comarca com els Pirineus o la mateixa localitat de Llúvia. Segons la llegenda del Drac de Llúvia va rebre el seu actual nom com a conseqüència de la construcció del castell en honor al cavaller Llúvia després de derrotar el drac causant de la despoblació de la zona.

Altres llegendes parlen sobre la protecció de determinats elements naturals de la comarca com el "Boix de Boscallt" segons la llegenda si algú li vol fer mal li caurà un llamp.

També és destacable la llegenda de la vella del llac de Puigcerdà que ha donat lloc a la "Festa de l'Estany" (vegeu apartat 3.4.8) així com la llegenda del Kerresetcaps, el personatge ha passat a formar part de les *ceraviles i correfocs* d'alguns municipis de la comarca.

Finalment, cal destacar la presència de llegendes relatives a les bruixes amb especial interès a l'Aldonça Rossa, bruixeta de Bellver de Cerdanya que va exercir de curandera i sobrevolava "l'Estany del Malniu" (Turisme Cerdanya, 2025).

3.4.11 Ballets de Talló

A la comarca de la Cerdanya destaca la dansa o ballet de Talló, una manifestació tradicional del territori de la Cerdanya, celebració d'origen pagà que venera la imatge de la verge, on la tradició Mariana ha influït en la festa religiosa. Se celebra cada any el primer dilluns de pasqua a la Font de Talló, davant l'espai obert de l'ermita "La Font de Talló", ubicada al municipi de Bellver de Cerdanya (Ajuntament de Bellver de Cerdanya, 2025).

D'acord amb la tradició oral, l'ermita de Talló va ser construïda en el lloc on es va trobar la Mare de Déu, segons la llegenda, la Verge Maria va ser trobada per una ovella que furgava en el sòl en un mateix punt. En recuperar la imatge, va brollar aigua i va néixer aquesta font, figura profundament volguda i venerada per la comunitat local (Ajuntament de Bellver de Cerdanya, 2025).

La festivitat té un origen vinculat a la fi de les tasques agrícoles, moment en què les famílies pageses es trobaven. La celebració inicialment no tenia lloc a la font de Talló, però amb la cristianització de la festivitat es va traslladar progressivament cap a aquest espai, incorporant peregrinacions marianes (Ajuntament de Bellver de Cerdanya, 2025).

La dansa tradicional se celebra davant la petita capella, on s'ofereixen ofrenes. Brota aigua mitjançant un canutillo de plom i situada sobre la font, es troba una còpia de la Mare de Déu de Talló, ja que la imatge original es conserva a l'església homònima.

El ballet és una de les activitats principals de la diada, en un ball de parella, els grups s'organitzen segons l'edat, començant amb els balladors i balladores més petits i culminant amb els de més edat (Figura 3.58). La dansa s'estructura en dues parts: El Passeig i el Ballet, sempre precedides d'una salutació a la Mare de Déu (Parc natural del Cadí-Moixeró, 2024).

Figura 3.58. Ballet de Talló

Font: Arxiu Mariona Falomí i Iveta casanovas, 2025

Els participants vesteixen vestits tradicionals. Les balladores, de negre, porten una xarxa sobre els cabells, acompanyada de manteleta, corpiño, faldilla i devantal. Els balladors porten la característica barretina vermella, camisa blanca, mocador, armilla, pantalons i faixa (Figura 3.59), conformant un conjunt que ressalta la identitat folklòrica catalana (Ajuntament de Bellver de Cerdanya, 2025).

Figura 3.59. Ballet de Talló

Font: Registre de l'Ajuntament de Bellver de Cerdanya, 2025

4 EL PLANEJAMENT I LA GESTIÓ DE LES DESTINACIONS TURÍSTIQUES

4.1 PLANEJAMENT TERRITORIAL I INFRAESTRUCTURES

L'estat del planejament territorial i de les seves infraestructures a la comarca de la Cerdanya s'ha configurat principalment a partir de la restauració de l'administració de la Generalitat de Catalunya, el 1977, i, en particular de 1979 amb l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Des d'aleshores, el seu desenvolupament ha estat estretament vinculat a la legislació i a les polítiques impulsades pel Parlament i la Generalitat, que han construït el marc jurídic que sustenta aquestes estratègies d'ordenació.

L'instrument bàsic que va servir de referència per als desenvolupaments posteriors va ser el Pla Territorial General de Catalunya (PTGC), aprovat el 1995 seguint les directrius de la Llei 23/1983 de política territorial. Aquest document va establir els objectius fonamentals del model territorial català, que s'han tingut en compte en la realització dels plans territorials parcials, orientats a àmbits territorials funcionals, i dels plans territorials sectorials, centrats en problemàtiques específiques per a tot el territori. Entre els objectius establerts cal destacar: la delimitació d'àrees amb potencial de desenvolupament socioeconòmic; la funció reequilibradora territorial de certs nuclis poblacionals; la protecció d'espais naturals i agrícoles; la definició de les principals infraestructures i els seus emplaçaments; i la definició dels àmbits territorials dels plans territorials parcials com a conjunt de comarques. La creació de l'àmbit funcional de l'Alt Pirineu i Arana i l'adscripció de la Cerdanya s'hi va produir, precisament a través d'una modificació de la Llei d'aprovació del Pla Territorial General, aprovada pel Parlament de Catalunya l'any 2002.

A partir d'aquest marc es van desenvolupar els plans territorials sectorials i parcials. Els primers fixen unes prioritats d'actuació i estableixen estàndards i normes sobre qüestions concretes que afecten el conjunt del territori català, mentre que els segons presenten un enfocament més físic i territorialitzat, definint criteris i objectius en relació amb els espais oberts, el sistema d'assentaments, les infraestructures i la mobilitat, aspectes que han de ser integrats i respectats posteriorment en la planificació urbanística municipal.

Un altre instrument rellevant per a la comarca són els plans directors urbanístics, que, a diferència dels plans territorials, tenen capacitat per modificar el règim jurídic del sòl en una escala supramunicipal i són elaborats pel govern autonòmic. En aquest context destaca el Pla Director Urbanístic de la Cerdanya, concebut per donar resposta a les problemàtiques derivades de la intensa pressió urbanística en un espai de muntanya altament turístic.

Finalment, el planejament municipal a la Cerdanya s'articula a través dels Plans d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM), que determinen el règim jurídic del sòl de cada municipi en coherència amb els plans territorials i les polítiques urbanístiques locals.

4.1.1 Planejament territorial (Pla de l'Alt Pirineu i Aran)

El Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran neix amb l'objectiu de compatibilitzar el desenvolupament socioeconòmic amb la preservació del medi natural i cultural. La Cerdanya, deguda a la seva especial ubicació fronterera i la seva planícia única en el context pirinenc, és una de les zones amb més potencial, però també amb més tensions: creixement urbanístic accelerat, elevat pes de les segones residències i dependència econòmica del turisme alpí. Igualment, disposa d'actius destacats com la connexió amb Barcelona per l'eix del Llobregat i el túnel del Cadí, una renda familiar alta i un entorn paisatgístic d'elevat valor. El Pla aposta per concentrar els creixements en polaritats, diversificar els sectors productius i preservar el mosaic agroforestal que defineix la identitat pirinenca, i concretament la cerdana.

Sistema d'espais oberts

El sistema d'espais oberts de la Cerdanya constitueix un element estructural fonamental per a la seva ordenació territorial i ambiental. Malgrat la pressió urbanística derivada del turisme i les segones residències, el sòl no urbanitzable continua sent clarament predominant, amb un 97,1% del territori sota aquest règim legal, en força menor mesura que en el conjunt de l'Alt Pirineu i Aran, on representa el 99% de tot el sòl. Aquesta dada confirma la importància dels espais oberts en la configuració de model territorial cerdà.

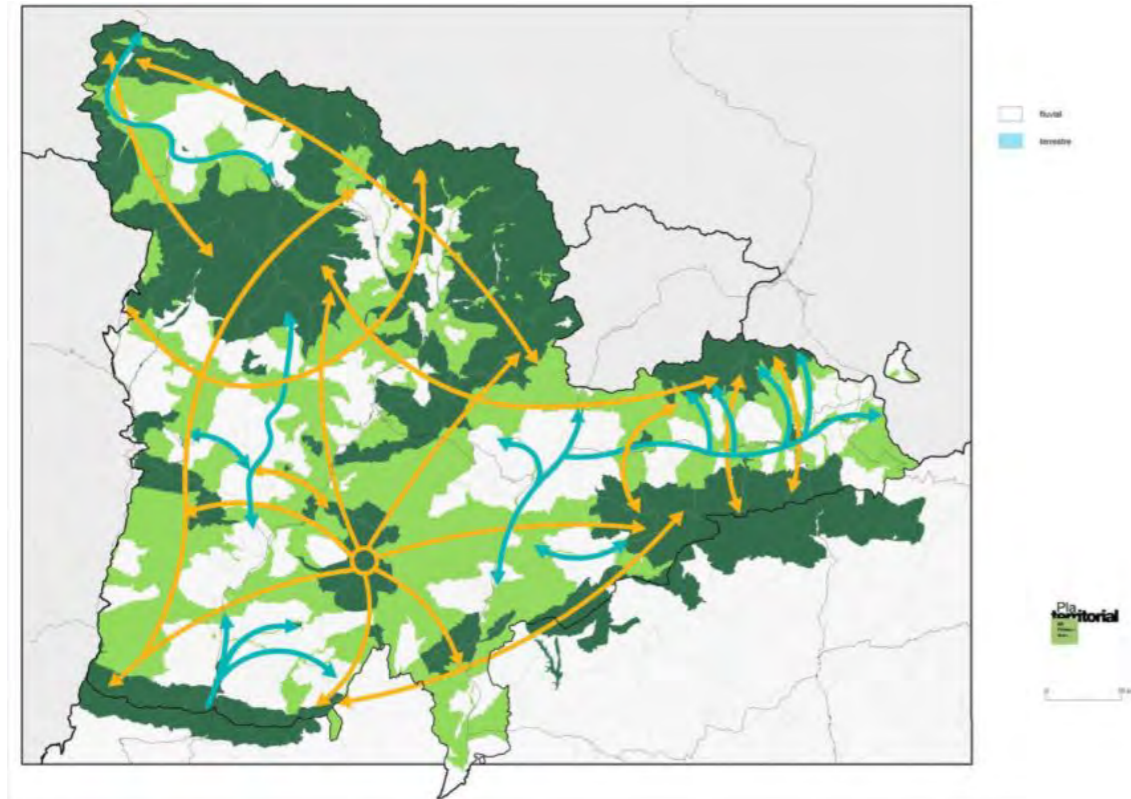
Pel que fa a la normativa, un 37% del territori comarca està inclòs en el Pla d'Espais d'Interès Natural, amb espais emblemàtics com el Parc Natural del Cadí-Moixeró, les reserves naturals parcials del Segre-Isòvol, Segre-Prullans i la Llosa, així com diversos espais protegits per la Xarxa Natura 2000. Aquesta protecció ambiental complementa la condició urbanística de sòl no urbanitzable, milloren la preservació dels valors naturals i paisatgístics.

Un tret diferenciador és la disponibilitat de sòl agrícola, que assoleix les 11.000 hectàrees, equivalents al 20,4% de la superfície comarcal, molt per sobre de la mitjana pirinenca. Aquest sòl, concentrat a la plana, té un valor estratègic no només productiu sinó també paisatgístic i ecològic, ja que contribueix al manteniment del mosaic agroforestal, evitant així la uniformització del territori. El Pla territorial alerta que la pèrdua d'aquest mosaic, derivat de l'abandonament agrícola i la forestació, comportaria una reducció significativa de la biodiversitat i de l'atractiu turístic, principal recurs econòmic de la comarca.

Partint d'aquesta situació, el PTAPiA ratifica la protecció dels espais naturals incloent-los en la categoria d'Espais Oberts d'especial protecció. Així mateix, estableix una xarxa de corredors biològics que constitueix un punt clau per al manteniment de la qualitat ambiental. El riu Segre i els seus afluents configuren eixos de connectivitat que el Pla protegeix a través de franges de vegetació de ribera i espais agrícoles al·lèrgics (Mapa 4.1r. Esquema de connectivitat territorial dels espais naturals (Alt Pirineu i Aran)). Aquests corredors són imprescindibles per garantir el futur genètic i la dispersió d'espècies en un territori sotmès a pressions urbanístiques i turístiques. Així mateix, el Pla considera que el reforç del Segre com a connector ecològic és prioritari, atesa la presència d'una de les taques de bosc de ribera més extenses de la comarca.

De la mateixa manera, el Pla estableix mesures de protecció dels espais oberts derivats de la pressió urbanística derivada del turisme, l'abandonament agrícola que accelera la forestació i la pèrdua del mosaic agroforestal, la hiperfreqüentació d'espais naturals per a activitats recreatives i esportives i la fragmentació en punts crítics del Segre per creixements urbans i equipaments. Així, el Pla territorial estableix mesures per evitar la urbanització en zones de risc, preservar els sòls agrícoles més fèrtils i garantir la continuïtat de l'activitat ramadera extensiva, considerada essencial per a la gestió dels espais oberts.

Mapa 4.1. Esquema de connectivitat territorial dels espais naturals (Alt Pirineu i Aran)

Font: Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran (Generalitat de Catalunya, 2006)

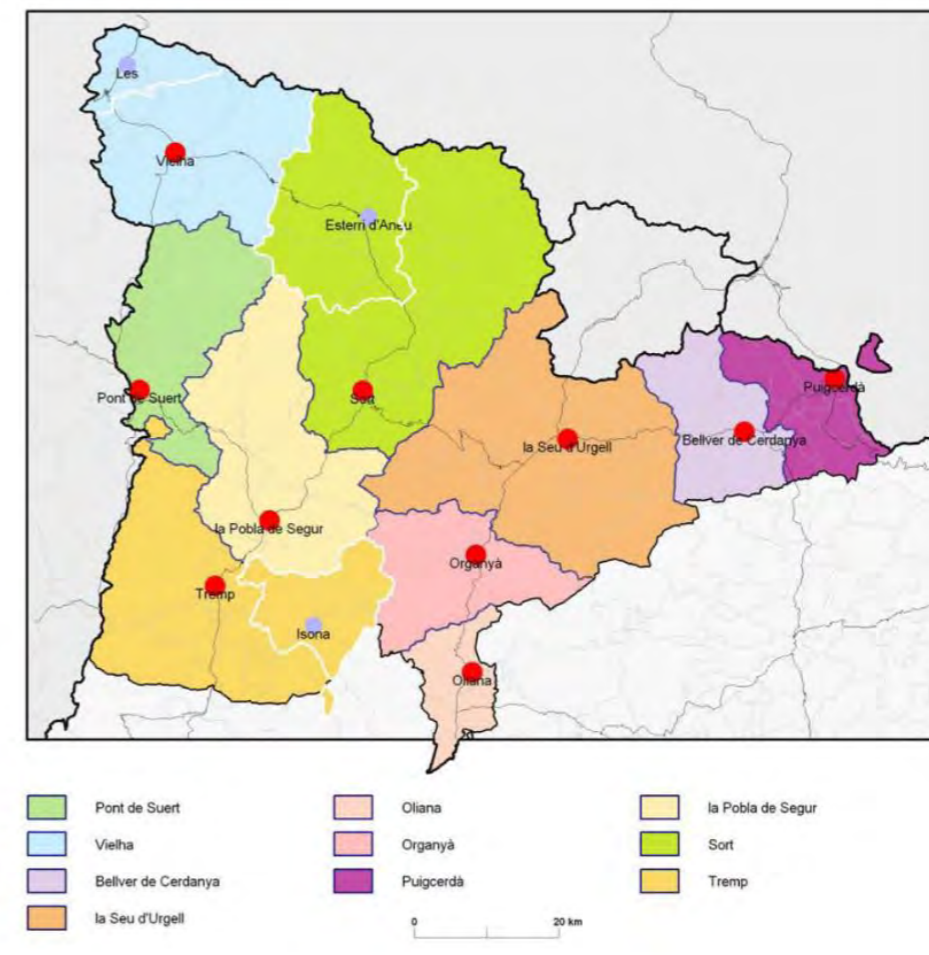
Sistema d'assentaments urbans

Pel que fa al sistema d'assentaments urbans de la comarca, la Cerdanya presenta una estructura territorial singular dins l'Alt Pirineu i Aran, marcada per l'existència de dues polaritats principals, les localitats de Puigcerdà i Bellver de Cerdanya (Mapa 4.2n. Sistema d'assentaments de l'Alt Pirineu i Aran), i per una constel·lació de petits nuclis, al voltant de la plana, que configuren una xarxa dispersa i heterogènia. Aquesta morfologia respon a la combinació d'una plana central, d'elevada aptitud urbanística, i valls laterals amb condicions més restrictives, fet que ha condicionat històricament el poblament i que, en les darreres dècades, ha estat sotmès a una forta pressió urbanística derivat del turisme i les segones residències.

El sistema de Puigcerdà, que coincideix amb la part gironina de la comarca, continua exercint un paper central a la xarxa urbana pirinenca. Manté una elevada concentració demogràfica i funcional, amb una tendència sostinguda al creixement residencial i turístic que ha consolidat la seva condició de node principal. Tot i que les dades censals més recents confirmen una certa desaceleració respecte als increments intensos de finals del segle XX (amb un increment del 47,34% de la població de Puigcerdà entre 1996 i 2008, i de només el 6,87% entre el 2008 i el 2024, després d'un període d'estancament poblacional en la segona dècada del segle XXI) (Institut Nacional d'Estadística, 2025), la pressió urbanística persisteix, especialment en forma d'urbanitzacions de baixa densitat i tipologies extensives que consumeixen sòl de forma poc eficient. El pes de la segona residència continua sent molt elevat, fet que limita la cohesió social i genera desequilibris entre habitatge i activitat econòmica. Aquesta especialització funcional, centrada en l'ús residencial i turístic, accentua la fragmentació del paisatge i la pèrdua de continuïtat del mosaic agroforestal, en un context en què la conurbació dels nuclis del peudemonte al voltant de la plana del Segre és cada vegada més evident. Les estratègies del Pla prioritzen la contenció del creixement extensiu, la consolidació dels teixits existents i la diversificació econòmica per reduir la dependència del sector immobiliari i turístic.

El sistema de Bellver, corresponent a la part lleidatana, manté unes dinàmiques similars al seu homòleg gironí, compartint reptes similars. La població ha evolucionat amb increments percentuals elevats, però la densitat continua sent baixa en relació amb la mitjana comarcal (amb un increment de la població a Bellver de Cerdanya del 49,84% en el període 1996-2012, mentre que es va registrar un descens de l'1,77% entre el 2012 i el 2024, causat per un important descens poblacional en la segona dècada del segle XXI, seguit d'una recuperació) (Institut Nacional d'Estadística, 2025). El sòl classificat per a usos urbans és molt inferior al de Puigcerdà, però la presència d'urbanitzacions disperses i l'elevat pes de la segona residència persisteixen com a factors de pes territorial. La disponibilitat limitada de sòl pla condiona les possibilitats d'expansió i reforça la necessitat d'una ordenació acurada que eviti impactes sobre el paisatge i els ecosistemes. Les estratègies del Pla aposten per creixements puntuals en nuclis principals, la consolidació de teixits existents i la introducció de tipologies més compactes, amb l'objectiu de garantir un desenvolupament equilibrat. Paral·lelament, es busca diversificar l'economia local per reduir la dependència del sector de la construcció i potenciar activitats vinculades al turisme sostenible.

Mapa 4.2. Sistema d'assentaments de l'Alt Pirineu i Aran

Font: Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran (Generalitat de Catalunya, 2006)

El Pla territorial identifica com a reptes principals del sistema d'assentaments de la Cerdanya la contenció del creixement extensiu, la reducció del pes de la segona residència, la diversificació de l'activitat econòmica i la preservació del valor patrimonial i paisatgístic dels nuclis. Les estratègies proposades s'orienten a concentrar els creixements en les polaritats principals (Puigcerdà i Bellver), amb una estratègia de creixement potenciat per a la primera i també per a Bellver, atesa la seva funció territorial estructurant. Llívia, per la seva condició d'enclavament i la seva aptitud de sòl, pot admetre un creixement mitjà, mentre que nuclis com Alp, Ger, Guils o Urús han de seguir

estratègies de creixement moderat. La resta dels nuclis, especialment els situats en entorns muntanyencs o amb baixa accessibilitat, s'han de limitar a creixements de reequilibri o a actuacions de millora urbana i compleció, prioritzant tipologies compactes que respectin la morfologia tradicional. Es desaconsella la classificació de nou sòl urbanitzable, ja que les reserves actuals permeten absorbir la demanda prevista.

En paral·lel, el Pla aposta per reconduir el model urbanístic a través de la consolidació dels teixits existents, la regulació de les urbanitzacions disperses i el potenciament d'usos turístics col·lectius (hotels i altres equipaments) per sobre de la segona residència, amb l'objectiu de generar ocupació estable i reduir l'estacionalitat. Es proposa també la implementació d'activitat econòmica de proximitat en polígons supramunicipals i la creació d'infraestructures estratègiques a les estacions d'esquí de la Molina i Masella, orientades a reforçar el seu paper com a polaritats turístiques d'interès nacional. Totes aquestes actuacions han de respectar els criteris de preservació del paisatge, integració tipològica i gestió del patrimoni cultural, evitant la fragmentació del sòl no urbanitzable i mantenint la permeabilitat ecològica.

Sistema d'infraestructures i mobilitat

Les infraestructures i la mobilitat a la Cerdanya es caracteritzen per la seva elevada complexitat funcional derivada de la seva posició estratègica com a corredor transpirineu i com a àrea turística de primer ordre. La comarca actua com a porta d'entrada a l'Alt Pirineu des de la regió metropolitana de Barcelona i, alhora, com a punt de connexió amb França a través de la Tor de Querol. Aquesta doble condició genera una pressió notable sobre les infraestructures viàries i ferroviàries, especialment en períodes de màxima estacionalitat, i planteja reptes significatius en termes de capacitat, seguretat i sostenibilitat.

La xarxa viària és dominada per l'eix transeuropeu E-9, que connecta Barcelona amb Tolosa a través del Túnel del Cadí i la Cerdanya. El tram entre la boca nord del túnel i Puigcerdà concentra gran part del trànsit de llarg recorregut i presenta problemes de congestió en caps de setmana i temporades turístiques. El Pla territorial proposa el condicionament integral d'aquest corredor i li reserva un espai per a un futur desdoblament, incloent variants estratègiques per descongestionar nuclis com Urús, Alp o Das, així com la construcció d'una variant oest de Puigcerdà amb reserva suficient per a una secció d'autovia. Paral·lelament, es preveu la millora de l'N-152 entre Ripoll i Puigcerdà, amb actuacions de gran envergadura com el túnel de Toses i les variants de Ribes de Freser i Campdevànol (Ripollès), que han de reduir substancialment el temps de viatge i incrementar la seguretat viària. A llarg termini, s'assenyalen altres intervencions com la variant de Martinet i les variants pel sud de Ger, Saga i Bolvir, orientades a garantir la fluïdesa i minimitzar l'impacte sobre els nuclis habitats (Mapa 4.3r. Proposta de reserves per a l'eix transeuropeu de l'E-9).

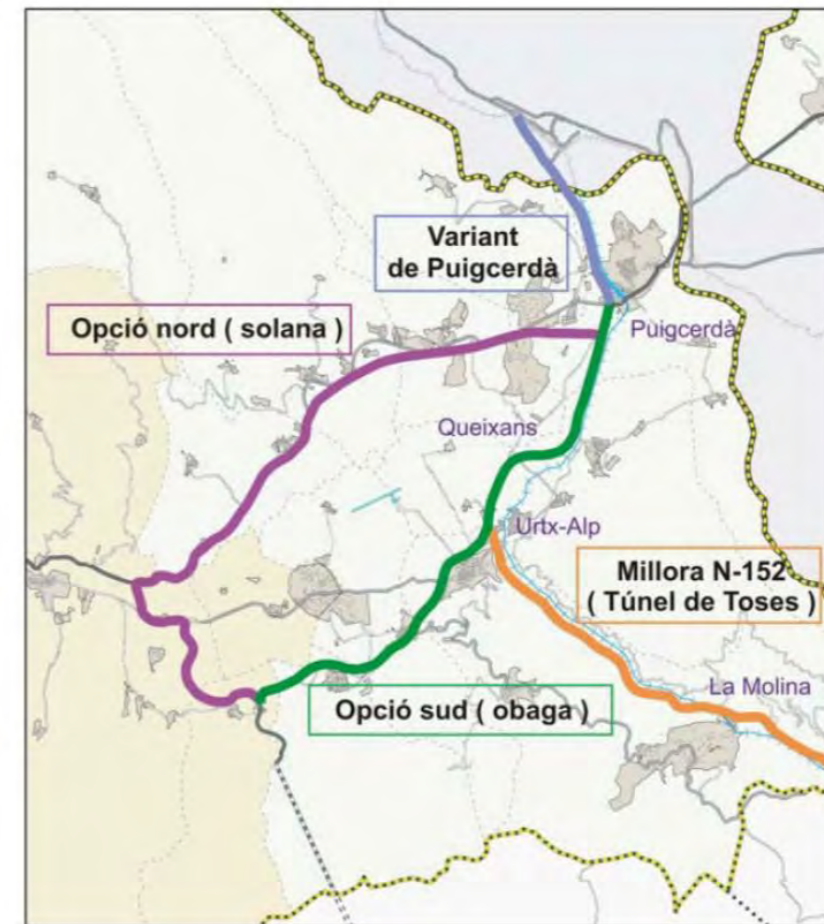
Pel que fa al transport ferroviari, la línia Barcelona - Puigcerdà constitueix l'únic accés ferroviari a la comarca. Actualment, presenta una funcionalitat limitada: via única, velocitat comercial reduïda i temps de viatge poc competitiu (al voltant de tres hores de viatge), amb una demanda anual de 180.000 viatgers concentrada en caps de setmana i períodes vacacionals. El Pla territorial aposta per una millora substancial de la infraestructura i la gestió, amb l'objectiu d'assolir una velocitat comercial superior als 70 Km/h, reduir el temps de viatge en 40 minuts i establir una freqüència mínima d'un tren cada dues hores. Aquestes actuacions han d'estar acompanyades per una millor coordinació amb el transport per carretera, a través de serveis d'autobús d'aportació als nuclis no servits per la línia ferroviària. Pel que fa a les prolongacions, l'estudi de viabilitat del corredor Puigcerdà - la Seu d'Urgell - Andorra conclou que, fins a escenaris favorables, la demanda prevista és insuficient per justificar la inversió, per la qual cosa es descarta la seva execució dins l'horitzó temporal del Pla.

En l'àmbit aeroportuari, la Cerdanya disposa d'un aeròdrom situat entre Das i Fontanals, amb vocació esportiva i d'aviació general. El Pla Director aprovat preveu el condicionament de les instal·lacions i l'ampliació de la zona de servei fins a 40 hectàrees, amb l'objectiu de garantir la funcionalitat per a vols privats i esportius i millorar la capacitat d'estacionament. Aquesta infraestructura, juntament amb la xarxa d'heliports existents, compleix una funció

complementària en matèria de turisme i emergències, però no es considera estratègica per al transport comercial de passatgers.

Pel que fa al sistema logístic, no es preveu la implementació d'un centre logístic a la Cerdanya, atesa la baixa rellevància del transport de mercaderies i la inexistència d'infraestructures ferroviàries per a aquest ús. Les actuacions proposades es limiten a la creació d'aparcaments per a vehicles pesants en punts estratègics de l'àmbit, per tal d'ordenar el trànsit i reduir l'impacte sobre els nuclis urbans.

Mapa 4.3. Proposta de reserves per a l'eix transeuropeu de l'E-9

Font: Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran (Generalitat de Catalunya, 2006)

4.1.2 Pla director urbanístic de la Cerdanya (PDUC)

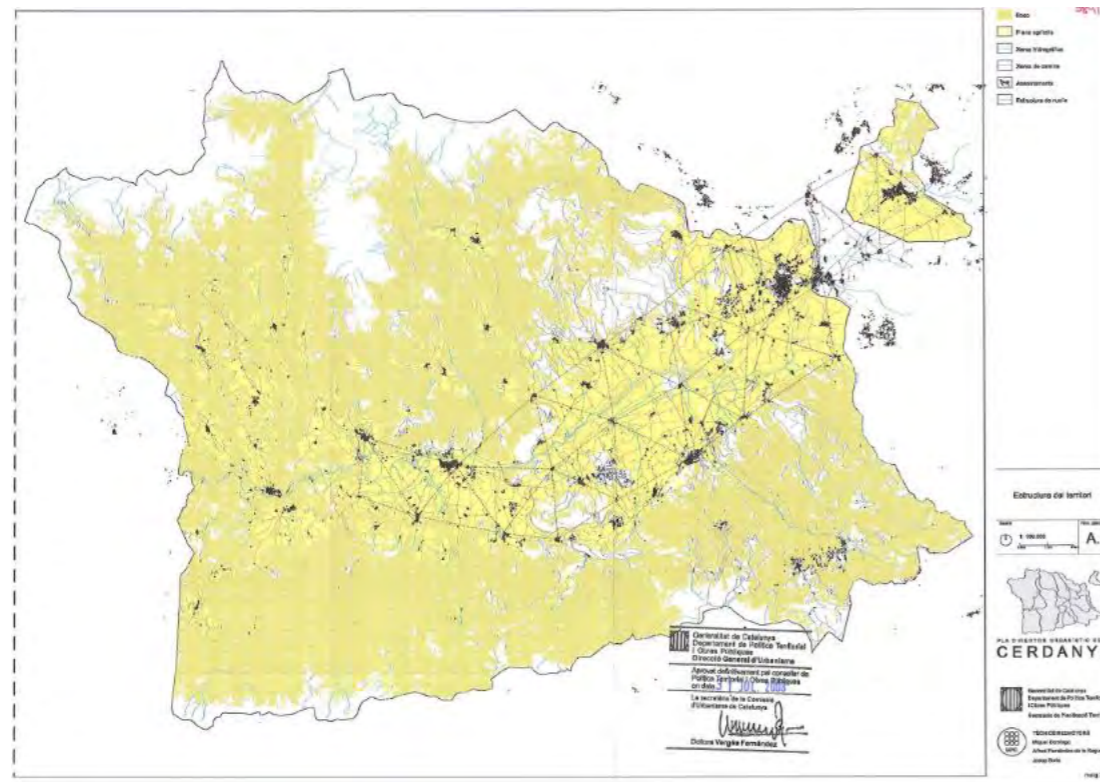
Els Plans Directors Urbanístics, segons l'actualització de la Llei d'Urbanisme 1/2005 del 26 de juliol (articles 56 i 81), i el Decret 305 (2006), els correspon de conformitat amb el planejament territorial i desenvolupament regional:

- Protegir el sòl no urbanitzable
- Coordinar l'ordenació urbanística en el territori d'àmbit supramunicipal, concretant l'emplaçament de grans infraestructures.
- Definir les determinacions per garantir un desenvolupament urbà sostenible i les polítiques supramunicipals del sòl i habitatges municipals. Això ha de garantir la solidaritat intermunicipal en l'execució de polítiques d'habitatge assequible i de protecció pública.
- El pla ha d'especificar els criteris per al seguiment, modificació o revisió d'aquest.

El Pla Director Urbanístic de la Cerdanya (PDUC), aprovat el Juliol del 2008, es posiciona en un context en què calia actualitzar i reconèixer les problemàtiques del territori, per corregir els desequilibris i plantejar el debat sobre el futur immediat de la regió (PDU, 2008). Comprèn els territoris de la Cerdanya de Girona i de la Baixa Cerdanya de Lleida, abastant 17 municipis (536,3 Km2 de superfície).

Aquest instrument busca promoure un desenvolupament sostenible basat en el progrés de la comarca, a través de la regulació i consolidació de la població, l'actualització i adequació d'infraestructures i serveis, la preservació del patrimoni cultural i la protecció del medi natural i el paisatge propi. Al Mapa 4.4, es pot observar l'estructura territorial establert per aquest pla.

Mapa 4.4. Estructura del territori, PDUC

Font: Plan Director Urbanístico de la Cerdanya (2008)

El PDUC proposa impulsar els recursos hotelers i turístics; limitar la densitat d'habitatges per evitar desenvolupaments massa extensius, concentrar els creixements en els nuclis dels pobles i evitar l'aparició de noves àrees especialitzades aïllades de caràcter residencial. Sumat a això, assenyala que s'han d'establir normes obligatòries de preservació del medi ambient, a més de la protecció del paisatge i patrimoni arquitectònic, entesos com a suport inherent de la identitat comarcal.

Com a punt inicial, s'estableix que el pla de la Cerdanya no és edificable i la mitjana vessant alta tampoc, formulant-se noves subcategories de sòl no urbanitzable d'especial protecció, a partir d'una anàlisi rigorosa del territori de la Cerdanya (PDUC, 2008). Com a nova directriu en el planejament urbà, es va incorporar el Catàleg de Projecte del Patrimoni Històric i Artístic, amb especial èmfasi en l'habitatge tradicional. Per això, el PDUC fa una anàlisi de la tipologia tradicional i incorpora la Normativa d'Edificació del Pirineu com a base metodològica i assessorament d'aquestes matèries en el planejament municipal.

D'altra banda, el PDUC reconeix els conflictes derivats de l'impacte produït, principalment, per les segones residències. Assenyala que Puigcerdà, com a capital comarcal, se sustenta en la preservació de les diferents

personalitats dels nuclis tradicionals de la comarca, els quals no haurien de créixer, però sí ampliar la seva diversitat d'usos, d'equipaments i de serveis.

La formulació d'aquest instrument va coincidir amb l'elaboració i tramitació del Pla Territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran; i posteriorment, amb l'elaboració del POUM Plurimunicipal. Per tant, es va reduir l'àmbit propositiu del PDUC, per a que no coincidís en les mateixes matèries disposades pels instruments abans esmentats i no duplicar els espais de planejament. Assenyala precisament que és "preferible deixar als instruments sectorials la concreció dels traçats definitius de les infraestructures a partir dels traços proposats a nivell del pla territorial" (PDUC, 2008).

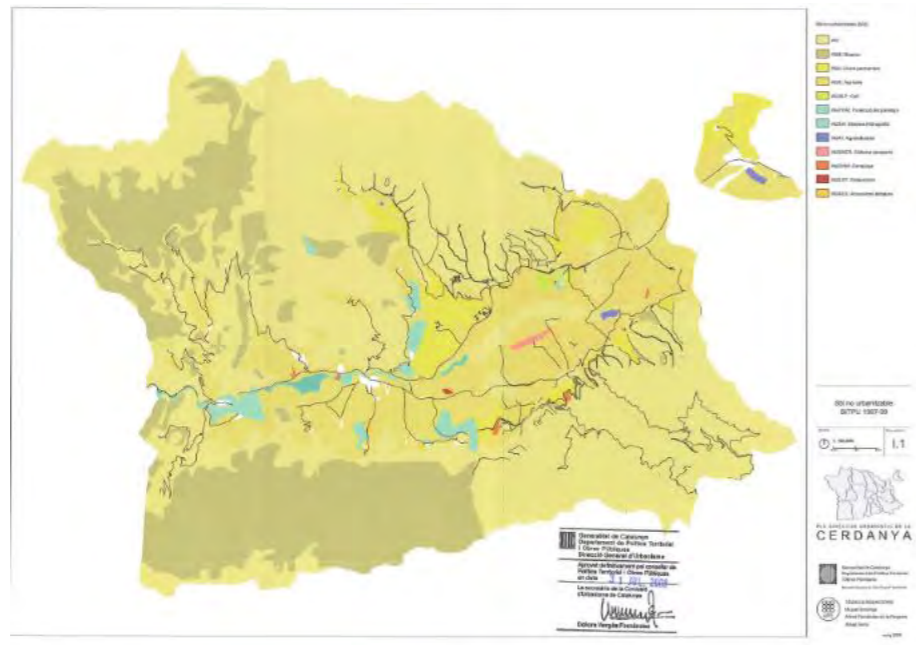
A partir d'això, es precisen els següents punts d'acció del PDUC, per tal que no redundi amb els altres instruments de planificació territorials:

- Correspon al PDUC establir determinacions que permetin assolir els objectius d'ordre territorial que van quedar fora d'abast del Pla Territorial aprovat, tant per la naturalesa de l'instrument com per l'escala de treball que va plantejar aquest àmbit de planejament.
- Les determinacions del PDUC de la Cerdanya, se centren llavors en els punts següents:
  - Pel que fa als espais oberts, introdueix noves classificacions de sòl de protecció especial, destinades específicament a la salvaguarda i protecció del paisatge. Aquestes són la "Protecció ecològica paisatgística" i la "Protecció específica del paisatge", les quals pretenen qualificar aquells territoris amb valor patrimonial paisatgístic, i establir la màxima protecció a aquells territoris més fràgils.
  - Esmenar algunes opcions d'urbanització (sòls urbans no consolidats o urbanitzables) previstes en el planejament urbanístic vigent i que són clarament contràries als criteris del Pla Territorial Parcial de l'Alt Pirineu i Aran, en concret tres sectors urbanitzables aïllats i les extensions del nucli de Pedra, al terme municipal de Bellver de Cerdanya que pot tenir alternatives millors.
  - Establir paràmetres reguladors d'acord amb els criteris del Pla Territorial, que permetin orientar el desenvolupament urbanístic de dues àrees de transcendència supracomarcal, com ho són la Molina i Marsella.
  - Aportar precisions al planejament municipal en matèria d'assentaments i espais oberts.
- Es considera que, sense necessitat de concreció o reformulació en el PDUC, seran d'aplicació directa les determinacions del Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran, les disposicions següents:
  - Estratègies de desenvolupament urbanístic dels nuclis urbans.
  - Propostes indicatives de traçat d'infraestructures viàries i ferroviàries
- D'altra banda, es considera que corresponen de forma preferent al POUM de la Cerdanya, en el marc del Pla Territorial, la concreció de les àrees d'extensió dels nuclis i àrees urbanes d'acord amb les estratègies de desenvolupament urbanístic proposades pel Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran.
- Igualment, es considera que correspon preferentment a les àrees d'estudis informatius o altres projectes sectorials d'infraestructures, la concreció dels traçats d'infraestructures viàries i ferroviàries, tenint en compte les propostes indicatives del Pla Territorial i la concreció d'infraestructures ambientals pendents.
- Es considera que correspon a plans i programes sectorials la concreció dels equipaments supramunicipals que responguin a les necessitats canviants del territori, d'acord amb el Pla Territorial

D'aquesta manera, el PDUC protegeix tant el sòl rústic de valor agrícola i ramader, tant per les qualificacions protectores (PEIN, XEIN, valor paisatgístic i agrícola) com per ser sòl no urbanitzable de protecció territorial (veure Mapa 4.5), amb el propòsit que el sector primari torni a tenir un lloc privilegiat dins del territori.

Pel que fa als assentaments urbans, el PDUC pren en compte les necessitats internes de creixement i expansió del municipi de Puigcerdà, però també actua sobre la coordinació amb altres municipis de la comarca (Fernández, Domingo & Sòria, 2006), donant especial importància al sòl no urbanitzable pel seu paper a la base biofísica del territori (Mapa 4.5).

Mapa 4.5. Sòl No Urbanizable, PDUC

Font: Pla Director Urbanístic de la Cerdanya (2008)

Finalment, pel que fa a les infraestructures i equipaments, la proposta del PDUC s'emmarca en la modernització de la xarxa viària actual, introduint variants o millores al sistema vigent (Fernández, Domingo & Sòria, 2006).

4.1.3 Planejament municipal

El planejament municipal és l'escala en què l'ordenació del territori a la Cerdanya es concreta en decisions urbanístiques: a partir de les directrius territorials i sectorials es defineixen la classificació i la qualificació del sòl, els paràmetres edificatoris i les normes que s'apliquen sobre el teixit urbà i el sòl no urbanitzable. Es tracta d'una comarca administrativament molt fragmentada en petits municipis, amb forta presència de sòl no urbanitzable i elevada pressió turística, de manera que la configuració concreta d'aquests instruments condiona de forma decisiva el model urbà i territorial. Segons el Mapa urbanístic de Catalunya, la major part de municipis de la Cerdanya es regeixen avui pel Pla d'ordenació urbanística plurimunicipal (POUPM), mentre que Puigcerdà disposa d'un POUM propi i Bellver de Cerdanya manté encara un règim de *Normes Subsidiàries* (Generalitat de Catalunya, Departament de Territori, 2023).

Puigcerdà, com a principal nucli urbà i centre funcional de la comarca, s'ordena mitjançant un Pla d'ordenació urbanística municipal que estructura el creixement residencial i d'activitats, defineix la xarxa d'equipaments i espais lliures i delimita els sectors de desenvolupament urbanístic. El POUM fixa la classificació entre sòl urbà, urbanitzable i no urbanitzable, així com les diferents tipologies residencials i d'activitat econòmica, i s'ha anat ajustant mitjançant modificacions puntuals aprovades per la Comissió Territorial d'Urbanisme de l'Alt Pirineu a mesura que han evolucionat les demandes d'habitatge, serveis i activitats vinculades al turisme i a les segones residències (Generalitat de Catalunya, Departament de Territori, 2023; Departament de Territori i Sostenibilitat, 2019).

La resta dels municipis de menor grandària (Alp, Das, Urús, Bolvir, Ger, Guils de Cerdanya, Lles, Prats i Sansor...) comparteixen un únic *Pla d'ordenació urbanística plurimunicipal de la Cerdanya*. Aquest instrument, redactat com a figura de planejament general comú, unifica criteris de classificació i ordenació del sòl, reforça el paper dels nuclis existents i limita la dispersió residencial en sòl no urbanitzable, buscant compatibilitzar la preservació del paisatge agrari i forestal amb el manteniment dels assentaments tradicionals i els desenvolupaments vinculats al turisme

(Romero & Jansana, 2011; Generalitat de Catalunya, Departament de Territori, 2023). La lectura conjunta del POUPM i del Mapa urbanístic de Catalunya mostra un model de baixa densitat, amb percentatges molt elevats de sòl no urbanitzable i una forta concentració de les reserves de creixement al voltant dels nuclis consolidats.

Bellver de Cerdanya constitueix un cas particular dins la comarca. El municipi segueix regint-se per unes *Normes Subsidiàries* de planejament aprovades fa diverses dècades, que han estat objecte de modificacions puntuals per adaptar-se a noves exigències normatives i a l'evolució dels usos del sòl (Departament de Territori i Sostenibilitat, 2019). En els darrers anys l'ajuntament ha iniciat els treballs per redactar un nou POUM que substitueixi el marc normatiu vigent, amb l'objectiu declarat d'actualitzar la classificació del sòl, revisar els creixements previstos i ajustar l'ordenació als reptes actuals d'habitatge, activitat econòmica i protecció del medi rural i natural (Ajuntament de Bellver de Cerdanya, 2020).

En conjunt, l'estructura de planejament municipal de la Cerdanya combina un POUM propi al principal centre comarcal, un planejament general compartit per a la majoria de petits municipis i un cas encara regit per *Normes Subsidiàries* en transició cap a un nou POUM. Aquest entramat defineix la capacitat de creixement urbà, la protecció del sòl agrari i forestal i l'encaix espacial de les dinàmiques turístiques i residencials, i resulta clau per interpretar tant les pautes actuals d'ocupació del sòl com les tensions territorials analitzades en els apartats següents.

4.1.4 Planejaments sectorials

Amb l'objectiu d'emmarcar les prioritats de gestió del territori i regir les normes i estàndards, els plans sectorials, elaborats per la Generalitat de Catalunya, estableixen els paràmetres i línies d'actuació sobre aspectes concrets que requereixen d'instruments específics. Emmarcats sota la Llei de Política Territorial i elaborats pels diferents departaments involucrats, els plans sectorials treballen sobre els dèficits i necessitats del territori per tal d'administrar-se de manera efectiva i planificada, definint un marc d'actuació determinat.

En l'àmbit de la Comunitat Autònoma de Catalunya, cal destacar tres plans sectorials:

- Pla territorial sectorial d'habitatge.
- Pla d'infraestructures del transport de Catalunya.
- Pla d'espais d'interès natural de Catalunya

Pla territorial sectorial d'habitatge (PTSH)

El pla sectorial és aprovat pel decret 408/2024 el 22 d'octubre d'aquell any i fixa les polítiques a llarg termini respecte als instruments d'accés i maneig de l'habitatge segons els objectius plantejats en la llei 18/2007 del dret a l'habitatge i donant compliment als objectius de Solidaritat Urbana proposats per a un termini de 20 anys.

Partint dels principis rectors de l'habitatge com a pilar essencial de l'estat de benestar, minimitzar l'impacte ambiental i garantir la sostenibilitat, avançar en la introducció de la perspectiva de gènere en les polítiques d'habitatge, garantir la integració i diàleg amb els plans territorials parcials, respectar l'autonomia local i tenir una política flexible en base a mecanismes de seguiment i actualització del Pla; aquest es planteja una sèrie de directrius entre les quals es compten implementar polítiques de tipus estructural en contraposició a polítiques conjunturals, cooperar i coordinar amb els diferents nivells de govern, prioritzar les polítiques d'habitatge en els grups vulnerables, incrementar el parc públic d'habitatge i potenciar l'ús social i eficient de l'habitatge existent (PTSH, 2024).

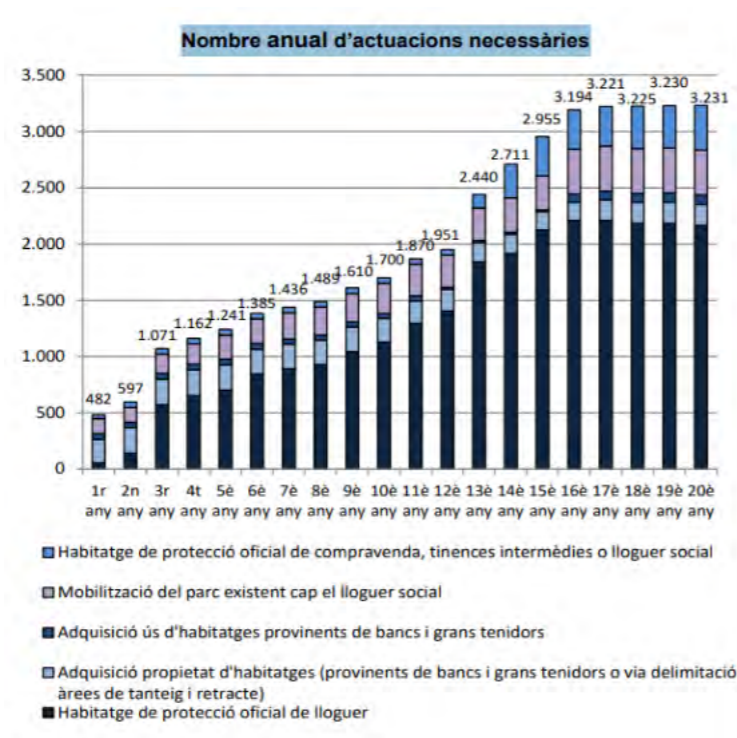
El PTSH divideix el territori de Catalunya en quatre qualificacions d'àrea: Àrea de demanda forta i acreditada, àrea urbana preferent, àrea urbana no preferent i àrea rural. En el cas de la Cerdanya, on la previsió d'increment de llars 2022-2042 és de més del 10% (Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2022) el Pla l'emmarca en dues àrees diferents. El municipi de Puigcerdà, on es troba el major nucli de població de la comarca es troba tipificat sota àrea de demanda forta i acreditada de tipus 2 mentre que la resta del territori està sota el marc de l'àrea rural. La distinció entre aquestes dues àrees es dona no només per les seves projeccions de creixement, que és elevat

a pràcticament tota la comarca, sinó també per la mida dels seus municipis i l'estratègia que plantegen els plans territorials parcials de cada municipi.

Al seu torn, hi ha àrees d'intervenció complementària, per fora de les quatre qualificacions esmentades en el paràgraf anterior, assolits en alguns municipis de la Cerdanya, on s'aplica el que estableix l'article 10 i la disposició transitòria segona de la llei 14/2015 respecte a impost sobre l'habitatge ociosa.

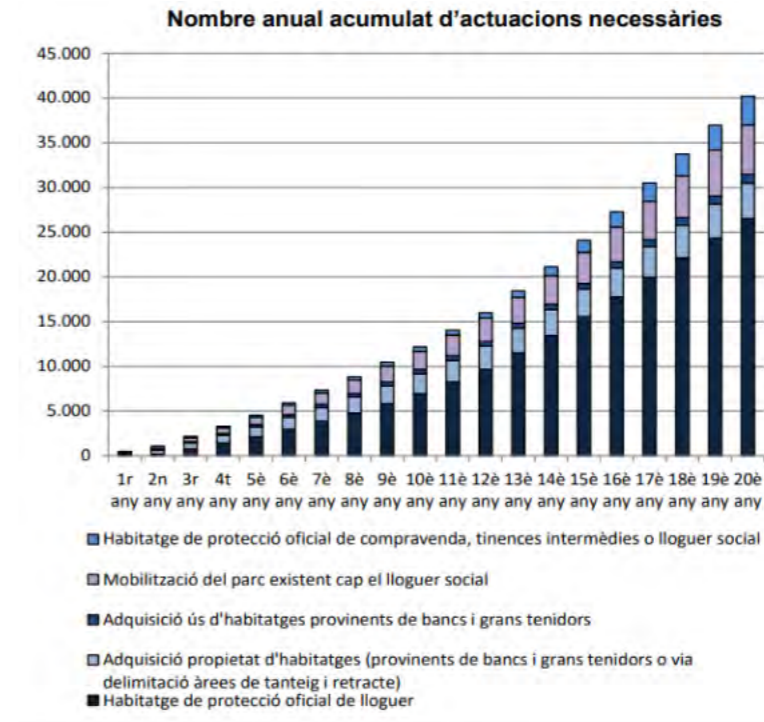
Sota el marc de la llei 18/2007, article 73.1, on s'estableix l'objectiu proposat de Solidaritat Urbana on un 15% de l'habitatge estigui destinat a polítiques socials i el 9% al lloguer social, es categoritza el municipi de Puigcerdà al PTSH com a àrea de demanda forta i acreditada de tipus 2, és a dir, on el ritme d'acció per aconseguir l'objectiu proposat requereix de menor intensitat. Per assolir aquest objectiu s'estableixen una sèrie d'actuacions necessàries i una quantitat variable d'aplicació d'aquestes. (Figura 4.1 i Figura 4.2).

Figura 4.1. Nombre anual d'actuacions necessàries per assolir l'objectiu proposat de Solidaritat Urbana en àrees de demanda forta i acreditada de tipus 2

Font: Pla territorial sectorial d'habitatge. (Generalitat de Catalunya, 2024).

Figura 4.2. Nombre anual acumulat d'actuacions necessàries

Font: Pla territorial sectorial d'habitatge. (Generalitat de Catalunya, 2024).

Pel que fa a la reserva de sòl destinat a habitatge de protecció oficial el pla sectorial planteja, per a les àrees de tipus 2, reservar un 30% del sostre residencial de nova implementació. Al seu torn, es planteja millorar l'encaix de les polítiques d'habitatge en les àrees que, sota el PTSH, s'enquadren com a rural.

El pla sectorial planteja, a més, una sèrie d'instruments de seguiment i adaptació de les polítiques amb una revisió anual o quinquennal, depenent del cas, amb la possibilitat de modificar-se les directrius si és necessari, brindant dinamisme i adaptabilitat a les actuacions.

Pla d'infraestructures del transport de Catalunya (PITC)

El pla d'infraestructures del transport de Catalunya és un pla sectorial que apunta a planificar les xarxes viàries, ferroviàries i logístiques del territori, sumat a la infraestructura portuària i aeroportuària, de manera integral i conjunta. El pla sectorial s'emmarca sota el conjunt de la política de planificació i els instruments legals que l'emmarquen, incloses la Llei Ferroviària, Llei de Carreteres i la Llei d'Urbanisme per al foment de l'habitatge accessible, sostenibilitat territorial i autonomia local. Elaborat l'any 2006 i amb un horitzó de compliment dels seus objectius a 20 anys, l'any 2026, el termini està aviat a complir-se, preveient-se la pròrroga del mateix o la implementació d'un nou pla sectorial, prèvia avaluació de seguiment dels resultats obtinguts.

En línies generals, l'objectiu principal del PITC és desenvolupar un sistema de transport organitzat en una xarxa integrada i multimodal, és a dir sense prendre les diferents xarxes com a sistemes individuals sinó com una sola xarxa en conjunt, considerant la seva sostenibilitat ambiental, econòmica i social i planificada en conjunt amb la comunitat i les diferents institucions (PITC, 2006).

El PITC no detalla sobre les traces i característiques tècniques de les infraestructures proposades ni la reserva de sòl per al desenvolupament de les mateixes, sinó que es planteja una sèrie d'objectius per a aquests:

Sostenibilitat ambiental, prioritzant la inversió ferroviària per disminuir les emissions provocades pel transport individual i generar alternatives viables al seu ús.

- L'estructura nodal del territori, reforçant i garantint la connectivitat entre els diferents nodes urbans i articulant les xarxes de transport de Catalunya amb les transeuropees contribuint a la vinculació de l' Euroregió i la permeabilització dels pirineus.
- El progrés social i econòmic, millorant la fluïdesa i els temps de viatge de la xarxa de transport per millorar l'eficiència i qualitat de la xarxa.
- La seguretat, garantint els estàndards necessaris per reduir l' accidentalitat, especialment a la xarxa viària

Per al compliment d' aquests objectius, el pla sectorial defineix una sèrie de línies:

- Creixement del transport públic a un ritme del 6% a partir del sisè any d' implementació del pla.
- Creixement del transport vehicular individual menor al del transport públic, a un ritme del 3% anual.
- Reduir en un 5% el nombre d' automòbils per cada 1000 habitants.
- Reduir en un 37% el nombre d'accidents i en un 15% el nombre de víctimes fatals.
- Augmentar un 10% la velocitat dels autobusos urbans i un 15% en els autobusos interurbans com a element clau en el creixement plantejat del 12% dels viatges intermunicipals en transport públic.
- Augmentar en un 10% la quantitat de persones que viatgen en un sol vehicle privat, desencallant l'ús individual dels automòbils.
- Expandir la xarxa ciclable a aproximadament 1.300km

D'emplenar-se els objectius i línies proposats, es projecta que per a l'any 2026 l'ús del transport públic hagi crescut un 120% respecte a l'any 2006 i que el transport de mercaderies per la xarxa ferroviària creixi en un 10% per sobre el 3,1% projectat per al transport via vehicle pesant, revertint la tendència històrica, en el pla del ferrocarril, de decreixement davant el vehicle privat, tant per al transport de mercaderies com passatgers. Malgrat no haver-se complert el termini i, per tant, resultar prematura una avaluació definitiva, resulta evident que aquests objectius es troben lluny d' haver-se complert.

Pel que fa a les actuacions específiques per al territori de la Cerdanya, el PITC planteja la millora del ramal Vic-Puigcerdà, invertint en les seves infraestructures i ampliant la seva capacitat, considerant els elevats temps de viatge actuals en comparació al transport viari i el potencial desaprofitat de la mateixa. Aquesta obra es troba actualment en execució. Sobre les infraestructures viàries, el pla sectorial preveu la millora a la ruta C-16 entre l'àrea metropolitana de Barcelona i Bagà, a la boca sud del túnel del Cadí (actuació complerta fins a la localitat de Berga, distant a 23km) per potenciar l'eix transfronterer i la millora de la variant d'accés a Puigcerdà de la ruta N-260 entre Ripoll i aquesta última. Aquest tram en concret és un pas de muntanya escarpat de difícil accés.

Finalment, el PITC, en la seva recerca de fomentar l' accés a la comarca en transport públic, a més de millorar la connexió ferroviària, projecta la construcció de terminals d' autobusos a les capçaleres municipals de rellevància per la seva població, incloent-hi la localitat de Puigcerdà, actuació en la qual encara no s' ha comptat amb avenços.

Pla d'espais d'interès natural de Catalunya (PEIN)

El pla d'espais d'interès natural de Catalunya és el pla sectorial pel qual regeixen els instruments de planificació general pel qual s'estructuren els espais protegits de la Comunitat Autònoma, incloent-hi els ubicats a la comarca de la Cerdanya (Mapa X) i la seva vinculació amb el conjunt del territori, emmarcat dins del Pla Territorial de Catalunya.

Mapa 4.6. Espais d'interès natural de la comarca de la Cerdanya inclosos en el PEIN.

Font: Generalitat de Catalunya. Pla d'espais d'interès natural de Catalunya.

Emmarcat sota la Llei d' Espais Naturals, on es crea la figura del PEIN el 1992, a diferència d' altres plans sectorials, aquest no es planteja objectius a llarg termini, sinó que regeix les actuacions per a l' ordenament dels espais naturals, rurals i la seva vinculació amb el territori, adaptant-se a les necessitats i desafiaments sorgents.

El Pla contempla una estructura de seguiment de la implementació i aplicació, la creació d' un programa per a la connexió biològica entre els diferents espais, creant una xarxa d' espais protegits; col·laborar amb els ens locals, fomentar l'aprofitament sostenible dels recursos i preveure la reserva de sòl per al desenvolupament de les activitats i protecció de la natura.

Cal destacar que el Pla no és concebut exclusivament com un projecte de conservació o per categoritzar els espais a protegir, sinó que individualitza cada espai i planteja els instruments d' actuació necessaris per a cada cas particular mitjançant un diagnòstic específic i una adaptabilitat a les realitats i desafiaments de determinat territori per corregir o prevenir les causes de la degradació reals o potencials.

El PEIN no és exclusiu de les àrees naturals protegides, sinó que a més proposa millores en l' àmbit rural, d' especial rellevància a la Cerdanya, amb l' objectiu d' assegurar la preservació de les activitats tradicionals, assignant recursos econòmics i tècnics per millorar les condicions de la població rural i promoure el desenvolupament de l' activitat de manera sostenible i fomentar les pràctiques agrícoles i ramaderes adequades a la preservació del medi ambient.

En l' àmbit de la Cerdanya, el pla sectorial inclou en la seva xarxa quatre espais protegits: Vall de Santa Magdalena, Tossa Plana de Lles, Tossals d' Isòvol i Olopte i Riberes de l' Alt Segre a la regió oriental de l' Alt Pirineu i la Serra del Cadí-el Moixeró al prepirineu. Cadascun d' aquests espais inclou, com a part del PEIN, una descripció de les seves característiques, la justificació de la seva inclusió en el Pla, aspectes socioeconòmics d' interès com usos del sòl i aprofitament, impactes actuals i previsibles i marc legal; una diagnosi i una sèrie d' actuacions per al territori.

Al seu torn, el PEIN, en l'apartat "Programes de Desenvolupament", introdueix una sèrie d'actuacions de caràcter general i de caràcter particular com a polítiques d'adquisició de sòl, ampliació d'espais protegits, cooperació amb ens locals, entre d'altres (PEIN, 1992).

L' aplicació del PEIN en un territori com la Cerdanya amb un alt grau d' espais naturals, protegits i no protegits i una activitat rural en constant canvi és de summa importància per al territori, tant pels temes que abasta com per les adaptacions que es puguin arribar a requerir a futur.

4.2 PLANEJAMENT URBANÍSTIC I POLÍTIQUES URBANES

En aquest apartat s'aborda el marc del planejament urbanístic i les polítiques urbanes a la comarca de Cerdanya i analitza els elements que configuren l'ordenació territorial de l'àmbit d'estudi com el marc legal, instruments de planejament urbanístic, la classificació i qualificació del sòl, i l'habitatge social. Es fan servir dades d'IDESCAT, del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, i també del MUC que permeten extreure conclusions que es pot fer al territori de Cerdanya a partir de les normatives ja vigents.

4.2.1 Marc legal

En el marc legal es revisa quina normativa hi ha en la regulació en el planejament urbanístic, territorial i de l'habitatge que afecta a Cerdanya i en els seus diferents nivells administratius (local, comarcal, autonòmic i estatal). En aquesta normativa s'estableixen els criteris i els paràmetres legals sobre l'ús i ordenació del sòl com de la protecció del territori al dret de l'habitatge.

Aquesta normativa urbanística i territorial es concreta a través dels plans locals i/o plurimunicipals, el paper dels quals és important per a la classificació i qualificació dels sòls. En aquests plans es classifica el territori en tres grans categories bàsiques segons l'ús urbanístic que es vulgui. Aquestes són el sòl urbà, sòl urbanitzable i el sòl no urbanitzable. A partir d'aquesta estructura, els municipis ordenen els usos del territori segons els usos permesos, les transformacions possibles que es puguin fer i el nivell de protecció que tingui en cada àmbit.

Les lleis i normatives s'han de regir a partir de la Constitució Espanyola de 1978, que atorga a les comunitats autònomes la competència d'ordenar-hi el territori i l'urbanisme. A l'article 47 d'aquesta, s'estipula que "tots els espanyols tenen dret a gaudir d'un habitatge digne i adequat;" els poders públics crearan les condicions per fer efectiu aquest dret com "impedir l'especulació" i assegurar que la comunitat participi en les plusvàlues generades. Llavors, la propietat té una funció social i els poders públics tenen la potestat per a regular l'ordenació del territori i el procés d'urbanització (art. 33 de la constitució espanyola)

A partir de la Constitució, s'ha anat fent diferents plans i normativa relacionada. A continuació es destaquen aquelles més importants que afecten el territori de Cerdanya en aspectes d'ordenació de territori, urbanístic i d'habitatge. Aquelles relacionades amb l'ordenació del territori i urbanístic són les següents:

Reial decret legislatiu 1/1992, de 26 de juny, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei sobre el Règim del Sòl i Ordenació Urbana (TRLS92)

Buscava unificar i sistematitzar tota la legislació que existia sobre el règim del sòl i l'ordenació urbana. És a dir, regular uns principis generals i a més d'uns procediments de planejament urbanístic a tot l'Estat espanyol.

Decret 305/2006, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei d'urbanisme

Regula els principis generals de l'acció pública urbanística, la planificació, l'administració, els drets d'informació i participació ciutadana, així com el règim jurídic del sòl.

Decret legislatiu 1/2010, aprovà el Text refós de la Llei d'urbanisme de Catalunya (TRULUC)

El seu objectiu és regular l'urbanisme en el territori català en els aspectes de l'ordenació, transformació, urbanització, edificació, conservació i el control de l'ús del sòl, entre d'altres.

Respecte a l'habitatge, a continuació trobem les lleis i plans següents:

Llei 18/2007, 28 de desembre, dret a l'habitatge

Aquesta norma té com a objectiu garantir el dret a un habitatge digne per totes les persones. Regula la promoció, la construcció, la transacció i l'administració d'habitatge. A nivell català.

Decret Llei 3/2023, de 7 de novembre, de mesures urgents sobre el règim urbanístic dels habitatges d'ús turístic

Limita el nombre de llicències per cada 100 habitants, amb una vigència de 5 anys prorrogables i exigeix llicència prèvia per destinar l'habitatge amb aquesta finalitat.

Llei pel dret a l'habitatge 12/2023

Reforça el dret constitucional a l'habitatge i declara les zones tensionades, impulsar els parcs públics, obliga l'arrendador a assumir les despeses immobiliàries, redefeix el gran tenidor, entre totes coses.

Puigcerdà: Moció aprovada per garantir el dret a l'habitatge (11/04/2025)

La moció aprovada incentiva accions amb el desenvolupament del sòl públic amb 257 habitatges protegits nous, reforça l'Oficina Local d'Habitatge amb nous recursos tècnics i humans, rehabilitació del parc actual, promoure cooperatives d'habitatge en cessió d'ús, regular els habitatges turístics i posar sancions a grans tenidors d'habitatges buits.

En definitiva, el marc legal és la base sobre la qual es defineix l'ordenació territorial i urbanística a Cerdanya, i quines eines es disposa per a la gestió del sòl i l'accés a l'habitatge. Defineix quin paper té cada administració i la coordinació que han de tenir entre elles per a una bona gestió del territori.

4.2.2 Instruments de planejament urbanístic

El planejament urbanístic es desenvolupa a partir de la Constitució Espanyola de 1978 com a anteriorment esmentat.

A partir del Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran (PTAPiA), la Generalitat va aprovar el PDUC per coordinar el planejament a la comarca. Llavors, en el nostre cas d'estudi, es disposa d'un instrument supramunicipal perquè es puguin aplicar les lleis del sòl i la planificació urbanística a nivell municipal. A més, les directrius establertes en el PTAPiA van ser la base per extingir el desenvolupament de 345 ha de sòl urbanitzable, que resultaven insostenibles com a mostrat pel PDU de sòls no sostenibles. En relació amb la jerarquia dels plans, els PDU esmentats, el Pla Director Urbanístic de Cerdanya i de sòls no sostenibles, tenen una jerarquia major.

Taula 4.1. Instruments de planejament urbanístic vigent

Nom d'instrument	Tipus	Aprobació	Nombre de modificacions
Pla Director Urbanístic de la Cerdanya	PDUC	2008	0
Pla Director Urbanístic de sòls no sostenibles de l'Alt Pirineu	PDU	2020	0
Alp	POUM	2022	0
Bellver de Cerdanya	POUM	2020	0
Llívia	POUM	2022	2
Puigcerdà	POUM	2005	32
Pla d'Ordenació Urbanística Plurimunicipal	POUPM	2010	10

Font: Elaboració pròpia a partir del Registre de planejament urbanístic de Catalunya (Registre de planejament Urbanístic de Catalunya, 2025).

Si s'analitza el planejament de Cerdanya per any aprovat, a Taula 4.1r. Instruments de planejament urbanístic vigent, podem veure que la mitjana dels plans està entre els 10 anys d'antiguitat. Els POUM de Llívia i Alp són els més recents, aprovats el 2022. Alhora, fa 20 anys que el POUM de Puigcerdà va entrar en vigor. De fet, els seus nombres de modificacions arriben a 32, la qual cosa representa el 72,7 % del total de modificacions en els instruments de planejament urbanístic. Això pot indicar a una necessitat d'adaptar el POUM de Puigcerdà a les noves exigències de la societat del municipi que es troba en noves oportunitats i reptes. En canvi, el reduït nombre de modificacions

a Alp, Bellver, i Llúvia podria explicar-se per la limitada capacitat d'aquests municipis per poder crear i aplicar (per menys recursos humans, econòmics, i major territori en ha per abordar respecte a altres municipis com Puigcerdà) en els seus respectius POUMs.

4.2.3 Classificació del sòl

En aquest apartat s'analitzen els tipus de sòls, segons la seva classificació, que hi ha a Cerdanya i el seu significat, i s'explica que actuacions estan permeses en cada categoria i la seva distribució territorial. Aquesta anàlisi es basa a partir de les dades i informació tretes de la Llei d'Urbanisme, dels POUM i el POUPM de la Cerdanya, del règim jurídic, de l'IDESCAT i el Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, entre d'altres.

La classificació del sòl s'entén com una eina utilitzada per a la planificació territorial i urbana per determinar l'ús i la categoria de cada territori en urbà, no urbanitzable i urbanitzable i regular els seus usos. S'estableix a partir dels plans d'ordenació urbanística municipal (POUM) o plans similars, però estan guiades per plans territorials com el Pla Territorial de l'Alt Pirineu i l'Aran, i lleis com la Llei d'Urbanisme. En la classificació del sòl en l'àmbit territorial estudiat, Cerdanya, es pot identificar les categories de classificació del sòl següents:

Sòl urbà (SU): el territori que el planejament urbanístic l'ha classificat així per formar part en un teixit urbà que es troba consolidat en territoris urbanitzats i/o que estan coberts pels serveis urbanístics.

Sòl urbà consolidat: el territori que té la condició de solar, ja que tenen els serveis urbanístics bàsics i compleixen amb els aspectes urbanístics que planteja els plans o només li manca completar aspectes menors.

Sòl urbà no consolidat: Són aquells que es troben en processos de transformació urbanística a través d'actuacions de millora o renovació que planeja el planejament. Per fer aquestes transformacions, s'ha d'aprovar un pla de millora urbana, excepte en casos específics que s'ha d'aprovar un pla director urbanístic.

Sòl urbanitzable (SUZ): Són els territoris que encara no es troben urbanitzats, però que estan inclosos en plans urbanístics que preveuen ser transformades a través d'un desenvolupament urbà.

Sòl urbanitzable delimitat (SUD): Per ser transformats urbanísticament cal que anteriorment s'aprovi de forma definitiva un pla parcial urbanístic. Així mateix, aquells territoris residencials que es consideren com a importants, poden seguir un pla director urbanístic.

Sòl urbanitzable no delimitat (SUND): Són aquells territoris que per a les seves transformacions urbanístiques cal aprovar un pla parcial delimitat que defineixi de forma detallada els criteris del seu desenvolupament.

Sòl no urbanitzable (SNU): és el territori que el planejament ha de mantenir fora de les zones urbanitzades o en procés d'urbanització per protegir els valors naturals, paisatgístics, agrícoles, forestals i connectors.

Usos permesos en el sòl no urbanitzable

A partir del que estableix el marc legal, com la Llei d'Urbanisme, els POUMs d'Alp, Bellver de Cerdanya, Llúvia i Puigcerdà, així com el POUPM de Cerdanya, ens indica quines actuacions es poden realitzar en el sòl no urbanitzable i els criteris bàsics que s'han de seguir.

En aquest tipus de sòl, per realitzar una activitat no ha de tenir una protecció especial en el territori, i aquestes intervencions o activitats no han de comportar una reducció de la permeabilitat, l'estabilitat del sòl en qüestió ni de la connectivitat ecològica. Així mateix, que no comporti una transformació en el territori dels seus valors, no contradir el planejament municipal de protecció, i garanteixi la preservació del sòl enfront del creixement urbà. Tota activitat o intervenció ha de complir la normativa sectorial i territorial i ha de respondre a un interès públic.

S'entén que a partir d'aquests criteris, s'autoritzen aquelles activitats que estiguin relacionades amb la preservació i protecció dels valors naturals i paisatgístics, i el manteniment dels usos agrícoles, ramaders i forestals.

També es permeten les intervencions en edificacions existents, especialment la rehabilitació, conservació i restauració de les masies i cases rurals. Les quals, poden ser d'ús turístic o de serveis, però han de complir els criteris del catàleg de masies i cases rurals de cada municipi. Aquelles destinades a l'habitatge que no estiguin incloses en el catàleg de masies o cases rurals, o no estiguin associades a explotacions rústiques, poden seguir en el territori amb l'ús que se li permet, si el planejament urbanístic se'ls permet.

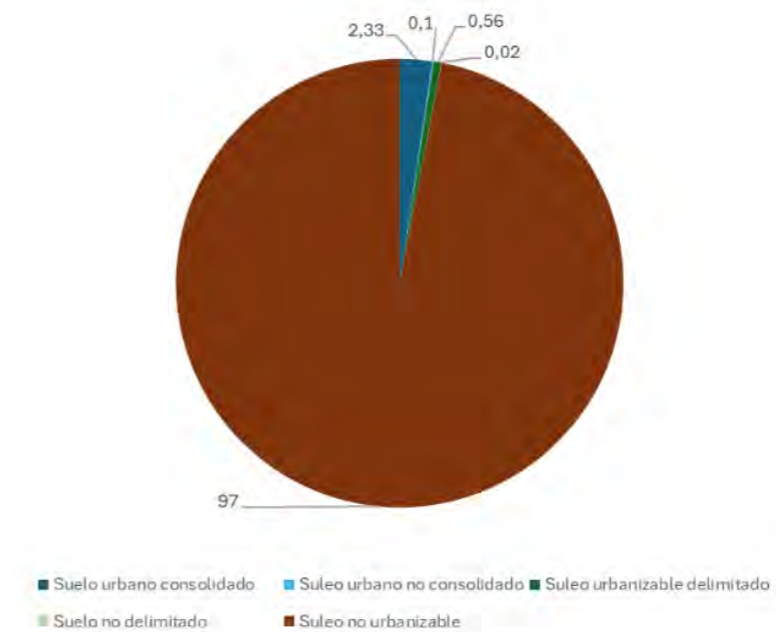
Quant a les altres edificacions preexistents, la seva regulació varia segons la seva activitat i/o ús. Les edificacions o instal·lacions industrials existents poden mantenir la seva activitat mentre no finalitzen amb l'activitat que van ser autoritzades. A més, poden ser objecte d'obres de conservació, d'adequació i de millora que siguin necessàries per al desenvolupament correcte de l'activitat, com d'aplicació si fos necessari per a la continuïtat de l'activitat o adaptació a la normativa. Els propietaris d'aquestes edificacions han d'acceptar l'autorització de demolir o derrocar l'edifici quan en cessi l'ús, sense dret a rebre indemnització quan sigui requerit.

Les noves construccions es poden autoritzar quan estiguin destinades a activitats col·lectives (esportives, educatives, culturals...) i/o equipaments i serveis comunitaris, que són d'interès públic.

Estructura territorial del sòl a Cerdanya segons la seva classificació del sòl

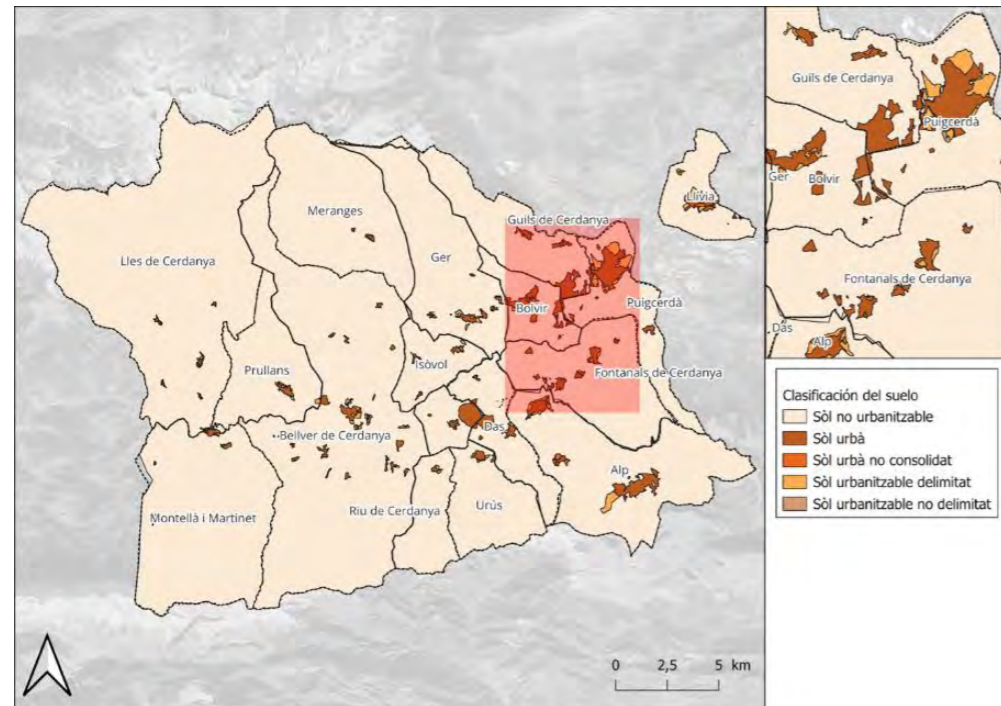
La distribució del sòl a Cerdanya s'estableix d'acord amb els POUM, POUPM de Cerdanya, així com de la Llei d'Urbanisme. Aquesta distribució es pot observar en el Mapa 4.7 i a la Figura 4.3. On el sòl no urbanitzat és el que predomina en el territori, abastant el 97 % de la superfície, mentre el restant correspon a les altres categories de classificació del sòl. El fet que el sòl no urbanitzable tingui una superfície més àmplia, s'explica pels valors naturals, paisatgístics, agrícoles i forestals, així com els connectors ecològics, que existeixen.

Figura 4.3. Superfície total (%) per classificació urbanística a Cerdanya al 2024

Font: Estadística de l'evolució de la classificació del règim jurídic i les qualificacions urbanístiques del sòl, Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025a.

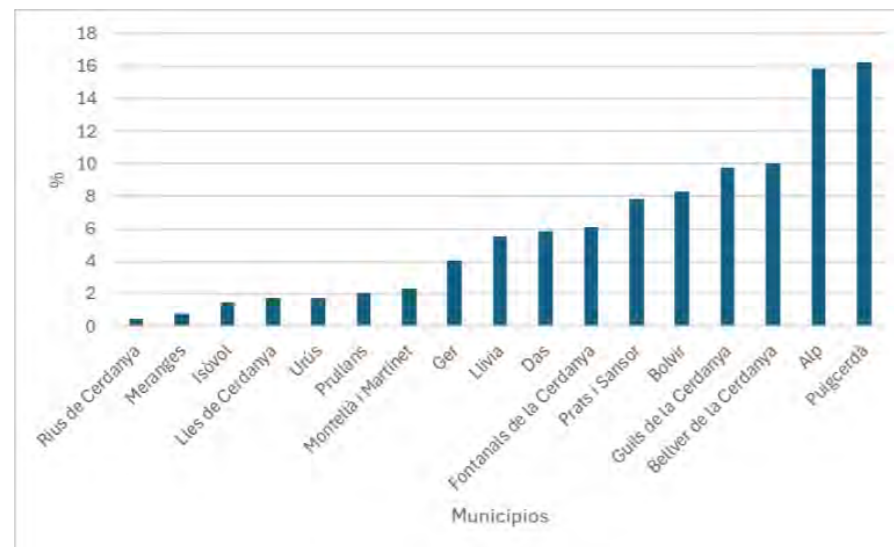
Mapa 4.7. Classificació del sòl a Cerdanya l'any 2025

Font: Elaboració pròpia a partir de l'ortofoto territorial (IGCG, 2024) i dades de la qualificació del sòl extrets de l'Hipermapa (2025).

En relació amb la qualificació de sòls, representats en les figures següents, es pot observar la representació proporcional de les superfícies correspostes per cada tipus de sòl i la seva distribució per municipi (veure en la Figura 4.4), que permet poder analitzar de forma comparativa el seu repartiment territorial. En el cas del sòl urbà, destaquen Puigcerdà amb més del 16 % i Alp gairebé el 16 %, com els municipis que concentren la major proporció de superfície del total que hi ha d'aquest tipus a la comarca. Mentre que Riu de Cerdanya i Meranges són aquells que presentin els qui tenir menor superfície d' aquest sòl, respecte el total que hi ha al territori.

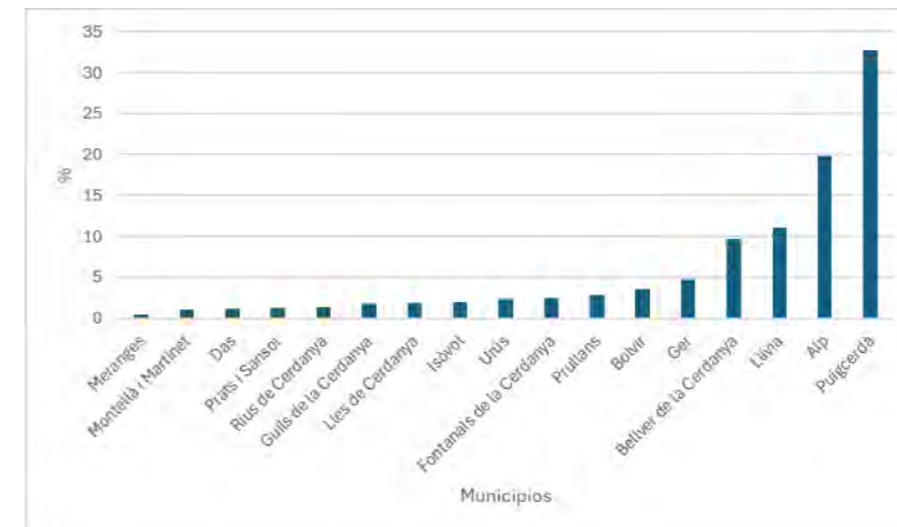
Figura 4.4. Superfície del sòl urbà a Cerdanya l'any del 2024

Font: Elaboració pròpia a partir de dades bàsiques municipals i comarcals de Cerdanya extrets del MUC i el règim del sòl del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025a.

Pel que fa al sòl urbanitzable existent en el conjunt de la comarca de Cerdanya, qui concentra la major proporció és Puigcerdà, amb més del 30 % del total (vegeu en Figura 4.5), probablement degut pel seu paper com la capital de comarca, i seguit d'Alp amb gairebé el 20 % (vegeu a Figura 4.5), com passa amb els sòls urbans. Ambdós municipis on presenten una elevada presència de segones residències i allotjaments turístics, tal com s' aprecia en els mapes de l'aparell de sistemes d' assentament, més concretament en el sub apartat d' habitatge, la qual cosa podria ser uns dels factors que explica que pugui explicar aquesta distribució.

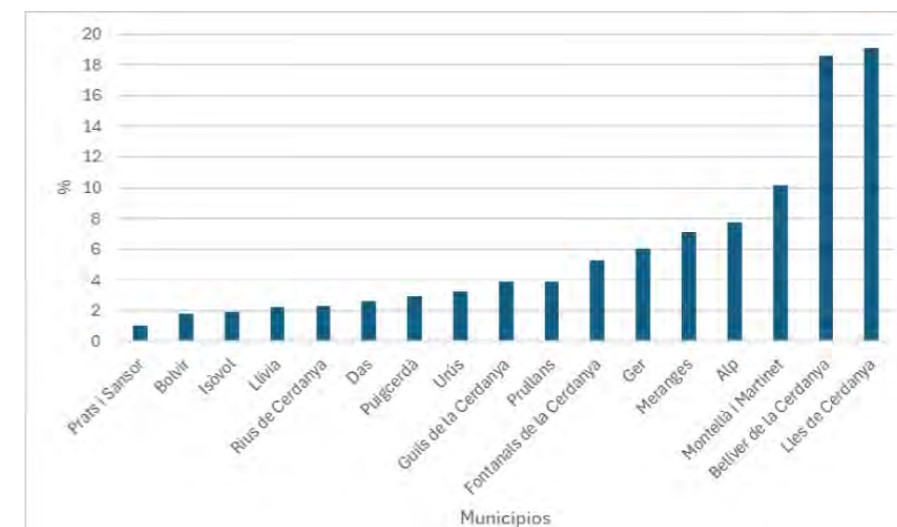
Figura 4.5. Superfície del sòl urbanitzable a Cerdanya l'any del 2024

Font: Elaboració pròpia a partir de dades bàsiques municipals i comarcals de Cerdanya extrets del MUC i el règim del sòl del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025a.

En relació amb el sòl no urbanitzable, la categoria amb més superfície al territori de Cerdanya, els municipis que concentren més proporció d'aquesta tipologia de sòl respecte al total que hi ha a la comarca són Llivia i Bellver de Cerdanya, que se situen els dos municipis entre el 18 % i el 20 % del total (vegeu a la Figura 4.6). Això s' explica, en gran mesura, pel fet que es tracta dels municipis que abasten més extensió de territori, tal com s' observa en el Mapa 4.7 de la classificació del sòl a Cerdanya, inclòs en aquest apartat.

Figura 4.6. Superfície del sòl no urbanitzable a Cerdanya l'any del 2024

Font: Elaboració pròpia a partir de dades bàsiques municipals i comarcals de Cerdanya extrets del MUC i el règim del sòl del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025a.

En conclusió, la classificació del sòl permet entendre quines funcions ha de seguir en cada àmbit del territori de Cerdanya, quins són els seus usos permesos i com s'organitza en el territori. Es basa en diferents criteris, ambientals, urbanístics i territorials per posar els límits del creixement urbà, per així orientar la planificació, quins sòls es poden transformar i quins s'han de protegir.

4.2.4 Qualificació del sòl

La qualificació del sòl, s'estableix a partir del planejament urbanístic, i es defineix com aquells espais territorials que estan destinats a zones per a aprofitament urbanístic privat, aquestes són les zones residencials i d'activitat econòmica. També es classifica per sistemes com són els espais per a ús públic que estan destinats per a la mobilitat de les persones a les zones verdes i els serveis per a les persones.

Usos permesos en sòls urbans i urbanitzables

A partir del que marca al marc legal, com diu la Llei d'Urbanisme, els POUMs d'Alp, Bellver de Cerdanya, Llívia i Puigcerdà, així com el POUPM de Cerdanya, es defineix que usos permesos es pot fer en els sòls urbans i en sòls urbanitzables.

En el sòl urbà, els usos que es permeten vénen determinats pels planejaments urbanístics existents i les normes lligades a aquest planejament, a més segons la qualificació que tenen. Les principals qualificacions del sòl que existeixen són de sòl residencial, que engloba el nucli urbà, urbà tradicional, ordenació tancada, ordenació oberta, habitatge en filera, i habitatge aïllat; sòl d'activitat econòmica, que fa referència a les zones industrials, serveis i logística; i el sòl mixt, aquells relacionats amb la transformació o reforma urbana, conservació i mixtos. En tots els casos, els usos, les edificacions i/o activitats estan condicionades per les restriccions o usos específics que estableix la normativa de cada POUM i POUPM de cada àmbit, que també es marca les limitacions o restriccions.

En el sòl urbanitzable, els seus usos i règim jurídic depenen del planejament que reguli cada sector i si existeixen plans parcials o instruments de desenvolupament que estiguin aprovats. Segons la normativa, es distingeix entre sòl urbanitzable en delimitat, que regula els usos de desenvolupament residencial, activitats econòmiques, usos mixtos i altres; d'altra banda, el sòl urbanitzable no delimitat. Mentre el sòl no hagi estat objecte de transformació urbanística, es permet fer ús i gaudir del territori segons el règim que correspon amb els sòls no urbanitzables, amb excepció aquelles activitats i obres que estiguin específicament prohibides per la llei. En el cas del delimitat, ajustar-lo als plans que existeixi. També, en la normativa indica que hi ha usos i obres provisionals que es poden realitzar en certes situacions com infraestructures i instal·lacions provisionals relacionades amb l'activitat agrícola, sempre que es compleixin les condicions legals establertes.

Normativa per a l'ús de pisos turístics

A partir del que marca el darrer Decret Llei 3/2023, de 7 de novembre, de mesures urgents sobre el règim urbanístic dels habitatges d'ús turístic, la qual cosa es permet i prohibeix la norma en relació amb els pisos turístics, són diverses qüestions.

Els municipis que es veuen afectats per la normativa de llei i que l'han d'aplicar són aquells que tenen problemes d'accés a l'habitatge i aquells que es troben amb risc a tenir una concentració d'habitatges turístics molt elevats en comparació a l'habitatge total que tenen, que pugui comportar trencar l'equilibri de l'entorn urbà per la saturació turística i els problemes lligats que comporta com la gentrificació, reducció del parc d'habitatge habitual... En el cas de Cerdanya, els municipis afectats són Alp, Bellver de Cerdanya, Bolvir, Das, Fontanals de Cerdanya, Ger, Guils de Cerdanya, Isòvol, Llívia, Montellà i Martinet, Prats i Sansor, Puigcerdà, Riu de Cerdanya i Urús.

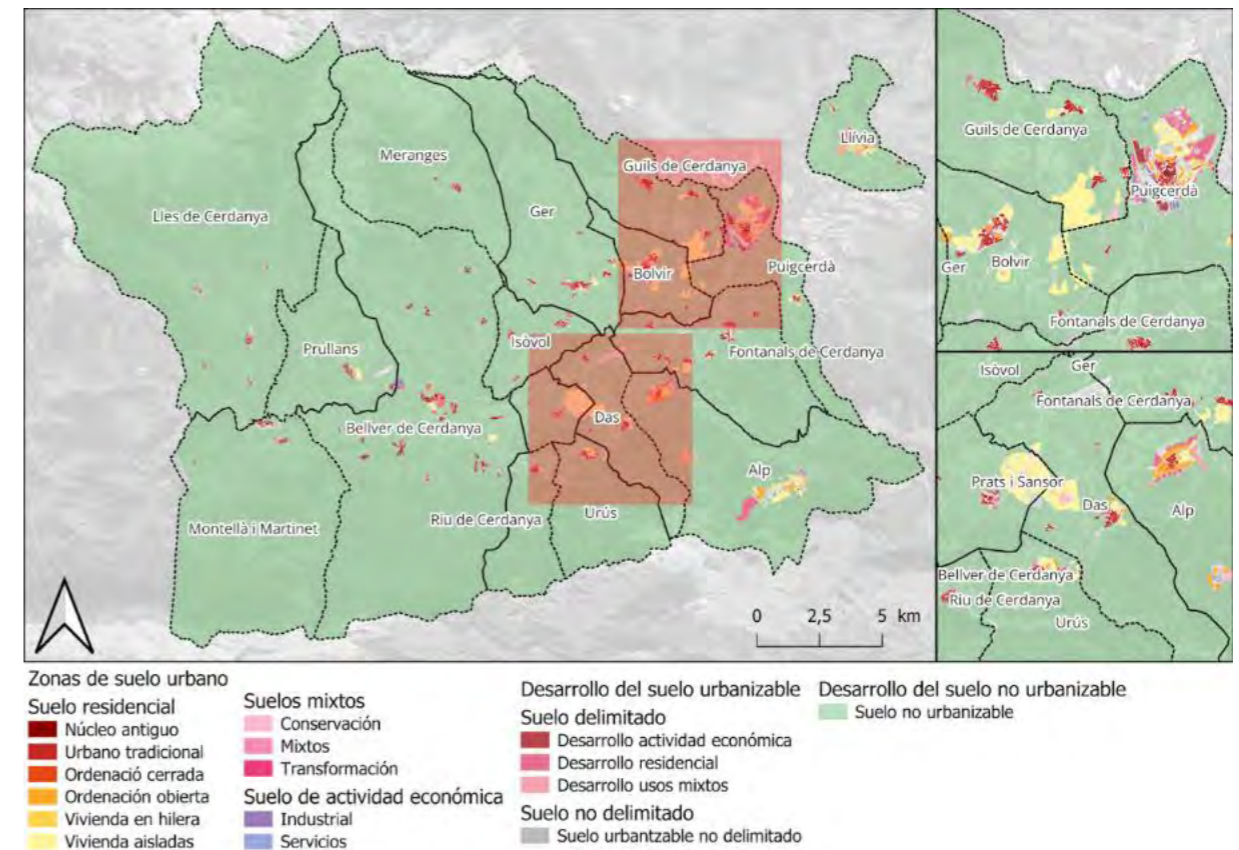
Indica la normativa que han de tenir una llicència urbanística prèvia d'una durada màxima de 5 anys, amb possibilitat de prorrogable, per només una vegada, per uns altres 5 anys més si el pla urbanístic municipal se'ls permet i que es demostrï que no hi ha un perjudici econòmic en perdre un habitatge per ser un pis turístic.

També marca que només pot existir com a màxim de 10 habitatges turístics per cada 100 habitants i els ajuntaments no poden atorgar més llicències. Aquells municipis que tinguin 5 o més habitatges turístics per 100 habitants i es trobin en una situació amb problemes d'accés a l'habitatge es considera com un municipi saturat.

Anàlisi de la qualificació del sòl actual

Al Mapa 4.8 es mostra la qualificació del sòl a Cerdanya segons els seus diferents usos del sòl. Es distingeix les zones de sòl urbà, que inclou les àrees d'ús residencial, sòls mixtos i sòls d'activitat econòmica. D'altra banda, es representen les àrees de desenvolupament de sòl urbanitzable, diferenciant entre delimitat i no delimitat. Finalment, s'identifica el sòl no urbanitzable.

Mapa 4.8. Qualificació del sòl de Cerdanya per municipis a l'1 de gener del 2025

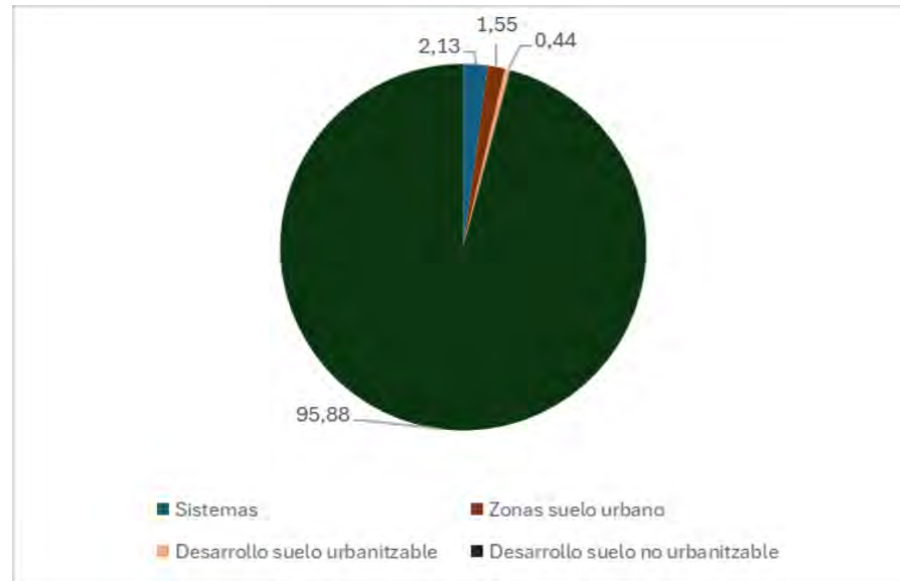
Font: Elaboració pròpia a partir de l'ortofoto extreta de l'ICGC (2025) i capa shp de les qualificacions del sòl extreta del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica (2025b).

Les dades representades en el mapa, es veuen reflectores en les següents figures, les quals ens permeten complementar i matisar la informació exposada anteriorment. D'una banda, totes les qualificacions relacionades amb el sòl no urbanitzable, és el que predomina majoritàriament en el territori de Cerdanya, tal com es pot observar en el Mapa 4.8 com en la Figura 4.7è. Aquest predomini pot estar relacionat amb tenir una gran presència d'espais forestals, agrícoles i àrees de protecció ambiental i ecològica.

D'altra banda, dins dels usos relacionats amb el sòl urbà, predominen especialment les qualificacions relacionades amb l'ús residencial, especialment les que corresponen amb l'habitatge aïllat i urbà tradicional, com es representa en el segon gràfic (Figura 4.8). Aquest patró pot respondre a com s'han anat construint els nuclis urbans i les noves àrees residencials de la comarca durant les darreres dècades.

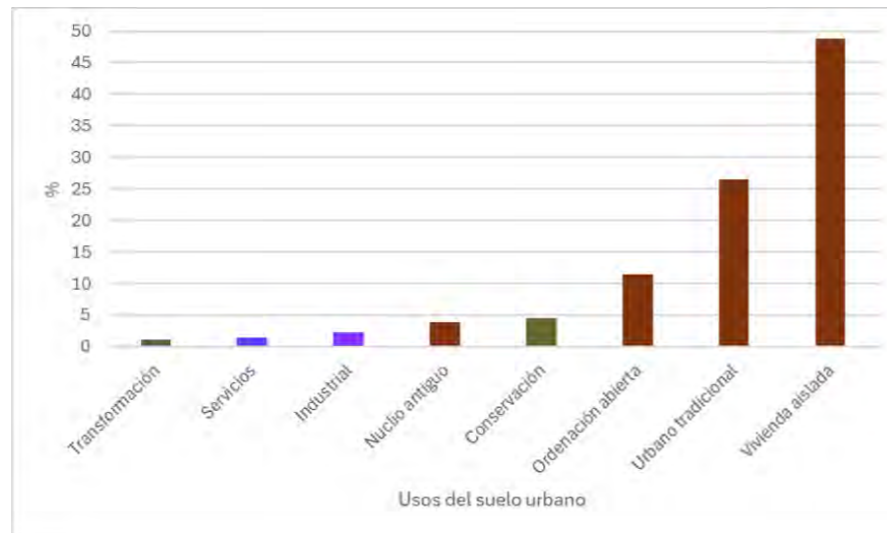
És a dir, l' existència d' un parc d' habitatge on predominen les segones residències i els allotjaments turístics, esmentat anteriorment i que es complementa amb l' apartat d' habitatge que es troba dins del sistema d' assentaments, comporta que existeixi uns efectes en l' estructura socioeconòmica del territori. Entre les conseqüències, hi ha una tensió en el mercat laboral i en l' accés a l' habitatge.

Figura 4.7. Superfície (%) de la qualificació del sòl a Cerdanya l'any 2024

Font: Elaboració pròpia a partir de dades bàsiques municipals i comarcals de Cerdanya extretes del MUC i el règim del sòl del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025a.

Figura 4.8. Superfície (%) de la qualificació del sòl segons sòl urbà al 2024

Font: Elaboració pròpia a partir de dades bàsiques municipals i comarcals de Cerdanya extretes del MUC i el règim del sòl del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025a.

En definitiva, la qualificació del sòl permet determinar quins usos estan permesos desenvolupar a Cerdanya i quina superfície ocupa cadascun d' ells en el territori de la comarca, sobretot dels usos urbans i urbanitzables, així com les condicions sota les quals s' admeten les diferents activitats i usos. A més, s'explica la normativa que regula els allotjaments turístics i la seva implementació al territori.

4.2.5 Habitatge social

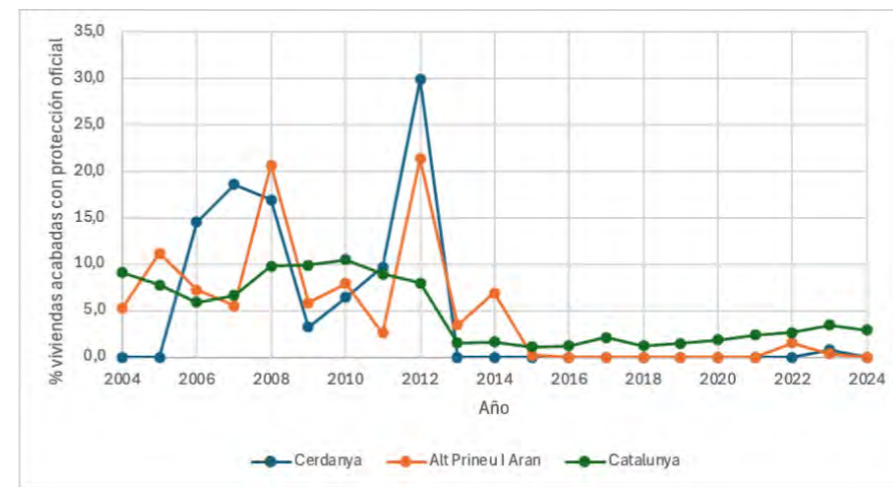
La creació d' habitatge social és un element clau per mitigar el problema de la manca d' accés a l' habitatge digne i adequat i a l' assequibilitat del lloguer, com vist anteriorment a la secció 1.2.4. A causa d'això, és rellevant estudiar en quina mesura hi ha l'habitatge social a Cerdanya. Aquesta secció presentarà l'evolució d'habitatges protegits i els vigents actualment a partir de les dades recollides al Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica (2025e).

Com ja indicat pel Pla territorial Sectorial de l'Habitatge (2024), el percentatge de l'habitatge social ha d'incrementar un 9 % del total d'habitatges a Catalunya el 2044; això implica un 10,3% a Puigcerdà, ja que és una àrea amb demanda forta i acreditada. Tanmateix, no es disposen de dades de l' habitatge amb protecció oficial per municipis de Cerdanya, per la qual cosa no pot fer un càlcul de la projecció del futur.

En els darrers 10 anys, els habitatges protegits finalitzats a Cerdanya han estat escasses. El percentatge d'habitatges acabats amb protecció oficial el 2024 és de 0 %. Amb un parc d'habitatges de protecció petit, la capacitat de tenir un efecte sobre el preu del lloguer es veu reduït, ja que el mercat d'habitatges privats no té una competició que pugui regular els preus (Vienna: Still a Just City?, 2021).

Tanmateix, el parc d' habitatges protegits a Cerdanya no sempre ha estat escàs, com ja es pot observar a la Figura 4.9è. Des de l' any 2005 fins al 2012, els habitatges protegits finalitzats van augmentar substancialment fins que van assolir un màxim històric el 2012 on es van finalitzar 30 habitatges de protecció oficial, gairebé 10 més que a Catalunya el mateix any. Aquest nombre alt d'habitatges protegits el 2012 poden ser explicades pel boom immobiliari on, anys després, es van impulsar polítiques públiques per a la promoció d'habitatge protegit a la comarca.

Figura 4.9. Evolució d'habitatges protegits finalitzats (%) per àmbits territorials 2004-2024

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Estimació del nombre d'habitatges protegits construïts des de 1980 amb protecció vigent (Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025f).

Tot i que l' evolució d' habitatges protegits finalitzats és baixa, el nombre d' habitatges protegits vigents a Cerdanya és més elevat que en altres comarques de l' Alt Pirineu i Aran. Com s' observa a la Taula 4.2, Cerdanya té el segon nombre més alt d'habitatges protegits (282), que són només 24 per sota del Pallars Jussà.

Taula 4.2. Habitatges protegits vigents el 2024 per àmbits territorials

	Habitatges protegits
Comarques	
Alt Urgell	193
Alta Ribagorça	53
Pallars Jussà	306
Pallars Sobirà	88
Val d'Aran	146
Cerdanya	282
Demarcacions territorials	
Província de Girona	9.536
Província de Lleida	7.394
Alt Pirineu i Aran	1.068
Catalunya	98.571

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Estimació del nombre d'habitatges protegits construïts des de 1980 amb protecció vigent (Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025f).

Hi ha una clara escassetat d'habitatges de lloguer social a Cerdanya. Això constitueix un desafiament per al desenvolupament de polítiques d'habitatge efectives que aspirin a donar suport a llars amb menys recursos (State of housing, 2021). Les dades disponibles també dificulten poder projectar com arribar als objectius marcats en el Pla Territorial Sectorial de l'Habitatge.

4.3 PROTECCIÓ I GESTIÓ AMBIENTAL D' ESPAIS NATURALS

La comarca de la Cerdanya alberga una notable diversitat d' espais naturals d' alt valor ecològic, paisatgístic i cultural. Aquests entorns s'enfronten a múltiples pressions —com la urbanització dispersa, la intensificació del turisme o l'abandonament de pràctiques agrícoles tradicionals— que amenacen el seu equilibri ecològic. Davant d'aquest escenari, la protecció i gestió ambiental d'aquests espais ha esdevinut un eix estratègic tant a nivell europeu com autonòmic i local. A través de diverses figures de protecció, i altres instruments normatius i de planificació, s' articula una xarxa de mesures que busquen compatibilitzar la conservació del patrimoni natural amb el desenvolupament territorial.

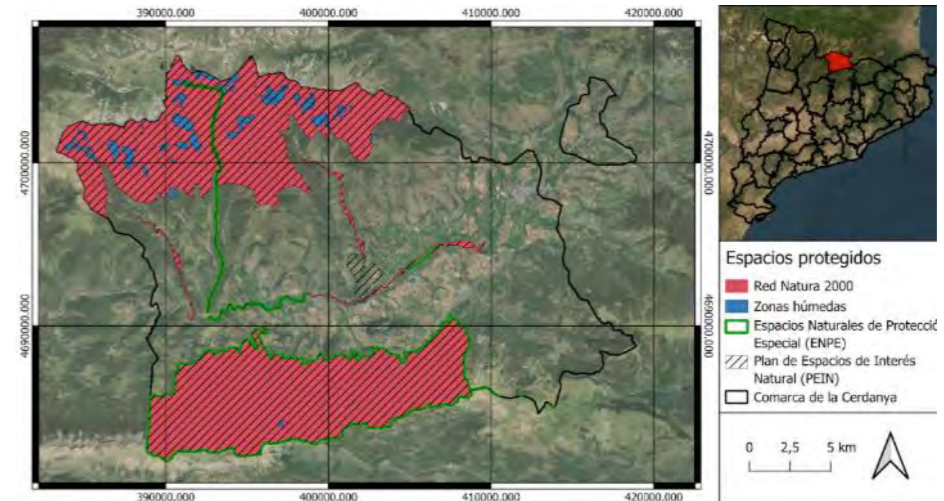
4.3.1 Espais protegits

La protecció dels espais naturals a la Cerdanya s' organitza a través de diferents nivells administratius. En l'àmbit europeu, les Directives Hàbitats i Aus creen la Xarxa Natura 2000 (Generalitat de Catalunya, 2013), que obliga a conservar hàbitats i espècies mitjançant figures com les ZEPA i les ZEC. En el nivell estatal, la Llei 42/2007 estableix el marc general de conservació de la biodiversitat i regula l'adaptació d'aquestes directives (Llei 42/2007), mentre que la Llei d'Aigües organitza la gestió de conques com la del riu Segre (RDL 1/2001).

Pel que fa al nivell autonòmic a Catalunya, la Generalitat gestiona directament la protecció a través de plans com el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN), els Espais Naturals de Protecció Especial (ENPE), i eines de planificació com el Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran, que integra criteris de conservació i connectivitat ecològica (Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran).

Finalment, a nivell municipal, els ajuntaments apliquen aquestes normatives mitjançant els seus plans urbanístics, regulant usos del sòl, accessos i activitats en àrees sensibles. Sense crear noves figures de protecció, però garantint el seu compliment a escala local (Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran, 2006).

Mapa 4.9. Mapa dels espais protegits a la comarca de la Cerdanya.

Font: Elaboració pròpia amb Qgis, amb les dades de la Gencat, hipermapa 2021-2024

A través del Mapa 4.9 podem observar en el mapa dels espais protegits de la comarca de la Cerdanya, aquest presenta una notable concentració de figures de protecció ambiental que posen en relleu la riquesa ecològica del territori i la importància dels seus ecosistemes de muntanya (Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran).

Es mostra una combinació de grans àrees nucli i zones més fragmentades. Al sector sud destaca el Parc Natural del Cadí-Moixeró, representat amb condorns verds, mentre que al nord i a les àrees d'alta muntanya s'observa un espai protegit per la Xarxa Natura 2000 (de color rosa) i petits espais de ribera o zones humides (de tons blaus), finalment podem veure que totes aquestes zones estan incloses al PEIN (marcat amb línies negres paral·leles). Per tant, veiem que molts dels espais tenen més d'un tipus de protecció.

Red Natura 2000

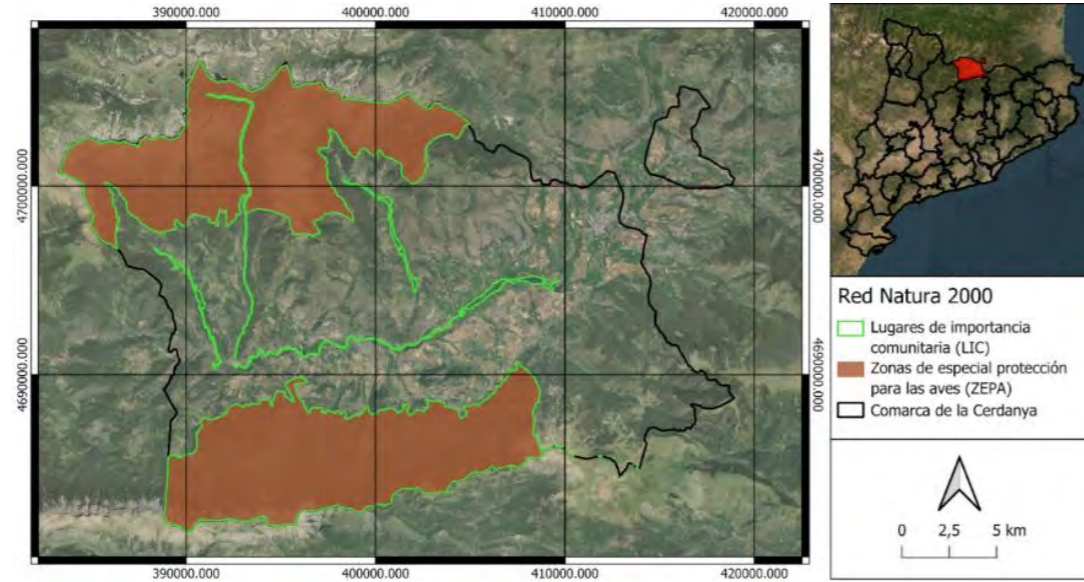
Una part del territori de la Cerdanya està protegida per la Xarxa Natura 2000, la principal eina de conservació de la biodiversitat de la Unió Europea. Aquesta, serveix per protegir espais que contenen hàbitats naturals i espècies d'interès comunitari, segons el marc de la Directiva Hàbitats (1992) i la Directiva Aus (1979) (Generalitat de Catalunya, 2013).

La Xarxa Natura consta de dos tipus d'espais, els llocs d'interès comunitari (LIC) també anomenades zones d'especial conservació (ZEC) i les zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA). Els LIC/ZEC s'orienten a conservar hàbitats i espècies recollits en la Directiva Hàbitats, mentre que les ZEPA protegeixen específicament aus i les seves zones de reproducció, alimentació i migració segons la Directiva Aus. Els LIC passen a denominar-se ZEC un cop aprovat el seu pla de gestió. (Generalitat de Catalunya, 2013).

A la pràctica, la protecció de la Xarxa Natura 2000 no prohibeix la pràctica d'activitats tradicionals com la ramaderia, el turisme de natura o la gestió forestal, però regula la compatibilitat d'aquestes amb els objectius de conservació (Generalitat de Catalunya, 2013).

A més, d'acord amb la Llei 12/2006 de mesures en matèria de medi ambient, la inclusió d'un espai a la Xarxa Natura 2000 implica la seva integració automàtica al Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) (Generalitat de Catalunya, 2009).

Mapa 4.10. Mapa de la Xarxa Natura 2000 a la comarca de la Cerdanya.

Font: Elaboració pròpia amb Qgis, amb les dades de la Gencat, hipermapa 2022.

Com podem veure al Mapa 4.10 de la Xarxa Natura 2000 a la Cerdanya, el territori compta amb una alta presència d'espais protegits europeus que subratllen la rellevància dels seus hàbitats i espècies (Generalitat de Catalunya, 2013). Les ZEPA (representats en marró) tenen una gran extensió al sector sud i nord, mentre que els LIC/ZEC apareixen de forma més fragmentada i inclouen també les zones LIC/ZEC i algunes zones fluvials (representades amb un contorn verd).

Taula 4.3. Superfície dels espais de la Xarxa Natura 2000 a la comarca de la Cerdanya

Tipus	Núm. espais	Superfície (ha)
Llocs d'importància comunitària (LIC)	6	54.844,32
Zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA)	2	70.380,33
TOTAL	6	125.224,65

Font: Elaboració pròpia amb les dades de Qgis 2022.

La Taula 4.3 de superfícies, mostra que la comarca compta amb 6 espais LIC/ZEC que sumen 54.844 ha i 2 espais ZEPA, que també compten amb la protecció LIC/ZEC, aquestes ocupen una superfície de 70.380 ha. Tot i que hi ha més LIC que ZEPA, aquestes últimes abasten àrees més extenses perquè inclouen grans zones d'alta muntanya.

A la Cerdanya, les dues ZEPA presents han estat declarades espais de protecció especial per la rellevància de les seves espècies d'aus de l'Annex I de la Directiva Aus, que constitueixen el principal criteri per a la seva incorporació a la Xarxa Natura 2000.

Les dues zones ZEPA de la Cerdanya estan designades com a tal per la presència d' importants poblacions d' espècies d' alt interès comunitari que depenen d' hàbitats de muntanya ben conservats.

La ZEPA de Tossa Plana de Lles-Puigpedrós, destaca per la presència d'aus pròpies d'ambients alpins i subalpins, com el gall fer (*Tetrao urogallus*), el trençalòs (*Gypaetus barbatus*), el falcó pelegrí (*Falco peregrinus*), el mussol reial (*Bubo bubo*) i la xova piquirroja (*Pyrrhocorax pyrrhocorax*). La ZEPA del Pirineu Central, conté també espècies sensibles com el trençalòs, l'àguila daurada (*Aquila chrysaetos*), el moix boreal (*Aegolius funereus*), el

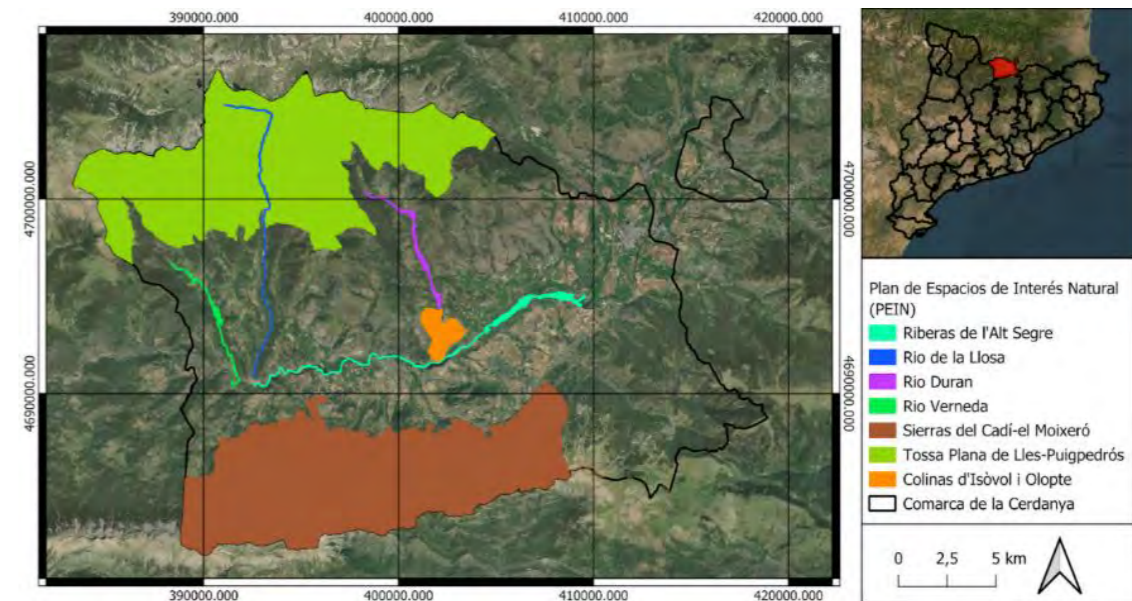
treparriscos (*Tichodroma muraria*) i el gall fer, a més d'altres rapinyaires i aus lligades a zones rocoses i boscos d'alta muntanya (Standard Data Form ES5120026, ES0000180).

Les ZEC de la Cerdanya s'han designat principalment per la presència d'hàbitats fluvials prioritars, sobretot els boscos de ribera de llisso i salze, juntament amb prats i boscos muntanyencs que mantenen una elevada qualitat ecològica en els cursos d'aigua d'alta muntanya. Aquests espais també alberguen espècies de la Directiva Hàbitats, dels quals destaquen, la llúdriga (*Lutra lutra*), peixos com la truita comuna (*Salmo trutta*) i diversos ratpenats forestals, tots ells dependents dels rius i de la continuïtat dels boscos. En conjunt, la combinació d'hàbitats fluvials prioritars i espècies indicadores de bon estat ecològic és el que justifica la protecció dels rius Duran, Veneda, Àliga i Aula com a ZEC dins la Xarxa Natura 2000 (Standard Data Forms ES5130002, ES5130023, ES5130001 i ES5130007).

Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN)

A la Cerdanya, el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) és una eina de protecció ambiental a escala catalana, ja que identifica i preserva àrees amb valors ecològics, paisatgístics i biogeogràfics singulars (Generalitat de Catalunya, 1992). Dins de la comarca, el PEIN inclou diversos espais que actuen com a nuclis i corredors ecològics, entre els quals es troben; Riberes de l' Alt Segre, Riu de la Llosa, Riu Duran, Riu Veneda, Tossa Plana de Lles-Puigpedrós, Tossals d' Isòvol i Olopte i la part ceretana del Cadí-Moixeró, representats al mapa, amb diferents colors. Aquesta continuïtat demostra que la Cerdanya no només alberga punts aïllats d'interès natural, sinó un sistema ecològic articulat, on els espais PEIN actuen com una estructura de suport que organitza, orienta i condiona els usos possibles sobre el territori.

Mapa 4.11. Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) a la comarca de la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia amb Qgis, amb les dades de la Gencat, hipermapa, 2024.

Aquests espais representen sistemes fluvials ben conservats, boscos subalpins, pastures d'alta muntanya i sectors d'elevada biodiversitat associats a la transició entre els Pirineus centrals i orientals, la protecció prioritza els ecosistemes més sensibles al canvi climàtic, especialment els hàbitats de Pi negre (*Pinus uncinata*), els prats alpins i els corredors faunístics. A més, la delimitació opera com una eina de planificació territorial en fixar límits clars a l'expansió urbanística i a la transformació del sòl, obligant que els desenvolupaments s'ajustin a criteris ecològics i de connectivitat. (Parc naturals de Catalunya, Generalitat de Catalunya, 2014)

La presència dels espais PEIN a la Cerdanya configura un marc territorial clar que limita la transformació urbanística, regula els usos forestals i ramaders, i garanteix la conservació de la vegetació natural i de les riberes. En els àmbits fluvials, especialment a l' Alt Segre, la normativa exigeix mantenir la integritat hidrològica i evita activitats que puguin alterar cabals, riberes o la qualitat de l' aigua. De la mateixa manera, a les zones d' alta muntanya com Tossa Plana de Lles-Puigpedrós, la protecció se centra a preservar la continuïtat dels ecosistemes alpins i subalpins, molt sensibles a la pressió humana. Tot plegat configura una xarxa coherent d'espais que garanteix la connectivitat ecològica entre els principals massissos pirinencs (el Cadí-Moixeró i el Puigpedrós-Lles) i les àrees obertes del fons de vall, reforçant l'estabilitat ambiental de tota la comarca (Pla d'Espais d'Interès Natural, Generalitat de Catalunya, 1992).

Taula 4.4. Superfícies dels espais PEIN a la comarca de la Cerdanya.

Nom de l' espai	Superfície (ha)
Colina d'Isòvol i Olopte	329,27
Tossa Plana de Lles-Puigpedrós	13.305,56
Rio de la Llosa	84,12
Rio Verneda	75,47
Riberas de la l'Alt Segre	217,07
Sierras del Cadí-el Moixeró	41.059,82
Rio Duran	102,73
TOTAL	55.173,04

Font: Elaboració pròpia amb les dades de Qgis, 2024.

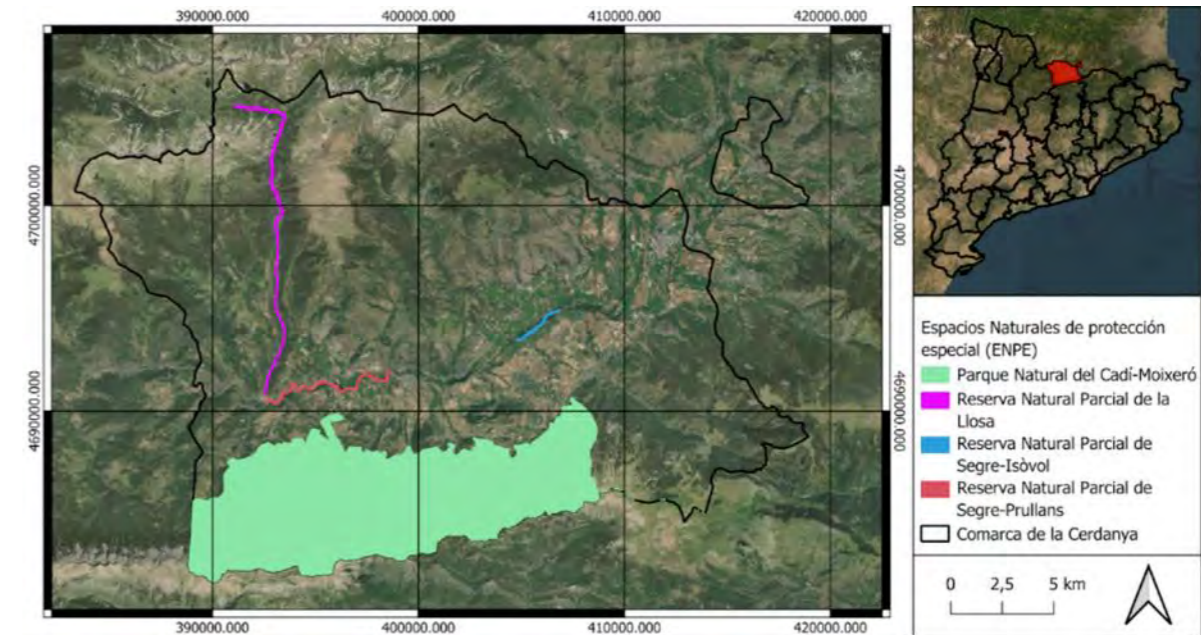
L' anàlisi del conjunt ens permet aproximar-nos a identificar espais no catalogats com a protegits i que representen desafiaments per a la connectivitat ecològica i obren noves línies de treball com restauració de marges fluvials i manteniment del mosaic agroforestal. S' identifiquen dues grans zones. Al centre i sud del municipi de Lles de Cerdanya, es troba una gran superfície de tipus bosc, el qual no es troba protegit tot i tenir el mateix ús de sòl que les zones PEIN ubicada a la zona nord de Lles. D' igual manera, en gairebé la totalitat del municipi d' Alp, existeix el tipus de sòl bosc i té el mateix ús de sòl que les zones PEIN que és al sector sud-oest del vessant de la comarca.

Espais Naturals de Protecció Especial (ENPE)

Els Espais Naturals de Protecció Especial (ENPE) són espais naturals considerats "especials" pel seu interès científic, ecològic, cultural, educatiu, paisatgístic i recreatiu (Els Espais Naturals de Protecció Especial, s. f.) Aquests espais tenen un règim de protecció superior a la resta d' espais naturals protegits i adequat a les seves característiques. A més, compta amb una regulació jurídica pròpia al costat d' una gestió individualitzada. La llei 12/1985 és la norma que els designa i estableix 4 categories; els parcs nacionals, els parcs naturals, els paratges d' interès nacional i les reserves naturals.

Aquests espais ocupen una superfície terrestre de 284.774 hectàrees i 6.020 hectàrees marines del territori català (Els Espais Naturals de Protecció Especial, s. f.).

Mapa 4.12. Mapa dels Espais Naturals de Protecció Especial (ENPE) a la comarca de la Cerdanya.

Font: Elaboració pròpia amb Qgis, amb les dades de la Gencat, hipermapa 2021.

Taula 4.5. Espais i superfícies dels Espais Naturals de Protecció Especial (ENPE) a la comarca de la Cerdanya

Nom de l'espai	Superfície (ha)
Reserva Natural Parcial de Segre-Prullans	43,53
Reserva Natural Parcial de Segre-Isòvol	9,83
Reserva Natural Parcial de la Llosa	84,19
Parc Natural del Cadí-Moixeró	39.309,94
TOTAL	39.447,49

Font: Elaboració pròpia amb les dades de Qgis, 2021.

Com veiem a la Taula 4.5 de les superfícies, aquests espais ocupen una superfície de 39.447,49 ha (Qgis) a la comarca de la Cerdanya i a la figura x del mapa dels Espais Naturals de Protecció Especial (ENPE) trobem 2 categories diferents d'Espai Natural de Protecció Especial: Primer, el més extens i significatiu, el Parc Natural del Cadí-Moixeró, situat al sud de la comarca (representat en un to blau clar). Aquest tipus de protecció té la finalitat d'aconseguir la conservació de manera compatible amb l'aprofitament dels recursos del territori i l'activitat dels seus habitants, aquesta es dona per decret del Govern (*Parcs Naturals*, s. f.).

El Parc Natural del Cadí-Moixeró distribuït entre les comarques de l' Alt Urgell, el Berguedà i la Cerdanya. Les dues serralades del Cadí i el Moixeró, formen una barrera muntanyosa i actuen com a punt d'unió entre el prepirineu i el Pirineu, i la seva varietat d'altituds (entre 800 i 2.648 metres) genera una notable diversitat d'ambients alpins, eurosiberians i mediterranis. Aquesta heterogeneïtat afavoreix la presència d'una fauna i flora de gran interès, amb espècies com l'issor, la marta, el gat salvatge o l'ardilla vermella, la qual cosa converteix el parc en un nucli ecològic essencial per a la conservació dels ecosistemes de muntanya (Parc Natural del Cadí-Moixeró, s.f.).

Una altra categoria d'Espai Natural de Protecció Especial present a la comarca són les reserves naturals, la Reserva Natural Parcial de Segre-Prullans, la Reserva Natural Parcial de Segre-Isòvol i la Reserva Natural Parcial de la Llosa (representades en color lila, blau i rosa al mapa). Aquests espais tenen una extensió més reduïda, però són de gran

interès científic, per això se'ls declara aquesta protecció, per preservar el conjunt d'ecosistemes naturals que contenen o alguna de les seves parts. La declaració es fa per llei, quan es tracta d'una reserva integral, i per decret del Consell Executiu quan és reserva parcial (*Reserves Naturals*, s. f.).

Les reserves naturals parcials Segre-Prullans i la del riu de la Llosa es van crear principalment per a la protecció i supervivència de les poblacions de llúdriga (*Lutra lutra*). La Reserva Natural Parcial Segre-Prullans, situada entre els municipis de Martinet, Bellver de Cerdanya i Prullans, alberga espècies de gran interès comunitari, com el turó (*Mustela putorius*), la truita (*Salmo trutta*) i el piscard (*Phoxinus phoxinus*). També destaquen amfibis com el tritó palmejat (*Triturus helveticus*) i diverses aus lligades als ecosistemes fluvials, entre les quals sobresurten el miracle aquàtic (*Cinclus cinclus*), la garsa reial (*Ardea cinerea*) i l'ànec collverd (*Anas platyrhynchos*) (Parc Natural del Cadí-Moixeró, s.f.).

Zones humides

A Catalunya, la protecció de zones humides s'organitza mitjançant un conjunt d'instruments legals i de planificació. Principalment la Llei 12/1985 d'espais naturals que inclou les zones humides (Zones Humides, s. f.). El segon instrument és el Catàleg de Zones Humides de Catalunya, aprovat i gestionat per la Generalitat. Aquest els dona un reconeixement administratiu i activa mesures de protecció (Generalitat de Catalunya, s.f.-a). A aquesta protecció se li superposa la regulació derivada del Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) i la Xarxa Natura 2000.

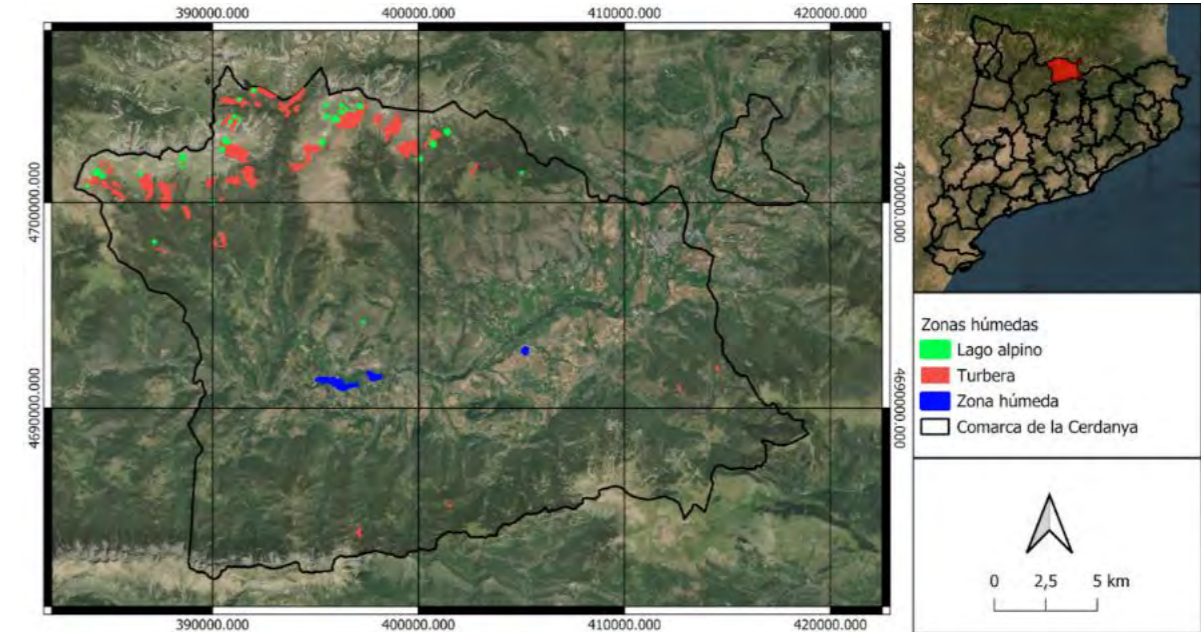
Finalment, des de l'àmbit hidrològic, l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) incorpora les zones humides en la planificació hidrològica associada a la Directiva Marc de l'Aigua. Aquesta normativa estableix objectius de qualitat ecològica per a les masses d'aigua superficials i per als ecosistemes que en depenen directament (Agència Catalana de l'Aigua, s.f.).

A més, la Generalitat ha fet un inventari de Zones Humides de Catalunya, on es troben fitxes de cadascuna d'aquestes zones. En aquestes es descriuen, es localitzen, s'expliquen els seus usos i alteracions, es diagnostiquen, s'informa del règim de protecció, l'urbanisme i règim de propietat i les actuacions i prioritats. En aquestes s'estableix que el gestor d'aquestes zones és l'Ajuntament del municipi on es troben el qual té conveni amb la Fundació del Territori i Paisatge (Generalitat de Catalunya, 2006).

Per tant, la gestió d'aquestes zones depèn de diferents factors i agents, això es reflecteix en plans municipals i en l'aplicació dels instruments d'ordenació territorial.

En el cas de la Cerdanya, la majoria de les zones humides formen part de la Xarxa Natura 2000 i del Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN), garantint així la seva conservació des de la Generalitat de Catalunya i els ajuntaments locals. A més, l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) i la Fundació del Territori i Paisatge col·laboren per avaluar aquests espais i gestionar-los de manera sostenible. D'aquesta manera, l'aplicació de la normativa catalana i europea pel que fa a les zones humides té una incidència directa a la comarca de la Cerdanya, integrant-se en els objectius de qualitat ambiental i ordenació territorial de la comarca.

Mapa 4.13. Mapa de les zones humides de la comarca de la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia amb Qgis, amb les dades de la Gencat, hipermapa, 2021.

Al Mapa 4.13 de la distribució de les zones humides a la Cerdanya diferenciades per tipologies, els llacs alpins apareixen en verd i es concentren a la franja nord, en zones d'alta muntanya i antigues glaceres. Les torberes, representades en vermell, també estan situades a les zones elevades del nord de la comarca. Finalment, les zones humides genèriques, en blau, són molt més escasses i es localitzen principalment al fons de la vall Segre.

Taula 4.6. Distribució de les zones humides per categoria i superfície de la comarca de la Cerdanya

Tipus de zona humida	Nombre d'espais	Superfície (ha)
Llac alpí	34	28,94 ha
Torbera	73	832,99 ha
Zona humida	3	52,32 ha
TOTAL	110	914,25 ha

Font: Elaboració pròpia amb les dades de Qgis, 2021.

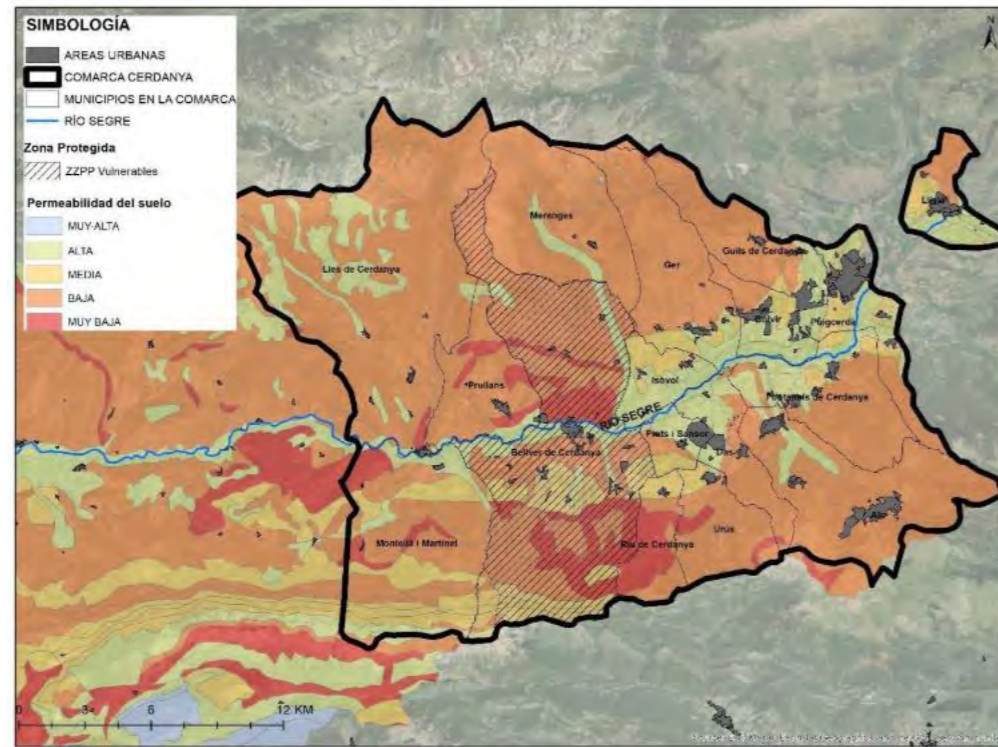
Com podem observar a la Taula 4.6 les Torberes són el tipus de zona humida predominant a la Cerdanya, tant en nombre d'espais com en superfície. Els Estanys alpins, també abunden al territori, però ocupen molt poca superfície. Les zones humides genèriques són les menys abundants, però aporten una superfície relativament important per l'existència d'alguns aiguamolls extensos.

Zones Vulnerables

Una Zona Vulnerable és tota superfície coneguda del territori l'escorrentia flueixi cap a les aigües contemplades a l'article 3 del Reial decret 47/2022 i que contribueixin, encara que sigui mínimament, a la seva contaminació ocasionada per nitrats, i en especial pels d'origen agraris (Ministeri de la Presidència, Relacions amb les Corts i Memòria Democràtica, 2022). La comunitat autònoma de Catalunya identifica una zona vulnerable a la comarca. A la Figura x, es visualitza la zona vulnerable que s'estén al centre de la comarca de nord a sud, per sobre el tipus de nivell de permeabilitat del sòl, on afecta principalment el nivell de permeabilitat del sòl *baixa* i *molt baixa*. Aquesta

informació és rellevant per a la gestió hídrica comarcal en relació amb la qualitat en termes químics de les aigües subterrànies.

Mapa 4.14. Zona Protegida Vulnerable i la permeabilitat del sòl a la Comarca la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia en base al Sistema d'Informació Territorial de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre (SITEbro)

Organismes competents

La gestió ambiental de la Cerdanya i els seus espais naturals es recolza en una base d'actors i organismes molt diversa (vegeu Taula x). En l'escala més baixa, destaquen universitats i centres de recerca vinculats al territori pirinenc, com IRTA Pirineu i el seu grup de treball a la Seu d'Urgell, centrats en ramaderia i sistemes agraris d'alta muntanya (IRTA, 2024, 2025), així com iniciatives locals com el Grup de Recerca de Cerdanya, que impulsa projectes i divulgació científica amb focus específic a la comarca (Grup de Recerca de Cerdanya, s. f.). Aquest nivell científic es complementa amb les ONG i associacions locals, entre elles la Cerdanya en Acció pel Clima, com a moviment ecologista transversal dedicat a la conservació dels ecosistemes ceretans i a l'educació i acció ciutadana (Cerdanya en Acció pel Clima, s. f.) i la Fundació Catalunya La Pedrera, que desenvolupen projectes de restauració d'hàbitats, conservació d'espècies i connectivitat ecològica (Fundació Catalunya La Pedrera, 2025).

Taula 4.7. Organismes competents en la gestió ambiental i d'espais naturals de la Comarca de la Cerdanya.

Escala	Organisme	Responsabilitats
Societat civil	Universitats i centres de recerca	Recerca, seguiment ambiental i assessorament tècnic.
	Associacions no governamentals (ONG) i associacions locals/comarcals	Restauració ecològica, custòdia del territori i educació ambiental.
Municipal	Ajuntaments	Planejament urbanístic local i gestió bàsica d'espais i serveis ambientals.
Comarcal	Consell Comarcal de la Cerdanya	Coordinació comarcal de residus, sanejament i programes ambientals.
Autonòmica	Diputació de Girona	Suport tècnic i econòmic ambiental als municipis gironins.
	Diputació de Lleida	Suport tècnic i econòmic ambiental als municipis lleidatans.
	Generalitat de Catalunya	Marc normatiu i gestió d'espais protegits, biodiversitat i avaluació ambiental.
Nacional	Confederació Hidrogràfica de l'Ebre (CHE)	Gestió hidrològica i protecció d'ecosistemes fluvials.
	Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic (MITERD)	Marc estatal de protecció ambiental, clima i Xarxa Natura 2000.
Europea	Unió Europea	Marc normatiu i finançament europeu en conservació i Xarxa Natura 2000.

Font: Elaboració pròpia a partir de Consell Comarcal de la Cerdanya, Generalitat de Catalunya, Diputació de Girona, Diputació de Lleida, Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic (MITERD), Unió Europea, 2025.

En el pla institucional més proper al territori, els ajuntaments gestionen el planejament urbanístic i els usos del sòl a escala local, mentre que el Consell Comarcal de la Cerdanya, a través de la seva Àrea de Medi Ambient, coordina la gestió comarcal de residus i sanejament, el punt verd, l'educació ambiental i projectes de sostenibilitat o economia circular, com el programa Cerdanya Circular, que impulsa nous models de recollida selectiva i reducció de residus (Consell Comarcal de la Cerdanya, s. f.; Cerdanya Circular, s. f.). Les diputacions de Girona i Lleida proporcionen suport tècnic i financer als municipis de cada vessant provincial en matèria de medi ambient, camins, educació ambiental, equipaments d'ús públic i prevenció d'incendis, reforçant la capacitat local per aplicar les polítiques ambientals (Diputació de Girona, 2023; Diputació de Lleida, 2023).

En escales superiors, en l'autonòmica, el Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural assumeix el marc normatiu i la gestió dels espais protegits, la Xarxa Natura 2000 i la política forestal, mentre que la direcció i junta rectora del Parc Natural del Cadí-Moixeró gestionen directament el principal espai protegit de la comarca, regulant usos, conservació i educació ambiental (Generalitat de Catalunya, s. f.-a, s. f.-b). Sobre aquest nivell actuen el Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic, que fixa la legislació bàsica estatal en aigües, canvi climàtic i biodiversitat, i la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre, responsable de la planificació i gestió hidrològica del tram alt del Segre (Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic, s. f.; Confederació Hidrogràfica de l'Ebre, s. f.). Finalment, la Unió Europea, a través de la xarxa Natura 2000 i programes com LIFE, estableix el marc comunitari de conservació d'hàbitats i espècies i canalitza finançament per a projectes de restauració i

connectivitat que repercuteixen directament en els espais d'alta muntanya de la Cerdanya (European Environment Agency, 2019).

4.3.2 Gestió ambiental

La protecció i la gestió ambiental dels espais naturals de la Cerdanya es recolzen avui en un marc normatiu multinivell, on es combinen directrius europees, legislació estatal, desenvolupament autonòmic català i instruments de planificació territorial i comarcal (vegeu Taula 4.8). Aquest entramat normatiu s'ha anat construint pas a pas des dels anys noranta fins ara, a mesura que s'incorporaven noves exigències: primer en matèria de conservació de la biodiversitat, després en avaluació ambiental i, més recentment, en la integració de la lluita contra el canvi climàtic en l'ordenació del territori.

Taula 4.8. Resum de normativa de gestió ambiental i d'espais naturals aplicable a la Cerdanya.

Àmbit	Norma / instrument	Any	Tipus / contingut principal
UE	Directiva 92/43/CEE (Hàbitats)	1992	Conservació d'hàbitats i espècies; base de la Xarxa Natura 2000.
UE	Directiva 2009/147/CE (Aus)	2009	Conservació de les aus silvestres; base de les ZEPA.
UE	Directiva 2001/42/CE (AAE)	2001	Avaluació ambiental de plans i programes.
UE	Directiva 2011/92/UE + 2014/52/UE (AIA)	2011–2014	Avaluació d'impacte ambiental de projectes.
Estat	Reial decret legislatiu 1/2001 Llei d'aigües	2001	Regulació del domini públic hidràulic, de l'ús de l'aigua i la protecció de les aigües continentals, costaneres i de transició.
Estat	Llei 42/2007, del patrimoni natural i de la biodiversitat	2007	Règim bàsic d'espais protegits i Xarxa Natura 2000 a Espanya.
Estat	Llei 43/2003, de muntanyes	2003	Gestió sostenible, protecció i ús de les muntanyes a escala estatal.
Estat	Llei 26/2007, de responsabilitat mediambiental	2007	Responsabilitat per danys ambientals significatius.
Estat	Llei 21/2013, d'avaluació ambiental	2013	Regula l'AAE i l'AIA de plans, programes i projectes.
Estat	Llei 7/2021, de canvi climàtic i transició energètica	2021	Objectius de mitigació i adaptació, energia i mobilitat.
Estat	Estratègia estatal d'infraestructura verda i de connectivitat i restauració ecològica	2020	Xarxa d'infraestructura verda i restauració ecològica.
Estat	Pla estratègic del patrimoni natural i de la biodiversitat 2030 (RD 1057/2022)	2022	Desplegament de la Llei 42/2007 fins al 2030.
Catalunya	Decret 353/1983, de declaració del Parc Natural del Cadí-Moixeró	1983	Desenvolupa un règim jurídic especial. Regula les activitats i actuacions dins del parc.

Àmbit	Norma / instrument	Any	Tipus / contingut principal
Catalunya	Llei 12/1985, d'espais naturals	1985	Marc català d'espais naturals protegits.
Catalunya	Decret 123/1987, de declaració de reserves naturals parcials per a la protecció d'espècies animals en perill d'extinció a Catalunya	1987	Protecció d'espècies animals amb poblacions reduïdes mitjançant la declaració de reserves naturals parcials.
Catalunya	Llei 6/1988, forestal de Catalunya	1988	Gestió del patrimoni forestal i prevenció d'incendis.
Catalunya	Decret 328/1992, PEIN	1992	Pla d'Espais d'Interès Natural.
Catalunya	Llei 8/2005, de protecció, gestió i ordenació del paisatge	2005	Regulació del paisatge i creació de catàlegs i cartes del paisatge.
Catalunya	Llei 20/2009, de prevenció i control ambiental de les activitats	2009	Règim d'autoritacions i control ambiental d'activitats.
Catalunya	Pla general de política forestal de Catalunya 2014–2024	2014	Pla estratègic de política forestal (2014–2024, ja finalitzat).
Catalunya	Programa d'infraestructura verda de Catalunya 2017–2021	2017	Programa d'infraestructura verda i corredors ecològics (2017–2021, executat).
Catalunya	Llei 16/2017, del canvi climàtic	2017	Política catalana de mitigació i adaptació al canvi climàtic.
Catalunya	Llei 7/2020, de l'Agència de la Natura de Catalunya	2020	Crea l'agència responsable de la gestió del patrimoni natural.
Catalunya	Estratègia del patrimoni natural i la biodiversitat 2030	2018	Objectius i línies d'acció per a la conservació fins al 2030.
Catalunya	ESCACC30 – Estratègia catalana d'adaptació al canvi climàtic 2021–2030	2023	Estratègia d'adaptació al canvi climàtic.
Territorial	Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran (Decret 263/2006)	2006	Model territorial i sistema d'espais oberts de l'Alt Pirineu.
Territorial	Pla director urbanístic de revisió de sòls no sostenibles de l'Alt Pirineu (Decret 16/2020)	2020	Revisió i desclassificació de sòls urbanitzables no sostenibles.
Territorial	Catàleg de paisatge de l'Alt Pirineu i Aran	2010	Identificació d'unitats de paisatge i objectius de qualitat.
Comarcal	Pla d'acció sectorial de medi ambient de la Cerdanya	2012	Pla estratègic comarcal en matèria de medi ambient.
Local	PAES/PAESC dels municipis adherits al Pacte d'Alcaldes	2015	Plans locals d'energia sostenible i clima.

Font: Elaboració pròpia.

En la base d'aquest sistema se situa la normativa europea vigent. D'una banda, les directives anteriorment esmentades en el capítol d'espais protegits, les Directives 92/43/CEE relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres i 2009/147/CE relativa a la conservació de les aus silvestres creen la Xarxa Natura 2000 i obliguen els Estats membres a designar Zones Especials de Conservació (ZEC) i Zones d'Especial Protecció per a les Aus (ZEPA), que en el cas de la Cerdanya es concreten en espais com el Parc Natural del Cadí-Moixeró, Tossa Plana de Lles-Puigpedrós o les Riberes de l'Alt Segre (Parlament Europeu i Consell, 1992, 2009). D'altra banda, la Directiva 2001/42/CE sobre l'avaluació dels efectes de determinats plans i programes en el medi ambient i la Directiva 2011/92/UE, modificada per la Directiva 2014/52/UE, sobre l'avaluació de les repercussions de determinats projectes públics i privats, fixen les bases de l'Avaluació Ambiental Estratègica (EAE) i de l'Avaluació d'Impacte Ambiental (EIA), que condicionen l'aprovació de planejaments i grans projectes amb incidència a la comarca. En l'àmbit de la Cerdanya, aquestes directives es concreten per exemple en l'avaluació ambiental estratègica del Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran i del Pla director urbanístic de la Cerdanya, els informes de sostenibilitat ambiental del qual analitzen de forma específica els efectes del model territorial sobre els espais oberts, els hàbitats i la connectivitat ecològica de la comarca (Generalitat de Catalunya, 2006-a, 2007). A escala de projecte, la declaració d'impacte ambiental del Pla director urbanístic de l'aeròdrom de la Cerdanya preveu l'avaluació ambiental dels projectes de desenvolupament de l'aeròdrom quan puguin generar efectes significatius sobre el medi natural i el paisatge agrari de la plana (Parlament Europeu i Consell, 2001, 2011, 2014; Generalitat de Catalunya, 2015).

Aquest marc comunitari s'incorpora a l'ordenament espanyol a través de diverses lleis actualment vigents. La Llei 1/2001 d'Aigües, regula el domini públic hidràulic, aquestes són les aigües continentals superficials i subterrànies, lleres de corrents naturals, contínues o discontinües, lleres de llacs i llacunes i embassaments superficials en lleres públiques, els aquífers i aigües procedents de la dessalació d'aigua de mar i estableix les normes bàsiques de protecció de les aigües continentals, costaneres i de transició (Llei 1/2001). A més, atribueix als organismes de conca la funció d'elaborar el pla hidrològic de conca. La Llei 42/2007, del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat, regula el règim jurídic dels espais naturals protegits i de la Xarxa Natura 2000 a Espanya, definint categories, instruments de planificació i obligacions de conservació (Llei 42/2007). En l'àmbit forestal, la Llei 43/2003, de Forests, en la seva redacció vigent després de la modificació de 2015, estableix el marc bàsic de gestió sostenible, protecció i canvi d'ús de les forests públiques i privades, amb implicacions directes per als boscos de muntanya de la Cerdanya (Llei 43/2003; Llei 21/2015). La Llei 21/2013, d'Avaluació Ambiental, unifica en un sol text l'EAE i l'EIA i estableix els procediments i continguts mínims dels estudis, de manera que els plans territorials, l'urbanisme i els projectes d'infraestructures que afecten la Cerdanya s'han de sotmetre a avaluació ambiental abans de la seva aprovació (Llei 21/2013).

A això se suma la Llei 26/2007, de Responsabilitat Mediambiental, que introdueix un règim de responsabilitat basat en el principi que qui causa un dany significatiu al medi està obligat a prevenir-lo i reparar-lo, i la Llei 7/2021, de Canvi Climàtic i Transició Energètica, que fixa objectius estatals de descarbonització i adaptació i orienta el desplegament d'energies renovables, la mobilitat i la planificació sectorial (Llei 26/2007; Llei 7/2021). En el mateix pla estatal, l'Estratègia Nacional d'Infraestructura Verda i de la Connectivitat i Restauració Ecològiques i el Pla Estratègic del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat 2030, aprovat pel Reial decret 1057/2022, desenvolupen aquesta base legal i marquen prioritats de conservació, restauració i infraestructura verda també en territoris de muntanya com els Pirineus (Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic, 2020; Reial Decret 1057/2022).

A Catalunya, el sistema d'espais protegits i la regulació de moltes activitats amb impacte ambiental descansen en un conjunt de lleis i plans vigents que també han anat evolucionant. El Decret 353/1983, de declaració del Parc Natural del Cadí-Moixeró estableix un règim jurídic propi a aquest espai natural protegit –comentat en el capítol anterior– i la Llei 12/1985 d'espais naturals estableix les figures catalanes de protecció i habilita la creació del Pla d'Espais d'Interès Natural, aprovat posteriorment mitjançant el Decret 328/1992, on es delimiten els principals espais protegits de la Cerdanya (Cadí-Moixeró, Tossa Plana de Lles-Puigpedrós, Riberes de l'Alt Segre, Tossals d'Isòvol

i Olopte) (Decret 353/1983; Llei 12/1985; Decret 328/1992). A més d'això, es van establir les reserves naturals parcials –també anteriorment esmentades– mitjançant el Decret 123/1987, de declaració de reserves naturals parcials per a la protecció d'espècies animals en perill de desaparició a Catalunya. La Llei 6/1988 forestal de Catalunya continua sent la referència bàsica en gestió del patrimoni forestal i prevenció d'incendis, mentre que la Llei 8/2005 de protecció, gestió i ordenació del paisatge incorpora el paisatge –inclosa la plana ceretana i el massís del Cadí– com a element que s'ha de considerar explícitament en la planificació i en els projectes (Llei 6/1988; Llei 8/2005). Sobre aquesta base es van articular instruments sectorials com el Pla General de Política Forestal de Catalunya 2014–2024, que durant aquest període va orientar la gestió activa dels boscos de muntanya, la prevenció d'incendis i l'aprofitament de la biomassa al conjunt del país, també en àmbits pirinencs com la Cerdanya (Generalitat de Catalunya, 2014). En la mateixa línia, el Programa d'Infraestructura Verda de Catalunya 2017–2021 va identificar la infraestructura verda catalana i els corredors ecològics prioritaris, proporcionant un marc per a la connectivitat ecològica i la restauració en àrees de muntanya, si bé es tracta d'un programa amb horitzó temporal ja executat (Generalitat de Catalunya, 2017).

La regulació de les activitats potencialment contaminants o molestes s'articula avui a través de la Llei 20/2009, de prevenció i control ambiental de les activitats, que fixa els règims d'autorització i control aplicables a indústries, explotacions ramaderes i altres usos, mentre que el canvi climàtic s'integra en l'acció pública mitjançant la Llei 16/2017 del canvi climàtic, l'Estratègia del Patrimoni Natural i la Biodiversitat 2030 i l'Estratègia Catalana d'Adaptació al Canvi Climàtic 2021–2030 (ESCACC30), que defineixen objectius i mesures de mitigació i adaptació rellevants per als ecosistemes de muntanya, els recursos hídrics i el turisme de neu de la Cerdanya (Llei 16/2017; Generalitat de Catalunya, 2018, 2023). La creació de l'Agència de la Natura de Catalunya, a través de la Llei 7/2020, pretén precisament reforçar la coordinació i la capacitat de gestió del patrimoni natural, incloent-hi els espais de la Xarxa Natura 2000 de la comarca (Llei 7/2020).

Des del punt de vista territorial, la normativa actual es completa amb instruments de planificació que ja incorporen aquests principis. El Pla Territorial Parcial de l'Alt Pirineu i Aran, aprovat pel Decret 263/2006, fixa un model d'ocupació del sòl i de sistema d'espais oberts que condiciona el creixement urbà i les infraestructures a la Cerdanya, ja que per exemple identifica explícitament determinats fons de vall i la plana ceretana com a sòls agrícoles d'alt valor estratègic, on es prioritza la continuïtat de l'activitat agrària enfront de la urbanització dispersa o a nous creixements residencials. Sobre aquesta base, el Pla director urbanístic de revisió de sòls no sostenibles de l'Alt Pirineu, aprovat mitjançant el Decret 16/2020, corregeix antics sòls urbanitzables poc adequats i els reintegra en molts casos al sistema d'espais oberts, reduint la pressió potencial sobre valls agràries i àrees forestals (Decret 263/2006; Decret 16/2020). El Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran, elaborat a l'empara de la Llei 8/2005, acaba d'afinar aquesta mirada territorial en identificar unitats com la plana ceretana i establir objectius de qualitat paisatgística que serveixen com a referència per valorar quins elements del paisatge agrari, fluvial i de muntanya s'haurien de preservar o restaurar a la comarca (Observatori del Paisatge, 2010).

En l'escala més propera al territori, el Consell Comarcal de la Cerdanya ha elaborat el Pla d'Acció Sectorial de Medi Ambient que marca línies de treball en residus, sanejament, educació ambiental i preservació del medi natural, i desplega programes com Cerdanya Circular, que com es va comentar en l'apartat anterior, concreta aquestes directrius mitjançant noves fórmules de recollida selectiva, prevenció de residus i foment de l'economia circular als municipis de la comarca (Consell Comarcal de la Cerdanya, 2012; Cerdanya Circular, s. f.). En paral·lel, els ajuntaments lleidatans de Bellver de Cerdanya, Prats i Sansor, Lles de Cerdanya, Montellà i Martinet i els ajuntaments gironins d'Alp, Bolvir, Das, Fontanals, Ger, Guils de Cerdanya, Isòvol, Llívia, Meranges, Puigcerdà i Urús han aprovat Plans d'Acció per a l'Energia Sostenible i el Clima (PAESC) vinculats al Pacte d'Alcaldes pel Clima i l'Energia, que tradueixen els objectius europeus i catalans de mitigació i adaptació en mesures molt concretes a escala local (Martín, A. et al., 2022). En conjunt, la normativa vigent configura un marc relativament coherent en què les regles europees, estatals i catalanes es van concretant en instruments territorials i locals que, en teoria, haurien de permetre compatibilitzar la conservació dels espais naturals de la Cerdanya amb el seu desenvolupament socioeconòmic.

Plans d' actuació

Sobre el territori i amb relació a la gestió ambiental d' aquest, s' ha considerat rescatar certs plans d' actuació de summa importància per a la qüestió que pertoca als espais naturals de la comarca. El Parc Natural del Cadí-Moixeró disposa d' un marc de planificació recent que reforça la conservació dels seus ecosistemes de muntanya i orienta els usos en clau de sostenibilitat. El Pla Estratègic 2025-2028, aprovat per la Junta Rectora el juny de 2025, fixa com a objectius prioritaris conservar la natura i restaurar ecosistemes, adaptar-los al canvi climàtic, protegir la biodiversitat i el paisatge, i promoure un turisme sostenible compatible amb l'activitat local, ordenant els usos públics i fomentant recursos econòmics coherents amb la conservació (Generalitat de Catalunya, 2025). Aquests objectius són concretats pel Parc Natural Cadí-Moixeró en diversos plans sectorials, com el Pla de prevenció d'incendis 2021-2025 basat en l'anterior pla estratègic, el qual defineix l'ampliació de la xarxa de punts d'aigua, el manteniment d'àrees recreatives segons la normativa de seguretat, la creació de tallafocs i la millora de la xarxa de camins forestals per integrar la prevenció en la gestió quotidiana de l'espai protegit (Generalitat de Catalunya, 2021). També es va elaborar un Pla de millora de Paisatge, que busca reduir els impactes negatius sobre el paisatge del parc per millorar la seva qualitat. En ell, s'identifiquen i registren els impactes i es defineixen mesures correctores i responsables d'actuació (incloent-hi ajuntaments, particulars i altres administracions). Un altre pla d'actuació és —d'acord amb l'esmentat al web del Parc— el Pla d'accés motoritzat, que permet organitzar de forma eficaç la circulació de vehicles al parc, clarificant l'aplicació de la Llei 9/1995 i el Decret 166/1998 sobre accessos motoritzats al medi natural, tot i que aquest encara no es troba publicat (Generalitat de Catalunya, s. f.-c). Finalment, el Parc compta amb un pla estratègic d'educació i voluntariat ambiental (2019-2022) que estructura programes d'educació, voluntariat, equipaments i comunicació, reforçant la implicació social en la conservació (Generalitat de Catalunya, 2019).

Pel que fa al pla PAESC anteriorment esmentat, el document del pla (Martín, A. et al., 2022) defineix diferents línies estratègiques d'actuació a la part gironina de la comarca, com la promoció de la ramaderia extensiva, l'agricultura ecològica i l'ús de varietats autòctones — com la vaca bruna dels Pirineus i el cavall pirinenc català— més adaptades a l'entorn, amb actuacions en municipis com Montellà i Martinet, Prats i Sansor, Ger, Riu de Cerdanya, Isòvol i Lles, on també s'aposta per mercats de proximitat i la reactivació d'horts ecològics. Pel que fa a la protecció d'ecosistemes fràgils com els d'alta muntanya, estanys i torberes, municipis com Lles, Meranges i Montellà i Martinet preveuen mesures per limitar impactes i controlar usos turístics. També es recullen iniciatives de silvopastoriles per al manteniment de franges de protecció contra incendis a Lles, Prullans, Fontanals i Montellà i Martinet, integrant aprofitaments ramaders tradicionals amb la prevenció de riscos. D' altra banda, Puigcerdà, Bolvir i Fontanals introdueixen criteris de jardineria adaptada al clima, prioritzant espècies autòctones i pràctiques d' estalvi d' aigua en els espais públics. Finalment, municipis com Lles, Prats i Sansor, Bolvir, Guils i Riu de Cerdanya projecten recuperar espais agrícoles o periurbans per destinar-los a horts familiars o comunitaris amb finalitats socials, educatives i de sobirania alimentària (Martín, A. et al., 2022).

4.4 PLANEJAMENT I GESTIÓ TURÍSTICA

El planejament i la gestió turística són essencials per poder garantir un desenvolupament sostenible d' aquesta activitat en el territori. És imprescindible tenir en compte les diferents escales de planificació i gestió, entre les quals hi ha l' autonòmica, la comarcal i la municipal, com veurem a continuació.

4.4.1 Instruments de planificació a escala autonòmica

En l' àmbit català s' han elaborat diferents lleis, plans i estratègies amb l' objectiu de reduir els impactes negatius que pot produir el turisme en el territori i gestionar aquesta activitat.

Instrumentes de planificació autonòmica
Llei 13/2002, de 21 de juny, de turisme de Catalunya
Pla de turisme de Catalunya
Estratègia per al desenvolupament sostenible de Catalunya (EDSCAT)
Decret 75/2020, de 4 d'agost, de turisme de Catalunya
Pla estratègic de turisme de Catalunya 2018–2022 (PETC)
Tot Nòrdic. Pla de sostenibilitat turística de les destinacions d'esquí nòrdic
Decret llei 3/2023, de 7 de novembre, de mesures urgents sobre el règim urbanístic dels habitatges d'ús turístic
Estratègia "Catalunya, millor turisme"

Llei 13/2002, del 21 de juny, de turisme de Catalunya

La Llei 13/2002, de 21 de juny, de turisme de Catalunya va entrar en vigor el 03/01/2003. Aquesta llei es va elaborar amb l' objectiu de regular l' ordenació i la promoció del turisme en el territori català. Aquesta mateixa s' aplica al conjunt dels subjectes, activitats i recursos que integren aquest sector, és a dir, el turístic. Les administracions competents en matèria de turisme i els subjectes turístics han d' adreçar la seva actuació al compliment de les finalitats aclarides a l' article 3:

- La preservació i la protecció dels recursos turístics, tenint en compte el principi de sostenibilitat, a més de respectar els valors artístics, culturals, històrics, mediambientals, territorials i urbanístics característics.
- Promoció de la creació, el desenvolupament, la millora i la dels propis recursos turístics.
- Protecció als usuaris turístics i proporcionar a aquests la informació i serveis que necessitin, en relació amb la defensa dels seus interessos i drets com a consumidors.
- Fomentar els fluxos turístics, sobretot en relació amb el turisme de qualitat. Alhora, promovent l' activitat turística com a motor econòmic i de l' ocupació.
- Incentivar el desenvolupament d' activitats, productes i regions d' atractiu turístic innovadors, donant valor a les denominacions i marques turístiques.
- Incentivar l' ús del turisme com a eina de comunicació, coneixement i d' intercanvi entre regions.
- Foment de la competència dels serveis turístics i la qualitat d' aquests.
- Aconseguir sistemes distintius i normes de qualitat dels serveis oferts a partir de la renovació del sector turístic.
- En relació amb el sector turístic, incentivar-hi l' especialització.
- Difusió de recursos turístics mitjançant l' ús de tecnologies de la informació i comunicació.
- Fomentar la marca Catalunya en l' expansió dels seus recursos turístics com a destinació turística global.
- Garantir la desestacionalització de l' activitat turística i tractar de vetllar per la segmentació dels serveis turístics.

(Llei 13/2002, 2002)

Pla de turisme de Catalunya 2002

Aquest pla és l' instrument bàsic de planificació turística de la Generalitat catalana i té com a objectiu, la promoció, el desenvolupament i la protecció dels recursos turístics presents en el territori. Tot això, mentre tracta de fomentar una oferta turística de qualitat i incentivar accions que reforcin la consideració com a marca turística global de Catalunya.

Es tracta d'un pla territorial sectorial que, seguint la Llei d'urbanisme, s'ha d'adequar al Pla territorial general de Catalunya, el seu àmbit d'actuació és el territori català amb una vigència indefinida. El Pla de turisme de Catalunya, definit a l'article 14, ha de tractar:

- Anàlisi de l'oferta turística existent i de les mancances que presenta.
- Recompte dels recursos turístics essencials.
- Les característiques bàsiques dels recursos turístics
- Anàlisi de la demanda turística i previsions a futur sobre la seva evolució.
- Els criteris necessaris per analitzar l'impacte del turisme sobre els recursos utilitzats i les mesures de protecció per preservar aquests recursos.
- La identificació dels municipis o zones turístiques per poder avaluar la incidència en l'oferta turística.
- L'aclariment de mesures per poder millorar la qualitat i la competitivitat turístiques.
- Estudis o dades d'interès per a la protecció o promoció turística, així com la senyalització de recursos turístics.
- A més, s'indiquen les obligacions de les persones titulars de l'establiment.

D'altra banda, a l'administració de la Generalitat li corresponen les competències de promoció, ordenació, conservació del turisme i de la marca Catalunya, a més de crear nous recursos turístics. Són els responsables de la creació d'aquest pla, així com d'informar dels municipis turístics, recursos turístics essencials, àrees, serveis o béns d'interès turístics, a més de crear i definir les denominacions geoturístiques. La Generalitat ha d'incentivar la formació en l'àmbit del turisme i de la professionalització del sector, i gestionar i sostenir el Registre de Turisme de Catalunya. D'altra banda, té l'exercici de les potestats administratives de planificació, programació, foment, inspecció i sanció que s'estableixen en aquesta Llei. A més, en relació amb les empreses, els establiments turístics i els guies de turisme habilitats, realitzar la inscripció, modificació o baixa d'ofici en el Registre de turisme de Catalunya i protegir de les empreses turístiques presents i la defensa d'aquesta activitat enfront de l'intrusisme.

Així mateix, a l'article 28, s'esmenta la importància de Catalunya com a marca turística global. En aquest article s'estableix que el departament en matèria de turisme ha d'incentivar la imatge d'aquesta regió com a marca turística, en la qual pot col·laborar amb diferents ens per a la seva promoció. (Llei 13/2002, 2002)

Estratègia per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya 2010 (EDSCAT)

L'Estratègia per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya estableix els objectius estratègics i les línies d'actuació ambientals a seguir per tal de garantir la sostenibilitat social, econòmica i ambiental al territori català fins a l'any 2026. (Govern de Catalunya, 2008)

Aquesta estratègia proposa reptes de sostenibilitat, a més de la realització d'anàlisis sobre els impactes dels principals sectors socioeconòmics de la regió en diversos escenaris de futur, com el turisme, energia, mobilitat, comerç, agricultura, consum, indústria i construcció.

Aquesta s'estableix a través d'un procés participatiu entre diferents organitzacions, entre les quals hi ha les diputacions catalanes, la Federació de Municipis de Catalunya, la Xarxa de Ciutats i Pobles per la Sostenibilitat, l'Associació Catalana de Municipis i CILMA. (Diputació de Barcelona, 2010)

Pla Estratègic de Turisme de Catalunya 2018-2022 (PETC)

El PETC té com a objectiu establir les bases per gestionar l'activitat turística en el context català durant aquest període, així com, situar Catalunya com una de les destinacions més importants de la Mediterrània. Per això, estableix accions per aconseguir augmentar la despesa diària per turista, com ara augmentar la presència de turistes a les zones d'interior, arribar a 21 milions de turistes internacionals i arribar al 37% de turistes que visiten la regió en els mesos de març, abril, maig i octubre.

Per assolir aquests objectius, s'estableixen les següents accions a realitzar:

- Oferir varietat d'experiències singulars i de qualitat.
- Promocionar el turisme per optimitzar les accions dutes a terme.
- Atraure capital privat per desenvolupar nous serveis i productes turístics, així com millorar els existents.
- Assegurar pràctiques de responsabilitat social i ambiental per garantir un turisme sostenible, sense sobrepassar la capacitat de càrrega i garantir la qualitat de vida dels habitants.
- Millorar les condicions competitives de Catalunya com a destinació turística en relació amb les infraestructures, empreses, indústria i tecnologia.
- Planificar el turisme per redistribuir els fluxos turístics per Catalunya, sense centralitzar aquesta activitat a Barcelona i el litoral.
- Replantejar el sistema de govern per tal de gestionar els problemes sectorials en cooperació amb els actors principals de la indústria.

(Govern de Catalunya, 2018)

Estratègia "Catalunya, millor turisme" 2025

L'estratègia "Catalunya, millor turisme" amb horitzó 2028 no tracta només d'atraure visitants, sinó que busca transformar el model turístic de Catalunya, fent d'aquest un lloc de qualitat i sostenible.

Estableix objectius basats en la premissa d'aportar benestar a la comunitat a través dels valors de viatjar: desestacionalitzar i millorar la temporalitat del turisme; diversificar l'oferta d'experiències i el perfil de visitant; desconcentrar els fluxos turístics al territori; incrementar l'impacte econòmic positiu; garantir la convivència entre visitants i residents; liderar tenint en compte la sostenibilitat social, econòmica i ambiental; i promocionar la marca Catalunya internacionalment com una regió amb lideratge i identitat pròpia. (Agència Catalana de Turisme, 2023)

Tot Nordic. Pla de sostenibilitat turística de les destinacions d'esquí nòrdic 2022

Els fons Next Generation van atorgar un total de 83 milions d'euros a Catalunya gràcies al Programa Extraordinari de Plans de Sostenibilitat Turística a les Destinacions 2022. (Govern de Catalunya, 2022)

D'aquesta xifra, 1.687.539 euros van ser destinats a la Mancomunitat de municipis per a la promoció de les pistes d'esquí nòrdic, beneficiant en aquest sentit el territori de la Cerdanya en termes de promoció del turisme. L'objectiu d'aquest és la dinamització de les estacions d'esquí durant tots els períodes de l'any, mentre s'aposta per la digitalització i sostenibilitat. Les estacions beneficiades són les d'Aransa, Guils, Lles, Sant Joan de l'Erm, Tavascan, Tuixent-La Vansa i Virós-Vall Ferrera, sent les tres primeres de la comarca estudiada. (BOE, 2022)

El pla preveu els següents àmbits d'actuació: la transició verda i ecològica; la millora de l'eficiència energètica; la transició digital i la millora de la competitivitat.

Decret 75/2020, del 4 d'agost, de turisme de Catalunya

El present decret té per objecte la regulació d'aspectes relacionats amb el turisme en el territori català, definint la gestió i autorització de les activitats turístiques, les condicions que han de reunir els establiments i es classifiquen i categoritzen segons la seva tipologia.

En aquesta es regulen tres noves modalitats d'allotjament turístic: les àrees de recollida d'autocaravanes, els allotjaments singulars i les cases compartides.

Aquest s'ha realitzat amb la finalitat de contribuir a revertir la regulació turística innecessària d'activitats que tot i que són d'importància en relació amb la qualitat turística i el valor agregat de la destinació, no tenen la necessitat d'estar regulades en aquest àmbit per combatre de l'intrusisme existent en el sector. Amb això, es refereix a establiments dedicats a la restauració, parcs aquàtics, activitats esportives en l'entorn natural o agències de viatges. A més d'establir un sistema de regulació més clar, unificat i eficient per ordenar les activitats turístiques, establir els

seus requisits i classificacions dels establiments, millorar la qualitat dels serveis i incrementar el control i disciplina administrativa. (Decret 75/2020, 2020)

Decret llei 3/2023, de 7 de novembre, de mesures urgents sobre el règim urbanístic dels habitatges d'ús turístic.

Dictada en resposta a la necessitat de regulació del mercat d' habitatges d' ús turístic, com a conseqüència de l' explosió del turisme urbà, l' aparició de plataformes de comercialització d' allotjaments i el context regulatori de la Unió Europea sobre la lliure prestació de serveis. Arega que els habitatges d' ús turístic no es creen com a resultat de la construcció de nous habitatges, sinó que, com a canvis de destinació d' habitatges ja existents, causant la disminució del potencial mercat d' habitatges de caràcter permanent, oferta que, de conformitat amb les dades existents, és insuficient per cobrir la demanda residencial habitual.

Assenyala també que, amb l'aprovació de la Llei 12/2023 pel dret a l'habitatge, i les seves mesures de congelació o abaratiment dels preus de lloguer, es preveu un èxode dels habitatges oferts com a lloguer d'habitatge habitual cap a altres modalitats, com propietat i lloguer turístic o de temporada. A més, d'acord amb la modificació mitjançant decret legislatiu 7/2015 de la Llei del Sòl i la Rehabilitació Urbana, el sòl vinculat a un ús residencial per l'ordenació territorial i urbanística està al servei del dret de gaudir d'un habitatge digne i adequat i, per tal que els drets compresos en aquesta normativa siguin reals i efectius, els poders públics adopten les mesures adequades per assegurar-hi el resultat.

El decret llei també fa referència a la saturació turística o turisme de masses, que té fortes conseqüències en el deteriorament de la convivència veïnal, amb activitats que trenquen l'equilibri de l'entorn urbà atès que generen un funcionament anòmal a la zona en no estar destinades a residents locals, la gentrificació turística, el deteriorament del paisatge urbà i la saturació d'infraestructures i serveis de la ciutat, entre d'altres.

En concret, s' estableix una llicència urbanística obligatòria per a l' ús turístic dels habitatges en municipis amb problemes d' accés a l' habitatge, i municipis en risc de trencar l' equilibri de l' entorn urbà per una alta concentració d' habitatges d' ús turístic. La fixació d'aquests municipis té una vigència de cinc anys, definint la norma requisits objectius perquè això sigui declarat (que la càrrega mitjana del cost del lloguer o de la hipoteca en el pressupost personal o de la unitat de convivència, més les despeses i subministraments bàsics, superi el 30% dels ingressos mitjans o de la renda mitjana de les llars; que en el període dels cinc anys anteriors a la entrada en vigor del Decret llei el preu de lloguer o compra de l'habitatge hagi experimentat un percentatge de creixement acumulat almenys tres punts percentuals superior al percentatge de creixement acumulat d'índex de preus de consum de Catalunya; o que presentin una ràtio de 5 o més habitatges d'ús turístic per 100 habitants en el moment de l'aprovació del decret llei.

Finalment, el decret llei arega una nova disposició a la Llei d'Urbanisme, que indica que "l'habitatge d'ús turístic només és compatible amb l'ús d'habitatge si ho permet expressament el planejament urbanístic, quan es justifiqui la suficiència de sòl qualificat per a l'ús d'habitatge destinat al domicili habitual i permanent de la població resident".

Dels 17 municipis de Cerdanya, només 3 no van ser declarats municipis amb problemes d'accés a l'habitatge, o en risc de trencar l'equilibri de l'entorn urbà per una alta concentració d'habitatges d'ús turístic: Lles, Maranges i Prullans. (Decret llei 3/2023, 7 de novembre)

4.4.2 Instruments de planificació a escala comarcal

A escala comarcal, el Consell de la Cerdanya ha aprovat 4 instruments referits al planejament i gestió turística, 3 d'ells referits a la planificació del turisme en forma general, i un d'ells centrat únicament en el turisme corporatiu. El pas des del Patronat Comarcal de Turisme de la Cerdanya al Pla d'acció sectorial de turisme de la comarca (PAS-Turisme) i el seu reglament, mostra un canvi en la concepció de la governança del sector turístic de la comarca, des d'una funció netament promotora a un pla integral de turisme que busca ser sustentable i participatiu. La creació i aprovació d'un pla per al creixement del turisme corporatiu mostra com la comarca ha buscat diversificar la seva

oferta turística, així com desestacionalitzar les seves activitats. A continuació, es detallen aquests instruments en ordre cronològic de més antic a més recent.

Instruments de planificació comarcals
Patronat Comarcal de Turisme de la Cerdanya, de l' any 1986.
Pla d'acció sectorial de turisme de la comarca, de l'any 2020.
Reglament de governança participativa de turisme de la Cerdanya, de l'any 2021.
Pla de turisme corporatiu com a palanca de creixement a la Cerdanya, de l'any 2023.

Patronat Comarcal de Turisme de la Cerdanya: El Patronat Comarcal de Turisme de la Cerdanya és un òrgan creat pel Consell Comarcal de Muntanya de la Cerdanya, el juny de 1986, essent modificats els seus estatuts després el febrer de 2004.

En aquests estatuts es reconeix el Patronat Comarcal de Turisme com un organisme autònom local amb personalitat jurídica i autonomia, que entre les seves finalitats hi havia la de promoure la presència activa de la comarca en el camp turístic i en el seu mercat, col·laborar amb els patronats d'àmbit provincial, nacional, estatal i municipal de turisme (especialment amb els Patronats de Turisme Girona Costa Brava i Terres de Lleida); i promoure i difondre la marca Pirineus. Pel que fa a òrgans de govern i administració, el Patronat estava regit per una Junta General integrada pel President del Consell Comarcal i per 22 vocals nomenats pel Ple del Consell.

Com es pot concloure en observar les funcions que li van ser lliurades al Patronat, la seva finalitat principal va consistir a incentivar i promoure el turisme a la comarca, sense directrius de les característiques que aquesta havia de tenir, amb una funció netament promotora de l' activitat turística, i sense enlluernar els possibles perjudicis que aquesta pot tenir en el territori. El Patronat va ser finalment dissolt l'any 2020, segons acord del Ple del Consell Comarcal de 31 de desembre de 2020.

Pla d'acció sectorial de turisme de la comarca: aprovat pel Ple del Consell Comarcal, el 19 de febrer de 2020, va ser iniciat l'any 2018, quan l'àrea de turisme del consell, "Turisme Cerdanya", es planteja fer un pla d'acció sectorial en aquest àmbit. D'acord amb el document del Pla, es va procurar comptar amb la col·laboració i opinió de tots els agents implicats, mitjançant un procés participatiu de diagnosi i de co-creació del Pla. El seu propòsit consisteix en el seu sector turístic (sector públic, privat i societat civil) treballin pel desenvolupament sostenible de la Cerdanya, preservant el seu patrimoni cultural, natural i humà, i reforçant la identitat del territori i del poble ceretà.

Com a resultat, el Pla estableix cinc Línies Estratègiques per al desenvolupament del sector turístic.

LÍNIA ESTRATÈGICA 1: Construir un model de turisme sostenible i conscient que esdevingui un referent, amb els objectius específics següents:

- 1.1. Sensibilitzar els professionals i la població cap al turisme sostenible i conscient, que alhora es divideix en:
  - 1.1.1. Formació en Turisme Sostenible i Conscient, enfocada en la formació de polítics, personal tècnic, i empreses del sector turístic sobre els valors del turisme sostenible i conscient, així com en la creació d'eines pedagògiques que facilitin la sensibilització d'això als instituts i escoles de la comarca.
  - 1.1.2. Sensibilització i cohesionament, enfocada a crear una estratègia comunicativa que permeti donar a conèixer el relat ceretà del turisme sostenible i conscient a tots els actors del sector turístic, i a generar un compromís comarcal amb el reciclatge de grans productors i amb la reducció de deixalles plàstics que consumeix el turista.
- 1.2. Certificacions sostenibles. Apunta a involucrar a tots els ajuntaments en els processos de certificació, treballant per a aconseguir la certificació de la Carta Europea de Turisme Sostenible; augmentant el nombre de parcs certificats

com a parcs geològics; incrementant la protecció dels espais naturals de la Cerdanya, per a que la comarca sigui declarada reserva de la biosfera; i treballant perquè el sector turístic tingui veu en la regulació dels espais naturals.

1.3. Mobilitat sostenible i accessible per al sector turístic. Apunta cap a una millora del transport públic a nivell local, explorant la possibilitat del transport públic a 1€ i la possibilitat de fer un telecabin a la Molina des de l'estació de tren; abaratir el túnel per als Vehicles amb Alta Ocupació; invertir en la millora de la línia de tren; promoure la circulació en bicicleta i l'ús de cotxes elèctrics de lloguer per hores; i augmentar la taxa per als vehicles contaminants que entrin i circulin per la comarca.

1.4. Economia regenerativa i producte local. Aquesta línia apunta a la valorització de l'economia local, adoptant estratègies per cuidar els productes i la cultura local, i el consum de productes locals; així com la implantació de 2 a 3 agrobotigues que ofereixin producte local i sense intermediaris.

LÍNIA ESTRATÈGICA 2. Desestacionalitzar y diversificar la oferta turística de la comarca, con los siguientes objetivos específicos:

2.1. Crear productos y servicios turísticos fuera de temporada, potenciando las infraestructuras existentes y generando puestos de trabajo dignos; fomentando la oferta de turismo deportivo fuera de temporada y con bajo impacto ambiental; potenciando el senderismo sostenible y controlado; proponiendo la realización de seminarios y estancias para organizaciones y empresas; aumentando la oferta turística de salud, de turismo pedagógico y/o cultural; repensando el calendario festivo para dar continuidad y regularidad a las festividades a lo largo del año, recuperando fiestas y tradiciones antiguas; e incentivando el turismo local y de territorios vecinos, fuera de temporada alta.

2.2. Hacer lobby con las comarcas vecinas para incidir en el calendario y la legislación nacional turística, encaminándose a la desestacionalización y diversificación de la oferta turística, con coordinación a nivel transfronterizo.

2.3. Captar nuevos mercados, en equilibrio con las necesidades de la comarca y de forma consensuada y sostenible, con formación de guías que puedan acompañar a estos sectores de público.

LÍNIA ESTRATÈGICA 3. Regular l' impacte ecosocial de les activitats turístiques, amb els objectius específics següents:

3.1. Gestionar el turisme perquè el seu impacte millori la conservació, restauració i regeneració dels espais naturals, agrícoles, culturals i patrimonials, implementant la tolerància zero amb infractors; sensibilitzant els propietaris i usuaris sobre la conservació de monuments, jaciments i espais naturals; reduint la contaminació lumínica, acústica i de residus; i fomentant el compromís del sector turístic per la utilització de productes locals.

3.2. Limitar i regular els habitatges d'ús turístic i de segona residència, creant una taula tècnica que ajudi el nivell municipal a regular-los; vetllant perquè les plataformes de lloguer turístic utilitzin pisos regularitzats; apostant per la rehabilitació en lloc de nova construcció per limitar l'expansió urbanística; treballant amb el sector d'habitatge per assegurar la fixació de la població resident; i explorant nous models d'habitatge, com el "Lotissement" francès (habitatge social i amb espais mancomunats).

3.3. Crear un Observatori de Turisme Sostenible, generant vincles amb universitats per realitzar estudis sobre el turisme sostenible a la Cerdanya, i explorant la possibilitat de crear un Observatori de Turisme Sostenible per informar el públic i incidir en la presa de decisions polítiques.

LÍNIA ESTRATÈGICA 4. Potenciar la comunicació i promoció del pla d' acció, amb els objectius específics següents:

4.1. Promoure una proposta sostenible, creant una estratègia comunicativa arrelada al territori i a la identitat ceretana, i fent que el turisme sostenible i conscient quedi incorporat de forma transversal en el discurs comunicatiu de "Turisme Cerdanya".

4.2. Crear una marca pròpia i referent en turisme sostenible, que vetlli per la qualitat de vida i la salut dels habitants; i establir criteris que permetin avaluar el grau d' assoliment de la marca Cerdanya.

4.3. Co-crear un pla de comunicació transformador, dividida en:

4.3.1. Identificar els segments de mercat per comunicar de forma concreta amb cadascun d'ells, treballant amb ens de comunicació de territoris veïns; 4.3.2. Explorar i introduir sistemes participatius, com per exemple l'ús de tecnologies cíviques, implicant la societat civil en la generació de coneixements a través de la Ciència Ciutadana.

LÍNIA ESTRATÈGICA 5. Co-crear i gestionar un model de governança participativa, amb els objectius específics següents:

5.1. Augmentar la participació i la diversitat de la representació dins de "Turisme Cerdanya", assegurant la representació de tots els sectors rellevants.

5.2. Coordinar els diferents actors turístics de la comarca i territoris veïns, creant nous canals de comunicació, per animar-los en la gestió participativa de les estratègies del sector turístic.

5.3. Facilitar espais anuals i participatius per a la revisió del pla d'acció i la co-creació de noves iniciatives, com a espais de reflexió conjunta entre el sector públic i privat del territori, i per tirar endavant els projectes estratègics identificats.

El Pla conclou que la participació ciutadana (línia N° 5) ha expressat la motivació de les persones a participar de forma activa en els òrgans de decisió, i que les línies N° 1, 2 i 3 permetran revertir l'impacte negatiu del turisme, entrant en un cicle virtuós, on cada vegada que es millori la qualitat de vida dels veïns, més gent vulgui participar del canvi. S'afegeix que la línia N° 4 en relació amb la línia N° 1 generaran un missatge que implicarà el sector turístic, convidant-los a col·laborar en aquest cicle virtuós.

En aplicació de la línia 5 del Pla, a inicis del 2021 la comissió encarregada va generar l'estructura de governança descentralitzada que va reemplaçar el Patronat Comarcal, lliurant-se un esborrany de reglament al respecte. En aquest mateix període es van realitzar trobades transfrontereres per desenvolupar les línies 1 i 2 del Pla, lliurant-se el mes de juliol un nou producte turístic sostenible creat de forma participativa, consistent en una ruta de senderisme entre la Baixa Cerdanya (Espanya), i l'Alta Cerdanya i el Capcir (França). La ruta busca posar en valor la història, la natura, i la gastronomia, sent el primer producte de turisme regeneratiu transfronterer dissenyat en el marc del Pla.

Reglament de governança participativa de turisme de la Cerdanya: Aprovat pel Ple del Consell el 19 d'agost de 2021, aquest reglament va ser dictat amb l'objectiu de crear una estructura descentralitzada de governança que coordini la implementació del Pla PAS-Turisme.

Com a principi fonamental implanta el dret a la participació, expressat en què la ciutadania té dret a intervenir directament o mitjançant associacions ciutadanes, empreses, cooperatives o administracions locals, en els espais oberts de governança (cercles axials i operatius)

En aquest sentit, "Turisme Cerdanya" és definit com un òrgan desconcentrat de participació amb una estructura en xarxa basada en la Sociocràcia 3.0, amb un espai de presa de decisions policèntric distribuït en cercles. El seu organigrama s'estructura en 3 anells. L'anell central està conformat pel Cercle de Coordinació, que garanteix que les accions que s'implementen entren dins dels límits i paràmetres del PAS. Els Cercles Axials, Cercle Polític i Cercle Tècnic conformen el segon anell, desenvolupant rols específics (els Cercles Axials adapten cadascun dels eixos estratègics a la realitat de la Cerdanya, i el Cercle Polític garanteix la legitimitat democràtica de les accions). El

tercer anell està format pels Cercles Operatius, que realitzen les accions decidides, i quan l'acció s'ha realitzat desapareixen.

El desembre del 2021 van ser elegides 10 persones portaveus que formessin part del Cercle de Coordinació (3 representants polítics, 3 persones tècniques i 2 persones portaveus de cadascun dels seus eixos estratègics).

Pla de turisme corporatiu com a palanca de creixement a la Cerdanya: Aprovat pel Ple del Consell, el 27 d'abril de 2023, aquest pla se centra en el Turisme Corporatiu com a palanca de creixement de la comarca, millorant la competitivitat de la Cerdanya, augmentant la seva rendibilitat, la qualitat de l'ocupació i el nivell de vida de la seva població. L'objectiu és posicionar Cerdanya com una destinació corporativa d'alta muntanya per a reunions, ubicat a menys de 1.5 hores de Barcelona.

Com a resultat de la caracterització es va concloure que la Cerdanya té una cadena de valor especialitzada a donar servei al turisme de lleure d'origen català; que, a nivell de turisme de grups, treballa sobretot el turisme escolar; i que hi ha experiències prèvies exitoses de turisme corporatiu impulsades per alguns hotels, però, no hi ha una estratègia de captació d'aquests esdeveniments (l'oferta no està estructurada per oferir un producte complet).

Com a Pla d'Actuacions, per tant, s'estableixen les següents: definir el posicionament de "CERDANYA CORPORATIVA", identificar els actors del segment corporatiu, desenvolupar una web amb l'oferta turística adaptada a aquest públic; donar suport al desenvolupament de nous productes per a aquest mercat; obtenir acreditació internacional de turisme sostenible, i realitzar cursos de formació en sostenibilitat 360 ° per a empreses, entre d'altres.

4.4.3 Instruments de planificació a escala municipal

A nivell municipal, 5 dels 17 municipis de la Cerdanya han aprovat ordenances relacionades amb la reglamentació del turisme. La primera d'elles, de 2008, estarà enfocada a assessorar l'ajuntament en temes de foment turístic, mentre que les 4 ordenances següents s'emmarquen en el context de regulació del Decret 75/2020, o en la línia 3 del PAS-Turisme (regular l'impacte ecosocial de les activitats turístiques). Aquestes 4, molt similars entre elles, busquen regular la constitució d'habitatges d'ús turístic (VUT) als seus territoris. Es detallen a continuació aquests instruments en ordre cronològic.

Instruments de planificació comarcals
Reglament d'organització i funcionament de l'òrgan de participació sectorial "Foment de Turisme d'Alp-La Molina-Masella, de l'Ajuntament d'Alp, de 2008
Ordenança reguladora dels habitatges d'ús turístic d'Isòvol, de 2020
Ordenança reguladora dels habitatges d'ús turístic de Das, de 2022.
Ordenança municipal reguladora dels habitatges d'ús turístic de Prats i Sansor, de 2022.
Ordenança reguladora dels habitatges d'ús turístic de Bellver de Cerdanya de 2022.

Reglament d'organització i funcionament de l'òrgan de participació sectorial "Foment de Turisme d'Alp-La Molina-Masella, de l'Ajuntament d'Alp, de 2008: Aprovat pel Ple municipal, el 8 d'agost de 2008, es dicta per crear l'òrgan anomenat "Foment de Turisme d'Alp - La Molina - Masella", per tal de coordinar i aglutinar les actuacions de l'Ajuntament i dels particulars en el sector turístic.

Es defineixen com les seves funcions les de proposar les accions destinades a l'atracció turística, l'atenció als turistes, i la difusió del coneixement de les possibilitats turístiques del municipi, l'execució de festivals o qualsevol activitat destinada a la promoció turística, i en definitiva, col.laborar en la promoció de l'activitat turística de qualitat durant tot l'any. Les seves propostes mentre no tenen caràcter vinculant per a l'Ajuntament.

Ordenança reguladora dels habitatges d'ús turístic d'Isòvol. Aprovada pel Ple municipal, el 26 d'octubre de 2020, té com a finalitat regular les obligacions dels propietaris i les empreses gestores de les VUT d'Isòvol, respecte a la formalització de la comunicació prèvia de l'activitat com a altres obligacions.

És aplicable a totes les VUT que són cedides per a una estada de temporada, amb les característiques que estableix el Decret 159/2012. Es considera estada de temporada tota ocupació igual o inferior a 31 dies. L'ordenança precisa que les VUT estan obligades a respectar l'aforament que s'indiqui en la cèdula d'habitabilitat i han d'estar suficientment dotades dels aparells i estris necessaris per a la seva ocupació immediata, per tal de prestar un servei d'allotjament correcte i en perfecte estat d'higiene.

L'ordenança estableix faltes lleus, (ex: no disposar del mobiliari o estris necessaris, no mantenir l'habitatge en condicions adequades d'higiene) greus (ex: llogar l'habitatge a un nombre superior al límit de la cèdula d'habitabilitat, o fer publicitat sense incloure el número d'inscripció al Registre de Turisme de Catalunya); i molt greus (ex: exercir l'activitat sense haver presentat la Declaració Responsable).

Ordenança reguladora dels habitatges d'ús turístic de Das. Aprovada pel Ple municipal, el 17 de gener de 2022, igual que l'anterior busca regular les obligacions dels propietaris i les persones o empreses gestores de les VUT.

Igualment li és aplicable als habitatges cedits per a una estada de temporada, i s'agradeix que aquesta ha de ser de forma reiterada i amb les característiques que estableix el Decret 75/2020. En aquesta ordenança es precisa que, a més de disposar de la cèdula d'habitabilitat i satisfer les condicions tècniques i de qualitat exigibles, no pot ser ocupada amb més places que les indicades en la cèdula amb un màxim de 15 persones.

S' estableixen a més límits per a la creació de noves VUT, quedant prohibit l'establiment d'una de nova si:

- A) La capacitat màxima de VUT és superior al 105% de la població empadronada en aquest nucli.
- B) El nombre de VUT és superior al 5% del total d'habitatges existents al nucli, o
- C) El nombre de VUT és superior al 25% dels habitatges de primera residència al nucli.

Respecte de les faltes, s'estableix un règim gairebé idèntic que al del municipi d'Isòvol, amb la mateixa graduació de gravetat i munts de multa.

En data 28 de novembre de 2023 finalment, com a conseqüència de l'aprovació del Decret Llei 3/2023, el Ple dicta la modificació de l'ordenança, en tots aquells articles que contravinguin aquest decret.

Ordenança municipal reguladora dels habitatges d'ús turístic, de Prats i Sansor. Aprovada pel Ple municipal el 22 de maig de 2022, novament té com a finalitat regular les obligacions dels propietaris de les VUT. Arega que busca evitar els problemes de convivència entre els usuaris dels VUT i els residents de primera o segona residència, evitant saturacions en alguns llocs, incorporant com a objectius el de garantir la prevalença del dret a l'habitatge, assegurar l'equilibri del teixit social i permetre un desenvolupament urbanístic sostenible i equilibrat.

Com a límits a l'establiment de VUT, es divideix el municipi en dues zones (A i B), i s'indica:

- A) la capacitat màxima de VUT serà el 200% (Zona A) i 100% (Zona B) dels empadronats;
- B) el nombre màxim de VUT serà el 5% i (Zona A) i 2,8% (Zona B) dels habitatges totals 2,80%; y
- C) El nombre màxim de VUT serà el 50% (Zona A) i 15% (Zona B) dels habitatges de primera residència.

Respecte de les faltes, s'estableix un règim gairebé idèntic que al dels 2 municipis anteriors.

Ordenança reguladora dels habitatges d'ús turístic de Bellver de Cerdanya. Aprovada inicialment pel Ple municipal, el 13 de desembre de 2022- Després de publicada però, d'acord a l'Acta de Ple de 31 de març de 2023, van existir "al·legacions presentades en termini i donada la gran inquietud que ha provocat aquest tema entre el

veïnatge i tenint en compte que la regulació urbanística d'aquests usos planteja l'estudi d'aspectes que es consideren complexos i fonamentals per buscar una regulació adequada de aquestes activitats", s'acorda retrotraure'l al moment d'estudi de l'ordenança i consulta prèvia.

Adicionalment, el Ple acorda suspendre l'atorgament de llicències, de parcel·lació de terrenys, d'edificació, reforma, rehabilitació o enderroc de construccions, d'instal·lacions o ampliació d'activitats relacionades amb els habitatges d'ús turístic, en aplicació de l'article 73.1 de la Llei d'Urbanisme, modificada per la Llei 3/2012. Cal indicar que, posteriorment, aquesta mateixa decisió de suspendre l'atorgament de llicències per als habitatges d'ús turístic va ser presa per l'Ajuntament de Puigcerdà, el novembre del 2023.

4.4.4 Actors en la gestió del turisme

En relació amb els actors en la gestió del turisme, és rellevant la participació i la coordinació entre els diferents actors que intervenen en l'activitat turística a la comarca de la Cerdanya.

Tenint en compte l'administració pública, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya estableix la competència exclusiva de la Generalitat en termes de turisme, incloent-hi així la regulació, la classificació i la regulació de les empreses dedicades a aquesta activitat (Generalitat de Catalunya, n.d.). D'altra banda, "Turisme Catalunya" s'encarrega de promocionar turísticament el territori català, aquest està gestionat per l'Agència Catalana del Turisme, que al seu torn està gestionada per la Generalitat de Catalunya. La Generalitat al seu torn gestiona el Parc natural del Cadí-Moixeró. La Diputació de Girona ha elaborat un projecte d'especialització i competitivitat territorial "Costa Brava Pirineu de Girona: Natura cultura i intel·ligència en xarxa", amb finalitat de transformar el territori contribuint al desenvolupament del turisme i a l'economia local. A més, la Diputació compta amb el Patronat de Turisme Costa Brava, el que recentment ha passat a dir-se "Costa Brava Pirineu", manifestant el desig de la província d'incentivar no només el turisme de "sol i platja", sinó que també el seu turisme pirinenc. D'altra banda, la Diputació de Lleida també compta amb el patronat de turisme de Lleida "Ara Lleida" creat per a la gestió i promoció del turisme a la província. (Diputació de Lleida, n.d.)

En l'àmbit comarcal es troba el "Consell Comarcal de la Cerdanya" que ha promocionat el turisme ornitològic i corporatiu al territori, promovent així el desenvolupament econòmic i local de la regió. A menor escala es troben els ajuntaments de la comarca, que aquests poden fer accions específiques de promoció, de gestió i de regulació de les activitats turístiques.

A l'administració pública també hi ha l'Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran dedicat de la promoció econòmica i del desenvolupament local de l'Alt Pirineu i Aran, definint estratègies; realitzant projectes i programes; identificant reptes i aportant coneixement. (Consell Generau d'Aran, n.d.)

En relació amb el transport, Ferrocarrils de la Generalitat Catalana, Renfe i autobusos interurbans són les empreses de transport públic que operen al territori de la Cerdanya, essent Ferrocarrils qui gestiona sis estacions d'esquí i de muntanya a Catalunya, essent aquestes la Molina, Vallter, Vall de Núria, Espot, Port Ainé i Boí Taüll. La Cerdanya també s'ha vist beneficiada per rebre fons europeus, amb aquests es va elaborar el Pla de sostenibilitat turística de les destinacions d'esquí nòrdic 2022.

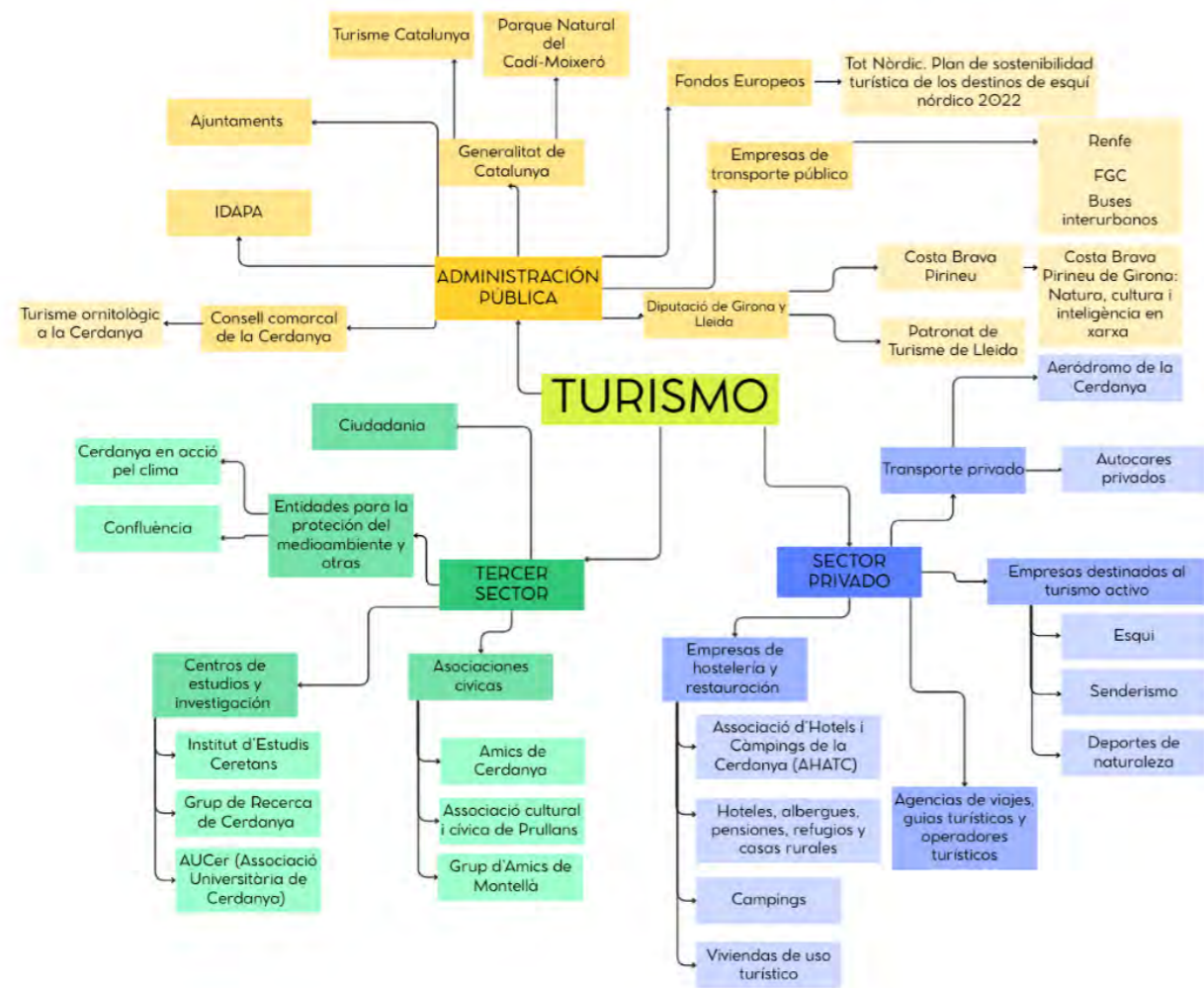
Dins del sector privat s'inclouen les empreses i associacions que desenvolupen aquestes activitats i les que promouen aquesta activitat. Les agències de viatges, guies i operadors turístics són rellevants a l'hora de donar a conèixer les activitats a realitzar a la zona. Les empreses dedicades al turisme actiu a la Cerdanya tenen una gran importància en relació amb l'economia local, sobretot aquelles relacionades amb esports de muntanya i l'època d'esquí. El sector terciari té gran importància a la comarca ja que gran part de la seva economia es basa en aquest sector a causa del turisme, derivat dels allotjaments turístics i restauració, a més hi ha una marcada estacionalitat en relació amb el turisme, incrementant la necessitat de treballadors en època d'hivern.

El turisme no depèn únicament de l'administració pública ni del sector privat, també està involucrat el tercer sector, és a dir, el teixit associatiu que té un impacte directe en la promoció cultural, participació ciutadana, producció de coneixement i conservació del paisatge.

Les associacions cíviques, com "Associació cultural i cívica de Prullans", "Amics de la Cerdanya" i "Grup d'Amics de Montellà" i la ciutadania contribueixen a l'organització d'activitats locals que en part contribueixen a atraure visitants; a més manté viu el teixit i la identitat locals enfortint la cohesió social.

D'altra banda, els centres d'estudis i recerca presents, "AUCer", "Institut d'Estudis Ceratans" i "Grup de Recerca de Cerdanya", en aquest context aporten coneixement sobre el territori de la Cerdanya en diversos aspectes, com l'economia, història, cultura o medi ambient, entre d'altres. De la mateixa manera, tenen capacitat de proposar millores en relació amb la preservació del paisatge, la gestió de recursos, la mobilitat i el desenvolupament local de la regió.

La protecció del territori es defensa des de diferents àmbits, entre ells, les entitats de protecció del medi ambient i sostenibilitat, aquests actors són essencials per a la protecció del territori i desenvolupar un turisme sostenible amb la presència del turisme. Aquestes entitats, que inclouen "Cerdanya en acció pel clima" i "Confluència", critiquen els impactes sobre el paisatge de les pistes d'esquí, el model de les segones residències i els usos de l'aigua, sobretot associats a la fabricació de neu i al reg de jardins i pistes de golf. Aquests busquen impulsar un model alternatiu, associat amb el turisme de natura, promoure la mobilitat sostenible i realitzar activitats amb un menor impacte sobre el territori. A més, aquests poden ser participants en processos de planificació del territori i educació ambiental tant per a visitants com per a residents del territori.

II. DEBILITATS / FORTALESES, AMENACES / OPORTUNITATS

5 DAFO

5.1 TERRITORI

En l'elaboració de la matriu DAFO sobre el Territori de la Cerdanya, s'aborden les debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats per a les temàtiques d'estudi següents: L'estructura administrativa de la comarca, la seva inserció en àmbits supracomarcal, els diferents instruments de planejament territorial i el paisatge. Així, s'analitzen les diferents temàtiques d'acord amb els factors positius i negatius que presenten els diferents factors endògens i exògens, que es poden observar en la Taula 5.1.

Taula 5.1. DAFO de Territori

	FACTORS ENDÒGENS	FACTORS EXÒGENS
ASPECTES NEGATIUS	<p>DEBILITATS</p> <p>Estructura administrativa: La fragmentació municipal redueix la capacitat de gestió</p> <p>Inserció en àmbits supracomarcal: La comarca presenta aïllament intraterritorial (Alt Pirineu i Aran) i una fragmentació administrativa que dificulta la cooperació</p> <p>Planejament territorial: La baixa execució i seguiment dels plans territorials comprometen la seva efectivitat</p> <p>Paisatge: S'observa pèrdua del paisatge cultural i urbà i una degradació del mosaic agroforestal</p>	<p>AMENACES</p> <p>Estructura administrativa: La complexitat de governança externa (divisió estatal i provincial) dificulta la cohesió territorial i la presa de decisions</p> <p>Inserció en àmbits supracomarcal: Coordinació supracomarcal limitada i manca d'inversió en la connectivitat interna de l'Alt Pirineu i Aran</p> <p>Planejament territorial: La manca d'actualització normativa, insuficient coordinació i inversió supracomarcal i la baixa adaptació de la infraestructura als objectius de mobilitat</p> <p>Paisatge: La turisticació i el canvi climàtic amenacen la qualitat paisatgística</p>
ASPECTES POSITIUS	<p>FORTALESES</p> <p>Estructura administrativa: El Consell Comarcal actua com a element vertebrador i de coordinació</p> <p>Inserció en àmbits supracomarcal: Hi ha una forta proximitat cultural i projectes de cooperació transfronterera consolidats</p> <p>Planejament territorial: Els plans territorials han protegit el sòl no urbanitzable i proposat estratègies realistes; amb un pla</p>	<p>OPORTUNITATS</p> <p>Estructura administrativa: Les vegueries i l'existència d'àmbits de cooperació transfronterera ofereixen potencial per reforçar la cohesió territorial</p> <p>Inserció en àmbits supracomarcal: Connexió i desenvolupament a causa de la rodalia a les dinàmiques metropolitanes de Barcelona, i la cooperació amb Andorra i Catalunya Nord mitjançant projectes europeus</p> <p>Planejament territorial: La renovació de plans i projectes pendents obren possibilitats per millorar infraestructures i espais naturals protegits</p>

	d'habitatge actual adaptat a la realitat de la comarca	Paisatge: Les figures de protecció i el dinamisme turístic i econòmic poden impulsar la preservació del paisatge cultural, urbà i natural
	Paisatge: La diversitat de paisatges naturals i urbans i la conservació d'espais naturals com a actius clau	

Font: Elaboració pròpia

5.1.1 Estructura administrativa

En primer lloc, cal analitzar la matriu DAFO de l'estructura administrativa de la comarca, present a la Taula 5.2n.

Taula 5.2. DAFO de l'estructura administrativa

	FACTORS ENDÒGENS	FACTORS EXÒGENS
ASPECTES NEGATIUS	<p>DEBILITATS:</p> <p>Fragmentació municipal i gran quantitat de municipis amb menys de 500 habitants</p> <p>Pocs recursos municipals per funcionar de forma òptima</p> <p>Polítiques de governança poc concises des de la Cerdanya</p>	<p>AMENACES:</p> <p>Divisió de la Cerdanya en dos estats (Espanya i França) i dues províncies (Girona i Lleida), amb problemes de governança derivats</p> <p>Baixes competències administratives de la vegueria de l'Alt Pirineu i Aran</p>
ASPECTES POSITIUS	<p>FORTALESES:</p> <p>Presència del Consell Comarcal com a element de governança i vertebració municipal de recursos i competències</p> <p>Existència d'algunes figures de cooperació transfronterera aprofitades a iniciativa local</p>	<p>OPORTUNITATS:</p> <p>Potencial de la vegueria per cohesionar territorialment la Cerdanya</p> <p>Presència de col·laboració transfronterera externa i alguns exemples d'èxit (Hospital de Cerdanya gestionat per l'Agrupació Europea de Cooperació Territorial)</p>

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

A nivell territorial s'observa una fragmentació en l'estructura de governança, principalment en la divisió municipal, amb un nombre elevat de municipis, alguns amb menys de 500 habitants, a la qual cosa se sumen els escassos recursos d'aquests per funcionar de manera òptima i la dificultat de governança a nivell comarcal per a la presa de decisions i l'establiment de polítiques concises en el territori. El conjunt d'aquestes problemàtiques produeix una disminució en la capacitat de gestió de la comarca.

Fortaleces

L'existència del Consell Comarcal, òrgan governamental amb representació dels 17 municipis de la Cerdanya on es deleguen algunes funcions administratives d'aquests és una fortaleza al territori, en donar peu a la implementació de polítiques unificades a la comarca. Si bé actualment les funcions del Consell són limitades, la presència d'aquest

comporta una fortalesa amb un gran potencial per ampliar les seves funcions administratives i propositives a la Cerdanya. Així mateix, cal destacar la presència de diverses iniciatives internes de la comarca respecte a la cooperació transfronterera, com poden ser els exemples de la *Cerdanya Film Festival* o algunes iniciatives de promoció turística (destacant el paper del Consell Comarcal en aquestes).

Amenaces

El territori presenta una complexitat de governança, dividida administrativament en dues províncies (Girona i Lleida) i dos estats nacionals (Espanya i França) que dificulta la presa de decisions i de polítiques unificades i, en conseqüència, dificulta la cohesió territorial de la Baixa i Alta Cerdanya. De la mateixa manera, la figura de la vegueria de l' Alt Pirineu i Aran no s' ha desenvolupat com a element amb capacitat administrativa a nivell de Catalunya, i és actualment un territori de gestió estadística i d' estudi.

Oportunitats

L' existència de les vegueries, de recent implementació a Catalunya, que amplien la figura territorial per fora dels límits de les comarques, i la presència d' organismes transfronterers que permeten la cooperació de diferents òrgans de govern entre les dues nacions representen, en ambdós casos, una oportunitat per potenciar la cohesió territorial i de governança en un territori complex. A nivell comarcal, les vegueries podrien permetre una millor coordinació entre la comarca de la Cerdanya i la comarca veïna de l' Alt Urgell, amb dinàmiques i problemàtiques territorials similars; i a nivell transfronterer, l' existència dels àmbits de cooperació representa una experiència positiva i una oportunitat per enfortir i ampliar la coordinació en el territori transfronterer.

5.1.2 Inserció en àmbits supracomaricals

A la Taula 5.3 es troba l' anàlisi DAFO de la inserció en àmbits supracomaricals que afecten la comarca de la Cerdanya.

Taula 5.3. DAFO de la inserció en àmbits supracomaricals

	FACTORS ENDÒGENS	FACTORS EXÒGENS
ASPECTES NEGATIUS	<p>DEBILITATS:</p> <p>Aïllament intraterritorial de l'Alt Pirineu i Aran (baixa accessibilitat entre valls pirinenques).</p> <p>Cooperació internacional existent des de la comarca, però insuficient en el context transfronterer del territori</p>	<p>AMENACES:</p> <p>Escassetat d' un discurs de cooperació de les administracions supracomaricals.</p> <p>Necessitat d' inversió en accessibilitat intraterritorial de l' Alt Pirineu i Aran</p>
ASPECTES POSITIUS	<p>FORTALESES:</p> <p>Proximitat històrica i cultural amb els àmbits territorials de l'entorn (Andorra i Catalunya Nord).</p> <p>Cerdanya com a eix de connexió entre territoris i estats.</p> <p>Existència d'organismes civils o associatius transfronterers (cultura de cooperació).</p>	<p>OPORTUNITATS:</p> <p>Aprofitament de les dinàmiques metropolitanes de Barcelona per al desenvolupament de la comarca.</p> <p>Potencial de cooperació de l'Alt Pirineu amb Andorra i Catalunya Nord (projectes europeus interregionals – Euroregió Pirineus Mediterrània).</p>

	Capacitat interna de cooperació interfronterera entre la Baixa Cerdanya i l' Alta Cerdanya.	
--	---	--

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

La inserció de la Cerdanya en àmbits supracomaricals presenta debilitats vinculades a la seva condició perifèrica i a la fragmentació territorial de l' entorn pirinenc. Destaca l' aïllament intraterritorial respecte a l' Alt Pirineu i Aran, associat a una baixa accessibilitat entre valls pirinenques, que dificulta l' articulació d' estratègies supracomaricals estables. A això se suma que, tot i que hi ha cooperació internacional des de la comarca, aquesta resulta insuficient per sostenir una coordinació transfronterera continuada a escala territorial, la qual cosa limita la construcció d' una visió compartida i la capacitat d' actuar de forma conjunta

Fortaleses

Tot i les limitacions, la Cerdanya disposa de fortaleses rellevants per reforçar la seva inserció supracomarical. D'una banda, la proximitat històrica i cultural amb Andorra i la Catalunya Nord facilita la cooperació i la construcció d'objectius comuns. D' altra banda, la seva posició com a eix de connexió entre territoris i estats li atorga un potencial estratègic per actuar com a espai articulador al Pirineu oriental. A més, l' existència d' organismes civils o associatius transfronterers i la capacitat de cooperació interfronterera ja present entre la Baixa i l' Alta Cerdanya aporten experiència sobre la qual es pot escalar cap a una coordinació institucional més estable.

Amenaces

Entre les amenaces destaquen, en primer lloc, l' escassetat d' un discurs supracomarical sòlid orientat a la cooperació, la qual cosa redueix el suport polític i institucional a iniciatives compartides. En segon lloc, la necessitat d' inversió en accessibilitat intraterritorial de l'Alt Pirineu i Aran, ja que sense millores en connectivitat es reforça l' aïllament relatiu de la Cerdanya i es debiliten les dinàmiques supracomaricals.

Finalment, la mateixa estructura administrativa del territori afegeix complexitat: la divisió de la Cerdanya entre dos estats (Espanya i França) i dues províncies (Girona i Lleida) introdueix asimetries i problemes de governança, d' altra banda, la limitada capacitat competencial de la vegueria de l'Alt Pirineu i Aran pot dificultar una coordinació supracomarical efectiva si no es reforcen instruments i recursos.

Oportunitats

La Cerdanya compta amb oportunitats clares per reforçar la seva inserció en àmbits supracomaricals. D'una banda, pot aprofitar les dinàmiques metropolitanes (Barcelona) que influeixen en fluxos, inversions i articulació territorial. De l' altra, hi ha un potencial de cooperació de l'Alt Pirineu amb Andorra i la Catalunya Nord mitjançant projectes europeus interregionals, incloent-hi marcs com l' Euroregió Pirineus Mediterrània. Així mateix, l' experiència de col·laboració transfronterera en exemples operatius positius, com l' Hospital de Cerdanya gestionat sota una fórmula de cooperació territorial europea, ofereix una referència de governança replicable. En paral·lel, el desenvolupament de les vegueries pot ser una oportunitat per cohesionar territorialment la Cerdanya amb la resta del Pirineu, si s'acompanya de coordinació real i recursos.

5.1.3 Planejament territorial

A la Taula 5.4 es troba l' anàlisi DAFO per a les figures de planejament territorial que afecten la comarca d' estudi.

Taula 5.4. DAFO del planejament territorial

	FACTORS ENDÒGENS	FACTORS EXÒGENS
ASPECTES NEGATIUS	<p>DEIBILITATS:</p> <p>Reduïda execució de projectes per assolir els objectius plantejats en la planificació territorial (diversificació econòmica, segones residències, urbanització o infraestructures de mobilitat)</p> <p>Fase de seguiment dels resultats dels plans amb baixa incidència malgrat la seva importància</p> <p>Efectes negatius sobre l' objectiu de manteniment del mosaic agroforestal a causa de la baixa rendibilitat agrícola i l' abandonament dels espais agraris</p> <p>Efectes negatius sobre l' objectiu de diversificació econòmica causats pel procés d' envelliment de la població</p>	<p>AMENACES:</p> <p>Baixa inversió i voluntat supracomarcal per assolir els objectius dels plans</p> <p>Obsolescència normativa d'alguns dels plans, que no compten amb plans de revisió en l'horitzó pròxim tot i vèncer el 2026</p> <p>Estructura de la xarxa de transport en contra dels objectius de mobilitat sostenible proposats en el Pla Sectorial d' Infraestructures de Transport</p>
ASPECTES POSITIUS	<p>FORTALESES:</p> <p>Incidència del Pla Territorial de l' Alt Pirineu i Aran en la protecció del sòl no urbanitzable i el seu règim jurídic</p> <p>Estratègies ben estructurades, amb objectius realistes i executables en els diferents plans d' incidència</p> <p>Pla Territorial Sectorial d'Habitatge de recent aprovació (2024), adaptat a les demandes actuals</p> <p>Presència d'espais naturals d'alt interès pel Pla d'Espais d'Interès Natural de Catalunya (Tossa Plana de Lles i Serra del Cadí - Moixeró)</p>	<p>OPORTUNITATS:</p> <p>Propera complimentació del Pla de l'Alt Pirineu i Aran i oportunitat d'analitzar el seu compliment i realitzar una actualització</p> <p>Formalització del termini del Pla Sectorial d' Infraestructures del Transport, amb la possibilitat de discutir una actualització i noves actuacions</p> <p>Aprofitament general dels plans per desenvolupar projectes des de les administracions exògenes a la comarca</p>

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

Entre les principals debilitats del planejament territorial es destaca la limitada execució dels objectius plantejats en els diferents plans i instruments, com la diversificació econòmica, la reducció de la importància de les segones residències, el foment de la urbanització compacta o el desenvolupament de noves infraestructures de mobilitat. Així mateix, hi ha una baixa incidència en la fase de seguiment del Pla Territorial de l' Alt Pirineu i Aran, malgrat la seva importància per a la planificació territorial. A més, hi ha alguns fenòmens interns que afecten negativament l' assoliment dels objectius de la planificació, com ho són la manca de rendibilitat agrícola i l' abandonament dels

espais agraris per al manteniment del mosaic agroforestal, o el procés d' envelliment de la població per a les necessitats de diversificació econòmica.

Fortaleses

El planejament territorial a la Cerdanya es basa en la incidència del Pla Territorial de l' Alt Pirineu i Aran, que ha establert mesures de protecció del sòl no urbanitzable i el seu règim jurídic, així com en l' existència d' estratègies ben estructurades amb objectius realistes i aplicables en els diferents àmbits de la planificació tractats anteriorment en aquest document. A això se suma la recent aprovació, l'any 2024, del Pla Territorial Sectorial d'Habitatge, que incorpora directrius adaptades a la situació actual de la comarca, a més d'incloure espais d'alt valor natural contemplats en el Pla d'Espais d'Interès Natural de Catalunya, com la Tossa Plana de Lles o la Serra del Cadí - Moixeró, reforçant així la integració de la protecció ambiental amb la planificació territorial.

Amenaces

Com a principals amenaces s'identifiquen l'actual estructura de la xarxa de transport de la comarca, que resulta contrària als objectius de mobilitat sostenible plantejats en el Pla Sectorial d'Infraestructures de Transport; la baixa inversió i la limitada voluntat supracomarcal per assolir determinats objectius establerts en els plans territorials; així com l'obsolescència normativa d'alguns instruments de planejament, que no disposen de plans de revisió a l'horitzó proper, tot i la caducitat prevista l'any 2026 del Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran i del Pla Sectorial d'Infraestructures del Transport

Oportunitats

Les oportunitats del planejament territorial de la Cerdanya es vinculen a la possibilitat de renovació i adaptació dels plans territorials a la situació actual, ja que, com s'ha comentat prèviament, el Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran i el Pla Sectorial d'Infraestructures del Transport tenen un horitzó temporal que caduca el 2026. D'aquesta manera, es podrien definir noves actuacions, com la millora de l'eix viari de l'E-9, la construcció de la terminal d'autobusos de Puigcerdà i l'optimització del servei ferroviari; a més, es permetrà analitzar el grau de compliment i plantejar una actualització dels continguts del pla territorial parcial.

5.1.4 Paisaje

En la Taula 5.5 se presenta el anàlisi DAFO para la temàtica del paisaje perteneciente al territorio de la Cerdanya.

Taula 5.5. DAFO del paisaje

	FACTORS ENDÒGENS	FACTORS EXÒGENS
ASPECTES NEGATIUS	<p>DEBILITATS</p> <p>Paisatge urbà: Pèrdua del patrimoni arquitectònic, banalització de l'arquitectura tradicional</p> <p>Paisatge natural: Pèrdua del mosaic agroforestal (plana i pastures muntanyenques). Degradació ecològica d'espais de muntanya.</p> <p>Rendibilitat agrícola: conseqüències sobre el paisatge d'aquest tipus (expansió forestal i urbanització)</p> <p>Densitat d'infraestructures viàries a la plana</p>	<p>AMENACES</p> <p>Turistificació: transformació del paisatge urbà segons criteris comercials. Pressió urbanística i turística sobre espais agrícoles i de muntanya.</p> <p>Canvi climàtic: incendis forestals, desertificació, reducció del temps i de la densitat d'innivació i efectes de les pluges torrencials i riudes en el paisatge agrícola i el patrimoni.</p>
ASPECTES POSITIUS	<p>FORTALESES</p> <p>Diversitat de paisatges naturals</p> <p>Conservació d'espais naturals i fluvials (espais naturals protegits)</p> <p>Alta presència d'espais agrícoles de qualitat a la plana</p> <p>Preservació del paisatge urbà tradicional</p> <p>Organització de la societat civil com a motor de conservació del paisatge cultural i natural.</p>	<p>OPORTUNITATS</p> <p>Existència del Observatori del Paisatge de Catalunya</p> <p>Presència de figures de protecció natural com a elements de gestió del paisatge forestal i fluvial</p> <p>Base legal per a la conservació del paisatge agrícola</p> <p>Dinamisme econòmic vinculat al turisme com a motor de conservació del paisatge urbà tradicional</p>

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

El paisatge urbà s'ha vist afectat amb la pèrdua de patrimoni arquitectònic, vinculada a processos de turistificació i transformació de la trama urbana, banalitzant l'arquitectura tradicional en aquelles noves edificacions. D'altra banda, el paisatge natural s'ha vist afectat de manera particular, on es visualitza la pèrdua del mosaic agroforestal a causa de la disminució de l'activitat agrària (planes i pastures muntanes subsumides per la creixent massa forestal), a més de la degradació ecològica dels espais de muntanya a causa de fenòmens antròpics com el turisme massiu.

Una altra debilitat del paisatge està associada a l'alta densitat d'infraestructures viàries a la plana, la qual cosa contribueix a la fragmentació del territori.

Fortaleses

Les fortaleses es vinculen a la diversitat de paisatges naturals i culturals que presenta el territori, juntament amb la protecció d'aquest a partir de diferents figures de conservació que garanteixen la preservació de la seva biodiversitat i del seu patrimoni cultural. Entre aquestes hi ha el Parc Natural del Cadí-Moixeró, la Reserva Nacional de Cerdanya-Alt Urgell; a més dels instruments de planificació com el Pla Director Urbanístic (PDU), que a través de la "Protecció ecològica paisatgística" i la "Protecció específica del paisatge", qualifica aquells territoris amb valor patrimonial paisatgístic, per establir una màxima protecció a aquells que es consideren més fràgils.

L'alta presència d'espais agrícoles de qualitat a la plana també es considera com un dels aspectes enfortits dins del territori. Al seu torn, la preservació del paisatge urbà tradicional en els diferents poblats que constitueixen la Cerdanya, són considerats com una altra de les seves fortaleses. Això ha permès que la societat civil es vinculi a partir de diferents organitzacions, com la Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural (DEPANA), Acció Natura, entre d'altres.

Amenaces

Una de les principals amenaces per al paisatge a la Cerdanya és el fenomen de turistificació, on la transformació del paisatge urbà i rural segons criteris comercials amenaça permanentment la sostenibilitat i la sostenibilitat patrimonial del territori, sobretot en els espais agrícoles i de muntanya. A més, el canvi climàtic també s'ha constituït com un dels factors primordials en la degradació dels espais naturals, que es tradueix en major risc d'incendis forestals, desertificació, reducció del temps i densitat d'innivació, pluges torrencials, riudes, entre d'altres; que afecten tant el paisatge natural, agrícola com el patrimoni cultural urbà.

Oportunitats

Les figures de protecció natural del paisatge es mostren també com a elements que resguarden tant el paisatge forestal com el fluvial. També l'existència de l'Observatori del Paisatge de Catalunya es presenta com una oportunitat per al treball al voltant d'aquest element constitutiu de la comarca. A més, el dinamisme econòmic vinculat al turisme també pot funcionar com a motor per impulsar la conservació del paisatge natural, urbà i cultural.

5.2 URBANISME I POLÍTIQUES URBANES

Per elaborar la matriu DAFO sobre l'urbanisme i polítiques urbanes a Cerdanya, s'ha creat una divisió a partir de les quatre temàtiques d'aquest apartat: habitatge, rehabilitació de barris, planejament urbanístic, i urbanitzacions. Aquesta divisió permet estructurar de manera ordenada les debilitats, fortaleeses, amenaces i oportunitats observades a la Taula 5.6è. El DAFO s'ha creat a partir de DAFOs específics de cadascuna d'aquestes quatre temàtiques, les quals seran presentades a continuació.

Taula 5.6. DAFO d'urbanisme i polítiques urbanes a Cerdanya

	Factores endògens	Factores exògens
Aspectes negatius	Debilitats	Amenaces
	<p><i>Habitatge.</i> L'assequibilitat, el creixement de residències d'ús no habitual, i l'absència d'habitatge social afecta el dret a l'habitatge.</p> <p><i>Rehabilitació de barris.</i> Els centres urbans i el seu patrimoni arquitectònic estan en deteriorament.</p> <p><i>Planejament urbanístic.</i> Està limitat per l'absència de tres municipis al POUPM com per la influència dels seus antecedents desenvolupats.</p> <p><i>Urbanitzacions.</i> Una elevada ocupació de sòl i un major consum de recursos naturals.</p>	<p><i>Habitatge.</i> La tendència a la mercantilització de l'habitatge augmenta el creixement d'habitatges secundaris, augmentant la població estacional.</p> <p><i>Rehabilitació de barris.</i> La concentració de població desfavorida pot redirigir la inversió fora del centre urbà.</p> <p><i>Planejament urbanístic.</i> Un canvi en la política que redueixi les restriccions en el planejament urbanístic pot afavorir un model urbanístic no alineat amb els objectius territorials.</p> <p><i>Urbanitzacions.</i> La seva ubicació incrementa la seva exposició a inundacions i incendis forestals i reforcen dinàmiques de segregació residencial.</p>
Aspectes positius	Fortaleeses	Oportunitats
	<p><i>Habitatge.</i> L'habitatge protegit és una línia estratègica del Pla l'Habitatge Comarcal de, es promou la masoveria urbana i existeixen cooperatives.</p> <p><i>Rehabilitació de barris.</i> Alt valor patrimonial arquitectònic que afavoreix la seva rehabilitació.</p> <p><i>Planejament urbanístic.</i> Instruments comarcals faciliten l'ordenació i la coordinació del territori.</p> <p><i>Urbanitzacions.</i> El planejament urbanístic municipal disposa d'instruments normatius per regular la densitat residencial i frenar l'expansió de les urbanitzacions.</p>	<p><i>Habitatge.</i> L'augment de la població permanent a causa de la descentralització i dispersió metropolitana.</p> <p><i>Rehabilitació de barris.</i> Adoptar programes de rehabilitació de Llei de Barris per millorar els centres urbans i recuperar el patrimoni.</p> <p><i>Planejament urbanístic.</i> L'actualització del Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran.</p> <p><i>Urbanitzacions.</i> La densificació, el desenvolupament compacte, la millora de serveis urbans i l'atractiu d'entorns d'alt valor natural poden atreure població estable i augmentar-ne la funcionalitat territorial.</p>

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

Habitatge. L'assequibilitat del lloguer constitueix una debilitat de la comarca, atès que s'han assolit màxims històrics en el preu mensual de l'habitatge (689,89 €). A més, hi ha un gran parc d'habitatges d'ús no habitual que inclou habitatges secundaris (que componen un 63,26 % el 2021) i 105 habitatges buits i habitatges ocupats sense títol habilitant, cosa que vulnera el dret a l'habitatge i exerceix una pressió sobre els preus d'habitatge habitual. D'altra banda, s'estima que el 2024 només 282 habitatges mantenen la qualificació de protecció oficial (vegeu 4.2.5), un volum insuficient per atendre les necessitats de la població.

Rehabilitació de barris. Els centres urbans i els seus edificis residencials i el seu patrimoni arquitectònic històric es troben en condicions de deteriorament, on gran part de la població migrada resideix en condicions d'infrahabitatment.

Planejament urbanístic. El POUPM de la Cerdanya aprovat el 2010 amb l'absència de Bellver de Cerdanya (POUM 2020), Llivia (POUM 2022) i Puigcerdà (POUM 2006), estableix com una debilitat de la comarca. Això comportarà una fragmentació administrativa en l'ordenació i planificació del territori i de la coordinació entre administracions. A més, hi ha la influència de models urbanístics desenvolupats del passat, que van afavorir creixements urbans desordenats i d'habitatges no principals.

Urbanitzacions. Les urbanitzacions es caracteritzen per una ocupació extensiva del sòl a causa del seu teixit (68% de zones urbanes laxes i habitatges aïllats). A més, inclouen infraestructures d'alt consum de recursos, com camps de golf i equipaments associats, que requereixen grans quantitats d'aigua i energia, i la utilitat de les quals està limitada a un segment reduït de la població.

Fortaleeses

Habitatge. El Pla d'Habitatge Comarcal estableix com a línia estratègica augmentar el parc d'habitatge protegit. La Taula d'Habitatge de l'Alt Pirineu i Aran, com a òrgan públicoprivat, actua per millorar l'accés a l'habitatge en sis comarques mitjançant l'impuls d'habitatge públic i la mobilització d'habitatges buits a través de la masoveria urbana.

Rehabilitació de barris. A les ciutats de Cerdanya hi ha un alt valor patrimonial i identitari que pot ser un atractiu per a la seva rehabilitació i un element d'arrelament per als residents.

Planejament urbanístic. L'existència d'instruments comarcals a Cerdanya que ja estan consolidats, com POUPM de Cerdanya i el PDU de Cerdanya, faciliten l'ordenació del territori, així com la seva coordinació entre les administracions. Això comporta poder aplicar i definir directrius urbanístiques comunes a tota la comarca sobre la classificació dels sòls, dels seus usos i la seva gestió.

Urbanitzacions. El planejament urbanístic municipal disposa d'instruments normatius (POUPM) que permeten regular la densitat residencial i limitar l'expansió de noves urbanitzacions.

Amenaces

Habitatge. La tendència a la mercantilització de l'habitatge, impulsada pel seu atractiu turístic i rendibilitat com a actiu immobiliari, pot suposar un augment de segones residències, i habitatges destinats al lloguer turístic. Com a conseqüència, aquesta dinàmica podria reduir l'oferta d'habitatge per a residents permanents i pot contribuir a un creixement sostingut dels preus de compra i lloguer.

Rehabilitació de barris. La concentració de població desfavorida, pot redirigir els recursos privats a àrees fora dels nuclis urbans, expandint encara més el sòl urbanitzat de la comarca, i produir un deteriorament continuat dels centres de les ciutats.

Planejament urbanístic. Els canvis dels agents responsables en les administracions públiques, poden derivar en una relaxació de les restriccions normatives i afavorir un model urbanístic no alineat amb els objectius territorials. Aquesta situació pot comportar en un desenvolupament territorial contrari al que busca el planejament urbanístic,

que és una gestió dels sòls i els assentaments, basats en models mixtos, denses i/o compacta, orientades a millorar l'accessibilitat, l'eficiència i la mobilitat en el territori.

Urbanitzacions. La localització de moltes urbanitzacions incrementa la seva exposició a riscos naturals com inundacions i incendis forestals, alhora que reforça dinàmiques de segregació residencial. Aquestes condicions augmenten la vulnerabilitat territorial i social, que es preveu s' intensifiqui amb els efectes del canvi climàtic, augmentant la freqüència i severitat dels fenòmens extrems.

Oportunitats

Habitatge. Les dinàmiques de descentralització i dispersió metropolitana (un procés ja observat a Catalunya entre els anys 1975-1996) pot afavorir un augment de la població permanent a Cerdanya que podria contribuir a una demanda d'habitatge habitual. Aquesta dispersió pot ser degut a un impuls de polítiques orientades a facilitar i atreure el teletreball o també per un canvi de preferències residencials de la població cap a territoris de muntanya.

Rehabilitació de barris. La possibilitat de crear projectes per participar en el Pla de Barris de Catalunya, podria donar una injecció de recursos important, construint projectes adequats a la comarca que podrien en valor els centres urbans de Cerdanya i les seves edificacions, generant un canvi significatiu a la qualitat de vida dels habitants i els seus visitants.

Planejament urbanístic. El Pla Territorial de l' Alt Pirineu i Aran, aprovat el 2006, representa una oportunitat per a la Cerdanya en proporcionar un marc de gestió territorial a nivell de vegueria, que ajudi a orientar l' ordenació del sòl, el creixement urbà i la protecció dels espais oberts.

Urbanitzacions. La reorientació de les urbanitzacions cap a processos de densificació, desenvolupament compacte i millora dels serveis urbans, juntament amb l' atractiu d' entorns d' alt valor natural, pot contribuir a atraure població estable i a incrementar la seva funcionalitat territorial.

5.2.1 Habitatge

Per elaborar la matriu DAFO sobre l'habitatge, s'han tingut en compte l'assequibilitat, règim de tinença, i polítiques públiques.

Taula 5.7. DAFO específic d'habitatge

	Factores endògens	Factores exògens
Aspectes negatius	Debilitats	Amenaces
	Predomini d'habitatges de segona residència. Els habitatges en propietat és la tinença que predomina, mentre que hi ha una absència d'habitatge social i cooperatives. L'assequibilitat afecta el dret a l'habitatge i situacions d'infrahabitament.	La tendència a la mercantilització de l' habitatge augmenta el creixement d' habitatges per a ús no habitual. Un canvi en la política que redueixi els ajuts per al pagament del lloguer.
	Fortaleses	Oportunitats

Aspectes positius	Els ajuts per al pagament del lloguer com a eina que faciliten l' assequibilitat	L'augment de la població permanent a causa de la descentralització i dispersió metropolitana.
	S'impulsen noves formes de tinença com la masoveria urbana i cooperatives d'habitatges en cessió d'ús (Consell Comarcal, & mOntanyes, 2023), (Taula d'habitatge de l'Alt Pirineu i Aran, et al., 2024).	La UE dóna suport a entitats que promouen el model d' habitatge cooperatiu a Catalunya.
	S'està investigant el patrimoni públic (Consell Comarcal, & gOntanyes, 2023) i la Taula d'Habitatge de l'Alt Pirineu i Aran actua per millorar l'accés a l'habitatge.	El Pla territorial Sectorial de l'Habitatge demana que el percentatge de l'habitatge social augmenta un 9% a Catalunya per al 2044.

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

L'assequibilitat del lloguer constitueix una debilitat de la comarca, atès que s'han assolit màxims històrics en el preu mensual de l'habitatge (689,89 €). Tot i que no es disposa de dades al respecte, la problemàtica de l'assequibilitat podria estar contribuint a l'increment de situacions d'infrahabitament en què es troben molts treballadors de la comarca.

A més, hi ha un gran parc d'habitatges d'ús no habitual que inclou habitatges secundaris (que comporten un 63,26 % el 2021) i habitatges buits, cosa que vulnera el dret a l'habitatge i exerceix una pressió sobre els preus d'habitatge habitual. D'altra banda, s'estima que el 2024 només 282 habitatges mantenen la qualificació de protecció oficial (vegeu 4.2.5), un volum insuficient per atendre les necessitats de la població. Així mateix, les cooperatives d' habitatge són escasses, tot i que no es disposa d' informació precisa sobre el seu nombre.

Fortaleses

El lloguer és el règim de tinença que facilita un accés més assequible a l'habitatge i els ajuts per al pagament del lloguer ja vigents a Cerdanya són una eina que contribueixen a millorar l'assequibilitat per a diferents perfils de la població. Així mateix, la Taula d' Habitatge de l' Alt Pirineu i Aran, com a òrgan publicoprivat, actua per millorar l' accés a l' habitatge en sis comarques mitjançant l' impuls d' habitatge públic i la mobilització d' habitatges buits a través de la masoveria urbana.

Amenaces

La tendència a la mercantilització de l' habitatge, impulsada pel seu atractiu turístic i rendibilitat com a actiu immobiliari, pot suposar un augment de segones residències, i habitatges destinats al lloguer turístic. Com a conseqüència, aquesta dinàmica podria reduir l' oferta d' habitatge per a residents permanents i pot contribuir a un creixement sostingut dels preus de compra i lloguer.

A més, un possible canvi en les polítiques públiques que redueixi els ajuts per al pagament del lloguer constituirà una amenaça addicional. Aquesta situació obligaria part de la població a realitzar un esforç econòmic elevat o a trobar un altre habitatge, la qual cosa podria derivar en un augment de les desigualtats socials.

Oportunitats

Les dinàmiques de descentralització i dispersió metropolitana (un procés ja observat a Catalunya entre els anys 1975-1996) pot afavorir un augment de la població permanent a Cerdanya que podria contribuir a una demanda d'habitatge habitual. Aquesta dispersió pot ser degut a un impuls de polítiques orientades a facilitar i atreure el teletreball o també per un canvi de preferències residencials de la població cap a territoris de muntanya.

El model d' habitatge cooperatiu a Cerdanya es veu afectat actualment per la manca de voluntat política i per les dificultats a fer que el model sigui assequible. Si la Unió Europea donés suport a entitats que promouen el model d' habitatge cooperatiu a Catalunya, això podria ajudar a combatre els dos desafiaments abans esmentats.

Una altra oportunitat és el Pla territorial Sectorial de l'Habitatge, ja que posa com a objectiu augmentar el percentatge de l'habitatge social a un 9 % del total d'habitatges a Catalunya el 2044; això implica un 10,3% a Puigcerdà, ja que és una àrea amb demanda forta i acreditada.

5.2.2 Rehabilitació de barris

Per elaborar la matriu DAFO sobre la rehabilitació de barris s'ha tingut en compte la situació actual que viuen les urbanitzacions de Cerdanya, les eines públiques que s'utilitzen per rescatar fons d'aquesta matèria, i les dinàmiques actuals de la indústria immobiliària a la comarca.

Taula 5.8. DAFO específic de rehabilitació de barris

	Factores endògens	Factores exògens
Asopectes negatius	Debilitats	Amenaces
	Centres urbans i patrimoni en deteriorament. Població desfavorida que està en situació d' infrahabitament. La falta d'incentius fiscals per a la rehabilitació i l'elevat cost pot accelerar el deteriorament del centre urbà.	La concentració de població desfavorida pot dirigir la inversió fora del centre urbà i per conseqüència accelerar la degradació de l' entorn urbà. El cost de la mà d' obra i de materials elevats pot allargar el temps de rehabilitació o impedir la intervenció.
Aspectes positius	Fortaleses	Oportunitats
	L' alt valor patrimonial arquitectònic en els centres urbans augmenta l' atractiu i afavoreix la seva rehabilitació. La creació d'un fons comú per poder impulsar línies d'ajuts a les millores d'eficiència energètica (Consell Comarcal, > 2023). El trasllat d'ajuts per a la rehabilitació a Serveis Territorials per crear una línia d'ajuts adaptats a la comarca (Consell Comarcal, > 2023).	Adaptar programes de rehabilitació com a propostes de la Llei de Barris per millorar els centres urbans. La rehabilitació urbana i l'eficiència energètica compten amb ajudes o subvencions econòmiques a nivell estatal i europeu. Accés a programes de finançament Europeu per a la rehabilitació com Next Generation.

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

Un dels grans problemes que hi ha a les àrees urbanes de Cerdanya és l' evident deteriorament en què es troben les infraestructures dels seus centres històrics. Les edificacions destinades a residència o comerç local en el centre d' aquestes urbanitzacions han patit un notable deteriorament en les seves façanes. Moltes vegades l' abandonament d' aquestes edificacions és per la manca d' incentius fiscals que no promouen la rehabilitació d' aquestes. Deixant a la

voluntat exclusiva dels propietaris de mantenir o rescatar aquests immobles. Això repercuteix directament en la població desfavorida, en molts casos migrant, que moltes vegades es troben en situació d'infrahabitament.

Fortaleses

Dins de les àrees urbanes de la Cerdanya hi ha un alt valor patrimonial arquitectònic que reflecteixen els diferents moments històrics en què s' han desenvolupat els assentaments a la comarca. Aquest tipus d' infraestructura atorga alt valor històric a zones urbanes de Cerdanya que poden servir per a focus d' inversió de rescat patrimonial. Existeix també la creació d' un fons comú per poder impulsar línies d' ajuts a les millores d' eficiència energètica en aquests habitatges en deteriorament. També es proposa traslladar la rehabilitació a Serveis Territorials per crear una línia d'ajuts adaptats a la comarca (Consell Comarcal, > 2023).

Amenaces

La concentració de població desfavorida pot redirigir la inversió immobiliària a àrees fora dels nuclis històrics per tal d' aixecar noves estructures que suplen la demanda d' habitatges, urbanitzant més sòl de l' actual. Una altra variable és la possibilitat que la indústria immobiliària es faci amb la propietat d'aquests immobles i deliberadament no els rehabiliti a causa dels grans costos econòmics i de temps que pot significar el rescat d'aquests immobles.

Oportunitats

Les possibilitats més atractives per poder rehabilitar els espais urbans, són a través de fons i concursos públics que estan destinats especialment per a aquesta temàtica. Entre ells destaquem la Llei de Barris, que actua a través del Pla de Barris, aquests fons s'atorguen des de la Generalitat de Catalunya, entre els projectes que financen hi ha els que intervenen espais públics deteriorats o habitatges en estat de precarietat, que han d'estar situades en àrees urbanes d'escassos recursos. Per a la rehabilitació urbana també hi ha programes d'eficiència energètica amb subvencions econòmiques a nivell estatal i europeu com Next Generation, que poden aportar millores a nivell de les condicions d'habitabilitat dels edificis.

5.2.3 Planejament urbanístic

Per elaborar la matriu DAFO sobre el planejament urbanístic s' ha tingut en compte les normatives i instruments actuals, des de l' escala municipal a escala autonòmica, sobre l' ordenació i gestió sobre el territori de la Cerdanya.

Taula 5.9. DAFO específic de planejament urbanístic

	Factores endògens	Factores exògens
Asopectes negatius	Debilitats	Amenaces
	Fragmentació del planejament urbanístic supramunicipal vigent (POUPM aprovat el 2010) derivat per l'absència de Puigcerdà, Bellver de Cerdanya i Llivia amb POUM propis. Dificultat de coordinació intermunicipal per una fragmentació administrativa. La influència de models desarrollistes que han heretat i han afavorit creixements urbans i una elevada presència de segones residències.	Augment de la intensitat dels efectes del canvi climàtic (inundacions, incendis forestals, riscos geològics), amb impactes superiors als previstos pel planejament vigent. La manca de coordinació comarcal cap a administracions amb més jerarquia pot comportar un planejament desordenat. Canvis en les orientacions polítiques que puguin derivar a reduir les restriccions en el planejament urbanístic que pugui causar una construcció desmesurada de segones residències.

Aspectes positius	Fortaleses	Oportunitats
	L'existència de planejament urbanístic i instruments comarcals que faciliten i promouen l'ordenació coordinada del territori.	L'actualització del Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran (PTAPiA) permeti adaptar l'ordenació del sòl a les demandes actuals.
	Possibilitat de requalificar sòls urbanitzables no desenvolupats en els instruments comarcals (POUPM).	
	Directrius de reducció de sòls urbanitzables per protegir el territori.	
	Mobilitzar els sòls classificats com a equipaments comunitaris que no estiguin en ús per a allotjament dotacional.	

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

El planejament urbanístic a la Cerdanya té una certa limitació de coordinació intermunicipal, a causa de l'absència d'un instrument de planejament comú que integri tots els municipis de la comarca, ja que Bellver de Cerdanya (POUM 2020), Llivia (POUM 2022) i Puigcerdà (POUM 2006) disposen de planejament propi i no estan incorporats al POUPM de la Cerdanya. Aquesta situació pot generar una fragmentació administrativa i dificulta l'ordenació territorial supramunicipal. Així mateix, se suma la influència de models urbanístics desafortunats del passat, que van afavorir creixements urbans desordenats i d'habitatges no principals.

Fortaleses

La Cerdanya disposa d'un marc consolidat d'instruments de planejament comarcal, com el POUPM de la Cerdanya (2010) i el PDU de la Cerdanya (2008), que faciliten una ordenació territorial coordinada i la definició de directrius urbanístiques comunes. Aquests instruments permeten intervenir de forma efectiva sobre el model territorial mitjançant la reclassificació de sòls urbanitzables no desenvolupats, la reducció de sòls no sostenibles i la mobilització de sòls per a usos dotacionals, com demostra l'extinció de 345 hectàrees de sòls urbanitzables no sostenibles que va sorgir a partir de les directrius del PTAPiA, mecanisme que es pot integrar en POUPM.

Amenaces

El planejament urbanístic a la Cerdanya es veu afectat per canvis en les orientacions polítiques, que poden derivar en una relaxació de les restriccions normatives i afavorir un model urbanístic no alineat amb els objectius territorials. Es pot reflectir en amb augment d'habitatges no principals o creixements urbans sense limitacions, perquè aquest desenvolupament territorial no s'alinea amb el planejament urbanístic, que busca una gestió dels sòls i dels assentaments, basats en models mixtos, denses i/o compacta, orientades a millorar l'accessibilitat, l'eficiència i la mobilitat en el territori.

Així mateix, la manca d'una coordinació comarcal amb les administracions de rang superior i la manca d'incorporació dels nivells actuals dels efectes del canvi climàtic, com l'augment de riscos d'inundació i incendis, pugui portar a comprometre la resiliència el territori i el model urbanístic.

Oportunitats

El Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran, aprovat el 2006, representa una oportunitat per a la Cerdanya en proporcionar un marc de gestió territorial a nivell de vegueria, que ajudi a orientar l'ordenació del sòl, el creixement urbà i la protecció dels espais oberts. L'actualització del pla a través d'integrar el planejament urbanístic i les demandes i necessitats actuals del territori pot ajudar a reforçar la coordinació entre administracions. També facilitar per incorporar criteris com mecanismes relacionats amb contenció urbana, canvi climàtic, etcètera, en la revisió i actualització del POUPM de la Cerdanya.

5.2.4 Urbanitzacions

La matriu DAFO de les urbanitzacions analitza les seves principals debilitats, fortaleses, amenaces i oportunitats en relació amb el model territorial i urbà de Cerdanya.

Taula 5.10. DAFO específic d'urbanitzacions

	Factors endògens	Factors exògens
Asopectes negatius	<p>Debilitats</p> <p>Una elevada ocupació de sòl i un major consum de recursos naturals.</p> <p>Dèficit d'equipaments, comerços i serveis en àrees de baixa densitat, la qual cosa limita la seva funcionalitat com a espais de residència permanent.</p> <p>Elevada segregació residencial, especialment en els municipis amb major nivell de renda de la comarca.</p>	<p>Amenaces</p> <p>Increment dels riscos naturals derivats del canvi climàtic, amb capacitat de generar danys significatius en urbanitzacions que pot reforçar la segregació residencial.</p> <p>L'escassetat d'equipaments i serveis de proximitat pot afavorir la implantació de grans centres comercials en àrees interurbanes, debilitant el comerç local.</p> <p>Concentració de capital i inversió externa en els municipis amb major renda, aprofundint les desigualtats territorials i socials.</p>
Aspectes positius	<p>Fortaleses</p> <p>Capacitat del planejament urbanístic municipal per establir densitats màximes d'habitatge.</p> <p>Existència d'un alt potencial per al desenvolupament d'equipaments i serveis en els diferents centres urbans de la comarca.</p> <p>Presència de majors restriccions al sòl urbanitzable, la qual cosa limita la proliferació de nous desenvolupaments immobiliaris i contribueix a frenar l'augment de la segregació residencial.</p>	<p>Oportunitats</p> <p>Potencial per al desenvolupament d'un model compacte i la densificació d'àrees urbanes existents.</p> <p>Creixent interès residencial per entorns d'alt valor natural, que pot afavorir l'atracció de població permanent.</p> <p>Desenvolupament de serveis i comerços en àrees centrals, inclosos projectes impulsats per grans inversors, juntament amb la rehabilitació dels teixits urbans existents.</p>

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

Les urbanitzacions de baixa densitat ocupen una part significativa de Cerdanya: de les 560,2 ha de teixit urbà residencial i d'ús mixt, el 37 % correspon a zones urbanes laxes i el 31 % a habitatges aïllats. Aquest model reflecteix un procés d'expansió urbana, amb un elevat consum de sòl i recursos naturals, especialment aigua, agreujat per infraestructures com els camps de golf en un context de creixent estrès climàtic (Ecologistes en Acció, 2024). Així mateix, la localització de moltes urbanitzacions en zones inundables o properes a àrees forestals incrementa la seva exposició a riscos naturals. Des d'una perspectiva funcional i territorial, aquestes àrees presenten dèficits d'equipaments, comerç i serveis, la qual cosa limita la seva consolidació com a residència permanent, reforça l'ocupació estacional i la dependència del vehicle privat. Finalment, aquesta estructura urbana contribueix a una elevada segregació socioespacial per nivell de renda, amb municipis com Das, Bolvir i Fontanals de Cerdanya registrant índexs de Gini superiors a 36, molt per sobre de la mitjana catalana.

Fortaleses

En un context marcat per l'expansió urbana i el desenvolupament dispers de segones residències, la capacitat dels instruments municipals de planificació, com el POUPM, per establir densitats residencials i edificabilitat màximes, constitueix una fortalesa rellevant. Així mateix, l'escassetat actual d'equipaments, activitats comercials i serveis, tant en urbanitzacions de baixa densitat com en alguns centres urbans, pot interpretar-se com una fortalesa latent, en oferir un marge significatiu per al seu desenvolupament estratègic i la revitalització de nodes urbans existents. Finalment, les estrictes restriccions al sòl urbanitzable constitueixen una fortalesa estructural clau, ja que limiten nous desenvolupaments immobiliaris, redueixen la pressió sobre el sòl no urbanitzat i afavoreixen models urbans més compactes i socialment equilibrats.

Amenaces

El canvi climàtic constitueix una amenaça per al territori de Cerdanya, especialment per a les seves urbanitzacions. Aquesta vulnerabilitat és particularment crítica en desenvolupaments situats en zones inundables o properes a àrees forestals, amb major risc d'inundacions i incendis. La intensificació d'aquests riscos també té impactes socials atès que llars amb majors recursos tenen una major capacitat d'adaptació enfront de grups amb menys recursos (Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic, s.f.; Kaźmierczak, 2018). Així mateix, l'escassetat d'equipaments i serveis en àrees de baixa densitat pot afavorir la implantació de grans centres comercials en espais interurbans, debilitant el comerç local i reforçant patrons de mobilitat dependents del vehicle privat. Finalment, la concentració creixent de capital i inversió externa en els municipis de major renda pot aprofundir les desigualtats territorials i socials, reforçant dinàmiques d'exclusió residencial (Aledo, 2016).

Oportunitats

L'estructura territorial de Cerdanya ofereix oportunitats per consolidar un model urbà més compacte, basat en la densificació i el reforç funcional dels assentaments existents. Prioritzar el creixement intern enfront de l'expansió permet millorar l'eficiència de l'ús del sòl, reduir la pressió sobre els espais naturals i agrícoles i reforçar la viabilitat dels serveis públics. Així mateix, l'interès residencial en entorns d'alt valor natural i paisatgístic pot afavorir l'atracció de població permanent, contribuint a reduir el declivi demogràfic i l'estacionalitat, afavorint un ús més continu dels serveis i equipaments locals. Finalment, el desenvolupament de serveis i activitats econòmiques en les àrees urbanes centrals, quan s'integra en estratègies de rehabilitació i regeneració, representa una oportunitat clau per revitalitzar els centres urbans.

5.3 SISTEMA DE MOBILITAT

Per a l'elaboració del DAFO sobre sistema de mobilitat s'han considerat quatre eixos temàtics: mobilitat privada; mobilitat pública ferroviària, mobilitat pública en bus; i mobilitat activa. A continuació, es presenta el DAFO general:

Taula 5.11. DAFO general sistema de mobilitat

DAFO GENERAL		
	FACTORS ENDÒGENS	FACTORS EXÒGENS
ASPECTES NEGATIUS	<p>Debilitats:</p> <p>Mobilitat privada: Predomini del vehicle privat davant l'ús del transport públic i models cooperatius.</p> <p>Mobilitat pública tren: Limitacions estructurals i operatives de la R3.</p> <p>Mobilitat pública bus: El servei presenta una cobertura limitada, baixa freqüència i informació inconnexa.</p> <p>Mobilitat Activa: No existeixen rutes de connexió per als vianants i ciclistes per a la mobilitat quotidiana.</p>	<p>Amenaces:</p> <p>Mobilitat privada: El creixement puntual de desplaçaments estacionals (turisme i segona residència) agreuja la congestió actual que hi ha en temporades altes.</p> <p>Mobilitat pública tren: Baixa inversió i prioritat de l'administració en el sistema ferroviari.</p> <p>Mobilitat pública bus: El sistema concessional de transport interurbà en bus és molt rígid i antic.</p> <p>Mobilitat activa: Possibles impactes en l'ecosistema per la massificació del turisme i activitats en espais oberts.</p>
ASPECTES POSITIUS	<p>Fortaleses:</p> <p>Mobilitat privada: Connexió fluida amb Àrea Metropolitana de Barcelona i resta de capitals catalanes.</p> <p>Mobilitat pública tren: Existència d'infraestructura ferroviària en un territori de muntanya i amb connexió transfronterera.</p> <p>Mobilitat pública bus: Existència de serveis estables i intermodals que permeten la connectivitat dins i fora de la comarca.</p> <p>Mobilitat activa: Infraestructura i rutes variades de senderisme i ciclisme, pensades per a diferents perfils d'usuaris.</p>	<p>Oportunitats:</p> <p>Mobilitat privada: Nous models d'innovació social i la millora de l'eix principal per part de França.</p> <p>Mobilitat pública tren: Transferència de gestió i proposta tècnica de millora d'infraestructura de la R3.</p> <p>Mobilitat pública bus: Venciment de l'actual règim de concessions de busos i oportunitat de redisseny de la xarxa de transport interurbà en bus a Catalunya.</p> <p>Mobilitat activa: Context institucional (Llei de Mobilitat Sostenible) i promoció internacional per a l'impuls de la mobilitat activa.</p>

Font: Elaboració pròpia

5.3.1 Mobilitat privada

Debilitats

A causa del turisme de neu i el de cap de setmana, les carreteres de la comarca solen saturar-se de cotxes especialment els diumenges. Normalment això succeeix en direcció a l'àrea metropolitana de Barcelona, ja que gran part del turisme que rep la Cerdanya prové d'aquesta demarcació. Això s'ajunta al fet que a la comarca pràcticament tots els desplaçaments es realitzen en transport privat i que els accessos tant per sortir com per entrar, són condicionats per la configuració territorial de muntanya. És per això que en determinats moments de la setmana i de l'any, les vies de comunicació tendeixin a congestionar-se afectant la mobilitat de la comarca.

Fortaleses

La Cerdanya compta amb una xarxa de carreteres en bon estat que aporten una gran fluïdesa al territori i faciliten l'accés a destinacions de gran importància com Barcelona, Lleida a través de la Seu d'Urgell, Girona pel Ripollès i França mitjançant carreteres de tipologia nacional. Aquesta fortalesa s'explica també gràcies a la disposició del relleu de la Cerdanya ja que aquest territori està travessat per una vall (la Plana) que accelera i facilita la mobilitat interna pel seu caràcter recte i pla.

Amenaces

Atès que el territori depèn en la seva gairebé totalitat de l'ús del vehicle privat, un encariment de l'energia fòssil podria posar en risc l'actual model de transport, generant desafiaments socioeconòmics i energètics. Una altra amenaça es relaciona amb la intensificació dels fluxos de mobilitat externa durant les temporades altes que pot generar congestió a la xarxa viària. Finalment, la infraestructura viària transfronterera a la part francesa del departament dels Pirineus Orientals és deficient per suportar altes congestions de trànsit entre els dos països.

Oportunitats

D'una banda, es planteja l'adequació i millora d'eixos viaris estratègics, com l'E09 en el seu tram del Pirineu francès i la carretera C-16, l'ampliació de la qual a doble carril permetria reduir temps de desplaçament i millorar la fluïdesa de les connexions externes. A més, la millora de la infraestructura de l'eix E09 podria generar una nova ruta de transport i comunicació de Barcelona cap a París paral·lela a la ruta de Perpinyà. D'altra banda, si s'aposta per impulsar fórmules innovadores de mobilitat basades en l'ús compartit i cooperatiu del transport, es podrien fomentar models de gestió col·lectiva que contribueixin a una mobilitat més eficient, flexible i adaptada a les necessitats socials del territori.

5.3.2 Mobilitat pública ferroviària

Debilitats

La presència d'un traçat de via única a la línia R3 suposa una restricció estructural que redueix la capacitat, condiona la freqüència del servei i augmenta la vulnerabilitat davant d'incidències, compromentent la seva fiabilitat operativa. De manera paral·lela, la persistència d'incidències tècniques i avaries, associades a deficiències en la gestió i el manteniment del servei per part de Rodalies, incideix negativament en la qualitat percebuda i en la confiança dels usuaris. En aquest context, el ferrocarril presenta una baixa competitivitat enfront del transport privat, aquesta dinàmica es tradueix en una escassa utilització del transport ferroviari, tant en els desplaçaments intracomarcals com en les connexions supracomarcals, debilitant la seva funció integradora. Com a limitació addicional, el territori es veu condicionat per la manca d'interoperabilitat entre les xarxes ferroviàries espanyola i francesa, derivada de la diferència d'ample de via.

Fortaleses

L'existència d'una infraestructura ferroviària operativa en una comarca d'elevada complexitat orogràfica, amb quatre estacions en funcionament, constitueix un element clau per a la connexió territorial i la provisió d'un servei públic de mobilitat. De la mateixa manera, la bona connexió ferroviària amb la capital catalana impulsa la mobilitat transcomarcal, mentre que l'estabilitat i l'assequibilitat del preu del bitllet al llarg de tot l'any afavoreixen l'accessibilitat social al transport ferroviari, sent un mode de transport equitatiu i inclusiu. Finalment, la presència d'intermodalitat amb França a la Tor de Querol contribueix a reforçar el caràcter transfronterer del territori i a intensificar les relacions funcionals amb el país gal.

Amenaces

Des d'una perspectiva institucional, la baixa inversió i l'escassa prioritat atorgada al ferrocarril per part de les administracions públiques limiten les possibilitats de modernització de la infraestructura i de millora del servei. Això se suma a la prolongació de les obres en la línia R3, que genera impactes negatius en l'experiència de l'usuari en incrementar els temps de viatge i dificultar el trajecte, podent derivar en una pèrdua de demanda i en un transvasament modal cap al transport privat. Aquesta situació es manifesta també en l'àmbit transfronterer amb el possible tancament del Tren Groc a la banda francesa, una infraestructura històrica de connexió entre la Cerdanya i la vall del Conflent, posant en risc la continuïtat dels fluxos territorials.

Oportunitats

La transferència de la gestió de Rodalies a la Generalitat de Catalunya obre la possibilitat d'una planificació més propera i ajustada a les necessitats específiques del territori. Des d'una altra perspectiva, l'any 2023 un comitè tècnic, va elaborar una proposta de millora de la R3, que inclou una optimització específica al territori de la Cerdanya. En aquest context, s'està executant una duplicació de la via a la línia R3 en el tram entre Sant Andreu i la Garriga, que, encara que no tingui una incidència directa en l'àmbit de la comarca, pot suposar un increment de la fluïdesa i la fiabilitat del servei en el conjunt de la línia. En l'àmbit francès, s'identifiquen igualment oportunitats de millora en la infraestructura i en la connectivitat transfronterera que permetrien reforçar les relacions.

Taula 5.12. DAFO mobilitat pública ferroviària

MOBILITAT PÚBLICA FERROVIÀRIA		
	FACTORS ENDÒGENS	FACTORS EXÒGENS
ASPECTES NEGATIUS	<p>Debilitats:</p> <p>Poca competitivitat davant el transport privat: en territoris dispersos, l'automòbil ofereix més accessibilitat que la mobilitat ferroviària.</p> <p>Via única de la línia R3.</p> <p>Baixa utilització del transport ferroviari dins i fora de la Cerdanya.</p> <p>Poca fiabilitat de RENFE (avaries).</p> <p>Dificultat en la intermodalitat entre trens francesos i espanyols a causa de la diferent amplada de via.</p>	<p>Amenaces:</p> <p>Baixa inversió i escassa prioritat de l'administració en el sistema ferroviari.</p> <p>Prolongació de les obres de la R3, que afecta negativament l'experiència de l'usuari i la demanda.</p> <p>Possible tancament del Tren Groc, que connecta amb la vall del Conflent (Occitània francesa).</p>
ASPECTES POSITIUS	<p>Fortaleses:</p> <p>Existència d'infraestructura ferroviària en una comarca de muntanya (quatre estacions).</p> <p>Bona connexió amb l'àrea metropolitana de Barcelona.</p> <p>Existència d'intermodalitat amb França en l'estació de la Tor de Querol.</p> <p>Un preu estable i assequible durant tot l'any.</p>	<p>Oportunitats:</p> <p>Transferència de la gestió de Rodalies de RENFE a la Generalitat de Catalunya.</p> <p>Actuals treballs de millora infraestructura de via a l'R3 (entre la Garriga i Sant Andreu), que permetrà més fluïdesa i incentivarà futurs projectes.</p> <p>Existència d'una proposta tècnica de millora de la infraestructura i els serveis de la R3.</p>

Font: Elaboració pròpia

5.3.3 Transport públic bus

Debilitats

Els serveis de bus no garanteixen la connexió amb la totalitat d'ajuntaments de la comarca, sent en alguns casos l'automòbil o el taxi les úniques alternatives disponibles. Així mateix, hi ha una distribució irregular dels horaris dels serveis de bus durant el dia. D'altra banda, els recorreguts del servei d'autobús no es correlacionen amb els fluxos de mobilitat interns. Addicionalment, la informació disponible en els serveis de transport públic és fragmentada i incompleta per als usuaris, la qual cosa dificulta un ús adequat del sistema.

Fortaleses

Existència de serveis concessionats d'autobús que permeten la mobilitat a l'interior de la Cerdanya i la connecten amb les comarques veïnes i les principals capitals catalanes. Aquests serveis compten amb bonificacions segons la freqüència d'ús i perfil d'usuaris. Addicionalment, hi ha un servei de transport escolar que garanteix la mobilitat estudiantil i un servei especialitzat de connexió a les estacions d'esquí de la comarca durant les temporades altes (bus blanc).

Amenaces

El sistema concessional que configura el transport públic en autobús a Catalunya és molt antic, amb contractes rígids que es remunten diverses dècades enrere. A això s'addicionarà, la Llei de Transport de Viatgers de 1987, que regula el sector, normativa que no contempla la possibilitat de comptar amb sistemes de tarifa integrada o transport a demanda, entre altres aspectes, la que la posiciona com una legislació obsoleta enfront dels canvis territorials, socials i tecnològics ocorreguts l'últim temps. Tot això, dificulta possibles reestructuracions als serveis de busos a la Comarca. Addicionalment, el relleu de muntanya juntament amb les nevades o gelades, poden afectar la regularitat i disponibilitat dels serveis de bus.

Oportunitats

En el context del terme dels antics contractes de concessions de bus que s'esdevindrà l'any 2028, la Generalitat s'ha posat com a termini presentar una nova xarxa de transport en bus interurbà per a Catalunya juntament amb una proposta de nova llei de transport de viatgers per carretera el desembre del 2026. Això permetrà redissenyar els serveis de transport de la Cerdanya, podent contemplar diferents nivells de serveis de busos.

D'altra banda, recentment es va publicar la Llei de Mobilitat Sostenible d'Espanya, que contempla dins dels seus instruments els "plans de mobilitat sostenible d'entitats locals" l'objectiu de les quals és implantar models de mobilitat i formes de desplaçament amb menor impacte ambiental, com el transport públic, els serveis de mobilitat compartida i col·laborativa, i la mobilitat activa.

Taula 5.13. DAFO mobilitat pública en bus

MOBILITAT PÚBLICA EN BUS		
	FACTORS ENDÒGENS	FACTORS EXÒGENS
ASPECTES NEGATIUS	<p>Debilitats:</p> <p>Les rutes no garanteixen la connexió amb la totalitat dels municipis de la comarca.</p> <p>Distribució irregular dels horaris dels serveis de bus durant el dia.</p> <p>Els recorreguts del servei d'autobús no es correlacionen amb els fluxos de mobilitat interns.</p> <p>La informació disponible en els serveis de transport públic és fragmentada i incompleta.</p>	<p>Amenaces:</p> <p>El sistema concessional de transport interurbà en bus és molt rígid i antic.</p> <p>Legislació del transport de passatgers és antiga davant els canvis territorials, socials i tecnològics ocorreguts l'últim temps</p> <p>El relleu de muntanya juntament amb les nevades o gelades, poden afectar la regularitat i disponibilitat dels serveis de bus, especialment en moments puntuals.</p>

ASPECTES POSITIVS	<p>Fortaleses:</p> <p>Horaris fixos entre setmana i caps de setmana.</p> <p>Intermodalitat en el transport públic entre bus i tren, amb la possibilitat de transportar bicicletes en els serveis d'autobús.</p> <p>Servei operat mitjançant concessió i subjecte a un règim regulat, que incorpora bonificacions segons la freqüència d'ús i el perfil dels usuaris.</p> <p>El transport escolar garanteix la mobilitat estudiantil a la comarca.</p> <p>Hi ha un servei especialitzat de connexió a les estacions d'esquí de la comarca durant les temporades altes</p> <p>Disposa de connexió bus a comarques veïnes, a tres capitals catalanes com també enllaços transfronterers.</p>	<p>Oportunitats:</p> <p>Terme del règim de concessions 2028, que vindrà acompanyat del disseny de la nova xarxa de transport per carretera a tot Catalunya.</p> <p>Disponibilitat de plataformes de busos de petició a demanda per enfortir la mobilitat en municipis de baixa densitat.</p> <p>La llei de mobilitat sostenible d'Espanya que entrega directrius i instruments de planificació moderns per al transport públic en bus.</p>
--------------------------	---	--

Font: Elaboració pròpia

5.3.4 Mobilitat activa

Debilitats

En l'àmbit de la mobilitat activa s'identifica la inexistència d'una xarxa contínua d'infraestructura ciclista i de vianants que connecti de manera funcional els diferents municipis, la qual cosa limita els desplaçaments intermunicipals no motoritzats. En paral·lel, els usos esportius intensius, particularment en senders, generen erosió i pressió sobre ecosistemes el que evidencia mancances en la gestió i ordenació d'aquestes pràctiques. Així mateix, la mobilitat activa quotidiana es concentra en àrees urbanes, i no és una alternativa per a desplaçaments diaris a escala intermunicipal.

Fortaleses

Hi ha una oferta diversa que s'adequa a diferents perfils d'usuaris: cicloturisme de ruta i gravel fins a MTB i senderisme. Aquesta oferta es recolza en una infraestructura ja existent de camins i senders, així com en l'experiència paisatgística, que constitueix un dels principals atractius del territori. La integració d'aquests recorreguts en grans rutes senyalitzades (GR) reforça la seva potencialitat i contribueix al posicionament del territori, alhora que impulsa el desenvolupament d'empreses locals vinculades al sector esportiu i turístic.

Amenaces

Entre els factors externs, el canvi climàtic constitueix una amenaça transversal, en la mesura que les infraestructures existents no sempre estan dissenyades per respondre a la variabilitat estacional creixent. Així mateix, la forta orientació turística de l'activitat esportiva presenta una marcada estacionalitat, la qual cosa dificulta l'estabilitat econòmica del sector i la continuïtat d'usos durant tot l'any. S'hi suma la competència del mercat ciclista amb territoris propers com Andorra, que disposa d'una oferta consolidada i altament especialitzada. Finalment, la possible massificació turística associada a l'atractiu paisatgístic i esportiu pot derivar en impactes negatius sobre l'ecosistema si no s'estableixen mecanismes de regulació.

Oportunitats

El 2025 s'ha aprovat la Llei de Mobilitat Sostenible d'Espanya la qual redefineix la mobilitat activa com a dret essencial, i prioritza, entre diferents àmbits, el transport en bicicleta. Així mateix, la celebració de grans esdeveniments ciclistes internacionals, com la Volta a Espanya o el Tour de França, ofereix una finestra de visibilitat i posicionament nacional i internacional. Paral·lelament, el creixement del mercat ciclista i senderista, juntament amb la promoció de les grans rutes (GR), reforça el potencial del sector. Tot això es pot veure recolzat per l'accés a fons europeus, com els programes INTERREG que es poden orientar a la millora de la mobilitat activa i la cooperació territorial transfronterera.

Taula 5.14. DAFO mobilitat activa

MOBILITAT ACTIVA		
	FACTORS ENDÒGENS	FACTORS EXÒGENS
ASPECTES NEGATIVS	<p>Debilitats:</p> <p>Inexistència d'infraestructura ciclista i de vianants de mobilitat quotidiana entre municipis.</p> <p>Erosió d'ecosistemes associat a l'activitat esportiva i de senders.</p> <p>Desplaçaments quotidians de modalitat activa limitades a les àrees urbanes dels municipis.</p>	<p>Amenaces:</p> <p>Canvi climàtic: infraestructures no preparades.</p> <p>Activitat esportiva turística amb tendència estacional.</p> <p>Competència del mercat ciclista amb Andorra.</p> <p>Possibles impactes en l'ecosistema per la massificació del turisme.</p>
ASPECTES POSITIVS	<p>Fortaleses:</p> <p>Diversitat d'oferta esportiva d'acord amb el perfil dels usuaris.</p> <p>Existència d'infraestructura ciclista i de senders.</p> <p>Experiència paisatgística en l'activitat esportiva.</p> <p>Integració de camins a grans rutes (GR).</p> <p>L'activitat esportiva i turística associada a aquestes rutes beneficia les empreses locals del sector.</p>	<p>Oportunitats:</p> <p>L'aprovació de la recent Llei de Mobilitat Sostenible d'Espanya.</p> <p>Grans esdeveniments ciclistes: Volta a Espanya i Tour de França.</p> <p>Mercat ciclista i senderista en procés de creixement.</p> <p>Promoció de les grans rutes (GR).</p> <p>Accés a fons INTERREG per a la millora de la mobilitat activa.</p>

Font: Elaboració pròpia

5.4 SISTEMA D'ESP AIS OBERTS I GESTIÓ AMBIENTAL

Per a l'elaboració de l'anàlisi DAFO dels Sistemes d'Espais Oberts i Gestió Ambiental de la comarca s'ha optat per dividir els temes tractats en la memòria en les següents 4 subcategories: Espais agrícoles, espais forestals i d'alta muntanya, espais fluvials i instruments de planificació i gestió. Aquests es recullen de manera sintètica a la Taula 5.15 i s'explicarà en detall per cada subapartat per l'ordre: factors endògens (debilitats i fortaleces) primerament i factors exògens (amenaces i oportunitats) per últim.

Taula 5.15. DAFO de síntesi del sistema d'espais oberts i gestió ambiental.

	Factors endògens	Factors exògens
Aspectes negatius	Debilitats	Amenaces
	<p>Espais agrícoles: Canvi en l'estructura funcional del sistema agrícola.</p> <p>Espais forestals i d'alta muntanya: Baixa finançament per al manteniment d'espais forestals.</p> <p>Espais fluvials: Tendència a la disminució del cabal mitjà anual i contaminació d'aigües subterrànies.</p> <p>Instruments de planificació i gestió: Fragmentació del territori pel creixement urbà dispers i connectors ecològics de zones protegides sense protecció.</p>	<p>Espais agrícoles: Dèficit en polítiques públiques agràries sostenibles.</p> <p>Espais forestals i d'alta muntanya: Augment de la probabilitat i canvi d'estacionalitat d'incendis forestals.</p> <p>Espais fluvials: Tendència a la disminució de la precipitació mitjana anual, contaminació (depuradores) i augment de la demanda de l'ús de l'aigua de la naixent del riu Segre a França.</p> <p>Instruments de planificació i gestió: Descoordinació entre límits administratius i geogràfics en relació a la conca hidrogràfica i manca de reconeixement per part de les administracions supra comarcals dels corredors biològics connectats com a zones protegides.</p>
Aspectes positius	Fortaleces	Oportunitats
	<p>Espais agrícoles: Capacitat de diversificació de la SAU sobre la base farratgera, amb la recuperació agroforestal i la disponibilitat de sòl no urbanitzable.</p> <p>Espais forestals i d'alta muntanya: Possibilitat d'aprofitaments agrosilvopastorils.</p> <p>Espais fluvials: Alt valor dels espais fluvials com a suport de la biodiversitat i seguretat hídrica.</p> <p>Instruments de planificació i gestió: Diversitat de figures i plans sectorials de protecció del medi natural.</p>	<p>Espais agrícoles: Marc de planificació i ajuts autonòmics i europeus que impulsen la valorització dels sòls agraris i la recuperació del paisatge agroforestal tradicional ceretà.</p> <p>Espais forestals i d'alta muntanya: Potencial interès en un turisme sostenible, desestacionalitzat post Covid19</p> <p>Espais fluvials: protecció de rius i zones humides.</p> <p>Instruments de planificació i gestió: Gestió ambiental multiescalar i reconeixement de connectors biològics del Pla Territorial Parcial de l'Alt Pirineu.</p>

Font: Elaboració pròpia

5.4.1 Espais agrícoles

Seguint l'estructura exposada anteriorment, l'anàlisi DAFO del subtema dels espais agrícoles es presenta de forma sintètica a la Taula 5.16, per posteriorment desenvolupar de manera detallada cadascun dels seus components.

Taula 5.16. DAFO de los espacios agrícolas.

	Factors endògens	Factors exògens
Aspectes negatius	Debilitats	Amenaces
	<p>-Canvi de paisatge agroforestal a majoritàriament forestal.</p> <p>-Descens d'explotacions comunals.</p> <p>-Conflicte d'usos de sòl en zona fèrtil irrigable.</p> <p>-Canvi en l'estructura funcional del sistema agrícola.</p>	<p>-Tendència estatal de pressió del model econòmic turístic-residencial sobre el sòl agrari</p> <p>-Orientació de les polítiques públiques cap a la terciarització econòmica.</p> <p>-Escassa capacitat transformadora de les estratègies i finançaments agraris actuals</p> <p>-Pèrdua generalitzada de rellevància del sector primari a escala europea.</p>
Aspectes positius	Fortaleces	Oportunitats
	<p>-Augment superfície agrícola utilitzada (SAU) que podria passar de pastures permanents a cultius.</p> <p>-Base farratgera amb capacitat de sostenir activitats ramaderes.</p> <p>-Potencial d'integració entre usos agrícoles, ramaders i forestals.</p> <p>-Sòl no urbanitzable de la comarca podria destinar-se a usos agrícoles</p> <p>-Possibilitat de recuperació de zones agroforestals abandonades.</p>	<p>-Marc de planificació climàtica (PAESC) que afavoreix la diversificació del sistema agrari.</p> <p>-Reconeixement institucional de sòls agrícoles d'alt valor.</p> <p>-Possibilitat d'accés a finançament agrari europeu.</p> <p>-Existència d'estratègies sectorials de suport a la ramaderia extensiva autonòmiques.</p> <p>-Instruments de planejament que permeten reconvertir usos no sostenibles a agraris.</p>

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

La principal debilitat del sistema agrícola es relaciona amb el canvi en la seva estructura funcional. En coherència amb l'anàlisi desenvolupada en el capítol 1.4.2 de la memòria, aquest procés s'explica per la transició cap a un model de producció ramadera càrnia intensiva, cada vegada més especialitzat, que condiciona el sistema agrícola i l'orienta majoritàriament al sosteniment d'aquesta activitat mitjançant l'especialització en cultius farratgers, que el 2024 representaven el 91,3 % de la producció total. A aquest fenomen se suma una progressiva concentració de la producció, evidenciada pel descens continuat del nombre d'explotacions i de la propietat agrària, l'augment del règim d'arrendament i l'ampliació de la superfície mitjana per explotació, així com una presència merament residual d'explotacions comunals. Tot això s'acompanya d'una pèrdua de pes econòmic del sector, reflectida en el descens

sostingut del Valor Afegit Brut relatiu del sistema agrícola, que va assolir l'1,2 % el 2022. Paral·lelament, s'observa una reducció continuada de les terres llaurades enfront de l'increment de les pastures permanents, l'abandonament de vessants tradicionalment conreats i la intensificació dels conflictes d'ús del sòl en el pla irrigable de major fertilitat.

Fortaleses

Destaca en primer lloc, la disponibilitat de la SAU actualment dedicada majoritàriament a pastures permanents, que presenta potencial per a la seva reconversió parcial cap a conreus, afavorint la diversificació productiva. Aquesta condició es veu reforçada per la presència d'una base farratgera ben consolidada, capaç de sostenir les activitats ramaderes existents i de mantenir la funcionalitat del sistema agropecuari. Així mateix, el territori presenta un elevat potencial d'integració entre usos agrícoles, ramaders i forestals, coherent amb l'estructura agroforestal tradicional. A això se suma la disponibilitat de sòl classificat com a no urbanitzable i l'existència d'àrees agroforestals abandonades que constitueixen una possibilitat rellevant, en oferir marge per a la recuperació d'usos productius i paisatgístics.

Amenaces

En relació a les amenaces, en primer lloc, destaca la creixent pressió del model econòmic turístic-residencial estatal sobre el sòl agrari. Aquesta tendència es veu reforçada per una orientació general de les polítiques públiques cap a la tercerització de l'economia, en detriment del sector primari, la qual cosa limita la seva capacitat de consolidació. Les estratègies i línies de finançament agrari actualment vigents presenten, en termes generals, una capacitat transformadora limitada, en no incidir de manera estructural en la diversificació productiva ni en l'enfortiment del teixit agrari. Tot això s'emmarca en un context més ampli de pèrdua progressiva de rellevància del sector primari a escala europea.

Oportunitats

Es determinen sobretot per un marc institucional favorable al reconeixement del sòl agrari i de models productius sostenibles. Els instruments de planificació climàtica, com els plans d'acció pel clima i l'energia (PAESC), incorporen criteris que afavoreixen la diversificació del sistema agrari i la seva vinculació amb la funcionalitat ecològica del territori. Aquest context es reforça amb el reconeixement institucional de sòls agrícoles d'alt valor en el Pla territorial Parcial de l'Alt Pirineu i Aran, que contribueix a la seva protecció. La possibilitat d'accés a finançament agrari d'àmbit europeu (PAC) obre un marge de suport econòmic per a la continuïtat i adaptació del sector, especialment quan s'alinea amb estratègies autonòmiques orientades al foment de la ramaderia extensiva (Pla d'acció de la ramaderia extensiva 20252028). Finalment, l'existència d'instruments de planejament que permeten la reconversió d'usos no sostenibles (PDU De l'Alt Pirineu i Aran d'usos no sostenibles) cap a usos agraris introdueix una oportunitat rellevant per equilibrar el sistema d'espais oberts i reforçar el paper del sector agrícola.

5.4.2 Espais forestals i d'alta muntanya

Posteriorment al diagnòstic es va realitzar un exercici DAFO sobre espais forestals, a continuació, es presenten els resultats a la Taula 5.17.

Taula 5.17. DAFO d'espais forestals i d'alta muntanya

	Factors endògens	Factors exògens
Aspectes negatius	Debilitats	Amenaces
	-Sota interès en els aprofitaments forestals diferents a la tala de fusta. -Carència de pressupost en infraestructura i personal per a supervisió i manteniment forestal. -Inexistència de control sanitari amb flora i fauna silvestre.	-Creixement dispers i fragmentat de les urbanitzacions. -Augment de la probabilitat i canvi d'estacionalitat d'incendis forestals.
Aspectes positius	Fortaleses	Oportunitats
	-Institucionalitat consolidada amb plans d'ordenació territorial, àrees protegides per diferents entitats com els Espais d'interès Natural (PEIN) i la Xarxa Natura 2000. -Alt valor ecològic en tenir 88.8% del territori de la comarca de la Cerdanya cobert per àrea forestal. -Adquisició de terrenys forestals per part dels ajuntaments per integrar-los al seu patrimoni forestal.	-Obtenció de finançament per part d'entitats europees com Interreg Sudoe per desenvolupar projectes a la comarca. -Interès pel turisme post Covid19; Sostenible i desestacionalitzat amb activitats com senderisme, avistament d'ocells, turisme educatiu, recollida de bolets, etc.

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

L'elevada proporció de superfície forestal a la comarca implica que les accions de gestió, manteniment i prevenció suposin un cost significatiu tant per als ajuntaments com per als propietaris privats. En molts casos, el bosc no es percep com un recurs econòmic ni com una font de risc immediat, la qual cosa dificulta la implicació activa en la seva cura. No obstant això, independentment del seu aprofitament, les masses forestals requereixen actuacions preventives contínues per garantir la seva seguretat.

Amenaces

La dispersió d'urbanitzacions i nuclis residencials en el territori incrementa la vulnerabilitat de la població enfront dels incendis forestals. Aquestes àrees solen implantar-se entre masses forestals, atretes pel seu valor paisatgístic. El canvi climàtic agreuja aquesta situació, en alterar l'estacionalitat i augmentar els períodes de sequera, reduint la humitat del combustible forestal. L'absència de franges de protecció, tallafocs i desbrossaments selectius reforça aquest escenari de risc.

Fortaleses

La Cerdanya compta amb un marc normatiu i de planificació sòlid, reforçat pel seu caràcter transfronterer. La cooperació entre municipis, províncies i Estats facilita la implementació d'eines de protecció i gestió del territori, com els Espais d'Interès Natural, entre els quals destaquen la Serra del Cadí-Moixeró, la Tossa Plana de Lles i les

Serres de l'Alt Segre i la Vansa. Així mateix, la inclusió d'aquests espais a la Xarxa Natura 2000 posa en valor el patrimoni natural de la comarca i promou activitats compatibles amb la conservació, com l'avistament d' aus i l' ús recreatiu responsable.

Oportunitats

L' alt valor ambiental del territori obre la porta al desenvolupament de projectes innovadors vinculats a la gestió forestal sostenible, com l' aprofitament de biomassa per a la generació d' energia o la recerca sobre l' adaptació d' espècies al canvi climàtic. A això se suma el creixent interès social pel turisme de natura i els espais oberts, especialment després de la pandèmia de 2020. Aquest context reforça la necessitat d' una gestió planificada i regulada que permeti compatibilitzar conservació, desenvolupament local i benestar social.

5.4.3 Espais fluvials

A continuació, l' anàlisi DAFO del subtema dels espais fluvials se sintetitza a la Taula 5.18 i es desenvolupa seguidament.

Taula 5.18. DAFO d'espais fluvials

	Factors endògens	Factors exògens
Aspectes negatius	Debilitats	Amenaces
	-Tendència a la disminució del cabal mitjà anual. -Contaminació d' aigües subterrànies per nitrats d' origen agrícola.	-Tendència a la disminució de la precipitació mitjana anual. -Contaminació (depuradores) i augment de la demanda de l'ús d'aigua de la naixent del riu Segre a França.
Aspectes positius	Fortaleses	Oportunitats
	-Presència d' hectàrees de zones humides i cursos fluvials protegits per preservar ecosistemes. -Alt valor dels espais fluvials com a suport de la biodiversitat i seguretat hídrica.	-Reconeixement administratiu de protecció supra comarcal del riu Segre, els seus afluents (Riu de la Llosa, Duran i Verneda) i zones humides protegides.

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

Hi ha dues debilitats significatives. En primer lloc, s' evidencia una tendència a la disminució del cabal mitjà anual, acostant-se així, al límit del nivell del cabal ecològic i, per tant, amenaçant els ecosistemes. Això es deu a múltiples factors antròpics no determinats en aquest treball. En segon lloc, hi ha una Zona Protegida Vulnerable en pràcticament la totalitat del municipi de Bellver de Cerdanya, això significa que el sòl d' aquest municipi té la susceptibilitat de contaminació per nitrats dels aqüífers.

Fortaleses

Existència de zones humides i cursos fluvials protegits (PEIN-Xarxa Natura 2000) per preservar ecosistemes aquàtics terrestres, atorgant-li un alt valor a aquests espais com a suport de la biodiversitat i seguretat hídrica de la comarca.

Amenaces

Hi ha dues amenaces significatives. En primer lloc, hi ha una alta probabilitat d' inundació a causa de la tendència de l' augment en les precipitacions mitjanes anuals, posant en risc dos assentaments, específicament al municipi de Llivia i de Bellver de Cerdanya. En segon lloc, la possible contaminació i l' augment de la demanda de l' ús dels recursos hídrics a la naixent del riu Segre a França, podent afectar la biodiversitat i seguretat hídrica.

Oportunitat

La principal oportunitat és el reconeixement administratiu de protecció supra comarcal del riu Segre, els seus afluents (Llosa, Duran, Verneda) i zones humides per part de Xarxa Natura 2000, Pla d'Espais d'Interès Natural, Espais Naturals de Protecció Especial i Generalitat de Catalunya.

5.4.4 Instruments de planificació i gestió

Finalment, l' anàlisi DAFO dels instruments de planificació i gestió es recull de manera sintètica a la Taula 5.19, per posteriorment detallar el seu contingut.

Taula 5.19. DAFO d'instruments de planificació i gestió

	Factors endògens	Factors exògens
Aspectes negatius	Debilitats	Amenaces
	-Absència de Plans de Canvi Climàtic a nivell comarcal. -Fragmentació del territori per la presència d' urbanitzacions disperses i infraestructures viàries que redueixen la continuïtat ecològica. -Existència d' àrees de bosc que no compten amb figures de protecció, malgrat tenir el mateix ús del sòl que altres zones sí protegides. -Absència de reconeixement administratiu de protecció dels corredors biològics que connecten les zones protegides existents. -Existència d' espais protegits amb figura legal, però sense plans de gestió o actuació específics.	-Els límits administratius (Confederació de l'Ebre i Junes d'Explotació) no coincideixen amb els límits geogràfics de conca i subconca. -Falta de reconeixement per part de les administracions supra comarcals dels corredors biològics com a figures de protecció que connecten les principals zones protegides de la comarca.
Aspectes positius	Fortaleses	Oportunitats
	-Existència de plans locals d'energia sostenible i clima (municipis adherits al PAESC).	-Existència d' una gestió ambiental articulada entre una àmplia diversitat d'

-Existència d' un sistema ecològic estructurat, els corredors del Segre i els seus afluents connecten grans nuclis de biodiversitat.	actors i organismes, afavorint la coordinació multiescalar.
-Existència de figures de protecció que cobreixen els principals nuclis de biodiversitat.	-Existència de zones protegides per institucions europees i estatals. A nivell de vegueria, el Pla Territorial Parcial de l' Alt Pirineu i Aran reconeix els connectors biològics que interconnecten les zones protegides.
-Alt valor de biodiversitat a nivell comarcal.	

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

La principal debilitat és la fragmentació territorial i ecològica causat per la presència d'urbanitzacions disperses i infraestructures viàries (N-260, E-9/Túnel del Cadí i accessos a estacions d'esquí) que redueixen la continuïtat ecològica. A més, hi ha una desconexió entre les principals zones protegides de la comarca, entre la Tossa Plana de Lles-Puigpedrós i les serres del Cadí-Moixeró, per la inexistència de corredors biològics amb figures de protecció que les connectin. En segon lloc, la desigualtat en els instruments de gestió, en tant que, no totes les figures de protecció compten amb un pla de gestió, els ENPE i la Xarxa Natura 2000 sí que en tenen, mentre que molts espais PEIN i zones humides només en disposen quan queden integrats en una figura de protecció superior. També hi ha àrees forestals (en sectors com Lles o Alp) que no compten amb figures de protecció, malgrat tenir el mateix ús del sòl que altres zones sí protegides. Finalment, hi ha una absència de plans de canvi climàtic a escala comarcal, ja que els plans existents són a escala municipal, dels municipis adherits al Pacte d'Alcaldes per l'Energia Sostenible i el Clima (PAESC).

Fortaleses

Les fortaleses són la presència d' un sistema ecològic estructurat, on els corredors del riu Segre i els seus afluents connecten grans nuclis de biodiversitat entre el Cadí-Moixeró i el Puigpedrós-Lles. L'existència d'una àmplia varietat de figures de protecció (Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN), la Xarxa Natura 2000, Espais Naturals de Protecció Especial (ENPE), que distingeix el Parc Natural Cadí-Moixeró i algunes reserves naturals parcials) que cobreixen els principals nuclis de biodiversitat i reafirmen l'elevat valor ecològic de la comarca. Finalment, l'existència de plans locals d'energia sostenible i clima (PAESC) a nivell municipal.

Amenaces

Les principals amenaces són la manca de reconeixement per part de les institucions europees i estatals dels corredors biològics que connecten els diferents espais protegits com a figures de protecció pròpies i que els límits administratius i geogràfics no sempre coincideixen, com en el cas de l' aigua, ja que els organismes responsables de la seva gestió, com la Confederació Hidrogràfica de l' Ebre i les Juntes d' Explotació, treballen amb delimitacions administratives que no sempre coincideixen amb els límits geogràfics reals de la conca i els seus subconques. Aquests elements dificulten la gestió integrada de l' aigua i ecosistemes fluvials.

Oportunitats

Les principals oportunitats són l' existència d' una gestió ambiental articulada entre una àmplia diversitat d' actors i organismes, afavorint així una coordinació multiescalar i el reconeixement per part del Pla Territorial Parcial de l' Alt Pirineu i Aran, dels corredors biològics que interconnecten les principals zones protegides de la comarca.

5.5 PLANEJAMENT I GESTIÓ TURÍSTICA

S' analitzen quatre eixos: Oferta, Demanda, Condicions de treball i Planejament i gestió.

5.5.1 Oferta

Taula 5.20. DAFO de l'oferta

DEBILITATS	AMENACES
La majoria de l'oferta és estacional, centrada en senderisme i esquí, generant una concentració en determinades dates (caps de setmana, festivitats específiques, estiu, hivern i setmana santa) Sobreexplotació dels recursos en certes zones de la comarca. La segmentació de l'oferta entre França i Espanya (no hi ha cohesió entre tots dos països)	Canvi climàtic i la impossibilitat de la pràctica dels esports d' hiverns tal com es coneixen fins ara. Limitació a les ampliacions urbanístiques de les pistes d' esquí. Pressió urbanística sobre l' entorn cultural i natural. La diversificació del turisme pot afectar la demanda del turisme de neu, que és el que més depèn la comarca econòmicament.
FORTALESES	OPORTUNITATS
Sector molt especialitzat en turisme d' esport, principalment. És una gran font econòmica, tot i que també es dona un gran valor al paisatge i a la riquesa cultural de la comarca.	Diversificació de les activitats turístiques (exemple: turisme ornitològic o avistaments –turisme natural-, enoturisme i turisme corporatiu).

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

Una de les principals debilitats de l'oferta turística de la Cerdanya és la seva marcada estacionalitat. La major part de les activitats turístiques es concentren al voltant del turisme de neu a l'hivern i al senderisme i activitats de natura a l'estiu, la qual cosa provoca una elevada afluència en períodes molt concrets, com caps de setmana, festius, Setmana Santa i temporades altes. Aquesta concentració genera pics de demanda difícils de gestionar, i períodes de baixa activitat econòmica la resta de l' any.

Una altra debilitat rellevant és la sobreexplotació dels recursos naturals en determinades zones de la comarca, especialment en els espais més freqüentats pel turisme de muntanya i les estacions d' esquí. Aquesta pressió pot deteriorar el paisatge, afectar la biodiversitat i reduir la qualitat de l' experiència turística a llarg termini.

Així mateix, hi ha una manca de cohesió en l' oferta turística entre el costat espanyol i el francès de la Cerdanya. La segmentació administrativa i de gestió dificulta la creació d' una oferta integrada i conjunta, la qual cosa limita el potencial de la comarca com a destinació transfronterera única i redueix la seva competitivitat enfront d' altres destinacions de muntanya més ben coordinades.

Fortaleses.

La Cerdanya compta amb una oferta turística altament especialitzada en el turisme esportiu, especialment en activitats de muntanya i esports d'hivern. Aquest grau d' especialització ha convertit el turisme en una de les principals fonts econòmiques de la comarca, generant ocupació i dinamitzant el territori.

A més, l' oferta es recolza en un entorn natural de gran valor paisatgístic, amb amplis espais oberts, bona accessibilitat i condicions ideals per a la pràctica d' activitats a l' aire lliure. A això se suma una rica herència cultural i patrimonial, que complementi l' experiència turística i reforça la identitat de la destinació.

La combinació d'esport, natura i cultura posiciona la Cerdanya com una destinació atractiva tant per al turisme actiu com per a aquells visitants que busquen tranquil·litat, qualitat ambiental i contacte amb medi rural.

Amenaces

El canvi climàtic constitueix una de les majors amenaces per a l'oferta turística de la Cerdanya. L'augment de les temperatures i la reducció de les nevades posen en risc la viabilitat del turisme d'hivern tal com es coneix fins ara, afectant directament les estacions d'esquí i l'economia local, altament dependent d'aquest sector.

A més, la limitació a les ampliacions urbanístiques i d'infraestructures a les estacions d'esquí dificulta l'adaptació i modernització de l'oferta existent, reduint la seva capacitat per competir amb altres destinacions que sí que poden invertir en millores tècniques o noves instal·lacions.

La pressió urbanística sobre l'entorn natural i cultural representa una altra amenaça important. Un creixement poc planificat pot degradar el paisatge, afectar el patrimoni cultural i provocar conflictes entre la població local i l'activitat turística

Finalment, tot i que la diversificació turística és necessària, hi ha el risc que aquesta redueixi la demanda del turisme de neu, que actualment és el principal motor econòmic de la comarca. Si no es gestiona adequadament, podria generar desequilibris econòmics i pèrdua d'ingressos en sectors clau.

Oportunitats.

Una de les principals oportunitats per a l'oferta turística de la Cerdanya és la diversificació de les activitats turístiques, amb l'objectiu de reduir la dependència del turisme de neu i combatre l'estacionalitat. Activitats com el turisme ornitològic, l'avistament de fauna, el turisme de natura, l'enoturisme o el turisme corporatiu i de reunions permeten atraure nous perfils de visitant durant tot l'any.

Així mateix, el creixent interès pel turisme sostenible, de proximitat i d'experiències autèntiques afavoreix destinacions com la Cerdanya, que compten amb recursos naturals ben conservats i un fort component cultural i paisatgístic.

Finalment, la possibilitat de millorar la cooperació transfronterera entre França i Espanya representa una gran oportunitat per crear productes turístics conjunts, enfortir la marca de la destinació i augmentar la seva competitivitat a nivell nacional i internacional.

5.5.2 Demanda

Taula 5.21. DAFO de la demanda

DEBILITATS	AMENACES
<p>La demanda és estacional o per temporada, produint pics de visites externes a la comarca i centrades en activitats molt especialitzades.</p> <p>Hi ha invisibilització d'altres activitats.</p> <p>Les visites turístiques són molt desiguals en funció de cada municipi.</p>	<p>Elitització de la muntanya i l'augment de preus o del cost de vida.</p>

FORTALESES	OPORTUNITATS
<p>Demanda alta i en alça, concentrada en certs períodes anuals.</p> <p>Rodalia a l'àrea metropolitana de Barcelona, i fidelització per part de famílies i turistes – centrada en l'esquí.</p> <p>Reputació com a destí de qualitat i tranquil·litat.</p>	<p>Alternatives de les activitats turístiques tradicionals com el turisme d'experiències.</p> <p>L'atracció de la demanda a altres turismes pot portar a la professionalització del sector.</p>

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

Pel que fa als factors endògens, s'aprecia com les debilitats d'aquesta són principalment que a la Cerdanya hi ha una demanda estacional o en períodes molt concrets de l'any. El que produeix pics de visites en dates específiques del calendari. Aquestes visites són per exemple a l'hivern, estiu, setmana santa o en certs caps de setmana llargs com el "pont" de la Puríssima, el 6 i 8 de desembre.

L'esquí és l'activitat que més atracció turística genera, la qual cosa produeix en conseqüència una invisibilització de la resta de les activitats, ja que queden en un segon pla. A més, el repartiment d'activitats sobre el territori és molt desigual i això genera que les visites turístiques al llarg de l'any a la comarca siguin molt desiguals en funció del municipi. Puigcerdà, per la funció de capital, Llívia i Bellver de Cerdanya pel seu alt patrimoni històric i cultural, juntament amb Alp, per la seva proximitat a les estacions d'esquí de la Molina i Masella, són els municipis més visitats.

Fortaleses

Pel que fa a les fortaleses, la demanda és un aspecte que va a l'alça. Són moltes les famílies que recorren a la Cerdanya perquè s'ha convertit en una destinació turística de qualitat i tranquil·litat. A banda, la comarca s'ha guanyat una reputació dins del Pirineu català per la seva proximitat a l'àrea metropolitana de Barcelona i els seus bons serveis, que ha fet que moltes persones acabin tornant per fer turisme.

Amenaces

Hi ha factors exògens que contraresten els aspectes que s'acaben de comentar. La principal amenaça que s'ha detectat és la tendència social d'elititzar la muntanya i l'augment de preus i del cost de vida. En els darrers anys, la societat ha vist com hi ha hagut una popularització de la muntanya, sobretot postpandèmia, en què molta gent que resideix a la ciutat ha freqüentat els espais rurals amb més freqüència del que feien abans del 2020. No obstant això, és més freqüent veure com la muntanya s'ha convertit en una destinació cada vegada més inaccessible per a tota mena de públic i els seus preus han augmentat considerablement.

Oportunitats

Davant d'aquest paradigma, es considera que una oportunitat molt recalable pot ser l'alternativa de les activitats turístiques tradicionals. Un exemple seria el turisme cultural, el qual recentment s'està popularitzant entre la societat. Per aquesta raó, es considera que una diversificació d'activitats turístiques, especialment cap a aquesta modalitat turística podria ser bo per a la comarca i fins potser algun dia ajudar a professionalitzar el sector.

5.5.3 Condiciones laborales

Taula 5.22. DAFO de les condicions laborals

DEBILITATS	AMENACES
Inestabilitat laboral, subjecte a l'alta temporalitat relacionada a activitats d'hivern.	Si augmenta el cost de vida pot provocar un dèficit de treballadors.
Treballs informals (sense contractes), que generen encara més precarització en temporada alta.	Manca de relleu generacional en certes professions o activitats vinculades a oficis tradicionals.
Dificultat d'atracció i retenció dels treballadors qualificats per l'elevat cost de l'habitatge i les condicions de vida.	Automatització parcial que pot reduir els llocs de treball.
El sector turisme a Catalunya cobra un 22,6% menys que la mitjana de l'economia catalana.	Empobriment de les condicions de vida dels treballadors.
FORTALESES	OPORTUNITATS
A mayor oferta de trabajo, más competitividad y especialización del sector.	Hi pot haver una formació especialitzada en el turisme
Gran oferta de trabajos durante el año, sobre todo relacionado con el sector servicios (especialmente en deportes, hostelería y construcción)	Programes transfronterers que generin nous llocs de treball
	A partir del 2022, els contractes temporals han baixat en relació amb els contractes indefinits, arran de reformes laborals efectuades.

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

Com s'ha assenyalat també respecte a l'oferta i demanda, les condicions laborals dels treballadors del sector turístic estan fortament condicionades per una inestabilitat laboral, subjecta a l'alta temporalitat relacionada a les activitats d'hivern. Això s'aprecia per exemple en l'augment significatiu de les afiliacions al Règim General de la Seguretat Social que s'observa durant els mesos d'hivern dels sectors més estretament relacionats amb el turisme, d'acord amb les dades lliurades per IDESCAT.

Adicionalment, es pot intuir l'existència de gran quantitat de treballs informals (sense contractes), que generen encara més precarització en els treballadors. No existint els contractes, els treballadors poden ser remullats amb més facilitat, afavorint una alta rotació en l'ocupació. Si bé no hi ha dades oficials de treballs informals, d'acord amb les dades que es compta els estrangers de la comarca, l'any 2022, treballen principalment en turisme, cosa que fa pensar que hi ha gran quantitat de treballadors estrangers en el sector sense contracte formal.

Sumat a l'anterior, existeixen dificultats en l'atracció i retenció dels treballadors, qualificats o no qualificats, per l'elevat cost de l'habitatge i les condicions de vida en general. En relació amb l'habitatge, s'observa que l'habitatge en vendes i lloguer el 2024 és més cara a Cerdanya que la mitjana a Catalunya i a Alt Pirineu i Aran. Finalment, el sector turisme a Catalunya cobra un 22,6% menys que la mitjana de l'economia catalana (2023)

Fortaleses

Com a fortaleses, s'observa que hi ha una gran oferta de treball en els mesos d'alta demanda turística, sobretot relacionat amb el sector serveis (especialment relacionat amb esports, hostaleria i construcció). Aquesta concentració

de l'oferta del mercat laboral en el sector de serveis de turisme pot generar més competitivitat en el mercat, derivant en l'especialització dels treballadors del sector en aquest sector.

Amenaces

Com a amenaces, s'observa d'una banda que l'augment en el cost de vida pot provocar un dèficit de treballadors en certes regions. D'altra banda, hi ha una manca de relleu generacional en certes professions o activitats vinculades a oficis tradicionals, com també una automatització parcial però creixent, que pot reduir els llocs de treball.

Adicionalment, hi ha un empobriment general de les condicions de vida dels treballadors, arran de la inflació produïda per l'augment dels costos de la vida i el manteniment o disminució dels salaris.

Oportunitats

Sobre les oportunitats, s'aprecia que l'enfocament de certes regions en proveir essencialment serveis de turisme pot generar una formació altament especialitzada en aquesta àrea entre els treballadors. També s'adonen que determinats programes transfronterers poden generar nous i millors llocs de treball en aquest sector.

Finalment, s'aprecia que, determinades reformes laborals dutes a terme per la Generalitat han fet que els contractes temporals en el sector hagin baixat en relació amb els contractes indefinits, fonamentalment a partir de l'any 2022.

5.5.4 Planificació i gestió

Taula 5.23. DAFO de la planificació i gestió

DEBILITATS	AMENACES
Alta divisió municipal i poca coordinació i acció/gestió comunitària del planejament.	Manca de coordinació entre actors i cohesió de plans territorials.
La càrrega del turisme pot comportar la insuficiència de la gestió dels recursos (hospital, residus, aigua, ...).	Els canvis de la regulació mediambientals poden amenaçar les activitats turístiques.
Poca planificació conjunta entre Espanya i França	Plans molt ambiciosos que poden dificultar la seva execució.
	Els costos de gestió i planificació del turisme poden afectar aquesta activitat.
FORTALESES	OPORTUNITATS
El pla de turisme de la Generalitat i el de la comarca tenen objectius comuns: descentralització de la promoció del turisme a Barcelona a altres àrees per desenvolupar econòmicament aquestes.	Experimentar amb nous models de gestió turística, menys jeràrquics i més descentralitzats.
Major conscienciació sobre una millor gestió i planejament del sector turístic, provocant un augment d'instruments per al planejament i gestió del turisme, com és el "Pla d'Acció Sectorial de Turisme de la Cerdanya" amb objectiu de replantejar el desenvolupament turístic de la comarca.	Interès en la promoció del patrimoni cultural i etnogràfic de la comarca, amb la creació de museus o rutes.
	Aplicació de noves tecnologies per a la gestió del turisme.
	Aprofitar els efectes del canvi climàtic com a eina per diversificar l'oferta turística. Descentralitzar l'oferta turística i desestacionalitzar el turisme.

Font: Elaboració pròpia

Debilitats

Entre les principals debilitats en la planificació i gestió del turisme es troba l'alta divisió municipal i empresarial, i la manca de coordinació i acció conjunta del planejament. La fragmentació administrativa dificulta l'adopció d'estratègies comunes, generant una gestió turística dispersa. La manca de coordinació pot reduir la capacitat de planificar el territori de manera integrada, que pot donar lloc a desequilibris en la distribució de recursos, infraestructures i fluxos turístics.

Una altra debilitat és la càrrega del turisme sobre els recursos, serveis i infraestructures locals, com els hospitals, la gestió de residus o el subministrament d'aigua. Un augment de l'activitat turística sense una planificació adequada pot provocar saturació d'aquests serveis, afectant la població resident com l'estacional. Aquest problema succeeix quan la infraestructura existent no ha estat planificada per suportar pics elevats de demanda.

De la mateixa manera, hi ha una manca de planificació conjunta entre Catalunya i França, cosa que limita les possibilitats de desenvolupar estratègies transfrontereres. La manca de coordinació entre aquests territoris pot impedir la creació de productes turístics comuns i alhora, una gestió ambiental més eficaç.

Fortaleses

Entre les fortaleses destaca el paper del turisme impulsat per la Generalitat i el comerç local, que actuen com a motors econòmics del territori. L'existència d'aquesta estructura institucional i econòmica facilita la creació i aplicació de nous projectes i la creació d'ocupació per contribuir a l'activitat econòmica del territori.

Una altra fortalesa clau és l'interès a descentralitzar la promoció del turisme a Barcelona cap a altres zones de Catalunya, amb l'objectiu d'afavorir el desenvolupament territorial més equilibrat pel territori. Aquesta estratègia permet reduir la pressió turística en les destinacions més saturades i alhora, afavorir el desenvolupament econòmic en altres zones.

Així mateix, hi ha una major conscienciació social sobre els impactes del turisme, la qual cosa ha portat a un augment d'instruments i regulacions sobre aquesta activitat. L'exemple del "Pla d'Acció Sectorial de Turisme de la Cerdanya" reflecteix la necessitat de replantejar el model turístic existent i orientar-lo seguint criteris de sostenibilitat mediambiental, equilibri territorial i sustentabilitat en relació amb la població local.

Amenaces

Entre una de les principals amenaces es troben que els plans massa ambiciosos o difícils d'executar poden suposar un problema per a la gestió turística. A més, els costos financers, de gestió, o tècnics poden suposar dificultats a l'hora d'executar la gestió i planificació turística.

La mala gestió o planificació del turisme pot afectar aquesta activitat de forma directa, provocant fenòmens com la massificació turística, la degradació de l'entorn urbà i natural i un creixent rebuig cap al turisme.

Així mateix, la manca de coordinació entre actors i la manca de cohesió en relació amb els plans territorials pot suposar una amenaça. En aquest context, es poden generar conflictes entre administracions, sector privat i població local, posant en risc la gestió i dificultant la implementació de polítiques eficaçes.

Finalment, els canvis de regulació mediambientals poden amenaçar les activitats turístiques existents en el territori ceretà. Aquests canvis poden afectar aquesta activitat econòmica de forma directa, posant en risc l'economia local.

Oportunitats

En primer lloc, la possibilitat d'incloure nous models de gestió turística més descentralitzats, inclusivament i sostenibles. Aquests poden afavorir una distribució més equitativa dels beneficis del turisme i una major participació de la comunitat local de la Cerdanya.

També hi ha un interès creixent en la promoció del patrimoni cultural i etnogràfic de la comarca, mitjançant la creació de museus, rutes culturals i productes turístics basats en la identitat local. Aquesta estratègia contribueix a diversificar l'oferta turística i a reforçar el sentit d'arrelament i valorització del territori.

L'aplicació de noves tecnologies és una altra oportunitat per adaptar ja que permet millorar la gestió de fluxos turístics i la promoció de les destinacions. Aquestes eines digitals, com l'exemple d'un comptador de visitants, pot facilitar la planificació fent-la més eficient.

Finalment, tot i que el canvi climàtic presenta desafiaments, també pot ser una oportunitat per diversificar l'oferta turística i desestacionalitzar el turisme en reduir la temporada d'esquí com a efecte del canvi climàtic. Adaptar l'activitat turística a noves condicions climàtiques pot permetre desestacionalitzar l'activitat i reduir la dependència econòmica derivada del turisme de neu.

5.5.5 Síntesi planejament i gestió turística

A continuació, es presenta el DAFO general per al planejament i gestió turística.

Taula 5.24. DAFO Planeamiento y gestión turística

	FACTORS ENDÒGENS	FACTORS EXÒGENS
ASPECTES NEGATIUS	<p>DEBILITATS</p> <p>Oferta: Forta estacionalitat centrada en esquí i senderisme amb saturació en dates concretes i una manca de cohesió entre l'oferta espanyola i francesa.</p> <p>Demanda: El perfil del visitant és molt especialitzat i estacional.</p> <p>Condicions de treball: Inestabilitat laboral, subjecte a l'alta temporalitat. Treballs informals que generen encara més precarització. Elevat cost de l'habitatge i les condicions de vida. Manca de relleu generacional i l'automatització parcial.</p> <p>Planejament i gestió: Divisió administrativa i empresarial, manca de coordinació entre administracions. L'estacionalitat del turisme pot comportar la insuficiència en la gestió de recursos.</p>	<p>AMENACES</p> <p>Oferta: El canvi climàtic juntament amb la pressió urbanística i la sobreexplotació de l'entorn natural reduirà la viabilitat de l'esquí i limitarà l'expansió de les estacions.</p> <p>Demanda: L'augment de preus i la tendència a l'elitització de la muntanya.</p> <p>Condicions de treball: Empobriment de les condicions laborals i dels treballadors arran de la inflació.</p> <p>Planejament i gestió: Plans ambiciosos, alts costos de gestió i planificació, manca de coordinació i canvis en la regulació ambiental poden dificultar la seva execució.</p>
ASPECTOS POSITIUS	<p>FORTALESES</p> <p>Oferta: Sector altament especialitzat en turisme esportiu (sobretot de neu) amb fort pes econòmic i es</p>	<p>OPORTUNITATS</p> <p>Oferta: Àmplia possibilitat de diversificació.</p>

<p>dona un gran valor al paisatge i a la riquesa cultural de la comarca.</p> <p>Demanda: Estable i fidelitzada.</p> <p>Condicions de treball: Gran oferta de treballs durant l'any, sobretot relacionat amb el sector de serveis. A major oferta treball, més competitivitat i especialització del sector.</p> <p>Planejament i gestió: Tendència a la descentralització del turisme. Més conscienciació sobre una millor gestió i planejament del sector turístic (PAS Turisme Cerdanya), i augment de regulacions.</p>	<p>Demanda: Interès general de la societat en el turisme cultural i altres tipus de turisme.</p> <p>Condicions de treball: Formació especialitzada en el turisme, amb condicions laborals estables.</p> <p>Planejament i gestió: Els efectes del canvi climàtic i l'aplicació de noves tecnologies poden afavorir la diversificació i desestacionalització de l'oferta turística.</p>
---	--

Font: Elaboració pròpia

5.6 ACTIVITATS ECONÒMIQUES NO TURÍSTIQUES

Per realitzar el diagnòstic de l'activitat econòmica no turística, s'han escollit quatre subtemes: agricultura i ramaderia, comerç, indústries i artesania i serveis públics. A continuació, s'expliquen a detall cadascun d'aquests subtemes. L'explicació se centra en el format de les Taules DAFO, és a dir, explicant primer els aspectes negatius, sent aquests també factors endògens (Debilitats), i a continuació els aspectes positius endògens (Fortaleses). Després es comenten els aspectes negatius exògens (Amenaces) i, finalment, els aspectes positius exògens (Oportunitats).

5.6.1 Agricultura i ramaderia

Taula 5.25. DAFO d'agricultura i ramaderia.

DAFO	Factors endògens	Factors exògens
Aspectes negatius	<p>Pes molt baix en l'economia, descens històric</p> <p>Abandonament agro-pastoral</p> <p>"Transició forestal": descens de cultius, augment de prats/herbassars i de bosc clar, i un canvi en l'estacionalitat dels incendis</p> <p>Envel·liment de la població agricultora</p> <p>Canvi de la indústria lletera a la producció de carn</p> <p>Reculada del regadiu i augment de l'asseccament</p> <p>Descens de la superfície en propietat i augment de la superfície en règim d'arrendament</p>	<p>Manca de competitivitat amb les grans empreses multinacionals</p> <p>Burocràcia excessiva</p> <p>Propietat fragmentada, règims existents com comunals, concentració de propietat</p> <p>Avanç del sòl urbà en deteriorament de l'agrícola</p> <p>Descens de l'activitat agrícola i ramadera als països d'Europa central</p>

Aspectes positius	<p>Existència de sòl fèrtil i bon clima per a l'activitat agrícola</p> <p>Un passat vinculat a l'activitat agrícola i ramadera</p> <p>Possibles productes agrícoles de rodalia</p> <p>Sòl no urbanitzable, convertible en agrícola abans que en urbà</p>	<p>Interès existent pel món rural (per exemple, interès pel km 0) i possibilitat de beneficiar-se del turisme</p> <p>Turisme crea possibilitat de valor afegit en productes agrícoles</p> <p>Cooperatives (Cadí i Pirinenca) a la rodalia</p>
--------------------------	--	---

Font: Elaboració pròpia.

Debilitats: La comarca de la Cerdanya presenta moltes debilitats. És important remarcar que hi ha un descens històric d'aquestes activitats, cosa que ha provocat que actualment el pes en l'economia sigui molt baix. Això s'ha produït a causa de diversos factors. Un d'aquests és l'envelliment de la població agricultora i la transició forestal, és a dir, el descens de conreus i el respectiu augment de prats/herbassars i de bosc clar. El descens de la superfície en propietat i l'augment de la superfície en règim d'arrendament és una altra debilitat que provoca una dificultat a l'hora de planejar i gestionar els espais destinats a aquestes activitats. El canvi de la indústria lletera a la producció de carn ha provocat també una reducció dels espais destinats a les pastures i, en relació als conreus, s'ha produït un canvi amb el retrocés del regadiu i augment de l'assecat, disminuint així el territori destinat a l'activitat agrícola.

Fortaleses: El propi territori disposa d'elements que generen o poden generar beneficis per a l'activitat agrícola i ramadera. El passat d'aquesta comarca està vinculat a aquesta activitat, és a dir, hi ha una tradició que es pot recuperar. L'existència d'un sòl fèrtil i un bon clima per a diversos conreus i per a les pastures són factors positius per reviuir aquestes activitats en el territori, juntament amb la possibilitat de convertir el sòl no urbanitzat en rural en comptes d'urbà. Els productes locals són també una gran fortalesa per al desenvolupament d'aquest sector a la Cerdanya, ja que ajuden a potenciar l'agricultura i la ramaderia i diversificar així l'economia de la comarca.

Amenaces: Existeixen amenaces diverses per al desenvolupament d'aquest sector. En temes més generals, hi ha un descens de l'activitat agrícola i ramadera a molts països europeus, però són els països del sud i del centre d'Europa on es nota més aquest canvi. La propietat fragmentada i concentrada, juntament amb els règims existents com els comunals, dificulten la gestió del territori i les activitats que s'hi realitzen. La impossibilitat de competir amb les grans empreses multinacionals és una de les amenaces existents avui dia i ho pot arribar a ser també en un futur. El canvi de planejament promocionat a escala europea o a escala d'estat i la burocràcia excessiva pot provocar l'avanç del sòl urbà en deteriorament de l'agrícola.

Oportunitats: Les oportunitats que s'han detectat per a l'agricultura i la ramaderia són diverses. Actualment hi ha un interès pel món rural, i ara encara més amb l'interès pels productes de km0. Cal destacar que l'activitat turística crea un valor afegit en els productes locals, de manera que així hi ha possibilitat d'obtenir un benefici per a aquest sector mitjançant el turisme. Un altre factor a destacar és l'existència de cooperatives a la rodalia, com la cooperativa Cadí o Pirinenca, que poden ajudar a incentivar l'activitat agrícola i ramadera en aquesta zona.

5.6.2 Comerç

Taula 5.26. DAFO de comerç

DAFO	Factors endògens	Factors exògens
Aspectes negatius	<p>Absència d'infraestructura pública al voltant del comerç local (Mercat municipal, impuls al qual comerços locals es trobin als carrers principals de municipis i pobles).</p> <p>Comerç enfocat i dirigit a activitats relacionades amb el turisme, gairebé en la seva majoria; exclusió de persones habitants del propi comerç.</p> <p>Absència d'un producte històric que identifiqui la regió fora de la patata dels segles XIX-XX.</p> <p>Sector de consum diari dominat per cadenes de supermercats no pertanyents a la comarca.</p>	<p>Gran flux de turistes, amb costums de consum en llocs turístics o de portar productes des d'altres ciutats i comarques (Ex. Barcelona).</p> <p>Dependència estacional en temporada de neu per augmentar els ingressos per comerç de la comarca.</p>
Aspectes positius	<p>Mercat setmanal de pagesos, el qual crea dinàmiques locals tant en el consum com en la producció.</p> <p>Nous girs comercials com vinyes i processadora de llet de Puigcerdà, amb producció local i transformació de matèries primeres.</p> <p>Oportunitat de crear un comerç de subsistència amb arrelament de la comarca.</p>	<p>Diferents persones visitants, amb poder adquisitiu que poden interessar-se per més productes locals i ecològics.</p> <p>Existència de fons europeus, de l'estat espanyol i catalans que poden dinamitzar el comerç a la comarca.</p>

Font: Elaboració pròpia.

Debilitats: la Cerdanya es troba en un cicle de comerç dominat per l'activitat generada al voltant del turisme, com es reflecteix en els locals existents en les principals places dels municipis. Pel que fa a consum bàsic, les persones habitants recorren a grans cadenes, ja que la producció d'aliments locals és gairebé inexistent.

Fortaleses: Hi ha esforços per crear productes fets 100% a la Cerdanya, els quals es poden tornar accessibles per a les persones habitants, però a més poden esdevenir un producte característic per a les persones visitants, creant un cercle virtuós que impulsi un comerç diversificat i que posi la comarca en el mapa econòmic i no només turístic.

Amenaces: Hi ha un gran flux de persones visitants que consumeixen en molt pocs llocs a la comarca, o directament porten els articles i aliments per al seu estadi des dels seus llocs d'origen. A més, hi ha una dependència estacional de les persones habitants i productores al voltant de la temporada d'hivern per poder comerciar qualsevol producte originari de la Cerdanya.

Oportunitats: Els fluxos de persones visitants són constants i variats, per la qual cosa es poden comerciar productes originaris i crear interès i atracció per ells. A més, hi ha fons europeus, espanyols i catalans que poden impulsar tota mena de girs comercials.

5.6.3 Indústries i artesanía

Taula 5.27. DAFO d'indústries i artesanía.

DAFO	Factors endògens	Factors exògens
Aspectes negatius	<p>Poc pes del sector industrial.</p> <p>La construcció és el sector industrial amb més pes a la comarca i està estretament vinculat a la construcció de segones residències, adreçades al sector turístic.</p> <p>Sector industrial, molt vinculat al sector turístic</p>	<p>Institucions supra comarcals, poc interessades a fomentar el desenvolupament industrial a les zones de muntanya.</p>
Aspectes positius	<p>Les PIMES i especialment les microempreses són l'estructura empresarial de la comarca.</p> <p>L'existència de cooperatives, com a forma més equitativa i justa de compartir recursos i ingressos.</p> <p>Artesania tradicionals i de població neororral, que aporten valor afegit al producte i al sector.</p>	<p>La xarxa de fibra òptica pot afavorir el sector industrial vinculat a internet, empreses online i teletreball.</p>

Font: Elaboració pròpia.

Com ja s'ha esmentat, la Cerdanya, és una comarca molt enfocada al sector turístic; això es reflecteix també en el sector industrial i en el seu poc pes econòmic a la Cerdanya. Dins del sector industrial, la construcció, molt vinculada al turisme, és el sector amb més pes; és a dir, el sector industrial també reflecteix aquest vincle amb el turisme i la construcció de segones residències.

Fortaleses: La importància de les Pimes i microempreses, que són la base empresarial i industrial de la comarca, així com l'existència de cooperatives, són fortalises importants per garantir que la riquesa produïda a la Cerdanya es quedi a la mateixa comarca i no passi a grans empreses transnacionals. A més, les artesanies tradicionals i de nova creació, són un actiu important que aporta valor afegit a la producció comarcal.

Amenaces: Les administracions de caràcter provincial, autonòmic i estatal presenten poc interès i suport a l'activitat industrial de les zones de muntanya, a les quals pertany la Cerdanya. Conceben aquest territori, com un territori turístic i d'esbarjo vacacional i, en el cas de la Cerdanya, com una via ràpida de connexió amb França.

Oportunitats: L'extensió de la xarxa de fibra òptica d'alta velocitat facilita la connexió de les àrees de muntanya a internet d'una manera ràpida i fiable; això és una oportunitat per atraure indústria i població que requereix d'una connexió fiable a la xarxa d'internet.

5.6.4 Serveis públics

Taula 5.28. DAFO de serveis públics

DAFO	Factors endògens	Factors exògens
Aspectes negatius	<p>Debilitats:</p> <p>Manca d'oferta educativa superior per a la població local.</p> <p>Massa centres esportius per a la població.</p> <p>Concentració de serveis a Puigcerdà, el que desequilibra el territori.</p> <p>Població envellida amb major necessitat de serveis.</p>	<p>Amenaces:</p> <p>El canvi climàtic pot saturar la precària situació del cos de bombers i agents forestals a més causar problemes en la cobertura sanitària.</p> <p>La població flotant pot sobresaturar alguns serveis.</p>
Aspectes positius	<p>Fortaleses:</p> <p>Les PIMES i especialment les microempreses són l'estructura empresarial de la comarca.</p> <p>L'existència de cooperatives, com a forma més equitativa i justa de compartir recursos i ingressos.</p> <p>Artesania tradicionals i de població neororral, que aporten valor afegit al producte i al sector.</p>	<p>Oportunitats:</p> <p>La xarxa de fibra òptica pot afavorir el sector industrial vinculat a internet, empreses online i teletreball.</p>

Font: Elaboració pròpia.

Debilitats: Les principals debilitats del sistema de serveis giren al voltant d'una població envellida, és a dir, amb una major necessitat de serveis, i a una població jove que tendeix a anar-se'n de la comarca per realitzar els seus estudis superiors, ja que no hi ha oferta local d'estudis universitaris o graus superiors. Addicionalment, els serveis públics estan concentrats a la ciutat de Puigcerdà, la qual cosa crea un desequilibri territorial respecte al planificat en el Pla Territorial Parcial de l'Alt Pirineu i Aran.

Fortaleses: Tot i això, la Cerdanya és un territori molt ben equipat, sobretot a nivell sanitari, destacant l'hospital transfronterer. Addicionalment, té una gran oferta d'equipaments de lleure i espais socials, com casals, espais polivalents o biblioteques, entre d'altres. Comparat amb altres regions de baixa població, Cerdanya té una bona cobertura de serveis públics.

Amenaces: La principal amenaça als serveis de la Cerdanya rau en el canvi climàtic, que juntament amb l'avanç del bosc de pi sobre el terreny agrícola presenta greus riscos d'incendis forestals. Això afecta en particular la Cerdanya ja que aquesta no té un cos de bombers professional, només un format per voluntaris i es requereix un major esforç en la gestió forestal. D'altra banda, l'altra principal amenaça és que el progressiu augment de població flotant saturi els serveis públics com l'hospital.

Oportunitats: La posició estratègica de la Cerdanya l'obre a tot tipus de cooperació amb entitats externes com les universitats de Lleida, Girona, Barcelona o Perpinyà, a més de poder beneficiar-se de fons europeus com els Next Generation o els fons POCTEFA de cooperació transfronterera, els quals poden proporcionar-li el finançament necessari per complir les seves necessitats.

5.6.5 Dafo de síntesi

Taula 5.29. DAFO de síntesi d'activitats econòmiques no turístiques.

DAFO	Factors endògens	Factors exògens
Aspectes negatius	<p>Debilitats:</p> <p>Agricultura i ramaderia: Descens dels terrenys agrícoles i la població que es dedica a aquestes activitats</p> <p>Comerç: Comerç molt enfocat al turístic i poca activitat comercial entre setmana</p> <p>Indústries i artesanía: Poc pes del sector industrial i monocultiu turístic</p> <p>Serveis públics: Manca d'oferta educativa superior per a la població local</p>	<p>Amenaces:</p> <p>Agricultura i ramaderia: Descens de l'activitat agrícola i ramadera als països del sud d'Europa i les conseqüències de la disminució dels ajuts de la UE en el repartiment de la Política Agrària Comuna.</p> <p>Comerç: Els turistes no consumeixen productes locals, compren en grans cadenes multinacionals</p> <p>Indústries i artesanía: Manca de suport institucional futur envers el desenvolupament de la indústria</p> <p>Serveis públics: Canvi climàtic que augmenti la demanda dels cossos de bombers i agents forestals, a més de causar problemes en la cobertura sanitària.</p>
Aspectes positius	<p>Fortaleses:</p> <p>Agricultura i ramaderia: Existència de sòl fèrtil i bon clima per a l'activitat agrícola</p> <p>Comerç: Tradició de mercat setmanal amb productes locals</p> <p>Indústries i artesanía: Existència de PIMES, artesanía de recent creació i cooperativisme</p> <p>Serveis públics: Bona cobertura sanitària i sociocultural</p>	<p>Oportunitats:</p> <p>Agricultura i ramaderia: Interès existent pel món rural i els productes del km0 i possibilitat de beneficiar-se del turisme</p> <p>Comerç: Fluxos turístics es poden reconduir cap al comerç local</p> <p>Indústries i artesanía: Possibles desenvolupaments que es beneficiïn de la globalització i internet i l'extensió del cooperativisme</p> <p>Serveis públics: Possibilitat de futura cooperació transfronterera i fons europeus</p>

Font: Elaboració pròpia.

Sintetitzant els quatre factors analitzats, hem conclòs que el territori té una principal debilitat, sent aquesta el monocultiu turístic que treu pes relatiu a la resta d'activitats econòmiques i dificulta el seu desenvolupament. A més, el principal repte a superar en la població ceretana és l'èxode de la població jove, que no pot assentar-se al seu territori un cop entra al mercat laboral llevat que sigui a la indústria turística.

Tanmateix, el territori compta amb una sèrie d'actors ja existents, tant empresarials com cooperatius, que poden servir d'impuls a l'hora de construir una major diversificació de l'economia. A més, el territori compta amb recursos tant físics com culturals que facilitarien una reintroducció o potenciació d'activitats econòmiques diverses.

Pel que fa a les amenaces, s'adverteixen tres factors: D'una banda, la deriva macroeconòmica europea cap als serveis i una manca d'interès cap als sectors agraris i industrials; en segon lloc, el mateix turisme com a amenaça al desenvolupament d'altres sectors econòmics; i finalment, les crisis climàtiques i les seves conseqüències per al territori, que crearan nous reptes per a la Cerdanya.

Tanmateix, hi ha oportunitats tant per part dels nous grups poblacionals que arriben a la comarca com per part de les institucions supracomarcals, que poden ser explotades en benefici de l'economia ceretana. Addicionalment, la condició transfronterera de la Cerdanya dona peu a oportunitats úniques de cooperació amb els territoris francesos.

5.7 EQUIPAMENTS TURÍSTICS D' HIVERN

L'anàlisi dels equipaments turístics d'hivern a la comarca de la Cerdanya és abordat a través d'una matriu DAFO, en el qual de presenten les variables negatives i positives de caràcter exogen i endogen de les temàtiques següents: Allotjament turístic, Estacions d'esquí alpí, Estacions d'esquí de muntanya i nòrdic, i Aprés ski. L'estructuració de les debilitats, amenaces, fortaleeses i oportunitats permet una anàlisi acabada de cada subtema.

5.7.1 Allotjament turístic

Taula 5.30. DAFO de l'allotjament turístic

DEBILITATS	AMENACES
<p>Les VUT representen el 45% del total de places ofertades: Inestabilitat de l'oferta (depèn de propietaris individuals), major informalitat i variabilitat en estàndards de qualitat. Desequilibri en la diversificació.</p> <p>Escassos encadenament productiu - impacte territorial limitat de les VUT: menor articulació i despesa local dels turistes en serveis, restaurants, comerç, etc.</p> <p>Concentració espacial de l'oferta en municipis específics: En els entorns de les estacions d'esquí alpí.</p> <p>Pressió sobre el mercat d'habitatge: Les VUT generen una reducció del lloguer residencial.</p>	<p>Alta estacionalitat: forta dependència de l'hivern i estiu, cicles curts d'ingressos i dificultats per mantenir mà d'obra local qualificada.</p> <p>Fluctuacions econòmiques externes; pujada costos operatius, preus energia, inflació, canvi climàtic afecta la neu, tancament de mobilitat, crisis sanitàries.</p> <p>L'especulació immobiliària de l'habitatge entorpeix captar treballadors per al sector turístic pels elevats preus de lloguer, convertint-se en una amenaça operativa del servei.</p> <p>Competència entre tipologies: VUT pot desplaçar l'oferta professional.</p>

FORTALESES	OPORTUNITATS
<p>Diversitat d'oferta de diferents tipologies capta diferents segments de demanda.</p> <p>Creixement estable en nombre d'establiments i nombre de places en els darrers 10 anys.</p> <p>El càmping, hotels i turisme rural han estat resilients a diferents escenaris de la comarca i la irrupció dels VUT.</p> <p>Atractius naturals i de temporada consolidats, sostenen una demanda constant.</p>	<p>Decret de llei 3/2023; Limita el nombre de VUT i possibilita una major diversificació de les tipologies d'allotjament turístic.</p> <p>Reorientar el model cap a un turisme amb més ancoratge local que fomenti cadenes de valor més llargues.</p> <p>Increment de l'interès pel turisme rural i de natura: Reposiciona tipologies tradicionals com el càmping i hostaltatge rural.</p> <p>Diversificació de temporada: permet reduir l'estacionalitat</p> <p>Planificació territorial per equilibrar l'oferta i reduir la pressió dels VUT en certes zones de la comarca.</p>

Font: Elaboració pròpia.

Debilitats

La principal debilitat de l'allotjament turístic a Cerdanya té relació amb la seva estructura desequilibrada. Gran part de l'oferta es concentra en una sola tipologia d'allotjament; els habitatges d'ús turístic (VUT). Aquesta tipologia concentra al voltant del 90% dels establiments i un 45% de les places totals de la comarca. Entre les seves característiques negatives destaca la inestabilitat de l'oferta atès que depèn de propietaris individuals, baixa professionalització del servei, i escassos encadenaments productius amb el seu entorn, amb la qual cosa té un impacte territorial limitat.

Amenaces

L'allotjament turístic presenta una forta dependència a l'estacionalitat del model turístic de la comarca, principalment a les activitats d'hivern, com també d'estiu. Això comporta cicles curts d'ingressos i dificultats per retenir treballadors locals qualificats. Sumat a l'estacionalitat, l'activitat és vulnerable a qualsevol fluctuació de la demanda ocasionada per motius econòmics, sanitaris, mobilitats, climàtics, entre altres coses.

El conflicte social per l'habitatge derivat de les especulacions immobiliàries tensiona l'estructura de l'allotjament turístic, sumat al alçament que els alts preus entorpeixen la capacitat de captar treballadors per al sector.

Fortaleeses

L'estructura de les tipologies d'allotjament turístic és desequilibrada, no obstant, compta amb una oferta diversa, captant diferents segments de demanda i perfils de turistes. Així mateix, en els últims 10 anys s'observa un creixement estable en el nombre d'establiments i places en gairebé totes les tipologies d'allotjament turístic. Els càmpings, hotels i hostatges rurals han demostrat especial resiliència a diferents escenaris de la comarca, com també a la irrupció de les VUT al mercat.

Oportunitats

La demanda estable i recurrent de la comarca, amb repeticions de visites, fan d'una demanda previsible per al sector. L'anterior, considerant el decret de llei 3/2023 que limita el nombre de VUT en zones declarades tensionades, entre elles, molts municipis de la Cerdanya, lliuren una oportunitat per reorientar l'estructura i model de l'allotjament turístic de la comarca cap a una amb més ancoratge local i cadenes de valor més llargues, augmentant així els seus beneficis al territori.

D'altra banda, posterior a la pandèmia del Covid-19 s'ha incrementat l'interès pel turisme rural i de natura, la qual cosa reposiciona certes tipologies tradicionals com el càmping i hostalatge rural.

5.7.2 Estacions d'esquí de muntanya i esquí nòrdic

Taula 5.31. DAFO d'estacions d'esquí de muntanya i esquí nòrdic

<p>DEBILITATS Estacionalitat de l'oferta i les places d'ocupació, les estacions de muntanya concentren el seu dinamisme econòmic principalment en la temporada d'hivern. Manca d'oferta complementària en el teixit comercial proper a l'estació que permeti retenir despesa i manca de diversitat d'activitats per a altres perfils turístics. Gestió heterogènia de les estacions de ski nòrdic i de muntanya. Dificultat de monetització per ús furtiu.</p>	<p>AMENACES Vulnerabilitat davant els incendis forestals que arrossegui el medi on es realitza l'activitat. Competència directa de l'experiència francesa. Invisibilitat en la promoció turística institucional.</p>
<p>FORTALESES Resiliència davant el canvi climàtic. Concentra el 45% d'extensió de pistes a tot el Pirineu. La coordinació entre estacions d'esquí de muntanya d'altres territoris. Oferta de forfait conjunt d'estacions de muntanya i esquí alpí.</p>	<p>OPORTUNITATS La coordinació entre estacions d'esquí de muntanya d'altres territoris. Programa de cooperació POCTEFA 2021-27. L'interès creixent pel turisme de natura i conscienciació del canvi climàtic.</p>

Font: Elaboració pròpia.

Debilitats

El sector adolceix d'una forta estacionalitat laboral lligada exclusivament a la temporada de neu, agreujada per la manca d'una oferta complementària d'oci i restauració que impedeix retenir la despesa del visitant, una gestió desigual derivada de la coexistència de models municipals i concessions privades amb capacitats d'inversió disperses i la dificultat de monetització derivada de l'ús furtiu d'unes instal·lacions obertes que no tenen control d'accés físic.

Amenaces

La viabilitat del sector depèn críticament de la integritat del medi natural, la qual cosa converteix la vulnerabilitat davant els incendis forestals en una amenaça existencial, ja que l'activitat no es pot dissociar del bosc. Aquest risc es veu amplificat per la capacitat d'atracció del Pirineu francès, la competència directa del qual pot provocar una fuga de demanda significativa. Finalment, la manca de reconeixement en la promoció turística institucional

compromet el seu creixement, en quedar el model nòrdic sistemàticament eclipsat per la prioritat estratègica atorgada a l'esquí alpí.

Fortaleses

La resiliència climàtica del model s'erigeix com la seva major garantia de futur, assegurant l'operativitat amb gruixos mínims de neu allà on la dependència tecnològica de l'alpí mostra els seus límits. Aquest avantatge tècnic cobra una dimensió estructural gràcies a l'hegemonia territorial de la comarca, que en concentrar gairebé la meitat de l'oferta de tot el Pirineu, té la massa crítica necessària per liderar el sector. Així mateix, la cooperació supramunicipal transforma la gestió fragmentada en un avantatge competitiu, permetent integrar comercialment l'esquí nòrdic amb els fluxos massius de l'alpí a través de productes híbrids.

Oportunitats

El canvi de paradigma global cap a un turisme de natura i conscienciat amb el clima converteix la sostenibilitat inherent del model nòrdic en el seu major actiu de futur, valent-lo enfront d'opcions més invasives. Aquesta oportunitat estructural es materialitza gràcies a l'apalancament financer del programa POCTEFA 2021-27, indispensable per a la modernització, i es multiplica mitjançant la cooperació territorial (TotNordic), una aliança clau per superar la fragmentació local i accedir a nous segments de mercat que demanen experiències integrals més enllà de l'esport tècnic.

5.7.3 Estacions d'esquí alpí

Taula 5.32. DAFO d'estacions d'esquí alpí

<p>DEBILITATS Gran consum de recursos (Consum hídric, energètic i paisatgístic) Encariment dels serveis i oferta per al seu manteniment, generant al seu torn una elitització del servei.</p>	<p>AMENACES Canvi climàtic - Pujada de temperatura global, sequeres i incendis forestals. Competència entre estacions d'altres països (Andorra - França). Abandonament d'activitats tradicionals rurals provoquen l'expansió del bosc.</p>
<p>FORTALESES Recursos tecnològics que permeten allargar la temporada d'esquí. Oferta de preus dinàmics per desestacionalitzar els dies d'esquí a la setmana. Compta amb infraestructura diversa i àmplia diversitat d'activitats.</p>	<p>OPORTUNITATS Atractiu d'inversió privada al voltant de l'activitat. Eines de planificació territorial i/o urbanística. Programa de cooperació POCTEFA 2021-27 i Programa LIFE.</p>

Font: Elaboració pròpia.

Debilitats

La neu és un recurs indispensable per poder fer l'esquí alpí. Aquesta dependència de la meteorologia obliga les estacions a fer servir canons de neu per poder suplir l'escassetat de neu durant la temporada d'hivern. Actualment hi ha 1.182 canons de neu. Cada canó té una despesa energètica de 3.300 kWh per temporada o l'equivalent a la despesa de 3700 llars a l'any. La despesa elèctrica dels canons de neu representa el 70% de les inversions econòmiques a les pistes, segons l'Associació Catalana d'Estacions d'Esquí i Activitats de Muntanya (ACEM).

L'increment paulatí de canons de neu, així com el seu temps d'ús durant la temporada, al costat de l'encariment de l'electricitat es tradueix en un encariment dels serveis. Aquest encariment porta al seu torn un desplaçament de certs sectors de la població que no poden assumir les pujades de cost. Així mateix, això genera una elitització de l'esport.

Amenaces

El canvi climàtic avança de manera vertiginosa. Els canvis de les condicions meteorològiques i l'augment de fenòmens naturals extrems als Països Catalans no només ha generat grans restriccions per sequeres, sinó que comporta víctimes mortals com és el cas de la Dana a València. Aquests canvis tan grans i impredecibles, juntament amb la pujada de les temperatures, generen un qüestionament de la viabilitat de la pràctica de l'esquí a les estacions alpines.

El xoc contra la natura també es materialitza amb l'expansió dels boscos d'alta muntanya. Aquesta expansió és deguda a la reducció de pràctiques ramaderes i agrícoles. L'expansió dels boscos suposa un perill per als esquiadors i una despesa més per a les pistes d'esquí per controlar el creixement incessant dels arbres.

Com en qualsevol mercat, la competència entre les pistes d'esquí genera un conflicte constant per la seva supervivència. D'una banda, Andorra compta amb el doble de km esquiables que Cerdanya i de l'altra, França té un sistema de vacances laborals que promou l'esquí alpí al seu territori.

Fortaleses

Si bé els canons de neu suposen una despesa energètica i hídrica summament elevada, la seva existència és l'únic element que permet a les estacions d'esquí seguir amb vida. Al llarg del temps, aquests canons han anat millorant el seu rendiment en relació m³ neu - kWh.

La gran oferta de preus durant la setmana permet a les estacions d'esquí descongestionar una mica la quantitat de turistes que arriben els caps de setmana. Aquestes ofertes premien els esquiadors que pugen a les estacions d'esquí els dies laborables i els diumenges.

Les estacions d'esquí compten amb una infraestructura molt completa. Aquesta els permet retenir els turistes durant llargs períodes. Juntament amb això, també és important destacar la gran varietat d'activitats existents dins de les estacions. Aquestes activitats permeten oferir una oferta a una major varietat de consumidors.

Oportunitats

Actualment els grans avantatges que es generen entorn de les pistes d'esquí i que han de poder permetre a aquestes adaptar-se als nous temps són claus per a la seva existència. El gran atractiu que generen les pistes d'esquí genera una simbiosi amb l'oferta privada al voltant d'aquestes. Això pot suposar un creixement en diversitat per a totes dues i un possible canvi de rumb en la forma d'entendre les estacions d'esquí.

Els diferents plans urbanístics existents, juntament amb aquests en procés d'elaboració com el PDU de les pistes d'esquí la Molina - Masella, poden ajudar els agents decisors a orientar legalment les necessitats de les pistes.

Finalment, el programa de cooperació POCTEFA 2021-27 així com el Programa LIFE de la Unió Europea poden ser un impuls en l'aplicació de polítiques tant de cooperació transnacional, com d'ajuda per a projectes per al medi ambient.

5.7.4 Aprés Ski

Taula 5.33. DAFO Aprés Ski

<p>DEBILITATS</p> <p>Desenvolupament vinculat principalment a les estacions d'esquí alpí de la Molina i Masella.</p> <p>Pressió ambiental - Residus i RRNN.</p> <p>Forta estacionalitat, amb oferta considerablement més consolidada a l'hivern que a l'estiu.</p>	<p>AMENACES</p> <p>Irregularitat de la demanda turística.</p> <p>Gran competitivitat qualitativa i diversa entre estacions properes (Andorra i França).</p> <p>Risc per a la continuïtat de l'activitat a causa de la disminució de la temporada de neu i els costos de neu artificial, associats al canvi climàtic.</p>
<p>FORTALESES</p> <p>Diversificació de l'oferta turística com a eina per impulsar el desenvolupament econòmic i consolidar un model d'estació de muntanya.</p> <p>Atracció més diversa.</p> <p>Flexibilitat d'incorporar turisme creatiu, basat en experiències culturals participatives, reforçant la identitat local i diversificant l'oferta.</p>	<p>OPORTUNITATS</p> <p>Forma de captar inversió privada.</p> <p>Capacitat de guanyar pes relatiu, superant el monocultiu de les activitats d'esquí.</p>

Font: Elaboració pròpia.

Debilitats

L'oferta actual d'après-ski a la Cerdanya depèn econòmicament i funcionalment de les estacions d'esquí alpí, limitant i reforçant l'estacionalitat i la concentració espacial del turisme. Un model turístic poc flexible, en què el lleure post-esquí es concep principalment com una prolongació del consum associat a les estacions, en lloc d'una modalitat territorial autònoma i distribuïda.

Aquesta dependència intensifica la pressió sobre els recursos naturals: el sòl, la vegetació i els ecosistemes de muntanya, així com l'augment del consum energètic i d'aigua, especialment en períodes d'alta estació, per les necessitats d'infraestructures i serveis de l'esquí alpí, a més genera una producció concentrada de residus associats al consum i a la mobilitat vinculada a les estacions.

Amenaces

La dependència del canvi climàtic, així com els seus costos relacionats amb la neu artificial, s'incrementa a causa de la variació en la demanda turística, que està influenciada per factors climàtics i econòmics, a més de l'estacionalitat hivernal.

En aquest cas, la Cerdanya està en un escenari de gran competència turística, marcat per la proximitat a destinacions més establertes com Andorra i les estacions franceses, que proporcionen una oferta d'après-ski àmplia, variada i amb un elevat nivell de qualitat. Si no s'aconsegueix una distinció nítida fonamentada en la identitat local, la sostenibilitat i la integració cultural del model presentat, aquesta competència pot complicar la captació de turistes.

Fortaleses

La diversificació de l'oferta d'activitats d'après-ski permet ampliar la base econòmica del turisme hivernal i afavorir la transició cap a un model d'estació de muntanya, més resiliència i multifuncional. Aquesta pluralitat de propostes incrementa la capacitat d'atracció de públics diversos, més enllà de l'esquiador tradicional, i ofereix una elevada capacitat d'adaptació del model, generant alternatives com el turisme creatiu, cultural i de benestar, menys dependents de la neu i de major integració territorial.

Oportunitats

L'après-ski, és una proposta turística diversa que combina oci, consum i serveis complementaris a l'esquí, representant una oportunitat per atraure inversió privada i potenciar l'oferta existent en incorporar noves activitats, perquè genera un espai atractiu per a marques i empreses que busquen visibilitat i connexió amb el context esportiu, enfortint l'experiència dels visitants.

A més, l'ampliació de l'oferta més enllà de l'esquí alpí contribueix a diversificar l'activitat turística, reduint la dependència d'un únic esport i equilibrant la presència dels diferents perfils de turistes, permetent que l'après-ski guanyi rellevància dins del sistema d'hivern, consolidant-se com un motor de desenvolupament econòmic i territorial que va més enllà de la temporada de neu.

5.7.5 Dafo de síntesi

A tall de síntesi, el següent DAFO presenta un resum de la principal debilitat, fortaleza, amenaça i oportunitat de cada tema abordat dels equipaments turístics d'hivern.

Taula 5.34. DAFO de síntesi dels equipaments turístics d'hivern

DEBILITATS	AMENACES
<p>Allotjament Turístic: La forta dependència de les VUT genera una oferta inestable i poc articulada amb l'economia local.</p> <p>Estacions d' esquí alpí: Forta pressió i dependència dels recursos naturals: Consum hídric, energètic i paisatgístic.</p> <p>Estacions d' esquí nòrdic i muntanya: Estacionalitat de l'oferta i les places d'ocupació.</p> <p>Après-ski: Dependència de les estacions de ski alpí, intensificació de l'ús de recursos naturals i generació de residus.</p>	<p>Allotjament Turístic: Vulnerabilitat per l'estacionalitat, pressió social i dependència excessiva del monocultiu les VUT.</p> <p>Estacions d' esquí alpí: Susceptibilitat als efectes del canvi climàtic: sequeres i increment de les temperatures.</p> <p>Estacions d' esquí nòrdic i muntanya: Exposició a l'increment d'incendis forestals a causa dels efectes de l'escalfament global.</p> <p>Après-ski: Gran competitivitat qualitativa i diversa entre estacions properes (Andorra i França).</p>

FORTALESES	OPORTUNITATS
<p>Allotjament Turístic: Opcions d'oferta diversificada que han mostrat resiliència davant de canvis econòmics.</p> <p>Estacions d' esquí alpí: Infraestructures consolidades i integrades en el sistema turístic comarcal</p> <p>Estacions d' esquí nòrdic i muntanya: Gran concentració de pistes i quilòmetres dels Pirineus.</p> <p>Après-ski: Diversificació de l'oferta d'activitats i desenvolupament econòmic, propiciant una transició cap a una estació de muntanya.</p>	<p>Allotjament Turístic: La regulació que limita les VUT obre espais per potenciar la diversificació de l'oferta.</p> <p>Estacions d' esquí alpí: El programa de cooperació POCTEFA 2021-27 i el Programa LIFE, permet un impuls a la cooperació entre estacions internacionals i a desenvolupar polítiques per reduir l'impacte al medi ambient.</p> <p>Estacions d' esquí nòrdic i muntanya: La cooperació territorial entre les estacions d'esquí nòrdic d'altres territoris.</p> <p>Après-ski: Capacitat de guanyar pes relatiu, superant el monocultiu de les activitats d'esquí, atraient nous perfils i inversió privada.</p>

Font: Elaboració pròpia.

5.8 ALTRES RECURSOS CULTURALS PER A LA DIVERSIFICACIÓ ECONÒMICA

En base a l'anàlisi de la memòria en matèries de patrimoni del territori de la Cerdanya, s'elabora la matriu DAFO sobre altres recursos culturals amb el propòsit d'una diversificació econòmica per a nous serveis turístics, a la comarca de la Cerdanya. S'han analitzat quatre eixos fonamentals en matèries de patrimoni, el patrimoni tangible, el patrimoni intangible, la gastronomia i restauració i els itineraris turístics.

A continuació, s'abordaran els DAFOS per cada tema de forma individual, presentant les respectives debilitats i fortalezes com a factors endògens al costat de les amenaces i oportunitats com a factors exògens.

5.8.1 Patrimoni tangible

Taula 5.35. DAFO parcial patrimoni tangible

Factors endògens	Factors exògens
Debilitats	Amenaces
<p>Manteniment insuficient del patrimoni tangible religiós i defensiu</p> <p>Posada en valor desigual del patrimoni entre municipis</p> <p>Limitacions en els recursos tècnics i econòmics dels ajuntaments</p> <p>Absència d' una visió conjunta i integrada a nivell municipal respecte a les diferents tipologies patrimonials</p> <p>Invisibilització del patrimoni agrícola tradicional (Mas Cerdà) i de l'artesanía local</p> <p>Capacitat espacial limitada dels Museus de Puigcerdà i Llívia</p> <p>No consideració del patrimoni ferroviari com un actiu (estacions i tren)</p> <p>Limitada valoració de patrimoni arqueològic</p>	<p>Tendència generalitzada al foment del turisme de muntanya en desmedre del turisme cultural, per part de turistes i organismes superiors</p> <p>Dificultat per a l'obtenció i gestió de recursos externs, degut a la manca de visió conjunta i avançada del patrimoni</p> <p>Manca de protecció del Mas Cerdà, davant la urbanització de 2n residències</p> <p>Tancament tren Groc, com a pèrdua de patrimoni ferroviari</p>
Fortaleses	Oportunitats
<p>Àmplia existència de patrimoni en quantitat i diversitat a tot el territori</p> <p>Patrimoni arquitectònic religiós integrat en nuclis urbans</p> <p>Patrimoni amb vinculació a la cultura popular i a les tradicions locals</p> <p>Patrimoni arquitectònic, com Torre Font o llac, amb usos culturals públics per a la comunitat</p> <p>Valoració del patrimoni de memòria democràtica, Bunkers de Martinet i Montellà</p> <p>Disponibilitat de recursos amb alt potencial per al desenvolupament de l'artesanía local</p> <p>Reconeixement acadèmic i investigatiu de la Cerdanya com un espai cultural unitari i integrat</p> <p>Àmplia existència de patrimoni religiós estil romànic al territori</p>	<p>Potencial de diversificació del turisme</p> <p>Patrimoni compartit amb l'alta Cerdanya en matèries de gestió transfronterera i l'obtenció de recursos externs i compartits</p> <p>Potencial per obtenir recursos dels fluxos turístics (taxa turística)</p> <p>Valoració del patrimoni cultural únic del territori per part de turistes i experts</p>

Font: Elaboració pròpia

En matèries del patrimoni tangible a la comarca de la Cerdanya, s'identifiquen debilitats i fortaleses com a factors endògens. Pel que fa a les debilitats, s'identifica la insuficient mantenció d'elements patrimonials, especialment d'infraestructura defensiva, religiosa, elements arqueològics, així com una posada en valor desigual entre municipis sobre el patrimoni. S'identifica una acotada disponibilitat de recursos tècnics i econòmics. És important destacar l'absència d'una visió integrada de les diferents tipologies patrimonials, la invisibilització del patrimoni arquitectònic agrícola tradicional, com el Mas Cerdà, l'escassa consideració del patrimoni ferroviari i la limitada capacitat expositiva dels espais musealitzats.

Tanmateix, és important destacar la robusta quantitat i diversitat de patrimoni tangible distribuït arreu del territori de la comarca de la Cerdanya. Sobresurt l'àmplia xarxa d'arquitectura religiosa estil romànic, present a tot el territori, on els seus principals exponents es vinculen als diferents nuclis urbans de la Cerdanya. Destaquen els espais patrimonials vinculats a la cultura popular i comunitària, el patrimoni arquitectònic d'estil eclèctic al municipi de Puigcerdà amb funcions culturals, com la Torre Font, entre d'altres.

Destaca la presència de patrimoni de memòria democràtica al municipi de Martinet i Montellà, patrimoni compartit amb altres territoris dels Pirineus, on a la Cerdanya ja valoritzat, constitueix un referent d'interpretació històrica i educativa.

És important destacar el considerable reconeixement acadèmic i investigatiu dels elements patrimonials tangibles de la Cerdanya, identificant-se com un important territori cultural.

Pel que fa als factors exògens del patrimoni tangible, es reconeixen amenaces i oportunitats. Pel que fa a les amenaces s'identifica la tendència general al foment o prioritització del turisme de muntanya en desmedre del turisme cultural o patrimonial, per part de turistes i organismes superiors, especialment en contextos de paisatges de neu. A l'anterior se suma les dificultats per a l'obtenció i gestió de recursos externs per a la inversió en patrimoni tangible.

S'identifica l'amenaça en la pèrdua del patrimoni identitari de la Cerdanya, com el patrimoni d'infraestructura agrícola davant l'expansió del fenomen de segones residències, o el ferroviari, per exemple, el tancament del Tren Groc.

Finalment, al territori de la Cerdanya s'identifiquen oportunitats importants associades al patrimoni, a causa de l'àmplia existència de patrimoni tangible, hi ha un gran potencial per diversificar l'oferta turística, d'aquesta manera reduir la dependència del monocultiu turístic de neu, així com atraure recursos a partir dels fluxos de visitants, resulta una oportunitat l'obtenció de recursos dels fluxos turístics (taxa turística).

En tenir patrimoni tangible compartit amb l'Alta Cerdanya (francesa), com el patrimoni arqueològic o arquitectònic religiós, destaca com una gran oportunitat, la possibilitat de gestió conjunta i transfronterera del patrimoni compartit

5.8.2 Patrimoni intangible

Taula 5.36. DAFO parcial patrimoni intangible

Factors endògens	Factors exògens
Debilitats	Amenaces
<p>Escassa integració del patrimoni cultural immaterial en la identitat i programació dels festivals locals</p> <p>Predomini de macro esdeveniments culturals protagonitzats per artistes i propostes externes al territori</p> <p>Baixa visibilitat pública del patrimoni intangible en els discursos turístics i culturals</p>	<p>Canvi de l'estructura poblacional i les segones residències poden posar en risc el patrimoni intangible</p> <p>Suport institucional extern a Macron pot atraure una major massificació i pèrdua de la cultura local</p>
Fortaleses	Oportunitats
<p>Àmplia presència i diversitat de patrimoni intangible (llegendes, festes i danses)</p> <p>Valoració del patrimoni cultural immaterial a través de festivitats locals concretes</p> <p>Festes locals vinculades a altres tipus de patrimonis tangibles i intangibles.</p> <p>Vinculació entre patrimoni intangible i gastronomia tradicional (festa trinxat)</p>	<p>Reconeixement del patrimoni oral promouria un turisme comprenent i respectant el territori</p> <p>Possibilitat d'utilitzar espai públic i altres espais emblemàtics per a la posada en valor</p> <p>Possibilitat que macro esdeveniments de públic extern incorporin elements identitaris locals reforçant el patrimoni cultural.</p> <p>Noves poblacions poden rejuvenir la piràmide d'edat enfortint la participació i el futur de les activitats del patrimoni intangible.</p>

Font: Elaboració pròpia

El patrimoni intangible constitueix un element fonamental de la cultura i la quotidianitat dels residents de Cerdanya. És un element configurador del passat, el present i el futur de la Cerdanya. Malgrat la seva importància aquesta tipologia de patrimoni és sovint invisibilitzada no tenint en consideració les seves debilitats, fortaleses, amenaces i oportunitats.

En el cas específic del patrimoni intangible de la Cerdanya s'identifiquen tres debilitats principals. En primer lloc, es detecta una escassa integració del patrimoni cultural en la identitat i la programació dels macro festivals. No s'inclouen artistes locals o elements significatius del patrimoni intangible local en aquesta tipologia d'esdeveniments, no interactuen. En segon lloc, hi ha un predomini dels macrocentres culturals, especialment en els esdeveniments amb finalitat de promoure la desestacionalització turística. Finalment, s'observa una reduïda visibilitat pública al patrimoni intangible en els discursos turístics i culturals. Aquesta realitat està estretament vinculada amb les dues debilitats anteriorment comentades.

Pel que fa a les fortaleses es destaca l'àmplia presència de patrimoni intangible propi del territori. Un exemple són les llegendes, festes i danses que constitueixen un ric i variat patrimoni immaterial. Cal destacar que part del patrimoni intangible (danses, llegendes, balls) es relaciona i valora a través d'actes culturals i festes pròpies de la

comarca, la festa del Trinxat n'és un exemple. A més, les festes locals de petit format relacionen el patrimoni intangible amb el tangible creant així sinergies que impulsen i enforteixen el patrimoni a la comarca. Aquesta interrelació del patrimoni intangible és també visible en la gastronomia local.

Pel que fa als factors exògens i més concretament sobre les amenaces es detecten dos elements claus. D'una banda, el canvi de l'estructura de la població, a través de processos com l'envelliment de la població o l'arribada de nova població de segones residències, pot suposar un risc de pèrdua del patrimoni intangible. Aquesta amenaça es pot intensificar a llarg termini si no s'assegura la seva difusió especialment entre la població jove. D'altra banda, el suport institucional extern als macro esdeveniments pot suposar una major massificació del territori i una pèrdua del patrimoni local propi. Aquesta situació pot generar que aquest tipus de macro esdeveniments siguin els únics reconeguts per part dels visitants i població resident.

Finalment, pel que fa a les oportunitats es destaca que l'existència de patrimoni verbal pot contribuir a un turisme més responsable amb el territori entenent les seves dinàmiques pròpies. Cal destacar que la rica diversitat de patrimonis permet una posada en valor interrelacionada i integrada entre patrimoni tangible i intangible (uns exemples són el Ballet de Talló i la Font de Talló). Una altra oportunitat detectada fa referència al fet que l'existència dels macro esdeveniments pot ser una oportunitat per donar visibilitat i reconeixement al patrimoni intangible local atraient nous públics. L'última oportunitat detectada està relacionada amb l'arribada de noves poblacions a la comarca. Aquesta realitat pot generar un rejuveniment de la piràmide de població de la comarca enfortint la participació de la població en els actes culturals. Així mateix aquesta nova població jove i la seva participació poden contribuir a garantir la continuïtat a llarg termini dels balls, tradicions, festes i llegendes pròpies de la Cerdanya.

5.8.3 Itineraris turístics

Taula 5.37. DAFO parcial itineraris turístics

Factors endògens	Factors exògens
Debilitats	Amenaces
<p>Propostes d'itineraris actuals concentrats en esquí i festivals massius.</p> <p>Acotats itineraris culturals, invisibilitzant àmplia diversitat de patrimonis culturals del territori.</p>	<p>Nous itineraris, sense gestió tècnica apropiada poden incrementar la massificació turística</p> <p>Canvi climàtic pot afectar negativament les actuals rutes o itineraris del territori</p>
Fortaleses	Oportunitats
<p>Territori amb àmplia capacitat per crear nous itineraris per a perfils diferents</p> <p>Capacitat de crear de nous itineraris culturals amb àmplia distribució al territori</p> <p>Diversificació d'itineraris ajudant a vincular actors locals en la gestió i aplicació</p>	<p>Presència de turistes d'esquí poden participar en propostes d'itineraris culturals o patrimonials.</p> <p>Àmplia presència de recursos turístics poden finançar itineraris turístics de caràcter cultural o patrimonial</p> <p>Cogestió amb França, potencialitat de formulació de noves rutes de caràcter transfronterer</p>

Font: Elaboració pròpia

La debilitat identificada amb relació als itineraris turístics és la presència d'una majoritària proposta d'itineraris centrats en esquí i grans esdeveniments com festivals musicals. Això és també a causa d'un imaginari de la Cerdanya, per part dels turistes i generalment els de fora de la comarca, que es concentra en aquests temes. Això implica que els itineraris amb temes culturals són deixats en segon pla i llavors menys visibles.

D'altra banda, la gran quantitat de patrimoni a la Cerdanya és una gran fortalesa ja que permet la creació i el foment de nous itineraris alternatius, per a perfils diferents. La presència d'aquesta varietat permet crear itineraris no centralitzats i la possibilitat de vincular actors locals en la seva creació. Alguns exemples són itineraris patrimonials lligats a arquitectura religiosa, memòria democràtica (bunquers) i patrimoni ferroviari entre molts altres.

Els nous itineraris, i també el foment d'itineraris alternatius ja existents, es poden veure també com una amenaça en el cas que incrementin la massificació turística, saturant determinats espais de turistes i altres visitants de fora del territori.

Un altre factor exogen és el risc del canvi climàtic i el seu potencial de canviar rutes com a conseqüència d'una menor disponibilitat de neu o de temperatures més elevades durant l'estiu.

Diversos tipus de patrimoni a la Cerdanya són patrimonis compartits, o amb l'Alt Pirineu i Aran o França, donant lloc a oportunitats de compartir recursos per a aquests tipus d'itineraris. Un exemple és el patrimoni de memòria democràtica compartit amb l'Alt Pirineu i Aran, o el patrimoni religiós amb França.

5.8.4 Gastronomia i restauració

Taula 5.38. DAFO parcial gastronomia i restauració

Factors endògens	Factors exògens
Debilitats	Amenaces
Productes agrícoles i ramaders locals en declivi Precarietat i alta estacionalitat de l'ocupació en el sector de la restauració Acotada visibilitat i promoció de la gastronomia local com a patrimoni cultural	Turisme de massa i respectius equipaments podrien amenaçar l'agricultura local Aparició gastronomia global en desmedre de preparacions típiques locals Possible arribada de grans cadenes o franquícies de restauració que desplacin restauracions locals
Fortaleses	Oportunitats
Territori amb àmplia riquesa en productes agrícoles i ramaders Estacionalitat promou diversitat de tipus de productes Existència d'una robusta oferta en restauració Preparacions típiques del territori amb reconeixement Català Existència d'organismes de contacte pages - restauració CAUC (Cerdanya Alt Urgell)	Adaptació a noves condicions climàtiques per diversificar la producció local, com el vi. Reconeixement per organismes internacionals de gastronomia de la Cerdanya. Tendència general en l'interès per la gastronomia i experiències culinàries

Font: Elaboració pròpia

Pel que fa a les debilitats s'ha identificat un declivi del cultiu de productes locals a causa d'un canvi de l'estructura econòmica de la comarca amb un major pes del turisme. A més, s'assenyala que part del treball en la restauració és precari i estacional.

En relació amb les fortaleses la comarca compta amb una rica existència de productes agrícoles i ramaderes que se suma a una robusta oferta de restauració. També és important destacar que les preparacions típiques de la comarca compten amb un elevat reconeixement dins la cuina i societat catalana. Finalment, es detecta l'existència d'organismes que posen en contacte pagesos i restauració de la Cerdanya i l'Alt Urgell.

Les amenaces que afecten el sector són el turisme i el procés d'urbanització de segones residències que amenacen les terres agrícoles i l'aparició de l'economia global pot generar una amenaça per a la gastronomia local, un exemple són l'obertura de nous locals de brunch.

Finalment, pel que fa a les oportunitats s'observa que malgrat les seves conseqüències negatives el canvi climàtic pot comportar la possibilitat d'implementar nous cultius a la Cerdanya com el vi. A més, la gastronomia pròpia del territori pot aconseguir reconeixement per organismes internacionals a causa de la presència d'establiments de restauració de qualitat.

5.8.5 DAFO de síntesi

Per a l'elaboració del DAFO final d'*altres recursos culturals per a la diversificació econòmica per a nous serveis turístics* s'ha seguit l'estructura de la 5.8 (altres recursos) com a base temàtica. Quatre temes principals van ser establerts per estructurar el DAFO: patrimoni tangible, patrimoni intangible, gastronomia i restauració i itineraris turístics. Aquesta anàlisi permet identificar en detall quins són els aspectes positius i negatius, endògens i exògens relatius als temes esmentats.

Taula 5.39. DAFO síntesi d'altres recursos culturals per a la diversificació econòmica per a nous serveis turístics

Factors endògens	Factors exògens
Debilitats	Amenaces
<p>Patrimoni tangible: Manca de visió conjunta de les diferents tipologies patrimonials i entre els municipis, generant una posada en valor desigual del patrimoni en el territori.</p> <p>La manca de recursos tècnics i econòmics genera un precari manteniment del patrimoni no posat en valor.</p> <p>Patrimoni intangible: Grans esdeveniments no tenen elements identitaris, o al patrimoni de la Cerdanya com a principal actiu.</p> <p>Gastronomia i Restauració: Productes agrícoles i ramaders locals en declivi.</p> <p>Itineraris turístics: Imaginari actual Cerdanya centrat en propostes d'itineraris massius, com l'esquí i grans esdeveniments, en desmedre dels culturals.</p>	<p>Patrimoni tangible: Tendència generalitzada al foment del turisme massiu de muntanya en desmedre del turisme cultural, per part de turistes i organismes superiors.</p> <p>Patrimoni intangible: Possible pèrdua del patrimoni intangible per canvis poblacionals, 2n residències, i pèrdua del context cultural local enfront de macro esdeveniments.</p> <p>Gastronomia i Restauració: Pèrdua de pes de la gastronomia local enfront de la gastronomia global a causa del turisme de massa i globalització.</p> <p>Itineraris turístics: Nous itineraris poden incrementar la massificació turística provocant saturació de determinats espais.</p>

Fortaleses	Oportunitats
<p>Patrimoni tangible: Existència quantiosa de patrimoni en quantitat i diversitat a tot el territori (arquitectura civil i religiosa, memòria democràtica, arqueològic, entre d'altres) per a una diversificació turística.</p> <p>Patrimoni intangible: Patrimoni lligat a la cultura popular i usos comunitaris.</p> <p>Festivitats i celebracions locals tenen origen del patrimoni intangible i es vinculen amb altres patrimonis.</p> <p>Gastronomia i Restauració: Rica existència de productes i preparacions tradicionals, juntament amb una robusta xarxa de restauracions al territori, amb reconeixement a Catalunya.</p> <p>Existència d'organismes de contacte entre productors locals i la restauració (CAUC), i casos d'èxit de fons de desenvolupament local.</p> <p>Itineraris turístics: Capacitat de crear nous itineraris diversos (memòria democràtica, ferroviari, religiós, etc.) per diversificar.</p>	<p>Patrimoni tangible: Potencial per obtenir recursos dels fluxos turístics i de la gestió transfronterera coordinada a partir de recursos externs.</p> <p>Patrimoni intangible: Noves poblacions migrants poden rejevenir la piràmide d'edat enfortint la participació i el futur de les activitats del patrimoni intangible.</p> <p>Gastronomia i Restauració: Extrapolació a tota la comunitat autònoma de preparacions i productes gastronòmics amb suport de fons de desenvolupament local.</p> <p>A causa del canvi climàtic, seria possible la recuperació i foment de nous cultius, com el vi a la Cerdanya, a tall de diversificació de productes locals.</p> <p>Itineraris turístics: A partir de nous recursos externs, potenciar nous itineraris turístics locals o transfronterers.</p>

Font: Elaboració pròpia

Factors endògens

Patrimoni tangible:

Una de les debilitats del territori és la insuficient valoració i visibilitat del patrimoni tangible de la comarca de la Cerdanya, que inclou patrimonis arqueològics com els dòlmens, estructures vinculades a la memòria democràtica com els búnquers, i l'arquitectura vinculada a l'agricultura com els Mas Cerdà, entre d'altres. Aquest acotat reconeixement genera que molts elements patrimonials tangibles es deteriorin amb el temps o no siguin àmpliament socialitzats.

A l'anterior se suma la manca de coordinació entre municipis i la visió fragmentada sobre les diferents tipologies del patrimoni, la qual cosa limita la implementació d'estratègies conjuntes de conservació i gestió.

Tanmateix, el territori de la Cerdanya compta amb un robust i divers conjunt de patrimonis tangibles a tota l'amplitud del territori. Destaca una extensa xarxa d'infraestructura religiosa i civil, com l'extensa xarxa d'esglésies, capelles i ermites romàniques, també les destacades edificacions eclèctiques a Puigcerdà, els Mas Cerdà i infraestructures vinculades a l'agricultura i ramaderia distribuïts per la comarca. A més, el territori té un destacat patrimoni de memòria democràtica, arqueològic i etnològic, entre d'altres. L'estreta vinculació del patrimoni tangible amb la cultura popular i la vida comunitària constitueix un valor especial, exemples d'això són la Torre Font, actualment

utilitzada com a escola de música, i l'ermita de Talló, on se celebra la festa de Talló vinculant el patrimoni tangible amb l'intangible.

Patrimoni intangible:

Pel que fa a les debilitats relacionades amb el patrimoni intangible l'enfocament és en els macro esdeveniments, especialment els esdeveniments musicals de l'estiu com l'Occident Fest, no tenen o consideren elements identitaris patrimonials de la Cerdanya com a principal actiu. Aquests són esdeveniments que atrauen grans quantitats de turistes amb els seus conseqüents impactes. Així mateix la manca d'una relació amb el territori presenta una debilitat d'aquesta tipologia de patrimoni intangible.

Al contrari, s'observa com en els esdeveniments locals s'inclouen i interrelacionen aspectes relacionats amb la cultura i el patrimoni intangible i la seva vinculació a altres patrimonis. És el cas de festes locals com La Festa De La Bruixa De l'Estany i la Festa del Trinxat que connecten elements locals i patrimonials a esdeveniments culturals. A més, veiem com estan lligats també al patrimoni tangible, amb concerts en esglésies i els ballets de talló celebrats en enclavaments patrimonials.

Gastronomia i restauració:

S'observa un declivi del cultiu i producció de productes agrícoles i ramaders locals a la comarca de la Cerdanya. Aquesta realitat és fruit del canvi de l'estructura econòmica de la comarca cap a un model més centrat en els serveis i el turisme de massa, així com una forta pressió de la urbanització sobre les àrees agrícoles del territori. Aquest declivi constitueix una forta debilitat per a la gastronomia i restauració ceretanes.

Pel que fa a les fortaleses s'identifica una rica existència de productes i preparacions tradicionals del territori que gaudeixen de reconeixement i popularitat dins la cuina i societat catalana. Un exemple d'aquesta realitat és el Trinxat de la Cerdanya. A més la Cerdanya compta amb un organisme el qual realitza la funció de contacte entre productors locals i el sector de la restauració, és el cas de (CAUC). Finalment, s'observen iniciatives d'èxit relacionades amb fons de desenvolupament local, com l'empresa Trinxat Carlit que a partir d'una preparació tradicional ha aconseguit estendre el producte a gran part de Catalunya.

Itineraris turístics:

Els itineraris que es proposen actualment a la Cerdanya estan majorment enfocats en activitats relacionades amb esquí i grans esdeveniments estacionals d'estiu, com festivals massius. De fet, aquestes són les activitats que formen l'imaginari del que és la Cerdanya i del que es pot fer al territori de la comarca per part dels turistes. Això implica que els itineraris d'un altre tipus, com els culturals, són descuidats.

La riquesa de patrimoni a la Cerdanya fa que hi hagi una oportunitat de crear nous itineraris que no estan necessàriament lligats al turisme de masses. Itineraris de memòria democràtica (bunquers), patrimoni ferroviari, patrimoni religiós, entre d'altres, són exemples d'itineraris vinculats a la cultura, patrimoni i història local, i poden aportar a diversificar el turisme al territori atraient diferents perfils de turistes.

Factors exògens

Patrimoni tangible:

Entre les amenaces identificades es troba la tendència generalitzada a la prioritització del patrimoni natural, com els espais de neu i bosc, per part d'organismes superiors o del turisme, en desmedre del patrimoni tangible o cultural de la comarca.

Tanmateix, hi ha oportunitats estratègiques de desenvolupament per al territori a partir de la valoració i socialització activa del patrimoni tangible. Aquestes inclouen l'obtenció de recursos externs mitjançant el flux turístic, així com la implementació d'una gestió del patrimoni tangible amb perspectiva transfronterera, que permeti integrar i generar

un espai de coordinació entre els diferents municipis i tipologies patrimonials en un projecte comú de valorització cultural i territorial. L'anterior permetria enllaçar el patrimoni compartit ajudant a entendre el territori des de la seva història.

Patrimoni intangible:

El fenomen dels macro esdeveniments està també lligat a les amenaces, ja que, juntament amb canvis poblacionals, especialment els lligats al creixent nombre de segones residències i envelliments, es veu una possible pèrdua del patrimoni intangible i una pèrdua del context patrimonial local.

Els canvis poblacionals poden també ser una oportunitat per preservar el patrimoni, de fet, noves poblacions que arriben a la Cerdanya per viure i treballar poden augmentar la participació a esdeveniments locals amb vinculació cultural i enfortir el patrimoni.

Els festivals massius, en incorporar components patrimonials poden ser una oportunitat per a la preservació cultural, promocionant i socialitzant la cultura local, obrint noves oportunitats per posar en valor el patrimoni i així, dinamitzar-lo com a motor de desenvolupament cultural i econòmic.

Gastronomia i restauració:

La principal amenaça existent al territori es refereix a la possible pèrdua de pes de la gastronomia local davant noves propostes de gastronomia global com brunch i altres establiments sense vinculació a la gastronomia local. Aquesta possible amenaça és deguda i intensificada davant del turisme de masses, les segones residències i els fenòmens de globalització en què el territori està immers.

En relació amb les oportunitats detectades s'observa la capacitat d'extrapolar a la resta de Catalunya preparacions i productes gastronòmics amb ajuda dels fons de desenvolupament local com ja ha succeït amb preparacions locals, com és el cas del Trinxat Carlit. Un altre factor d' oportunitat es fonamenta en l' adaptació al canvi climàtic, que malgrat el seu impacte negatiu pot suposar la recuperació i aparició de nous cultius per al territori de la Cerdanya, com el vi.

Itineraris turístics:

La creació de nous itineraris més relacionats amb el patrimoni ceretà pot també ser entès com una amenaça si el seu èxit porta a una ulterior massificació turística, provocant saturació de determinats espais. Això seria contraproductiu ja que la idea de crear itineraris alternatius té la diversificació del turisme com a principal objectiu. És per això la rellevància d' una adequada i oportuna gestió.

Molts dels exemples d' itineraris esmentats anteriorment s' estenen a altres territoris del Pirineu. Això ho veiem amb els bunkers d'època de la guerra civil, que es poden trobar en tota l'extensió del Pirineu espanyol, amb patrimoni arqueològic lligat als dolmen que s'estén principalment al territori francès i el patrimoni ferroviari que també és compartit i vinculat amb França, amb el tren Groc com a exemple. Aquest caràcter transfronterer del patrimoni pot ser una oportunitat per obtenir i compartir fons externs a la comarca de la Cerdanya, essent una oportunitat sòlida de reconeixement i cura del patrimoni i diversificació del turisme.

III. CRITERIS

6 CRITERIS

6.1 TERRITORI

Se presentan los Criterios para el sistema territorial.

Taula 6.1. Criteris territorials de la Cerdanya

Tema	Criteris
Estructura administrativa	Avançar en l'adopció d'instruments administratius que superin la fragmentació institucional de la comarca per a garantir la disposició dels recursos necessaris per al seu correcte funcionament.
Inserció en àmbits supracomarçals	Potenciar la integració territorial de la Cerdanya per sobre de la barrera fronterera, reforçant la seva inserció en el conjunt de l'Alt Pirineu i Aran, en el sistema territorial català i en les xarxes de comunicació europees.
Planeamiento territorial	Garantir l'aplicació de les previsions del planejament territorial existent per assegurar els criteris de sostenibilitat dels tres sistemes (espais oberts, assentaments i infraestructures).
Paisatge	Preservar els valors ecològics, patrimonials, econòmics i identitaris del paisatge; evitant la seva degradació i aprofitant els mecanismes de gestió disponibles.
Criteri general	Promoure la cohesió territorial i administrativa de la Cerdanya a través de la cooperació intermunicipal, regional i interfronterera i el compliment dels criteris de sostenibilitat territorial i paisatgística.

Font: Elaboració pròpia

Estructura administrativa

La complexitat de l'estructura administrativa del territori de la Cerdanya apel·la a la necessitat d'incorporar instruments de gestió amb l'objectiu de sortejar i superar la fragmentació institucional per garantir els recursos, tant administratius com de cooperació, per tal d'assolir una cohesió en la gestió del territori i implementar polítiques a curt, mitjà i llarg termini de manera coordinada i efectiva.

Inserció en àmbits supracomarçals

El criteri per a la inserció en àmbits supracomarçals s'orienta a potenciar la integració de la Cerdanya per sobre de la barrera fronterera, reforçant el seu paper dins l'Alt Pirineu i Aran i la seva connexió amb el sistema territorial català i les xarxes europees. Per a això, es planteja com a prioritat consolidar mecanismes estables de coordinació interadministrativa i cooperació transfronterera entre actors de diferents escales. Aquest enfocament permetria reduir la fragmentació institucional, millorar la continuïtat de les iniciatives supracomarçals i avançar cap a una planificació territorial més coherent en un espai especialment sensible en aquest àmbit.

Planejament territorial

Pel que fa al planejament territorial vigent a la comarca de la Cerdanya, el criteri s'orienta a garantir l'aplicació efectiva de les seves previsions per assegurar la sostenibilitat integral dels tres sistemes bàsics d'ordenació: els espais oberts, els assentaments i les infraestructures. L'objectiu és consolidar un model territorial coherent amb els principis de preservació ambiental, compacitat urbana i eficiència en la mobilitat, mantenint l'equilibri entre les dinàmiques econòmiques, la protecció dels valors paisatgístics i ecològics, i les necessitats socials pròpies del territori cerdà. Així mateix, es dona èmfasi a la necessitat d'articular mecanismes de coordinació i seguiment que

permetin ajustar l'aplicació d'aquests instruments de planejament a les particularitats de la vall pirinenca i a l'evolució de les seves demandes, assegurant l'actualització i l'eficàcia en un entorn territorial especialment sensible.

Paisatge

El criteri territorial vinculat al paisatge proposa preservar els diferents valors i formes en què es presenta el paisatge a la Cerdanya, des del paisatge natural i la seva biodiversitat, fins a aquells vinculats al paisatge urbà, com al patrimoni, la cultura i les diferents activitats econòmiques del sector que donen vida al paisatge (l'agricultura, el pasturatge i formes de vida tradicionals). Això a partir dels mecanismes de gestió disponibles, dels estudis aixecats per diferents institucions territorials per evitar la seva degradació o desaparició.

Criteri general

El criteri general orientat a promoure la cohesió territorial i administrativa de la Cerdanya fa èmfasi en la necessitat d'impulsar formes estables de cooperació intermunicipal, regional i transfronterera que permeten superar les discontinuïtats derivades de la doble administració i de la dispersió institucional pròpia de la vall. Aquesta cooperació ha d'avançar cap a una gestió integral i coordinada del territori, basada en criteris de sostenibilitat territorial i paisatgística, que garanteixi la preservació dels valors ambientals i culturals, l'eficiència en la prestació de serveis i la cohesió social entre els diferents nuclis i realitats locals. L'objectiu final és consolidar un model de governança compartida que reforci la identitat comuna i asseguri una planificació coherent, resilient i adaptada als reptes presents i futurs de la comarca.

6.2 URBANISME I POLÍTIQUES URBANES

El DAFO desenvolupat a l'apartat 5.1 s'ha utilitzat per establir un criteri de cada tema de l'apartat d'urbanisme i polítiques urbanes. Aquests criteris delimiten el posicionament de les propostes que es presentaran posteriorment. A més, s'ha definit un criteri general que abasta tots els temes i conjunt amb els criteris temàtics, és aplicable a projectes relacionats amb l'urbanisme i polítiques urbanes. Aquests criteris estan presentats a la Taula 6.2.

Taula 6.2. Criteris d'urbanisme i polítiques urbanes

Tema	Criteris
Habitatge	Assegurar el dret a l'habitatge digne, assequible i permanent a la comarca.
Rehabilitació de barris	Assegurar l'accés equitatiu dels espais públics i evitar la segregació i el deteriorament del patrimoni urbà.
Planejament urbanístic	Garantir un planejament urbanístic comarcal comú, actualitzat i estable que millori la coordinació entre municipis.
Urbanitzacions	Promoure un model territorial compacte que eviti una major expansió urbana i prioritzï el desenvolupament mixt dins dels centres urbans existents.
Criteri general	Promoure un model urbà compacte, amb instruments actualitzats que garanteixi el dret a l'habitatge, accés equitatiu dels espais públics, i la cohesió territorial.

Font: Elaboració pròpia

Habitatge

És crucial assegurar el dret a l'habitatge assequible i moderar l'esforç econòmic de les llars, especialment en un context on els preus tendeixen a augmentar. Davant la mercantilització de l'habitatge la qual cosa tendeix a augmentar els habitatges de segona residència, és significatiu impulsar l'habitatge permanent a la comarca. A més, és imprescindible que l'habitatge compleixi amb estàndards de dignitat i habitabilitat, especialment en contextos marcats per l'infrahabitatment.

Rehabilitació de barris

En la rehabilitació de barris, és important assegurar l'accés equitatiu dels espais públics i les actuacions també han de ser transversals. A més, s'ha de combatre la segregació, un factor explicatiu principal de les desigualtats socials que s'observa plasmat al territori per l'efecte barri (Nel·lo, i Itziar Aguado, 2021). Així mateix, és significatiu evitar el patrimoni urbà que es troba als centres urbans de molts municipis de Cerdanya.

Planejament urbanístic

En el planejament urbanístic és important disposar d'instruments comuns, actualitzats i estables a escala supramunicipal que permetin abordar de forma integrada i sostenible les necessitats de la comarca de la Cerdanya. On tingui relació i sentit amb el marc normatiu vigent, com la Llei d'urbanisme de Catalunya i els plans territorials del mateix rang (PDU de Cerdanya) com a superior (PDU de sols no sostenibles i el PTPAPiA). Aquests instruments han de garantir un ús del sòl que sigui eficaç, la contenció del creixement urbà per limitar el creixement desordenat d'habitatges no principals, i la protecció dels espais oberts. On s'ha d'incorporar la gestió i adaptació als efectes del canvi climàtic i de riscos naturals. Així mateix, és important una bona coordinació entre administracions, fer-ho amb polítiques públiques i donar més impuls de mecanismes de participació ciutadana que siguin més complets en els plans de la Cerdanya.

Urbanitzacions

L'àmbit de les urbanitzacions té com a objectiu el desenvolupament i la promoció d'un model territorial compacte, oposant-se als patrons actuals de les urbanitzacions de baixa densitat. Es busca evitar una major expansió urbana, prioritzant els desenvolupaments dins dels centres urbans existents i creant teixits mixtos per augmentar la diversificació d'usos. Tot per tal d'evitar teixits aïllats i crear entorns densos que augmentin l'atractiu per a una població permanent.

Criteri general

L'urbanisme i les polítiques urbanes tenen com a criteri general, promoure un model urbà compacte del territori de Cerdanya, on la planificació es gestiona a través d'instruments actualitzats, comuns i estables, i on es posa com a objectiu garantir el dret a l'habitatge.

6.3 SISTEMA DE MOBILITAT

Es presenten els criteris per al sistema de mobilitat.

Taula 6.3. Criteris de sistema de mobilitat

Mobilitat privada	Reduir la mobilitat privada i dependència de l'automòbil.
Mobilitat pública ferroviària	Promoure l'ús i millorar la imatge del transport ferroviari.
Mobilitat pública en bus	Ampliar i modernitzar l'oferta, cobertura i coneixement del transport públic en bus intern i extern.
Mobilitat activa	Desenvolupar infraestructura adequada per a la mobilitat activa i augmentar la seva visibilitat i presència en el territori comarcal.
General	Constituir un model de mobilitat sostenible, multimodal i assequible que redueixi la dependència del vehicle privat i enforteixi els modes de transport públics, col·lectius i actius tant intra com extracomarcals.

Font: Elaboració pròpia

Mobilitat privada

Es vol reduir la mobilitat privada i la dependència de l'automòbil de la Cerdanya mitjançant el foment del transvasament modal cap a mitjans de transport més sostenibles i eficients, com serien el transport públic, la mobilitat activa i les solucions compartides. Per aconseguir-ho, és indispensable promoure models d'innovació col·lectiva i cooperativa en l'àmbit de la mobilitat, com també impulsar iniciatives com l'ús compartit de vehicles, sistemes de transport a demanda i plataformes de gestió comunitària.

Mobilitat pública ferroviària

Es busca promoure un major ús del transport ferroviari a la Cerdanya mitjançant una millora global del seu funcionament i de la percepció social del servei. L'objectiu és convertir el tren en una alternativa atractiva, fiable i competitiva enfront del transport privat. Per a això, resulta fonamental reforçar la confiança de la població a través d'un servei més puntual, còmode i eficient, optimitzant tant la infraestructura, la intermodalitat, els horaris, la freqüència i l'experiència de l'usuari.

Mobilitat pública en bus

Es vol ampliar i modernitzar l'oferta i cobertura dels serveis de bus, que s'ajusti a la densitat de població i la importància de cada corredor, que permeti la connexió eficient entre els municipis de la Cerdanya, les comarques veïnes i les capitals catalanes. Així mateix, es busca millorar el coneixement de la població respecte als diferents serveis, recorreguts i intermodalitats, tenint com a meta un usuari interioritzat amb el sistema de transport públic en bus.

Mobilitat activa

Es busca reforçar la presència de la bicicleta i del desplaçament a peu en el conjunt del territori comarcal, superant la seva actual concentració en àmbits urbans i usos principalment esportiu. Per a això, és necessari el desenvolupament d'infraestructura ciclista i per als vianants contínua i funcional entre municipis, aprofitant la xarxa de camins i senders existent. Així mateix, es planteja consolidar la mobilitat activa com a part estructural del sistema de mobilitat de la Cerdanya, integrant la seva dimensió quotidiana i esportiva sota criteris de sostenibilitat territorial i ambiental.

General

S'aposta per la consolidació d'un model multimodal i sostenible que permeti reduir la dependència del vehicle privat, reforçant el rol del transport públic, col·lectiu i així com la mobilitat activa. Amb això contribuint a avançar cap a un sistema baix en emissions de carboni i eficient a escala intra i extra comarcal, millorant l'accessibilitat territorial i el funcionament d'un sistema de mobilitat més ecològic.

6.4 SISTEMA D' ESPAIS OBERTS I GESTIÓ AMBIENTAL

A partir de l'anàlisi DAFO realitzat per als diferents subtemes del sistema d'espais oberts, es defineixen a continuació els criteris estratègics (Taula x). Aquests criteris sintetitzen els principals reptes i potencialitats identificats en el diagnòstic, establint un marc de referència per a la creació posterior de propostes i projectes des d'una perspectiva integrada dels espais oberts.

Taula 6.4. Criteris per al sistema d'espais oberts i gestió ambiental.

Tema	Criteris
Espais agrícoles	Reforçar el sistema agropecuari de la Cerdanya, fomentant la superfície disponible i potencial per a aprofitament agrari sostenible
Espais forestals i d'alta muntanya	Millorar la gestió forestal considerant el seu valor ecosistèmic.
Espais fluvials	Garantir una gestió integrada de l'aigua i els espais fluvials que combini seguretat hídrica i conservació ecològica.
Instruments de planificació i gestió	Impulsar una planificació territorial integrada que reforci la protecció i gestió dels espais oberts, tenint en compte el seu caràcter transfronterer.
General	Articular el sistema territorial cap a un mosaic agroforestal diversificat i rendible, que integri la gestió de l'aigua com a límit del consum del sòl, protegeixi els espais oberts i els valors del paisatge.

Font: Elaboració pròpia

Espais agrícoles

Aquest criteri orienta el reforç del sistema agropecuari de la Cerdanya enfront de la pèrdua i especialització dels usos agraris, posant en valor la superfície existent i potencial agrícola des d'una perspectiva sostenible. El seu desenvolupament fomenta el manteniment de la funcionalitat productiva i paisatgística de l'espai agrari i la millora de la seva compatibilitat amb el conjunt del sistema d'espais oberts.

Espais Forestals i d'alta muntanya

Es planteja millorar la gestió i l'aprofitament forestal des d'una perspectiva activa i sostenible, entenent aquests espais com a sistemes que requereixen manteniment continu i planificació. Promou un ús funcional als recursos derivats de les actuacions de gestió. Aquest enfocament busca dotar de sentit i utilitat la gestió forestal, contribuint a la reducció de riscos, a la conservació dels recursos naturals i al reforç de la resiliència del territori enfront del canvi climàtic.

Espais fluvials

El criteri de garantir una gestió integrada de l'aigua i els espais fluvials significa considerar que la dinàmica hídrica es desenvolupa a nivell de conca i subconques, per la qual cosa la coordinació entre diferents escales d'organisme nacionals i internacionals competents a aquesta gestió és fonamental per garantir la seguretat hídrica i la conservació ecològica en general.

Instruments de planificació i gestió

Aquest criteri està enfocat a la necessitat d'avançar cap a una planificació territorial integrada, des d'una escala comarcal i transfronterera, i coherent dels espais oberts, que coordini els diferents instruments existents i reforci la protecció i gestió efectiva d'aquests, reforçant la connectivitat ecològica i garantint la coherència entre diferents figures de protecció i els seus plans de gestió.

Criteri General

Articular el sistema territorial cap a un mosaic agroforestal diversificat i rendible, que integri la gestió de l'aigua com a límit del consum del sòl, protegeixi els espais oberts i la seva connectivitat, i els valors del paisatge, considerant, alhora, el caràcter transfronterer.

6.5 PLANEJAMENT I GESTIÓ TURÍSTICA

Es presenten els criteris per al planejament i la gestió turística:

Taula 6.5. Criteris planejament i gestió turística

Oferta	Diversificar l'estructura econòmica de la comarca per evitar la dependència del turisme.
Demanda	Fer accessible el territori de la comarca als residents i a un flux de visitants compatible amb la sostenibilitat ambiental.
Condicions Laborals	Millorar les condicions laborals en el sector de les activitats turístiques de la Cerdanya.
Planejament i gestió	Reduir l'impacte negatiu del turisme en l'àmbit de la Cerdanya.
General	Impulsar un model de desenvolupament turístic sostenible, equilibrat i diversificat que aprofiti la infraestructura existent, fomenti la desestacionalització i potenciï noves tipologies d'activitats turístiques.

Font: Elaboració pròpia

Oferta

La Cerdanya presenta una forta dependència del turisme de neu i de muntanya, la qual cosa suposa un risc per al seu desenvolupament sostenible a causa de factors externs com l'estacionalitat o el canvi climàtic. Per això, la diversificació econòmica es considera clau per reduir la vulnerabilitat del territori i garantir més estabilitat a llarg termini, sense restar importància al turisme. La comarca disposa d'oportunitats per potenciar sectors compatibles amb l'entorn, com l'agricultura de proximitat, la ramaderia sostenible, l'agroindústria i l'artesanía, que reforcen l'economia i la identitat local. A més, l'impuls de serveis professionals, el teletreball i l'economia del coneixement pot atraure població i desestacionalitzar l'activitat econòmica. Una economia diversificada també genera sinergies amb el turisme, enriquint l'oferta mitjançant experiències gastronòmiques i rurals. En conjunt, aquesta estratègia afavoreix un desenvolupament territorial equilibrat i resiliència, beneficiós tant per a la població local com per als visitants.

Demanda

El criteri relacionat amb la demanda pretén transformar els usos que se li donen al territori mitjançant les activitats turístiques, per així fer-la més accessible a la població resident, que és qui pateix, majoritàriament, l'impacte negatiu del turisme com a activitat econòmica principal a la Cerdanya. A més, en matèria de sostenibilitat ambiental, la demanda ha de procurar que el flux de visitants sigui compatible i no sossegueix el territori com ho fa actualment.

Condicions laborals

Com ja es va indicar, les condicions laborals dels treballadors del sector turístic de la Cerdanya estan per sota de la mitjana de Catalunya, tant en relació amb la seva inestabilitat, els costos de vida i els salaris. Per això, com a criteri, s'ha definit el de millorar aquestes condicions en general, fent que els treballs oferts siguin més estables, formalitzats, i amb perspectiva de futur per als treballadors.

Si bé, com es va indicar, la gran oferta turística de la comarca genera una especialització dels treballadors en el rubro, aquesta especialització ha d'anar acompanyada amb condicions dignes de treball, o almenys, amb condicions equivalents a la resta dels treballadors de Catalunya

Planejament i gestió

En relació amb el planejament i gestió del turisme a la comarca de la Cerdanya, es pretén reduir l'impacte negatiu que té el turisme sobre aquest territori. Per reduir els impactes, entre ells els ambientals, econòmics, socials i territorials, es requereix de planificació i gestió d'aquesta activitat.

Per a un planejament i gestió eficaç, cal evitar la manca de coordinació entre els agents existents en el territori i facilitar la cohesió d'accions i mesures per a la regulació d'aquesta activitat. Per això es requereix dotar-se d'instruments de planificació i gestió turística per incrementar la coordinació, per usar racionalment els recursos existents i incentivar el desenvolupament de la comarca.

Criteri general

En definitiva, com a criteri general, s'ha establert impulsar un model de desenvolupament turístic sostenible i equilibrat i sobretot que diversifiqui les activitats turístiques, fent ús de les infraestructures existents. D'aquesta manera, es busca aconseguir l'objectiu de desestacionalització, potenciant noves formes de turisme a la Cerdanya, i de la diversificació de l'activitat econòmica, fent que aquesta no estèixi centrada únicament en el turisme d'esquí.

6.6 ACTIVITATS ECONÒMIQUES NO TURÍSTIQUES

Taula 6.6. Criteris per a les activitats econòmiques no turístiques

Agricultura i ramaderia	Recuperar l'activitat agrícola i ramadera a la comarca per crear autosuficiència i assegurar un mosaic agroforestal equilibrat
Comerç	Fomentar la sobirania alimentària, la diversificació i el valor agregat per a les persones habitants i entitats comunitàries a través d'una xarxa de comerç local de consum intern i extern
Indústria i artesanía	Augmentar el pes de la indústria i artesanía a la comarca aprofitant el teixit empresarial i cooperatiu existent i les noves oportunitats associades a la digitalització
Serveis públics	Millorar els serveis públics existents per assegurar el rejuveniment de la població, l'equilibri territorial i la seva sostenibilitat mediambiental
GENERAL	Diversificar l'economia ceretana per disminuir la dependència del turisme a través de la millora de serveis públics i la promoció d'altres sectors productius

Font: Elaboració pròpia.

El criteri general per a la nostra actuació és **diversificar l'economia ceretana per disminuir la dependència del turisme a través de la millora dels serveis públics i la promoció d'altres sectors productius**. Amb això busquem reequilibrar l'economia ceretana i assegurar la seva supervivència en el futur, disminuint el pes relatiu del turisme d'esquí i potenciant els altres sectors econòmics. De forma conjunta, es busca millorar els serveis de la comarca per enfocar-los al benestar a llarg termini de la seva població.

En relació amb l'agricultura i la ramaderia, el criteri que s'ha escollit és **recuperar l'activitat agrícola i ramadera a la comarca per crear autosuficiència i assegurar un mosaic agroforestal equilibrat**, és a dir, procurar que els espais urbanitzats, forestals, agrícoles, entre d'altres, estiguin repartits de manera equitativa en el territori.

Pel que fa al comerç, es buscarà **fomentar la sobirania alimentària, la diversificació i el valor agregat per a les persones habitants i les entitats comunitàries a través d'una xarxa de comerç local de consum intern i extern**, on la circulació de mercaderies i el comerç es puguin desestacionalitzar de qualsevol temporada vacacional, generant

una xarxa de comerç local amb valor agregat, enfortida per les persones habitants de la Cerdanya, preferentment els qui ja habiten el territori en el moment del començament de l'aplicació del criteri.

Pel que fa a la indústria i l'artesanía, el criteri és augmentar **el pes de la indústria i artesanía a la comarca, aprofitant el teixit empresarial i cooperatiu existent i les noves oportunitats associades a la digitalització**, té com a finalitat augmentar el pes d'aquest sector en l'economia ceretana, aprofitant el teixit ja existent i diversificant l'economia de la comarca. D'aquesta manera, crear riquesa des del territori i que hi repercuteixi, sense dependre de grans inversions d'empreses transnacionals amb un gran impacte a la comarca i amb poc retorn.

Pel que fa als serveis públics, el criteri triat, **millorar els serveis públics existents per assegurar el rejuveniment de la població, l'equilibri territorial i la seva sostenibilitat mediambiental**, té com a finalitat suplir les necessitats existents en el territori per evitar l'èxode de la població jove, a més de distribuir-la al llarg del territori i protegir-la de les amenaces futures que poden donar-se a causa del canvi climàtic.

6.7 EQUIPAMENTS TURÍSTICS D'HIVERN

A partir de l'anàlisi, s'estableixen una sèrie de criteris de gestió i planificació orientats a definir un horitzó clar d'actuació enfront de necessitats actuals i els desafiaments d'adaptació que requereixen els equipaments i activitats d'hivern de la Cerdanya. Aquests criteris busquen orientar la presa de decisions de l'àmbit públic i privat cap a un model turístic més equilibrat, resilient i compatible amb el context ambiental i social de la comarca.

L'allotjament turístic és un dels elements estructurals i imprescindibles de qualsevol destinació turística. L'actual estructura de l'allotjament, fortament concentrada en VUT, requereix un procés de diversificació i reordenació que permeti enfortir l'estructura del sistema turístic i reduir els seus impactes negatius sobre el mercat residencial. En aquest sentit, la planificació de l'allotjament s'ha d'orientar a garantir una major professionalització i estabilitat de l'oferta, una major articulació territorial i una major distribució dels beneficis i càrregues associades de l'activitat turística. Així mateix, cal considerar una compatibilitat entre la funció turística, principal activitat econòmica de la comarca, i la funció residencial, la prioritat de la qual ha d'apuntar a garantir l'accés a l'habitatge de la població permanent com també els treballadors del sector, i amb això integrar l'allotjament turístic al teixit urbà i social existent a la comarca.

Les estacions d'esquí alpí i la seva activitat han estat motor de l'economia ceretana basada en el turisme. Aquesta, però, està en entredit per la seva gran vulnerabilitat als efectes del canvi climàtic, la gran despesa energètica que requereix la seva activitat, així com pel retorn econòmic real que genera per als habitants de la comarca.

Per aquest motiu, cal dur a terme una transformació del model econòmic de monocultiu turístic de les estacions d'esquí alpí. La diversificació de l'oferta cap a altres activitats menys vulnerables al canvi climàtic i que no posin en tensió els recursos naturals claus és el camí a seguir, abans que ens trobem en una situació d'invivibilitat. Cal tenir en consideració que aquest procés ha de ser paulatí però immediat i és imprescindible que es tingui en compte tota l'activitat econòmica que aparentment depèn de l'esquí com és l'après-ski.

Les estacions d'esquí nòrdic i de muntanya constitueixen un actiu territorial de primer ordre, aglutinant gairebé la meitat de l'oferta de tot el Pirineu. Però la seva rellevància estratègica es veu llastada per la debilitat estructural històrica en operar sota l'ombra mediàtica del model alpí.

Davant d'aquest escenari, s'estableix el criteri de potenciar l'activitat i descentralitzar les activitats d'hivern a la comarca. Aquesta directriu és urgent per corregir la fragilitat d'un model basat actualment en el consum de pas, incapaç de retenir valor afegit a causa de la manca de serveis complementaris i la forta estacionalitat laboral, així com per trencar la dependència econòmica respecte a l'esquí alpí, la sostenibilitat del qual a llarg termini està compromesa.

La importància d'aquesta actuació rau a transformar aquesta vulnerabilitat en fortalesa. Aprofitant la seva major resiliència climàtica i l'auge del turisme de natura, es busca convertir aquestes estacions en nodes econòmics

autònoms. L'objectiu és que la descentralització transcendeixi el purament econòmic: es busca dotar aquestes estacions d'una centralitat pròpia que dilueixi l'hegemonia del model alpí. La meta és que les estacions funcionen com a nodes d'enllaç, aprofitant l'atractiu esportiu per introduir el visitant en la identitat local i derivar-lo activament cap a l'oferta cultural i patrimonial dels pobles veïns.

L' après-ski a la Cerdanya s' ha desenvolupat principalment com una extensió de les estacions d' esquí alpí, concentrant la seva activitat en espais específics i en períodes delimitats de l' any. La configuració ha reforçat un model turístic altament estacional, dependent de l' hivern i del rendiment de l' activitat a les pistes, amb poca connexió amb el conjunt del territori i amb els nuclis locals.

Es proposa replantejar el paper de l'après-ski com a peça clau en la transformació del model turístic a la Cerdanya, ampliant el seu abast més enllà de les estacions i diversificant els espais, durabilitat i formes de consum turístic, través d'una oferta d'activitats culturals, recreatives, gastronòmiques i de benestar, l'après-ski es concep com un mecanisme per activar pobles i valls, redistribuir els fluxos de visitants i allargar l' estada turística.

D'aquesta manera, es redueix el monocultiu de l'esquí alpí i les seues activitats, reforçant modalitats alternatives com l'esquí nòrdic i altres activitats de turisme creatiu en muntanya que generen un menor impacte, la qual cosa permet atraure nous perfils de turistes interessats en experiències de cultura local, oci i paisatge, podent adaptar-se a diferents moments de l'any.

Taula 6.7. Criteris per als equipaments turístics d'hivern

TEMÀTICA	CRITERI
Allotjament turístic	Assegurar una distribució més equitativa dels beneficis i les càrregues entre el conjunt de la població, evitant la mercantilització de l' ús de l' habitatge.
Estacions d' esquí alpí	Reduir el monocultiu de l' activitat i adaptar-nos a les necessitats ambientals.
Estacions d' esquí nòrdic i de muntanya	Potenciar l' activitat i descentralitzar les activitats d' hivern a la comarca.
Després de l'esquí	Promoure un conjunt d'activitats culturals i de lleure, d' alta qualitat social i sostenibles ambientalment, com a acompanyament dels usos turístics del territori.
GENERAL	Transitar cap a un model turístic sostenible i diversificat que redueixi la dependència de l' esquí alpí i la massificació immobiliària, descentralitzant l' activitat i prioritzant la qualitat social i ambiental.

Font: Elaboració pròpia.

6.8 ALTRES RECURSOS CULTURALS PER A LA DIVERSIFICACIÓ ECONÒMICA

La planificació i gestió del patrimoni tangible, del patrimoni intangible, de la gastronomia i la restauració, així com dels itineraris turístics, requereix la definició de criteris clars, pertinents i concrets. En aquest context, a partir dels resultats obtinguts de l' anàlisi DAFO, s' han establert criteris específics per a cadascun d' aquests temes, juntament amb un criteri general de caràcter unitari. Aquests criteris tenen com a objectiu orientar la formulació de propostes i el desenvolupament de projectes.

Taula 6.8. Criteris altres recursos culturals per a la diversificació econòmica per a nous serveis turístics

Criteris	
Tangible	Valoritzar el patrimoni tangible (arqueològic, arquitectura civil i religiosa, memòria democràtica, entre d'altres), com a element identitari, ben comú, i com a actiu econòmic per al territori.
Intangible	Preservar i promoure el patrimoni intangible com a noves iniciatives culturals garantint el seu futur i arrelament enfront dels canvis sociodemogràfics existents.
Gastronomia i Restauració	Promoure la restauració i noves iniciatives econòmiques a partir de la riquesa gastronòmica i potencialitat agrícola del territori.
Itineraris turístics	Fomentar nous itineraris turístics patrimonials, fugint del monocultiu turístic mitjançant la valorització del patrimoni cultural, enfront de l'amenaça de la massificació turística.
General	Utilitzar el patrimoni cultural com a palanca de canvi per diversificar el model econòmic enfront del monocultiu turístic i els riscos generats pels canvis sociodemogràfics.

Elaboración propia.

Per al territori de la Cerdanya, s' estableix com a primer criteri la valorització integral de les infraestructures i elements que componen l' ampli patrimoni tangible de la comarca, i els esdevenen com a elements fonamentals de la identitat territorial i béns comuns de la comunitat. Així mateix, es conceben com a actius capaços de generar desenvolupament econòmic local, diversificant l' oferta turística, des d' una perspectiva respectuosa amb els valors culturals.

En relació amb el patrimoni intangible, el criteri busca preservar i promoure les expressions culturals pròpies del territori, mitjançant iniciatives culturals que resguardin la seva preservació i continuïtat intergeneracional, generant arrelament territorial. Aquest criteri és especialment rellevant enfront dels canvis sociodemogràfics, garantint que els elements identitaris intangibles del territori continuïn sent un component viu a la Cerdanya.

Pel que fa a la gastronomia i restauració, es planteja el foment de l' activitat restauradora a partir de la riquesa gastronòmica local i del potencial agrícola i ramader del territori, i la promoció de noves iniciatives econòmiques lligades a la gastronomia. Es proposa reforçar la vinculació entre producció local, identitat cultural i oferta gastronòmica, contribuint al reconeixement identitari del territori i a l' enfortiment de la producció local.

El criteri d' itineraris turístics promou el desenvolupament de nous recorreguts turístics amb caràcter patrimonial, amb l' objectiu de diversificar l' oferta turística i reduir la dependència de models basats en el monocultiu turístic de masses. La consideració i valorització del patrimoni cultural es presenta com una alternativa enfront de la massificació turística, afavorint un turisme més equilibrat, distribuït en el territori i sostenible.

Concloent que, el criteri general planteja la consideració del patrimoni cultural, tangible i intangible, com a palanca de canvi per diversificar el model econòmic del territori i proposar diversificació dels serveis turístics. Aquest enfocament permet afrontar els riscos associats al monocultiu turístic i als canvis sociodemogràfics, impulsant un desenvolupament territorial més resilient, integrat i basat en els valors culturals patrimonials propis de la comarca de la Cerdanya.

IV. PROPOSTES I PROJECTES

7 PROPOSTES I PROJECTES

7.1 TERRITORI

7.1.1 Propostes

Les propostes formulades per a la Cerdanya de caràcter territorial Taula 7.1 s'inscriuen en una estratègia orientada a reforçar la cohesió territorial, garantir l'eficàcia del planejament vigent i consolidar la qualitat paisatgística com a vector estructurant del desenvolupament sostenible.

Taula 7.1. Resum de criteris, propostes i projectes territorials

TEMES	CRITERIS	PROPOSTES	PROJECTES
Estructura administrativa	Avançar en l'adopció d'instruments administratius que superin la fragmentació institucional de la comarca per garantir la disposició dels recursos necessaris per al seu correcte funcionament	Millorar la governança i cohesió territorial de la Cerdanya mitjançant la dotació de competències i recursos a les administracions supramunicipals i l'impuls a la cooperació transfronterera	Enfortir la figura administrativa del Consell Comarcal de la Cerdanya
Inserció en àmbits supracomarçals	Potenciar la integració territorial de la Cerdanya per sobre de la barrera fronterera, reforçant la seva inserció en el conjunt de l'Alt Pirineu i Aran, en el sistema territorial català i en les xarxes de comunicació europees		Establir un organisme integrat de cooperació transfronterera d'estructura estable
Planejament territorial	Garantir l'aplicació de les previsions del planejament territorial existent per assegurar els criteris de sostenibilitat dels tres sistemes (espais oberts, assentaments i infraestructures)	Crear els mecanismes de gestió i seguiment per garantir l'aplicació de les previsions del planejament territorial existent i la seva revisió conforme als objectius de sostenibilitat	Revisar el Pla Territorial de l'Alt Pirineu y Aran
Paisatge	Preservar els valors ecològics, patrimonials, econòmics i identitaris del paisatge; evitant la seva degradació i aprofitant els mecanismes de gestió disponibles	Mantenir i millorar la qualitat paisatgística de la Cerdanya integrant i executant els plans i mecanismes ja establerts	Establir un Projecte Integral del Paisatge de la Cerdanya (PIPC)

Font: Elaboració pròpia

En primer terme, es planteja la necessitat d'optimitzar l'estructura administrativa i la seva inserció en àmbits supracomarçals, atenent la complexitat derivada de la fragmentació institucional i de la condició transfronterera del territori. Aquesta línia d'actuació es fonamenta en el principi de governança multinivell, que requereixi dotar les entitats supramunicipals de competències efectives i recursos suficients per a la coordinació de polítiques territorials integrades, així com establir instruments estables de cooperació transfronterera que assegurin la coherència funcional d'aquestes.

En segon lloc, es considera prioritari consolidar un marc operatiu que garanteixi l'aplicació efectiva de les determinacions del planejament territorial i la seva revisió periòdica conforme als objectius de sostenibilitat i adaptació al canvi climàtic. La Cerdanya, com a territori sotmès a pressions urbanístiques i turístiques significatives, exigeix mecanismes de control i seguiment que permetin verificar el compliment de les directrius establertes i anticipar possibles disfuncions. Aquest planejament respon a la necessitat d'assegurar la integració entre els instruments de planejament urbanístic i les estratègies territorials, evitant la dispersió normativa i garantint la coherència entre els principis d'ordenació del territori i protecció dels recursos naturals.

Finalment, la tercera proposta s'articula al voltant de la preservació i millora del paisatge, concebut com un actiu estratègic que incorpora valors ecològics, patrimonials, econòmics i identitaris. La singularitat paisatgística de la Cerdanya, que constitueix un element diferenciador en l'àmbit pirinenc, requereix una gestió integral orientada a prevenir processos de banalització i artificialització derivats de la urbanització dispersa i de l'activitat turística intensiva. En aquest sentit, es proposa consolidar una política de paisatge que, d'acord amb els principis establerts per la Llei de Paisatge i els instruments de planificació territorial, articuli la protecció d'espais alt valor amb la compatibilitat de les activades econòmiques, fomentant un model de desenvolupament territorial que reforci la identitat, la qualitat ambiental i la competitivitat en el marc dels reptes globals.

7.1.2 Projectes

El projecte per a l'enfortiment de la figura administrativa del Consell Comarcal de la Cerdanya Taula 7.2 s'emmarca en la necessitat d'optimitzar la governança territorial i reduir la fragmentació institucional que actualment limita la capacitat d'acció coordinada a escala comarcal. La complexitat deriva de la dispersió competencial i de la pressió sobre el territori que exigeix un model que garanteixi coherència en l'aplicació de les polítiques públiques i del planejament urbanístic, assegurant alhora una gestió més eficient dels recursos. En aquest context, el projecte proposa dotar el Consell Comarcal de competències reforçades i capacitat tècnica operativa, amb l'objectiu d'integrar funcions estratègiques en matèria d'urbanisme i turisme, establir estàndards comuns i articular mecanismes de suport continuat als municipis. Aquesta iniciativa respon als principis de subsidiarietat i cooperació interadministrativa, i pretengui consolidar la comarca com un àmbit funcional capaç d'afrontar els reptes de sostenibilitat, cohesió territorial i competitivitat en un marc normatiu que respecti l'autonomia municipal.

Taula 7.2. Proyecto 1.1. Enfortir administrativament el Consell Comarcal de la Cerdanya

PROJECTE 1.1.	Enfortir la figura administrativa del Consell Comarcal de la Cerdanya
OBJECTIU	Atorgar majors competències al Consell Comarcal per reduir la fragmentació administrativa, millorar la capacitat tècnica del territori i garantir una gestió i aplicació més coherent de les polítiques i del planejament territorial a la Cerdanya.
ACTUACIÓ	<p>Per això, s'articula el traspàs de funcions tècniques municipals al Consell Comarcal mitjançant delegació o conveni, i es crearà una oficina tècnica comarcal com a instrument operatiu de planificació: repositori compartit (documentació i base cartogràfica), estàndards comuns i suport continuat als ajuntaments.</p> <ul style="list-style-type: none"> En urbanisme, l'oficina comarcal concentra la part tècnica del planejament municipal per garantir coherència territorial i qualitat tècnica: coordinació de documents i modificacions, preparació d'expedients i informes, i homogeneïtzació cartogràfica i documental. Això permet incorporar de forma sistemàtica criteris de sostenibilitat (ús eficient del sòl, protecció d'espais oberts...) i d'equitat (millor accés a habitatge i serveis), mantenint als ajuntaments la decisió política sobre el model urbà. En turisme, l'actuació busca passar d'una lògica municipal fragmentada a una gestió comarcal de la destinació que redueixi impactes i reparteixi beneficis: coordinació de la informació al visitant i de la promoció, calendari comú d'accions i criteris

	<p>compartits per ordenar la pressió turística. L'objectiu és alinear l'activitat turística amb la capacitat del territori (mobilitat, espais públics, paisatge).</p> <ul style="list-style-type: none"> També s'afegiran noves competències al Consell Comarcal d'acord amb els projectes presentats a posteriori en el present document, amb una dotació de recursos corresponent i delimitat en cadascun d'ells.
AGENTS	<ul style="list-style-type: none"> Promotor i executor principal: Consell Comarcal de la Cerdanya (impuls del projecte, creació/gestió de l'oficina tècnica comarcal i prestació dels serveis delegats). Agents clau: Ajuntaments de la comarca de la Cerdanya (delegació o conveni de funcions, definició de prioritats i validació política de decisions municipals). Coordinació institucional: Generalitat de Catalunya (Departament de Territori y órganos urbanísticos competentes; Departament d'Empresa i Treball / àrea de turisme) Agents col·laboradors: actors del sector turístic i territorial.
LOCALITZACIÓ	Baixa Cerdanya (Comarca de la Cerdanya)
TEMPORALITAT	<ul style="list-style-type: none"> 0–3 mesos: disseny i arrencada del model (definició del paquet de competències a delegar, definició de l'estructura de l'oficina tècnica comarcal i elaboració del conveni tipus per a adhesions municipals). 3–12 mesos: desplegament operatiu (adhesió progressiva d'ajuntaments, posada en funcionament plena de l'oficina tècnica). 12–24 mesos: consolidació i ampliació (generalització del model a tots els municipis, ajust de recursos segons demanda i estabilització del funcionament amb un calendari anual comarcal de treball).
RECURSOS	<ul style="list-style-type: none"> Pressupost 2025 del Consell Comarcal: 15,83 M€; despesa en personal (Cap. 1): 3,60 M€; despesa en béns i serveis (Cap. 2): 10,93 M€. Enfocament pressupostari: increment centrat en Cap. 1 (personal) i, en menor mesura, en Cap. 2 (eines i suport tècnic). Finançament: dotació anual base del Consell + complement associat a convenis/delegacions municipals (aportació per servei assumit) + suport extern puntual quan correspongui.
CONCERTACIÓ Y TRAMITACIÓ	<p>La via ordinària és la delegació o el conveni municipal, perquè la mateixa normativa comarcal prioritza mecanismes basats en voluntarietat i col·laboració entre municipis i comarca. A la pràctica, el Consell Comarcal incorpora aquestes prestacions (urbanisme: suport tècnic i tramitació del planejament; turisme: coordinació/execució de serveis municipals) dins del programa d'actuació comarcal, que s'ha d'elaborar consultant prèviament als ajuntaments i, abans d'aprovar-se, sotmetre's a consulta municipal i informació pública. A partir d'aquest marc, el Ple del Consell Comarcal aprova l'establiment dels serveis comarcals (incloent-hi forma de gestió i cost de creació i funcionament) i es formalitzen les adhesions municipals mitjançant acord de ple i signatura de convenis.</p>
AVALUACIÓ I SEGUIMENT	<p>El seguiment s'articula com a control de servei i de coherència territorial:</p> <ul style="list-style-type: none"> Un quadre de seguiment anual amb volum d'expedients urbanístics assistits, homogeneïtzació cartogràfica/documental i temps de tramitació

	<ul style="list-style-type: none"> Revisió periòdica amb els ajuntaments per ajustar l'abast de l'assistència i evitar duplicitats amb els serveis municipals Avaluació de resultats en termes de coordinació intermunicipal i aplicació més consistent de criteris tècnics. <p>Aquest seguiment s'integra en la lògica del propi programa d'actuació comarcal, que té vigència indefinida, però admet modificacions aprovades pel Ple</p>
PLA DE CONTINGÈNCIA	<p>Si no hi ha adhesió unànime, el servei pot arrencar amb un nombre reduït de municipis (els que si deleguin) i ampliar-se posteriorment. En turisme, a més, es pot reforçar l'oficina comarcal (i la seva coordinació amb oficines municipals) via convenis de col·laboració.</p> <p>Si el bloqueig municipal impedeix una solució mínimament comarcal, s'activa la via excepcional per llei: la conversió d'una competència municipal en comarcal exigeix (a) que una llei ho estableixi expressament o atribueixi la competència alternativament al municipi o a la comarca; (b) acord del Ple del Consell Comarcal per majoria absoluta; i (c) que no s'oposi la majoria dels municipis afectats o un nombre de municipis que representi més de la meitat de la població afectada. Aquesta sortida s'ha de plantejar cuidant el "nucli" de competències municipals (urbanisme inclòs) que l'Estatut garanteix amb autonomia pròpia, és a dir: es pot recentrar la competència en el tècnic/gestor i en la prestació supramunicipal, però sense buidar la capacitat decisòria municipal</p>

Font: Elaboració pròpia

El territori de la Cerdanya, en el seu caràcter transfronterer, evoca la particularitat i necessitat de coordinació entre els estats existents: Espanya, França i Andorra. Aquest últim no forma part de la Unió Europea, però participa de diversos programes de cooperació.

En aquest marc, i prenent com a referència alguns projectes reeixits de cooperació transfronterer, tant a escala europea com regional, es proposa estructurar les diferents institucions de caràcter transfronterer sota un sol organisme que coordini les polítiques i actuacions de caràcter internacional, ampliant i enfortint la capacitat de governança en el territori i superant les barreres existents Taula 7.3r.

Sota finançament del programa POCTEFA (Programa de Cooperació Transfronterera Interreg Espanya França Andorra) de la Unió Europea, es proposa crear una Oficina Territorial Pirinaica que articuli amb els diferents actors l'execució de projectes econòmics, culturals i socials de caràcter transfronterer per al desenvolupament sostenible de la Cerdanya i altres territoris.

Taula 7.3. Proyecto 1.2. Establir un organisme integrat de cooperació transfronterera

PROJECTE 1.2.	Establir un organisme de cooperació transfronterera per a la coordinació de polítiques i instruments de planificació a la Baixa i Alta Cerdanya
OBJECTIU	Creació de l'Oficina Territorial Pirinaica com a estructura estable de coordinació per a la planificació i governança territorial en l'àmbit Cerdanya–França–Andorra, millorant la cohesió transfronterera i la coordinació amb l'Alt Pirineu i Aran.
ACTUACIÓ	<p>Existeixen diferents institucions de caràcter transfronterer amb competències similars o superposades. En aquest marc el projecte proposa crear un organisme que es faci càrrec de la coordinació de polítiques de caràcter transfronterer, a partir de les següents accions:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identificar tots els mecanismes de cooperació transfronterera que existeixen en l'actualitat, juntament amb les diferents institucions i organismes que les duen a terme, per generar un mapa regional d'actors. • Generar un espai institucional consolidat de caràcter regional, amb majors competències i capacitat de coordinació entre les diferents institucions de cooperació internacional existents. • Enfortir la governança regional garantint una assignació eficient i transparent de recursos i l'execució articulada de projectes econòmics, socials i culturals que contribueixin al desenvolupament sostenible de la Cerdanya.
AGENTS	Alt Pirineu i Aran, Comarques Gironines, Berguedà, Andorra, Pyrénées Orientales i Ariège
LOCALITZACIÓ	Posterior a la caducitat dels programes POCTEFA l'any 2027. Un cop actualitzat i implementat el nou programa POCTEFA s'estima 1 any per a la conformació i posada en funcionament de l'Oficina Territorial Pirinaica.
TEMPORALITAT	<p>Per crear l'Oficina Territorial Pirinaica, s'utilitzaran recursos provinents del programa INTERREG VII (2028), de la Unió Europea, prenent com a referència el preposat assignat a l'INTERREG VI de 227 milions d'euros (€), on se li va atorgar de mitjana als diferents projectes 1 milió d'euros (€).</p> <p>Quan l'Oficina estigui creada, els diferents països involucrats hauran d'aportar anualment la quantitat de diners necessària per mantenir el funcionament d'aquesta institució, que s'arrodona en 2 milions d'euros anuals. Això, a través de fons municipals o postulant a altres formes de finançament (com el Fons Europeu de Desenvolupament Regional, FEDER).</p>
RECURSOS	La tramitació de l'Oficina Territorial Pirinaica implicarà una estructuració de procediments administratius dels països que la conformin. En aquest sentit, caldrà que prèviament a la seva constitució, es realitzi un acord de cooperació transfronterera entre Espanya, França i Andorra; on es vinculin els municipis que formen part del territori en qüestió, determinant obligacions, formes de finançament, i funcions dins de la institució.

	També caldrà buscar suport en finançaments alternatius, principalment per al funcionament de l'Oficina Territorial Pirinaica, com el Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER).
CONCERTACIÓ I TRAMITACIÓ	<p>Els criteris d'avaluació i seguiment que seran establerts aniran d'acord amb l'impacte que tindrà l'Oficina Transfronterera Pirinaica al territori. Aquests aniran d'acord amb els processos d'avaluació que té POCTEFA vinculats als seus projectes, on s'avaluaran criteris com:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La rellevància de l'Oficina Territorial Pirinaica en el context transfronterer, on es mesurarà l'impacte territorial de les seves accions. • La participació equilibrada i complementària dels països que en formen part (Espanya, França i Andorra) • Quantitat de projectes transfronterers tramitats • Reducció de les barreres administratives entre els diferents països, en els projectes executats. • Criteris econòmics: capacitat de trobar diferents fonts de finançament (POCTEFA, FEDER, entre d'altres) per no dependre d'un sol actor. • Criteris de participació i arrelament de la població local, els que determinaran el nivell d'adhesió de l'oficina en el territori.
AVALUACIÓ I SEGUIMENT	En cas de no poder executar-se en projecte de l'Oficina Transfronterera Pirinaica, es proposa continuar la cooperació transfronterera amb les institucions existents, potenciant les Àrees Funcionals establertes en el programa INTERREG VI.

Font: Elaboració pròpia

El projecte de revisió del Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran Taula 7.4 té com a finalitat actualitzar un instrument aprovat el 2006 i amb un horitzó temporal inicial que acabava el 2026, per la qual cosa es troba desfasat davant les noves realitats territorials, ambientals i socials del Pirineu. Es busca adaptar-lo a un nou horitzó 2029 – 2049 i redefinir els tres sistemes del pla (assentaments, espais oberts i infraestructures) incorporant nous criteris de sostenibilitat, resiliència climàtica, mobilitat segura, accés a l'habitatge i digitalització. La revisió s'ha d'alinear amb la normativa més recent i als nous plans amb incidència territorial, i requereix una metodologia clara i coordinada entre la Generalitat de Catalunya, els consells comarcals i municipis. El procés inclou també la creació del *Consell Territorial de l'Alt Pirineu i Aran* com a òrgan estable de seguiment, proposició i coherència tècnica. L'objectiu final d'aquest projecte és disposar d'un pla territorial actualitzat, operatiu i capaç de respondre als principals reptes del Pirineu, reforçant l'equilibri territorial i la capacitat de planificació a llarg termini.

Taula 7.4. Proyecto 1.3. Revisar el Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran

PROJECTE 1.3.	Revisar el Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran
OBJECTIU	<p>Revisar i adaptar el Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran a l'horitzó 2029-2049, actualitzant els tres sistemes (assentaments, espais oberts i infraestructures) amb criteris de sostenibilitat, resiliència climàtica, mobilitat segura i equitativa, accés a l'habitatge i connectivitat digital.</p> <p>Alineament amb la nova normativa amb vocació territorial:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Llei 9/2025 de Mobilitat Sostenible • Llei 11/2022 General de Telecomunicacions • Llei 7/2021 de Canvi Climàtic i Transició Energètica • Pla Territorial Sectorial d' Habitatge • Pla d'Acció 2024-2030 de l'Estratègia del Pirineu • Pla Territorial General de Catalunya (revisió en procés)
ACTUACIÓ	<p>Les actuacions de revisió del pla territorial es realitzaran en cinc fases:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diagnòstic de compliment del Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran (2006 – 2025) i elaboració d'una nova memòria ambiental. • Revisió del pla territorial per sistemes: <ul style="list-style-type: none"> – Assentaments: Compacitat urbana, densitat, mixtura d' usos i reserves de sòl a habitatge de protecció oficial o assequible – Espais oberts: Infraestructura verda, corredors ecològics, riscos ambientals (inundació, allaus i incendis) i ús públic ordenat – Infraestructures: Mobilitat multimodal i sostenible, transició energètica i connectivitat digital • Actualització normativa i cartogràfica del pla. • Creació del <i>Consell Territorial de l'Alt Pirineu i Aran</i> com a òrgan propositiu, vinculant en el seguiment, i de coordinació del PTAPiA (amb funcions en proposta tècnica per fases i sistemes, monitoratge d'indicadors de seguiment, assistència tècnica, formació i dades, i canalització d'ajuts públics i projectes pilot conformes als objectius del pla). • Tramitació formal del pla revisat segons el Decret 142/2005 fins a la seva publicació.
AGENTS	<p>Agente promotor: Generalitat de Catalunya a través del Departament de Territori</p> <p>Col·laboradors essencials: Consells comarcals (Alta Ribagorça, Alt Urgell, Cerdanya, Pallars Jussà, Pallars Sobirà i Val d'Aran), Vegueria de l'Alt Pirineu i Aran, Diputacions provincials (Lleida i Girona), ajuntaments de l'àmbit funcional, agents territorials (cambres de comerç, sindicats, col·legis professionals i entitats ambientals / veïnals), gestors d'espais naturals i serveis sectorials (mobilitat, energia i telecomunicacions).</p>
LOCALITZACIÓ	Alt Pirineu i Aran (Alta Ribagorça, Alt Urgell, Cerdanya, Pallars Jussà, Pallars Sobirà i Val d'Aran) i incidència en la col·laboració fronterera de la Cerdanya amb el territori francès.

TEMPORALITAT	<p>4 anys per a la redacció del pla, amb un horitzó temporal de 20 anys (2029 – 2049):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fase 1: Diagnòstic i avanç inicial (2026 – 2027) • Fase 2: Projecte inicial del pla i avaluació ambiental estratègica (2027) • Fase 3: Aprovació inicial, informació pública i aprovació provisional (2028) • Fase 4: Aprovació final (2029)
RECURSOS	<p>Es necessitarà d' un pressupost orientatiu de 750.000 € que inclou la redacció, mobilitat, cartografia, participació, assessorament jurídic, publicació i difusió, dins de les partides en el pressupost de la Generalitat de Catalunya per al Departament de Territori.</p> <p>A més, caldrà un equip tècnic en matèria d'ordenació del territori i urbanisme, mobilitat, medi ambient, cartografia, jurisprudència i participació / comunicació.</p>
CONCERTACIÓ Y TRAMITACIÓ	<p>El procés d'elaboració i aprovació es troba regulat pel Decret 142/2005, i està format per les següents fases:</p> <p>Formulació, aprovació inicial, informació pública, consultes i informes sectorials, aprovació provisional, aprovació definitiva i publicació.</p>
AVALUACIÓ I SEGUIMENT	<p>El procés d'avaluació i seguiment serà realitzat i coordinat pel <i>Consell Territorial de l'Alt Pirineu i Aran</i>, que exercirà de pont entre les administracions (municipis, Consells comarcals, vegueria i Generalitat)</p> <p>Aquest seguiment es realitzarà en base a un sistema d'indicadors, la validació de reports anuals, l'impuls a revisions quadriennals (2033, 2037, 2041 i 2045) i una avaluació final el 2049. També es donarà la publicació de dades en obert i la promoció de formació i guies territorials de bones pràctiques públiques, amb l' objectiu de fer una política transparent.</p>
PLA DE CONTINGÈNCIA	<p>Es mantindrà el principi de continuïtat de l' eficàcia del PTAPiA vigent fins a l' entrada en vigor de la revisió.</p> <p>Es tindran en compte els següents riscos i s' actuarà en conseqüència de les següents formes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Riscos procedimentals (retards i informes desfavorables): calendaris que els tinguin en compte i replanificació • Riscos tècnics: reforç de la gestió cartogràfica, elaboració de comissions tècniques i verificacions • Riscos socials: reforç del procés de participació i comunicació

Font: Elaboració pròpia

El Projecte Integral del Paisatge de la Cerdanya (PIPC) (Taula 7.5) s'articula com un instrument unificat per ordenar, protegir i gestionar el paisatge de la comarca en coherència amb el Catàleg del Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran, el Mapa Transfronterer de la Cerdanya i el marc normatiu de la Llei 8/2005 de Paisatge. Aquest projecte respon a la necessitat d'abordar de forma coordinada les principals pressions que afecten el paisatge cerdà (infraestructures, creixement urbà, transformacions agràries i alteració de corredors ecològics) i d'establir criteris comuns entre la Comunitat Autònoma de Catalunya i l'Estat Francès en un territori funcionalment continu. Mitjançant set paquets d'

actuació, el PIPC integra línies de protecció, millora i restauració que abasten el mosaic agrari, els nuclis històrics, el patrimoni arquitectònic, la infraestructura verda i els camins, així com un mòdul transfronterer específic per garantir la coherència d'intervencions en aquest espai pirinenc compartit. L'objectiu és disposar un instrument operatiu i estable que permeti orientar les polítiques públiques i les inversions cap a un model territorial que preservi la identitat de la Cerdanya, reforci la connectivitat ecològica i asseguri un paisatge de qualitat a llarg termini.

Taula 7.5. Proyecto 1.4. Crear un projecte integral paisatgístic de la Cerdanya

PROJECTE 1.4.	Projecte Integral del Paisatge de la Cerdanya (PIPC)
OBJECTIU	Aplicar polítiques de millora i protecció paisatgística a la Cerdanya a través d'un instrument únic que integri protecció, gestió, i alineament amb el Catàleg del Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran i la Llei 8/2005 de protecció del paisatge.
ACTUACIÓ	<p>Les actuacions s'orientaran en set paquets diferents:</p> <ul style="list-style-type: none"> Integració paisatgística d'infraestructures: Elaboració d'una guia conjunta per a la reducció de l'impacte paisatgístic i visual de les carreteres i interseccions d'especial incidència en la plana cerdana, així com la creació de passos de fauna i drenatges per permetre la permeabilitat ecològica. Protecció de nuclis històrics: Elaboració d'una guia per a la seva aplicació municipal i l'establiment de fons per al compliment dels objectius (recuperació de les teules ceràmiques als nuclis on és tradicional, del procés d'encalament de façanes o altres elements) Patrimoni arquitectònic: Realitzar un inventari transfronterer per tipologies i dotar de recursos la restauració Mosaic agrari: Catàleg de parcel·les i marges de pedra en sec, afavorir projectes de custòdia del territori amb propietaris / cooperatives, recuperar varietats locals i integrar paisatgísticament els espais de transició urbà-agrícola Camins i sistemes de reg: Establir els principals camins agrícoles com itineraris de paisatge i la seva senyalització. Recuperar la infraestructura tradicional de reg i el seu manteniment Infraestructura verda i corredors: Mapejar corredors, restaurar boscos de ribera i crear passos de fauna i drenatge ecològic. Afecta espais de ribera del Segre, la xarxa agrària verda i les connexions forestals-pasturatge Mòdul transfronterer: Creació de la Taula Transfronterera del Paisatge de la Cerdanya, formada pel Consell Comarcal, la Communauté de Communes i l'Observatori del Paisatge de Catalunya, amb funcions de coordinació, promoció i discussió d'actuacions. Aquesta taula estarà vinculada a l'Oficina Territorial Pirinenca (Projecte 1.2.)
AGENTS	<p>Promotor i coordinació: Consell Comarcal de la Cerdanya</p> <p>Socis transfronterizos: Comunitat de Municipis dels Pirineus-Cerdanya i Parc Natural Regional dels Pirineus Catalans</p> <p>Altres actors: Ajuntaments, Observatori del Paisatge de Catalunya, Diputacions de Lleida i Girona, Vegueria de l'Alt Pirineu i Aran, Generalitat de Catalunya, comunitats agrícoles i entitats de custòdia del territori</p>

LOCALITZACIÓ	<p>El projecte afecta el conjunt de la comarca històrica de la Cerdanya (Espanya i França), però s'han designat unes àrees prioritàries:</p> <ul style="list-style-type: none"> Corredor urbà Puigcerdà – Bourg Madame Enclavament de Llivia Plana cerdana Espais de pasturatge d'alta muntanya
TEMPORALITAT	<p>S'espera una temporalitat de 4 anys per a la posada en marxa del projecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> Primer any: Constitució de la taula transfronterera, redacció de guies, adaptació de la legislació municipal, catàlegs i inventaris Segon i tercer any: Planificació d'actuacions concretes al territori, que s'executaran en un horitzó a llarg termini de vint anys (restauració de bosc de ribera, de sèquies, façanes verdes de carreteres, entre d'altres) Quart any: Consolidació i auditoria de les actuacions i el seu grau d'execució per a la preparació de les següents. Es realitzarà una auditoria cada quatre anys.
RECURSOS	<p>El pressupost de redacció i execució del projecte serà de 920.000€</p> <p>Les actuacions concretes que es realitzin ajustades al projecte (no incloses en el pressupost principal) seran finançades de la següent forma:</p> <ul style="list-style-type: none"> Impost sobre les estades en establiments turístics i fons de l'Observatori del Paisatge de Catalunya (Departament de Territori) Fons del programa INTERREG VI – POCTEFA 2021 - 2027 de la Unió Europea, principalment per a les actuacions transfrontereres Fons LEADER de la Unió Europea per al desenvolupament rural i agrícola Fons de les diputacions provincials, la Generalitat de Catalunya i els Governos d'Espanya i França en matèria de patrimoni, cultura i acció climàtica. <p>Pel que fa als recursos tècnics, es requerirà d'equips especialitzats en paisatge i urbanisme, medi ambient, agricultura, patrimoni i suport per part de l'Observatori del Paisatge de Catalunya</p>
CONCERTACIÓ I TRAMITACIÓ	<p>Depenent de l'afecció territorial de cada actuació, s'establiran diferents marcs de concertació i tramitació.</p> <p>Catalunya: Elaboració dels catàlegs, directrius i cartes seguint la Llei 8/2005 del paisatge i el Decret 343/2006. Elaboració d'estudis d'impacte i integració paisatgística i la seva integració en els POUM</p> <p>França (Alta Cerdanya): Adaptació del marc urbanístic supramunicipal de la comunitat de comunes de la Cerdanya (Pla Local d'Urbanisme Intercommunal) i integrar les actuacions d'acord amb les OAP (Orientations d'Aménagement et de Programmation) i el codi d'urbanisme francès.</p>
AVALUACIÓ I SEGUIMENT	<p>Realitzat per una oficina de l'Observatori del Paisatge de Catalunya a la comarca a través d'una sèrie d'indicadors per a cada paquet d'actuació i un informe de revisió resultat de l'auditoria quadriennal.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Infraestructures: quilòmetres amb mesures d'integració i interseccions corregides. • Nuclis històrics: Immobles rehabilitats amb criteris patrimonials, ordenances i reglaments aplicats, i nombre de llicències amb ús de materials tradicionals • Patrimoni: Elements inventariats, evolució del seu estat amb un semàfor de protecció i nombre d'intervencions • Agricultura: Hectàrees de cultiu recuperades, metres de marges recuperats i convenis de custòdia • Corredors verds: Quilòmetres de corredors intervinguts, hectàrees de ribera o prats recuperats, nombre de passos de fauna i índex de connectivitat ecològica per trams.
PLA DE CONTINGÈNCIA	<p>Si s'observen problemes d'execució o empitjorament d'indicadors, s'empraran les següents mesures:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pressió urbanística i infraestructures: Focalitzar els recursos en mesures de reducció de l'impacte paisatgístic d'infraestructures i les zones de contacte urbà-agrícola • Finançament: Prioritzar paquets d'ajuts de major impacte i activar POCTEFA • Coordinació: Marcar calendaris més exhaustius i recurrents per a la Taula Transfronterera del Paisatge de la Cerdanya en els moments de major presència d'actuacions en marxa, o posar-la en marxa en cas d'escassetat propositiva

Font: Elaboració pròpia

7.2 URBANISMO Y POLÍTICAS URBANAS

A partir de los criterios elaborados para urbanismo y políticas urbanas (apartado 6.2), se presentan tres propuestas, una para la vivienda y la rehabilitación de barrios, otra para el planeamiento urbanístico, y finalmente por las urbanizaciones de la comarca. A partir de estas propuestas se relacionan cuatro proyectos, uno por cada tematica, una para la vivienda, otro para la rehabilitación de barrios, para el planeamiento urbanístico, y finalmente por las urbanizaciones.

Taula 7.6. Propuestas y proyectos de urbanismo y políticas urbanas

Tema	Propostes	Projectes
Habitatge	Facilitar el dret a l'habitatge mitjançant la rehabilitació de barris i la promoció d'habitatges assequibles.	2.1. Creació d'una cooperativa de grups d'edat específics a Puigcerdà.
Rehabilitació de barris		2.2. Creació d'una oficina tècnica comarcal que impulsi projectes per al Pla de Barris.

Planejament urbanístic	Integrar el conjunt de la comarca en un instrument urbanístic comú i actualitzat, que parteixi d'un model sòlid de participació ciutadana per dotar-lo d'una estabilitat i continuïtat, independentment de les oscil·lacions polítiques.	2.3. Revisar i actualitzar el POUPM amb inclusió de Puigcerdà, Bellver, i Llívia.
Urbanitzacions	Limitar i reduir els assentaments dispersos per contenir el consum de sòl i els recursos naturals, que ja estan afectats pel canvi climàtic, i enfortir el sistema urbà.	2.4. Elaboració d'un Pla Director Urbanístic de Sòls d'Urbanitzacions de Baixa Densitat.

Font: Elaboració pròpia

PROPOSTA 1: Facilitar el dret a l'habitatge mitjançant la rehabilitació de barris i la promoció d'habitatges assequibles.

PROJECTE 2.1.

Nom projecte: Creació d'una cooperativa de grups d'edat específics a Puigcerdà.

Objectiu: L'objectiu del projecte és ampliar el parc d'habitatge digne i assequible al municipi de Puigcerdà, promovent models alternatius d'habitatge que afavoreixin l'arrelament territorial, especialment de la gent gran. El projecte busca mobilitzar solars i habitatges públics actualment disponibles, responnent a les necessitats habitacionals de la comarca. Tot això es realitzarà mantenint la titularitat pública del sòl.

Actuació: A la comarca, hi ha teixit associatiu interessat en la promoció d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús. La Garba és un projecte de cohabitatge, que formen entre 15 i 25 unitats estables de convivències, que busquen una cooperativa a, o a prop de, Puigcerdà. El grup ja s'ha creat com a associació, així que la primera fase d'impuls està completa. Per aconseguir que la cooperativa es crea, es proposa gestionar el projecte d'acord amb quatre fases principals:

1. *Definició del projecte:*
  - a) Reunió tècnica per a la identificació preliminar de solars públics
  - b) Impulso de La Garba Cohabitatge
  - c) Sessió informativa sobre habitatge cooperatiu sènior en cessió d'ús
  - d) Estudi de viabilitat de solars o habitatges municipals
2. *Adjudicació del sòl i constitució de la cooperativa:*
  - a) Consolidació de La Garba Cohabitatge.
  - b) Redacció del pla econòmic i financer
  - c) Estudi arquitectònic previ
  - d) Cessió de solar/es o habitatge/s per a la cooperativa de cessió d'ús
3. *Materialització del projecte:*
  - a) Materialització de la Garba Cohabitatge
  - b) Obtenir el finançament i desenvolupar projecte executiu
  - c) Aconseguir el tràmit per obtenir llicència d'obres
  - d) Contractació d'empresa d'obres i gestor/a de projectes
  - e) Obra
4. *Convivència*
  - a) Signatura del dret de l'ús
  - b) Convivència de La Garba Cohabitatge

Agents

Grup impulsor:

- Associació La Garba Cohabitatge: Assumeix el lideratge del procés, participa activament en la definició del projecte, en la presa de decisions estratègiques, i en la consolidació de la cooperativa. És el subjecte central del projecte i futur titular del dret d'ús del sòl o habitatges.

Entitats d'acompanyament i suport tècnic:

- Fundació Mentalitat Nova: Equip d'acompanyament en cooperació amb la Garba Cohabitatge. De suport en els àmbits socials, organitzatius, i estratègics del desenvolupament del projecte.
- Llosats: Equip tècnic responsable de l'acompanyament integral del projecte al llarg de totes les seves fases. Presta suport en àmbits urbanístics, tècnics, i econòmics.

Entitats col·laboradores:

- Ateneu Cooperatiu de l'Alt Pirineu i Aran: Suport a la Garba Cohabitatge, especialment en la fase inicial del projecte, oferint suport tècnic, social jurídic, econòmic, i arquitectònic.
- Àrea d'habitatge del Consell Comarcal: Col·labora en la primera fase del projecte, aportant l'inventari de solars i habitatges públics i participant en la identificació preliminar.
- Ajuntament de Puigcerdà: Administració titular del sòl o habitatges públics. És l'organisme responsable de la cessió del sòl o dels habitatges mitjançant el dret de superfície.
- Entremons: Entitat especialitzada que col·labora amb La Garba Cohabitatge en l'àmbit econòmic.
- Coopd'Era: Entitat col·laboradora en l'àmbit arquitectònic.

Localització: Puigcerdà

Temporalitat: Com s'observa en Taula X, es divideix 4 anys i 2 mesos en 4 fases principals.

Taula 7.7. Cronograma projecte 2.1

Fase	Mesos desde l'inici del projecte									
	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
1: Definició del projecte										
2: Adjudicació del sòl y constitució de la cooperativa										
3: Materialització del projecte										
4: Convivència										

Font: Elaboració pròpia.

Recursos: Per al capital humà, es requereix un acompanyament, estudis, gestió, arquitectura, economia. Per a això, s'estimen 260.000 euros per a l'estudi de viabilitat, arquitectura (previ i projecte executiu) i l'acompanyament social, jurídic, i econòmic. Per a la construcció, s'estimen 2.400.000 euros per a la contractació d'empresa constructora, execució de l'obra, i direcció d'obra. Altres costos, com la notaria i registre, la signatura del dret de superfície, la

llicència d'obres, estudis topogràfics, segurs, i la posada en marxa de la convivència, se n'estimen 120.000. En total, l'elaboració de la cooperativa es quantifica en 2.700.000 euros.

Pel que fa a les fonts, es destaquen tres possibles fonts de finançament. La primera, és Next Generation EU. La segona, és les Ajudes del Ministeri de Transició Ecològica per finançar projectes d'innovació i combatre la despoblació en municipis de fins a 5.000 habitants. L'última, és el Banc de Desenvolupament del Consell d'Europa.

Concertació i tramitació:

Concertació: La Garba Cohabitatge (lideratge social), Ajuntament de Puigcerdà (lideratge institucional), amb suport tècnic.

Tramitació: Llosats (lideratge tècnic), Ajuntament de Puigcerdà (lideratge administratiu), La Garba Cohabitatge (subjecte jurídic)

Avaluació i seguiment: Es realitzarà pels socis i sòcies de la Garba Cohabitatge mitjançant un control periòdic, amb l'acompanyament de Llosats i Fundació Mentalitat Nova si és necessari. Es duran a terme reunions de seguiment en cada fase del projecte per revisar el compliment del calendari i els objectius definits.

Desenvolupament de projecte

Es presenta el desenvolupament de projecte amb actuacions, la seva explicació i el seu rol, acolorida per fase del projecte (taronja = fase 1), (lila= fase 2), (verd = fase 3), (blau = fase 4).

Taula 7.8. Desenvolupament del projecte 2.1

Actuació	Explicació
Reunió tècnica per a la identificació preliminar de solars públics organitzat per grup impulsor i que hi participa el Consell Comarcal	Es proposa dur a terme una identificació preliminar de solars públics disponibles al municipi de Puigcerdà, a partir de l'inventari de solars i habitatges públics elaborat pel Consell Comarcal. Durant la reunió es treballaran els aspectes següents: <ul style="list-style-type: none"> • revisió de l'inventari del sòl públic disponible a Puigcerdà i el seu entorn immediat • selecció d'un o diversos solars com a opcions prioritàries per al seu estudi en fases posteriors • identificació de possibles condicionants tècnics, jurídics, o temporals vinculats a la cessió del sòl mitjançant dret de superfície
Impulso de La Garba Cohabitatge per el grupo impulsor	Social: Debats organitzatius (definir com es vol organitzar el grup, calanditzar el procés i freqüència de trobades, creació de comissions amb tasques i funcions, decidir la càrrega de treball voluntari a assumir). Debats de model: (consensuar aspectes que defineixen la cooperativa, si les quotes i aportacions seran iguals). Habitatge: Definir les necessitats, voluntats, i expectatives del grup. Definir el lloc i el tipus d'accés al sòl. Definir les característiques de la ubicació (terreny o edifici existent, dotacions, serveis i condicions ambientals o urbanes). Econòmic: Estudi econòmic del grup (conèixer les capacitats econòmiques del grup i les característiques de la promoció).
Sesió informativa sobre vivienda cooperativa sénior en cesión de uso por el grupo impulsor	Es proposa l'organització d'una sessió informativa a Puigcerdà, amb l'objectiu de presentar el model d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús, donar a conèixer el projecte La Garba i explorar la possibilitat que sòl públic es podria implantar. La sessió estarà dirigida a: <ul style="list-style-type: none"> • Alcalde de Puigcerdà i tècnics d'urbanisme i habitatge • Entitats del teixit associatiu i cooperatiu del territori (Llosats, Fundació Mentalitat Nova) • Responsables del Consell Comarcal implicats en la gestió de sòl i habitatge públic

	<p>S'abordan els temes següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentació del model de cooperativa d'habitatge en cessió d'ús i els seus beneficis socials, econòmics, i urbanístics • Exposició del projecte La Garba, el seu estat de desenvolupament i necessitats per a la seva implantació a Puigcerdà o el seu entorn • Explicació del dret de superfície com a fórmula per mantenir la titularitat pública del sòl • Identificació de solars públics disponibles a Puigcerdà a partir de la reunió tècnica • Espai de diàleg per recollir interès i dubtes dels diferents actors 		<ul style="list-style-type: none"> • Bases de la societat: nom, domicili, objecte i activitats, durada • Socis i sòcies: tipus de sòcies, obligacions i deures, règim sancionador • Règim econòmic: Capital, aplicació de precedents, imputació de pèrdues, tancament de l'exercici, fons. • Del govern, la gestió i la representació de la cooperativa. L'assemblea general, el Consell Rector, intervenció de comptes, acords. • Compromís de participació intercooperativa i de foment de la formació. <p>La constitució formal de la cooperativa, incloent-hi totes les tramitacions administratives necessàries per a la seva operativitat. Es realitzaran les següents actuacions:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tramitació del 036 • Inscripció al registre de cooperatives • Alta en el Registre d'activitats fiscals • Obtenció del NIF i del certificat digital • Digitalització de la documentació i arxiu societari • Obertura de llibres d'actes i de sòcies. <p>Habitar: Es realitzarà un primer esbós del model de convivència que ha de definir diferents aspectes del projecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vision i valors • vida en col·lectiu i cohabitament • organització, governança i relacions internes • relacions amb el barri <p>Així mateix, s'establiran criteris de sostenibilitat que orientaran el futur disseny arquitectònic i gestió quotidiana del projecte. Els elements que s'han de tenir en compte són:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relacionalitat dels espais • Materials • Eficiència energètica • Energies renovables • Cicle de l'aigua
<p>Estudi de viabilitat de solars o habitatges municipals</p>	<p>Es durà a terme un estudi de viabilitat de solars o habitatges públics, elaborat per Llosats, amb l'objectiu de determinar si els solars o habitatges identificats són adequats i rendibles per al desenvolupament d'una cooperativa d'habitatge sènior en règim de cessió d'ús.</p> <p>Aquest estudi té la finalitat de definir els objectius pels quals es vol impulsar la present promoció, les característiques d'aquesta, i les actuacions necessàries a desenvolupar perquè es dugui a terme. Aquest estudi serveix com a eina tècnica tant per a la cooperativa, com per donar suport a la presa de decisions de l'Ajuntament de Puigcerdà. A més, amb l'estudi acabat, es podrà negociar amb entitats financeres i sol·licitar llicències i autoritzacions si és necessari.</p> <p>L'estudi es fa mitjançant l'avaluació de la:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viabilitat <i>urbanística</i> - on es determina si el terreny triat és urbanísticament apte (es revisarà la classificació del sòl, la normativa urbanística municipal, condicions tècniques del terreny, llicències i planejament vigent). • Viabilitat <i>tècnica</i> - on es determina si és possible construir el que desitja el grup (quin tipus d'habitatges es poden construir, quina és la superfície util i construïda estimada, com afectaran les característiques del terreny al disseny, que materials, instal·lacions es recomanen). • Viabilitat <i>econòmica</i> - on es determina si és rendible el i sostenible el projecte (costos tècnics, costos de construcció, despeses generals de la cooperativa). • Viabilitat <i>jurídica</i> - on es determina la forma d'adjudicació (concurso o cessió directa) • Viabilitat <i>social</i> - on es determina la possibilitat de generar espais comunitaris i contribució a l'arrelament a la comarca <p>Contingut mínim de l'informe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fitxa tècnica del sòl i la seva anàlisi urbanística • Avantprojecte arquitectònic preliminar, amb volumetria i tipologia d'habitatges. • Pressupost estimat del projecte complet • Estudi financer amb calendari d'aportacions • Anàlisi de riscos i pla de contingències • Conclusions i recomanacions finals <p>Rol: Encàrrec de l'estudi (Ajuntament de Puigcerdà) i Llosats és l'equip tècnic redactor.</p>	<p>Redacció del pla econòmic i financer</p>	<p>Redacció del pla econòmic i financer que inclou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Despeses inicials - cost de construcció i altres despeses vinculades amb la construcció (assegurança, impost d'obres, llicència, etc), i l'assessorament professional per a la definició del projecte (assessorament arquitectònic, legal, financer) • Despeses permanents - manteniment, impostos, el cànon pel dret de superfície, gestions amb administracions, assegurances, subministraments. • Finançament extern - finances ètiques, altres mecanismes de finançament, banca tradicional o administració? • Quotes per unitat de convivència - quota inicial o entrada inicial, quota mensual durant 20 o 25 anys, quota mensual després de retornar el crèdit <p>Rol: Elaborat per Entremons i validat per La Garba Cohabitatge</p>
<p>Consolidació de la Garba Cohabitatge pel grup impulsor</p>	<p>Aquesta actuació té com a objectiu consolidar el grup promotor i formalitzar el projecte cooperatiu, dotant la Garba Cohabitatge d'una estructura que permeti avançar cap a l'adjudicació del sòl i desenvolupament de la promoció.</p> <p>Social: S'elaborarà un primer esbós de règim intern de la cooperativa, que recollirà els principis bàsics de funcionament del grup, els òrgans de governança, els mecanismes de presa de decisions, la gestió de responsabilitats, etc. Aquest document servirà com a base per reforçar la cohesió del grup i facilitar el seu funcionament col·lectiu.</p> <p>Jurídic: Es durà a terme la redacció dels estatuts (on es consta clarament la funció de promoció social d'habitatges), que inclou:</p>	<p>Estudi arquitectònic previ assumit per Coopd'Era, amb la participació de persones sòcies.</p>	<p>Aquest estudi tindrà com a objectiu definir les línies del projecte arquitectònic. El resultat serà un avantprojecte arquitectònic preliminar, que generés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • una memòria justificativa amb caràcter general • un joc de plànols i maqueta • una estimació global del pressupost
		<p>Cessió de solars o habitatges per a la cooperativa de cessió d'ús</p>	<p>La cessió es pot fer mitjançant un concurs públic o una adjudicació directa. La manera de s'ha decidit prèviament en l'estudi de viabilitat de solars o habitatges municipals.</p>

	<p>Si s'opta per adjudicació directa, l'ajuntament de Puigcerdà ha de justificar legalment perquè no es fa un concurs públic. Aquesta opció és més fàcil ja que La Garba Cohabitatge s'ha constatat com a cooperativa sense ànim de lucre i promotora social.</p> <p>En el cas que no s'hagi constatat la Garba com a promotora social, s'opta per un concurs, en el concurs es poden presentar tots aquells grups de persones que vulguin viure en un cohabitament, constituïdes en cooperatives o associació, i altres entitats sense ànim de lucre. Un cop acabat, l'adjudicació es realitza per part del secretari de l'Ajuntament de Puigcerdà.</p>
Materialització de la Garba Cohabitatge	<p>Social:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Millorar el treball en grup i la comunicació • Revisió i ampliació del règim intern <p>Habitar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concretar el model de convivència • Projecte bàsic (concentració per a les despeses i obtenir la llicència d'obra)
Obtenir el finançament i desenvolupar projecte executiu assumit per Entremons, amb la participació de persones sòcies.	<p>Aquestes tasques es realitzen de forma paral·lela, ja que estan relacionades i les modificacions en un aspecte influeixen en els altres.</p> <ul style="list-style-type: none"> • El projecte executiu permet elaborar un pressupost detallat, establir un calendari, obtenir llicència d'obres, i iniciar la construcció. Això es fa a partir de l'estudi arquitectònic previ. • Amb el pressupost definitiu, es pot concretar el finançament necessari i els mecanismes per obtenir-la, tant externs com interns.
La Garba Cohabitatge comença el tràmit per obtenir llicència d'obres amb ajuda de Coopd'Era	<p>El procediment de la llicència d'obres generalment segueix aquests passos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentació de la sol·licitud o declaració • revisió de la sol·licitud • emissió de la resolució
Contractació d'empresa d'obres i gestor/a de projectes	<p>La Garba Cohabitatge contracta una empresa i una gestora de projectes per començar l'obra. Es prioritzen empreses i gestores amb experiència en l'àmbit de cooperatives i que capten la complexitat de les zones de muntanya.</p>
Obra	<p>A l'obra, el gestor crearà un pla detallat de l'obra, assegurant que es compleixin les seves fases. El gestor serà el punt de contacte amb la Garba i Coopd'Era. També es farà un control de qualitat per assegurar que l'execució de l'obra compleix amb els estàndards definits.</p>
Inici dels préstecs	<p>Gestionat per La Garba Cohabitatge amb ajuda d'Entremons.</p>
Signatura del dret de l'ús	<p>Se signa un contracte en el qual la propietat cedent de l'habitatge és la cooperativa i la cessionària, la persona usuària. Les clàusules del contracte estableixen el pagament de les quotes mensuals, els drets i deures de les persones usuàries, la possibilitat de transmissió o subrogació del dret d'ús.</p> <p>Rol: L'Ajuntament de Puigcerdà actua com a titular i La Garba Cohabitatge com a beneficiària del dret d'ús.</p>
Convivència de La Garba Cohabitatge	<p>En àmbit social la Garba Cohabitatge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gestió de les convivències i conflictes interns • Suport a altres projectes <p>En àmbit social d'habitar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Les persones sòcies entraran a viure • Interacció amb l'entorn • Gestió dels espais • Manteniment i millores <p>En àmbit econòmic:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inici del pagament de les quotes d'ús

	<ul style="list-style-type: none"> • Gestió econòmica • Inici del retorn dels préstecs • Acumulació de capital
--	---

Elaboración propia.

Taula 7.9. Projecte 2.2. Creació d'una oficina tècnica que impulsi projectes per al Pla de Barris.

PROJECTE 2.2. Creació d'una oficina tècnica que impulsi projectes per al Pla de Barris.	
Objectiu	<p>Elaboració de projectes de rehabilitació i modernització d'espais públics i immobles deteriorats dins les àrees urbanes de Cerdanya.</p> <p>Revitalitzar i posar en valor les àrees urbanes de la comarca, intentant combatre la segregació i millorar les condicions d'habitabilitat de les residències en condicions d'infrahabitament.</p>
Actuació	<p>Fase 1: Creació d'oficina tècnica (OT).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definició del Consell Comarcal (CC) per a bases de funcionament, atribucions, estructura interna, deures i drets de l'OT. - Aprovació per part del CC del finançament per a la implementació de l'OT. - Implementació física i corporativa de l'OT dins l'estructura del CC - Crida pública per a places de treball que oferirà l'OT. - Contractació permanent de professionals i tècnics a càrrec de l'OT. <p>Fase 2: Capacitació d'OT.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inducció a l'OT d'objectius, desafiaments i complexitats del territori de la comarca de Cerdanya enfocats en la infraestructura urbana i residencial. - Inducció de bases concursables per al Pla de Barris a l'OT. - Avaluació i estudi d'àrees urbanes amb necessitats pertinents per a l'aplicació del Pla de Barris. <p>Fase 3: Operativitat de l'OT.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elaboració de projectes competitiu per a l'adjudicació de fons del Pla de Barris. - Gestionar i executar projectes adjudicats. - Avaluació de rendiments i capacitat d'elaboració de projectes.
Agents	<ul style="list-style-type: none"> - Consell comarcal i Àrea d'habitatge del CC. - Professionals i tècnics competents. - Municipis i Oficina Local d'habitatge de Puigcerdà.
Localització	<p>Comarca de Cerdanya.</p>

Temporalitat	2026 fins al 2029, on acaba el període actual de Pla de Barris, amb possibilitat de pròrroga en cas d'èxit i d'un nou anomenat públic per a una altra versió de Pla de Barris a Catalunya
Recursos	<ul style="list-style-type: none"> - Professionals i tècnics necessaris per executar projectes de Llei de Barris. - Espai físic (oficina) per a ús de professionals i tècnics. - Eines tècniques per a la creació de projectes competitiu (ordinadors i programaris necessaris). - El cost anual de cada professional estaria proper a 50.000 euros anuals, considerant tres professionals per quatre anys, en remuneracions estarien rondant els 600.000 euros. - Finançament públic des de municipis, CC, diputacions i Generalitat.
Concertació i tramitació	<ul style="list-style-type: none"> - Aprovació del CC - Aprovació de finançament des dels agents públics - Definició de facultats i habilitats mínimes que ha de tenir el personal de treball i quantitat de treballadors - Concurs públic per a places de treball i adquisició de personal. - Habilitació d'espai físic per a oficina tècnica - Estudis i elaboració de projectes per a postulació al Pla de Barris - Adjudicació i execució de projectes
Avaluació seguiment	<ul style="list-style-type: none"> - Avaluació anual única d'estudis de propostes. - Avaluació anual única d'avantprojectes. - Avaluació anual posterior a la convocatòria pública i mostra de resultats. - Revisió definitiva al terme actual de Pla de Barris 2025 a 2029.
Alternativa	En cas de no ser aprovada una oficina tècnica permanent, es podria avaluar la contractació parcial d'alguna oficina privada que, a través de licitació, proposi projectes predefinits pels interessos de les autoritats locals i de la població, per al concurs del Pla de Barris

Font: Elaboració pròpia.

Taula 7.10. Cronograma projecte 2.2

Any	2026				2027				2028				2029			
	T. 1	T. 2	T. 3	T. 4	T. 1	T. 2	T. 3	T. 4	T. 1	T. 2	T. 3	T. 4	T. 1	T. 2	T. 3	T. 4
Actuació / Trimestre																
Fase 1 - Creació																
Fase 2 - Capacitació																
Fase 2 - Estudis																
Fase 3 - Disseny																
Fase 3 - Execució																
Fase 3 - Avaluació																

Font: Elaboración propia.

Per al projecte 2.2 es planteja que després de la consolidació de l'oficina tècnica (fase 1), tots els anys hi hagi un estudi previ del territori per definir quins tipus de projectes s'han de concursar durant tres mesos, i després 6 mesos de disseny per als concursos anuals que tanquen a l'octubre. Després de cada concurs es planteja l'avaluació de cada projecte depenent dels resultats assolits.

PROPOSTA 2: Integrar el conjunt de la comarca en un instrument urbanístic comú i actualitzat, que parteixi d'un model sòlid de participació ciutadana per dotar-lo d'una estabilitat i continuïtat, independentment de les oscil·lacions polítiques.

Taula 7.11. Projecte 2.3. Revisar i actualitzar del POUPM de la Cerdanya, amb inclusió de Puigcerdà, Bellver, i Llívia.

PROJECTE 2.3. Revisar i actualitzar del POUPM de la Cerdanya, amb inclusió de Puigcerdà, Bellver, i Llívia.	
Objectiu	Revisar i actualitzar el POUPM de Cerdanya per garantir una planificació urbanística que integri tot el territori, facilitant la coordinació del territori per dotar-lo d'estabilitat i continuïtat.
Actuació	<p>Actualitzar el POUPM de Cerdanya s'alinejarà amb el dl 1/2010, Llei d'Urbanisme, com a marc legal del planejament urbanístic, i s'articularà de manera coordinada amb els plans territorials i urbanístics vigents que afecten l'àmbit, especialment el PTPAPiA, el PDU de la Cerdanya i el PDU de sòls no sostenibles, incorporant criteris de paisatge, medi ambient i sostenibilitat del creixement urbà.</p> <p>El procés d'elaboració del nou POUPM es desenvoluparà en quatre fases:</p> <p>Fase 1: Constitució de l'equip de treball que serà liderat pels tècnics i experts del Consell Comarcal. Realitzaran un estudi territorial preliminar sobre la situació actual a través d'informes com l'informe ambiental i el de sostenibilitat ambiental.</p>

	<p>Fase 2: La creació i aplicació de les taules territorials de treball com a model de participació ciutadana.</p> <p>Aquest espai estable de participació es realitzarà a partir de mínim 2 sessions informatives i participatives presencials per municipi, un a l'inici i un altre al final de l'elaboració del nou POUPM. Estarà liderat pel Consell Comarcal es conformaran aquestes sessions amb agents del territori, des de les administracions locals, tècnics i experts, i entitats i organitzacions locals. On es creen informes de participació. Aquestes sessions es basaran en tres eixos de tractar/debatre:</p> <p>a.La ordenació dels espais oberts (ecològic, agrícola, natural, paisatgístic, cultural i etnològic), energies renovables, inventari de regulacions dels camins rurals i el catàleg de masies.</p> <p>b.El règim de tinença, l'habitatge i l'activitat econòmica.</p> <p>c.El model territorial i les infraestructures viàries.</p> <p>Fase 3: La redacció del POUMP de Cerdanya incloent totes les demandes i necessitats actuals destacades a partir dels criteris següents:</p> <p>1.Incorporar els municipis de Bellver de Cerdanya, Llívia i Puigcerdà dins d'un mateix instrument de planejament urbanístic per garantir una visió territorial integrada.</p> <p>2.Redefinir el règim del sòl i els seus criteris de classificació com dels seus usos.</p> <p>3.Adoptar el principi de contenció urbana com un model territorial on busqui limitar el creixement urbà i densificar el sòl urbà existent.</p> <p>4.Promoure les residències principals i protegides a través de revisar el règim del sòl, adoptant el principi de contenció urbana, incorporant criteris de prevenció de riscos naturals i promovent l'habitatge principal i protegit mitjançant reserves de sòl, instruments de gestió pública i mobilització de sòls infrautilitzats.</p> <p>Fase 4: Avaluació final, aprovació del POUPM i seguiment des de la seva aprovació i els seus 12 anys de vigència.</p>
Agents	<p>Consell comarcal.</p> <p>Tècnics i experts</p> <p>Ajuntaments dels municipis de la comarca.</p> <p>Entitats locals com organitzacions socials i cíviques (associacions veïnals...)</p>
Localització	<p>Escala Comarcal</p>
Temporalitat	<p>4 anys per a la seva elaboració i 12 anys de vigència des de la seva aprovació per tornar a revisar si abans no es donen circumstàncies que justifiquin la seva revisió.</p> <p>Per exemple, si en els primers 8 anys es compleixen les previsions de creixements del POUPM s'hagi consolidat més d'un 70% o menys del 30% o l'alteració de l'estructura general del territori o de la classificació del sòl.</p>

Recursos	<p><u>Recursos econòmics:</u></p> <p>Per a l'actualització del POUPM es necessitarà mínim uns 850.000 EUR per a la redacció del projecte, la contractació de tècnics externs i per al procés de participació.</p> <p><u>Finançament:</u></p> <p>-Els pressupostos dels ajuntaments.</p> <p>-Subvencions i ajuts de les diputacions de Girona i Lleida: el Fons de cooperació econòmica municipal 2024-2027 i ajuts específics per a memòries d'intervenció del Pla de Barris de la diputació de Girona.</p> <p>-Subvencions i ajuts de la Generalitat de Catalunya a través de Plans estratègics de subvencions i Fons de Cooperació Local.</p> <p><u>Capital humà:</u></p> <p>Es necessitaria tècnics i experts, un qui dirigeix el projecte i que sigui un tècnic del Consell Comarcal, com hauran de fer una contractació de dos tècnics per a l'elaboració del POUPM col·laborar amb l'arquitecte del consell.</p> <p><u>Recursos en infraestructures</u></p> <p>L'habilitació d'un equipament públic per municipi per fer cada sessió participativa.</p>
Concentració i tramitació	<p>Perquè s'activi i funcioni el projecte és important una coordinació adequada entre els diferents agents implicats, sobretot en els agents tècnics i experts que desenvolupen l'actualització del POUPM de Cerdanya. Per això és important primer formar l'equip tècnic liderat pel Consell Comarcal i el procés d'elaboració s'haurà de col·laborar amb els ajuntaments.</p> <p>Per a la tramitació del nou POUMP de la Cerdanya s'ha de seguir diferents fases:</p> <p>1.Acuerdo de formulació del POUPM entre los municipios afectados con el Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica</p> <p>2.La actualització prèvia del quan i com s'iniciés la revisió del planejament i la formulació del POUPM.</p> <p>3.La aprovació de l'avanç del POUPM és la creació del document de redacció dels objectius, criteris generals, així com de les prioritats de la proposta d'ordenació i alternatives del nou model territorial. També es comença amb la valoració ambiental del pla.</p> <p>4.La aprovació inicial on es fa la redacció completa del POUPM, i s'inclou les demandes dels ciutadans a través dels processos de participació.</p> <p>5.La aprovació provisional on ja sé en les demandes dels ciutadans, organismes sectorials i l'òrgan ambiental.</p> <p>6.La aprovació definitiva en els òrgans corresponents i publicació.</p>
Avaluació i seguiment	<p>Durant la redacció del POUMP, es farà avaluació mínim un cop per any.</p>

	Durant l' aplicació POUMP, una avaluació anualment a través d' informes i avaluacions participatives.
Alternativa	En cas de no poder realitzar l'actualització del POUPM amb la integració de tota la Cerdanya, es proposa actualitzar-lo amb els municipis integrats i paral·lelament, Puigcerdà, Bellver i Llúvia, sobretot el pla de la capital de la comarca.

Font: Elaboració pròpia.

Taula 7.12. Cronograma I projecte 2.3

2026				2027												2028							
09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08

Font: Elaboració pròpia.

Setembre a desembre de 2026:

- Fase 1: Acord de formulació del POUMP entre els municipis i el Consell Municipal.
- Fase 1: Constitució de l' equip tècnic liderat pel Consell Comarcal i contractació dels tècnics i equip extern.
- Fase 1: Planificació del procés i calendari de participació.

Gener a agost de 2027:

- Fase 1: Estudis territorials preliminars, i elaborar i adaptar els informes base (ambiental, sostenibilitat ambiental, riscos, etc.)
- Fase 1: Anàlisi del planejament urbanístic vigent i dels plans territorials i sectorials.
- Fase 2: Primeres sessions informatives i participatives en els municipis.
- Fase 2: Seguiment, avaluació i redacció dels informes de participació inicials.

Setembre a desembre de 2027:

- Fase 2: Aplicació de les taules territorials de treball a cada municipi; debatre els diferents eixos; i integrar les aportacions ciutadanes i tècniques.
- Fase 2: Seguiment i avaluació de la participació i redacció dels informes de participació.

Gener a agost de 2028:

- Fase 3: Definir els objectius, criteris i alternatives del model territorial.
- Fase 3: Redacció inicial del POUPM.

Taula 7.13. Cronograma II projecte 2.3

2028				2029												2030							
09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08

Font: Elaboració pròpia.

Setembre a desembre de 2028:

- Fase 4: Redacció completa del POUPM incorporant totes les noves actualitzacions com del règim del sòl, contenció urbana, habitatge protegit i riscos naturals.

Gener a agost de 2029:

- Fase 2: Segona ronda de sessions participatives als municipis per a l' exposició pública del POUMP i de consultes finals dels organismes sectorials i de la ciutadania.
- Fase 2: Anàlisi i avaluació de les sessions participatives i consultes per a la integració en el POUPM i redacció dels informes de participació.

Setembre a gener de 2030:

- Fase 3: Redacció final del POUPM per a l' aprovació provisional.
- Fase 4: Aprovació inicial del POUPM.

Gener a agost de 2030;

- Fase 4: Aprovació provisional del POUPM.
- Fase 4: Tramitació davant dels òrgans competents.
- Fase 4: Aprovació definitiva i publicació.
- Fase 4: Disseny del sistema de seguiment i avaluació del POUPM.

PROPOSTA 3: Limitar i reduir els assentaments dispersos per contenir el consum de sòl i els recursos naturals, que ja estan afectats pel canvi climàtic, i enfortir el sistema urbà.

Taula 7.14. Projecte 2.4. Elaboració d' un Pla Director Urbanístic de Sòls d' Urbanitzacions de Baixa Densitat

PROJECTE 2.4.: Elaboració d' un Pla Director Urbanístic de Sòls d' Urbanitzacions de Baixa Densitat	
Objectiu	Racionalitzar i limitar l' expansió del sòl urbanitzable existent i enfortir la funcionalitat dels assentaments actuals mitjançant la diversificació d' usos i una governança territorial consensuada.
Actuació	<ul style="list-style-type: none"> • Creació d' una taula de concertació interadministrativa <p>Creació d' un òrgan de governança i coordinació estable que reuneixi els representants tècnics i polítics dels municipis, el Consell Comarcal i la Generalitat de Catalunya. Aquest espai servirà per al disseny del reglament de funcionament, la validació dels criteris tècnics i el seguiment del cronograma d' elaboració del pla. Establiment d' una dinàmica de treball cooperatiu mitjançant sessions</p>

	<p>bimestrals per assegurar el consens polític, la resolució de conflictes territorials i l'alineació estratègica entre les administracions involucrades, facilitant així la futura tramitació administrativa i l'eficàcia del pla en el territori.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anàlisi i revisió de la classificació del sòl urbanitzable existent <p>Creació d'una anàlisi detallada del sòl actualment classificat com a urbanitzable als municipis de la comarca, amb especial atenció al sòl urbanitzable no delimitat, avaluant la seva necessitat real, viabilitat urbanística, impacte ambiental i coherència amb el model territorial.</p> <p>Identificació d'aquells àmbits que resultin sobredimensionats, innecessaris o incompatibles amb els objectius de contenció del creixement, proposant, quan possible, la reclassificació a sòl no urbanitzable, d'acord amb la normativa urbanística vigent i les determinacions supramunicipals.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Control del compliment dels criteris per a la reclassificació de sòl no urbanitzable <p>Establiment de criteris clars i restrictius per limitar la reclassificació de sòl no urbanitzable.</p> <p>Priorització de la protecció del sòl no urbanitzable com a recurs estratègic, evitant nous desenvolupaments dispersos i fomentant un ús més eficient del sòl ja transformat, en coherència amb les directrius territorials i urbanístiques.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diversificació d'usos del sòl en urbanitzacions de baixa densitat <p>Promoció de la diversificació funcional a les urbanitzacions de baixa densitat existents mitjançant la incorporació compatible de nous usos (equipaments de proximitat, activitats econòmiques de petita escala, serveis bàsics i espais comunitaris).</p> <p>Objectiu: Reduir la dependència del vehicle privat, millorar la qualitat de vida i avançar cap a models urbans mixtos, eficients i resilents, sense incrementar de forma significativa l'ocupació de nou sòl.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Disseny i execució del procés de participació ciutadana <p>Organització d'un procés participatiu obert a la ciutadania, associacions veïnals i sectors econòmics afectats per les urbanitzacions de baixa densitat. L'objectiu és recollir la percepció social sobre les mancances d'aquestes zones i debatre les propostes de diversificació d'usos i contenció del creixement, garantint la transparència i el retorn social del pla. Integració dels resultats de la participació en la redacció del document final, buscant l'equilibri entre les necessitats veïnals detectades (serveis, transport, equipaments) i els objectius de sostenibilitat territorial del Pla Director.</p>
Agents	<ul style="list-style-type: none"> • Personal tècnic per a l'elaboració del pla • Empresa externa per donar suport al procés de cocreació i participació del pla • Consell Comarcal • Generalitat de Catalunya

	<ul style="list-style-type: none"> • Municipis de la comarca
Localització	Escala Comarcal
Temporalitat	<p>2027-2029: 2 anys d'elaboració</p> <p>2029-2039: 10 anys en vigor; Vigilància amb revisions periòdiques cada any.</p>
Recursos	<p>L'elaboració del PDUBD té un cost estimat de 390.000 € durant els dos anys de redacció del pla. Per al període de vigència i vigilància, es disposarà d'un pressupost addicional de 10.000 € anuals, 100.000 € en total.</p> <p>Serà necessària la contractació de personal tècnic durant la fase d'elaboració del pla, que serà contractat pel Consell Comarcal, amb l'objectiu de coordinar el procés i desenvolupar el pla en cooperació amb els diferents agents implicats, així com de garantir l'adequada participació ciutadana. Així mateix, es preveu la contractació d'una empresa externa que doni suport al procés de cocreació del pla i les accions de participació ciutadana, tot això sota la supervisió del tècnic responsable.</p> <p>Recursos humans:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 50.000 € / tècnic / any 2. 50.000 € / empresa externa / any <p>Recursos en infraestructura: 10.000 € / any</p> <p>Participació i comunicació: 35.000 € / any</p> <p>Els costos de l'elaboració es distribueixen entre les següents institucions:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Generalitat: 60 % 2. Consell Comarcal: 40 % <p>Es recomana optar per un dels següents programes de finançament:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Next Generation EU 2. Fons extrahordinari per al reforç de les finances dels ajuntaments i els consells comarcals de Catalunya 3. Fons de cooperació local
Concertació i tramitació	<p>L'èxit del projecte requereix una coordinació efectiva i consensuada entre els diferents agents implicats. Per a això, l'equip de treball (personal tècnic i empresa externa) actuarà a escala comarcal i establirà una taula de concertació interadministrativa com a principal espai de governança i coordinació del projecte.</p> <p>Aquesta taula de concertació, que es reunirà amb caràcter bimestral durant el temps de l'elaboració del pla, estarà integrada pel Consell Comarcal, representants</p>

	<p>dels ajuntaments implicats i de la Generalitat de Catalunya, així com per altres actors clau en funció de les matèries tractades. El seu objectiu serà garantir el seguiment del projecte i la presa de decisions compartides necessàries per a la correcta elaboració del pla i la formalització dels convenis corresponents.</p> <p>Entre les funcions principals de la mesa de concertació s' inclouen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • L' intercanvi d' informació tècnica i administrativa rellevant. • La definició d' un marc comú d' objectius i criteris d' actuació. • La coordinació de rols i responsabilitats entre els diferents agents implicats. • El disseny i seguiment del cronograma del projecte. • La validació de les estratègies i propostes del pla. • El seguiment dels recursos i partides pressupostàries necessàries. <p>La concertació i tramitació del projecte serà responsabilitat del Consell Comarcal, que liderarà el procés a través del tècnic responsable del projecte, en cooperació amb l' empresa externa contractada i en coordinació permanent amb els departaments d' urbanisme municipals i els òrgans competents de la Generalitat de Catalunya.</p> <p>La tramitació administrativa del pla es durà a terme conforme a la normativa urbanística vigent, incloent les fases d' aprovació inicial, informació pública, informes sectorials preceptius, aprovació provisional i aprovació definitiva, incorporant les aportacions i al·legacions derivades del procés de concertació i participació institucional.</p>
<p>Avaluació i seguiment</p>	<p>L' avaluació s' iniciarà un cop el pla entri en vigor i es durà a terme de forma contínua durant els 10 anys de vigència.</p> <p>El seguiment es realitzarà anualment, mitjançant l' elaboració d' informes per part del Consell Comarcal, basats en les dades i la informació facilitades pels municipis implicats. Aquests informes permetran avaluar el grau de compliment dels objectius del pla i, si s' escau, proposar ajustaments o revisions. Així mateix, s' establiran paràmetres específics que permetran avaluar si el pla s' està desenvolupant segons el previst, garantint un seguiment més precís de la seva implementació i efectivitat. Entre aquests paràmetres s' inclouen, a tall d' exemple:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grau de compliment del cronograma d' execució de les actuacions. • Nivell d' adaptació dels planejaments municipals a les directrius del PDUBD. • Evolució del consum de sòl i de la dispersió urbana, mesurada en temps de desplaçament o proximitat. • Accessibilitat a serveis i equipaments bàsics. • Índex de diversificació d' usos a les àrees de baixa densitat.
<p>Altres</p>	<p>El Pla Director Urbanístic d'Urbanitzacions de Baixa Densitat (PDUBD) es concep com un instrument de planificació localitzat i preventiu, específicament orientat a l'àmbit comarcal de Cerdanya, que aborda els reptes espacials, funcionals i socials dels teixits residencials dispersos a través de la creació d'una mesa de</p>

	<p>concertació interadministrativa, l' anàlisi i la revisió de la classificació del sòl urbanitzable existent, el control i la limitació de la reclassificació de sòl no urbanitzable, la diversificació d' usos en les urbanitzacions de baixa densitat i el disseny i implementació d' un procés estructurat de participació ciutadana. Funciona com un marc adaptatiu d' escala comarcal que millora l' habitabilitat i l' autosuficiència de les urbanitzacions existents i, alhora, estableix criteris i procediments per orientar els processos futurs de reclassificació i creixement.</p> <p>En contrast, el Pla Director Urbanístic de Revisió dels Sòls No Sostenibles de l'Alt Pirineu (PDUSNS) adopta un enfocament correctiu i jeràrquic, d'abast supracomarcal, centrat en la identificació, modificació o desclassificació de sòls urbanitzables heretats que ja no compleixen amb criteris de sostenibilitat ambiental i territorial.</p>
--	--

Font: Elaboració pròpia.

Taula 7.15. Cronograma del project 2.4.

Actuaciones	2027												2028											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Mesa de concertación interadministrativa	Creación			Funcionamiento continuo																		Validación final		
Análisis y revisión del suelo urbanizable existente	Recopilación de información						Diagnóstico territorial						Propuestas											
Control y limitación de la reclasificación de suelo no urbanizable							Elaboración de criterios						Presentación en						Integración al plan					
Diversificación de usos del suelo en urbanizaciones de baja densidad							Identificación de hot spots						Criterios de usos						Integración al plan					
Proceso de participación ciudadana	Diseño del			Desarrollo del proceso																		Integración al plan		

Font: Elaboració pròpia.

7.3 SISTEMA DE MOBILITAT

7.3.1 Propostes

Taula 7.16. Propostes per al sistema de mobilitat

Tema	CRITERI	PROPOSTA	PROJECTE
Mobilitat privada	Reduir la mobilitat privada i dependència de l'automòbil.	Fomentar el transvasament modal impulsant models d'innovació col·lectiva i/o cooperativa.	3.1. Elaboració d'una plataforma d'informació i innovació tecnològica de mobilitat col·lectiva de la Cerdanya
Mobilitat ferroviària	Promoure l'ús i millorar la imatge del transport ferroviari.	Impulsar un sistema públic eficient i intermodal, millorant la infraestructura, l'oferta i coneixement dels usuaris.	3.2. Projecte de reorganització de la xarxa busos. 3.3. Impuls de la proposta tècnica de millora d'infraestructura de la línia R3.
Mobilitat pública en bus	Ampliar l'oferta, cobertura i coneixement del transport públic en bus intern i extern		
Mobilitat Activa	Desenvolupar infraestructura adequada per a la mobilitat activa i augmentar la seva visibilitat i presència en el territori comarcal.	Planificar una xarxa d'infraestructura ciclista i de vianants que integri àrees urbanes i espais oberts.	3.4. Pla de mobilitat activa de la Cerdanya que incorpori infraestructura i promoció.

Font: Elaboració pròpia.

7.3.2 Projectes

Els quatre projectes de mobilitat que es presenten a continuació s'inspiren en la recentment aprovada Llei de Mobilitat Sostenible (Llei 9/2025, de 3 de desembre 2025) els pilars dels quals s'enfoquen en el reconeixement de la mobilitat com a dret social (solucions de mobilitat per a totes les persones); sistema de transport net i saludable; digital i innovador; i amb un adequat suport financer.

Els projectes que s'enunciaran poden ser integrats com un únic macroprojecte associat a la implementació de la referida llei, que consagra dins dels seus instruments al Pla de Mobilitat Sostenible d'Entitats Locals. Aquesta eina es defineix legalment com l'*instrument de planificació que recull un conjunt d'actuacions dins d'un determinat àmbit territorial l'objectiu del qual és implantar models de mobilitat i formes de desplaçament amb menor impacte ambiental, com el transport públic, els serveis de mobilitat compartida i col·laborativa, i la mobilitat activa.*

Per tant, els projectes que es presenten s'emmarquen en el Pla de Mobilitat Sostenible d'Entitats Locals per a la comarca de la Cerdanya. A continuació, es desenvolupen els quatre projectes:

Taula 7.17. Projecte 3.1. Elaboració d'una plataforma d'informació i innovació tecnològica de mobilitat col·lectiva de la Cerdanya.

Proposta 1	Fomentar el transvasament modal impulsant models d'innovació col·lectiva i cooperativa.
Projecte 3.1	Elaboració d'una plataforma d'informació i innovació tecnològica de mobilitat col·lectiva de la Cerdanya.
Objectiu	Impulsar el transvasament modal cap a la mobilitat col·lectiva (transport públic, transport a demanda i modalitats compartides o cooperatives), mitjançant una plataforma única multimodal que ofereixi informació integrada, accessible i fiable en temps real sobre serveis, horaris, connexions i disponibilitat a la comarca de la Cerdanya, adaptada als diferents perfils d'usuari. Per això, la plataforma es complementarà amb un canal telefònic d'atenció a l'usuari i amb dispositius d'informació física en punts estratègics del territori, garantint l'accés a la informació i als serveis de mobilitat.
Actuació	<p>Fase 1. Anàlisi i recopilació d'informació</p> <p>Identificació i sistematització de l'oferta existent: bus, taxi, transport a demanda, mobilitat compartida/cooperativa i serveis complementaris.</p> <p>Coordinació amb ajuntaments, operadors i administracions competents per assegurar la consistència i l'actualització de les dades.</p> <p>Fase 2. Disseny funcional i coordinació institucional</p> <p>Definició del model funcional de la plataforma a partir de la informació recopilada: continguts, nivells d'informació i funcionalitats bàsiques.</p> <p>Establiment de mecanismes de coordinació i actualització periòdica entre els agents implicats.</p> <p>Formalització d'acords i convenis per a l'intercanvi d'informació i la integració de serveis.</p> <p>Garantia de compatibilitat amb eines digitals existents (inclosa l'aplicació comarcal) per optimitzar recursos i evitar duplicitats.</p> <p>Fase 3. Desenvolupament tecnològic i implementació de canals d'accés</p> <p>Impuls del desenvolupament tecnològic de la plataforma multimodal (web i app mòbil) mitjançant contractació externa via licitació pública.</p> <p>Disseny d'una interfície clara, intuïtiva i accessible, adaptada a diferents perfils d'usuari.</p> <p>Habilitació d'un canal telefònic d'atenció a l'usuari per a informació, suport i orientació bàsica (especialment per a persones amb menor accés digital).</p> <p>Instal·lació de dispositius d'informació física en parades, estacions, equipaments públics i altres punts estratègics per garantir accés universal.</p> <p>Fase 4. Implementació pilot</p> <p>Posada en marxa d'un pilot de 3 mesos per avaluar funcionament, qualitat i actualització de la informació, usabilitat i grau d'adopció.</p>

	<p>Validació de mecanismes de coordinació entre agents i detecció d' incidències tècniques o organitzatives.</p> <p>Recollida d' aportacions d' usuaris i operadors per introduir millores abans del desplegament definitiu.</p> <p>Fase 5. Posada en funcionament i consolidació</p> <p>Desplegament definitiu després del pilot, incorporant ajustos i establint protocols de manteniment, actualització de continguts i atenció a l' usuari.</p> <p>Accions de difusió i comunicació per fomentar l' ús de la plataforma.</p> <p>Seguiment periòdic per avaluar l' evolució i adaptar l' eina a les necessitats de mobilitat de la comarca.</p>
Agents	<ul style="list-style-type: none"> • Consell Comarcal de la Cerdanya. • Ajuntaments de la Cerdanya (17 municipis). • Ajuntaments de la Cerdanya Francesa. • Generalitat de Catalunya. • Unió Europea (UE) • Regió d'Occitània. • Operadors de transport públic per carretera (empreses concessionàries d'autobús). • Serveis de transport a demanda. • Associacions i serveis de taxi de la comarca. • Organitzacions socials i entitats del territori. • Iniciatives privades de mobilitat compartida o cooperativa (<i>Blablacar, Som Mobilitat, etc.</i>).
Localització	Comarca de la Cerdanya. Explorant la possible ampliació a la Cerdanya francesa, en funció de la viabilitat tècnica, administrativa i de coordinació transfronterera.
Temporalitat	<p>Fase 1. Anàlisi i recopilació d' informació: 2–3 mesos.</p> <p>Fase 2. Disseny funcional i coordinació institucional: 2–3 mesos.</p> <p>Fase 3. Desenvolupament tecnològic i implementació de canals d' accés: 6–8 mesos.</p> <p>Fase 4. Implementació pilot: 3 mesos.</p> <p>Fase 5. Posada en funcionament i consolidació: 5 anys (a partir de la finalització del pilot).</p> <p>Durada estimada del desenvolupament i implementació inicial: entre 13 i 17 mesos. Durada prevista de funcionament de la plataforma: 5 anys, amb possibilitat de renovació.</p>
Recursos	<p><u>Recursos humans</u></p> <p>Fase inicial d' anàlisi, recerca i recopilació d' informació:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Personal tècnic del Consell Comarcal de la Cerdanya encarregat de contactar amb ajuntaments, operadors de transport i agents de mobilitat; recopilar, verificar i sistematitzar la informació existent; i coordinar reunions tècniques i recopilar necessitats territorials. • Suport tècnic especialitzat (intern o extern) per a l'organització i tractament inicial de dades de mobilitat, quan sigui necessari. <p>Fase de desenvolupament i implementació:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Un equip tècnic extern per al desenvolupament de la plataforma digital, integrat per: • Especialista en desenvolupament de programari (web i aplicació mòbil). • Especialista en gestió de dades i sistemes d' informació de mobilitat. • Especialista en experiència d'usuari (UX). • Personal tècnic del Consell Comarcal per a tasques de coordinació i seguiment del projecte. <p>Fase de funcionament i consolidació:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personal responsable del manteniment i actualització de la plataforma. • Personal d'atenció a l'usuari per a la gestió del canal telefònic (propri o mitjançant externalització). • Suport tècnic puntual per a millores evolutives i resolució d' incidències. <p><u>Recursos econòmics i finançament:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Els recursos econòmics necessaris (80.000 – 180.000 euros) per a la fase inicial d'anàlisi, el desenvolupament, la implementació i el funcionament de la plataforma procediran d'una combinació de finançament públic, podent incloure: • Pressupost propi del Consell Comarcal de la Cerdanya. • Aportacions dels ajuntaments de la comarca. • Subvencions de la Generalitat de Catalunya vinculades a mobilitat sostenible, digitalització i cohesió territorial. • Fons europeus, especialment programes de cooperació territorial i mobilitat sostenible (Interreg–POCTEFA, FEDER, Next Generation EU). • Altres ajuts públics o convenis específics amb administracions i entitats interessades (finançament publicoprivat).
Concertació i tramitació	<p>El Consell Comarcal de la Cerdanya serà l' entitat responsable de la impulsó, tramitació i coordinació administrativa del projecte.</p> <p>Per al desenvolupament de la plataforma tecnològica, el Consell Comarcal durà a terme un procediment de licitació pública, conforme a la normativa vigent en matèria de contractació del sector públic, amb l' objectiu de contractar la proposta tècnica que millor s' ajusti als objectius i abast del projecte.</p> <p>Entre els criteris d' adjudicació es valorarà, de manera preferent, la qualitat tècnica de la proposta, l' experiència en projectes de mobilitat i digitalització territorial, així com, quan sigui possible, la participació d' empreses o iniciatives de l' àmbit local, en atenció al seu coneixement del territori i de les dinàmiques de mobilitat existents.</p>

	<p>L'entitat adjudicatària serà responsable del desenvolupament tècnic de la plataforma, treballant en coordinació amb el Consell Comarcal i amb els agents implicats, i participarà en les tasques d'ajust i suport durant la fase d'implementació pilot.</p> <p>Durant la fase inicial del projecte, el Consell Comarcal tramitarà els acords i convenis necessaris amb els ajuntaments, operadors de transport i altres agents de mobilitat per facilitar l'intercanvi d'informació i la integració de serveis a la plataforma.</p> <p>Un cop finalitzada la fase de desenvolupament i implementació, el manteniment, actualització i gestió ordinària de la plataforma quedaran sota la responsabilitat del Consell Comarcal de la Cerdanya, sens perjudici de la possible externalització de determinats serveis tècnics o d'atenció a l'usuari.</p>
Avaluació i seguiment	<p>El Consell Comarcal de la Cerdanya serà el responsable de coordinar les tasques de seguiment i avaluació, en col·laboració amb els agents implicats.</p> <p>Les principals actuacions d'avaluació i seguiment seran:</p> <p>Revisió periòdica del funcionament general de la plataforma, amb caràcter anual, avaluant la seva estabilitat tècnica, facilitat d'ús i qualitat de la informació oferta.</p> <p>Actualització permanent de la informació de mobilitat, en coordinació amb els operadors i administracions competents, garantint la fiabilitat i vigència de les dades.</p> <p>Seguiment de l'ús de la plataforma, mitjançant indicadors bàsics com nombre d'usuaris, consultes realitzades i grau d'utilització dels diferents serveis.</p> <p>Avaluació del grau de satisfacció dels usuaris, a partir de mecanismes de recollida de feedback, tant digitals com a través del canal telefònic.</p> <p>Avaluació específica de la fase pilot, analitzant incidències, aportacions dels usuaris i agents, i proposant millores abans de la consolidació definitiva de la plataforma.</p> <p>Els resultats del seguiment permetran introduir ajustos i millores progressives a la plataforma, assegurant la seva adaptació a l'evolució de les necessitats de mobilitat del territori durant tot el seu període de funcionament.</p>
Altres	<p>Aquest projecte s'integrarà en el Pla de Mobilitat Sostenible d'Entitats Locals de la Cerdanya (instrument de Llei de Mobilitat Sostenible).</p> <p>El projecte es desenvoluparà inicialment en l'àmbit de la Cerdanya catalana, mantenint oberta la possibilitat d'ampliació futura al conjunt de la comarca natural (incloent-hi la Cerdanya francesa).</p> <p>La plataforma es dissenyarà amb caràcter escalable, permetent incorporar progressivament noves funcionalitats, serveis o àmbits territorials.</p>

Font: Elaboració pròpia.

Taula 7.18. Projecte 3.2. Proposta de reorganització de la xarxa d'autobusos centrat en la mobilitat quotidiana

Proposta 2	Impulsar un sistema públic de buses eficiente e intermodal, mejorando la infraestructura y la oferta de servicios.
Projecte 3.2	Propuesta de reorganización de la red de autobuses centrado en la movilidad cotidiana
Objectiu	<p>Considerando el termino de las concesiones de buses en el año 2028 y la presentación del nuevo diseño de transporte público a más tardar a diciembre de 2026, se propone levantar una propuesta desde el Consell Comarcal de la Cerdanya que reorganice los servicios de buses en la comarca centrado en la movilidad cotidiana. Con esto se busca impulsar una mejora de la oferta de autobuses que incentive su uso, así como la intermodalidad con otros sistemas de transporte público y la articulación interna del propio servicio.</p> <p>La propuesta se debe centrar principalmente en la movilidad cotidiana intermunicipal en la Comarca, fortaleciendo la línea principal de servicio de buses entre Llívia y la Seu de Urgell y, en el caso de los municipios que actualmente no cuentan con cobertura de buses, ofrecer transporte a demanda (Plataforma clic.cat). Adicionalmente, se puede abordar como reforzar el sistema de buses los fines de semana en que se constata mayor flujo hacia el Área Metropolitana de Barcelona.</p>
Actuació	<p>Fase 1. Análisis y recopilación de información</p> <p>Se llevará a cabo un proceso de identificación, recopilación y sistematización de la información existente sobre los servicios de bus en la comarca.</p> <p>Este proceso será coordinado por el Consell Comarcal de la Cerdanya, en colaboración con los ayuntamientos y consultas a operadoras de transporte en bus.</p> <p>Para la recopilación se deberá contratar una consultora especialista en temas de movilidad.</p> <p>Fase 2. Diseño de la propuesta con participación ciudadana.</p> <p>A partir de la información recopilada, la consultora diseñará la propuesta a presentar.</p> <p>El anteproyecto contará con una presentación y un periodo de consulta pública a la comunidad.</p> <p>Fase 3. Presentación propuesta nueva red de buses para la Cerdanya a la Generalitat</p> <p>Incorporación de aportaciones de la comunidad.</p> <p>La propuesta definitiva será presentada a la Generalitat en el contexto de la elaboración del nuevo diseño de transporte interurbano de buses.</p> <p>Fase 4. Fase seguimiento de acogida a propuesta por parte de la Generalitat</p> <p>Se realizará un seguimiento por parte del Consell Comarcal respecto a la acogida de la propuesta de la Generalitat, lo que requerirá de un funcionario del Consell a cargo.</p>
Agents	<ul style="list-style-type: none"> • Consell Comarcal de la Cerdanya. • Ayuntamientos de la Cerdanya (17).

	<ul style="list-style-type: none"> • Generalitat • Operadores de transporte de bus • Organizaciones sociales y entidades del territorio
Localització	Cerdaña, Alt Pirineu i Aran
Temporalitat	<p>Levantamiento propuesta 8 meses (marzo a noviembre del 2026)</p> <p>Fase 1. Análisis y recopilación de información: 2 meses</p> <p>Fase 2. Diseño de la propuesta con participación ciudadana: 5 meses</p> <p>Fase 3. Presentación propuesta nueva red de buses para la Cerdanya a la Generalitat: 1 mes</p> <p>Fase 4. Fase seguimiento de acogida propuesta Generalitat: 3 meses</p>
Recursos	<p>Recursos del Consell Comarcal o de la Generalitat</p> <p>Explorar la posibilidad de acceder a recursos del Fondo Estatal de Contribución a la Movilidad Sostenible (FECMO-FCPJ).</p> <p>Los recursos se destinarán principalmente para diseñar la propuesta y realizar la consulta pública, por lo que se requerirá contratar a una consultora.</p> <p>Presupuesto estimado: 25.000 – 50.000 euros</p>
Concertació i tramitació	<p>El Consell Comarcal de la Cerdanya será la entidad responsable de impulsar, tramitar y coordinar la parte administrativa del proyecto. Esta requerirá la contratación de una consultora para el diseño de la propuesta y la consulta pública.</p> <p>Elaborada la propuesta el Consell Comarcal presentará el proyecto a la Generalitat.</p>
Avaluació i seguiment	<p>Adicionalmente, se realizará un seguimiento de acogida de la propuesta de parte de la Generalitat.</p> <p>Al estar la decisión de la nueva red de buses en manos de la Generalitat, la fase de seguimiento incluirá solicitudes de reuniones con Direcció General de Transports i Mobilitat del Departament de Territori que puedan dar cuenta de cómo ciertos elementos de la propuesta son recogidos por parte de esta entidad.</p>
Altres	Este proyecto se integrará en el Plan de Movilidad Sostenible de Entidades Locales de la Cerdanya (instrumento de Ley de Movilidad Sostenible).

Font: Elaboració pròpia.

Taula 7.19. Proyecto 3.3. Impulsar la propuesta técnica de mejora de infraestructura de la línea R3.

Proposta 2	Impulsar un sistema públic eficient i intermodal, millorant la infraestructura, l' oferta i coneixement dels usuaris.
Projecte 3.3	Impulsar la proposta tècnica de millora d' infraestructura de la línia R3.
Objectiu	Amb aquest projecte es pretén aconseguir una millora en l' eficiència de la línia R3 així com potenciar la intermodalitat de la xarxa ferroviària.
Actuació	<p>Fase 1. Impuls institucional</p> <p>La proposta no és de la nostra autoria, sinó que va ser impulsada pel Consell Comarcal d'Osona i redactat per l'Oficina tècnica de la R3. Així doncs, en aquesta fase s' estableix un pacte entre el Consell Comarcal de la Cerdanya, el d' Osona, la Generalitat de Catalunya i la Renfe per a la seva implementació.</p> <p>Fase 2. Localització de vies en desús</p> <p>Identificar totes aquelles vies desviades que actualment es troben en desús però que ja existien físicament en el traçat original de la línia R3. Aquestes vies seran la base de la millora en aquest projecte.</p> <p>Fase 3. Adequació d'infraestructures</p> <p>Adequar aquestes vies perquè tornin a ser operatives mitjançant tasques de neteja, manteniment, revisió estructural i adaptació als estàndards actuals de seguretat perquè sigui totalment funcional.</p> <p>Un cop acabades, aquestes vies es podran utilitzar per facilitar les maniobres d' encreuament entre trens, augmentant la capacitat de la línia i reduint els retards.</p> <p>Fase 4. Ajust d'horaris</p> <p>Amb la millora de la capacitat, es podran adaptar els horaris per ajustar-los millor als serveis programats, incrementant la regularitat i la fiabilitat de la línia perquè sigui una opció competent com a accés a la Cerdanya i per desplaçar-se a l' interior de la comarca.</p> <p>Fase 5. Rehabilitació del tram internacional amb França</p> <p>Es rehabilitarà una via en desús entre els municipis de Puigcerdà i la Tour de Carol, adaptant-la a ample estàndard (1.435 mm) per facilitar la connexió directa amb França i així optimitzar la intermodalitat de la zona de muntanya. D'aquesta manera es podrà connectar la xarxa ferroviària francesa amb l'espanyola i amb altres serveis europeus.</p>
Agents	<ul style="list-style-type: none"> • Unió Europea (UE) • Generalitat de Catalunya • Ministeri de Transports, Transició Ecològica i Cohesió Territorial de França • ADIF (Administrador d'Infraestructures Ferroviàries) • RENFE (Xarxa Nacional dels Ferrocarrils Espanyols) • SNCF (Companyia Nacional Ferroviària Francesa)

	<ul style="list-style-type: none"> • Consell Comarcal de la Cerdanya • Consell Comarcal d'Osona • Oficina Tècnica de la R3
Localització	Les actuacions i obres es duran a terme en l'àmbit de la Cerdanya catalana i francesa. Això es deu al seu torn de la proposta creuen la frontera per aconseguir la intermodalitat.
Temporalitat	<p>Fase 1. Impuls institucional: de 12 a 24 mesos.</p> <p>Fase 2. Localització de vies en desús: 3 a 6 mesos.</p> <p>Fase 3. Adequació de les infraestructures: 2 a 3 anys.</p> <p>Fase 4. Ajust d'horaris: 3 a 6 mesos.</p> <p>Fase 5. Rehabilitació del tram internacional amb França: 2 a 4 anys.</p>
Recursos	<p>Procedents del Govern Central:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pressupostos Generals de l'Estat: poden finançar entre un 50 o 70%. Això significa que poden atorgar d'entre 10 a 50 milions d'euros. (Llei 38/2015, del Sector Ferroviari.) • Ministeri de Transports i la Generalitat: poden aportar un 30% del cost total. <p>Fons europeus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aquests fons es poden demanar i estan disponibles fins al 2027, poden oferir d'1,5 a 2 milions d'euros. (Circular Cities and Regions Initiative, 2025; Interreg Northern Periphery and Arctic, 2025)
Concertació i tramitació	<p>Es requereix inicialment concretar una sèrie de processos amb diferents administracions i organismes que intervindran, tant espanyols com francesos per formar una coordinació transparent, clara entre els agents implicats.</p> <p>Una vegada realitzats els tràmits i tancat l'acord entre tots els agents involucrats, es realitzaran taules de treball i negociacions tècniques amb la intenció de definir les responsabilitats de cada actor. Es definiran aspectes com el finançament, la planificació operativa, el manteniment, la seguretat i l'exploració del servei. A més, es consideraran la viabilitat econòmica i la sostenibilitat.</p> <p>Finalment, els acords establiran compromisos formals binacionals (estats espanyol i francès, sense descartar també Andorra), per assegurar que la infraestructura funcioni de manera integrada, eficient i alineada amb els objectius estratègics d'ambdós territoris.</p>
Avaluació i seguiment	<p>Les principals actuacions d'avaluació i seguiment seran:</p> <p>En la fase prèvia a les obres, es concreten els objectius operatius del projecte, definint què s'espera millorar i amb quin abast: des de les freqüències previstes fins als temps de viatge o la</p>

	<p>capacitat del servei. Aquesta planificació inicial permet orientar les actuacions i assegurar que responen a les necessitats reals del territori.</p> <p>A mesura que avancen els treballs, es farà un seguiment continu per garantir que el calendari previst es compleix i que no apareguin incidències que puguin retardar la posada en servei. Aquesta supervisió serà clau per mantenir la coherència del projecte i evitar desviacions que afectin el resultat final.</p> <p>Un cop el servei entri en funcionament, s'analitzarà com s'utilitza realment: nombre de viatgers, regularitat, adequació de les freqüències i resposta de la demanda. A partir d'aquestes dades, es poden introduir ajustaments que permetin optimitzar el funcionament del servei i adaptar-lo a les noves dinàmiques de mobilitat.</p>
Altres	<p>Aquest projecte s'integrarà en el Pla de mobilitat sostenible d'entitats locals de la Cerdanya (instrument de Llei de Mobilitat Sostenible).</p> <p>En la realització d'aquest projecte, es tindrà cura que s'aconsegueixi i s'acordi una integració tarifària a la Cerdanya, i a poder ser que sigui d'àmbit transfronterer per assolir la intermodalitat que es desitja.</p>

Font: Elaboració pròpia.

Taula 7.20. Projecte 3.4. Pla de mobilitat activa de la Cerdanya, infraestructura i promoció

Proposta 3	Planificar una xarxa d'infraestructura ciclista i de vianants que integri àrees urbanes i espais oberts.
Projecte 3.4	Pla de mobilitat activa de la Cerdanya, infraestructura i promoció.
Objectiu	Impulsar la mobilitat activa a través del disseny i promoció de camins per a vianants i cycle viaris entre municipis, i que també connectin amb infraestructura esportiva en espais oberts.
Actuació	<p>Fase 1. Constitució i encàrrec tècnic:</p> <p>El Consell Comarcal impulsa el procés mitjançant la constitució d'un equip tècnic especialitzat i la definició de l'encàrrec per a l'elaboració del Pla Comarcal de Mobilitat Activa, en coherència amb els instruments de planificació territorial i sectorial vigents.</p> <p>Fase 2. Diagnòstic i disseny del pla:</p> <p>L'equip tècnic elabora el disseny del pla, que contempla una xarxa comarcal contínua de mobilitat activa, orientada a connectar els diferents municipis i la xarxa d'espais oberts existent. El disseny incorpora ciclovies compartides i segregades en àmbits urbans, camins per a vianants en laterals de carreteres interurbanes i sistemes de senyalització en punts estratègics. Així mateix, s'estableix una jerarquització funcional de la xarxa (eixos principals, secundaris i locals) i es defineixen prioritats de connectivitat per garantir enllaços estratègics cap a equipaments educatius, sanitaris, nodes de transport públic i àrees d'interès turístic.</p>

	<p>Fase 3. Consulta i participació pública</p> <p>El document preliminar del pla se sotmet a un procés de consulta pública i participació ciutadana, amb l'objectiu de recollir aportacions de la població local, agents institucionals i actors socials rellevants, reforçant la legitimitat social.</p> <p>Fase 4. Revisió tècnica i avaluació ambiental</p> <p>Les aportacions derivades del procés participatiu s'analitzen i incorporen al document del pla. De manera paral·lela, es desenvolupa la revisió tècnica i l'avaluació ambiental corresponent, conforme a la Llei de Mobilitat Sostenible.</p> <p>Fase 5. Aprovació institucional i programació econòmica</p> <p>El pla definitiu és aprovat pel Consell Comarcal, que, en coordinació amb les administracions competents, demana els recursos econòmics necessaris a la Generalitat i altres possibles fonts de finançament, establint una programació temporal de les actuacions.</p> <p>Fase 6. Implementació i seguiment</p> <p>Es procedeix a la implementació progressiva del pla mitjançant l'execució de les actuacions prioritzades. Aquesta fase inclou un sistema de seguiment i avaluació que permeti mesurar resultats, introduir ajustos operatius i garantir l'adaptació del pla a les necessitats contextuais de la mobilitat activa.</p>
Agents	<ul style="list-style-type: none"> • Consell comarcal de la Cerdanya. • Generalitat de Catalunya Ayuntamientos de la Cerdanya (17). • Unió Europea (UE) • Région Occitanie. Gremi ciclista i col·lectius de mobilitat activa. • Sector turístic i empreses locals vinculades al ciclisme i senderisme (hotels, guies, lloguer de bicicletes). • Ciutadans i usuaris finals.
Localització	Alta i Baixa Cerdanya.
Temporalitat	<p>Diagnòstic i disseny: 6 mesos.</p> <p>Consulta pública i revisió tècnica: 2 mesos.</p> <p>Planificació d'implementació i priorització d'etapes: 3 mesos.</p> <p>Implementació i seguiment: 18 mesos.</p>
Recursos	<p>Entre els recursos per al Diagnòstic i disseny (6 mesos) es contemplen els honoraris d'un equip tècnic multidisciplinari: urbanistes, enginyers de transport i tècnics en GIS, així com els costos associats al programari i anàlisi territorial inicial. El cost estimat per a aquesta fase se situa en 70000 euros aproximadament.</p> <p>Para la consulta pública i revisió tècnica (2 mesos) es contempla l'organització de tallers, reunions públiques, difusió d'informació, i ajustos tècnics derivats de la participació ciutadana</p>

	<p>i la revisió per consultors externs. El cost estimat per a aquesta fase se situa en 15000 euros aproximadament.</p> <p>Per a la planificació d'implementació i priorització d'etapes (3 mesos) es contempla la definició de fases d'implementació, la priorització de trams, l'estudi preliminar de costos d'obra i la coordinació institucional entre municipis i el Consell Comarcal. El cost estimat per a aquesta fase se situa en 15000 euros aproximadament.</p>
Concertació i tramitació	<p>És indispensable la coordinació entre la Generalitat, el Consell Comarcal i els municipis. Es tramitarà davant el Consell Comarcal per obtenir l'aprovació de la Generalitat i es contemplarà la contractació d'empreses mitjançant licitació pública, complint la normativa urbanística, ambiental i de contractació.</p> <p>A més, s'incorporaran informes tècnics que donin suport a la viabilitat del pla i facilitin l'accés a possibles subvencions o fons europeus: INTERREG i Connecting Europe Facility (CEF).</p>
Avaluació i seguiment	<p>Implementar indicadors de resultats: Nombre d'usuaris de ciclovies i camins per a vianants (comptatge físic o sensors) i nivell de satisfacció dels usuaris mitjançant enquestes.</p> <p>Monitoratge ambiental: Avaluació d'impactes sobre espais oberts, ecosistemes i patrimoni natural i seguiment de possibles erosions o degradació de camins i senders.</p> <p>Revisió periòdica del pla: Ajustos a la xarxa i priorització de trams segons resultats. Així mateix, revisió d'objectius i fites enfront de l'evolució de l'ús de la xarxa i canvis en la demanda.</p>
Altres	<p>Aquest projecte s'integrarà en el Pla de mobilitat sostenible d'entitats locals de la Cerdanya (instrument de Llei de Mobilitat Sostenible).</p> <p>S'incorporarà un pla de manteniment periòdic de la infraestructura ciclista i de vianants, així com actualitzacions en la senyalització, per tal de garantir el seu correcte funcionament i seguretat.</p>

Font: Elaboració pròpia.

7.4 SISTEMA D'ESPAYS OBERTS I GESTIÓ AMBIENTAL

Les propostes i projectes establerts per als espais oberts de la Cerdanya, es formulen a partir dels criteris d'actuació establerts després de l'anàlisi DAFO d'aquests espais en el seu àmbit comarcal i transfronterer, que van permetre traduir en diagnòstic territorial i ambiental en orientacions operatives de planificació. Aquests criteris s'han utilitzat com a guia per a la definició de les línies estratègiques i han servit de base per estructurar un conjunt coherent de propostes orientades a reforçar la resiliència territorial, la funcionalitat ecològica i la gestió integrada dels espais oberts.

Les propostes s'articulen al voltant de tres línies estratègiques: la planificació agroforestal, la protecció i connectivitat dels sistemes ecològics i el desenvolupament d'instruments de planificació i gestió ambiental. A partir d'aquestes línies, es plantegen els tres projectes orientats principalment a recuperar i posar en valor el mosaic agroforestal, reduir la fragmentació ecològica del territori i el risc d'incendis, millorar la gestió dels recursos hídrics i reforçar la coordinació entre els instruments de planificació existents.

En aquest marc, es proposa com a primer projecte un Pla Comarcal de Gestió Integrada dels Espais Oberts, el qual engloba les tres propostes i és concebut com el projecte de major abast i actuant com a instrument estratègic superior.

Aquest pla es complementa amb els altres dos projectes, un Programa de recuperació i posada en valor del mosaic agroforestal i els espais comunals i amb un Projecte d'aprofitament agrosilvopastoril, ambdós orientats a l'aplicació pràctica del Pla Comarcal mitjançant actuacions concretes.

Taula 7.21. Propostes i projectes per al sistema d'espais oberts i gestió ambiental

Críteris	Propostes	Projectes	
Espai agrícola	1. Planificació agroforestal: Planificar la gestió i protecció dels espais agrícoles i forestals en el seu àmbit transfronterer, afavorint l'augment de sòl agrícola aprofitat i diversificat en coordinació amb la protecció de l'espai forestal i el seu valor ecosistèmic	4.2 Programa de recuperació i posada en valor del mosaic agroforestal i espais comunals.	4.1. Disseny del Pla Comarcal de Gestió Integrada dels Espais Oberts
Espais Forestals i d'alta muntanya		4.3. Projecte pilot d'Aprofitament Agrosilvopastoril	
Espais fluvials	2. Protecció i connectivitat: Protegir i reforçar la connectivitat dels espais oberts a partir dels corredors ecològics i sistemes fluvials, garantint una gestió integrada de l'aigua que combini seguretat hídrica, continuïtat ecològica i conservació de la biodiversitat.		
Instrumentes de planificació i gestió	3. Instrumentes: Desenvolupar i articular un sistema d'instrumentes de planificació i gestió ambiental a escala comarcal i transfronterera que permeti la gestió dels espais oberts de la Cerdanya		

Font: Elaboració pròpia.

Taula 7.22. Proyecto 4.1. Diseño del Plan Comarcal de Gestión Integrada de los Espacios Abiertos

PROPOSTA	Proposta 1, 2 i 3. Planificació agroforestal, Protecció i connectivitat i instruments.
Projecte	4.1. Disseny del Pla Comarcal de Gestió Integrada dels Espais Oberts
Objectiu	Dissenyar, consensuar i aprovar un Pla Comarcal de Gestió Integrada dels Espais Oberts de la Cerdanya que articuli un marc comú de planificació i gestió dels espais agrícoles, forestals i fluvials. Garantint funcionalitat ecològica i connectivitat territorial dels sistemes d'espais oberts; adaptació al canvi climàtic i reducció de risc d'incendis forestals; preservació del sòl agrari estratègic i del mosaic agroforestal; coherència entre els instruments de planificació territorial, ambiental i sectorial vigent; i aplicabilitat del Pla, mitjançant una estructura operativa, finançable i avaluable.

Actuació	<p>Fase 1: Arrencada institucional, governança i diagnòstic integrat (8 mesos):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Constitució formal de la Taula Comarcal i Transfronterera d'Espais Oberts entre municipis de la comarca i de França impulsat pel Consell Comarcal. • Definició metodològica i abast del Pla. • Elaboració del diagnòstic territorial i ambiental: Anàlisi d'ús i cobertes del sòl, identificació d'espais agraris d'alt valor estratègic, diagnòstic forestal i del mosaic agroforestal, anàlisi de connectivitat ecològica (riu Segre i corredors secundaris), identificació de riscos: incendis, abandonament, fragmentació, pressió turística. • Integració del marc normatiu i estratègic vigent. • Procés de participació tècnica i municipal. • Elaboració de l'Avantprojecte, incloent-hi diagnòstic territorial i ambiental. • Desenvolupament d'un procés de participació pública amb ajuntaments, agents i entitats socials (4 mesos). <p>Materials i equip:</p> <ul style="list-style-type: none"> • SIG. • Cartografia oficial (Gencat, ACA, CHE). • Ortofotos i models digitals del terreny. • Documentació normativa i plans sectorials. • Tallers participatius presencials. <p>Fase 2: Redacció tècnica del Pla Comarcal (10 mesos)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definir model territorial d'espais oberts. • Elaboració de la zonificació funcional: espai agrari estratègic, mosaic agroforestal prioritari, corredors ecològics i fluvials, àrees forestals de gestió preventiva. • Desenvolupament del Catàleg de Corredors Ecosistèmics. • Definició de programes d'actuació: gestió forestal, connectivitat ecològica, gestió fluvial, prevenció de riscos. • Redacció de la Memòria Ambiental. • Disseny del sistema de governança i finançament. • Materials i equip: • Estudis específics de connectivitat. • Treball de camp puntual (flora/fauna) • Programari d'anàlisi ambiental. • Documentació estratègica del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural. <p>Fase 3: Tramitació, aprovació inicial i ajust (6 mesos)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aprovació inicial. • Informació pública i consultes sectorials. • Anàlisi i incorporació d'informes i al·legacions. • Ajustaments tècnics finals. <p>Fase 4: Aprovació definitiva, guia operativa i posada en marxa (6 mesos)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aprovació definitiva i publicació. • Elaboració d'una guia operativa municipal. • Definició del sistema d'indicadors de seguiment. • Identificació de projectes pilot i finançament. • Formació tècnica i difusió.
----------	---

	<p>Annex Idees d' accions del Pla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eina. Catàleg de Corredors Ecosistèmics: estudi de la qualitat de l' hàbitat dels corredors ecosistèmics entre vessant solana i obaga a nivell comarcal. Considerant els Espais d'Interès Natural (PEIN). Mostreig del tipus de flora i fauna. • Eina. Estudi de la qualitat química de les aigües superficials i freàtiques de la comarca: Considerant Punts de mostreig en zones específiques (Riu amunt i avall de depuradores, en el primer tram de la naixent del segre, tram final del riu segre a la comarca, tram entre la naixent i afluença dels rius que contribueixen al Segre, captació d' aigües subterrànies en predis agrícoles). • Restauració i gestió de sistema fluvial: Restaurar riberes i zones humides protegides i inundables: Crear micro corredors que connectin ecosistemes aquàtics i terrestres en riberes i zones humides i inundables per reforçar la biodiversitat i regular inundacions. • Biodigestió Intermunicipal: Programa municipal de Biodigestors, Instal·lar Biodigestors a nivell intermunicipal i acompanyament tècnic en el procés d'instal·lació i processament. • Instal·lació de sistema d'aigües grises: Estudi tècnic d'instal·lació, Instal·lació de sistemes, foment a la instal·lació de sistemes d'aigües grises en empreses i seus comunitàries, monitoratge d'estalvi hídric i qualitat. • Programa Social de Sobirania Alimentària: Establiment de cases de llavor, generar vivers, formació de promotors agroecològics, implementació d' horts comunitaris, organització de trobades d' intercanvi de llavor, tallers d' agroecologia. • Programa de recuperació i posada en valor del mosaic agroforestal i espais comuns (Projecte 4.2). • Projecte pilot d'Aprofitament Agrosilvopastoral (Projecte 4.3). 	<p>Fase 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Redacció tècnica del Pla 95.000 € – Estudis específics 45.000 € – Memòria Ambiental 30.000 € – Assessoria jurídica i normativa 20.000 € – Coordinació tècnica 25.000 € <p>Fase 3:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Coordinació i ajustos tècnics 30.000 € – Assessoria jurídica 20.000 € – Gestió administrativa i participació € <p>Fase 4:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Guia operativa i indicadors 30.000 € – Formació i difusió 20.000 € – Coordinació final i tancament 20.000 € – Total 4 fases: 520.000 € <p>Possibles fons de finançament:</p> <p>Fons europeus (60-70%):</p> <ul style="list-style-type: none"> – POCTEFA: cofinança projectes de cooperació transfronterera del territori d' Espanya, França i Andorra. – Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER): per la contribució del projecte a una UE més verda i propera als ciutadans. – Programa LIFE (Natura i Biodiversitat / Adaptació al Canvi Climàtic) subvenciona projectes en àrees de Medi Ambient, en el seu subprograma de "Natura i Biodiversitat". <p>Fons Espanya (20-30%):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ministeri de Transició Ecològica i el Repte Demogràfic (MITECO). – Generalitat de Catalunya (DACC, Agència de la Natura). – Consell Comarcal i ajuntaments: 10% <p>Recursos humans:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Direcció tècnica del Pla. – Tècnic SIG i anàlisi territorial. – Tècnic/ecologista ambiental. – Tècnic de participació. – Tècnic forestal. – Tècnic legal-ambiental. – Suport administratiu. – Equip redactor multidisciplinar. – Suport en comunicació. – Coordinació comarcal.
Agents	<ul style="list-style-type: none"> • Ajuntaments de la comarca de la Cerdanya • Responsable. Consell comarcal de la Cerdanya • Generalitat de Catalunya • Unió Europea, Fons (Programa INTERREG VI-A Espanya-França-Andorra i Programa FEDER). • Òrgans gestors del Parc Natural del Cadí-Moixeró. • Confederació Hidrogràfica de l' Ebre. • Òrgan Transfronterer. Taula de planificació i seguiment dels espais oberts de la Cerdanya Alta i baixa. 	
Localització	Àmbit comarcal de la Cerdanya, considerant el seu caràcter transfronterer.	
Temporalitat	Pla Comarcal (fase 1, 2, 3 i 4): 30 mesos.	
Recursos	<p>Recursos financers:</p> <p>Fase 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Direcció i coordinació tècnica 45.000 € – Anàlisi territorial i SIG 55.000 € – Diagnòstic ambiental 35.000 € – Participació i governança 20.000 € – Suport administratiu i gestió 15.000 € 	

Concertació i tramitació	Conveni entre La Comarca (Consell Comarcal) i el Ministeri de Transició Ecològica i el Repte Demogràfic per postular a la prioritat "Protegir i consolidar els valors ecològics" del Programa de Cooperació Territorial Interreg VI-A Espanya-França-Andorra (POCTEFA 2021-2027)
Avaluació i seguiment	<p>El Consell Comarcal donarà seguiment a l'execució de l'elaboració del disseny del pla durant els 30 mesos d'elaboració.</p> <p>D'altra banda, el Disseny del Pla definirà l'avaluació i seguiment mitjançant un sistema d'indicadors tècnics i ambientals, amb revisions periòdiques que permetin valorar el grau de compliment dels objectius i ajustar les actuacions quan sigui necessari a l'aplicabilitat de les accions que consideri executar.</p> <p>Curt termini (0-8 mesos):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Funcionament de la Taula Transfronterera. - Elaboració del diagnòstic territorial amb metodologia definida. - Processos de participació tècnica i municipal - Definició i aplicabilitat d'una base d'indicadors ambientals per a cadascuna de les línies d'acció. <p>Mitjà termini (8-18 mesos):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Avanç de la Redacció tècnica del Pla Comarcal. <p>Llarg termini (18-30 mesos):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Correcta tramitació per a l'aprovació inicial i definitiva. - Correcta elaboració de la guia operativa. - Executar el pla. <p>Seguiment coordinat amb la taula transfronterera de planificació i seguiment.</p>

Font: Elaboració pròpia.

Taula 7.23. Projecte 4.2. Programa de recuperació i posada en valor del mosaic agroforestal i espais comunals.

PROPOSTA	Proposta 1. Planificació agroforestal
Projecte	4.2 Programa de recuperació i posada en valor del mosaic agroforestal i espais comunals.
Objectiu	Recuperar i regenerar el mosaic agroforestal de la comarca de la Cerdanya mitjançant una gestió integrada i activa dels sistemes agrícoles, forestals i comunals, enfortint la funcionalitat ecològica del territori, la continuïtat del paisatge en mosaic i la seva resiliència enfront de l'abandonament i al risc d'incendis forestals, especialment en els àmbits d'interfase agroforestal.
Actuació	<p>Fase 1. Diagnòstic tècnic i planificació operativa (0-3 anys)</p> <p>-Inventariar i cartografiar els espais agroforestals, masses forestals, superfície agrícola activa i abandonada, espais comunals i àmbits d'interfase agroforestal.</p>

	<p>-Identificar unitats de gestió prioritàries.</p> <p>-Definir tipologies estandarditzades d'actuació (recuperació de prats, franges agroforestals, aclarida forestal, gestió d'espais comunals) amb protocols tècnics d'intervenció, manteniment i seguiment adaptats a les condicions ecològiques i socioeconòmiques de la comarca.</p> <p>Materials i equips:</p> <p>-SIG de programari: QGIS / ArcGIS Pro.</p> <p>-Teledetecció: Sentinel2, ortofotografia PNOA, LiDAR.</p> <p>-Drons multirrotor amb sensor RGB i multiespectral.</p> <p>-Equips GPS de precisió submètrica.</p> <p>-Estacions meteorològiques automàtiques.</p> <p>Fase 2. Intervenció física i recuperació del mosaic agroforestal (4-9 anys)</p> <p>-Desbrossaments selectius, aclariment de masses forestals densificades i reobertura de prats i pastures abandonades.</p> <p>-Restaurar espais comunals i condicionar superfícies agroforestals per a la seva reincorporació a usos productius sostenibles.</p> <p>-Implantar franges agroforestals de transició en àrees d'interfase urbà-forestal i agroforestal.</p> <p>Materials i equips:</p> <p>-Maquinària forestal: excavadores amb capçal desbrossador, trituradores forestals, autocarregadors.</p> <p>-Eines manuals: motoserres professionals (Stihl/Husqvarna), desbrossadores, fatxes forestals.</p> <p>-Vehicles 4x4 amb remolc forestal</p> <p>-Equips de protecció individual.</p> <p>Fase 3. Consolidació funcional i manteniment estructural</p> <p>Temporalitat: Anys 10-15</p> <p>-Manteniment periòdic de prats, franges agroforestals i masses forestals intervingudes.</p> <p>-Regular la càrrega de combustible i estabilitzar l'estructura del mosaic mitjançant pràctiques de pasturatge extensiu, aprofitaments forestals sostenibles i gestió adaptativa de la vegetació.</p> <p>-Integrar la gestió agroforestal en la dinàmica socioeconòmica local, afavorint la continuïtat de les explotacions i l'arrelament territorial.</p> <p>Materials i equips:</p> <p>-Maquinària lleugera de manteniment</p> <p>-Software de seguiment territorial i bases de dades SIG</p> <p>-Sensors d'humitat i estacions de control de combustible</p>
--	--

<p>Fase 4. Avaluació, adaptació i regeneració ecosistèmica</p> <p>Temporalitat: Anys 16–20</p> <p>-Avaluar els impactes ecològics, socials i territorials del programa. -Monitoritzar els canvis en la biodiversitat, la connectivitat ecològica i l'estabilitat del paisatge.</p> <p>-Adaptar i actualitzar els criteris de gestió en funció dels resultats obtinguts i dels escenaris de canvi climàtic, ajustant les actuacions a llarg termini.</p> <p>-Garantir la continuïtat del programa mitjançant la seva integració en les polítiques territorials i ambientals.</p> <p>Indicadors:</p> <p>1. Indicadors d'estructura i funcionalitat del paisatge:</p> <p>- Percentatge de superfície en mosaic agroforestal funcional (% del total comarcal).</p> <p>Índex de fragmentació del paisatge (nombre mitjà de pegats / mida mitjana de parxís).</p> <p>-Longitud i superfície de franges agroforestals gestionades (km / ha).</p> <p>-Continuïtat ecològica entre masses forestals i espais oberts (anàlisi SIG de connectivitat).</p> <p>2. Indicadors de gestió forestal i prevenció d'incendis:</p> <p>-Reducció de la càrrega de combustible forestal (t/ha) en àrees intervingudes.</p> <p>-Superfície tractada amb gestió preventiva (ha/any).</p> <p>-Índex de risc potencial d'incendi forestal (comparativa pre i post intervenció).</p> <p>-Nombre de discontinuïtats estratègiques de combustible creades o mantingudes.</p> <p>3. Indicadors de biodiversitat i regeneració ecosistèmica:</p> <p>-Diversitat d'hàbitats agroforestals (nombre i tipologia d'hàbitats presents).</p> <p>-Presència i evolució d'espècies indicadores de sistemes agroforestals.</p> <p>-Taxa de regeneració natural de l'estrat arbore i arbustiu (%).</p> <p>-Superfície de prats i pastures seminaturals restaurades (ha).</p> <p>4. Indicadors socioeconòmics i d'ús del territori:</p> <p>-Nombre d'explotacions agràries i forestals actives o reactivades.</p> <p>-Superfície gestionada mitjançant pasturatge extensiu (ha).</p> <p>-Participació de propietaris privats i comunals (nombre d'acords signats).</p> <p>-Ocupació directa generada pel programa (jornades/any).</p> <p>5. Indicadors de seguiment climàtic i adaptació:</p> <p>-Evolució de la humitat del combustible fi (medicions estacionals).</p>	
---	--

	<p>-Variació de l'escorrentia superficial i erosió en àrees intervingudes.</p> <p>-Capacitat d'adaptació del mosaic enfront d'episodis extrems (onades de calor, sequeres).</p> <p>6. Periodicitat i eines de seguiment:</p> <p>-Seguiment anual mitjançant SIG i bases de dades territorials.</p> <p>-Informes tècnics biennals d'avaluació ambiental i territorial.</p> <p>Avaluacions integrals cada 5 anys, amb actualització adaptativa de criteris de gestió.</p>
Agents	<p>Àmbit comarcal - Consell Comarcal de la Cerdanya com a òrgan coordinador del programa, responsable de la planificació estratègica, coordinació intermunicipal i el seguiment tècnic.</p> <p>Àmbit municipal - Ajuntaments de la comarca com a entitats executores a escala local i responsable de la relació directa amb propietaris i agents locals.</p> <p>Àmbit transfronterer - Communauté de Communes Pyrénées-Cerdagne, com a entitat equivalent a l'escala comarcal. Communes de la Haute-Cerdagne, Département des Pyrénées-Orientales (competències en medi ambient, espais naturals i desenvolupament rural) i Regió Occitanie a nivell estratègic de planificació territorial i finançament.</p> <p>Àmbit social - Propietaris de predis privats forestals i agrícoles.</p> <p>Àmbit acadèmic- Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Girona, Universitat de Perpinyà, tècnics especialitzats en SIG.</p>
Localització	<p>Comarca de la Cerdanya, considerant el seu caràcter transfronterer amb França amb especial atenció en àrees d'interfase agroforestal, espais comunals i zones de continuïtat forestal.</p>
Temporalitat	<p>1.- Fase d'arrencada i diagnòstic (0-2 anys) generar inventari i cartografia dels espais oberts, predis agrícoles actius i abandonats amb potencial recuperable.</p> <p>2.- Fase d'implementació i consolidació (3-5 anys) reactivar usos agraris i forestals sostenibles. Recuperació de prats mitjançant desbrossaments selectius, pasturatge extensiu i suport a explotacions locals.</p> <p>3.- Fase de manteniment i adaptació (5-10 anys) Avaluació d'impactes ecològics, socials i econòmics, manteniment periòdic de prats i masses forestals, actualització adaptativa dels plans de gestió.</p>
Recursos	<p>Consolidar el programa es pressuposta entre 15 i 20 milions d'euros a escala comarcal, durant els seus primers 5 anys i consolidació, en funció del nombre de municipis adherits, la superfície intervinguda i la intensitat de les actuacions. Amortitzant a 1 milió d'euros per municipi al llarg del període d'execució.</p> <p>El finançament combina fons europeus, estatals i aportacions territorials, seguint models ja existents de gestió forestal sostenible i bioeconomia rural impulsats en l'àmbit català i pirinenc:</p>

	<p>Unió Europea (PAC–FEADER, LIFE i INTERREG / POCTEFA): 60–65% (aprox. 9–13 milions d'euros) - Aquests fons permetrien cobrir les actuacions de gestió agroforestal, adaptació al canvi climàtic, millora del paisatge en mosaic, biodiversitat i cooperació territorial.</p> <p>Fons Next Generation EU i programes estatals (bioeconomia forestal, prevenció d'incendis, gestió sostenible del territori, MITECO): 20–25% (aprox. 3–5 milions d'euros) - Reforçaran les línies vinculades a la bioeconomia forestal, la valorització de recursos locals (biomassa, fusta, serveis ecosistèmics, en coherència amb programes com "Bosc de futur" (Fundació Catalunya La Pedrera)</p> <p>Aportació autonòmica i comarcal (Generalitat de Catalunya i Consell Comarcal): 10% (aprox. 2 milions d'euros) - Destinada principalment a coordinació institucional, assistència tècnica, cofinançament de projectes europeus i garantia de continuïtat del programa.</p> <p>Aportació municipal i col·laboració privada (econòmica o en espècie): al voltant del 5% (aprox. 1 milió d'euros) - Aquesta aportació es podrà materialitzar de forma flexible, mitjançant contribució econòmica directa, cessió i gestió d'espais comunals.</p> <p>Recurs humà: Direcció tècnica del programa (1), Enginyers/es forestals (2–3), Tècnics SIG i teledetecció (2), Capatàs forestals (2), Brigades forestals i agroforestals (15–25 persones segons fase), Personal administratiu i de gestió (2).</p>
Concertació i tramitació	<p>El programa es desenvoluparà en coherència amb el marc normatiu vigent, s'alinejarà amb els plans urbanístics i territorials, així com amb els plans d' emergència municipal i de protecció civil, prestant especial atenció a la normativa i als criteris de prevenció d' incendis forestals, atesa la rellevància del risc en els àmbits d' interfase agroforestal.</p> <p>S' articularà mitjançant convenis i acords voluntaris amb propietaris privats i entitats gestores d' espais comunals, que permetran la incorporació progressiva de predis forestals i agrícoles.</p> <p>Atenent el caràcter transfronterer de la Cerdanya, el programa promourà acords de cooperació entre les administracions d' Espanya i França, orientats a la coordinació d' estratègies de gestió agroforestal, prevenció de riscos naturals i conservació del paisatge. Aquests acords es desenvoluparan en coherència amb els marcs de cooperació existents i amb els programes europeus de cooperació territorial, reforçant una visió compartida del territori i facilitant l' accés a instruments de finançament i d' intercanvi de coneixement a escala pirinenca.</p>
Avaluació i seguiment	<p>1.- Curt termini - Consistirà a tenir el territori diagnosticat, s'avalua el nombre de municipis adherits al programa i la seva actuació, predis privats incorporats voluntàriament, superfície gestionada per criteris agroforestals.</p> <p>2.- Mitjà termini - S'analitzarà el nombre d'explotacions agropecuàries actives i reactivades, grau de manteniment de la parcel·lació històrica (Centuriació romana) reducció del risc potencial d'incendis.</p> <p>3.- Llarg termini - Els indicadors en aquesta etapa ens permetran conèixer l'estabilitat del programa mitjançant anàlisi cartogràfica de les parcel·les recuperades on s'apreciï la continuïtat d'activitats agropecuàries.</p>

	S' espera tenir un paisatge agroforestal resilient i gestionat, una reducció estructural de l' abandonament territorial i un programa institucionalitzat. Es realitzaran informes bianuals de seguiment, avaluacions participatives amb agents locals i realitzar els ajustos segons resultats.
--	---

Font: Elaboració pròpia.

Desenvolupament del projecte 4.2

El projecte es planteja com una estratègia integral de planificació agroforestal a escala comarcal, l' objectiu principal és recuperar la funcionalitat ecològica del paisatge en mosaic, reforçar la seva resiliència enfront de l' abandonament i al canvi climàtic, i reduir el risc estructural d' incendis, alhora que es promou la reactivació d' usos productius sostenibles i l' arrelament socioeconòmic local. El projecte prioritza la identificació d' àrees estratègiques on la recuperació del mosaic tingui un major impacte ambiental i territorial, com els espais abandonats amb potencial agroforestal, les zones d' alta continuïtat de combustible i els àmbits de transició entre àrees forestals i espais oberts.

El desenvolupament del programa s' estructura en una seqüència progressiva de fases que combinen diagnòstic, intervenció i consolidació a llarg termini. En una primera etapa es planteja un diagnòstic tècnic del territori, recolzat en eines d' anàlisi espacial i teledetecció, que permeti caracteritzar l' estat actual del mosaic agroforestal, identificar unitats de gestió prioritàries i definir tipologies d' actuació adaptades a les condicions ecològiques i socioeconòmiques de la comarca.

Les fases d' implementació se centren en la recuperació física del mosaic agroforestal mitjançant actuacions com la reobertura de prats i pastures abandonades, l' aclaridor selectiu de masses forestals densificades i la restauració d' espais comunals. Aquestes intervencions es conceben no només com a accions puntuals de millora ambiental, sinó com a processos orientats a la reactivació d' usos productius sostenibles, especialment vinculats al pasturatge extensiu i a la gestió forestal adaptativa. La creació de franges agroforestals de transició en àrees estratègiques reforça aquesta lògica, contribuint a reduir la continuïtat del combustible i a millorar la connectivitat ecològica del territori.

A mitjà i llarg termini, el projecte aposta per la consolidació funcional del sistema agroforestal recuperat mitjançant el manteniment periòdic, l' avaluació contínua de resultats i l' adaptació dels criteris de gestió en funció dels canvis ambientals i climàtics. La integració del programa en les dinàmiques institucionals i socioeconòmiques locals es considera un element clau per garantir la seva continuïtat, evitant que les actuacions es limitin a intervencions aïllades sense projecció temporal.

El caràcter transfronterer de la Cerdanya afegeix una dimensió estratègica addicional al projecte, que promou la coordinació entre administracions i agents d' ambdós costats de la frontera per compartir criteris de gestió, prevenir riscos comuns i reforçar una visió compartida del paisatge pirinenc. En aquest sentit, el programa es concep com una eina de planificació territorial que transcendeix l' escala municipal, alineant-se amb polítiques ambientals, agràries i de prevenció de riscos a escala regional i europea.

Taula 7.24. Projecte 4.3. Projecte pilot d' Aprofitament Agrosilvopastoril

Proposta	Proposta 1. Planificació agroforestal
Projecte	4.3. Projecte pilot d' Aprofitament Agrosilvopastoril
Objectiu	Demostrar l'aplicabilitat de la gestió agrosilvopastoril a la Comarca de la Cerdanya en la qual es coordinin diversitat d' usos en les explotacions existents i potencials. Com a mitjà per resoldre la problemàtica d' abandonament d' activitats agropecuàries en àrees de muntanya, i al mateix temps

	es mitiguin impactes ambientals en contextos de canvi climàtic i s'aportin alternatives socioeconòmiques rendibles i diversificades.
Actuació	<p>Desenvolupar un aprofitament multifuncional dels recursos forestals, ramaders i les pastures en conjunt amb conreus, en 2-3 finques que disposin d'aquests recursos. Recolzant-se en la metodologia Polyfarming (Gràcia et al., 2021), es proposen les següents actuacions:</p> <p>-Fase 1. De selecció i acord de finques pilot: Amb presència de bosc/pastures i possibilitat d'introduir diversificació productiva (cultius i bestiar).</p> <p>-Fase 2. De disseny i implementació de maneig integrat:</p> <p>a) Gestió integrada del bosc: gestió forestal de millora del medi i aprofitament de subproductes derivats d'això.</p> <p>b) Gestió del bestiar mitjançant pasturatge controlat: rotacions i accés dirigit com a eina per donar suport a la gestió del mosaic agroforestal, el fruiter en pastura i la fertilitat de l'hort.</p> <p>c) Gestió múltiple de fruiters: cultiu de pomera i altres espècies compatibles amb les condicions climàtiques, utilitzant els recursos interns provinents del bosc i en conjunt amb la gestió de pastures.</p> <p>d) Gestió autosuficient d'horts de muntanya sense laboreig: utilitzant els recursos interns del bosc i del bestiar en base a models d'agricultura regenerativa.</p> <p>-Fase 3. De seguiment i ajust. Seguiment continu de resultats i ajustos adaptatius que previnguin problemes en el desenvolupament de les campanyes.</p> <p>-Fase 4. D'avaluació i elaboració de guia replicable. Avaluació comparada entre finques/campanyes i elaboració d'una guia operativa replicable per al context comarcal.</p>
Agents	<p>-Propietari/s de finca/s amb qui s'acordi el desenvolupament del projecte.</p> <p>-Espais comunals.</p> <p>-Municipis implicats.</p> <p>-Universitats col·laboradores en el projecte de recerca a través del Centre de Recerca Transfronterer de la Cerdanya (proposat en el projecte 6.4).</p> <p>-Consell Comarcal</p> <p>-Generalitat de Catalunya</p> <p>-Unió Europea</p>
Localització	Comarca de la Cerdanya, prioritzant contextos de mosaic agroforestal i de transició entre prat i bosc amb poc aprofitament o abandonament i zones on la diversificació porti valor sense augmentar la dependència de l'especialització farratgera. Si és possible el pilot es podrà recolzar en alguna parcel·la en espais comunals per fomentar-los en concordança amb el projecte 4.2.
Temporalitat	Pilot plurianual amb un mínim de 3 campanyes:

	<p>-Fase 1 (selecció i acords): 3–6 mesos.</p> <p>-Fase 2 (disseny i implementació): 1 campanya completa (12–18).</p> <p>-Fase 3 (seguiment i ajust): 2 campanyes (≈ 24 mesos).</p> <p>-Fase 4 (avaluació i guia): 4–6 mesos.</p>
Recursos	<p>Prenent com a referència els costos unitaris i el desglossament per activitat del Manual Polyfarming (Gràcia et al., 2021), i assumint un maneig forestal coherent amb l'enfocament regeneratiu del manual (intervencions disperses i ocasionals), s'estima un pressupost d'exemple per a dues finques (una amb 10 vaques lleteres i una altra amb 10 vaques de carn) amb: prat 7 ha amb pasturatge per parcel·les, 500 pomeres en partions, 2 ha de cultiu extensiu cereal/pasto, hort sense conreu d'1 ha i un bosc de 50. Amb aquestes hipòtesis, el cost per a 3 campanyes sense compra de vaquí ascendeix a 401,6–411,6 k€, incloent inversions inicials (infraestructura de pasturatge i plantació de fruiters) i costos recurrents anuals de maneig.</p> <p>-Recursos humans: coordinació; tècnic del projecte, tècnic forestal, especialista en ramaderia extensiva, tècnic d'hort i personal de camp puntual.</p> <p>-Recursos Financers:</p> <p>a) PAC/FEADER (PEPAC) - AEI-Agri: Pot cobrir el 100% del projecte en despeses subvencionables, llevat d'inversions productives (plantació de fruiters, instal·lació de reg, etc) que només cobreixen el 65%; el topall de l'ajut és de 600.000 €. Això significa que es podria cobrir el 100% del pressupost en coordinació, assistència tècnica, serveis externs puntuals, seguiment i avaluació...</p> <p>b) LIFE: subvencionable fins al 60% per a projectes demostratius ambientals/climàtics.</p> <p>c) Subvenció per acord de custòdia del territori.</p> <p>-Recursos Tecnològics: SIG, cartografia i ortofotos, eines de monitoratge ambiental, programari de gestió i anàlisi de dades.</p>
Concertació i tramitació	<p>-Possibilitat de tramitació a través d'acord de custòdia del territori.</p> <p>- Conveni amb finques pilot: accés, responsabilitats, assegurances, usos de dades i manteniment durant el pilot.</p> <p>-Tramitació forestal: autorització d'aprofitaments i treballs forestals i gestió específica en períodes amb risc d'incendi.</p> <p>-Autorització ambiental: sol·licitud d'autorització si escau la compatibilitat d'usos.</p> <p>-Aigua i reg: si hi ha captació, regularitzar i demanar permisos.</p> <p>-Ramaderia i pasturatge: comprovar requisits administratius/sanitaris d'explotació i acords per a rotacions, tancaments i punts d'aigua.</p> <p>-Comunals: acord específic amb ajuntament o veïns/entitat que el gestioni de desenvolupar-se en espais comunals.</p>

Avaluació i seguiment	<p>Curt termini:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Validació de finques seleccionades i acords amb propietaris. - Definició d'indicadors productius, ambientals i socioeconòmics. - Diagnòstic inicial: estat del bosc, pastures, biodiversitat... <p>Mitjà termini:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Seguiment del funcionament del sistema agrosilvopastoril. - Avaluació d'impactes: millora del mosaic agroforestal, reducció de biomassa combustible i fertilitat del sòl. - Ajustos adaptatius en el maneig segons resultats de l'avaluació. <p>Llarg termini:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Avaluació comparativa entre finques treballades en el projecte. - Anàlisi de viabilitat econòmica i replicabilitat. - Elaboració guia operativa replicable.
-----------------------	--

Font: Elaboració pròpia.

Desenvolupament del projecte 4.3

El Projecte 4.3 es planteja com un pilot demostratiu el propòsit del qual és provar, ajustar i documentar la viabilitat d'un maneig agrosilvopastoril integrat a la Cerdanya, articulant en un mateix esquema operatiu el component forestal, les pastures, la ramaderia i els conreus (fruiter i hort) en 2-3 explotacions; l'objectiu no és només que els usos coexisteixin, sinó que s'acoblan funcionalment per generar sinergies que permetin (i) reactivar explotacions de muntanya amb risc d'abandonament, (ii) disminuir la dependència d'insums externs aprofitant recursos interns, (iii) reforçar la funcionalitat ecològica del sistema (sòl, aigua, biodiversitat i resiliència) i (iv) sostenir alternatives socioeconòmiques diversificades i viables per a les finques participants. Per a això s'adopta la metodologia Polyfarming (Gràcia et al., 2021), entenent el component forestal com a proveïdor d'insums interns i matèries primeres, el bestiar com a vector de maneig i redistribució de biomassa/nutrients (actuant sobre ensurt, pastura, fruiter i fertilitat de l'hort) i els cultius com a destinació principal de retorns del sistema (matèria orgànica, fem i biomassa), amb la intenció d'equilibrar el balanç entre extraccions i retorns, reduir dependències externes i augmentar la diversitat productiva (Gràcia et al., 2021).

El pilot s'organitza en quatre fases successives (Gràcia et al., 2021) i estructura la intervenció al voltant de la coordinació entre bosc, pastures, bestiar i conreus: en la Fase 1 (selecció i acord de finques pilot) es garanteix una arrencada realista i amb compromís suficient per part de les explotacions, definint criteris de selecció vinculats a la presència de mosaic agroforestal (transició prat-bosc), pastures infrautilitzades o amb senyals d'abandonament i disponibilitat actual o potencial per incorporar diversificació (hort, fruiter en pastura i ramaderia extensiva). S'executarà un diagnòstic inicial que caracteritzi l'estat del bosc (estructura, accessibilitat i necessitats de millora), de la pastura (cobertura, composició i problemes de rebrot) i dels àmbits de conreu (possibles ubicacions d'hort i fruiter, així com disponibilitat d'aigua quan correspongui); com l'esforç de posada en marxa depèn del punt de partida, aquesta fase permet dimensionar l'impuls inicial i anticipar condicionants tècnics (Gràcia et al., 2021), a més de formalitzar acords i condicions del pilot (accessos, responsabilitats, assegurances, ús de dades i permanències mínimes).

En la Fase 2 (disseny i implementació del maneig integrat, 1 campanya) es concreta el disseny operatiu i s'executen les actuacions clau en els quatre components per posar en marxa els intercanvis interns de materials i treball entre elements, seguint la metodologia Polyfarming (Gràcia et al., 2021). La gestió integrada del bosc combina un aprofitament planificat (fusta/lleña) derivat del maneig de millora del medi forestal amb una funció central de provisió de recursos interns per a la resta del sistema (BRF, bioxar, troncs per a llits de fusta i, quan escaigui, materials per a biofertilitzants), a partir de restes de tallada, clares i neteges de dèria. La intervenció parteix d'un diagnòstic de qualitat que defineix el tipus de curta segons estació i condició del bosc, aplica curtes i clares amb criteris regeneratius (selecció de peus a afavorir, retirada de competència i incorporació de criteris de conservació) i inclou neteja de domòssia i control de rebrots en zones de transició prat-bosc quan el bestiar no els consumeix (Gràcia et al., 2021). L'extracció i la logística es planifiquen minimitzant impactes sobre sòl i microclima, evitant maquinària pesant en sòls humits i considerant la xarxa de pistes com a condicionant, mentre que la gestió final de restes de curta prioritza seguretat i valorització (ordenació de branques per facilitar accés, reducció de risc d'incendi i separació de fraccions de biomassa per destí). En paral·lel, s'executa la transformació de subproductes per tancar cicles interns: BRF a partir de l'estellat de branques de petit diàmetre (llindar <7 cm) preferentment recòndits (Gràcia et al., 2021, p. 53), bioxar mitjançant piròlisi de biomassa lleunyosa amb dispositius mòbils/transportables, i llits de fusta com esmena estructural per sostenir humitat i activitat biològica, especialment en implantacions plurianuals com fruiters (Gràcia et al., 2021).

De forma complementària, la gestió de la pastura i del bestiar s'estructura mitjançant una rotació intensiva i de curta estada, tractant el prat com a infraestructura productiva gestionada pel ramat per maximitzar aprofitament en el moment òptim, reduir risc de degradació i reforçar fertilitat i integració amb fruiter i hort. Quan l'estat inicial ho requereix, es planteja una posada a punt de la pastura (correccions, control de males herbes, ressembrament quan procedeix i reg puntual), regulant l'entrada del bestiar i contemplant un repàs manual després de la seva sortida si persisteixen rebrots no consumits (Gràcia et al., 2021). El sistema es dissenya amb una detracció permanent del prat en recintes semblants delimitats amb tanques/fils i servits per una xarxa de camins, amb estances breus i períodes llargs de recuperació ajustats a l'estacionalitat (retorns orientatius ~25 dies a la primavera i ~60-70 dies a l'estiu/hivern) (Gràcia et al., 2021, p. 114), garantint com a infraestructura mínima tancat electricable i accés a aigua en totes les parcel·les; el maneig pot incorporar ajustos com la divisió del ramat per requeriments nutricionals i la compatibilització estacional amb altres espais de la finca; es planteja com a base alimentària la pastura i aportació de farratge en mesos sense creixement (Gràcia et al., 2021). En aquest marc, el fruiter en pastura s'implanta com a peça de doble funció productiva i de regulació, prioritzant en vaquí espècies i formacions amb copa per sobre de l'alçada d'alimentació dels animals (p. ex., pomera, nogal i castanyer), amb plantació extensiva compatible amb les divisions del prat per facilitar protecció inicial i aportar ombra. Es preveu preparació del punt de plantació amb llits de fusta, reg localitzat i protecció enfront de danys per bestiar fins a l'establiment de l'arbre, complementat amb podes i seguiment sanitari. Finalment, l'hort de muntanya sense laboreig s'implementa amb bancals i camins permanents, reg adaptat i maneig sense llaurar el sòl, sostenint la fertilitat mitjançant retorns de matèria orgànica (BRF, bioxar, adobs vegetals i biomassa de sega/adventícies) i gestionant adventícies mitjançant tall i una estratègia de cobertures/encoixinats que mantingui el sòl protegit (Gràcia et al., 2021, p. 122); es programen espècies, rotacions i associacions per estació, i la implantació es realitza per perforació puntual (clots) sense desestructurar l'horitzó superficial, amb aportacions planificades de fertilitat interna i biofertilitzants en moments concrets del cicle del cultiu (Gràcia et al., 2021).

En la Fase 3 (seguiment i ajust, ~2 campanyes) el pilot s'operacionalitza com a procés adaptatiu, de manera que el seguiment continu del funcionament del sistema permet ajustar càrregues ramaderes, rotacions, necessitats d'aportació de matèria orgànica, disseny de tancats, temps de treball i coordinació entre usos. Aquest seguiment s'organitza per components i relacions, incorporant: al bosc, la intensitat efectiva de tallada, la regeneració i la verificació d'impactes sobre sòl i microclima, així com accessibilitat i temps de treball; en els subproductes, el volum produït de BRF i bioxar, els temps/costos i la logística; en el fruiter en pastura, la supervivència i el creixement, els danys per bestiar, l'eficàcia de protectors i del reg i ajustos de disseny/densitat; a l'hort, l'estabilitat de bancals i reg, la pressió d'adventícies i l'eficàcia del binomi tall + cobertura, rendiments per campanya i consum

d'aigua; i, en la integració de tots els elements del sistema (bosc, bestiar, pastura i conreus), la reducció d'entrades externes, la coordinació de calendaris i pics de mà d'obra, i el funcionament de les transferències internes, conforme a la lògica de mesurament i ajust plantejada per Gràcia et al. (2021).

En la Fase 4 (avaluació i elaboració de guia replicable) es realitza una avaluació comparada entre finques i campanyes integrant resultats productius, ambientals i socioeconòmics i es tradueix el coneixement generat en una guia operativa replicable adaptada al context comarcal. Aquesta fase inclou l'avaluació per finca i campanya de resultats productius (fruita, verdura, carn i llet), resultats de maneig (pastura estable, control de rebrots i hort operatiu sense laboreig) i resultats d'integració (subproductes forestals efectivament utilitzats com a insums), així com la seva sistematització en un paquet operatiu transferible (procediments i llistes de verificació): pautes de curta/clareig i gestió de restes amb criteris segons qualitat d'estació; pautes de producció de BRF/biochar/llets de fusta; protocol d'implantació de fruiter en pastura (disseny, plantació, reg i protectors); protocol d'hort sense laboreig (bancals, reg, plantació, adventícies i aportacions); i un quadre mínim d'indicadors per al seguiment, en coherència amb l'enfocament demostratiu i de transferència de Polyfarming (Gràcia et al., 2021).

El projecte es formula com un pilot plurianual amb un mínim de tres campanyes, estructurat en (i) una fase inicial de selecció i acords amb una durada estimada de 3–6 mesos, (ii) una fase de disseny i implementació del maneig integrat equivalent a una campanya completa, amb un rang de 12–18 mesos en funció de l'estacionalitat de treballs forestals, una fase de seguiment i ajust d'aproximadament dues campanyes (≈ 24 mesos) i (iv) una fase final d'avaluació i elaboració de guia amb una durada prevista de 4–6 mesos. Per al marc operatiu, es preveu un calendari integrat d'actuacions per element del sistema agrosilvopastoril i per campanya, concretat en actuacions específiques i necessitats de mà d'obra (Taula 7.25).

Taula 7.25. Calendari d'activitats per campanya amb necessitat de mà d'obra.

ACTIVIDAD	E	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Explotación del bosque												
Producción de BRF												
Producción de biochar												
Preparación biofertilizantes												
Gestión de terneros en zona de transición												
Movimiento y alimentación vacas (finca lechera)												
Ordenio y recogida de leche (solo finca lechera)												
Movimiento y alimentación vacas (finca carne)												
Movimiento de terneros en pasto (según rotaciones)												
Podas de manzanos												
Tratamientos/seguimiento manzano												
Cosecha manzana (500 árboles/finca)												
Siembra cultivo extensivo (2 ha/finca)												
Cosecha cultivo extensivo (2 ha/finca)												
Preparación riego huerto (1 ha/finca)												
Plantación/siembra huerto (sin labranza)												
Control de adventicias huerto												
Aplicación BRF/biochar/abonos en huerto												
Cosecha huerto												

Font: adaptació extreta del Manual Polyfarming (Gràcia et al., 2021).

Prenent com a referència costos unitaris i desglossaments per activitat de la metodologia Polyfarming (Gràcia et al., 2021), i sota el supòsit d'un maneig forestal coherent amb un enfocament regeneratiu (intervencions disperses i ocasionals), es planteja un pressupost il·lustratiu per a dues finques —una amb 10 vaques lleteres i una altra amb 10 vaques de carn— que incorporin: prat (7 ha per finca) amb pasturatge per parcel·les, 500 pomeres per finca en partions, 2 ha per finca de cultiu extensiu cereal/pasto, hort sense conreu (1 ha per finca) i bosc (50 ha per finca). Amb aquestes hipòtesis, el cost estimat per a tres campanyes, sense incloure compra de bestiar, se situa al voltant de 401,6–411,6 k€ (Taula 7.26), incorporant inversions inicials (infraestructura de pasturatge i plantació de fruiters), mà d'obra i costos recurrents anuals de maneig; en el supòsit de no disposar de tractor i recórrer a lloguer, s'afegeix un increment anual de 3.334 € per al conjunt de les dues finques, ajustant els totals per campanya i el total trianual.

Taula 7.26. Desglossament de pressupost per a implantació de campanyes del pilot.

Desglossament costos per a 2 finques	Campanya 1 (€)	Campanya 2 (€)	Campanya 3 (€)	Total 3 campanyes (€)
Pastura 1 (7 ha + 7 ha)	15.516	15.516	15.516	46.548
Vaques lleteres (10)	15.934	15.934	15.934	47.802
Vaques carn (10, sense munyida)	11.554	11.554	11.554	34.662
Fruiters (mantenimiento 500+500)	6.000	6.000	6.000	18.000
Cultius extensius (2 ha + 2 ha)	1.364	1.364	1.364	4.092
Hort sense cultiu (1 ha + 1 ha)	50.752	50.752	50.752	152.256
Bosc 50 ha + 50 ha (tractor disponible)	13.000	13.000	13.000	39.000
Infraestructura de pastura (parcel·les+aigua+estable) (2 finques)	27.442	0	0	27.442
Plantació fruiters (500 per finca) (2 finques)	31.800	0	0	31.800
TOTAL	173.362	114.120	114.120	401.602

Font: Elaboració pròpia a partir del Manual Polyfarming (Gràcia et al., 2021). Si no hi ha tractor i es lloga, suposa +3.334 €/any per a les 2 finques, quedant: Total 3 campanyes = 411.604 €.

En termes de recursos humans, es contemplen rols diferenciats de coordinació del projecte, tècnic/a de projecte, tècnic/a forestal, especialista en ramaderia extensiva, tècnic/a d'hort i personal de camp puntual. Respecte a recursos financers, s'identifiquen com a potencials vies de cobertura: (a) PAC/FEADER (PEPAC) – AEI-Agri, amb possibilitat de finançar el 100% de despeses subvencionables i, per a inversions productives, una cobertura parcial (65%) amb topall d'ajuda de 600.000 €, la qual cosa permetria cobrir coordinació, assistència tècnica, serveis externs, seguiment i avaluació; (b) programa LIFE, amb subvencionabilitat de fins al 60% en projectes demostratius ambientals/climàtics; i (c) subvencions vinculades a custòdia del territori de plantejar-se el projecte sota aquest acord.

El seguiment i l'avaluació s'ordenen en tres horitzons temporals i es connecten amb la lògica adaptativa del pilot. A curt termini, es valida la idoneïtat de les finques i es formalitzen acords amb els propietaris, es defineixen indicadors productius, ambientals i socioeconòmics i s'estableix una línia base mitjançant diagnòstic inicial de l'estat del bosc, les pastures i la biodiversitat. A mitjà termini, el seguiment se centra en el funcionament del sistema agrosilvopastoril en condicions reals, avaluant impactes sobre la millora del mosaic agroforestal, la reducció de biomassa combustible i l'evolució de la fertilitat del sòl, i introduint ajustaments adaptatius de maneig en funció de resultats. A llarg termini, es realitza una avaluació comparativa entre finques i campanyes per identificar patrons transferibles, s'analitza la viabilitat econòmica i la replicabilitat i se sistematitza l'aprenentatge en una guia operativa replicable, coherent amb un enfocament d'integració per relacions i transferències entre elements segons Gràcia.).

7.5 PLANEJAMENT I GESTIÓ TURÍSTICA

Taula 7.27. Criteris, Propostes i Projectes del planejament i gestió turística

Tema	Criteri	Proposta	Projecte
OFERTA	Diversificar l'estructura econòmica de la comarca per evitar la dependència del turisme	Diversificar l' oferta turística optimitzant la infraestructura existent per desestacionalitzar l' activitat i aprofitar la base creada per les activitats turístiques per promoure altres activitats econòmiques.	Pla general de gestió destinació – Diagnòstic dels usos i la mobilitat turística – Impulsar una marca de la Cerdanya amb un sistema d' ocupabilitat en termes de relacions laborals
DEMANDA	Fer accessible el territori de la comarca als residents i a un flux de visitants compatible amb la sostenibilitat ambiental	Atraure altres perfils de turistes de proximitat arrelats al territori perquè realitzin altres activitats fora de temporades.	
CONDICIONS LABORALS	Millorar les condicions laborals en el sector de les activitats turístiques de la Cerdanya.	Establir un pacte entre actors socials per millorar les condicions laborals.	
PLANEJAMENT i GESTIÓ	Reduir l' impacte negatiu del turisme en l' àmbit de la Cerdanya	Dotar-se d' instruments de la planificació turística per adaptar-lo als recursos existents i evitar la seva saturació a la comarca	Organisme de gestió turística publico-comunitari

Font: Elaboració pròpia

7.5.1 Propostes

Oferta

Respecte de l'oferta, la proposta plantejada busca que l'economia de la comarca no segueixi basant-se gairebé exclusivament en l'activitat turística, com passa actualment, i que per tant aquesta aconsegueixi diversificar-se cap a altres activitats econòmiques. Per això, es planteja que és útil i necessari fer ús i optimitzar la infraestructura ja existent a la comarca, aprofitant la base d' inversió creada per les activitats turístiques per promoure altres activitats econòmiques d' ús menys intensiu del territori.

Demanda

Aquesta proposta tracta de respondre a la necessitat de diversificar la demanda turística, per evitar la seva estacionalitat. La idea està orientada en el turista, perquè es desmarca del turista estacional tradicional i busca atraure perfils de proximitat que tinguin un vincle cultural, emocional o identitari amb el territori. És a dir, una demanda

que valori el coneixement de l' entorn, la seva autenticitat i les experiències locals que es poden realitzar fora de la temporada alta.

Condicions laborals

Aquesta proposta busca millorar les condicions laborals dels treballadors del sector turístic de la comarca, mitjançant un pacte entre els actors involucrats (ocupadors, treballadors i l'administració), que asseguri condicions mínimes de benestar laboral i que transformin la regió en un model exemplar de bones relacions en el sector turístic per a les comarques veïnes i la resta de Catalunya.

Planejament i gestió

La proposta planteja la implantació d' instruments de planificació turística que permetin adequar el desenvolupament de l' activitat turística a la capacitat real dels recursos existents a la comarca, garantint un ús equilibrat i sostenible del territori, i prevenint processos de saturació. Aquests instruments hauran de ser concebuts per òrgans representatius de la comunitat ceretana, per així assegurar tant la seva pertinència ambiental com la seva legitimitat democràtica i representativa.

7.5.2 Projectes

Taula 7.28. Projecte 5.1. Pla General de Gestió de Destinació Cerdanya

Proposta

Diversificar l' oferta turística optimitzant la infraestructura existent per desestacionalitzar l' activitat i aprofitar la base creada per les activitats turístiques per promoure altres activitats econòmiques.

Atraure altres perfils de turistes de proximitat arrelats al territori perquè realitzin altres activitats fora de temporades.

Establir un pacte entre actors socials per millorar les condicions laborals.

Projecte 5.1:

Pla General de Gestió de Destinació Cerdanya

Objectiu

L'objectiu del Pla General de Gestió de Destinació Cerdanya és en primer lloc complementar el Pla d'Acció Sectorial de Turisme de la Cerdanya (PAS-Cerdanya), executat l'any 2019 i 2020 a la comarca. Aquest nou pla complementari busca impulsar un model de desenvolupament territorial sostenible a la comarca de la Cerdanya, amb l'objectiu de garantir l'accessibilitat del territori per a residents i visitants, diversificar l'estructura econòmica per reduir la dependència del turisme, i millorar les condicions laborals dels treballadors del sector turístic, assegurant un equilibri entre creixement econòmic, benestar social i protecció ambiental.

Com s'ha dit, aquest nou pla busca diversificar l'economia de la comarca per acabar amb la dependència econòmica de la regió respecte del turisme, sobretot en relació amb el turisme d'esquí, qüestió que no ha estat abordat en la seva oportunitat pel PAS-Cerdanya, el que en les seves 5 línies estratègiques només es va abocar a millorar i incentivar l'activitat turística. Amb això es busca estudiar i identificar les condicions necessàries que permetin a la comarca diversificar l'economia, impulsant altres sectors, com la indústria, la ramaderia, l'agricultura o l'educació.

Actuació

Amb l'elaboració d'aquest Pla es busca específicament dur a terme una anàlisi del territori ceretà en relació amb els usos del sòl vinculats al turisme i la relació d'aquests amb la població local i estacional (turistes). A partir de l' anàlisi executada es pretén comprendre les relacions dels usos del sòl existents a la comarca, i com aquests són

espais són utilitzats per part de la població local i estacional, per així posteriorment poder regular, planificar i gestionar el territori, més enllà de només incentivar l'activitat turística.

Dins del pla s'estableixen les accions específiques següents:

Es planteja la realització d'un diagnòstic d'usos i mobilitat turística, que inclogui una proposta de gestió de la demanda turística de la comarca. Aquesta diagnosi haurà d'analitzar primerament els usos que es fa del territori de la comarca, tenint en compte per exemple els espais que són utilitzats per segona residència, o els trànsits que es fan a aquests indrets i des d'aquestes a les destinacions turístiques. D'aquesta manera, aquest diagnòstic busca mostrar les condicions ambientals del territori, per així definir després que espais turístificats s'han de mantenir o poden mantenir, i quins s'han de crear o desaparèixer.

Amb aquesta situació més clarificada, tant l'oferta com la demanda turística de la comarca poden ser reconduïdes segons criteris ambientals estratègics de desenvolupament. Aquesta diagnosi ha d'incloure, per tant, diverses fases, que van des de l'anàlisi general del territori, a propostes específiques de reconducció de l'oferta i de la demanda, i de millora de les condicions generals en què s'exerceix l'activitat turística, tant en el seu vessant ambiental com social.

En aquest sentit es planteja que el diagnòstic tindrà les següents fases:

1. Anàlisi del territori, i dels seus recursos turístics, que inclogui mesuraments de l'impacte humà actual del turisme a la comarca. Això inclouria mesurar les superfícies utilitzades per les activitats turístiques, i també pels segons habitatges en comparació amb els habitatges d'ús permanent en els 17 municipis, així com els fluxos de persones que en surten i hi ingressen. A través d'això es busca donar una imatge actualitzada de la densitat de l'ús turístic a la comarca, en comparació amb els usos no turístificats.
2. Establir les recomanacions i reformes necessàries a dur a terme per reconduir el turisme a la comarca, basat en criteris de desenvolupament sostenible. Aquestes recomanacions han d'incloure clarament i precisament accions respecte de les entitats que ofereixen activitats turístiques a la comarca, i com aquestes haurien de modificar el seu actuar per garantir un desenvolupament ambiental i socialment sostenible.
3. En aquest sentit, dins d'aquest Pla s'inscriu l'elaboració d'un programa, anomenat segell de "*Benestar laboral Cerdanya*", que busca identificar i visibilitzar aquelles empreses que compleixin certs requisits relacionats amb les condicions laborals dels treballadors del turisme en aquests establiments. Aquest segell pretén premiar amb aquesta categorització aquells ocupadors que compleixin determinats criteris en relació per exemple amb les bones condicions salarials; el compliment de la jornada laboral i descansos respectius; respectar l'estabilitat laboral; el compliment del dret de vacances i permisos legals; i la satisfacció en general de la plantilla de treball en relació amb les seves condicions de treball. Amb aquesta estratègia es pretén distingir les bones pràctiques laborals i afavorir el desenvolupament econòmic d'aquelles empreses que estiguin compromeses amb el benestar dels seus treballadors. Així mateix, es busca fer la comarca un referent en relació amb les condicions laborals dels treballadors i així atraure població en edat de treball a la Cerdanya.

Agents

- Consell comarcal de la Cerdanya – responsable de l'execució del Pla i de comissionar-la seva elaboració.
- Gobiernos Municipales: Alp, Bellver de Cerdanya, Bolvir, Das, Fontanals de Cerdanya, Ger, Guils de Cerdanya, Isòvol, Lles, Llivia, Meranges, Montellà i Martinet, Prats i Sansor, Prullans, Puigcerdà, Riu de Cerdanya i Urús - col·laboración consultiva acerca de las conclusiones del Plan.
- Generalitat de Catalunya – col·laboració consultiva respecte a les conclusions del Pla.
- AODL Agent d'Ocupació i Desenvolupament Local - col·laboración consultiva sobre el sello de "*Bienestar laboral Cerdanya*".

Localització: Escala comarcal

Temporalitat

L'elaboració del present Pla es dividirà en 4 anys, amb les següents tres etapes:

Primer any:

Elaboració del Pla General de Gestió de Destinació.

Segon al Tercer any:

Elaboració i execució d'accions concretes a executar.

Quart any:

Avaluació i modificació d'actuacions si es considera necessari.

Recursos

El Pla General de Gestió de Destinació Cerdanya preveu una inversió aproximada de 500.000 €, tenint en compte el ja gestionat i conclòs en plans com el PAS-Cerdanya de l'any 2019 i els seus derivats com el Pla de Turisme Corporatiu aprovat el 2023. Dins d'aquest pressupost s'inclou únicament el descrit en el present pla i les accions concretes del diagnòstic d'usos del sòl i mobilitat turística, així com el segell de "Benestar laboral Cerdanya". No s'inclouen en el pressupost les accions que puguin acollir-se a aquest pla general de gestió de destinació, com per exemple el Pla Comarcal de Gestió Integrada d'Espais Oberts, ja que seran ells qui s'ocupin de trobar finançament per a aquests projectes.

Concentració i tramitació

Aquests recursos es dividrien en la manera següent:

- Licitació per a la contractació de consultora especialitzada en medi ambient.
- Contractació de la consultora per a l'execució del diagnòstic i de la seva avaluació posterior.
- Difusió pel Consell Comarcal de les mesures concloses en la diagnosi.
- Contractació d'empresa per al disseny de la implementació del segell "Benestar laboral Cerdanya", de bones pràctiques laborals.
- Difusió i implementació del Segell Cerdanya entre els ocupadors.

Avaluació i seguiment

Com s'ha indicat, aquest Pla contempla, en el seu 4rt any, si avaluació i modificació de les actuacions si es considerés necessari. Això es farà mitjançant processos participatius que involucrin els actors vinculats amb el sector turístic de la comarca, i serà duta a terme per la mateixa consultora contractada per a la seva elaboració inicial.

Finalment, en cas de no es tinguessin els recursos necessaris que involucra tot el Pla, es considera essencial almenys incorporar al PAS-Cerdanya de Turisme un apartat que faci present la necessitat de diversificar l'estructura econòmica de la comarca, limitant de certa manera la promoció turística d'aquesta. Aquest apartat del PAS haurà de tenir una correlativa execució concreta per part del Consell Comarcal (tal com per exemple el Pla de Turisme Corporatiu és part de l'execució del PAS –Cerdanya), havent-se d'aprovar i executar accions concretes que limitin, desincentivin i diversifiquin l'activitat turística a la comarca.

Font: Elaboració pròpia

Taula 7.29. Projecte 5.2. Organisme de gestió turística

<p>Proposta: Dotar-se d'instruments de la planificació turística per adaptar-lo als recursos existents i evitar la seva saturació a la comarca.</p> <p>Projecte 5.2.: Organisme de gestió turística</p> <p>Objectiu: L'organisme té com a objectiu reduir l'impacte negatiu del turisme en l'àmbit de la Cerdanya.</p> <p>Actuació: L'organisme tindrà com a característica la capacitat d'observar, avaluar i executar. Per això mateix, aquest punt es divideix en quatre accions principalment.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planificació estratègica: Definir les prioritats del Pla General de Gestió de Destinació Cerdanya (projecte 1), a través d'estudis i l'elaboració d'informes. • Execució i gestió de projectes: Implementació del Pla General de Gestió de Destinació Cerdanya i altres projectes específics. • Control i avaluació de les execucions: Garantir que els projectes i les accions que es duguin a terme s'executin de forma correcta i que generin els resultats esperats. Les execucions seran avaluades mitjançant informes anuals i sessions de control. • Coordinació entre els agents implicats: Assegurar que els actors treballin de manera lineal i coordinada a través de taules de treball, definir les funcions de cadascú, solucionar possibles conflictes d'interès i promoure la participació ciutadana. • Gestió de recursos econòmics com fons públics, subvencions i altres tipus d'ajuts econòmics per part del sector privat. <p>Agents: El consell estaria format per representació publicocomunitària.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Agents de l'administració pública: Consell comarcal de la Cerdanya i governs municipals (representació rotativa). – Sector privat: a càrrec d'empreses relacionades amb les activitats turístiques. – La ciutadana: garantir la participació ciutadana heterogènia en edat, sexe i professió. Per a aquesta última, la millor manera de representar la població és mitjançant l'associacionisme i un procés de selecció d'entitats locals o altres formacions de caràcter cívic i sense ànim de lucre. <p>Localització: Escala comarcal</p> <p>Temporalitat: La implementació d'aquest organisme es projecta en 5 anys a partir de la seva creació, amb revisió de la seva funcionalitat, i l'avaluació del compliment dels seus objectius, cas en el qual es renova per a altres 5 anys més.</p> <p>Primer any: Després de la creació de l'organisme i un cop establertes les línies estratègiques del Pla General de Destinació Cerdanya, es durà a terme una primera revisió en finalitzar el primer any de funcionament. Així mateix, a partir de l'informe anual, es realitzarà una avaluació del treball desenvolupat durant el curs anterior.</p> <p>Segon any: A partir del segon any, encara que les revisions del Consell passin a tenir caràcter bianual, es continuarà realitzant anualment una avaluació del treball efectuat, basada en el corresponent informe anual.</p> <p>Tercer – Cinquè any:</p>
--

<p>Durant el període comprès entre el tercer i el cinquè any, les revisions del Consell es duran a terme de forma bianual. No obstant això, cada any s'elaborarà un informe anual que permetrà avaluar de manera continuada el treball realitzat en l'exercici precedent.</p> <p>Recursos:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Els recursos humans serien el càrrec de direcció executiu, una persona tècnica de planificació i mobilitat, personal administratiu i treballadors d'assessorament. – Els recursos econòmics seran majoritàriament provinents de fons públics, com la Generalitat de Catalunya, tot i que també s'espera una col·laboració per part d'empreses privades. S'estima un valor de 500.000 € per dur a terme el projecte. – Els recursos materials es basaran en una oficina a la seu del Consell Comarcal, amb equips tècnics necessaris per desenvolupar el treball pertinent, poder realitzar les avaluacions periòdiques de projectes i les reunions adequadament. <p>Concentració i tramitació: Primerament, crear l'organisme a través d'un pacte entre el sector públic i el privat, per seguidament fer una elecció dels actors o agents implicats a part de la seva direcció o presidència. En relació amb la representació ciutadana, es duria a terme un procés d'inscripció d'associacions de la comarca que volguessin tenir representació a l'organisme. Aquestes han de provenir de diferents branques socials per tenir més representació de la ciutadania. Un cop consensuat l'organisme, s'elaborarà un reglament intern que detalli les funcions, competències i l'estructura organitzativa. El personal se seleccionarà mitjançant un procediment públic. Hi ha la possibilitat de col·laborar amb altres organismes públics del sector per desenvolupar projectes específics. Hi haurà en tot moment una transparència i control financer per part del Consell Comarcal. I es mantindrà un registre de totes les licitacions, contractes i convenis.</p> <p>Avaluació i seguiment: Una de les principals problemàtiques existents a la Cerdanya seria la baixa participació ciutadana en certs períodes de l'any, a causa de l'estacionalitat laboral i perquè no sempre la població és la mateixa a la comarca. Per això mateix, establir un calendari amb les reunions al llarg de l'any amb previsió, fomentaria compromís que es veuria traduït en una major participació. Tractant-se la comarca d'una regió dependent del turisme, tenir les trobades els dilluns o dimarts a la tarda pot ser òptim per a la representació ciutadana, perquè així el treball no limitaria la seva presència en els seus llocs de treball destinats al turisme. No obstant això, si algú no hi pogués assistir aquests dies, l'ídoni seria anar canviant de dia de la setmana per reunir-se, així no es veurien afectades les mateixes persones. Una altra problemàtica pot ser la mobilitat interna, per la qual cosa no sempre les reunions haurien de ser a Puigcerdà, on estaria la seu, sinó que anar canviant de municipi i comptar amb el suport i l'obertura de sales municipals dels Ajuntaments per poder realitzar les trobades facilitaria la realització de les reunions. A més, s'ha de tenir en compte els recursos tecnològics com a videotrucades com una alternativa.</p> <p>Altres: Els resultats previstos d'aquest organisme de gestió turística són:</p> <ul style="list-style-type: none"> – La creació de l'organisme i que les seves funcions de gestió es realitzin de forma pertinent. – El treball entre actors implicats per reduir l'impacte negatiu del turisme a la comarca – La implementació del Pla General de Gestió de Destinació Cerdanya i altres futurs plans que s'elaborin. – Elaborar estudis de rendiment i valoració per tal de poder executar respostes per al desenvolupament més sostenible i adequat per al territori.

Font: Elaboració pròpia

7.6 ACTIVITATS ECONÒMIQUES NO TURÍSTIQUES

7.6.1 Propostes

Taula 7.30. Propostes i projectes: Activitats econòmiques no turístiques

Proposta	Projecte
1. Facilitar l'accés dels empresaris, comerciants i persones que vulguin emprendre a ajuts públics, a través de la creació d'una finestra única de serveis i l'impuls a la creació i desenvolupament de cooperatives	6.1 Institut de Desenvolupament Econòmic de la Cerdanya
2. Assegurar l'accés a serveis públics mitjançant la creació, millora i finançament d'infraestructures físiques i força laboral, a més de la promoció dels mateixos serveis a la població de la comarca.	6.2 Mercat de referència comarcal a Puigcerdà
3. Facilitar l'accés de la població a educació superior especialitzada a la comarca, d'acord amb els potencials sectors productius i facilitant l'accés de la població al mercat laboral.	6.3. Organismo de Coordinación de Cuerpos de Prevención y Atención de Emergencias forestales de la Cerdanya
	6.4. Centre d' Estudis Superiors Transfronterer de la Cerdanya

Font: Elaboració pròpia

7.6.2 Projectes

Projecte 6.1. Institut de Desenvolupament Econòmic de la Cerdanya (IDEC)

Taula 7.31. Projecte 6.1. Institut de Desenvolupament Econòmic de la Cerdanya.

PROPOSTA: Facilitar l'accés dels empresaris, comerciants i persones que vulguin emprendre a ajuts públics, a través de la creació d'una finestra única de serveis i l'impuls a la creació i desenvolupament de cooperatives
PROJECTE: Institut de Desenvolupament Econòmic de la Cerdanya (IDEC)
OBJECTIU: Impulsar la creació d'un nou òrgan intern dins l'Institut de Desenvolupament i Promoció de l'Alt Pirineu i Aran (IDAPA) enfocat territorialment a la Cerdanya. Entre les seves funcions, crear una oficina única itinerant per assessorar la població sobre els ajuts i les oportunitats existents per al sector primari i secundari, a més de la promoció local de cooperatives de producció, transformació, subministrament d'energies renovables i/o venda de productes locals de la comarca.
ACTUACIÓ: Creació d'un institut intern o "antena" dins de l'IDAPA amb l'objectiu d'investigar el desenvolupament econòmic diversificat i sostenible de la comarca, sota previ acord intern i modificació dels estatuts de l'IDAPA. Aquest institut, a més de les tasques investigatives i d'observatori pròpies de l'organització, tindria entre les seves capacitats la creació d'una Oficina de Desenvolupament Local i Atenció al Sector Agrari, atesa per Agents de Desenvolupament Local que compleixin les funcions següents:

Informar treballadors del sector primari sobre ajudes i subvencions existents per promoure el seu desenvolupament econòmic, a més de brindar ajuda tècnica sobre tràmits burocràtics, tenint en ment les persones grans, persones migrants i la població jove sense experiència en tràmits administratius. Addicionalment, oferir orientació jurídica bàsica i informar sobre ajuts i subvencions existents a noves empreses i cooperatives de la comarca, posant especial èmfasi en les iniciatives que involucrin producció sostenible i transformadora, energies renovables, indústries digitalitzades i/o venda de productes locals de la comarca. Per facilitar l'equilibri territorial de la comarca i l'accés de tota la població als recursos, i prenent com a inspiració el tècnic d'arquitectura municipal del Consell Comarcal, l'Oficina tindria un caràcter itinerant, amb seus als municipis de Bellver i Puigcerdà, essent hostatjada en espais dels dos Ajuntaments i al mercat municipal de Puigcerdà... La seu permanent de l'IDEC s'ubicaria també a la comarca, a Bellver de Cerdanya.

AGENTS:

- Unió Europea
- Generalitat de Catalunya
- Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran (IDAPA)
- Consell Comarcal de Cerdanya
- Ajuntament de Bellver de Cerdanya
- Ajuntament de Puigcerdà

LOCALITZACIÓ: Bellver de Cerdanya (seu permanent i oficina mòbil), Puigcerdà (oficina itinerant)

TEMPORALITAT: Concurs de contractació (6 mesos), projecte pilot (5 anys)

RECURSOS: Pressupost estimat: 600.000 euros per a un període de 5 anys
Recursos econòmics (sous, lloguer del local), finançats per fons Next Generation (30%), la Generalitat de Catalunya (50%) i el Consell Comarcal de Cerdanya (20%)

CONCERTACIÓ I TRAMITACIÓ: Modificació d' estatuts d' IDAPA; concurs de contractació; lloguer del local a Bellver de Cerdanya; acord amb ajuntaments per hostatjar l' oficina

AVALUACIÓ I SEGUIMENT:

Indicadors d' èxit: Producció tècnica, estratègica i de coneixements; N° de ciutadans atesos i grau de satisfacció; Creixement del sector agrari i industrial; N° de noves empreses o cooperatives creades en el període pilot
Mecanismes de seguiment: Avaluacions realitzades per l' IDAPA
Revisió periòdica: Avaluacions anuals, avaluació final als 5 anys del projecte pilot

ALTRES:

Font: Elaboració pròpia

Projecte 6.2. Mercat de referència comarcal a Puigcerdà.

Taula 7.32. Projecte 6.2. Mercat de referència comarcal a Puigcerdà.

<p>PROPUESTA: Asegurar el acceso a servicios públicos mediante la creación, mejora y financiación de infraestructuras físicas y fuerza laboral, además de la promoción de los mismos servicios a la población de la comarca.</p>
<p>PROYECTO: Mercat de referència comarcal al municipi de Puigcerdà</p>
<p>OBJECTIU: Construcció d' un mercat municipal a Puigcerdà que promogui la venda dels productes locals, eliminant intermediaris i creant una xarxa entre productors, venedors i consumidors.</p>
<p>ACTUACIÓ: Construir un mercat de referència per a la comarca de la Cerdanya al municipi de Puigcerdà. La realització d' aquest projecte té com a objectiu la promoció de la venda dels productes locals de la comarca. Es potencia la creació d' una xarxa entre productors, posant èmfasi en les cooperatives de producció i la seva relació amb els venedors i els compradors. D'aquesta manera, s'espera diversificar l'economia ceretana i fomentar la sobirania alimentària de la regió. Per a la creació del mercat es duran a terme diversos procediments. Primer de tot, d' acord amb el planejament urbanístic establert pel Pla Territorial Parcial de l' Alt Pirineu i Aran i el POUM de Cerdanya, es determinarà un solar per a la ubicació del mercat. Un cop establerta, es promourà un concurs públic per a la realització del projecte. Aquest concurs tindrà una temporalitat d' un any. Posteriorment, es realitzarà un segon concurs de caràcter públic per determinar la concessió administrativa o gestió privada d' aquest espai. A continuació, es planteja que la construcció/rehabilitació es realitzi en un màxim de dos anys. Addicionalment, s' informarà els productors i venedors locals de la possibilitat de llogar un local al mercat i es tramitaran els contractes necessaris. Un cop finalitzat el procés de construcció/rehabilitació, durant 6 mesos es planteja fer una promoció regional, amb l'objectiu d'informar la població de la creació d'aquest nou espai de referència a la comarca. Addicionalment, al mercat hi hauria un punt d'informació de l'IDEC (vegeu projecte 6.1) per als productors i consumidors de la comarca.</p>
<p>AGENTS: Institucionals: Unió Europea, Consell Comarcal de la Cerdanya, Ajuntament de Puigcerdà Privats: Empreses constructores, empresa gestora de l' espai, productors locals de Cerdanya</p>
<p>LOCALITZACIÓ: Puigcerdà (vegeu projecte 2.3)</p>
<p>TEMPORALIDAD: 1 año de concurso público; 2 años de construcción/rehabilitación; 6 meses de promoción regional. Duración total: 3 años y medio (42 meses)</p>
<p>RECURSOS: Pressupost estimat: 5-8 milions d'euros (rehabilitació/construcció, contracte de gestió de l'espai, promoció) Financiación: Generalitat (50%), Consell Comarcal (12.5%), Ajuntament de Puigcerdà (12.5%), fondos FEDER europeos (25%) Humans: Tècnics, arquitectes, administratius, gestors, geògrafs, sociòlegs.</p>

<p>CONCERTACIÓ I TRAMITACIÓ: Concurs públic per a la construcció o rehabilitació del solar on s' ubiqüi el mercat municipal; concurs públic per a la concessió administrativa o gestió privada de l' espai; redacció d'ordenances del mercat; llicències urbanístiques (estudi de viabilitat, permisos d'obres, llicència de seguretat, informe de mobilitat accessible); llicència d' activitat; normatives sanitàries (autorització sanitària, pla d'autocontenció, llicències addicionals); llicències mediambientals (avaluació d'impacte mediambiental, gestió de residus, control de sorolls i emissions); d' alta fiscal i registre.</p>
<p>AVALUACIÓ I SEGUIMENT: Indicadors d' èxit: Nombre de locals oberts; nombre de visitants; ingressos totals; percentatge de productes venuts elaborats a la comarca; nombre de visites a la seu de l' IDEC Seguiment: Informe anual per part de l' empresa gestora després de la seva construcció</p>
<p>ALTRES:</p>

Font: Elaboració pròpia

Projecte 6.3. Organisme de coordinació de cossos de prevenció i atenció d' emergències forestals de la Cerdanya.

Taula 7.33. Projecte 6.3. Organisme de coordinació de cossos de prevenció i atenció d' emergències forestals de la Cerdanya.

<p>PROPOSTA: Assegurar l' accés a serveis públics mitjançant la creació, millora i finançament d' infraestructures físiques i força laboral, a més de la promoció dels mateixos serveis a la població de la comarca.</p>
<p>PROYECTO: Organismo de Coordinación de Cuerpos de Prevención y Atención de Emergencias forestales de la Cerdanya</p>
<p>OBJECTIU: Crear un organisme de coordinació entre el cos de bombers, agents forestals, el Parc Natural del Cadí-Moixeró i actors privats amb seu permanent a Alp, per dur a terme accions de prevenció i actuació en cas d'emergència.</p>
<p>ACTUACIÓ: En concordança amb el Pla d'Acció Departamental del Departament d'Interior i Seguretat Pública, i el Pla Estratègic Bombers 2030 (ambdós emanats del Pla de Govern de la XV Legislatura), i aprofitant la infraestructura física i el programa de bombers voluntaris als municipis de Bellver de Cerdanya, Alp, Puigcerdà i Llívia, realitzar la contractació de les persones bombers que en aquest moment actuen com a voluntàries. En el seu defecte, considerar i negociar un model mixt, tenint en compte que és indispensable l' existència de personal a temps complet a les estacions de la regió. En segon lloc, establir un ens coordinador d' emergències i prevenció que sigui capaç de prendre decisions i fer estudis d' una forma desconcentrada de l' administració central, amb suficiència pressupostària. Es busca que en aquest ens es trobin tant actors públics, socials i de persones que posseeixin terres en territoris que puguin ser susceptibles a intervencions de prevenció d' incendis forestals. A més, es busca que en l'ens coordinador es compti amb un pla d'acció al voltant d'accions preventives d'incendis forestals, sense importar la propietat de la terra sobre la qual es busca actuar, posant el bé comú i la prevenció com a eix de les actuacions.</p>
<p>AGENTS: Generalitat de Catalunya, Departament d'Interior,</p>

<p>Regió d'emergències centre (Bombers i Protecció Civil)   Estacions de bombers de Bellver de Cerdanya, Alp, Puigcerdà i Llívia   Àrea Regional d'agents rurals de l'Alt Pirineu   Parc Natural del Cadí-Moixeró   Ajuntaments de la Comarca de la Cerdanya   Empreses, fundacions i persones particulars que comptin amb terres i sòl en el territori que es consideri vulnerable a incendis a la comarca</p>
<p>LOCALITZACIÓ: Alp (seu física de l'ens de coordinació), Puigcerdà, Bellver de Cerdanya i Llívia</p>
<p>TEMPORALITAT: 7 mesos de mesos de primer contacte i elaboració de grups de treball; 6 mesos d'elaboració de pressupostos i documentació reglamentària; 5 mesos d'escrutini, modificació i aprovació de propostes; 6 mesos de processos de contractació de persones bombers per a les estacions existents a la Cerdanya. Durada total: Dos anys (24 mesos)</p>
<p>RECURSOS: Pressupost estimat: 10 milions d'Euros (Construcció i rehabilitació de parcs de bombers i vehiculars, contractació de noves places de bombers i guàrdies rurals, organització, facilitació i insumes derivats de taules de negociació entre diferents actors).   Finançament: Generalitat de Catalunya (100%)</p>
<p>CONCERTACIÓ I TRAMITACIÓ: Realització de taules de primer contacte entre actors; creació de grups de treball; pressupostos i documentació reglamentària utilitzant com a base el Pla de Govern, el Pla d'Acció Departamental del Departament d'Interior i Seguretat Pública, i el Pla Estratègic Bombers 2030 de la Generalitat; escrutini, modificació i aprovació de propostes; contractació de bombers</p>
<p>AVALUACIÓ I SEGUIMENT: Indicadors d'èxit: Bombers sota contracte (3 a cada estació); Document de creació de l'ens coordinador (1); Pla d'acció d'activitats preventives amb calendari d'activitats (1)   Mecanismes de seguiment: Gestora independent que realitzi consultes i ratificacions de seguiment un cop cada 4 mesos   Revisió periòdica: Lliurament d'informes d'avenços cada 4 mesos</p>
<p>OTROS:</p>

Font: Elaboració pròpia

Proyecto 6.4. Centro de Estudios Superiores Transfronterizo de la Cerdanya.

Taula 7.34. Projecte 6.4. Centre d'Estudis Superiors Transfronterer de la Cerdanya.

<p>PROPOSTA: Facilitar l'accés de la població a educació superior especialitzada a la comarca, d'acord amb els potencials sectors productius i facilitant l'accés de la població al mercat laboral.</p>
<p>PROYECTO 6.4: Centro de Estudios Superiores Transfronterizo de la Cerdanya</p>
<p>OBJECTIU: Fundació un centre educatiu transfronterer associat a la UNIESCAT que estigui relacionat amb el sector primari/secundari, vinculat a les possibles ofertes laborals a la comarca i als sectors que es pretenguin potenciar. Dins d'ell, projectar activitats de recerca i observació al voltant de l'agricultura i ramaderia adaptada a l'alta muntanya i al repte del canvi climàtic, que generi coneixement científic i tècnic.</p>
<p>ACTUACIÓ: Aquest projecte tracta de crear un Centre d'estudis de grau Superior, de caràcter transfronterer que tingui la seu al municipi de Puigcerdà, emmarcat dins les oportunitats que dona el programa POCTEFA d'Uniescat, l'espai universitari transfronterer entre les universitats de Girona i Perpinyà, i el finançament del programa FEDER de la Unió Europea. Així, les universitats crearien un centre físic on es cursaran cicles de grau superior/brevets de tècnic superior conjunts, associats als sectors productius que es busquen promoure a la regió.   El caràcter transfronterer d'aquest projecte ajudarà a millorar l'oferta educativa dels territoris d'alta muntanya de dos estats veïns, augmentant també la cooperació entre administracions d'escales diverses, començant per la més general (Unió Europea) i acabant a escala més local, l'Ajuntament de Puigcerdà.   L'oferta educativa en aquest centre estarà relacionada amb el sector primari/secundari. D'una banda, els centres d'estudis superiors relacionats amb el sector primari són els següents: gestió forestal i del medi natural, ramaderia i assistència en sanitat animal, paisatgisme i medi rural, vitivinicultura, producció agropecuària i processos i qualitat en la indústria alimentària. D'altra banda, els centres d'estudis superiors relacionats amb el sector secundari són els de processos i qualitat en indústries alimentàries, energies renovables, eficiència energètica, energia solar tèrmica, entre altres titulacions.   Addicionalment, el centre albergaria un Institut de Recerca propi, en el qual es realitzaria recerca científica i es generaria coneixement tècnic en innovació agrària i mediambiental (com per exemple el projecte 4.3) i en estudis transfronterers, promovent la Cerdanya com a focus de producció científica. S'espera que la temporalitat del projecte pilot sigui de 5 anys, amb la intenció de ser perllongat si durant els processos d'avaluació i seguiment aquest projecte pilot es detecta com a exitós.</p>
<p>AGENTS:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Unió Europea • Universitat de Girona • Universitat de Perpinyà Via Domitia • Generalitat de Catalunya • Consell Regional d'Occitània (França) • Ajuntament de Puigcerdà
<p>LOCALITZACIÓ: Puigcerdà</p>
<p>TEMPORALITAT: 5 anys per al projecte educatiu pilot</p>

<p>RECURSOS: Pressupost estimat 30-35 milions d'euros   Fonts de finançament: FEDER, Next Generation, Govern Espanyol, Govern Francès, Generalitat de Catalunya, Consell Regional d'Ocitània</p>
<p>CONCERTACIÓ I TRAMITACIÓ: Reunions entre els actors transfronterers; redacció del conveni de col·laboració entre les universitats; redacció del projecte educatiu i pla de viabilitat; aconseguir l'autorització de la Generalitat; construcció del centre; realitzar revisions i inspeccions pertinents a l'aprovació; inscripció en el registre de centres d'FP</p>
<p>AVALUACIÓ I SEGUIMENT: Indicadors d'èxit: N° d'alumnes matriculats, núm. ~ ~ ~ d'alumnes graduats, projectes de recerca realitzats, núm. ~ ~ ~ de llocs de treball creats, núm. ~ ~ ~ de papers investigatius redactats des del centre   Mecanismes de seguiment: Avaluacions per part de les Universitats de Girona i Perpinyà   Revisió periòdica: Avaluacions anuals i avaluació final als 5 anys de l'inici del projecte</p>
<p>ALTRES:</p>

Font: Elaboració pròpia

7.7 EQUIPAMENTS TURÍSTICS D'HIVERN

Els següents projectes es fonamenten com una possible resposta a les necessitats i desafiaments identificats en els equipaments i activitats d'hivern que van ser identificats a través de l'anàlisi DAFO. Per a això es proposen dues propostes rectores, de les quals es desprenen un total de tres projectes que responen a cadascuna de les temàtiques abordades.

Taula 7.35. Criteris, propostes i projectes per als equipaments turístics d'hivern.

Tema	Criteris	Proposta	Projecte
Allotjament turístic	Assegurar una distribució més equitativa dels beneficis i les càrregues entre el conjunt de la població, evitant la mercantilització de l'ús de l'habitatge.	Diversificar l'oferta d'allotjament turístic mitjançant la reconversió planificada de les VUT cap a tipologies integrades al teixit local i compatibles amb l'accés a l'habitatge.	7.1 Implementar una estratègia comarcal de reconversió de l'allotjament turístic que transformi les VUT en tipologies professionalitzades i habitatge de lloguer estable, mitjançant instruments de planificació, incentius i gestió conjunta.
Estacions d'esquí alpí	Reduir el monocultiu de l'activitat i adaptar-nos a les necessitats ambientals.	Reconvertir les activitats de turisme hivernal, basat en la dependència de l'esquí alpí, per reduir el monocultiu de l'activitat i adaptar-nos a les necessitats ambientals.	7.2 Renaturalització de les pistes d'esquí i desmantellament d'infraestructures. Implementació de projectes transnacionals per a la recuperació de la biodiversitat.

			Constitució d'estudis de viabilitat i retorn econòmic així com d'impactes generats en l'entorn per part de les pistes.
Estacions d'esquí nòrdic i de muntanya	Potenciar l'activitat i descentralitzar les activitats d'hivern a la comarca.		7.3 Crear la marca unificada 'Cerdanya Nòrdica' per posicionar i comercialitzar digitalment les estacions de muntanya com una destinació de natura, diferenciat del model alpí.
Després de l'esquí	Promoure un conjunt d'activitats culturals i de lleure, d'alta qualitat social i sostenibles ambientalment, com a acompanyament dels usos turístics del territori.		

Font: Elaboració pròpia

PROJECTE 7.1 - Implementar una estratègia comarcal de reconversió de l'allotjament turístic

Per a la consecució d'un model turístic més sostenible, equilibrat territorialment i integrat socialment, com també d'acord amb la normativa vigent, en concret, el Decret llei 3/2023 que introdueix mecanismes de regulació dels habitatges d'ús turístic (VUT) en municipis declarats zones tensionades. Es proposa una estratègia de conversió de les VUT cap a tipologies professionals d'allotjament turístic i habitatges de lloguer de mitjana i llarga durada a través d'una política d'incentius econòmics i suport tècnic.

La gran majoria dels municipis de la Cerdanya compten amb aquesta declaració, amb la qual cosa han de limitar, no autoritzar i reduir noves llicències en funció a la capacitat residencial i territorial. Aquest marc normatiu indueix als municipis la necessitat d'adoptar una planificació activa de l'allotjament turístic i residencial. En aquest context, els ajuntaments compten amb instruments claus com el Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM), ordenances fiscals, regulació d'usos i la gestió de llicències d'activitat. Les quals permeten ordenar la localització, tipologies i el volum dels allotjaments turístics.

A causa de la dimensió supramunicipal del turisme i les seves dinàmiques, el projecte planteja una estratègia coordinada a escala comercial. En aquest sentit, el Consell Comarcal de la Cerdanya es configura com un actor clau per a la coordinació territorial, cooperació entre municipis i alienació amb les polítiques sectorials de la Generalitat. El projecte proposa la creació d'un consorci supramunicipal com a instrument de governança, encarregat de la gestió integrada de la reconversió de les VUT, canalitzar subvencions públiques, oferir suport tècnic als propietaris i fer el seguiment de l'estratègia.

El projecte s'alinea amb les polítiques d'habitatge de la Generalitat en matèria d'habitatge assequible, rehabilitació i abordatge de les zones residencials. De tal manera, el consorci actua com a intermediari entre els nivells municipal, comarcal i autonòmic, assegurant coherència entre la planificació urbana local, estratègies turístiques i polítiques d'habitatge.

El paper del sector privat, en especial els propietaris de VUT, i la comunitat local tenen un paper fonamental en el desenvolupament de l'estratègia. La proposta no es planteja com una mesura merament restrictiva, més aviat com un marc d'incentius, acompanyament i gestió col·lectiva que permeti reconduir progressivament el model d'allotjament turístic cap a una forma més professional i compatible amb el dret a l'habitatge a la Cerdanya.

Taula 7.36. Projecte 7.1. Implementar una estratègia comarcal de reconversió de l'allotjament turístic.

Proposta 1:

Diversificar l'oferta d'allotjament turístic mitjançant la reconversió planificada de les VUT cap a tipologies integrades al teixit local i compatibles amb l'accés a l'habitatge.

Objectius:

O.G: Reconvertir l'oferta d'habitatges d'ús turístic (VUT) cap a models d'allotjament professionalitzats i habitatge de lloguer estable, enfortint l'estructura del sistema turístic comarcal i reduint la pressió sobre el mercat d'habitatge.

O.E 1: Impulsar la transició de VUT cap a tipologies d'allotjaments gestionades de forma professional (apartaments turístics, cases rurals)

O.E 2: Afavorir la reconversió de VUT en llogarets de mitjana i llarga durada, prioritzant l'accés a habitatge per a treballadors locals i població permanent.

O.E 3: Ajustar la localització i volum de l'oferta turística a través d'instruments de planificació urbana i sectorial, evitant la concentració en determinats municipis o nuclis urbans.

Actuació:

El projecte s'orienta a reconvertir progressivament l'estructura de l'allotjament turístic de la Cerdanya, altament dependent dels habitatges d'ús turístic (VUT), cap a un model més equilibrat entre l'oferta i activitat turística i la funció residencial. El decret llei 3/2023 regula i limita l'atorgament de llicències VUT en municipis declarats com a zones tensionades, aquesta proposta impulsa una planificació activa del parc habitacional i turístic a escala municipal i comarcal.

El projecte articula un conjunt d'instruments normatius, incentius i models de gestió per orientar els propietaris de VUT cap a tres alternatives:

- Reordenació a tipologies d'allotjament turístic professionalitzat, com apartaments turístics o cases rurals, condicionades a una gestió conjunta i la compatibilitat amb el planejament urbanístic.
- Incorporació d'habitatges al mercat de lloguer de mitjana i llarga durada, prioritzant l'accés d'habitatge per a la població resident i treballadors del territori.
- Permanència limitada de les VUT sota models de gestió col·lectiva o cooperativa (alberg difús) que augmenti el seu encadenament territorial.

La implementació de realitza mitjançant les accions següents:

- Disseny estratègia de reconversió: Anàlisi parc actual de VUT i habitatge, definició d'objectius i escenaris i disseny de paquets d'instruments (incentius fiscals i regulacions; model de gestió segons densitat i demanda)
- Adaptació del planejament municipal (POUM) per definir usos mixtos compatibles amb l'activitat turística professionalitzada
- Aplicació d'incentius fiscals i econòmics (bonificacions d'IBI, garanties de lloguer i subvencions) per facilitar la transició dels propietaris.
- Creació d'un consorci supramunicipal o plataforma de gestió comarcal, encarregat de coordinar municipis, gestionar ajudar i acompanyar tècnicament la reconversió.

- Models de gestió col·lectiva dels apartaments turístics en albergs difusos per potenciar la integració territorial i l'encadenament econòmic.
- Seguiment i control, avaluant l'impacte en habitatge i oferta turística, assegurant la sostenibilitat en la reconversió.

Aquestes accions busquen ordenar territorialment l'allotjament turístic, distribuir de manera més equitativa les càrregues i beneficis, i reduir la pressió sobre l'habitatge a la Cerdanya.

Agents:

Municipis - Consell Comarcal Cerdanya - Generalitat de Catalunya - Propietaris VUT - Consorci supramunicipal (Crear)

Localització:

Municipis declarats zona de tensió turística.

Temporalitat:

Fase 1: Marc polític de la comarca (6 mesos).

Acords entre ajuntaments i Consell Comarcal per activar l'estratègia de reconversió de l'Allotjament Turístic (VUT). Diagnòstic del parc habitacional i turístic: Nombre de VUT, habitatges potencialment convertibles i zones amb majors problemes residencials.

Fase 2: Marc normatiu i incentius (6 - 18 mesos).

Modificacions puntuals de POUM (Definició usos turístics professionalitzats)

Ordenances fiscals i d'ús (Bonificacions de l'IBI per reconversió i condicions d'accés a incentius)

Disseny d'incentius: Garanties de lloguer i suport tècnic a propietaris.

Fase 3: Gestió (18-36 mesos)

Creació d'una entitat de gestió comarcal (Consorti) per a l'acompanyament de la reconversió, gestió dels allotjaments professionalitzats i intermediació dels lloguers.

Presentació pública de l'estratègia: calendari, opcions definides i avantatges.

Primeres reconversions pilot (lloguer estable per a treballadors i turístic professional)

Fase 4: Escalament i control (3-5 anys)

Escalament del model col·lectiu d'allotjament turístic, integració progressiu en una gestió conjunta (Alberg Difús).

Fiscalització i inspecció d'usos i ajust dels incentius segons els resultats.

Fase 5: Avaluació i consolidació de l'estratègia (5-10 anys)

Avaluació de l'impacte territorial i social: Accés a l'habitatge, estabilitat de població i estructura de l'allotjament turístic.

Ajustaments normatius segons les dinàmiques del turisme i mercat.

Recursos:

Pressupostos municipals i comarcals

- Recursos destinats a la gestió i fons de garantia del lloguer.

Programes d'habitatge de la Generalitat de Catalunya

- Subvencions al lloguer, ajuts per a rehabilitació i finançament per a habitatge destinat a lloguer estable

Fons europeus

- Programes vinculats a rehabilitació, eficiència energètica i cohesió territorial.

Ingressos per gestió de lloguers i allotjaments

- Comissió per la intermediació i administració d'habitatges incorporats al programa.

Concertació i tramitació:

Municipis:

Modificació del POUM: Definir zones d'ús mixt i autoritzar apartaments turístics professionalitzats.
Ordenances municipals: Bonificacions d'IBI i condicions de funcionament de l'allotjament turístic.
Gestió de llicències: Atorgament de llicències d'activitat.

Generalitat:

Aprova modificacions del POUM

Finançament amb subvencions al lloguer i convenis específics amb el consorci.

ConSORCI SUPRAMUNICIPAL:

Coordinació institucional entre municipis i Generalitat

Gestió unificada del programa; captació de propietaris i assignació d'usos (lloguer estable, temporal o turístic professional)

Canalització d'ajuts públics

Seguiment i avaluació.

Avaluació i seguiment:

Nombre de VUT incorporades al programa, N° de llicències reconvertides per tipologia, habitatges destinats a lloguer estable i temporal, temps mitjà de tramitació administrativa, nivell d'adhesió dels propietaris, N° de famílies allotjades, distribució territorial de l'oferta (concentració o desconcentració), quantificació dels incentius fiscals i subvencions.

Font: Elaboració pròpia

PROJECTE 7.2 - Renaturalització de les pistes d'esquí

Avui dia el turisme d'esquí es troba en entredit. Si bé suposa un gran actiu per al motor econòmic turístic de la Cerdanya, aquest pot i ha de perdre la seva centralitat. Aquesta afirmació se sustenta a través de dos grans eixos, l'econòmic i el mediambiental.

Malgrat la manca d'estudis aplicats a les pistes d'esquí de la Cerdanya, podem intuir les necessitats d'aquest sector a través d'estudis fets en muntanyes de summa proximitat com és el cas de Font-Romeu. Segons un estudi realitzat pel consorci ClimSnow, amb la participació del servei públic Météo-France i diversos centres d'investigació l'estabilitat de l'activitat d'aquesta estació estarà en perill ja el 2040. En aquest termini, es preveu que la producció de neu deixi de ser un salvavides. Segons l'últim informe de FGC el seu últim exercici va acumular més de quatre milions d'euros de pèrdues, i només la Molina va tancar amb números positius.

Seguint l'informe temàtic del 2024 del Tribunal de Comptes francès, aquest preveu que "l'economia francesa de l'esquí està en dificultats (I), en un moment en què el canvi climàtic té conseqüències significatives a les muntanyes (II), genera vulnerabilitat a les estacions (III) i corre el risc d'augmentar la seva dependència de les finances públiques (IV) [...] De fet, si una estació de muntanya constitueix un element d'atractiu turístic per la suma d'activitats de lleure que ofereix, cap element permet afirmar que sense esquí alpí els turistes no haurien vingut a aquest mateix territori en temporada hivernal". (Cour des comptes, 2024)

L'ús dels canons de neu com a ferramenta per minimitzar els impactes de canvi climàtic com l'augment de les temperatures i la major propensió a sequeres genera grans externalitats. Actualment el total de canons de neu de la Molina i la Masella fan servir uns 5.700.000 metres cúbics d'aigua a l'any, cosa que es tradueix en un consum de 900 metres cúbics anuals per cada canó. En comparació, **la despesa mitjana d'aigua a les llars catalanes** va ser de 143 metres cúbics anuals. Malgrat que les estacions mitiguen aquest fet amb l'ús d'embassaments preparats per a la recol·lecta d'aigua, actualment la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre (CHE) té oberts 3 expedients per excés de consum.

Finalment, cal tenir en compte que les pistes d'esquí de la Cerdanya tenen uns 1.050 de neu aproximadament. La despesa per temporada per canó de neu és de 3.300 kWh, la qual cosa representa la despesa energètica de 3.700 llars

per canó de neu. Avui dia, la fabricació de neu representa un 70 % de les inversions econòmiques a les pistes realitzades per les estacions, segons l'Associació Catalana d'Estacions d'Esquí i Activitats de Muntanya (ACEM).

Per aquests motius, la reconversió de les estacions d'esquí, així com el desplaçament del pes de l'activitat econòmica són imperants per garantir el futur mediambiental i econòmic de la població ceretana. Aquesta reconversió ha d'anar acompanyada d'actuacions que proporcionin una guia i un horitzó al qual anar. Amb aquest projecte es respon justament a aquesta necessitat. Proporcionem un marc d'actuació per a la naturalització i aclimatació als reptes que suposa el canvi climàtic de les pistes d'esquí, juntament amb una reconversió d'activitats a desenvolupar a la zona.

Taula 7.37. Projecte 7.2. Renaturalització de les pistes d'esquí

Proposta 2:

Pluralitzar el turisme hivernal mitjançant la gestió integral d'activitats de muntanya, reduint la dependència de l'esquí alpí i enfortint modalitats nòrdiques, activitats culturals i recreatives.

Objectiu: Reconvertir el pes relatiu de l'esquí alpí, del monocultiu, i reduir la despesa energètica de les pistes d'esquí renaturalitzant-les.

Transformar el model de monocultiu de l'esquí alpí cap a una oferta de muntanya resilient i sostenible, prioritzant la regeneració dels ecosistemes.

Actuació:

1. Dur a terme un estudi de viabilitat econòmica de les pistes d'esquí, juntament amb una anàlisi de retorn econòmic comarcal i perfils de consumidors.

1.1 Reactivar el PDU de les estacions d'esquí para reconvertir partes de las pistas d'esquí de la Molina i la Masella.

2. Realitzar un estudi dels impactes mediambientals dels embassaments creats per les estacions i dels futurs impactes del canvi climàtic a la zona.

3. Pla de reconversió de les pistes d'esquí

3.1 Desarticulació d'infraestructures

– Paralització per fases de l'ús de part de les pistes d'esquí de la Molina. En la primera fase es preveu l'aturada del 25% de les pistes vermelles i negres, prioritzant la zona Alp 2500. En la segona es preveu que aquest nombre sumi el 50% juntament amb l'aturada d'un 25% de les pistes blaves.

– Desmantellament dels remuntadors no essencials. Es retiraran els remuntadors de zones intermèdies que poden ser assolides mitjançant altres remuntadors. Els remuntadors referits són: el Llac, Pedró i Roc Blanc.

3.2 Recuperació de la biodiversitat

– Aplicació del projecte pirinenc transfronterer FloraLab + de recuperació de la flora local.

– Realització de controls d'escorrenties i estabilització dels sòls

3.3 Articulació de nous usos lúdics

– Implementació de noves rutes de senderisme i trekking a través de senyalització lleugera.

– Creació d'una competició de trekking de muntanya per donar a conèixer el projecte de transformació de les pistes.

– Adequació de les rutes per a la implementació de l'esquí nòrdic.

3.4 Articulació de nous usos educatius

– Creació de panells educatius per a la creació de rutes temàtiques referent a diversos temes de memòria històrica, biodiversitat i transició ecològica de les pistes d'esquí.

Agents:

Públics:

- Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya
- Generalitat de Catalunya

<ul style="list-style-type: none"> • Ajuntament d'Alp • Ajuntament d'Urús • Ajuntament de Das • Federació Catalana d'Esports d'Hivern Privats: <ul style="list-style-type: none"> • Telesquís de la Tossa d'Alp, Das y Urús, S.A. 			
Localització: Estació d'esquí La Molina i Estació d'esquí la Masella			
Temporalitat:			
Actuació	Disseny	Implementació	Avaluació
1.	6 Mesos	1 Any	6 Mesos
1.1.	3 Anys	1 Any	6 Mesos
2.	6 Mesos	1 Any	6 Mesos
3.1.1. Primera fase	1 Any	2 Anys	1 Any
3.1.1. Segona fase	3 Anys	6 Anys	2 Anys
3.1.2.	6 Mesos	6 Mesos	2 Anys
3.2.1.	2 Anys	1 Any	3 Anys
3.2.2.	2 Anys	2 Anys	3 Anys
3.3.1.	2 Anys	3 Mesos	2 Anys
3.3.2.	2 Anys	3 Mesos	2 Anys
3.3.3.	2 Anys	3 Mesos	2 Anys
3.4.1.	2 Anys	3 Mesos	2 Anys
Recursos: Els fons amb els quals es compta que provenguin majoritàriament de fonts públiques. Es preveu augmentar els recursos públics del finançament dels fons del Departament d'Empresa i Treball i de la Generalitat de Catalunya (1., 1.1., 2., 3.1.1., 3.1.2., 3.3.1., 3.3.2., 3.3.3. i 3.4.1.), amb recursos del Programa LIFE UE (3.2.1 i 3.2.2.), amb els fons Next Generation (3.1.1., 3.1.2., 3.3.1., 3.3.3 i 3.4.1.) i fons de patrocinis privats (3.3.2.). Per a la previsió de despeses, s' inclouen en aquestes les planificacions prèvies necessàries. En total s'estima una despesa de 4.685.000€ per a les 11 accions.			
Numeració	Projecte	Estimació despesa	
1.	Estudi viabilitat econòmica.	180.000€	
1.1.	Activació PDU.	350.000€	
2.	Estudi impactes mediambientals.	275.000€	
3.1.1.	Paralització de pistes d'esquí i els seus canons.	300.000€	
3.1.2.	Desarticulació remuntadors.	1.750.000€	

3.2.1.	Projecte recuperació de flora local.	400.000€
3.2.2.	Controls d' escorrenties i estabilització dels sòls.	350.000€
3.3.1.	Implementació de noves rutes de senderisme i trekking	75.000€
3,3,2,	Creació d' una competició de trekking	30.000€
3.3.3.	Adequació de les rutes per a la implementació de l'esquí	250.000€
3.4.1.	Plafons educatius	50.000€

Concertació i tramitació:

Per a la concertació d'estudis públics cal seguir la "Llei 9/2017, de Contractes del Sector Públic (LCSP)". Els passos necessaris a seguir són: La selecció del procediment, la publicació de la convocatòria, la valoració i l'adjudicació final.

Per a la revitalització del PDU cal seguir la tramitació dels plans directors. Aquesta està regulada pels articles 76.1, 83 i 157 bis del TRLUC i els articles 106 i 107 del seu reglament, aprovat pel decret 305/2006. La competència per acordar la formulació i tramitació d' aquest PDU en concret correspon al Conseller de Territori i Sostenibilitat, amb un informe previ de la Comissió de Política Territorial i Urbanisme de Catalunya. Aquesta última és la que pot determinar l' òrgan encarregat d' aquesta formulació

En canvi, per a la concertació d'estudis mediambientals, cal una consulta amb el Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural. Un cop feta i aprovada la consulta, a través de la "Llei 21/2013", s'ha de determinar que sigui una activitat ambiental significativa i poder fer l'Estudi d'Impacte Ambiental (EIA)". Tant per al desmantellament d'infraestructura pública com per a la creació de nova el procediment és el mateix que amb els tràmits de la concertació de l'estudi econòmic, és a dir, basant-nos en la LCSP. En aquest cas, cal també una sèrie de tràmits ambientals i de territori:

Informe mediambiental.

- Permisos sectoriales (Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural Agència Catalana de l'Aigua y la Direcció General de Protecció Civil i Bombers).
- Pla de gestió de residus i seguretat laboral.

A més, per a la creació de nova infraestructura cal que compleixi amb el Pla Director Urbanístic (PDU) i POUM del municipi, en aquest cas el d'Alp.

Avaluació i seguiment:

Es duran a terme assemblees obertes i enquestes periòdiques a residents i usuaris de les instal·lacions. Finalment es duran a terme reunions trimestrals amb els agents implicats.

Font: Elaboració pròpia

PROJECTE 7.3 - Crear la marca unificada "Cerdanya Nòrdica"

El projecte Cerdanya Nòrdica busca transformar les estacions de muntanya de la comarca en una destinació turística integrada i diferenciada de l'esquí alpí, que actualment domina la regió. La iniciativa promou el desenvolupament de l'esquí nòrdic i complementa l' oferta amb activitats i itineraris culturals i recreatius, ampliant l' experiència més enllà de l' esport. Alhora, busca unificar la gestió de la identitat territorial mitjançant la creació d' una marca que presenti la comarca com un espai d' experiència integral, on els visitants puguin combinar esport, cultura, gastronomia i lleure en diferents nuclis locals.

Aquest model innovador, que es preveu implementar al voltant de tres anys, té com a objectiu oferir experiències de turisme sostenible i diversificat, pluralitzar l'oferta hivernal, reduir la dependència de l'esquí alpí i generar beneficis econòmics, culturals i socials de manera equilibrada i territorialment integrada.

Taula 7.38. Projecte 7.3. Crear la marca unificada 'Cerdanya Nòrdica'

Proposta 3:

Pluralitzar el turisme hivernal mitjançant la gestió integral d'activitats de muntanya, reduint la dependència de l'esquí alpí i enfortint modalitats nòrdiques, activitats culturals i recreatives.

Projecte 7.3

Crear la marca unificada 'Cerdanya Nòrdica'.

Objectiu:

Posicionar i comercialitzar les estacions de muntanya com una destinació integrada de natura, diferenciada del model alpí, donant a conèixer el conjunt de territori i experiència. Centralitzar la gestió de la identitat territorial per desvincular-se de la dependència exclusiva de l'esquí alpí, transformant estacions de muntanya en nodes que derivin visitants i despesa cap a la cultura i el comerç dels assentaments locals.

Actuació:

- Xarxa de mobilitat: Articular llançadores que connecten estacions amb pobles durant festes populars i esdeveniments tradicionals per assegurar que l'impacte econòmic reverteixi en el comerç local.
- Crear i promoure itineraris culturals i recreatius utilitzats per guiar el turista. Tant cap al patrimoni històric i centres d'interpretació de la comarca, com una oferta de restauració i lleure en nuclis urbans propers. Diferenciant del consum ràpid i cobrint la manca de serveis complementaris en el model de muntanya.
- Centralitzar i potenciar una promoció de l'esquí nòrdic i de muntanya, aprofitant el pes que té aquesta respecte la regió. També activitats tradicionals i festes populars.
- Dissenyar paquets turístics rendibles que integrin el forfait de la xarxa Totnordic amb activitats culturals i gastronomia local, potenciant la venda creuada per atraure esquiadors d'altres territoris i consolidar el model nòrdic com una destinació d'experiència integral.
- Xarxa Comarcal: Crear una xarxa de promoció d'activitats d'après ski, àmplia diversitat d'activitats ofertes en el territori més enllà de l'esport, canviant la modalitat de turisme. Mirant cap a una perspectiva local i basat en la participació directa de les comunitats. Cada municipi haurà de realitzar una programació cultural, gastronòmica i activitats de natura que posi en disposició el Consell Comarcal i Cerdanya.org per a la seva promoció i comercialització a les estacions d'esquí.

Agents:

Consell Comarcal de la Cerdanya, TotNordic, ajuntaments amb estacions d'esquí nòrdic i de muntanya, ajuntaments de la zona propera a les estacions, associacions de comerç local i empreses de transport.

Localització:

Lles de Cerdanya, Aransa, Guils de Cerdanya i municipis propers a ells.

Temporalitat:

Disseny -> 1 any; Disseny de la xarxa de transport i convenis de promoció amb nuclis locals. Programes de participació pública per establir criteris comuns.

Implementació -> 2 anys; Activació progressiva de les línies de bus i campanyes/plataforma de comercialització d'experiències locals.

Consolidació i seguiment -> Continu; gestió de la marca i auditories.

Recursos:

Estudis i diagnòstic: Anàlisi del posicionament actual de la comarca. Inventari d'actius culturals, patrimoni històric i cultural. Capacitat de càrrega dels nuclis locals assegurant la sostenibilitat sense generar tensions.
Infraestructura: Xarxa de busos per a mobilitat interna.
Tecnologia: Plataforma digital unificada per al desenvolupament del nou servei de paquets i promoció.
Finançament: Fons públics de l'administració (Consell Comarcal o Generalitat). Accés a programes de cooperació transfronterera com a POCTEFA.

Concertació i tramitació:

Taula de concertació entre tots els agents implicats per unificar criteris en el transport i promoció.
Signatura d'acords amb associacions de comerç, restauració i cultura local per garantir una oferta autèntica i reverteixi directament en el teixit local.

Avaluació i seguiment:

Realitzar assemblees obertes i enquestes periòdiques a residents. Monitoritzar els impactes de les accions per percebre un benefici comú, no un procés abrasiu.
Avaluacions trimestrals amb els agents implicats.

Altres:

Font: Elaboració pròpia

7.8 ALTRES RECURSOS CULTURALS PER A LA DIVERSIFICACIÓ ECONÒMICA

A partir dels criteris proposats per a altres recursos culturals, per a la diversificació econòmica i per a nous serveis turístics, es presenten dues propostes, la proposta un de contemplada per a Patrimoni tangible, intangible i itineraris turístics i la proposta dos per a la gastronomia i xarxa de restauració de la Cerdanya.

PROPOSTA 1: Dinamitzar i preservar el patrimoni tangible i intangible mitjançant organismes i instruments que permetin una posada en valor integrada i coordinada diversificant el model econòmic.

PROPOSTA 2: Garantir la viabilitat econòmica del sector i promoure la seva vinculació amb la restauració a través de projectes de sostenibilitat social i ambiental.

Taula 7.39. Proyecto 8.1. Creación de un organismo transfronterizo de gestión y preservación del patrimonio, vinculando culturalmente a la alta y baja Cerdanya.

PROJECTE 1

Nom projecte: Creació d' un organisme transfronterer de gestió i preservació del patrimoni, vinculant culturalment l' alta i baixa Cerdanya.

Objectiu: Aconseguir una posada en valor i gestió coordinada entre les diferents tipologies de patrimoni a tot el territori de la Cerdanya, independentment del municipi i estat. Amb el propòsit de combatre el deteriorament de patrimoni actual i futur, davant la voluntat de diversificació turística mitjançant iniciatives innovadores i la creació de nous itineraris. Així facilitant l' accés i socialitzant el patrimoni cultural a la població local i turística.

Actuació: Creació d' un organisme transfronterer, amb ubicació física a la vila de Llívia, a causa de la seva particularitat geogràfica i integració social de cultures Franceses i Catalanes. Amb desplegament a la baixa i alta Cerdanya, i amb quatre funcions principals:

- Conservació i valoració de la totalitat del patrimoni tangible del territori.
- Gestió i administració de la totalitat del patrimoni tangible del territori.
- Creació i gestió d' itineraris turístics patrimonials, en vinculació amb òrgans públics i empreses privades.
- Socialització i aplicació d' estratègies educatives relatives al patrimoni i de participació ciutadana.

Per assolir l' anterior es proposa gestionar el projecte d' acord amb les actuacions següents:

- Presentació de projecte a Generalitat de Catalunya i a Regió7 de França.
- Creació jurídica de l' organisme amb participació transfronterera territorial.
- Redacció i signatura d' un Conveni Marc Transfronterer de Patrimoni de la Cerdanya entre: Generalitat de Catalunya, Région Occitanie, Consell Comarcal Communauté de communes Pyrénées-Cerdagne.
- Inventari patrimonial transfronterer unificat, a partir de la creació d' un registre o cadastre únic del patrimoni de la baixa i alta Cerdanya. Atès el patrimoni arquitectònic, arqueològic, industrial, paisatgístic, nuclis urbans, memòria democràtica, entre d' altres.
- Licitació de disseny del projecte de Centre d' Interpretació transfronterera de la Cerdanya, que ha de contenir espais administratius, espais logístics, pedagògics, museogràfics, de capacitat, serveis, espais per a la participació ciutadana, centre de dades i de coordinació directiva.
- Licitació de construcció del projecte Centre d' interpretació transfronterer de la Cerdanya.
- Creació d' estratègia de gestió del patrimoni, projecció anual que contempli el patrimoni a gestionar, restaurar, prioritzar i projecció d' execució financera. Ha de contemplar els plans estratègics, curatorials i sistemes de capacitacions i activitats amb la comunitat.
- Planificació d' estratègia d' administració progressiva de la xarxa d' espais musealitzats de la Cerdanya.
- Creació de xarxes d' itineraris patrimonials de la baixa i alta Cerdanya, que contempli el disseny i promoció de rutes temàtiques, itineraris turístics en vinculació amb estacions d' esquí.
- Disseny de programes de participació ciutadana, mitjançant la creació de tallers locals, resguard de la memòria i inventaris comunitaris.
- Disseny de programes educatius transfronterers, mitjançant xerrades i activitats lúdiques a escoles i centres educatius.

Atesa l' envergadura del projecte, es proposen dos escenaris d' implementació: l' òptim i l' atenuat. En relació a l' escenari òptim es proposa la construcció d' un nou edifici que albergi l' oficina i tingui en compte el futur creixement de l' organisme així com les funcions de promoció i socialització del patrimoni tangible amb un espai museístic. L'escenari atenuat planteja la instal·lació d'una oficina de dimensions reduïdes en un edifici ja existent tenint només que fer front als costos de rehabilitació.

Agents: Generalitat de Catalunya, Govern Francès, POCTEFA, Consell Comarcal de la Cerdanya, Municipis de l' alta i baixa Cerdanya, representants d' Universitat de Girona, Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona i Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat de Perpinyà, organitzacions civils de la baixa i alta Cerdanya, IDAPA i Població local dels municipis involucrats.

Localització: Centre administratiu Museu de Llívia, desplegament en baixa i alta Cerdanya.

Temporalitat: Es preveu un any per a la creació de l' organisme, la seva instal·lació i la creació de l' inventari del patrimoni tangible existent en el territori, amb suport d' organismes i organitzacions locals. Durant el mateix any s' haurà de licitar el disseny del projecte i la licitació de la construcció del projecte. Posteriorment, es preveu un altre any per a la creació de l' estratègia a mitjà i llarg termini. A continuació, es proposa que l' organisme desenvolupi un pla anual d' inversions per complir amb les actuacions establertes en l' estratègia.

Fase 1: 1 any creació de l'organisme, instal·lació, i creació d'inventari patrimonial, juntament amb disseny de projecte arquitectònic, adjudicació per a l'inici de construcció.

Fase 2: 1 any per a la creació de l' estratègia de gestió del patrimoni, a mitjà i llarg termini i activar la seva posada en marxa. Creació de pla estratègic d' administració d' espais musealitzats de la Cerdanya. Inici de construcció de projecte arquitectònic.

Fase 3: 1 any de continuïtat de gestió i inici de disseny d' estratègies de programes de participació ciutadana i disseny de programes educatius transfronterers.

Fase 4: Continuïtat de gestió i terme de projecte arquitectònic, habilitació i instal·lació en noves dependències.

Años	1	2	3	4
Fase 1: Creación organismo, inventario patrimonial, licitación de proyecto arquitectónico y adjudicación.				
Fase 2: Creación estrategia patrimonial, plan estratégico de espacios musealizados, e inicio de construcción de proyecto arquitectónico.				
Fase 3: Diseño de estrategias de programas de participación ciudadana y programas educativos.				
Fase 4: Término de proyecto arquitectónico, habilitación en nuevas dependencias.				

Recursos: La posada en marxa de l' organisme transfronterer de gestió i preservació del patrimoni tangible, requereix recursos de tipus humà, econòmic, suport i tecnològic.

En matèria de recursos humans, es requereix 1 directora o director, 2 prefectures d'àrea (1 àrea tècnica - 1 àrea suport), 4 funcionaris àrea tècnica, 1 professional recursos humans i 1 professional finançament, en total un equip de 9 persones. Aquest personal suposa un cost anual de 300.000 euros

D' altra banda es requereix de 150.000 euros anuals per al manteniment, transport i material d' oficina. Aquestes necessitats sumen un cost anual de manteniment de l'oficina de 450.000 euros. La inversió de rehabilitació i conservació del patrimoni dependrà de les necessitats detectades en l' inventari i les accions definides en l' estratègia.

- Capital humà de 9 persones equivalent a 450.000 E anual.
- Construcció d'edifici de 3.000.000 E Projecte
- Opció atenuada de rehabilitació d'un espai de 100.000 E

Total: 3.450.000 E. en mínim.

Total atenuat: 550.000 E.

Es proposen dos escenaris relatius a la ubicació del futur centre de gestió i preservació. L'opció òptima és un edifici consolidat que serveixi també de centre d'interpretació amb un cost de construcció de 3.000.000 euros. Pel que fa a l'opció atenuada es preveu la instal·lació de l'oficina en un edifici ja existent amb menor superfície i cost de 100.000 euros per a la rehabilitació de l'espai.

Pel que fa a les fonts de recursos es destaquen 3 possibles fonts d'ingressos. En primer lloc, les transferències de capital de les administracions públiques competents. En segon lloc, la taxa turística pot contribuir al finançament de l'organisme atesa la importància del patrimoni tangible per a la diversificació turística del territori. Finalment, destaquen els fons de cooperació europeu POCTEFA que poden suposar una font important de recursos especialment en l'inici del projecte.

Concertació i tramitació: La Generalitat de Catalunya, mitjançant la Direcció general del Patrimoni Cultural de la Secretaria General de Cultura, crearia l'organisme amb gestions i acords transfronterers, licitació del projecte arquitectònic i declaració d'adjudicació, en coordinació amb el Consell Comarcal, municipis de l'alta i baixa.

Treball conjunt amb Consell Comarcal, ajuntaments i societat civil.

Avaluació: Es proposa un procés d'instal·lació d'un any, posteriorment un període d'execució de 3 anys i avaluable al terme del 3 any, posteriorment avaluable en cicles cada 4 anys.

Desenvolupament del projecte:

Creació d'un organisme transfronterer de gestió i preservació del patrimoni, amb ubicació física a la vila de Llívia, a causa de la seva singular condició geogràfica i al seu rol històric com a espai d'articulació entre l'alta i la baixa Cerdanya, així com entre els àmbits culturals català i francès. L'òrgan de vocació cultural i social tindrà desplegament a la baixa i alta Cerdanya, i amb quatre funcions principals:

- Conservació i valoració de la totalitat del patrimoni tangible del territori.
- Gestió i administració de la totalitat del patrimoni tangible del territori.
- Creació i gestió d'itineraris turístics patrimonials, en vinculació amb òrgans públics i empreses privades.
- Socialització i aplicació d'estratègies educatives relatives al patrimoni i participació ciutadana.

Per assolir-ho és necessari la coordinació concreta entre les administracions i entitats territorials competents, amb els actes jurídics necessaris.

Es proposa que aquest nou organisme administri de forma progressiva el conjunt complet del patrimoni en el territori de la baixa i alta Cerdanya. Un cop constituït l'organisme, s'haurà de crear un registre i categorització del patrimoni, en funció del seu estat, tipologia, ubicació i ús social, inventariant tots els elements arquitectònics i béns culturals tangibles existents. Posteriorment s'elaborarà una estratègia coordinada de gestió i coordinació a mitjà i llarg termini, que es complementi amb un pla d'actuació anual.

Haurà de desenvolupar itineraris temàtics en base a diferents segments de turista a partir de l'inventari, en vinculació amb altres organismes públics i amb centres d'esquí, amb el propòsit de diversificar activament els itineraris turístics de neu i combatre el monocultiu turístic.

Haurà de promoure accions de restauració i manteniment dels béns més vulnerables o deteriorats.

Haurà de promoure el coneixement del patrimoni cultural de la regió entre la població local i els turistes, planificant estratègies educatives i programes de participació ciutadana local, l'anterior orientat al resguard de la memòria local, l'apropiació social del patrimoni i la seva transmissió intergeneracional, a través de tallers, activitats comunitàries i programes educatius transfronterers adreçats a escoles i centres formatius.

Atesa l'envergadura del projecte es proposen dos escenaris d'implementació: l'òptim i l'atenuat. En relació a l'escenari òptim es proposa la construcció d'un nou edifici que albergi espais administratius, museogràfics, pedagògics, de participació ciutadana i de coordinació tècnica. L'anterior considerant el futur creixement de l'organisme així com les funcions de promoció i socialització del patrimoni tangible amb un espai museístic.

L'escenari atenuat planteja la instal·lació d'una oficina de dimensions reduïdes en un edifici ja existent tenint només que fer front als costos de rehabilitació.

Font: Elaboració pròpia

Taula 7.40. Projecte 8.2. Elaboració d'un pla de conservació del patrimoni intangible i impuls del sector cultural a la Cerdanya, que presti especial atenció a la promoció i inclusió d'aquest patrimoni en macro esdeveniments.

PROJECTE 2:

Nom projecte: Elaboració d'un pla de conservació del patrimoni intangible i impuls del sector cultural a la Cerdanya, que presti especial atenció a la promoció i inclusió d'aquest patrimoni en macro esdeveniments.

Objectiu: L'elaboració de l'esmentat pla té dos objectius generals. En primer lloc, la conservació del patrimoni intangible existent per tal d'impulsar la cultura i tradicions locals davant els processos de globalització i turisticació existents. En segon lloc, es proposa enfortir el sector cultural perquè es pugui configurar com a palanca de canvi per a la diversificació econòmica i la cohesió social. El pla ha de prestar especial atenció a la millora de la inclusió d'aquest tipus de patrimoni dins dels macrofestivals de la comarca.

Cal destacar que el procés d'elaboració del pla i el conjunt de sessions participatives a realitzar han de permetre consensuar una estratègia única i integrada per al conjunt de la comarca independentment del seu terme municipal. És a dir, aquestes sessions es configuren com una taula de diàleg dels agents del patrimoni intangible que resulta clau per afavorir noves sinergies entre actors privats i organismes públics de la comarca.

Actuació: Es proposa que el Pla de conservació del patrimoni intangible i impuls del sector cultural de la Cerdanya es desenvolupi conjuntament amb el conjunt d'agents culturals, socials, educatius i institucionals. És per això que l'elaboració del pla incorpora la participació ciutadana en totes les diferents etapes del pla.

El projecte preveu 3 fases diferenciades per poder fer realitat aquest projecte:

- Fase 1 Diagnòstic de la situació actual: Es proposa que l'equip tècnic de redacció del pla desenvolupi una diagnosi en profunditat de les activitats i iniciatives del patrimoni intangible de la comarca i avaluï conjuntament amb les associacions i empreses el nivell de participació sistematitzant la informació. A més, en aquesta primera fase es proposa que els agents i entitats puguin determinar quins són els reptes i amenaces principals per al desenvolupament de les seves activitats i projectes.

- Fase 2 Cocreació dels projectes: Es proposen 4 sessions participatives temàtiques i una general per a la construcció dels projectes i propostes amb els agents implicats. En l' apartat de desenvolupament es descriu com es realitzaran aquestes sessions.
- Fase 3 Elaboració final del pla i sessió de retorn. Un cop redactat el pla es planteja una sessió de retorn al conjunt d' actors.

Finalment, és important destacar que durant la redacció del pla s' hauran d' establir uns indicadors de seguiment per avaluar la implementació del pla així com l' efectivitat del mateix. El projecte planteja que el Consell Comarcal de la Cerdanya tingui un paper fonamental durant la redacció i especialment durant el seguiment del pla.

Agents: Consell Comarcal de la Cerdanya, Ajuntaments, IDAPA, associacions culturals i civils de la Cerdanya, Confluència, consells escolars, societat civil, Generalitat de Catalunya, representants macro esdeveniments (OccidentFest entre d'altres)

Localització: Comarca de la Cerdanya.

Temporalitat: 12 mesos dividits en 3 fases principals:

Mesos	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Fase 1: Diagnóstico de la situación actual												
Fase 2: Cocreación de los proyectos												
Fase 3: Elaboración final del plan y sesión de retorno												

Fase 1: 4 mesos. Diagnosi de les iniciatives culturals intangibles amb una sessió de participació.

Fase 2: 5 mesos. Elaboració de propostes a partir de la cocreació amb 4 sessions de participació temàtiques i una 1 sessió general que tracti propostes transversals entre tots els blocs o altres temes d' interès.

Fase 3: 4 mesos. Redacció final del pla i sessió de retorn al territori.

Recursos: Per desenvolupar el projecte es destinaran 106.000 euros en un equip tècnic de 3 persones a jornada completa per a la redacció del pla. A més, es preveu un pressupost de 2.000 euros per a cadascuna de les jornades de participació sumant un cost total de 14.000 euros. En el seu conjunt l' elaboració del pla es quantifica en 120.000 euros.

Concertació i tramitació: El Consell Comarcal de la Cerdanya iniciarà el procés de licitació i adjudicació de l' elaboració del pla assegurant així el rol de coordinació d' aquesta administració pública. En els plecs de la licitació es valorarà l' existència d' un equip tècnic interdisciplinari així com la presència de personal tècnic resident a la comarca.

Avaluació i seguiment: El Consell Comarcal de la Cerdanya esdevé l' òrgan fiscalitzador de la redacció del pla assegurant una correcta inclusió dels elements treballats en els processos de participació. Així mateix es proposa una sessió anual que permeti fer el seguiment de la implementació del pla a partir dels indicadors i reunir els agents per avaluar-ne l' efectivitat.

Desenvolupament del projecte: Com s' ha comentat anteriorment el projecte incorpora la participació ciutadana com un element fonamental del pla. Aquest projecte ha de sorgir dels agents implicats i s' ha de configurar com a full de ruta per enfortir el patrimoni intangible i el sector cultural en el conjunt de la comarca.

Durant la fase 1 de diagnòstic es proposa l' elaboració d' enquestes a les entitats i empreses identificades per avaluar el grau de participació així com les problemàtiques concretes i específiques de cada organització. Aquestes enquestes es complementaran amb una sessió participativa conjunta amb tots els agents implicats. En aquesta sessió es proposa abordar els següents 4 blocs temàtics:

- Dificultats per desenvolupar projectes culturals emergents
- Interacció entre la cultura popular i el patrimoni intangible amb la comunitat i el sector educatiu
- Relació entre la cultura local i popular amb els macrofestivals de la comarca com l'OccidentFest
- Present i futur de la cultura popular i el patrimoni intangible per a la cohesió social i el lleure.

La fase 2 de cocreació dels projectes preveu un total de 5 jornades de participació. D' aquestes quatre se centren en els quatre blocs temàtics anteriorment descrits en la fase de diagnòstic. La cinquena sessió es destina a la construcció amb els agents de projectes de caràcter transversal i a tractar altres aspectes que durant la diagnosi es van considerar d' especial interès. Amb relació a la sessió relativa a la construcció de projectes relacionats amb la inclusió de la cultura local i popular en els macrofestivals es planteja la possibilitat d' incorporar mesures com una quota d' artistes locals en aquests festivals.

Amb relació a la fase 3, elaboració final del pla i retorn, es planteja una nova jornada de participació on es presenta el resultat final del pla i els projectes incorporats. L' objectiu d' aquesta darrera sessió és veure el grau de satisfacció dels agents amb els projectes i incorporar modificacions a la proposta presentada.

Cal destacar que els processos de participació han d' assegurar una participació d' acord amb la realitat socio demogràfica de la comarca i han d' incloure els agents del patrimoni intangible, culturals, socials, educatius i de l' àmbit institucional. Les jornades es preveuen presencials (amb possibilitat de connexió online), obertes al públic i liderades pel consell comarcal de la Cerdanya. El paper central del Consell Comarcal de la Cerdanya és clau, aquest organisme es configura com l' actor responsable del seguiment del pla i es pretén que sigui l' administració de referència en l' àmbit cultural promovent una estratègia conjunta i coordinada dels diferents agents i municipis els quals sovint tenen visions i plans centrats només en el seu terme municipal.

Font: Elaboració pròpia

Taula 7.41. Projecte 8.3. Pla de promoció i protecció de productes i preparacions locals.

PROJECTE 3

Pla de promoció i protecció de productes i preparacions locals

Nom projecte: Pla de promoció i protecció de productes i preparacions locals i autòctons de la comarca. A través dues línies d'acció de la creació d'una comunitat de productors d'aliments i preparacions agrícoles autòctones en risc de desaparició, impulsat i promocionat per l'organisme Slow Food; i la promoció de productes i preparacions locals a través de la incorporació d'un segell a la xarxa de restauració a la comarca.

Objectiu: El pla es basa en dos objectius principals, la protecció i la promoció de productes i preparacions locals. La promoció a través del segell té l' objectiu d' enfortir el vincle entre producció local i consum, posant en valor tant els productes agroalimentaris de proximitat com les receptes i pràctiques culinàries tradicionals. La creació d' una comunitat de productors d' aliments autòctons i preparacions locals dins del moviment Slow Food té com a objectiu la protecció i reconeixement d' aquests productes i el sustent dels productors per a una millor incorporació al mercat, preus més justos dels productes i protecció de biodiversitat.

Actuacions: Per a l'expansió del segell distintiu, es requereix que l'Oficina de Turisme del Consell Comarcal desenvolupi un cadastre d'identificació de productes i preparacions patrimonials del territori, amb arrelament històric o d'innovació territorial. A més generaran un cadastre de restaurants a la comarca. Es crearà una estratègia de promoció mitjançant la licitació d'una assessoria gràfica que crearà el segell. Un cop creat el segell, els restaurants identificats al segon cadastre seran contactats per proposar la incorporació del segell.

Per a la segona part del projecte, els productors que cultiven un producte autòcton, o preparen una preparació alimentària tradicional, podran formar una comunitat específica de cada producte denominada 'presidium', un projecte desenvolupat pel moviment Slow Food. Aquesta és una organització que es dedica a oferir recursos pràctics per a la formació d'aquestes comunitats, ajudant que els productors estan menys aïllats podent accedir a mercats més justos i també incorporant pràctiques que protegeixen la biodiversitat i el paisatge. Aquest procés s'iniciarà amb la identificació dels productors interessats per personal propi de l'oficina comarcal del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARPA), que explicarà el projecte de 'presidium' de Slow Food i com hi poden participar. Posteriorment els productors interessats podran organitzar la formació d'un 'presidium' amb el coordinador local de Slow Food. Slow Food seguirà amb les pràctiques de protecció i promocions d'acord amb les línies directrius de Slow Food, com una etiqueta narrativa.

Agents: Consell Comarcal de la Cerdanya y su oficina de Turismo del Consell Comarcal, Cuina Pirinenca de Cerdanya, Ayuntamientos de la Cerdanya, de la Generalitat de Catalunya, Restaurantes y bares locales, Productores agrícolas y ganaderos locales, Coordinador local de Slow Food; personal propio de la oficina comarcal del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARPA).

Localització: Comarca de la Cerdanya, tots els municipis

Temporalitat: Per al desenvolupament del pla s'estima un període de sis mesos. En aquest sentit, les dues parts del pla (segell i comunitat de productors) es desenvoluparan independentment. Primer, per al segell es proposa la generació dels dos cadastres amb una durada de dos mesos, posteriorment amb el disseny del segell i branding del segell de dos mesos, el contacte amb els restaurants de dos mesos i la impressió de productes d'un mes. Segon, per a la creació de comunitat de productors, està previst un període de dos mesos per a la identificació de productors i contacte pel personal del DARPA. Altres dos mesos per a la coordinació entre productors i la posada en contacte amb el coordinador de Slow Food. Altres dos mesos, després de la visita del coordinador, per a l'establiment del protocol de producció. La participació amb slow food és un procés continuat sense una data final, si tots els involucrats en el procés estan contents amb el projecte.

Segell

Meses	1	2	3	4	5	6
Fase 1: Generación de catastros						
Fase 2: Diseño y branding del sello						
Fase 3: Contacto con restaurantes						
Fase 4: Impresión de productos e incorporación a los menús						

Comunitat de productors

Meses	1	2	3	4	5	6
Fase 1: Identificación de productos y productores y sesión informativa (con el personal de DARPA)						
Fase 2: Coordinación entre productores y contacto con SlowFood						
Fase 3: Establecimiento del protocolo de producción						

Recursos: Amb relació als recursos econòmics, per al pla en la seva totalitat, s'estima un cost de 9.000 a 13.000 euros.

- Per al segell requereix avançar en diferents etapes, amb els següents recursos econòmics i humans:
- Procés licitatori inicial de cadastre de productes i preparacions locals i de restaurants, que compregui un diagnòstic inicial i criteris d'adhesió, amb un cost de 4.000 euros.
- Disseny i conceptualització del segell, que compregui logotip i branding del segell, criteris tècnics i un manual d'ús del segell de 4.000 euros.
- Impressió de projecte mitjançant la licitació de materials físics, com adhesius, cartes, senyalètica, entre d'altres. 5.000 euros.

Per a la protecció de productors locals, els recursos humans necessaris per a aquest projecte són els productors interessats en aquest procés; personal propi del departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació i el coordinador local de Slow Food. Fons proporcionats pel Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació per al treball del personal propi. Es preveu la realització d'unes jornades de capacitació del personal propi amb un cost de 150 euros. Recursos materials com un espai físic on fer la reunió amb el funcionari de DARPA i els productors, i també posteriorment un espai per a la reunió amb els productors i el coordinador de Slow Food.

Concertació i tramitació: Per al segell el Consell Comarcal identificarà una persona que s'encarregarà de la creació dels cadastres. Professional tècnic seran contractats per al disseny del logo i branding i la licitació per a la impressió del projecte.

Per a la comunitat de productors, després que el personal propi del departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació ha identificat els productes i preparacions, s'haurà de posar en contacte amb els productors del mateix producte per organitzar una reunió i proposar la idea, explicant la naturalesa del projecte i com els pot beneficiar. Si els productors estan d'acord a seguir amb el procés necessitaran contactar amb el coordinador local de Slow Food i junts hauran d'establir un dia per reunir-se amb el coordinador per parlar de les possibilitats d'aquesta col·laboració i com seguir amb el procés. El següent pas és l'establiment d'un protocol de producció per part de tots els productors involucrats que Slow Food farà servir per a una etiqueta narrativa. Després d'aquests passos el 'presidium' està creat i Slow Food seguirà amb accions de promoció i protecció dels productors i productes.

Avaluació i seguiment: Ambdós projectes del pla s'avaluaran cada any. El Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació haurà de revisar després d'un any de la implementació del projecte si ha estat d'èxit per als productors. A més, Slow food publica cada any un informe anual. Els productors faran la seva avaluació interna de l'èxit del projecte.

Desenvolupament del projecte: Aquest projecte, a diferència d'altres, conté dos sub-projectes diferents, que en conjunt, pretenen assolir el mateix objectiu esmentat anteriorment.

El segell de productes i la comunitat de productors de productes i preparacions a risc, es desenvolupen independentment i necessitaran sis mesos per al seu compliment.

Es proposa la creació i incorporació d'un segell de producte local a la xarxa de restauració de la Cerdanya, el propòsit de canviar la perspectiva d'una solució turística, per avançar a una visió que integri la realitat gastronòmica patrimonial del territori a la xarxa de restauració, per oferir productes locals i receptes amb tradició a població local i turística.

Aquest segell funcionarà com una eina de reconeixement, diferenciació i confiança, permetent:

- Visibilitzar els restaurants compromesos amb l'ús de productes locals.
- Incentivar pràctiques de consum responsable i de proximitat.
- Reforçar la identitat gastronòmica de la Cerdanya com a actiu econòmic i cultural.
- Generar noves oportunitats econòmiques per a petits productors i elaboradors locals.

La primera consisteix en la creació de dos cadastres: un dels productes i preparacions locals i un dels restaurants a la comarca.

El primer cadastre és necessari per identificar i catalogar quins són els productes i preparacions locals de la comarca. El segon cadastre és per identificar els restaurants a la comarca ja que posteriorment caldrà contactar-los per proposar-los el projecte d'incorporació del segell als menús. Aquesta primera fase la realitzarà l'Oficina de Turisme del Consell Comarcal.

Mitjançant la licitació d'una assessoria gràfica es crearà el disseny del segell. Es preveuen dues versions del segell per distingir les opcions del menú inclou productes locals o si és una preparació tradicional de la Cerdanya, o si són tots dos. Colors diferents per al mateix disseny és una variació suficient. Després de la creació del segell caldrà contactar amb els restaurants identificats al cadastre, a partir de Cuina Pirinenca de la Cerdanya, que és una associació de restaurants del Pirineu que ja incorporen productes locals en les seves receptes, per proposar la inclusió del segell en els seus menús. Per a la promoció del segell es dedicarà temps a la impressió de material de promoció com posters o adhesius que els restaurants podran posar a l'entrada, finestres per comunicar al públic i els clients que utilitzen productes locals. Això ajudarà no només a promoure els productes i preparacions locals de la comarca sinó també els restaurants que incorporen el segell. Finalment l'oficina de turisme del Consell Comarcal ha de designar un professional responsable que generi seguiment d'estratègia, productors i restauradors.

La primera fase de la creació del 'presidia' dins de l'organització slow food, per a la protecció i promoció de productes autòctons a risc és la identificació d'aquests productes a la Cerdanya. D'aquesta fase se n'encarregarà una persona del personal propi del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació de la comarca. La identificació de productes i preparacions autòctones del territori i la següent identificació dels productors durarà aproximadament un mes. Atès que Slow Food és una organització internacional, i els seus recursos no es limiten a les fronteres nacionals, els productors pertanyents a la part francesa de la Cerdanya estan inclosos en aquesta proposta, i per enfortir la comunitat amb la inclusió de més participants. Un cop identificats, seran contactats per participar en la reunió introductòria. Hi haurà tantes reunions com productes identificats, ja que cada 'presidium' representa un producte. Aquestes reunions tenen l'objectiu d'explicar el projecte i els seus beneficis, respondre a preguntes i explicar com procedir en el cas que hi estiguessin interessats.

La segona fase inclou els productors i el coordinador local de Slow Food. Primer, els productors hauran d'omplir el formulari proporcionat per Slow Food i enviar-lo al correu presidia@slowfood.com. Després de revisar el formulari, el coordinador local de Slow Food es posarà en contacte amb els productors i junts hauran d'establir un dia per reunir-se amb el coordinador per avaluar el potencial del projecte i dificultats per superar. El següent pas és l'establiment d'un protocol de producció per part de tots els productors involucrats en cada 'presidium', en el qual s'estableix l'àrea de producció, història del producte i el cicle de

cultiu/cria/transformació. Amb això Slow Food crearà una etiqueta narrativa, o per a tota la comunitat de productors o individual. Després d'aquests passos el 'presidium' està creat i slow food seguirà amb accions d'incorporació del producte en mercat, connectar els productors amb la seva xarxa de restauració, mercats, comerciants i productors interessats a comprar els seus productes. Si els productors estan satisfets amb el projecte podran mantenir la col·laboració amb Slow Food i seguir endavant amb futures activitats de promoció i incorporació a mercats.

Font: Elaboració pròpia

Taula 7.42. Projecte 8.4. Creació d'una cooperativa de producció i distribució agrícola amb participació pública.

PROJECTE 4

Nom projecte: Creació d'una cooperativa de producció i distribució agrícola amb participació pública.

Objectiu: Impulsar la producció agrícola de la Cerdanya mitjançant la creació d'una cooperativa agrària de producció i distribució. Es proposa recuperar l'aprofitament agrícola de terres públiques o comunals que es trobin en desús. Així mateix el projecte de cooperativa té l'objectiu de contribuir a la viabilitat del sector, garantir la sobirania alimentària i garantir una marcada funció social en la distribució.

Actuació: Es proposa la constitució d'una cooperativa mixta de producció agrària amb organitzacions socials i l'administració pública. El rol de l'administració pública en aquest projecte es correspon a la cessió a la cooperativa de terres públiques en desús per a la seva explotació agrària i a canvi l'administració passaria a formar part de l'organisme com a soci de la cooperativa. Aquest model s'inspira en iniciatives ja existents en altres països com Itàlia amb la iniciativa Libera Terra.

La cooperativa és creada per complir amb dos principals propòsits: impulsar la producció agrícola, principalment productes hortícoles, en terres abandonades de titularitat pública o comunal així com garantir una distribució justa de la producció prioritzant la població vulnerable, iniciatives socials, menjadors escolars i restauració local. En relació a la producció en una etapa inicial es proposa fer ús de terres públiques en desús a través de la cessió d'ús de les terres a la cooperativa. A més es proposa que aquest organisme prioritzi la inserció laboral de persones treballadores de la comarca així com l'impuls a l'agricultura ecològica. Pel que fa a la distribució dels productes es garanteix un preu just i es proposa una estratègia de distribució que intensifica la funció social i interès general del projecte prioritzant la població vulnerable, menjadors i restauració local. Per complir amb aquest propòsit es proposa que la iniciativa tingui un punt fix, paradita, al nou mercat municipal de Puigcerdà (vegeu projecte 6.2).

Finalment, en relació al model de gestió es proposa un model de cogovernança respectant l'estructura cooperativa així com els estatuts i objectius establerts.

Agents: Administracions públiques (Ajuntaments i Generalitat de Catalunya), organitzacions socials i agrícoles, productors agrícoles, menjadors socials i escolars, restauració local.

Localització: Terrenys en desús a tots els municipis de la Comarca de la Cerdanya.

Temporalitat: Es proposa una etapa inicial de 6 mesos per articular quines organitzacions, productors agraris i administracions públiques hi volen participar. En aquesta fase també es determinarà el nombre de terres que poden ser cedides a la cooperativa així com la seva extensió i capacitat de producció.

Posteriorment es preveuen altres 6 mesos per a la constitució de la cooperativa, l'elaboració dels seus estatuts i la formalització de la cessió d'ús de les terres per part de l'administració pública.

Meses	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Detectar agentes interesados												
Determinar número de tierras que pueden ser cedidas												
Constitución de la cooperativa												

Recursos: Per part de l'administració pública s'haurà d'aportar mitjançant la cessió d'ús el conjunt de terres en desús que es vulgui posar a disposició de la cooperativa.

Concertació i tramitació: En una primera fase es crea la cooperativa amb el conjunt d'organitzacions socials, agrícoles i administracions públiques amb la redacció dels estatuts de la cooperativa i la cessió d'ús de les terres per part de l'administració pública. La cessió d'ús de les terres de titularitat pública o comunal ha de respondre a l'interès general per ser legalment viable. Per aquest motiu el present projecte es configura com una elevada oportunitat per a la comarca i per al conjunt de la comarca garantint la sobirania alimentària, la inserció laboral, la protecció del territori enfront d'incendis forestals i el desenvolupament local de la Cerdanya. Durant el procés també s'hauran de seguir els terminis establerts per a la creació d'una cooperativa (celebració de l'assemblea constitutiva, escriptura de la constitució, la sol·licitud del CIF i la inscripció al registre de cooperatives entre d'altres).

Avaluació i seguiment: Pel que fa a l'avaluació es proposa avaluar anualment en quina mesura la cooperativa ha contribuït a l'impuls del sector agrícola i gastronòmic de la Cerdanya, a una recuperació de les terres en desús i a l'efectivitat del retorn i impacte social de la iniciativa tant en la producció com en la distribució.

Desenvolupament del projecte:

El projecte proposa la creació d'una cooperativa agrària de caràcter públic-social orientada a reactivar l'activitat agrícola a la comarca de la Cerdanya mitjançant la recuperació de terres públiques o comunals actualment en desús. A través de la cessió d'ús d'aquests terrenys per part de l'administració pública, la cooperativa podrà posar en producció superfícies agrícoles avui abandonades, o sense ús, contribuint tant a l'enfortiment del sector primari com a la protecció del paisatge i del territori enfront de l'abandonament i al risc de mal ús.

La cooperativa tindrà com a eix principal la producció d'aliments, específicament productes hortícoles, sota criteris d'agricultura ecològica i de proximitat, fomentant la inserció laboral de persones de la comarca, creant llocs de treball i la consolidació d'un teixit agrari local més resilient. L'anterior produint aliments frescos per a la comarca, amb perspectiva social i de proximitat, això aprofitant les òptimes condicions ambientals del territori i la seva rica tradició. Paral·lelament, el projecte incorpora una clara funció social en la distribució dels productes, garantint preus justos i prioritant el proveïment de població vulnerable, menjadors escolars i socials, així com la restauració local, reforçant els circuits curts de comercialització i el consum de producte de quilòmetre zero.

El model de gestió es basarà en una cooperativa mixta, en la qual participaran administracions públiques, organitzacions socials i productors locals, sota un sistema que asseguri l'orientació del projecte a l'interès social general. Amb un punt de promoció i venda estable al mercat municipal de Puigcerdà, veure Projecte 6.2, i distribució a tota la comarca, la iniciativa busca esdevenir una eina estructural per avançar cap a la sobirania alimentària del territori, el desenvolupament sostenible i la cohesió social de la Cerdanya.

Font: Elaboració pròpia

V. BIBLIOGRAFIA

Bibliografía y referencias Web

Activitats estiu. (s. f.). *Guils Fontanera esquí nòrdic*. <https://www.guils.com/estiu/>

ADIF. (2024). *Informe anual 2023*. Administrador de Infraestructuras Ferroviarias. <https://www.adif.es/>

Aeròdrom de la Cerdanya - Web oficial. <https://aeroclub.es/ca/aeroclub/aerodrom-de-la-cerdanya/>

Agència Catalana de l'Aigua. (s.f.). *Planificació hidrològica i estat de les masses d'aigua. Generalitat de Catalunya*. <https://aca.gencat.cat/>

Agència Catalana de Turisme. (2023). *Estrategia de màrqueting "Catalunya, millor turisme"*. <https://act.gencat.cat/es/qui-som/estrategia-marqueting-catalunya/>

Agustí, J., & Roca, E. (1987). Síntesis biostratigràfica de la fosa de la Cerdanya (Pirineos Orientales). *Estudios geológicos*, 43, 521-529.

Ajuntament d'Alp. (s.f.). *Serveis municipals*. <https://www.alp.cat>

Ajuntament d'Alp.(2008). Reglament d'organització i funcionament de l'òrgan de participació sectorial Foment del Turisme d'Alp-La Molina-Masella, de 16 de julio de 2008 https://cido.diba.cat/normativa_local/302586/reglament-dorganitzacio-i-funcionament-de-lorgan-de-participacio-sectorial-foment-del-turisme-dalp-la-molina-masella-ajuntament-dalp

Ajuntament de Bellver de Cerdanya. (s.f.). *Mobilitat municipal*. <https://www.bellver.org>

Ajuntament de Bellver de Cerdanya. (2022). Ordenança reguladora dels habitatges d'ús turístic, de 13 de desembre de 2022. https://cido.diba.cat/normativa_local/14514426/ordenanca-reguladora-dels-habitatges-dus-turistic-ajuntament-de-bellver-de-cerdanya

Ajuntament de Bellver de Cerdanya. (s. f.). *Planejament urbanístic*. Ajuntament de Bellver de Cerdanya.

Ajuntament de Das. (2022). Ordenança reguladora dels habitatges d'ús turístic, de 17 de gener de 2022. https://cido.diba.cat/normativa_local/12508181/ordenanca-reguladora-dels-habitatges-dus-turistic-ajuntament-de-das

Ajuntament de Llúvia. (s.f.). *Informació municipal*. <https://www.lluvia.org>

Ajuntament d'Isòvol. (2020). Ordenança reguladora dels habitatges d'ús turístic, de 26 de juny de 2020. https://cido.diba.cat/normativa_local/10512537/ordenanca-reguladora-dels-habitatges-dus-turistic-ajuntament-disovol

Ajuntament de Prats i Sansor. (2022). Ordenança reguladora dels habitatges d'ús turístic de Prats i Sansor, de 2 de maig del 2022. https://cido.diba.cat/normativa_local/13047489/ordenanca-municipal-reguladora-dels-habitatges-dus-turistic-ajuntament-de-prats-i-sansor

Ajuntament de Prats i Sansor. (2024). *Projecte de millora de la infraestructura peatonal de Prats i Sansor. Carrer del barri, Ctra. LP-4033B* [Document tècnic municipal].

Ajuntament de Puigcerdà. (s.f.). *Bus urbà*. <https://www.puigcerda.cat/ca/serveis/mobilitat/bus-urba/>

Ajuntament de Puigcerdà. (s.f.). *Bus urbà i mobilitat*. <https://www.puigcerda.cat>

Aledo, A. (2016). *Turismo residencial y vulnerabilidad en el interior del Levante español*. En Cañada, E. & Gascón, J. (Coords.), *Turismo residencial y gentrificación rural* (pp. 37-59).

ALP - CERDANYA SENDERISME DE SALUT - Web Oficial de l'Ajuntament d'Alp. Web Oficial de L'Ajuntament d'Alp. <https://alp2500.cat/alp-cerdanya-senderisme-de-salut/>

Aliaga, S., Mercadal, O., Quílez, E., & Simon, E. (2015). Art I Patrimoni Cerdanya. Puigcerdà; Ajuntament de Puigcerdà. <https://cerdanya.org/wp-content/uploads/2019/01/ART-I-PATRIMONI-CAT.pdf>

ALSA. (s.f.). *Línies regionals de Catalunya*. <https://www.alsa.es/ca/regionals/catalunya>

Altolaquirre, Y., Postigo Mijarra, J. M., Casas Gallego, M., Moreno Domínguez, R., & Barrón, E. (2023). Mapping the Late Miocene Pyrenean Forests of the La Cerdanya Basin, Spain. *Forests*, 14, 1471.

Alvarado, D. (2024, 21 de febrero). *Carreteras-ríos*. <https://multisenal.com.mx/blog/carreteras-rios>

Améztegui, A., Brotons, L., & Coll, L. (2010). Land-use changes as major drivers of mountain pine (*Pinus uncinata*) expansion in the Pyrenees. *Global Ecology and Biogeography*, 19(5), 632–641.

Anna Avila, A. B. (2021). *El Canvi Climàtic a la Cerdanya*. Research Gate.

Aransa Esquí - Web Oficial. <http://www.aransaesqui.cat>

ArcGIS Web Application. (s. f.). https://www.ine.es/ADRH/?config=config_ADRH_2023.json&showLayers=ADRH_2023_Renta_media_por_persona_cache&level=5

Arran. (2022). Mural – Stop Jocs Olímpics d'hivern 2030 [Fotografia]. Wikimedia Commons. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mural_Arran_-_Stop_Jocs_Ol%C3%ADmpics_d%27hivern_2030.jpg

Atlas Didàctic. (s.f.). Cliseries o perfiles de Vegetación. Recuperado el 21 de noviembre de 2025, de Atlas Didàctic: <https://storymaps.arcgis.com/stories/0b1031b4104a4109927afd3cd047fe5a>

ATM Lleida. (s.f.). *Horari línia 901 Llúvia–Puigcerdà–La Seu–Lleida*. <https://atmlleida.cat/wp-content/uploads/doc/linies/901---Lleida---La-Seu-d'Urgell---Puigcerd%C3%A0---Ll%C3%ADvia-3660.pdf>

ATM Lleida. (s.f.). *Horari línia 904 Llúvia–Puigcerdà–Barcelona*. <https://atmlleida.cat/wp-content/uploads/doc/linies/904---Llúvia---Puigcerd%C3%A0---Barcelona-1145.pdf>

Aransa. Catalunya.com. <https://www.catalunya.com/ca/continguts/estacions-esqui/aransa-17-15004-1>

Ávila, A., Molowny-Horas, R., Altava-Ortiz, V., & Barrera-Escoda, A. (2021). El canvi climàtic a la Cerdanya. *Revista Cultural de Cerdanya*, 26-33.

Aymerich, P., & Sáez, L. (2021). *Llista Vermella de la flora vascular de Catalunya Actualització any 2020*. Barcelona: Institució Catalana d'Història Natural.

Badia, A., Pèlachs, A., Vera, A., Tulla, A. F., & Soriano, J. J. (2014). Cambios en los usos y cubiertas del suelo y los efectos en la vulnerabilidad en las comarcas de montaña de Cataluña. Del rol del fuego como herramienta de gestión a los incendios como amenaza. *Pirineos Revista de Ecología de Montaña*, vol 169

Barceló, M. (2000). *Història econòmica de Catalunya al segle XX*. Editorial Empúries.

BAVARESA • GUIES DE LA CERDANYA. (2024, 20 junio). Cuevas y espeleología en La Cerdanya - Bavaresa Aventura. AVENTURA EN LA CERDANYA. <https://aventuracerdanya.com/cuevas-y-espeleologia/>

Berguedà, E. (s. f.). Camí de Picasso. Turisme del Berguedà. <https://www.elbergueda.cat/ca/pl243/descobreix/a-peu/grans-travesses/id561/cami-de-picasso.htm>

Beltrán J.A. (1992) *La Cerdanya de Siempre*. Editorial Juventud, S.A.

Beltrán, M., Cano, F., Garitacelaya, J., & Piqué, M. (2020). Manual de gestió naturalística dels boscos de coníferes del Pirineu. Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya (CTFC).

Biblioteca Girona. (2024). *Descubrir la Cerdanya en bicicleta*. <https://bibgirona.cat/assets/documents/000/505/741/2024112111.pdf>

Blanch, Cédrik. El Camí. (2011) El Capcir. <https://www.elcami.cat/capcir>

Blanchon, J.-L. (2023). *El bosc cerdà i capciner. De qui és?* Els recursos naturals del Pirineu, 97–102.

BOE. (2024). *Estudio informativo duplicación Vic–Centelles*. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-B-2024-15011

BOE. (2002). Ley 13/2002, de 21 de junio, de turismo de Catalunya. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2002-14081>

BOE. (2022). Resolución de 2022 sobre planes de sostenibilidad turística. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2022-22656

Butlletí Oficial de la Província de Girona. (1986). Número 72, de 14/6/1986. <https://www.ddgi.cat/bopH/viewer.vm?id=0000839469&page=1&search=&lang=ca&view=bop>

Cadí Challenge. (s.f.). *Ruta ciclista*. <https://www.cadichallenge.com>

Calbo Angrill, J., Cànoves, G., Corral, J. A., Díaz Soria, I., Llurdés Coit, J. C., García, J., et al. (2021). *Llibre de turisme i canvi climàtic. Institut d'Estudis Ceretans*. <https://www.frontissa.cat/livre/74/reptes-i-estrategies-en-el-turisme-de-la-cerdanya-davant-situacions-canviants-i-de-crisi>

Calendari d'activitats - Ajuntament de Llívia. (s. f.). <https://llivia.org/cat/calendari-activitats.html>

Catalunya.com. (s.f.). *Cerdanya*. <https://www.catalunya.com/es/continguts/territori/cerdanya-2-2-15>

Cazes, G. (1992). *Le tourisme montagnard: évolutions et mutations*. Presses Universitaires de France. Cerdanya. (s. f.). *Catalunya.com*. <https://www.catalunya.com/es/continguts/territori/cerdanya-2-2-15>

Cerdanya. (s.f.). *Activitats amb nens: activitats a l'aire lliure*. <https://cerdanya.org/que-fer/activitats-amb-nens/activitats-a-laire-lliure/>

Cerdanya Circular. (s. f.). *Consell Comarcal de la Cerdanya*. <https://cerdanyacircular.cat>

Cerdanya en Acció pel Clima. (s. f.). *Cerdanya en Acció pel Clima*.

Cerdanya Equestre - Web Oficial. <https://cerdanyaequestre.com>

Cerdanya Equestrian Center. (s. f.). *Calendario*
Cerdanya Equestrian Center. <https://www.cerdanyaequestriancenter.com/calendario>

Cerdanya. (s.f.). *Globús de la Cerdanya*. <https://cerdanya.org/activitat/globus-de-la-cerdanya/>

Cerdanya. (s.f.). *Sortides a cavall*. <https://cerdanya.org/que-fer/turisme-actiu/altres-activitats/hipica/sortides-a-cavall/>

Cerdanya Turisme. (2025). *Llegendes*. <https://cerdanya.org/descobreix/cultura/llegendes/>

Chadefaud, M. (1987). *Aux origines du tourisme dans les pays de l'Adour: du mythe à l'espace. Un essai de géographie historique*. Pau: Université de Pau et des Pays de l'Adour.

Charraza, A. (2019). Características climáticas 1981-2010. Gobierno de España, Ministerio para la Transición Ecológica; Agencia Estatal de Meteorología.

Circular Cities and Regions Initiative. (2025). *Interreg Europe*. <https://circular-cities-and-regions.ec.europa.eu/support-materials/funding-and-financing/interreg-europe>

ClimateData. (2025). Clima Puigcerdá. Recuperado el 21 de noviembre de 2025, de Climate Data: <https://es.climate-data.org/europa/espana/cataluna/puigcerda-57149/>

Climàtic, O. P. (19 de noviembre de 2025). *Observatori Pirinenc del Canvi Climàtic*. www.opcc-ctp.org

Clydesdale, G. (2007). Ski Development and Strategy. *Tourism and Hospitality Planning & Development*, 4(1), 1–23. <https://doi.org/10.1080/14790530701275654>

Coll, L., & Delpi, R. (2019). Guía de gestión forestal para la adaptación al cambio climático de los bosques pirenaicos. Gobierno de Navarra, Gobierno de Aragón, Generalitat de Catalunya

Conselh Generau d'Aran. (s.f.). Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran (IDAPA). <https://www.conselharan.org/es/promocion-economica/idapa/>

Conceptos clave. (s. f.). *Medio Ambiente y Sostenibilidad*. https://mediambient.gencat.cat/es/05_ambits_dactuacio/patrimoni_natural/infraestructura-verda/connectivitat-ecologica/conceptes-clau/

Confederación Hidrográfica del Ebro. (2022). *Anexo 4 Zonas Protegidas. Plan Hidrológico de la parte española de la Demarcación Hidrográfica del Ebro. Revisión para el tercer ciclo: 2022–2027*.

Confederación Hidrográfica del Ebro. (s. f.). *La Confederación Hidrográfica del Ebro*. <https://www.chebro.es>

Confederación Hidrográfica del Ebro O.A. (2013). *Propuesta de Proyecto de Plan*.

Confederación Hidrográfica del Ebro O.A. (2022). *Plan Hidrológico de la parte española de la Demarcación Hidrográfica del Ebro. Revisión para el tercer ciclo: 2022–2027*.

Confederación Hidrográfica del Ebro. (2025a). *Red fluvial 1:50.000*. Consultado el 6 / noviembre / 2025.

Confederación Hidrográfica del Ebro. (2025b). *Sistema Automático de Información Hidrológica del Ebro – Segre*. Consultado el 15 / noviembre / 2025, en <https://apps.saihebro.com/tiempo-real/mapa-aforos-H7-segre>

Consell Comarcal de Cerdanya. (2004). Estatuts del Patronat Comarcal de la Cerdanya, de 25 de febrer de 2004. https://cido.diba.cat/normativa_local/98618/estatuts-del-patronat-comarcal-de-turisme-de-la-cerdanya-consell-comarcal-de-la-cerdanya-patronat-comarcal-de-turisme-de-la-cerdanya

Consell Comarcal de la Cerdanya. (2012). *Pla d'Acció Sectorial de Medi Ambient de la Cerdanya*.

Consell Comarcal de la Cerdanya. (s. f.). *Medi ambient – Sostenibilitat i Medi Natural*. <https://www.cerdanya.cat>

Consell Comarcal de la Cerdanya. (s.f.). *Transport escolar – Xarxa comarcal*. <https://www.cerdanya.cat/serveis/transport-comarcal/rutes-de-transport-escolar/>

Consell Comarcal de Cerdanya. (2020). Pla d'acció sectorial de turisme a la comarca, de 19 de febrer de 2020. https://cido.diba.cat/normativa_local/15967587/pla-daccio-sectorial-de-turisme-a-la-comarca-consell-comarcal-de-la-cerdanya

Consell Comarcal de Cerdanya. (2021). Reglament de governança participativa de turisme de la Cerdanya, de 19 d'agost de 2021. https://cido.diba.cat/normativa_local/11987015/reglament-de-governanca-participativa-de-turisme-de-la-cerdanya-consell-comarcal-de-la-cerdanya

Consell Comarcal de Cerdanya. (2023). Pla de turisme corporatiu com a palanca de creixement a la Cerdanya, de 22 d'agost de 2023. https://cido.diba.cat/normativa_local/15967701/pla-de-turisme-corporatiu-com-a-palanca-de-creixement-a-la-cerdanya-consell-comarcal-de-la-cerdanya

Consell Comarcal de la Cerdanya. (s.f.). Turisme Cerdanya. <https://cerdanya.org/>

Consell Comarcal de la Cerdanya. (2020). *Línia 566*. <https://www.cerdanya.cat/wp-content/uploads/2021/06/Linia-566.pdf>

Consell Comarcal de la Cerdanya. (2020). *Línia 569*. <https://www.cerdanya.cat/wp-content/uploads/2021/06/Linia-569.pdf>

Consell Comarcal, & mOntanyes. (2023, Marzo). *Pla Comarcal d'Habitatge de la Cerdanya*. www.seu-e.cat

Consorci de Comerç, Artesania i Moda de Catalunya. (2021). *Anuari de la distribució comercial 2021: Annex territorial*. https://ccam.gencat.cat/web/.content/05_arees_actuacio/comerc/estudis/Anuari_Annex-Territorial_2021.pdf (ccam.gencat.cat)

Cors-Iglesias, M., Gómez-Martín, M. B., & Armesto-López, X. A. (2020). Peer-to-peer accommodation in rural areas of Catalonia: Defining typologies of rural municipalities. *Sustainability*, 12(15), 6145. <https://doi.org/10.3390/su12156145>

Cultura Puigcerdà. (s. f.). <https://www.puigcerda.cat/ca/serveis/cultura/>

De Moxó, C. (2021, 28 diciembre). Resultats Cercle de Coordinació PAS Cerdanya. Turisme Cerdanya. <https://cerdanya.org/en/resultats-cercle-de-coordinacio-pas-cerdanya/>

De Moxó, C. (2024, 26 noviembre). La creació d'un producte de turisme sostenible i transfronterer, la primera acció del nou Pla d'Acció Sectorial de Turisme de la Cerdanya. Turisme Cerdanya. <https://cerdanya.org/la-creacio-dun-producte-de-turisme-sostenible-i-transfronterer-la-primera-accio-del-nou-pla-daccio-sectorial-de-turisme-de-la-cerdanya/>

Decret 123/1987, de 12 de març, sobre declaració de reserves naturals parcials per a la protecció d'espècies animals en perill de desaparició a Catalunya (1987). DOGC, 833.

Decret 353/1983, de 15 de juliol, de declaració del Parc Natural del Cadí-Moixeró (1983). DOGC, 357.

Decret 16/2020, de 18 de febrer, pel qual s'aprova el Pla director urbanístic de revisió de sòls no sostenibles de l'Alt Pirineu. (2020). DOGC, 8061.

Decret 263/2006, de 13 de juny, pel qual s'aprova el Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran. (2006). DOGC, 4679.

Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN). (1992). DOGC, 1714.

Del Mármol, C.; Estrada, F.; Beltran, O. (2024). "La Terra per Sembrar": Resistencias y Conflicto En El Pirineo Catalán. *Gazeta De Antropología*, 40(2). <https://digibug.ugr.es/bitstream/handle/10481/94489/Gazeta-2024-40-2-articulo06.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Departament d'Empresa i Ocupació. (2012). Decret 159/2012, de 20 de novembre, d'establiments d'allotjament turístic i d'habitatsges d'ús turístic. <https://cido.diba.cat/legislacio/1639735/decret-1592012-de-20-de-novembre-destabliments-dallotjament-turistic-i-dhabitatsges-dus-turistic-departament-dempresa-i-ocupacio>

Departament de Territori i Sostenibilitat. (2006). *Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran*. Observatori del Paisatge de Catalunya.

Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica (2025a). *Règim del sol*. <https://www.territori.gencat.cat>.

Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica (2025b). *Qualificació del sol*. <https://www.territori.gencat.cat>.

Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica (2025c). *Lloguers per àmbits geogràfics*. <https://www.territori.gencat.cat>.

Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica (2025d). *Mercat de compraventa*. <https://www.territori.gencat.cat>.

Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica (2025e). *Estadístiques de la política d'habitatge*. <https://www.territori.gencat.cat>.

Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica (2025f). *Mercat de lloguer*. <https://habitatge.gencat.cat/>

Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica (2025g). *Habitatsges iniciats i acabats a Catalunya*. <https://habitatge.gencat.cat>

Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica. (2025). *Pla d'Ordenació Urbanística Plurimunicipal de les Garrigues Altes*. www.territori.gencat.cat

Departament de Territori i Sostenibilitat. (2019). Resolució TES/2682/2019, de 17 d'octubre, per la qual s'aprova definitivament la modificació puntual de les normes subsidiàries de planejament de Bellver de Cerdanya (Cerdanya). Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, 7999.

Departamento de Territorio, vivienda y transición ecológica. (2022). Plan Territorial Sectorial de Vivienda. https://habitatge.gencat.cat/web/.content/home/ambits_dactuacio/pla-territorial-sectorial-habitatge/Pla-sectorial-territorial-habitatge-resum.pdf

Datos.gob.es. (2024). Contratos por municipios [Conjunto de datos]. <https://datos.gob.es/es/catalogo/ea0041513-contratos-por-municipios>

Diputació de Barcelona. (2010). Estrategia para el Desarrollo Sostenible de Catalunya 2010. https://www.diba.cat/c/document_library/get_file?uuid=726688f2-543b-420a-8809-5ed6ea5fc75b&groupId=1295730

Diari de Girona. (2025, 7 de enero). *La Cerdanya: la segona residència és la reina*. Gili i Fernández, M. (2002). *Las viviendas de segunda residencia. ¿Ocio o negocio?* Universidad de Lleida.

Diputació de Girona. (s.f.). *Carreteres*. DDGI. <https://www.ddgi.cat/web/nivell/732/carreteres>

Diputació de Girona. (2023). *Informe de gestió del Servei de Medi Ambient 2023*.

Diputació de Lleida. (2020). *Catàleg de carreteres* [PDF]. https://www.diputaciolleida.cat/wp-content/uploads/2021/02/CATALEG_Carreteres_2020.pdf

Diputació de Lleida. (2023). *Serveis de l'àrea de medi ambient – Catàleg de serveis 2023–2027*.

Diputació de Lleida. (n.d.). Serveis del Patronat de Turisme “Ara Lleida”. <https://www.diputaciolleida.cat/la-diputacio-2/qui-som-i-que-fem/serveis-i-departaments/serveis-al-mon-local/231-municipis/catalog-de-serveis-de-la-diputacio-de-lleida/serveis-del-patronat-de-turisme/>

Donat, C., Bosch, J., & Sender, M. (2021, December). State of housing 2021. Catalonia and Barcelona. https://www.ohb.cat/wp-content/uploads/2024/09/21109M_State-of-housing_Catalunya-Barcelona_2021.pdf

Ecologistas en Acción. (2024). *Campos de golf y emergencia hídrica: resultado de un modelo insostenible*. www.ecologistasenaccion.org

El Confidencial. (2019, 30 de marzo). *La red española de carreteras: ¿una estructura eficiente o una política centralista?* El Confidencial. https://www.elconfidencial.com/tecnologia/2019-03-30/red-espanola-carreteras-eficiente-politica-centralista_1910482/

El Temps. (2015). *La Cerdanya, un paisatge sense fronteres*. *El Temps*, 40–50.

España. (2001). *Real Decreto Legislativo 1/2001, de 20 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Aguas*. BOE, 176.

España. (2007). *Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad*. BOE, 299.

Eurail. (s. f.). *Trenes nocturnos en Europa*. <https://www.eurail.com/es/plan-your-trip/trip-ideas/trains-europe/night-trains>

Europa Press. (2025). *Retraso en la ampliación de la C-16*. <https://www.europapress.es/catalunya/noticia-camara-barcelona-lamenta-retraso-ampliacion-16-berga-barcelona-20250520133413.html>

European Space Agency (2024). *Copernicus Global Digital Elevation Model*. Distribuido por OpenTopography. <https://doi.org/10.5069/G9028PQB>. Consultado el 6 / noviembre / 2025.

European Environment Agency. (2019). *The Natura 2000 protected areas network*. <https://www.eea.europa.eu>

FEDER <https://fondoseuropeos.gob.es/es-es/fondosprogramas/paginas/feder.aspx>

FEEC. (2025, 21 octubre). *GR® 11 SENDER DELS PIRINEUS - FEEC - Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya*. <https://senders.feec.cat/fem-muntanya/senders/ender/gr-11-sender-dels-pirineus/>

Fernández, A., Domingo, M., & Soria, J. (2006). El Pla director urbanístic de la Cerdanya. *Espais: revista del Departament de Política Territorial i Obres Públiques*, 110-115.

Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya. (s.f.). Dades Obertes – Turismo [Conjunto de datos]. FGC. Recuperado 27 de noviembre de 2025, de <https://dadesobertes.fgc.cat/explore/?sort=modified&refine.theme=Turismo>

FGC Turisme. (29 de mayo de 2019). La fauna más salvaje del Pirineo. Recuperado el 18 de noviembre de 2025, de FGC Turisme: <https://www.turismefgc.cat/es/blog/la-fauna-salvaje-del-pirineo/#:~:text=La%20fauna%20m%C3%A1s%20salvaje%20del%20Pirineo&text=Urogallo%20Com%C3%BAn%20Zorro%20Oso%20Pardo.habitan%20actualmente%20en%20el%20Pirineo.>

Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC). (2025). Tarifas – La Molina. <https://pirineu365.cat/es/lamolina/estacion/tarifas/>

Festes - Ajuntament de Puigcerdà. (s. f.). <https://www.puigcerda.cat/ca/serveis/festes/>

Fires i festes. (s. f.). Ajuntament de Bellver de Cerdanya. <https://www.bellver.org/turisme/fires-i-festes>

Fonaments jurídics de l'inventari. (s. f.). *Medi Ambient i Sostenibilitat*. <https://mediambient.gencat.cat/...>

Font-Garolera, J. (2012). Turismo y políticas turísticas en el Pirineo catalán. En *IeZ: Ingurugiroa eta zuzenbidea = Ambiente y derecho* (Nº 10, pp. 43-65). Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea <https://addi.ehu.es/bitstream/handle/10810/15556/UWLGDE6560.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Fontanals Golf Club. <https://fontanalsgolfclub.com/>

Franquesa, Jordi. «The problem of rural housing in the context of Catalonia». European Public Mosaic (EPuM). Open Journal on Public Service, 2025, núm. 26, p. 122-33, <https://raco.cat/index.php/EPuM/article/view/10000005173>.

Fundació Catalunya La Pedrera. (2025). *Biodiversitat i restauració ecològica*. <https://www.fundaciocatalunya-lapedrera.com>

Fundación COTEC España. *La Complejidad Económica en España*. (s.f.). <https://complejidadeconomica.cotec.es/>

Garay Tamajón, L. A., & Cànoves i Valiente, G. (2013). *El papel del espacio rural en la historia del turismo: El caso de Cataluña*. TST, (24), 86–108. https://asihf.org/wp-content/uploads/2024/02/articulo24_04.pdf

García Rifà, L. (2020). *El ferrocarril transpirinenc: el pas per la Collada de Toses*. Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya.

Gaudeix de la natura pels senders de Cerdanya. CostaBrava.org. <https://costabrava.org/experiencia/gaudeix-de-la-natura-pels-senders-de-cerdanya/> (Costa Brava Pirineu de Girona)

Generalitat de Catalunya, Catsalut. <https://catsalut.gencat.cat/ca/serveis-sanitaris/urgencies-mediquest/mediques/cuap/index.html>

Generalitat de Catalunya. (s.f.). *Catàleg de carreteres de la Generalitat*. https://territori.gencat.cat/ca/03_infraestructures_i_mobilitat/carreteres/xarxa-carreteres-gencat/cataleg-xarxa/

Generalitat de Catalunya. *Cercador d'equipaments públics*: <https://web.gencat.cat/ca/equipaments/index.html#>

Generalitat de Catalunya. (2024). Dades de les estacions. [Dataset]. In *Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica*. https://territori.gencat.cat/ca/03_infraestructures_i_mobilitat/carreteres/dades-viaries/dades-generals-aforaments/estacions-permanents/

Generalitat de Catalunya – Esport. Cercador d'instal·lacions esportives. <https://equipaments.esport.gencat.cat/ceeree/cercador>

Generalitat de Catalunya. (n.d.). Estatut d'Autonomia de Catalunya. Portal Jurídic de Catalunya. <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=879876>

Generalitat de Catalunya. (2020). *Decret 75/2020, de 4 d'agost, de turisme de Catalunya*. https://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/672738-d-75-2020-de-4-ago-ca-cataluna-turismo.html

Generalitat de Catalunya. (2023, 7 de noviembre). Decreto-ley 3/2023, de medidas urgentes sobre el régimen urbanístico de las viviendas de uso turístico. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. <https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=971523>

Govern de Catalunya. (2008). Inici del procés d'elaboració de l'Estratègia per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya. <https://govern.cat/salaprensa/notes-premsa/83328/inici-del-proces-d-elaboracio-de-l-estrategia-per-al-desenvolupament-sostenible-de-catalunya>

Generalitat de Catalunya, Departament d'Interior i Seguretat Pública: <https://web.gencat.cat/ca/adreces-i-telefonos/detall/?codInf=22415#Composicio>

Generalitat de Catalunya, Departament de Salut. (2025). Estadística dels centres hospitalaris de Catalunya - 2023: Registre SIAEC. <https://scientiasalut.gencat.cat/bitstream/handle/11351/13435/estadistica-centres-hospitalaris-catalunya-2023-resum-resultats.pdf?sequence=6&isAllowed=y>

Generalitat de Catalunya. Direcció General de Planificació en Salut. (2021). Pla de salut de Catalunya 2021-2025. <https://scientiasalut.gencat.cat/handle/11351/7948>

Generalitat de Catalunya. (2020). Llibre blanc de les estacions de muntanya. Departament de Territori i Sostenibilitat.

Generalitat de Catalunya. (s.f.). *Transformació Eix del Llobregat – C-16 Berga–Bagà*. https://territori.gencat.cat/ca/03_infraestructures_i_mobilitat/carreteres/projectes-i-actuacions/transformacio-eix-llobregat-berga-baga/

Generalitat de Catalunya, Departament d'Empresa i Treball, Observatori del Treball i Model Productiu. (2025). *Els salaris en el sector turístic a Catalunya. Any 2023*. https://observatorit treball.gencat.cat/web/.content/generic/documents/fragments_de_coneixement/arxiu/salaris_sector_turistic.pdf

Generalitat de Catalunya, Departament de Territori. (2024, 22 de febrer). *Millora de l'Eix del Llobregat C-16 entre Berga i Bagà* [Presentació en PDF]. Generalitat de Catalunya. <https://govern.cat/govern/docs/2024/02/22/13/57/49036210-e340-4762-8a62-53c9e0d223c9.pdf>

Generalitat de Catalunya. (2023). *Pla Estratègic de Turisme de Catalunya 2023-2026*. Departament d'Empresa i Treball.

Generalitat de Catalunya. (2008). Pla Director Urbanístic de la Cerdanya. Bases tècniques y econòmiques. Registre de planejament urbanístic de Catalunya. <https://dtes.gencat.cat/rpuportal/#/consulta/detallExpedient/218430/documents>

Generalitat de Catalunya. (s.f.). *Tarifes de peatge*. https://territori.gencat.cat/ca/03_infraestructures_i_mobilitat/carreteres/peatges-tarifes-descomptes/tarifes-peatges/

Generalitat de Catalunya. (2023). Decret llei 3/2023, de 16 de març sobre mesures urgents en matèria d'habitatge. <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/1/2023/03/16/3>

Generalitat de Catalunya: https://mediambient.gencat.cat/ca/05_ambits_dactuacio/patrimoni_natural/senp_catalunya/xarxa_natura_2000/mar-c-daccio-prioritaria-de-la-xarxa-natura-2000-a-catalunya/subvencio-entitats-ambientals

Golf Sant Marc. <https://www.golfsantmarc.com/>

Govern de Catalunya. (s.f.). *Document oficial sobre la transformació de la C-16*. <https://govern.cat/govern/docs/2024/02/22/13/57/49036210-e340-4762-8a62-53c9e0d223c9.pdf>

Govern de Catalunya. (s.f.). *El Govern invertirà 240 M€ en la transformació de la C-16 Berga–Bagà*. <https://govern.cat/gov/notes-premsa/582823/govern-invertira-240-meur-transformar-c-16-berga-baga>

Gobierno de España. (2015). *Ley 38/2015, del Sector Ferroviario*. Boletín Oficial del Estado. <https://www.boe.es/>

Generalitat de Catalunya. (2025). Enquesta de Mobilitat Quotidiana de l'Alt Pirineu i Aran [Dataset]. In *Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica*. https://territori.gencat.cat/ca/01_departament/estadistica/mobilitat-infraestructures/indicadors-estadistiques-mobilitat-infraestructures/enquestes-mobilitat/enquesta-de-mobilitat-quotidiana-de-lalt-pirineu-i-aran/

Generalitat de Catalunya. (s. f.). *Estación de La Molina (código IPAC 7563)*. Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. <https://invarquit.cultura.gencat.cat/card/7563>

Generalitat de Catalunya. (s. f.). *Estación de Urtx–Alp (código IPAC 41431)*. Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. <https://invarquit.cultura.gencat.cat/card/41431>

Generalitat de Catalunya. (s. f.). *Estación de Puigcerdà (código IPAC 7948)*. Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. <https://invarquit.cultura.gencat.cat/card/7948>

Generalitat de Catalunya. (s. f.). *Mapa d'Equipaments culturals* <https://cultura.gencat.maps.arcgis.com/apps/interactivelegend/index.html?appid=90616799341d4e2989b942018cb34281>

Generalitat de Catalunya. (2025). Pla Bombers 2030: <https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=1027522>

Generalitat de Catalunya. (1992). Pla d'Espais d'Interès Natural de Catalunya.

Generalitat de Catalunya. (2006). Pla d'Infraestructures del Transport de Catalunya 2006-2026.

- Generalitat de Catalunya. (2006). *Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran*. Barcelona: Departament de Política Territorial i Obres Públiques.
- Generalitat de Catalunya. (2008). Pla Director Urbanístic de la Cerdanya. Catalunya, España.
- Generalitat de Catalunya. (2014). *Pla General de Política Forestal de Catalunya 2014–2024*.
- Generalitat de Catalunya. (2017). *Programa d'Infraestructura Verda de Catalunya 2017–2021*.
- Generalitat de Catalunya. (2018). *Estratègia del Patrimoni Natural i la Biodiversitat de Catalunya 2030*.
- Generalitat de Catalunya. (2019). *Cartografia de la connectivitat ecològica a Catalunya. Guia per a la interpretació*.
- Generalitat de Catalunya. (2019). *Pla estratègic d'educació i voluntariat ambiental del Parc Natural del Cadí-Moixeró*.
- Generalitat de Catalunya. (2021). *Pla de Prevenció d'Incendis del Parc Natural del Cadí-Moixeró 2021–2025*.
- Generalitat de Catalunya. (2023). *Estratègia Catalana d'Adaptació al Canvi Climàtic 2021–2030 (ESCA30)*.
- Generalitat de Catalunya. (2025). *Parc Natural del Cadí-Moixeró. Pla Estratègic 2025–2028*.
- Generalitat de Catalunya. (s. f.). *Parc Natural del Cadí-Moixeró*. Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.
- Generalitat de Catalunya. (s. f.). *Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran. Memòria 4: Espais Oberts*.
- Generalitat de Catalunya. (s. f.-a). *Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural*. <https://agricultura.gencat.cat>
- Generalitat de Catalunya. (s. f.-b). *Parc Natural del Cadí-Moixeró*. <https://parcsnaturals.gencat.cat/ca/xarxa-de-parcs/cadi>
- Generalitat de Catalunya. (s. f.-c). *Planes y programas específicos del Parque Natural del Cadí-Moixeró*.
- Generalitat de Catalunya, Departament de Territori i Sostenibilitat, Direcció General de Polítiques Ambientals. (2013). *La xarxa Natura 2000 a Catalunya*.
- Generalitat de Catalunya, (2006a). *Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran. Memòria ambiental*.
- Generalitat de Catalunya, (2008). *Pla director urbanístic de la Cerdanya. Informe de sostenibilitat ambiental*.
- Generalitat de Catalunya, (2015). *Pla director urbanístic aeroportuari de l'aeròdrom de la Cerdanya. Document 4: Normativa urbanística i aeronàutica*.
- Generalitat de Catalunya, Departament de Territori. (2023). Mapa urbanístic de Catalunya. Fitxes de planejament general: Cerdanya. Generalitat de Catalunya.
- Generalitat de Catalunya. (2024). Pla Territorial Sectorial d'Habitatge.
- Generalitat de Catalunya. (2025). Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació. Pla d'Espais d'Interès Natural. <https://agricultura.gencat.cat/ca/serveis/cartografia-sig/bases-cartografiques/espais-naturals/#regions-naturals-definides-en-el-pein>
- Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient i Habitatge. (s.f.). Climatologies Comarcals. Recuperado el noviembre de 2025, de Servei Meteorològic de Catalunya: <https://www.meteo.cat/wpweb/climatologia/el-clima/climatologies-comarcals/>
- Gómez-Martín, M. B., Armesto-López, X. A., & Cors-Iglesias, M. (2021). Potential Impacts of P2P Accommodation on Rural-Mountain Areas. A Case Study from the Catalan Pyrenees. *Erdkunde*, 75(2), 139–162. <https://www.jstor.org/stable/27090865>.
- Gonzalez-Morales, J.-G., Checa-Olivas, M., & Cano-Guervos, R. (2021). Impact of Evictions and Tourist Apartments on the Residential Rental Market in Spain. *Sustainability*, 13(13), 7485. <https://doi.org/10.3390/su13137485>.
- Govern de Catalunya. (2018). Pla Estratègic de Turisme de Catalunya 2018–2022. <https://govern.cat/salaprensa/notes-premsa/325724/llum-verda-al-nou-pla-estrategic-turisme-que-estableix-bases-gestionar-lactivitat-turistica-catalunya-propers-anys>
- Govern de Catalunya. (2022). Catalunya gestionarà 83 milions d'euros per dur a terme els Plans de Sostenibilitat Turística. <https://govern.cat/salaprensa/notes-premsa/466782/catalunya-gestionara-83-milions-deuros-dur-terme-plans-sostenibilitat-turistica>
- Govern de Catalunya. (s.f.). *Projecte de traçat de la C-16 Berga–Bagà*. <https://govern.cat/gov/notes-premsa/663762/territori-habitatge-transicio-ecologica-aprova-projecte-tracat-transformacio-c-16-berga-baga>
- M. Gracia, M.J. Broncano, J. Retana (2021) Manual para el diseño e implementación de un modelo agroalimentario regenerativo: el sistema Polyfarming. Barcelona (España), CREA.
- Gran Enciclopèdia Catalana. (2025). *El Segre*. Consultado el 11 / noviembre / 2025.
- Gravity-Pyrenees. (s.f.). *Tracks de Cerdanya Gravel*. <https://gravity-pyrenees.com/es/rutas/tracks-de-cerdanya/tracks-de-cerdanya-gravel/>
- Gristy, C. (2019). Rural education and spatial (in)justice [Artículo]. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0743016718308611>
- Grup de Recerca de Cerdanya. (s. f.). *Presentació*. <https://www.recercacerdanya.org>
- Guía de escalada en roca - Bavaresa - Escalada Cerdanya. (2023, 10 febrero). Escalada Cerdanya. https://escaladacerdanya.com/*
- Guils Fontanera. Guils.com. <https://www.guils.com/>
- Guils Fontanera — Estació d'esquí nòrdic. Cerdanya.org. <https://cerdanya.org/activitat/lles-estacio-desqui-i-muntanya-2/>
- Hípica de Llívia - Web Oficial: https://www.hipicadellivia.com*
- Hospital de Cerdanya. (2025) Memòria 2024. <https://www.hcerdanya.eu/media/upload/arxius/qui-som/memories/memoria-rapport-annuel-2024.pdf>
- Instituto de Estadísticas de Cataluña. (11 de Julio de 2025). Pluviometría. Precipitación mensual y anual. Obtenido de gencat: <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15195&lang=es>

Instituto de Estadísticas de Cataluña (20 de noviembre de 2025). El municipio en cifras: Cerdanya. <https://www.idescat.cat/emex/?id=15&lang=es>

Instituto Nacional de Estadística. (2025). *Cifras oficiales de población de los municipios españoles: Revisión del Padrón Municipal*. Consultado el 29 / noviembre / 2025, en Instituto Nacional de Estadística: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177011&menu=resu ltados&idp=1254734710990

Idescat. (2023). Afiliaciones al régimen general de la Seguridad Social. Por sectores. Comarcas y Aran, ámbitos y provincias. Idescat. <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15293&lang=es>

Idescat. (2025). Comarca: Cerdanya. Afiliacions al Règim general de la Seguretat Social i al Règim especial de la mineria del carbó. Per sector d'activitat econòmica. A últim dia del mes [Base de datos]. <https://www.idescat.cat/pub/?id=afic&n=14983&geo=com%3A15>

Idescat. (s.f.). Afiliaciones a la Seguridad Social [Publicación estadística]. <https://www.idescat.cat/pub/?id=afic&n=14987&geo=com%3A15>

Idescat. (2025). *Anuario estadístico de Cataluña*. Establecimientos hoteleros. Por tipos. Comarcas y Aran, y provincias. Recuperado de <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15521&lang=es>

Idescat. (2025). *Anuario estadístico de Cataluña*. Turismo rural. Establecimientos y plazas. Por categorías. Comarcas y Aran, ámbitos y provincias. Recuperado de <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15527&lang=es>

Idescat. (2025). *Accidentes de trabajo con baja*. Por tipo y sectores. Comarcas y Aran, y ámbitos. En Anuario estadístico de Cataluña. <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15318&lang=es>

Institut d'Estadística de Catalunya (2023). *El municipi en xifres*. Idescat. <https://www.idescat.cat/emex/>

Idescat. (s.f.). Economía y contratos: Tipos de contrato [Indicadores]. <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15322&lang=es&fil=16>

Idescat. Espais esportius censats per tipus. <https://www.idescat.cat/pub/?id=eesp&n=4332&geo=com:15>

Idescat. Estimacions de població estacional. Població ETCA i població estacional ETCA. Alp. (2024, November 12). <https://www.idescat.cat/pub/?id=epe&n=17886&geo=mun:170062#Plegable=geo>

Idescat. Población extranjera a 1 de enero. Por países. Cerdanya. (s. f.). <https://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?geo=com:15&nac=a&b=12&lang=es>

Idescat. Censo de población y viviendas. Población. Por sexo y edad quinquenal. Catalunya. (s. f.). https://www.idescat.cat/pub/id=censph&n=539&lang=es&hist=taules%2Fv2%2Fcensph%2F539%2F5976%2F com%2Fdata%3F_LAST%3D3%5Ec%3D3%2C2%2F%3D1%2C0%2F%3D-1c%3B0d%2C0%2C2%3B-2c%3B-3c

Idescat. Censo de población y viviendas. Población. Por sexo y edad quinquenal. Catalunya. (s. f.- b). https://www.idescat.cat/pub/id=censph&n=539&lang=es&hist=taules%2Fv2%2Fcensph%2F539%2F566%2F com%2Fdata%3F_LAST%3D3%5Ec%3D3%2F%3D1%2C2%2C0%2F%3D-1c%3B0d%2C0%2C2%3B-2c%3B-3c%2Fe%3D0

Idescat. Moviments migratoris. Migracions. Totals. Cerdanya. (s. f.). <https://www.idescat.cat/pub/?id=mm&n=5489&geo=com%3A15>

Idescat. (2025). Población ocupada. Por sección de actividad económica del establecimiento. Comarcas y Aran [Base de datos]. Institut d'Estadística de Catalunya. <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15290&lang=es>

IDESCAT. (s.f.). *Fitxes territorials de la Cerdanya*. <https://www.idescat.cat>

IGN France. (s.f.). *BDCARTO*. <https://geoservices.ign.fr/bdcarto>

IGN France. (s.f.). *BDTOPO*. <https://geoservices.ign.fr/bdtopo>

Institut d'Assistència Catalana. <https://www.ias.cat/ca/contingut/salutmental/502>

Idescat. <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=ue&n=10104>

Institut d'Estadística de Catalunya (2021). *Cens de població i habitatges*. <https://www.idescat.cat>.

Institut d'Estadística de Catalunya. (2025). *Censo de población y viviendas. Taula 7131*. IDESCAT. <https://www.idescat.es/pub/?id=censph&n=7131&lang=es&hist=taules%2Fv2%2Fcensph%2F7131%2 F21494%2Fcom%2Fdata%5Ec%3D2%2C3%2F%3D1%2C15%3B-0d%2C0%3B-2c%3B-3c%3B4%2C>

Institut d'Estadística de Catalunya. (2025). *Contractes de treball registrats. Per modalitat. Comarques i Aran*. IDESCAT. <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15322>

Institut d'Estadística de Catalunya. (2025). *Població ocupada. Per secció d'activitat econòmica de l'establiment. Comarques i Aran*. IDESCAT. <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15290>

Institut d'Estadística de Catalunya. (2025). *Població activa. Per sexe. Comarques i Aran, àmbits i províncies*. IDESCAT. <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15272>

Institut d'Estadística de Catalunya (2025). “Censo de población y viviendas — resultados por municipio, año ...” [Base de datos]. Recuperado de <https://www.idescat.es/pub/?id=censph&n=5992&geo=com:15&lang=es>

Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. (s.f.). *Mapa topogràfic de Catalunya*. <https://www.icgc.cat>

Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. (s.f.). *Vissir3 – Visor de mapes*. <https://www.icgc.cat>

Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. (2025). *Divisions administratives 1:5.000*. Consultado el 23 / noviembre / 2025.

Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. (2025). *Mapa geològic de Catalunya 1:50.000*. Consultado el 8 / noviembre / 2025.

Instituto de Estadística de Cataluña (2024a). *Renta media neta anual de los hogares*. <https://www.idescat.cat>.

Instituto de Estadística de Cataluña (2024b). *Número de municipios y población*. Comarcas y Aran. <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15902&lang=es>.

Instituto de Estadística de Cataluña (2024c). *Població estrangera a 1 de gener*. Per municipis. <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15902&lang=es>.

Instituto de Estadística de Cataluña (2024d). *Renda familiar disponible bruta*. RFDB i RFDB per habitant. https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15917&utm_source=chatgpt.com.

Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries. (2024, 5 diciembre). *Neix IRTA Pirineu...* <https://www.irta.cat>

- Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries. (2025, 17 julio). *L'IRTA establirà al setembre un grup de treball...*
- INE - Instituto Nacional de Estadística. (s. f.-b). *INEbase / Nivel y condiciones de vida (IPC) / Condiciones de vida / Atlas de distribución de renta de los hogares / Últimos datos*.
INE. https://ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177088&menu=ultiDatos&idp=1254735976608
- Instituto Geográfico Nacional. (2019). *Atlas Nacional de España. Capítulo 5. Biogeografía y Suelos*.
- INE - Instituto Nacional de Estadística. (s. f.). *Cifras oficiales del padrón por municipio (29005)*.
INE. <https://www.ine.es/jaxiT3/Taula.htm?t=29005&L=0>
- INE - Instituto Nacional de Estadística. (s. f.). *Índice de Gini y Distribución de la renta P80/P20(53688)*.
INE. https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=53688#_tabs-Taula
- INE - Instituto Nacional de Estadística. (s.f.). Nivel de estudios completados: Población de 15 y más años por sexo, lugar de nacimiento (España/extranjero) y nivel de estudios (detalle) (Municipios de 500 habitantes o más) (Taula 66621) [Base de datos]. Recuperado de <https://www.ine.es/jaxiT3/Taula.htm?t=66621&L=0>
- Instituto Nacional de Estadística. (s.f.). <https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=53001> [Datos estadísticos]. Recuperado el 1 de diciembre de 2025, de https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=53001#_tabs-mapa
- Instituto Nacional de Estadística (2025a). *Viviendas turísticas en España. 2025/05*. <https://www.ine.es>.
- Instituto Nacional de Estadística (2025a). *Viviendas turísticas en España. 2025/05*. <https://www.ine.es>.
- Instituto Nacional de Estadística (2025b). *Atlas de Distribución de Renta de los Hogares. Año 2023*. <https://www.ine.es>.
- Intel-litur. (s.f.). *Estadística experimental en base a la posició dels telèfons mòbils del INE* [Base de dades]. Visit Pirineus. <https://www.visitpirineus.com/es/professionals/descarregues/1315>
- Interreg Northern Periphery and Arctic. (2025). *2.7 Project budget*. Programme Manual. <https://programmemanual.interreg-npa.eu/ProgrammeManual/2-7-project-budget>
- Interreg Sudoe. (19 de junio de 2025). *El proyecto BIO4RES avanza en la Cerdanya...* Santander, España.
- Invarquit. (s.f.). *Base de dades d'arquitectura*. <https://invarquit.cultura.gencat.cat>
- Jordi Camprodon, X. P. (1995). *El bosque más que un club*. Proa.
- Każmierczak, A. (2018). *Unequal exposure and unequal impacts: Social vulnerability to air pollution, noise and extreme temperatures in Europe* (EEA Report No. 22/2018).
- Kohen Avocats. (2025). *Péages Tunnel de Puymorens*. <https://kohenavocats.fr/2025/01/29/arrete-du-24-janvier-2025-relatif-aux-peages-applicables-sur-le-reseau-autoroutier-concede-a-asf-et-au-tunnel-du-puymorens/>
- La Masella. Ficha técnica. https://www.masella.com/uploads/tinymce/fitxa-tecnica-mas_CT.pdf
- La Molina. Barcelona Turisme. <https://www.barcelonaturisme.com/wv3/ca/page/1860/la-molina.htm>
- La Vanguardia. (2023, 2 de octubre). *El 63% de la vivienda de la Cerdanya gerundense es segunda residencia*.
- La Vanguardia. (25 de junio de 2024). *La Generalitat subasta 18.171 toneladas de madera...*
- Lasanta, T., Laguna, M., & Vicente-Serrano, S. M. (2007). Do tourism-based ski resorts contribute to the homogeneous development of the Mediterranean mountains? A case study in the Central Spanish Pyrenees. *Tourism Management*, 28(5), 1326–1339. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2007.01.003>
- Ley 1/2001, de 20 de julio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Aguas (2001). *BOE*, 176
- Llei 6/1988, de 30 de març, forestal de Catalunya. (1988). *DOGC*, 967.
- Llei 7/2020, de 2 de juliol, de l'Agència de la Natura de Catalunya. (2020). *DOGC*, 8171.
- Llei 8/2005, de 8 de juny, del paisatge. (2005). *DOGC*, 4407.
- Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals. (1985). *DOGC*, 568.
- Llei 16/2017, de l'1 d'agost, del canvi climàtic. (2017). *DOGC*, 7426.
- Llei 20/2009, de 4 de desembre, de prevenció i control ambiental. (2009). *DOGC*, 5524.
- Ley 7/2021, de Cambio Climático y Transición Energética. (2021). *BOE*, 121.
- Ley 21/2013, de Evaluación Ambiental. (2013). *BOE*, 296.
- Ley 21/2015, de modificación de la Ley 43/2003 de Montes. (2015). *BOE*, 173.
- Ley 26/2007, de Responsabilidad Medioambiental. (2007). *BOE*, 255.
- Ley 42/2007, del Patrimonio Natural y la Biodiversidad. (2007). *BOE*, 299.
- Ley 43/2003, de Montes. (2003). *BOE*, 280.
- Lopez Olivares Diego (2014). *Los recursos turísticos: evaluación, ordenación y planificación turística*.
- López Palomeque, F. (1996). Turismo de invierno y estaciones de esquí en el Pirineo catalán. *Investigaciones Geográficas*, (15), 19–39. <https://doi.org/10.14198/INGEO1996.15.04>
- Lutz, K. L., Rakowska, S. B., & Adams, M. D. (2024). Análisis del impacto del transporte escolar en el rendimiento académico de los estudiantes en dos grandes ciudades. *Canadian Geographies / Géographies canadiennes*, 68, 603–614. <https://doi.org/10.1111/cag.12957>
- Mapa urbanístic de Catalunya (2024). *Dades bàsiques municipals i comarcals*. Cerdanya. <https://www.territori.gencat.cat>.
- Martín, A., et al. (2022). *Pla d'Acció per a l'Energia Sostenible i el Clima (PAESC) de la Vall de la Cerdanya*.
- Martínez, M. (2011). L'aigua. *Cadé Pedraforca*, 10, 66–67. https://www.grupgavarres.cat/wp-content/uploads/2025/08/CP10_resum-web.pdf
- Martínez P., P. A., & Piedrahita B., A. M. (2016). Presentación de tesis [Presentación de PowerPoint]. https://cpsv.upc.edu/ca/shared/tesines/presentaciopus1516_martinezpiedrahita.pdf
- Masella. (2025). Abono de temporada [Página web]. https://www.masella.com/es/paginas/abono_temporada

Masella. (2023, 19 de julio). ¿Cómo disfrutar de los veranos frescos de Masella? Blog oficial de Masella. <https://www.masella.com/blog/es/como-disfrutar-de-los-frescos-veranos-de-masella/>

Masella. (2025). Forfaits [Página web]. <https://www.masella.com/es/paginas/forfait>

Mercadal, O. (2014). Troballes arqueològiques i assentaments antics a l'alta muntanya cerdana. Querol. Revista Cultural de Cerdanya, (15), 12-15.

Ministerio de Transportes. (2024). Memoria Vic–Centelles. https://cdn.transportes.gob.es/portal-web-transportes/ferroviario/estudios_planificacion/tramo-vic-centelles/memoria.pdf

Ministerio de Transportes, Movilidad y Agenda Urbana. (2021). Acord per al finançament de la integració del ferrocarril a Sant Feliu de Llobregat. Gobierno de España. <https://www.mitma.gob.es/>

Ministerio de Transportes, Movilidad y Agenda Urbana & Generalitat de Catalunya. (2023). Conveni per al finançament i la gestió de les infraestructures ferroviàries de Rodalies de Catalunya. Gobierno de España. <https://www.mitma.gob.es/>

Ministerio de Transportes y Movilidad Sostenible. (s.f.). Catálogo y evolución de la red de carreteras del Estado. <https://www.transportes.gob.es/carreteras/catalogo-y-evolucion-de-la-red-de-carreteras>

Ministerio de Transportes y Movilidad Sostenible. (2023). Mapa de tráfico. <https://mapadetrafico.transportes.gob.es/>

Ministerio de Transportes y Movilidad Sostenible. (2024). Flujos de Viajes [Dataset]. <https://www.transportes.gob.es/ministerio/proyectos-singulares/estudios-de-movilidad-con-big-data/estudio-basico-diario>

Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico. (s. f.). Funciones del Ministerio. <https://www.miteco.gob.es>

Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico. (2020). Estrategia Nacional de Infraestructura Verde.

Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico. (2025). Sistema Nacional de Cartografía de Zonas Inundables. Consultado el 15 / noviembre / 2025, en <https://sig.mapama.gob.es/snczi/index.html?herramienta=DPHZI>

Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico. (s.f.). Vulnerabilidad social. www.miteco.gob.es

Miró, J. R. (2018). La Cerdanya: una comarca tocada per la meteorologia. Querol: Revista Cultural de Cerdanya.

Moreri Camprubí, J. (2016). Territorio y Poblamiento de Cerdanya en la Antigüedad. La Iberización y Romanización del Valle de la Cerdanya. *Los Seretanos. Una nueva síntesis histórica. 1065-1067.*

Nel-lo, Oriol, y Itziar Aguado. *Efecto barrio : segregación residencial, desigualdad social y políticas urbanas en las grandes ciudades ibéricas.* [1ª edición]. Valencia: Tirant humanidades, 2021. Print.

Nogué, Joan; Sala i Martí, Pere (coord.) (2016). Mapa. Pla de paisatge transfronterer. La Cerdanya = Carte. Projet du paysage transfrontalier. La Cerdagne [Mapa]. 1:50.000.

Olot: Observatori del Paisatge de Catalunya.

Observatori Forestal Català. (2024). Propietat forestal. <https://www.observatoriforestal.cat/>

Observatori del Paisatge. (2010). *Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran.*

Observatori del Turisme a Catalunya. (2022). *Informe sobre el turisme al Pirineu.*

Observatorio Pirenaico del Cambio Climático (OPCC-CTP). (2018). El cambio climático en los Pirineos: impactos, vulnerabilidades y adaptación. Bases de conocimiento para futuras estrategias de adaptación. Comunidad de Trabajo de los Pirineos.

OECD. (2025). Education at a glance 2025. https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2025_1c0d9c79-en/full-report.htm

OpenStreetMap. (s.f.). Base de dades cartogràfica. <https://www.openstreetmap.org>

Organització de Turisme de la Cerdanya. (s.f.). Camino de Santiago. <https://cerdanya.org/es/ruta/camino-de-santiago/>

Panxing. (s.f.). Grans vistes del Cadí-Moixeró i la Cerdanya als miradors del Pla de l'Aliga. <https://www.panxing.net/turisme-actiu/grans-vistes-del-cadi-moixero-i-la-cerdanya-als-miradors-del-pla-de-l-aliga/>

Parc naturel régional des Pyrénées catalanes. (s. f.). *Le Train Jaune.* <https://letrainjaune.fr/es/>

Parcs naturals. (s. f.). *Medi Ambient i Sostenibilitat.* <https://mediambient.gencat.cat>

Pardo, E. (2025). La Cerdanya, comarca de bombers voluntaris: com els afectarà la nova proposta per enfortir el cos? Avui Cerdanya. <https://www.avuicerdanya.com/noticies/la-cerdanya-comarca-de-bombers-voluntaris-com-els-afectara-la-nova-proposta-per-enfortir-el-cos>

Parlamento Europeo y Consejo. (1992). *Directiva 92/43/CEE (Habitats).*

Parlamento Europeo y Consejo. (2001). *Directiva 2001/42/CE.*

Parlamento Europeo y Consejo. (2009). *Directiva 2009/147/CE (Aves).*

Parlamento Europeo y Consejo. (2011). *Directiva 2011/92/UE.*

Parlamento Europeo y Consejo. (2014). *Directiva 2014/52/UE.*

Patronat Comarcal de Turisme de la Cerdanya. (s.f.). *La Gran Vall del Pirineu* <https://calrei.cat/wp-content/uploads/2020/07/Mapa-LA-CERDANYA-Cat-i-Cast-OK.pdf>

Patronato de Turismo Costa Brava Girona de la Diputación de Girona, Agencia Catalana de Turismo y los consejos comarcales del Ripollès, la Cerdanya, la Garrotxa. (2022). *Estudi sobre els patrons de mobilitat al Pirineu de Girona.* <https://web.archive.org/web/20230209092632/https://trade.costabrava.org/studies/estudi-sobre-els-patrons-de-mobilitat-al-pirineu-de-girona/>

Pazos Pérez, A. (2022). La reforma laboral introducida por el RDL 32/2021, 28 de diciembre, en relación con las modalidades contractuales. Revista Derecho Social y Empresa, 17, 20–50. <https://doi.org/10.18172/redsye.6235>

Pérez-Bastardas, A. (2016). Em diuen Cerdanya de Neus i Trinxat. La Cerdanya, Quadern de Notes, Cerdanya, Cap a on Vas? I Frontals d'altar Romànics de La Cerdanya.

Pla territorial sectorial de l'habitatge (2024). Generalitat de Catalunya. Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica. https://www.gencat.cat/territori/transparencia/normativa_tramit/pla-territorial-sectorial-habitatge/20241011-pla-territorial-sectorial-habitatge.pdf.

Pobles de Catalunya (2025). *Cases de l'estany - puigcerdà - pobles de catalunya*. Cases de l'estany - Puigcerdà Cerdanya . <https://www.poblesdecatalunya.cat/element.php?e=1047>

POCTEFA 2021-2027 <https://www.poctefa.eu/programa/>

Pont, M. (2022). Análisis del mercado de vivienda en Cataluña [Trabajo de fin de grado]. Universitat de Barcelona. https://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/203637/1/TFG_SOC-Pont_Marc_feb2023.pdf

Prat Forga, J. M. (2014). *Evolució de les activitats agràries a la Baixa Cerdanya*.

Prat Forga, J. M. (2018). *Evolución histórica del paisaje en la comarca de la Cerdanya. Del paisaje agrario al paisaje urbanizado de los territorios de montaña* (Tesis doctoral). Universidad Nacional de Educación a Distancia. <https://hdl.handle.net/20.500.14468/18107>

Prat Forga, J. M. (2018). *Evolución histórica del paisaje en la comarca de la Cerdanya. Del paisaje agrario al paisaje urbanizado de los territorios de montaña*. Espacio, Tiempo y Forma. Serie VI, Geografía, (11), 325-330. Universidad Nacional de Educación a Distancia. <https://doi.org/10.5944/etfvi.11.2018.22355>

Programa LIFE (Naturaleza y Biodiversidad / Adaptación al Cambio Climático) <https://www.miteco.gob.es/es/ministerio/servicios/ayudas-subsenciones/programa-life/que-es-life.html#el-programa-life-de-la-union-europea>

Projet ConnECT. (2022). *Pyrenees Orientales, Generalitat de Catalunya, La Region Occitanie*.

Puigcerdà. (s.f.). *Espais verds*. <https://www.puigcerda.cat/ca/serveis/medi-ambient/espais-verds/>

Pyrénées Cerdagne Tourisme. (s. f.). *Le Train Jaune*. <https://www.pyrenees-cerdagne.com/es/le-train-jaune-espanol>

Puigcerdà Turisme. (2020, 26 junio). *Muntanya: guia excursions - Puigcerdà Turisme*. <https://www.puigcerdaturisme.cat/que-fer/turisme-actiu/muntanya-guia-excursions/>

RCG Cerdanya. <https://rcgcerdanya.com/>

Real Academia Española. (s.f.). *Après-ski*. En Diccionario histórico de la lengua española. <https://www.rae.es/dhle/apresqu%C3%AD>

Real Decreto 1057/2022, de 27 de diciembre, *Plan Estratégico Estatal del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad a 2030*. (2022). *BOE*, 312.

Red de Carreteras del Estado. (s.f.). *Portal oficial*. <https://catalogorce.transportes.gob.es/>

Regió 7. (2023, 3 de julio). *Als pobles més turístics de la Cerdanya les segones residències són ja el 80 %*. <https://www.regio7.cat/cerdanya/2023/07/03/als-pobles-mes-turistics-cerdanya-89408648.html>

Région Occitanie. (s.f.). *Xarxa liO – Línies 566 i 569*. <https://www.lio-occitanie.fr>

Registre de Planejament Urbanístic de Catalunya. (2025). Generalitat de Catalunya. <https://dtes.gencat.cat/rpucportal/#/inici>.

Reial Club de Golf de la Cerdanya - Web Oficial. <https://rcgcerdanya.com/ca/>

Renfe Operadora. (2018). *Volumen de viajeros por franja horaria (Barcelona)*. [Dataset].

<https://data.renfe.com/dataset/volumen-de-viajeros-por-franja-horaria-barcelona>

Restaurante "El Fornell". Aransa Estació d'esquí nòrdic. (s. f.). <https://www.aransaesqui.cat/es/restaurant>

Rodalies de Catalunya. (s.f.). *Línia R3 – Informació oficial*. https://rodalies.gencat.cat/es/linies_estacions_i_trens/?linia=R3

Rodrigue, J.-P., Comtois, C., & Slack, B. (2013). *The Geography of Transport Systems* (3ª ed.). Routledge.

Romero, F., & Jansana, J. (2010). *Pla d'ordenació urbanística plurimunicipal de la Cerdanya*. Normes urbanístiques. Generalitat de Catalunya, Departament de Política Territorial i Obres Públiques

Rovira Girabal, J. (2011). *Guia de la Reserva Nacional de Caça de la Cerdanya–Alt Urgell*. Generalitat de Catalunya, Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural

Rusiñol, C. (2025, 13 de julio). La Molina activa el 100 % de sus actividades estivales. Lugares de aventura. <https://www.lugaresdeaventura.com/noticia/la-molina-activa-todas-sus-actividades-estivales>

Sagarra i Plana, J. M. (1925). *Pràctica de l'esquí* [Fotografia, negatiu de gelatina de plata sobre plàstic]. Arxiu Nacional de Catalunya, col·lecció "Imatges d'Europeana Photography". <http://hdl.handle.net/10687/415094>

Serra, R., Esteva, L., & Piñero, J. (2007). *Els búnquers de la línia Pirineus: memòria d'un temps de guerres*. L'Erol.

Serrano M. J. (2024). *La recuperació dels búnquers de l'Organización Defensiva de los Pirineos, com a espais de memòria*. Exemples de gestió i patrimonialització de les defenses militars franquistes a l'Empordà. *Ebre* 38, (14), 299-315.

Servei Meteorològic de Catalunya. (s.f.). *El canvi climàtic*. Recuperado el 22 de noviembre de 2025, de meteo.cat: <https://www.meteo.cat/wpweb/climatologia/canvi-climatic-i-evolucion-futura-del-clima/el-canvi-climatic/>

Servicio Público de Empleo Estatal. (2024). *Contratos Registrados por municipios* [Base de Datos]. Servicio Público de Empleo Estatal. <https://datos.gob.es/es/catalogo/ea0041513-contratos-por-municipios>.

SETMANA EUROPEA DE L'ESPORT 2025 - Web Oficial de l'Ajuntament d'Alp. Web Oficial de L'Ajuntament d'Alp. <https://alp2500.cat/setmana-europea-de-lesport-2025/>

Silla Falomí, B., & Vigo, S. (2025). *Ballets de Talló - Parcs Naturals de Catalunya*. Ballets del Talló . <https://parcsnaturals.gencat.cat/es/detalls/Article/Ballets-del-Tallo>

Sistema Automàtic de Informació Hidrològica del Ebro. (s. f.). *SAIH Ebro*. <https://www.saihebro.com/homepage/estado-cuenca-ebro>

SNCF Connect. (2023, octubre). *Carte réseau INTERCITÉS 2024* [PDF]. <https://www.sncf-connect.com/assets/media/2023-10/carte-reseau-intercites-2024.pdf>

SNCF Occitanie. (2019). *Panorama infraestructuras ferroviarias*. https://www.cercoccitanie.fr/IMG/pdf/panorama_infra_reseaux_-_po_2019_vf_2.pdf

Solé, A., Guirado González, C., & Solana Solana, A. M. (2012). Cambios en la dinámica demográfica y migratoria del Pirineo catalán: Análisis sociolaboral de la población extranjera. *Ager. Revista de Estudios sobre Despoblación y Desarrollo Rural*, 12, 51-90. <https://www.redalyc.org/pdf/296/29623256002.pdf>

Spa, M. (2025, 9 d'octubre). *L'Agència Catalana de Turisme posa xifra al turisme de la Cerdanya: 720.000 visitants a l'any*. Regió7. <https://www.regio7.cat/cerdanya/2025/10/09/cerdanya-ja-seva-xifra-rep-122432152.html>

Steiger, R., Scott, D. & Abegg, B. (2017). *Climate change, tourism and ski resorts: an interdisciplinary review of resort adaptation strategies*. *Current Issues in Tourism*, 20(9), 817–830

Steiger, R., Scott, D., Abegg, B., Pons, M. y Aall, C. (2017). Una revisión crítica del riesgo del cambio climático para el turismo de esquí. *Current Issues in Tourism*, 22 (11), 1343–1379. <https://doi.org/10.1080/13683500.2017.1410110>

Structurae. (s.f.). *Tunnel de Puymorens*. <https://structurae.net/fr/ouvrages/tunnel-de-puymorens>

Taula d'habitatge de l'Alt Pirineu i Aran, et al. (2024, Diciembre). *Mobilització d'habitatges buits a través de la masoveria urbana: Caixa d'eines per acompanyar projectes de masoveria urbana des de l'administració local*. www.sompirineu.cat

Technologies, I. I. (s. f.). *Camí dels Bons Homes. Camí Dels Bons Homes*. <https://www.camidelsbonshomes.com/es/>

TEISA. (s.f.). *Línia L32 Llívia–Puigcerdà–Ripoll–Olot–Girona*. <https://www.teisa-bus.com>

Torrelles, O. (2021, 29 de julio). *La "Terraza", el nuevo atractivo de verano de Masella. Lugares de Nieve*. <https://www.lugaresdenieve.com/?q=es/noticia/la-terrazza-el-nuevo-atractivo-de-verano-de-masella>

TotNens. (s.f.). *Àrees de pícnic de la Cerdanya*. <https://totnens.cat/que-fem/arees-de-picnic-de-la-cerdanya/>

Trabajo de campo Cerdanya: *Apuntes salida de campo*, 2025

Trenscat. (s.f.). *Web principal*. <https://www.trenscat.cat>

Tulla, A. F., & Estalella, H. (s. f.). *L'agricultura de muntanya a Catalunya*. *Revista de Girona*, 119.

Túnel de Barcelona i Cadí. (s.f.). *Túnel del Cadí*. <https://tunels.cat/tunel-del-cadi/>

Turisme Cerdanya. (s.f.). *Rutes en bicicleta – Carretera*. <https://cerdanya.org/es/que-hacer/rutas/rutas-en-bicicleta/carretera>

Turisme Cerdanya. (2024a, junio 10). *RUTES A PEU - Turisme Cerdanya*. <https://cerdanya.org/que-fer/rutes/a-peu/>

Turisme Cerdanya. (2024b, junio 19). *Camí de Sant Jaume - Turisme Cerdanya*. <https://cerdanya.org/que-fer/rutes/rutes-en-bicicleta/cami-de-sant-jaume/>

Turisme Cerdanya. (2024c, diciembre 9). *Centre BTT Cerdanya - Turisme Cerdanya*. <https://cerdanya.org/que-fer/rutes/rutes-en-bicicleta/btt/>

Turisme Cerdanya. (2024d, diciembre 19). *Centro BTT Cerdanya - Turisme Cerdanya*. <https://cerdanya.org/es/que-hacer/rutas/rutas-en-bicicleta/btt/>

Turisme Cerdanya. (2025, 16 noviembre). *Espais - Turisme Cerdanya*. <https://cerdanya.org/que-fer/turisme-de-natura/ornitologia/espais/>

Turisme. (s. f.). *Ajuntament de Bellver de Cerdanya*. <https://www.bellver.org/turisme>

Turisme Cerdanya. (s.f.). *Centre BTT*. <https://cerdanya.org/es/que-hacer/rutas/rutas-en-bicicleta/btt>

Turisme Cerdanya. (s.f.). *Gravel*. <https://cerdanya.org/es/que-hacer/rutas/rutas-en-bicicleta/gravel/>

Turisme Cerdanya. (s.f.). *La Molina BikePark*. <https://cerdanya.org/es/que-hacer/rutas/rutas-en-bicicleta/la-molina-bikepark/>

Turisme FGC. (s.f.). *Imagen de promoción del Après-ski “La Placeta by Estrella Damm”* [Fotografía]. Turisme FGC. <https://www.turismefgc.cat/es/blog/llega-el-apres-ski-la-placeta-by-estrella-damm/>

Turisme Garrotxa. (2022, 16 de desembre). *Se presenta un estudio de los patrones de movilidad para entender mejor los perfiles de los visitantes*. <https://es.turismegarrotxa.com/noticias/se-presenta-un-estudio-de-los-patrones-de-movilidad-alternativas>

Valero Garcés, B., et al. (2018). Ecosistemas sensibles de alta montaña: lagos y turberas. En Observatorio Pirenaico del Cambio Climático (OPCC-CTP) (Ed.), *El cambio climático en los Pirineos: impactos, vulnerabilidades y adaptación* (pp. 58–65). Comunidad de Trabajo de los Pirineos.

Valiñas, M. (2015). *Turismo, conflicto y transformación territorial en los Pirineos (1900–1950)*. *Revista de Geografía*, 108(2), 45–68.

Vera Martín, A., & Tulla Pujol, A. F. (2025). The second-best option for a territory as a challenge to rural depopulation: Application to the Catalan Pyrenees. *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, 103. <https://doi.org/10.21138/bage.3593>

Vera, J. F., López Palomeque, F., Marchena, M., & Antón, S. (2011). Análisis territorial del turismo y planificación de destinos turísticos (pp. 19–36). Tirant Lo Blanch.

Vila, Pau. (1926). *La Cerdanya* Editorial Barcino.

Vilagrassa, J. (2003). *L'Alt Pirineu i Aran, entre l'eficiència econòmica i la sostenibilitat*. *Papers de la Diputació de Barcelona*, 39, 126–149.

Vilallonga, I. (2022, 1 de enero). *Puigcerdà, álbum de invierno de la burguesía catalana*. *La Vanguardia*. <https://www.lavanguardia.com/magazine/experiencias/20220101/7958813/puigcerda-album-invierno-burguesia-catalana.html>

VINCI. (s.f.). *Sécurité et gestion du Tunnel de Puymorens*. <https://www.vinci.com/newsroom/actualites/amelioration-de-la-securite-du-tunnel-de-puymorens>

Vinyes, S. (2008). *Parque Natural del Cadí-Moixeró*. Generalitat de Catalunya.

Vista de La població i les activitats econòmiques de la Cerdanya a l'últim quart del segle XVIII (1775-1800). (s. f.). <https://revistes.iec.cat/index.php/TSCG/article/view/63653/63577>

Viure als Pirineus. (5 de noviembre de 2020). *Agricultura considera adequat el tractament que es fa al bosc de Ger*.

[Xandri Pich](#) José, (1917). *La Cerdaña: estudio geográfico-histórico-linguístico*.

Yaencontre – Immobiliàries de la Cerdanya. <https://ca.yaencontre.com/immobiliaries/cerdanya>

Yuri, K., & Roland, V. (2021). Vienna: Still a Just City? ResearchGate, 53–67. <https://doi.org/10.4324/9781003133827>

Zones humides. (s. f.). *Medi Ambient i Sostenibilitat*. <https://mediambient.gencat.cat/>

20minutos. (2023). *Casi 200 científicos firman contra los Juegos Olímpicos de Invierno en el Pirineo*. 20minutos. <https://www.20minutos.es/noticia/4958713/0/casi-200-cientificos-firman-contra-los-juegos-olimpicos-de-invierno-en-el-pirineo/>

Ús d' IA en el treball

Apartat 1.3

Per elaborar aquest document s'ha utilitzat la IA per buscar fonts i informació, així com per a correcció de llenguatge i format. També s'ha fet servir com a eina per citar en format APA de manera més ràpida i eficient. D'aquesta manera, se li han proporcionat els enllaços web i la IA ens els ha escrit en el format desitjat.

Apartat 3.1

Prompt 1: Pregunta:

Pel que fa a la imatge adjunta (Mapa 3.1. Distribució de l'oferta turística, pàgina 73) vull que facis una anàlisi a partir d'un enfocament d'oferta de serveis.

Resposta:

La distribució d'activitats turístiques s'estén a tota la comarca, tot i que presenta variacions segons la concentració de serveis representats al mapa. En alguns municipis s'observa una major presència d'icones vinculades a recursos i equipaments, la qual cosa indica àrees amb major intensitat d'ús turístic. Aquesta diferenciació territorial evidencia com l'estructura de l'assentament i l'entorn natural influeixen en la configuració de l'oferta.

Les activitats turístiques segueixen la mateixa lògica de varietat i distribució territorial. El mapa mostra zones d'esquí, rutes senyalitzades per a senderisme, àrees termals, espais d'oci i llocs panoràmics, juntament amb referències culturals com temples, dòlmens i museus. Aquesta combinació de propostes recreatives i patrimonials permet integrar activitats de natura i cultura en una mateixa experiència turística.

L'allotjament també s'organitza de manera diversificada, permetent diferents tipus d'estada segons el que apareix en la cartografia. S'identifiquen hotels, càmpings i refugis distribuïts en diferents punts de la comarca, la qual cosa permet cobrir necessitats variades dins d'un mateix territori. Aquesta diversitat d'opcions facilita l'adaptació de la visita a diferents perfils i modalitats de viatge.

Comentaris:

S'ha utilitzat ChatGPT. La resposta de la intel·ligència artificial va ser més extensa; no obstant això, per evitar redundàncies amb informació presentada en altres parts del capítol es va optar per utilitzar únicament els tres

paràgrafs presentats. Els tres paràgrafs en què es van utilitzar la intel·ligència artificial s'ubiquen a la pàgina 73 del document.

Apartats 1.1 i 4.1

Identificació de temàtiques principals sobre els diferents documents del Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran.

Recerca de fonts d'informació:

- Altolaguirre, Y., Postigo Mijarra, J. M., Casas Gallego, M., Moreno Domínguez, R., & Barrón, E. (2023). Cartografia dels boscos pirinencs del Miocè Superior de la conca de la Cerdanya, Espanya. *Boscos*, 14, 1471.
- Observatori Pirinenc del Canvi Climàtic (OPCC-CTP). (2018). El canvi climàtic als Pirineus: impactes, vulnerabilitats i adaptació. Bases de coneixement per a futures estratègies d'adaptació. Comunitat de Treball dels Pirineus.
- Agustí, J., & Roca, E. (1987). Síntesi biostratigràfica de la fossa de la Cerdanya (Pirineus Orientals). *Estudis geològics*, 43, 521-529.

Revisió ortogràfica i gramatical general de la redacció.

VI. ANNEXOS

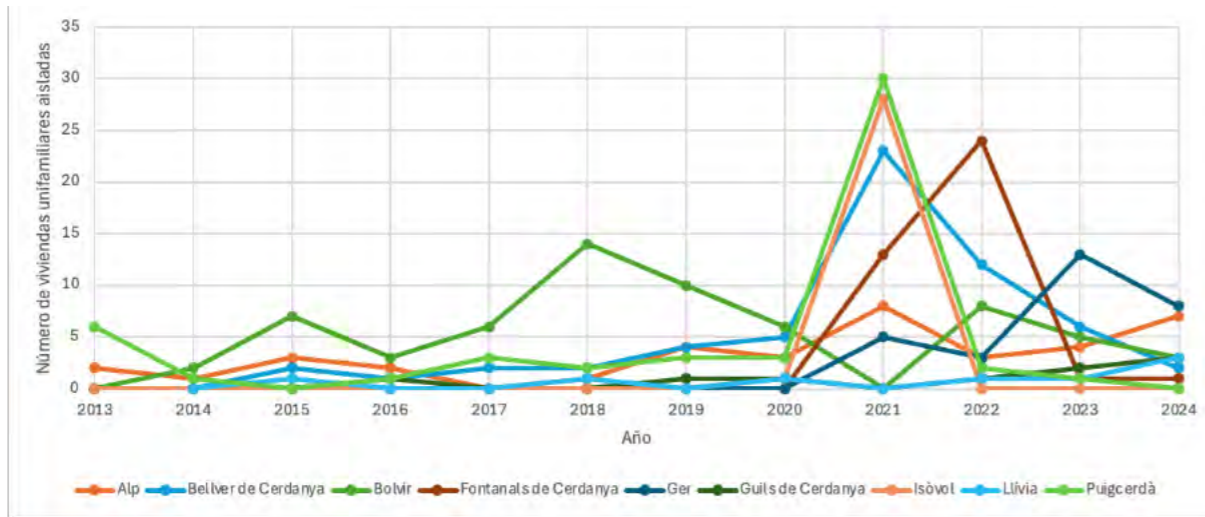
ANNEX 1.

Figura A1.1. Evolució del número de vivendas unifamiliars aïllades iniciades per municipis de Cerdanya 2013-2024.....240

Figura A1.2. Evolució del número de vivendas unifamiliars adossades iniciades per municipis de Cerdanya 2013-2024.....240

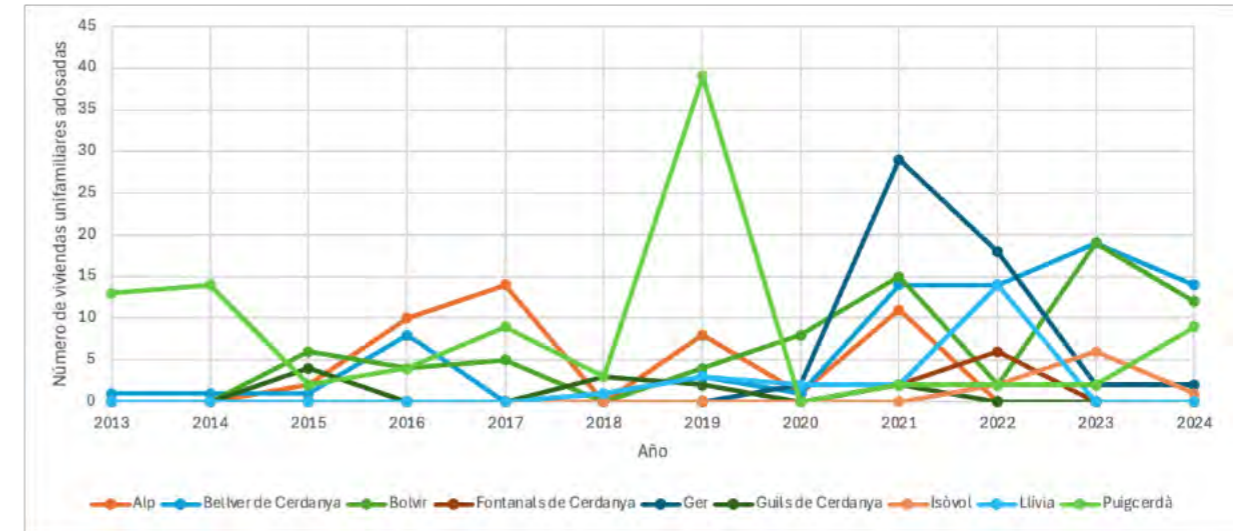
Figura A1.3. Evolució del número de vivendas plurifamiliars en bloque iniciades per municipis de Cerdanya 2013-2024.....240

Figura A1.1. Evolució del nombre d'habitatges unifamiliars aïllats iniciats per municipis de Cerdanya 2013-2024

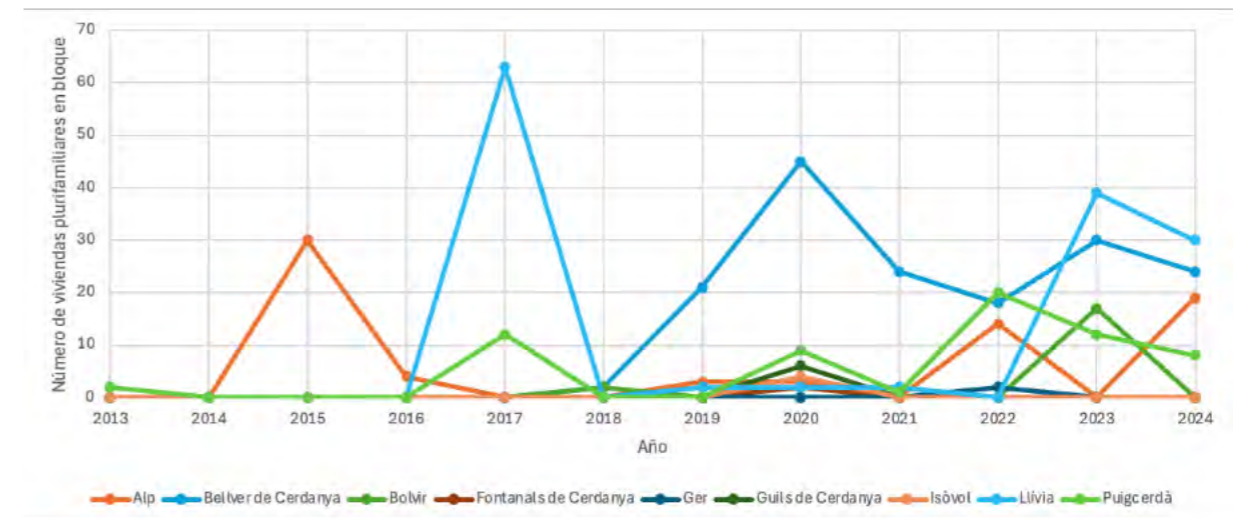
Font: Serveis d' estadística i documentació d' habitatge a partir de dades facilitades per l' Institut d' Estadística de Catalunya, Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025g.

Figura A1.2. Evolució del nombre d'habitatges unifamiliars adossats iniciats per municipis de Cerdanya 2013-2024

Font: Serveis d' estadística i documentació d' habitatge a partir de dades facilitades per l' Institut d' Estadística de Catalunya, Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025g.

Figura A1.3. Evolució del nombre d'habitatges plurifamiliars en bloc iniciats per municipis de Cerdanya 2013-2024

Font: Serveis d' estadística i documentació d' habitatge a partir de dades facilitades per l' Institut d' Estadística de Catalunya, Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025g.

VII. APÈNDIXS

APÈNDIX 1. CARTELL DE LES JORNADES DE TRANSFERÈNCIA

Jornada de transferència i cocreació

**La gestió de l'activitat turística
en una comarca de muntanya: La
Cerdanya**

13 de gener · 10:00h

Sala Pilar Prim, Biblioteca de Puigcerdà

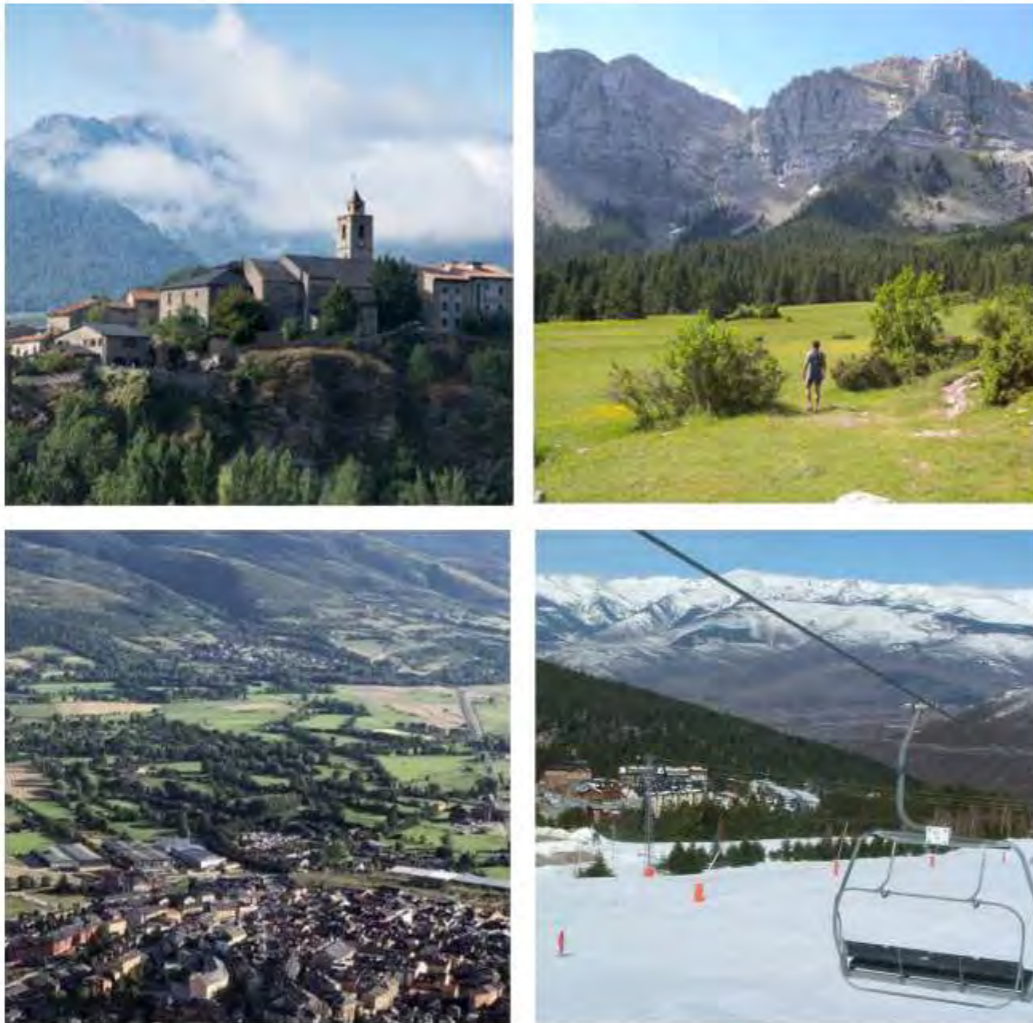

Programa

- 10h. Acollida i presentació per part de l'equip docent del METiP.
- 10:30h. Presentacions dels projectes desenvolupats per part de l'alumnat.
- 12:00h. Pausa.
- 12:15h. Debat i discussió amb les aportacions de les persones convidades.
- 14h. Cloenda i resum de les aportacions rebudes.
- 14:30h. Pica-pica.

APÈNDIX 2. QUADERN TRONCAL

ÍNDEX

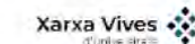
BENVINGUDA	1
MÒDUL TEMES AVANÇATS EN ESTUDIS TERRITORIALS	3
MÒDUL PLANEJAMENT TERRITORIAL	9
CIUTATS I ESPAIS METROPOLITANS	15
SESSIÓ INAUGURAL	20
CICLE DE CONFERÈNCIES	21
TREBALL DE CAMP	22
CALENDARI GENERAL	23
CALENDARI DETALLAT	27
CARTOGRAFIA	33
EQUIP DOCENT	36

TURISME I REPTES SOCIOTERRITORIALS:
LA GESTIÓ DE L'ACTIVITAT TURÍSTICA EN UNA
COMARCA DE MUNTANYA: LA CERDANYA

2025/26

Amb la col·laboració de:

BENVINGUDA

En nom del Departament de Geografia de la UAB, us vull donar una cordial benvinguda en aquesta nova edició del Màster en Estudis Territorials i Planejament (METIP).

El nostre Departament té ja una llarga tradició en estudis territorials des dels seus orígens a finals dels anys seixanta. Ha participat activament en les profundes transformacions que en les darreres dècades s'han donat en el nostre territori, i ha begut de les millors fonts de l'experiència internacional que li permetien interpretar i contribuir a transformar positivament el nostre entorn.

La gestió i l'ordenació del territori en el nostre context no és una tasca fàcil: els darrers anys han suposat la consolidació dels processos d'urbanització en un espai molt humanitzat, amb un relleu difícil, i un marc politicoadministratiu complex: els governs locals (amb Barcelona com a model de referència des dels JJ.OO.), el govern de la Generalitat, l'Estat espanyol i la Unió Europea. El context postcrisi continua presentant nous reptes i obliga a seleccionar molt bé les prioritats. Ens trobem, doncs, en un moment extraordinari per aprendre de les experiències adquirides i reflexionar sobre el futur.

El METIP té ara ja una notable trajectòria. Es va programar per primera vegada el curs 2006-07, però comptava amb el precedent -des del curs 1986-87- dels nostres estudis de Doctorat, on els cursos sobre anàlisi territorial ja tenien una notable presència. D'altra banda, ha estat fonamental la implicació del nostre Departament en programes de grau i postgrau relacionats (grau en Geografia Medi Ambient i Planificació Territorial, grau de Ciències Ambientals, grau en Gestió de Ciutats Intel·ligents i Sostenibles, diversos màsters interuniversitaris, etc.); en instituts de recerca de primer nivell (l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, el Centre d'Estudis Demogràfics, l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals, etc.); o en la presència i gestió de serveis universitaris o institucionals com són la Cartoteca de la UAB o el mateix Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

Aquest curs continuem amb el cicle iniciat el curs passat: "Turisme i reptes socioterritorials", on pretenem analitzar des d'una perspectiva crítica i propositiva el possible rol del turisme com activitat econòmica complementària en el desenvolupament local territorial. El present curs 2025-2026 es centrarà en el "La gestió del l'activitat turística en una comarca de muntanya: La Cerdanya". El treball es centrarà en la comarca de la Cerdanya com a paradigma de territori d'interior amb elements propis de turisme de masses, les seves conseqüències en l'habitatge, la gestió de la mobilitat i el seu impacte en el territori, en el paisatge i en el patrimoni natural i cultural..

El METIP ha consolidat el seu camí amb un programa molt aplicat, on destaca una forta integració dels seus continguts i una vocació de dotar a l'alumnat amb unes capacitats clares de treballar en l'àmbit professional de la gestió i el planejament i contribuir en la millora del nostre territori.

Toca donar les gràcies a tot el professorat que ha participat al llarg d'aquests anys en els diferents cicles, al professorat que ha assumit amb entusiasme el nou curs, com aviat podreu comprovar els qui heu escollit la nostra proposta acadèmica. Creiem que sens dubte, el projecte central del Màster, dotar de les habilitats conceptuals i pràctiques per al disseny i la redacció d'instruments territorials relacionats amb el Turisme, us aportarà un bagatge molt útil com a futurs professionals del planejament.

Em resta desitjar-vos un molt bon curs, i animar-vos a aprofitar al màxim aquesta experiència, que us pot ser decisiva en el vostre futur pròxim.

Que tingueu un curs ple de nous aprenentatges i experiències enriquidores.

Angel Cebollada Frontera

Director

Departament de Geografia, UAB

MÒDUL TEMES AVANÇATS EN ESTUDIS TERRITORIALS

COORDINACIÓ: Asunción Blanco Romero

EQUIP DOCENT: Eduard Ariza Solé, Gemma Canoves Valiente, Inmaculada Díaz Soria, Francesc Romagosa Casals, i Asunción Blanco Romero

L'assignatura pretén reflexionar sobre les aportacions teòriques i metodològiques més útils i innovadores per a analitzar les interrelacions entre les diverses especialitats de Geografia i Ordenació del Territori, amb especial èmfasi en la dimensió social i en la planificació.

En aquesta assignatura es tractaran els continguts clau de la recerca contemporània més avançada de l'anàlisi turística i, més en concret de la planificació i gestió del turisme com activitat que genera reptes i oportunitats. El curs dotarà l'alumnat de les eines conceptuals i metodològiques necessàries per l'anàlisi i la planificació de l'activitat turística en diversos entorns, proporcionant una visió des de la complementarietat i el desenvolupament de territoris multifuncionals.

L'assignatura té un caràcter aplicat i es guia per la metodologia d'aprenentatge per reptes: es tracta d'afrontar problemes reals i complexos identificats pels diferents actors del territori per tal de realitzar una diagnosi adequada i apuntar possibles solucions als problemes detectats. L'aprenentatge per reptes és avui una metodologia àmpliament reconeguda que permet no sols tractar amb casos d'estudi reals, sinó també inserir l'estudiant en entorns en els quals en un futur pot desenvolupar la seva carrera professional. És també una bona oportunitat d'integració i d'experimentació dels coneixements i mètodes adquirits en altres matèries del Màster. Per això, l'eix central és la realització d'un projecte que anomenem Troncal i que es fa coordinadament amb dues assignatures més: Planejament Territorial i Urbà i Ciutat i Espais Metropolitans.

Entenem per troncal la realització d'un exercici pràctic, consistent en el reconeixement i identificació de les característiques urbanes, socials i mediambientals d'un territori per poder implementar projectes i propostes que resolguin els reptes identificats.

Per al curs 2025-26 continuem amb el cicle de "Turisme i reptes socioterritorials" en aquest cas sota el títol "La gestió de l'activitat turística a una comarca de muntanya: La Cerdanya (Catalunya)". El treball se centrarà a la comarca de la Cerdanya com a paradigma d'un territori d'interior amb elements propis de turisme de masses, les seves conseqüències a l'habitatge, la gestió de la mobilitat i el seu impacte al territori, al paisatge i al patrimoni natural i cultural.

3

El repte plantejat serà, a partir de la identificació de problemàtiques concretes expressades pels actors locals, seleccionar, definir i desenvolupar, de manera col·laborativa, possibles alternatives concretades en propostes i projectes. Es treballarà en petits grups i cadascun aprofundirà en un aspecte temàtic. Els resultats seran presentats als responsables locals i altres actors de la societat local.

Aquestes classes teòriques es complementaran amb 6 conferències - obertes al conjunt de la comunitat acadèmica- sobre aspectes d'especial rellevància per a la diagnosi i elaboració de propostes per al planejament i la gestió del turisme.

Continguts

En aquesta assignatura es tractaran els temes següents:

1. La Planificació i gestió del turisme en el context actual de policrisis
2. Potencialitats i reptes del turisme com activitat pel desenvolupament territorial
3. Destinacions i modalitats turístiques adequades en territoris diversos
4. Alternatives d'anàlisi del turisme per crear un sector del segle XXI
5. Reconeixement de l'àrea d'estudi
6. Eines per a l'elaboració d'un document de planejament per a la implantació de polítiques turístiques

Competències

- Avaluar l'accés a l'espai públic en funció de la posició social i econòmica de la ciutadania.
- Descriure la transformació de l'espai públic a través del planejament per a reequilibrar el territori
- Identificar els paradigmes de referència de les línies actuals de recerca en temes territorials i urbans.
- Assenyalar la interrelació entre sistema políticjurídic i dinàmica territorial.
- Definir els processos de transformació territorial i urbana aplicant metodologies i instruments vinculats a teories de referència, capaces de mesurar els mecanismes d'actuació i els resultats.
- Reconèixer els marcs conceptuals per analitzar i interpretar els conflictes territorials i urbans.
- Seleccionar estratègies d'anàlisi i de síntesi de valoració dels efectes sobre la ciutadania del planejament urbà.
- Valorar la rellevància de la recerca acadèmica en la intervenció i gestió del territori per a la planificació d'aquest.
- Planificar el sector turístic de manera integrada des de l'òptica de gènere.

4

Activitats formatives

Les activitats formatives es divideix en aquelles dirigides per al professorat a l'aula, les supervisades pel professorat fora de l'aula i les autònomes que han de desenvolupar l'alumnat.

De **dirigides** n'hi ha de tres tipus:

1. Classes a l'aula que combinaran les sessions magistrals amb debats.
2. Cicle de conferències (sis en total) i els debats en l'àrea d'estudi (quatre en total).
3. Tallers de treball, de caràcter pràctic

Dins de les activitats **supervisades** es consideren dos tipologies:

1. El treball de camp, que es durà a terme la setmana del 14 al 18 d'octubre;
2. Les tutories grupals de projecte que cada tutor o tutora conduirà.

A començament de l'assignatura el professorat explicarà el protocol de mesures i bones pràctiques de les sortides de camp.

Finalment, l'activitat **autònoma** consistirà en l'elaboració de totes les fases del projecte troncal.

Títol	Hores	ECTS
Tipus: Dirigides		
Cicle de conferències	12	0,48
Classes i debat de lectures	27	1,08
Tallers	25,5	1,02
Tipus: Supervisades		
Treball de camp	26	1,04
Tutories de grup	8	0,32
Tipus: Autònomes		
Estudi i preparació del projecte troncal	123,5	4,94

Cal tenir present que és **OBLIGATÒRIA L'ASSISTÈNCIA** a les jornades completes de treball de camp als municipis d'estudi, a la sessió inaugural, al cicle de conferències i a les jornades de cloenda.

Temari i calendari de les sessions

25 de setembre de 2025

16:00h **Conferència inaugural:** "Laboratorios de la integración europea". Relaciones y cooperación en los espacios transfronterizos de la UE a càrrec de Toni Durà (UAB).

18h Presentació i explicació del projecte troncal i la seva àrea d'estudi, a càrrec de la professora Asunción Blanco, coordinadora del treball Troncal.

26 de setembre de 2025

16h Classe: Planificació estratègica i turisme. Asunción Blanco.

18h Classe: Presentació Reconeixement territorial. Asunción Blanco.

3 d'octubre de 2025

16h Classe: Reptes territorials del turisme. Inmaculada Díaz.

18h Classe: El turisme de proximitat. Inmaculada Díaz.

6 -10 d'octubre: TREBALL DE CAMP

17 d'octubre de 2025

16h Classe: Antropocè i turisme. Eduard Ariza.

18h Classe: Litoral i turisme. Francesc Romagosa.

21 d'octubre de 2025

16h Classe: Els efectes del Canvi Global en el turisme de sol i platja. Eduard Ariza.

18h **Conferència 2:** "Consumo y uso de agua en el sector turístico. Retos y oportunidades". Ariadna Gabarda (ICRA).

30 d'octubre de 2025

16h **Conferència 3:** "Pau Vila i la introducció d'una nova Geografia" Pau Vila. Josep Oliveres (URV)

18h Classe: Ecoturisme. Francesc Romagosa.

10 de novembre de 2025

16h Taller de dades. Asunción Blanco.

18h Classe: Turisme i circularitat. Inmaculada Díaz.

19 de novembre de 2025

16h **Conferència 4:** "Del turisme a la reivindicació i promoció col·lectiva del territori". Mercè Codina (L'arada).

18h Classe: Turisme i economia social i solidària. Inmaculada Díaz.

24 de novembre de 2025

16h Conferència 5: "Dinàmiques socioeconòmiques actuals de l'Espai Català Transfronterer". Jaume Feliu (UdG).

18h Classe: Reconeixement territorial i planificació turística. Asunción Blanco.

26 de novembre de 2025

16h Conferència 6: "Turismo y desarrollo sostenible. Planificación y gestión de destinos turísticos desde el marco de la Agenda 2030". David Padrón (UdLL).

18h Classe: Turisme i drets humans. Inmaculada Díaz.

Treball i avaluació

L'avaluació del mòdul de Temes Avançats, com a part integrant del programa troncal del METIP 2024-25, tindrà una part de l'avaluació específica del mòdul, en la qual el/la alumne/a haurà de demostrar una sèrie d'habilitats instrumentals i coneixements sobre el tractat en les sessions d'aula i una altra part que serà l'avaluació del treball troncal. La qualificació final de l'assignatura constarà de:

Activitats específiques de l'assignatura: 35%

- Assaig: 25%
- Participació activa a classe: 10%

Projecte Troncal: 65%

- Elaboració del projecte troncal: 40%
- Elaboració del pòster: 15%
- Presentació pública del projecte troncal: 10%

Bibliografia

El professorat donarà les referències bibliogràfiques específiques per a cada sessió.

Bibliografia recomanada:

- AYMERICH, Ramon (2021). La fàbrica de turistes. El país que va canviar la indústria pel turisme. Edit. Pòrtic

- BLANCO, Francisco Javier (2020). Antes de pulsar el botón de reinicio. Retos de la reconstrucción del turismo global tras la covid-19. Editorial Conciencia.
- BLANCO-ROMERO, Asunción; BLÁZQUEZ-SALOM, Macià; DE LA CALLE, Manuel; FERÁNDEZ TABALES Alfonso; GARCÍA HERNÁNDEZ, María; LOIS GONZÁLEZ, Rubén.C.; MÍNGUEZ GARCÍA, M.Carmen.; NAVALÓN GARCÍA, Rosario; NAVARRO JURADO, Enrique, & TROITIÑO TORRALBA, Libertad. (2021). Diccionario de Turismo. Cátedra, Madrid.
- CAÑADA, Ernest. & MURRAY, Ivan. (2019). Turistificación global. Perspectivas críticas en turismo. Editorial Icaria.
- CAÑADA, Ernest, MURRAY, Ivan, Dit Chiro, Clement (2023). El malestar en la turistificación. Editorial Icaria.
- IVARS, Josep. (2003). Planificación turística de los espacios regionales en España. Síntesis. Madrid.
- LÓPEZ PALOMEQUE, Francisco; VERA REBOLLO, J. Fernando; TORRES DELGADO, Anna & IVARS BAIDAL, Josep A. (2022). El turismo, ¿fin de época?. Desafios de España como destino turístico en un nuevo escenario. Edit. PUV. Universitat de València.
- FERNÁNDEZ TABALES, Alfonso. (dir) (2003). Manual de Gestión Local del Turismo. Sevilla, Turismo de la Provincia de Sevilla.
- SIMANCAS, Moises. (coord.). Planificación y gestión territorial del turismo. Editorial Síntesis, Madrid.
- VERA REBOLLO, J. Fernando (coor); López Palomeque, Francisco; Marchena, Manuel; Antón, Salvador (2011). Análisis territorial del turismo y planificación de destinos turísticos. Valencia. Tirant lo Blanch.

MÒDUL PLANEJAMENT TERRITORIAL

COORDINACIÓ: Oriol Nel·lo Colom

EQUIP DOCENT: Maria Buhigas San José, Joan Checa Rius, Joan López Redondo i Oriol Nel·lo Colom

El Màster d'Estudis Territorials i de la Planejament del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona té per objectiu la formació de professionals en l'anàlisi i la gestió del territori. Enguany dedicarà el seu programa troncal a l'estudi i a l'elaboració de propostes per a la planificació i la gestió de l'activitat turística a la Vall del Vinalopó, en el País Valencià.

El programa complet, consultable en el Quadern de Troncal, està integrat per quatre mòduls –Temes Avançats, Ordenació del Territori, Sistemes d'Informació Geogràfica i Paisatge, Ciutat i espais metropolitans-, els cicles de conferències i el treball de camp. A continuació trobareu el contingut del mòdul d'Ordenació del Territori.

L'ordenació del territori: tècnica professional, instrument administratiu i disseny polític

Els processos de transformació del territori en les societats contemporànies es caracteritzen per la seva velocitat i la seva profunditat. La integració de l'espai a escala planetària i l'avenç del procés d'urbanització comporten canvis radicals tant en l'estructuració dels sistemes urbans, com en l'ocupació del territori, la utilització dels recursos i la configuració del paisatge. Canvis que són alhora causa i efecte de les dinàmiques demogràfiques, de l'organització dels processos productius, de la circulació dels factors (capital, mercaderies, informació, força de treball), de l'estructuració social i de la distribució de la riquesa.

A escala regional, a les regions mediterrànies europees, la integració del territori i l'avenç del procés d'urbanització ocorregudes durant el darrer mig segle han estat estretament relacionades amb el desenvolupament econòmic, la disminució de les desigualtats territorials, la unificació dels mercats laborals i la major accessibilitat als serveis. Tanmateix, la concreció de les transformacions territorials ha comportat també en molts casos l'aparició o l'agreujament de diverses problemàtiques, vinculades a factors com l'ocupació accelerada del sòl, la dispersió de la urbanització, l'especialització funcional dels llocs, l'augment del cost dels serveis, l'increment de les necessitats de la mobilitat, el malbaratament dels recursos naturals o els riscos de la segregació social.

En aquest context, és a dir, davant de les potencialitats i les problemàtiques que es deriven de les transformacions territorials contemporànies, pren una importància creixent la capacitat dels poders públic d'ordenar el territori en benefici de la col·lectivitat. Per això resulta necessari dotar-se de diagnòstic, instruments i normatives capaços d'orientar, potenciar i, quan s'escaigui, corregir, les dinàmiques territorials en curs. Aquest

és el camp de l'ordenació del territori com a tècnica professional, com a actuació administrativa i com a disseny polític.

Objectius del mòdul: el coneixement dels instruments i l'aprenentatge de les tècniques

El mòdul s'insereix en el programació troncal del METIP 2025-2026, que té com a finalitat principal oferir als estudiants la possibilitat de participar en l'elaboració, a efectes didàctics, d'un instrument d'ordenació del territori. A aquests efectes, tots els mòduls del primer semestre del Màster s'integren en un únic programa, configurat, a més de les sessions didàctiques, per un exercici intensiu de treball de camp, dos cicles de conferències i sis setmanes de tallers. L'exercici proposat per aquest any és l'elaboració d'un document de planificació i gestió del turisme a la comarca de la Cerdanya.

En aquest context, el mòdul de planejament territorial del Màster d'Estudis Territorials i de la Planejament té precisament com objectiu perfeccionar la capacitat dels estudiants de intervenir professionalment en l'ordenació del territori. Per fer-ho, constarà de quatre tipus de continguts:

- En primer lloc, s'oferirà una panoràmica del procés d'urbanització contemporani a Espanya i els instruments de planejament territorial i urbanístic dels que es disposa per tal de gestionar-lo i aconduir-lo.
- En segon lloc, es presentaran els reptes derivats de les dinàmiques actuals, en referència a quatre temes: el poblament, els usos del sòl, la mobilitat i les desigualtats.
- En tercer lloc, s'analitzarà l'aplicació dels instruments de planejament a dos nivells: l'escala urbana (rehabilitació urbana, projecte urbà) i l'escala metropolitana (d'àrea i regió metropolitana).
- Finalment, s'estudiaran les polítiques territorials i urbanes relatives a quatre aspectes específics: el planejament dels usos turístics, l'habitatge, la rehabilitació i la mobilitat.

Competències

- Establir conclusions propositives per a la gestió territorial i urbana.
- Relacionar les situacions de conflicte amb les tipologies d'espais.
- Deduir, mitjançant models territorials i urbans, avantatges comparatives per reequilibrar el territori.
- Presentar els impactes territorials, socials, econòmics i ambientals que es generen en situacions de conflicte territorial i l'aportació del planejament urbà.
- Comprendre els principals conflictes territorials i socioambientals vinculats a les problemàtiques ambientals de les urbs.
- Enumerar i comprendre noves formes de governança lligades a l'economia ambiental.
- Contractar estratègies d'anàlisi i síntesi en la planificació i la gestió dels espais públics.
- Predir els processos de transformació territorial i de la població aplicant metodologies i instruments vinculats a teories de referència, capaces de mesurar els mecanismes d'actuació i els resultats.

- Estructurar l'aplicació de lleis i reglaments de planejament urbà en els casos d'estudi.
- Experimentar els desequilibris socioeconòmics derivats del planejament urbà.

Continguts

En aquest context, el mòdul de planejament territorial del Màster d'Estudis Territorials i de la Planejament té precisament com objectiu perfeccionar la capacitat dels estudiants de intervenir professionalment en l'ordenació del territori. Per fer-ho, constarà de tres tipus de continguts:

- En primer lloc, s'estudiaran els diversos instruments disponibles per a l'ordenació i la gestió del territori. Es partirà de l'experiència catalana de les darreres dècades en aquest camp i, a partir de l'estudi de les seves realitzacions, amb el seu potencial i les seves limitacions, s'avançarà cap a l'adquisició de coneixements i tècniques de caràcter general.
- En segon lloc, s'analitzarà la problemàtica específica de la planificació i la gestió dels espais turístics, en un context caracteritzat, per un costat, per la presència d'unes transformacions urbanes -econòmiques, socials, físiques- particularment ràpides i, per l'altre, per un agreujament de les problemàtiques ambientals -clima i recursos.
- Finalment, es presentaran i posaran en debat diverses tendències que avui s'apunten en el camp del planejament territorial i urbanístic, a través de fórmules com les de smart cities, climate-proof planning, low-carbon city i green infrastructures.

Aquests continguts es complementaran amb 3 conferències - obertes al conjunt de la comunitat acadèmica- sobre aspectes d'especial rellevància per a la diagnosi i elaboració de propostes per al planejament i la gestió del turisme.

Activitats formatives i metodologia

Títol	Hores	ECTS
Tipus: Dirigides		
Sessions lectives a l'aula	40	1,6
Sessions lectives troncal	13,5	0,54
Treball de camp	9,5	0,38
Tipus: Supervisades		
Sessions de taller i tutories	33,75	1,35
Tipus: Autònomes		
Estudi individual	52,5	2,1
Preparació del projecte troncal	71,25	2,85

Treball de curs i avaluació: l'elaboració hands-on d'un instrument de planejament territorial

Com s'ha dit, el mòdul forma part del programa troncal del METIP 2025-2026, programa que té com a objectiu principal, perfeccionar les capacitats dels alumnes d'intervenir directament com a futurs professionals en l'elaboració i la gestió d'instruments d'ordenació del territori.

L'objectiu dels ensenyaments troncal del primer semestre consistirà en de dotar els estudiants de les habilitats conceptuals i pràctiques per al disseny i redacció d'instruments planejament urbà.

Així, el programa del Mòdul ha estat elaborat de manera coordinada amb la resta dels mòduls del semestre, de manera tal que, a més dels continguts de caràcter conceptual i instrumental, es disposi del temps necessari per tal que els alumnes puguin elaborar, a efectes didàctics, un instrument de planejament amb allò que serien tots els seus elements.

El procés s'estructurarà en cinc etapes:

- Reconeixement territorial. Contingut: Memòria explicativa sobre les dinàmiques de transformació.
- Anàlisi de la planificació i la gestió de l'activitat turística a la Cerdanya
- Identificació de potencialitats i riscos. Contingut: elaboració de les taules SWOT.
- Establiment de criteris i objectius. Contingut: concepte, criteris i proposta d'objectius específics a assolir en l'exercici de planejament (a aquests efectes, es suggeriran objectius contrastats als diversos grups per tal de fer evidents les diverses possibilitats d'utilització del planejament).
- Elaboració dels projectes i propostes d'intervenció. Contingut: propostes per a la dotació i gestió de la planificació turística a la Cerdanya.

Les activitats que no es puguin fer presencialment s'adaptaran a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els exercicis, projectes i classes teòriques es realitzaran a través d'eines virtuals, com tutorials, videos, sessions de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Temari i calendari de les sessions

30 de setembre de 2025

16h Presentación del Módulo (Oriol Nel-lo)

18h Proceso de urbanización y actividad turística en el litoral mediterráneo ibérico (Oriol Nel-lo)

6 -10 d'octubre: TREBALL DE CAMP

14 d'octubre de 2025

16h Los retos: la disposición del poblamiento (Joan Checa)

18h Los retos: la evolución de los usos del suelo (Joan Checa)

16 d'octubre de 2025

16h Los retos: la exacerbación de la movilidad (Joan Checa)

18h Los retos: el incremento de las desigualdades (Joan Checa)

24 d'octubre de 2025

16h Los instrumentos de planeamiento territorial (Oriol Nel-lo)

18h Los instrumentos de planeamiento urbanístico (Oriol Nel-lo)

28 d'octubre de 2025

16h El planeamiento metropolitano: el PTMB (Joan López)

18h El planeamiento metropolitano: el PDUM (Joan López)

4 de novembre de 2025

16h La rehabilitación urbana: objetivos, estrategias, métodos y procedimientos (Maria Buhigas)

18h El proyecto urbano: objetivos, estrategias, métodos y procedimientos (Maria Buhigas)

14 de novembre de 2024

16h Las políticas: el planeamiento territorial (Oriol Nel-lo)

18h **Conferència:** "El Pla Territorial de l'Alt Pirineu i l'Aran". Ferran Miralles (coordinador del Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran)

17 de novembre de 2024

16h **Conferència:** "Las transformaciones territoriales en la Cerdanya". Antoni Tulla (UAB)

18h Las políticas: la rehabilitación urbana (Oriol Nel-lo)

18 de novembre de 2024

16h Las políticas: la vivienda (Oriol Nel-lo)

18h **Conferència:** "La metropolitización de la montaña europea". Sara Sánchez-Valverde (Politecnico di Torino)

Treball i avaluació

L'avaluació del contingut específic del mòdul constarà de dues parts :

Activitats específiques de l'assignatura: 35%

- Examen: 25%
- Participació a l'aula: 10%

Projecte troncal: 65%

- Memòria del projecte troncal: 40%
- Pòster projecte troncal: 15%
- Defensa oral del projecte: 10%

Per superar l'assignatura serà necessari obtenir una nota igual o superior a 5 tant a l'examen com a la nota global del projecte troncal.

De no superar-se el 5 serà possible recuperar dues evidències avaluatives:

- Recuperar la nota de l'examen: mitjançant la realització d'un altre examen en data a concretar
- Recuperar la nota del projecte troncal: mitjançant la realització d'un examen oral dels continguts treballats en el grup de la troncal.

Per tenir dret a la recuperació s'hauran d'haver presentat totes les evidències relacionades amb el projecte troncal.

Aquell alumnat que no hagi presentat totes les evidències del projecte troncal serà NO AVALUABLE.

CIUTATS I ESPAIS METROPOLITANS

COORDINACIÓ: Carles Donat

EQUIP DOCENT: Carles Donat i Francisco Manuel Muñoz Ramirez

L'objectiu del mòdul és el de dotar a l'alumnat d'instruments crítics per analitzar els processos d'urbanització contemporanis, de manera específica pel que fa a les ciutats i àrees metropolitanes. S'oferiran a l'alumnat els instruments per comprendre la ciutat com configuració socioespacial resultant de les dinàmiques demogràfiques, econòmiques, ambientals, culturals i polítiques de les societats contemporànies. Així mateix, aquest mòdul obligatori forma part dels ensenyaments troncal del màster juntament amb els mòduls de Planejament territorial i Sistemes d'informació geogràfica, planejament i paisatge i en coordinació amb el mòdul de Temes Avançats. L'objectiu dels ensenyaments troncal és de dotar als estudiants de les habilitats conceptuals i pràctiques per al disseny i redacció d'instruments d'ordenació territorial. Per fer-ho, es realitzarà un exercici pràctic, consistent en el reconeixement i identificació de les característiques urbanístiques, socials i mediambientals de determinats espais públics i l'elaboració de propostes de gestió d'aquests espais.

Competències

- Dissenyar els models de gestió adequats als espais metropolitanos.
- Interioritzar l'aplicació i l'avenç dels principis de sostenibilitat ecològica, social i econòmica des de la perspectiva de gènere.
- Apreciar el coneixement dels mecanismes de participació ciutadana en el planejament.
- Reconèixer la utilitat de les polítiques públiques innovadores a les dinàmiques territorials i urbanes, la gestió de la ciutat i els espais metropolitanos.
- Reconèixer la interacció entre les dinàmiques demogràfiques i les estructures de poblament amb les demandes urbanes.
- Determinar desequilibris socials de gènere a partir de projeccions espacials i territorials.
- Cartografiar l'espai públic a partir de la informació territorial facilitada per l'administració pública.
- Vincular la distribució i dinàmica espacial de les activitats humanes amb el planejament urbanístic i el sistema de ciutats.
- Explorar les formes de planejament des de l'òptica de gènere.

15

Continguts

Tema 1. La ciutat. Definició, morfologia i la problemàtica de la seva delimitació

Tema 2. El procés d'urbanització a través dels teixits urbans

Tema 3. L'habitatge. Accés, règim de tinença i problemàtiques

Tema 4. Les desigualtats socials i la segregació urbana

Tema 5. El govern de la ciutat. Fragmentació administrativa, actors, competències i recursos

Tema 6. Les polítiques d'habitatge i de barris

Tema 7. El procés de gentrificació en la ciutat contemporània

Tema 8. Mobilitat residencial i desplaçaments de població

Tema 9. Les polítiques de regeneració urbana

Tema 10. La gènesi de la urbanització dispersa en les ciutats contemporànies

Tema 11. L'estat actual de la urbanització dispersa

Tema 12. Els horitzons de la urbanització dispersa: polítiques i perspectives

Aquests continguts es complementaran amb 1 conferència - oberta al conjunt de la comunitat acadèmica- que tancarà el cicle de conferències.

Metodologia i activitats formatives

- Exposicions del professorat.
- Tutories individualitzades i de grup.
- Debats a l'aula

Títol	Hores	ECTS
Tipus: Dirigides		
Discussió en seminari	5	0,2
Exposicions del professorat	25	1
Tipus: Supervisades		
Elaboració de l'informe personal	5	0,2
Elaboració de la memòria del pla	25	1
Tipus: Autònomes		
Realització de l'informe individual	15	0,6
Realització de la memòria del pla	70	2,8

16

Temari i calendari de les sessions

07 de novembre de 2025

16h La ciutat. Definició, morfologia i la problemàtica de la seva delimitació (Carles Donat)

18h El procés d'urbanització a través dels teixits urbans (Carles Donat)

13 de novembre de 2025

16h L'habitatge. Accés, règim de tinença i problemàtiques (Carles Donat)

18h Les desigualtats socials i la segregació urbana (Carles Donat)

20 de novembre de 2025

16h El govern de la ciutat. Fragmentació administrativa, actors, competències i recursos (Carles Donat)

18h Les polítiques d'habitatge i de barris (Carles Donat)

21 de novembre de 2025

16h El procés de gentrificació en la ciutat contemporània (Francesc Muñoz)

18h Mobilitat residencial i desplaçaments de població (Francesc Muñoz)

27 de novembre de 2025

16h Les polítiques de regeneració urbana. La gènesi de la urbanització dispersa en les ciutats contemporànies (Francesc Muñoz)

18h Conferència: "La problemàtica de l'habitatge habitual en relació als usos turístics i els habitatges desocupats: una aproximació jurídica." Raimon Soler (advocat especialitzat en dret urbanístic, immobiliari i habitatge).

28 de novembre de 2025

16h L'estat actual de la urbanització dispersa (Francesc Muñoz)

18h Els horitzons de la urbanització dispersa: polítiques i perspectives (Francesc Muñoz)

Avaluació

L'avaluació del contingut específic del mòdul constarà de dues parts:

Activitats específiques de l'assignatura: 35%

- Examen: 25%
- Participació a l'aula: 10%

Projecte troncal: 65%

- Memòria del projecte troncal: 40%
- Pòster projecte troncal: 15%
- Defensa oral del projecte: 10%

Per superar l'assignatura serà necessari obtenir una nota igual o superior a 5 tant a l'examen com a la nota global del projecte troncal.

De no superar-se el 5 serà possible recuperar dues evidències avaluatives:

- Recuperar la nota de l'examen: mitjançant la realització d'un altre examen en data a concretar
- Recuperar la nota del projecte troncal: mitjançant la realització d'un examen oral dels continguts treballats en el grup de la troncal.

Per tenir dret a la recuperació s'hauran d'haver presentat totes les evidències relacionades amb el projecte troncal.

Aquell alumnat que no hagi presentat totes les evidències del projecte troncal serà NO AVALUABLE

Activitats d'avaluació continuada

- Elaboració i presentació del projecte troncal: 65%
- Examen: 25%
- Participació de l'estudiant en els debats, tallers i els treballs de grup: 10%

Bibliografia

- Brenner, N. (2017). La era de la urbanización. In *Teoría urbana crítica y políticas de escala* (pp. 255–268). Icaria.
- Capel, H. (2002). La morfología de las ciudades. In *Tomo I: Sociedad, cultura y paisaje urbano* (Vol. 37). Ediciones del Serbal, SA.
- Dijkstra, L., Poelman, H., & Veneri, P. (2019). The EU-OECD definition of a functional urban area. *OECD Regional Development Working Papers*, 11, 19. <https://doi.org/https://doi.org/https://doi.org/10.1787/d58cb34d-en>
- Donat, C. (2018). La gentrificació y el problema de la vivienda en Barcelona. *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona*, 60, 114–129.
- Dupuy, G. (1997). *El urbanismo de las redes. Teorías y Métodos*, Barcelona: Oikos-Tau. 216 pp.
- Fernandez, R., & Aalbers, M. B. (2016). Financialization and housing: Between globalization and Varieties of Capitalism. *Competition & Change*, 20(2), 71–88. <https://doi.org/10.1177/1024529415623916>
- Jaramillo González, S. (2010). *Hacia una teoría de la renta del suelo urbana*, Bogotá: Universidad de los Andes, Facultad de Economía, CEDE, Ediciones Uniandes. 474 pp.
- López-Gay, A. (2011). ¿Vuelve el centro? Caracterización demográfica de los procesos de reurbanización en las metrópolis españolas. In I. Pujadas, J. Bayona, A. García, F. Gil, C. López, D. Sánchez, & T. Vidal (Eds.), *Actas del XII Congreso de la Población Española* (pp. 163–180).

López, J. (2016). The city in the net Infrastructural networks, economic development and urban form. In López-Redondo, J. Del Sol al sòl Energia forma urbana i ús del territori Una anàlisi a partir del cas de Barcelona i Catalunya. Universitat Autònoma de Barcelona, p. 21-33.

<https://www.tesisenred.net/handle/10803/662607>

L'Huillier, Francisco José (2020). Mercado del suelo, renta urbana, y problemática habitacional. Una aproximación teórica desde la Ciudad de Buenos Aires. Universidad de Buenos Aires, Vol. 24, N.º. 2, p. 65-83.

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7592375>

Nel-lo, O. (1998). La ciutat il·limitada i la ciutat futura. In J. Nogué (Ed.), La ciutat, Visions, anàlisis i reptes (pp. 47-73). Universitat de Girona i Ajuntament de Girona.

Nel-lo, O. (2015). La ciudad en movimiento: crisis social y respuesta ciudadana. Díaz & Pons.

Nel-lo, O., & Donat, C. (2014). Los efectos territoriales de la crisis económica en la región metropolitana de Barcelona. In J. M. Albertos (Ed.), Geografía de la crisis económica en España (pp. 565-608). Publicacions Universitat de València.

Solà-Morales, M. (1997). Las formas de crecimiento urbano. No. 10. Univ. Politèc. de Catalunya.

Tomas, M. (2015). La gobernanza metropolitana en Europa: modelos y retos (Àrea Metropolitàna de Barcelona (ed.)).

United Nations. Department of Economic and Social Affairs. Population Division. (2014). World Urbanization Prospects: The 2014 Revision, Highlights. United Nations.

SESSIÓ INAUGURAL

El 25 de setembre de 2025 tindrà lloc la Sessió inaugural del Màster a les 16:00h a la Sala de Graus de la Facultat de Filosofia i Lletres (B7/052) de la UAB.

Programa de la sessió:

16:00h Benvinguda i presentació de l'acte a càrrec de l'Àngel Cebollada, Director del Departament de Geografia i l'Asunción Blanco, coordinadora del mòdul de Temes Avançats en Estudis Territorials i coordinadora del projecte Troncal.

16: 10h Conferència inaugural "Laboratorios de la integración europea". Relaciones y cooperación en los espacios transfronterizos de la UE. A càrrec d'Antoni Durà (Departament de Geografia, UAB)

18h Presentació i explicació del projecte i la seva àrea d'estudi, a càrrec de la professora Asunción Blanco, coordinadora del treball Troncal.

El Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) es complau a convidar-vos a la conferència inaugural del Màster en Estudis Territorials i Planejament.

**"LABORATORIOS DE LA INTEGRACIÓN EUROPEA".
RELACIONES Y COOPERACIÓN EN LOS ESPACIOS
TRANSFRONTERIZOS DE LA UE**

CONFERENCIANT:
ANTONI DURÀ
(Professor del Departament de Geografia de la UAB)

L'acte es celebrarà el proper dijous
25/09/2025 a les 16h
Sala de Graus (B7/052) de la Facultat de Filosofia i Lletres

G+ Departament de Geografia UAB Universitat de Girona IDAPA Xarxa Vives

CICLE DE CONFERÈNCIES

XV CICLE DE CONFERÈNCIES ESTUDIS TERRITORIALS I PLANEJAMENT
TURISME I REPTES SOCIOTERRITORIALS:

LA GESTIÓ DE L'ACTIVITAT TURÍSTICA EN UNA COMARCA DE MUNTANYA: LA CERDANYA

25 de setembre - 16:00h. Conferència inaugural. "Laboratorios de la integración europea". Relaciones y cooperación en los espacios transfronterizos de la UE. **Antoni Durà (UAB)**. Sala de Graus (B7/052) - Facultat de Filosofia i Lletres.

21 d'octubre - 18:00h. Consumo y uso de agua en el sector turístico. Retos y oportunidades. **Ariadna Gabarda (ICRA)**. Sala de Graus (B3/012) - Facultat d'Economia i Empresa.

30 d'octubre - 16:00h. Pau Vila i la introducció d'una nova Geografia. **Josep Oliveras i Samitier (URV)**. Sala d'Actes (B7/1056) - Facultat de Filosofia i Lletres.

10 de novembre - 16:00h. Transversalización del enfoque de género en el sistema turístico. **Verónica García Sánchez de León (Universidad Provincial de Ezeiza. Buenos Aires)**. Sala de Graus (B7/052) - Facultat de Filosofia i Lletres.

14 de novembre - 18:00h. El Pla Territorial de l'Alt Pirineu i l'Aran. **Ferran Miralles (coordinador del Pla Territorial de l'Alt Pirineu i Aran)**. Sala de Graus (B7/052) - Facultat de Filosofia i Lletres.

17 de novembre - 16:00h. Las transformaciones territoriales en la Cerdanya. **Antoni Tulla (UAB)**. Sala de Graus (B7/052) - Facultat de Filosofia i Lletres.

18 de novembre - 18:00h. La metropolitanización de la montaña europea. **Sara Sánchez-Valverde (Politecnico di Torino)**. Sala de Graus (B7/052) - Facultat de Filosofia i Lletres.

19 de novembre - 16:00h. Del turisme a la reivindicació i promoció col·lectiva del territori. **Mercè Codina (L'Arada)**. Sala de Graus (B7/052) - Facultat de Filosofia i Lletres.

24 de novembre - 16:00h. Dinàmiques socioeconòmiques actuals de l'Espai Català Transfronterer. **Jaume Feliu (UdG)**. Sala d'Actes (B7/1056) - Facultat de Filosofia i Lletres.

26 de novembre - 16:00h. Turismo y desarrollo sostenible. Planificación y gestión de destinos turísticos desde el marco de la Agenda 2030. **David Padrón (UdLL)**. Sala d'Actes (B7/1056) - Facultat de Filosofia i Lletres.

27 de novembre - 16:00h. La problemàtica de l'habitatge habitual en relació als usos turístics i els habitatges desocupats: una aproximació jurídica. **Raimon Soler (advocat especialitzat en dret urbanístic, immobiliari i habitatge)**. Sala de Graus (B3/012) - Facultat d'Economia i Empresa.

21

TREBALL DE CAMP

El treball de camp es durà a terme al llarg de la setmana del 6 al 10 d'octubre de 2025. La setmana del treball de camp té com a objectiu el reconeixement territorial de l'àrea d'estudi i la visita d'experiències relacionades amb l'àmbit temàtic del projecte.

Durant les 5 jornades hi haurà visites, activitats i conferències en el territori d'estudi. Al llarg del dia, i en horari adaptat a les necessitats del calendari, es comptarà amb la participació i col·laboració d'agents locals experts implicats en el territori, que aportaran les seves experiències i visions del desenvolupament local i la gestió i planificació territorial turística. Igualment es gaudirà de la participació, acompanyament i experiència de professorat del Departament de Geografia de la UAB. En aquest context de col·laboracions s'emmarquen les 5 sessions de conferències/taules rodones sobre diferents àmbits d'interès per al desenvolupament del projecte.

Llistat de conferències/taules rodones

06/10/2025. 18:00-19:00 – Sala Sebastià Bosom, Arxiu Comarcal de la Cerdanya (Puigcerdà).

18:00 Benvinguda institucional

Ajuntament de Puigcerdà

18:10 Presentació sobre la Cerdanya i la seva evolució històrica i paisatgística

Josep Maria Prat (president de l'Institut d'Estudis Ceretans)

07/10/2025. 17:00-19:00 – Hotel Campus (Puigcerdà)

17:30 L'habitatge a la Cerdanya

Ariadna Luesma (arquitecta del Consell Comarcal de la Cerdanya) i Arnau corberó (Pirineu Viu)

18:30 Debat, torn obert

Moderador Carles Donat (professor Departament de Geografia, UAB)

08/10/2025. 18:00-19:30 – Hotel Campus (Puigcerdà)

18:00 El projecte transfronterer

Mita Castañer i Javi Martín

18:00 El patrimoni cultural de la Cerdanya

Sara Aliaga (tècnica de cultura del Consell Comarcal de la Cerdanya)

22

09/10/2025. 18:00-19:00 – Hotel Campus (Puigcerdà)

18:00 El desenvolupament turístic de la Cerdanya i les seves problemàtiques

Josep Maria Prat (Institut d'Estudis Ceretans) i Núria Martí (SOS Pirineus)

10/10/2025. 17:00-19:00 – Hotel Campus (Puigcerdà)

Programació general de les jornades de treball de camp

DIA 1. Dilluns 6 d'octubre, coordinador de la jornada: Oriol Nel-lo

- 8.00- 8.30 Sortida UAB
- 10.00-11.00 Arribada i visita a l'Àrea de Servei del Túnel del Cadí. Joan Comelles
- 11.00-11.30 Trajecte Porta de la Cerdanya –Prats i Sansor
- 11.30-13.00 Ermita Sant Salvador (a peu des de Prats) i visita panoràmica de la Cerdanya. Josep Maria Prat
- 13.30-14.30 Dinar a Prats àrea pícnic. Portar de casa (si plou, al local social de Prats)
- 14.30-15:00 Trajecte Prats-Puigcerdà
- 15.00h Check-in hotel

Allotjament:

Campus Cerdanya
Puigcerdà (Girona)
T. 972 883 530.
WhatsApp 639 579 354
comercial@campus-cerdanya.com

- 16.00-16.30 Sortir de l'hotel i anar cap al punt d'inici de la visita
- 16.30-17.30 Visita guiada per Puigcerdà. Enric Quílez.
- 18.00h Benvinguda institucional (Sala Sebastià Bosom-Arxiu Comarcal). Aj. de Puigcerdà
- 18.10-19.00 **Presentació Cerdanya i Evolució històrica/paisatgística** - Sala Sebastià Bosom. **Josep Maria Prat**
- 19.00-19.30 Explicació del programa de la setmana als alumnes per part del professorat

DIA 2. Dimarts 7 d'octubre, coordinadors de la jornada: Gemma Canoves i Carles Donat

- 8.00h Esmorzar hotel
- 9.00-10.00 Sortida de l'Hotel. Trajecte Puigcerdà - La Molina
- 10.00-11.00 Visita a La Molina (Sala Museu). Marta Viver
- 11.00-11.15 Trajecte La Molina- Masella

- 11.15-13h Visita Masella. Ramon Boter i Miquel Nieto
- 13.00-14:00 Dinar a Masella
- 14.00-17:00 Inici ruta guiada Alp-Soriguerola-Tartera – Prats – Ribera del Segre – Esterregalls d'All - Ger-Saga-Bolvir- Puigcerdà. Aturades a Soriguerola i als Esterregalls d'All. Josep Maria Prat
- 17.00 Arribada a l'hotel Campus
- 17.00-17.30 Lliure
- 17.30-18.00 **Presentació sobre l'habitatge a la Cerdanya: Ordenació Urbanística del Territori**- Hotel Campus. **Gerard Carrera**
- 18.00-18.30 **Presentació L'habitatge a la Cerdanya: Dret o Mercaderia?** - Hotel Campus. **Arnau Corberó**
- 18.30-19.00 Debat sobre l'habitatge a la Cerdanya – Hotel Campus. Modera **Carles Donat**
- 19.00-20.00 Briefing

DIA 3. Dimecres 8 d'octubre, coordinadora de la jornada: Inmaculada Díaz

- 8.00 Esmorzar a l'Hotel
- 8.30-9.15 Sortida de l'Hotel. Trajecte Puigcerdà-Font Romeu. (parking des Airelles (pistes de parking de La Calme, a 4 km des de Les Airelles)
- 9.30-11.00 Pujada a peu al Roc de La Calme (a dalt de les pistes de Font-Romeu). Pierre Parent i Inma Díaz
- 11.15-11.30 Trajecte Font Romeu-Odeillo
- 11.30-12.15 Visita i passeig al voltant del forn solar d'Odeillo
- 12.15-12.30 Trajecte Odeillo-Parc de Sant Guillem (Llívia)
- 12.30-14.00 Visita: Esports i escoles de neu i desenvolupament local de vinyes d'alçada. Marçal Carreña.
- 14.00-14.30 Dinar al Parc de Sant Guillem (Llívia) / Buscar pla B (zona coberta – Market Ur Carrefour?)
- 15.00-16.00 Visita Guiada per Llívia . Montse Carrillo i Josep Maria Prat.
- 16.10-16.25 Trajecte Llívia-Enveig
- 16.30-17.15 Xerrada sobre el tren groc- Estació tren La Tor de Carol. Georges Bartolí.
- 17.15-17.30 Trajecte Enveig-Hotel Campus
- 18.00-18.45 Lliure
- 18.45-19.30 **Presentació sobre el patrimoni cultural de la Cerdanya** - Hotel Campus. Sara Allaga
- 19.30-20.00 Briefing del dia

DIA 4. Dijous 9 d'octubre, coordinadors de la Jornada: Francesc Romagosa i Eduard Ariza

8.00h	Esmorzar a l'Hotel
9.00-9.30	Sortida de l'Hotel. Trajecte Puigcerdà-Bellver
9.30-10.30	Visita guiada pel centre històric de Bellver. Anna Montaner
10.30-11.30	Presentació Parc Cadí-Moixeró a Bellver (pendent confirmar lloc). Queralt Tor.
11.30-11.45	Trajecte Bellver-Prullans
12.00-13.00	Eco-resort Cerdanya Viva. David Isern
13.00-14.00	Dinar a Cerdanya Viva
14.00-14.30	Trajecte Prullans-Lles
14.30-17.00	Lles i Cap del Rec. Visita guiada i presentació de la reserva natural i de les estacions d'esquí nòrdic. Esther Castilla.
17.00-17.30	Trajecte Lles- Puigcerdà
18.00-19.00	Presentació turisme a la Cerdanya: Hotel Campus. Josep Maria Prat Presentació turisme a la Cerdanya: Turisme o turísticació... - Hotel Campus Núria Martí.
19.00-19.30	Briefing del dia- Hotel campus

DIA 5. Divendres 10 d'octubre, coordinadora de la jornada: Asunción Blanco

8.00h	Esmorzar a l'Hotel
8.00- 9.00h	Check-out Hotel
9.00-9.30h	Trasllat fins a l'Hospital
9.30-11.45	Serveis transfronterers- hospital. Xavier Conill i Cristina Plana
11.45-12.00	Trasllat fins a l'Hotel
12:15-13.15	Plataforma Confluència – Hotel Campus. Enric Quílez
13.30-14.30	Conclusions de les jornades-Hotel Campus
14.30h	Dinar a l'hotel
16.00h	Viatge Cerdanya-UAB

CALENDARI GENERAL

Les assignatures del màster en estudis territorials i planejament inclouen diverses sessions de treball especialitzat, tant dins com fora de l'aula. Les sessions es divideixen en diferents tipus: conferències, treball de camp, treball grupal i tallers i presentació de resultats.

CALENDARI GENERAL

CALENDARI DETALLAT

Es presenta el calendari detallat dels mòduls i projecte Troncal. Les sessions de docència començaran a les 16.00 i finalitzaran a les 20:00h. En les sessions de 4 hores es realitzarà una pausa de 30 minuts.

1a setmana

	22-set	23-set	24-set	25-set	26-set
	Dilluns	Dimarts		Dijous	divendres
				Temes Avançats Sala de Graus Facultat Filosofia i Lletres (B7/052)	Temes Avançats Aula 402
		Tutoria de benvinguda		Conferència Inaugural: "Laboratoris de la integració europea". Relaciones y cooperación en los espacios transfronterizos de la UE. Antoni Durà	Classe: Planificació estratègica i turisme. Asunción Blanco.
16:00h					
18:00h				Classe: Presentació i explicació del projecte i la seva àrea d'estudi. Asunción Blanco	Classe: Presentació i Reconeixement territorial. Asunción Blanco.

2a setmana

	29-set	30-set	1-oct	2-oct	3-oct
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
	Turisme Aula 402	Planejament Aula 402	SIG Aula 503	Turisme Aula 402	Temes Avançats Aula 402
16:00h		Classe: Presentación del Módulo. Oriol Nel-lo.			Classe: Reptes territorials del turisme. Inmaculada Díaz.
18:00h		Classe: Proceso de urbanización y actividad turística en el litoral mediterráneo ibérico. Oriol Nel-lo.			Classe: El turisme de proximitat. Inmaculada Díaz.

3a setmana

SORTIDA TREBALL DE CAMP

4a setmana

	13-oct	14-oct	15-oct	16-oct	17-oct
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
	Turisme Aula 402	Planejament Aula 402	SIG Aula 503	Planejament Aula 402	Temes Avançats Aula 402
16:00h		Classe: Los retos: la disposición del poblamiento. Joan Checa.		Classe: Los retos: la exacerbación de la movilidad. Joan Checa.	Classe: Antropocè i turisme. Eduard Ariza.
18:00h		Classe: Los retos: la evolución de los usos del suelo. Joan Checa.		Classe: Los retos: el incremento de las desigualdades. Joan Checa.	Classe: Litoral i turisme. Francesc Romagosa.

5a setmana

	20-oct	21-oct	22-oct	23-oct	24-oct
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
	Turisme Aula 402	Temes Avançats Aula 402	SIG Aula 503	Turisme Aula 402	Planejament Aula 402
16:00h		Classe: Els efectes del Canvi Global en el turisme de sol i platja. Eduard Ariza.			Classe: Los instrumentos de planeamiento territorial. Oriol Nel-lo.
18:00h		B3/012 Sala de Graus F. Economia i Empresa Conferència 2: Consumo y uso de agua en el sector turístico. Retos y oportunidades. Ariadna Gabarda.			Classe: Los instrumentos de planeamiento urbanístico. Oriol Nel-lo.

6a setmana

	27-oct	28-oct	29-oct	30-oct	31-oct
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
	Turisme Aula 402	Planejament Aula 402	SIG Aula 503	Temes Avançats B7/1056 Sala d'Actes F. Filosofia i Lletres	
16:00h		Classe: El planeamiento metropolitano: el PTMB. Joan López.		Conferència 3: Pau Vila i la introducció d'una nova Geografia. Josep Oliveras i Samitier.	
18:00h		Classe: El planeamiento metropolitano: el PDUM. Joan López.		Classe: Ecoturisme. Francesc Romagosa.	

7a setmana

	3-nov	4-nov	5-nov	6-nov	7-nov
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
	Turisme Aula 402	Planejament Aula 402	SIG Aula 503	Turisme Aula 402	Ciutats i Espais m. Aula 402
16:00h		Classe: La rehabilitación urbana: objetivos, estrategias, métodos y procedimientos. Maria Buhigas.			Classe: La ciutat. Definició, morfologia i la problemàtica de la seva delimitació. Carles Donat.
18:00h		Classe: El proyecto urbano: objetivos, estrategias, métodos y procedimientos. Maria Buhigas.			Classe: El procés d'urbanització a través dels teixits urbans. Carles Donat.

8a setmana

	10-nov	11-nov	12-nov	13-nov	14-nov
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
	Temes Avançats B7/052 Sala de Graus F.Filosofia i Lletres	Turisme Aula 402	SIG Aula 503	Ciutats i Espais m. Aula 402	Planejament B7/052 Sala de Graus F.Filosofia i Lletres
16:00h	Conferència 4: Transversalització del enfocament de gènere en el sistema turístic. Verónica García Sánchez de León.			Classe: L'habitatge. Accés, règim de tinença i problemàtiques. Carles Donat.	Classe: Las políticas: el planeamiento territorial. Oriol Nel-lo.
18:00h	Classe: Turisme i circularitat. Inmaculada Díaz.			Classe: Les desigualtats socials i la segregació urbana. Carles Donat.	Conferència 5: El Pla Territorial de l'Alt Pirineu i l'Aran. Ferran Miralles.

9a setmana

	17-nov	18-nov	19-nov	20-nov	21-nov
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
	Planejament B7/052 Sala de Graus F.Filosofia i Lletres	Planejament B7/052 Sala de Graus F.Filosofia i Lletres	Temes Avançats B7/052 Sala de Graus F.Filosofia i Lletres	Ciutats i Espais m. Aula 402	Ciutats i Espais m. Aula 402
16:00h	Conferència 6: Las transformaciones territoriales en la Cerdanya. Antoni Tulla.	Classe: Las políticas: la vivienda. Oriol Nel-lo.	Conferència 8: Del turisme a la reivindicació i promoció col·lectiva del territori. Mercè Codina.	Classe: El govern de la ciutat. Fragmentació administrativa, actors, competències i recursos. Carles Donat.	Classe: El procés de gentrificació en la ciutat contemporània. Francesc Muñoz.
18:00h	Classe: Las políticas: el planeamiento territorial. Oriol Nel-lo.	Conferència 7: La metropolitanización de la montaña europea. Sara Sánchez-Valverde.		Classe: Les polítiques d'habitatge i de barris. Carles Donat.	Classe: Mobilitat residencial i desplaçaments de població. Francesc Muñoz.

10a setmana

	24-nov	25-nov	26-nov	27-nov	28-nov
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
	Temes Avançats B7/1056 Sala d'Actes F.Filosofia i Lletres		Temes Avançats B7/1056 Sala d'Actes F.Filosofia i Lletres	Ciutats i Espais m. Aula 402	Ciutats i Espais m. Aula 402
16:00h	Conferència 9: Dinàmiques socioeconòmiques actuals de l'Espai Català Transfronterer. Jaume Fellu.		Conferència 10: Turismo y desarrollo sostenible. Planificación y gestión de destinos turísticos desde el marco de la Agenda 2030. David Padrón.	Classe: Les polítiques de regeneració urbana. La gènesi de la urbanització dispersa en les ciutats contemporànies. Francesc Muñoz.	Classe: L'estat actual de la urbanització dispersa. Francesc Muñoz.
18:00h	Classe: Reconeixement territorial i planificació turística. Asunción Blanco.		Classe: Turisme i drets humans. Inmaculada Díaz.	B3/012 Sala de Graus F.Economia i Empresa Conferència 11: La problemàtica de l'habitatge habitual en relació als usos turístics i els habitatges desocupats: una aproximació jurídica. Raimon Soler.	Classe: Els horitzons de la urbanització dispersa: polítiques i perspectives. Francesc Muñoz.

11a setmana

	1-des	2-des	3-des	4-des	5-des
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
	Tallers Aula 402	Tallers Aula 402	Tallers Aula 402	Tallers Aula 402	
16:00h	Explicació metodologia DAFO. Oriol Nel-lo i Asunción Blanco.	Seguiment de la Construcció DAFO. Eduard Ariza.	Presentació i debat intern DAFO. Oriol Nel-lo i Asunción Blanco.	Com s'elaboren els Criteris. Oriol Nel-lo i Eduard Ariza.	
18:00h	Inici construcció DAFO. Oriol Nel-lo.	Seguiment de la Construcció DAFO. Francesc Romagosa.	Presentació i debat intern DAFO. Oriol Nel-lo.	Inici elaboració de Criteris. Oriol Nel-lo.	

12a setmana

	8-des	9-des	10-des	11-des	12-des
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
	Tallers Aula 212	Tallers Aula 212	Tallers Aula 212	Tallers Aula 212	
16:00h		Presentació interna criteris. Oriol Nel-lo i la resta de professorat.	Posada en comú DAFO i Criteris. Tot el professorat.	Elaboració i presentació propostes. Oriol Nel-lo i Francesc Romagosa.	
18:00h		Presentació interna criteris. Oriol Nel-lo i la resta de professorat.	Posada en comú DAFO i Criteris. Tot el professorat.	Elaboració i presentació propostes. Oriol Nel-lo i Francesc Romagosa.	

13a setmana

	15-des	16-des	17-des	18-des	19-des
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
	Tallers Aula 212	Tallers Aula 212	Tallers Aula 212	Tallers Aula 212	
16:00h	Inici elaboració projectes. Oriol Nel-lo i Inmaculada Díaz.	Preparació de projectes. Carles Donat.	Presentació i debat intern projectes. Oriol Nel-lo i la resta de professorat.	Posada en comú projectes. Tot el professorat.	
18:00h	Inici elaboració projectes. Oriol Nel-lo i Inmaculada Díaz.	Preparació de projectes. Carles Donat.			

14a setmana i 15a setmana

VACANCES DE NADAL

16a setmana

	5-gen	6-gen	7-gen	8-gen	9-gen
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
			Tallers Aula 212	Tallers Aula 212	
16:00h			Taller de pòsters. Francesc Muñoz Ramírez.	Elaboració de pòsters. Francesc Muñoz Ramírez.	
18:00h					

17a setmana

	12-gen	13-gen	14-gen	15-gen	16-gen
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
	Tallers Aula 212				LLIURAMENT Aula 212
16:00h	Setmana de tancament de materials (Tutories col·lectives). Tot el professorat	Jornada de cocreació a la Cerdanya amb els agents locals			
18:00h					

18a setmana

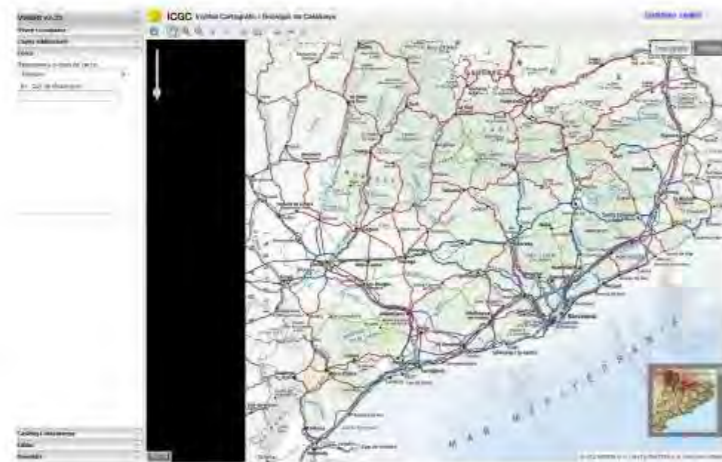
	19-gen	20-gen	21-gen	22-gen	23-gen
	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
	ASSAIG GENERAL Aula 212			PRESENTACIÓ FINAL Sala de Graus (B7/052)	
16:00h					
18:00h					

CARTOGRAFIA

La cartografia de referència a utilitzar per al desenvolupament dels mòduls troncal i de planificació, tant topogràfica com temàtica, prové de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

Vissir

A través de l'enllaç: <https://www.icgc.cat/ca/Eines-i-visors/Visors/VISSIR> s'accedeix al Visor Vissir, una eina desenvolupada per l'ICGC que permet la consulta i descàrrega de geoinformació diversa sobre Catalunya, així com a altres eines complementàries, que poden ser d'utilitat.

Tenim l'opció de descarregar la informació de diferents maneres:

Geoinformació i mapes ICGC

Accedint a la web de l'ICGC dins el menú mapes: <https://www.icgc.cat/ca/Geoinformacio-i-mapes> podem accedir a diferents tipus de Geoinformació:

1. Geoinformació en línia (geoserveis) que podem utilitzar com a capes de referència en els nostres mapes (Ortofotos, Serveis de Mapa base, Topogràfics etc).
2. Dades i Productes
3. Mapes.

Desde cadascun dels tipus, cal seleccionar la informació desitjada i trobarem el format o formats en els que es pot descarregar la informació.

Aplicació Web de descàrrega ICGC

Des de l'aplicació del ICGC <https://visors.icgc.cat/appdownloads/index.html> aplicació web de descàrrega.

33

Buscar a partir de topònim (per exemple: Cerdanyola del Vallès) o realitzar una selecció interactiva per extensió territorial sobre el mapa, o per fulles activant el tipus de mapa a descarregar: Topogràfics, Ortoimatges i Altres (Cobertes, mapes geològics, divisions administratives, models d'elevacions, dades Lidar etc..)

Fent clic sobre la icona (i) s'accedeix a la pàgina de consulta de les característiques principals de cada conjunt de dades així com les seves especificacions tècniques (estructura, contingut, simbologia, opcions). I també es pot dur a terme una descàrrega de les dades.

Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica

Una altra font de recursos de geoinformació és la pàgina web del Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica (<https://territori.gencat.cat/ca/serveis/visors-cartografia/>) on es pot trobar cartografia de diferents temàtiques.

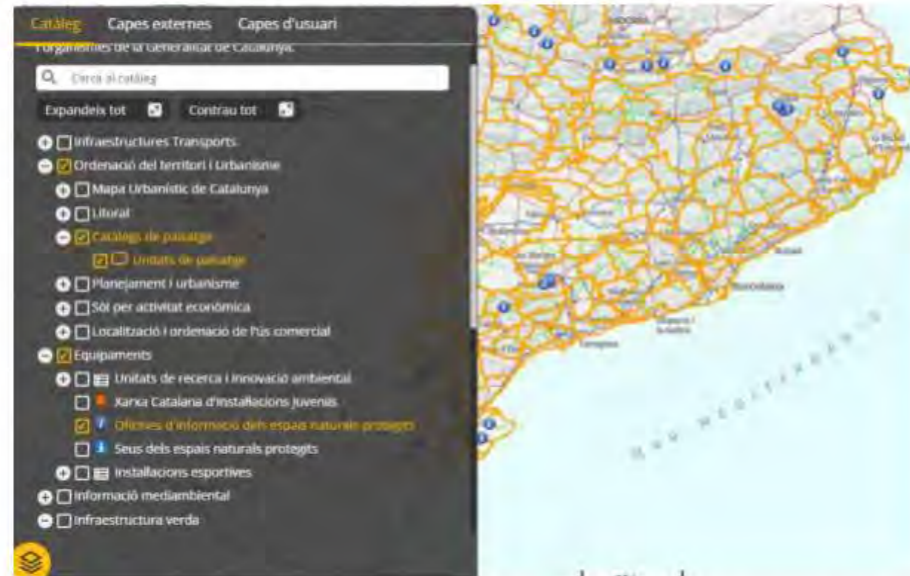
Des d'aquí es pot accedir a **Bases cartogràfiques** del departament organitzades per temàtiques, així com a l'accés a la cartografia a través diferents visors temàtics) així com al visor **Hipermapa** (<https://sig.gencat.cat/visors/hipermapa.html>), un instrument corporatiu de la Generalitat de Catalunya per publicar la seva informació georeferenciada d'arreu de Catalunya, d'una forma integrada i sistemàtica. Aquesta eina permet integrar en una mateixa plataforma les dades territorials generades des de tots els departaments de la Generalitat de Catalunya.

Hipermapa

Des del catàleg de capes ( ) podreu visualitzar diferents dades i són eines que us permetran visualitzar informació abans de descarregar-la.

34

Quan carregueu una capa al mapa per visualitzar-la apareix a la llegenda, des d'allà es pot accedir a les propietats de la capa, les seves metadades i a la descàrrega

Per a dades específiques d'**habitatge** és molt recomanable accedir al visor d'habitatge en el qual es pot trobar informació actualitzada dels preus de lloguer i compra, de vendes etc amb la informació disgregada per comarques i municipis i dels darrers anys. El visor és el mateix que Hipermapa, permet també la visualització i descàrrega de la informació.

Un cop descarregades les dades (o copiada la URL del servei) es poden visualitzar al Desktop GIS que es vulgui (ArcGISP)

EQUIP DOCENT

Director del Departament

Àngel Cebollada angel.cebollada@uab.cat

Coordinació dels estudis de grau i postgrau

Eduard Ariza (Màster) eduard.ariza@uab.cat

Antònia Casellas (Doctorat) antonia.casellas@uab.cat

Coordinació general del programa troncal

Asunción Blanco asuncion.blanco@uab.cat

Coordinació del treball de camp

Asunción Blanco asuncion.blanco@uab.cat

Professorat dels mòduls troncal

Eduard Ariza eduard.ariza@uab.cat

Asunción Blanco asuncion.blanco@uab.cat

Maria Buhigas maria.buhigas@uab.cat

Gemma Canoves gemma.canoves@uab.cat

Joan Checa joan.checa@uab.cat

Inmaculada Díaz inmaculada.diaz@uab.cat

Carles Donat carles.donat@uab.cat

Joan López juan.lopez@uab.cat

Francesc Muñoz franc.munoz@uab.cat

Oriol Nello oriol.nello@uab.cat

Francesc Romagosa francesc.romagosa@uab.cat

Suport al programa troncal (edició i logística):

Elena Palerm elena.palerm@autonoma.cat

Laura Sala laura.sala@uab.cat

Segueix-nos a les xarxes

APÈNDIX 3. LÀMINES DE PRESENTACIÓ DELS PROJECTES

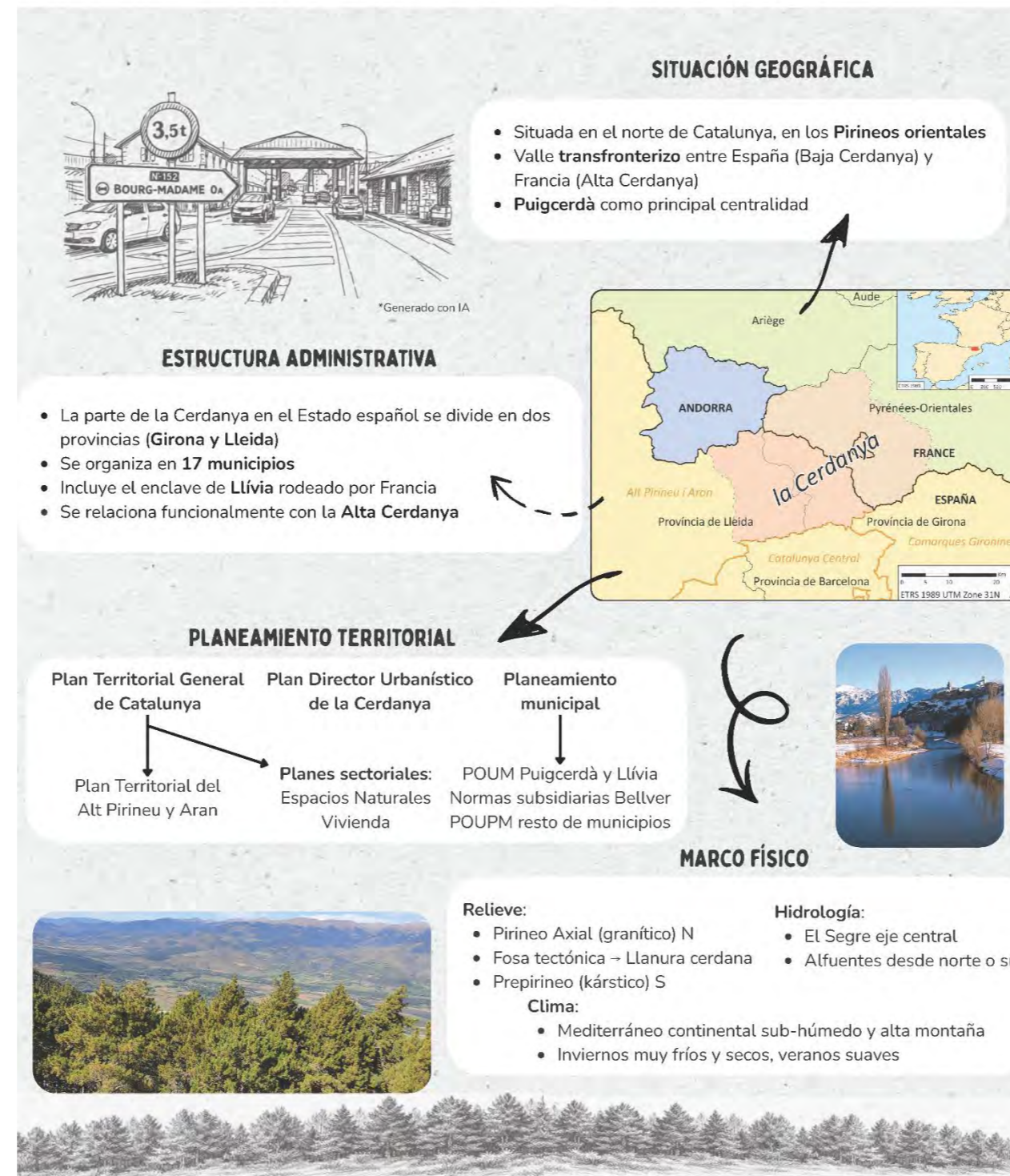

Amb la col·laboració de:

LA CERDANYA EN EL MARCO DE LA ORDENACIÓN TERRITORIAL: GOBERNANZA, PLANEAMIENTO Y MARCO FÍSICO

Kabusacki, Manuel; Le-Bert, Alejandra; Pi, Llorenç; Sanchis, Marc
Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona

URBANISMO Y POLITICAS URBANAS

Grupo 2: Carlo Del Favero, Alba Garcia Tombas, Christian Ninotta y Gerard Villares Robleda
 Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona

ESTRUCTURA URBANA

Núcleos de poblaciones en Cerdanya en 2025

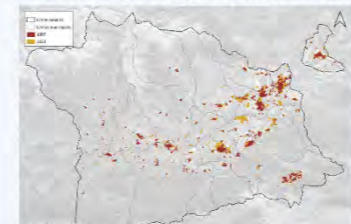

Fuente: Elaboración propia a partir de datos extraídos del mapa áreas de población y mapa municipal de Cataluña del ICGC, 2025.

Asentamientos se pueden clasificar según el *Pla de paisatge transfronterer (2016)* del Observatori del Paisatge

- 1 - **Mas Cerdà**: Construcciones agrícolas tradicionales de los siglos XVIII y XIX.
- 2 - **Villas y pueblos**: Núcleos urbanos tradicionales del territorio en medio de los espacios agrícolas del valle.
- 3 - **Centros de esquí**: Poblados que se desarrollan alrededor de los centros de esquí.
- 4 - **Urbanización de baja densidad**: Asentamientos residenciales, sobre todo de segunda residencia.

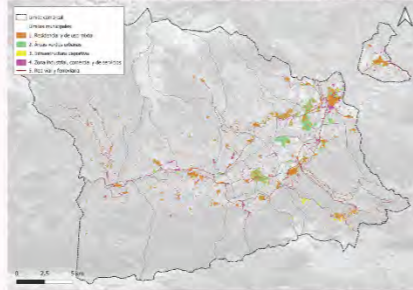
Expansión del uso de suelo urbanizado y edificado dentro de la comarca de Cerdanya entre los años 1987 y 2023

Fuente: Elaboración propia con datos de mapas de cobiertas del suelo año 1987 y 2023 del ICGC.

MORFOLOGIA URBANA

Mapa de suelo urbanizado y edificado en Cerdanya en 2023

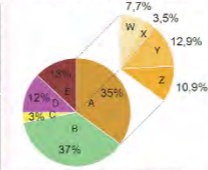

Fuente: Elaboración propia con datos de mapas de cobiertas del suelo año del ICGC, 2023.

Tabla de superficies y gráfico de porcentajes de los usos de suelo

Tipo de uso de suelo	Área (ha)
A. Residencial y de uso mixto	5,002
B. Áreas verdes urbanas	5,077
C. Infraestructura deportiva	455
D. Zonas industriales, comerciales y de servicio	1,927
E. Infraestructura turística	2,185
Total urbano	15,648
W. Casas adosadas	3,229
X. Escarpes	532
Y. Viviendas bajas	2,097
Z. Viviendas aisladas	1,745

Fuente: Elaboración propia con datos de mapas de cobiertas del suelo año del ICGC, 2023.

Gran proliferación de áreas urbanas de baja densidad que se han desarrollado a lo largo del territorio de la comarca.

En conjunto las áreas "verdes urbanas" (en su mayoría son jardines privados de viviendas y campos de golf) con las sub áreas residenciales de las "zonas urbanas laxas" y las "viviendas aisladas", representan un 60,8 % de las áreas urbanas totales.

Ejemplos de urb. de baja densidad

Fuente: Imágenes extraídas de Google Maps.

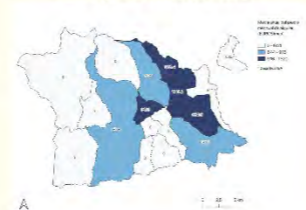
VIVIENDA

Precios

El precio del alquiler ha alcanzado máximos históricos (el precio medio es de 689,89 € en 2024).

Precio de compraventa (de vivienda usada) ha aumentado un 150 % en los últimos 11 años.

Media anual del precio de alquiler (euros/mes) en municipios de Cerdanya en 2024

Fuente: Elaboración propia a partir de datos facilitados por el Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, 2025.

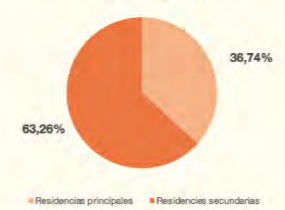
Tipologías

Viviendas con protección oficial acabadas en los últimos 10 años es prácticamente 0 %.

Cerdanya es una comarca de propietarios. En 2021, 56,2 % de las viviendas eran de propiedad.

El 27,12 % de las VUT se encuentran en Alp y el 25,28 % en Puigcerdà.

Viviendas principales y no principales en Cerdanya en 2021

Fuente: Elaboración propia a partir de datos extraídos del cens de població i habitatges del IDESCAT, 2021.

PLANEAMIENTO URBANÍSTICO Y POLÍTICAS PÚBLICAS

Instrumentos de planeamiento urbanístico vigente a la Cerdanya en 2025

Nombre de instrumento	Tipo	Aprobación	Número de modificaciones
Pla Director Urbanístic de la Cerdanya	PDUC	2008	0
Pla General Urbanístic de ordenación sostenible de l'Alt Pirineu	PGU	2020	0
Pla d'ordenació urbanística de l'Alt Pirineu	POU	2020	0
Llivia	POUM	2022	2
Puigcerdà	POUM	2020	17
Pla d'ordenació urbanística de l'Alt Pirineu	POUPM	2016	10

Fuente: Elaboración propia a partir de el Registro de planeament urbanístic de Catalunya (Registro de Planeamiento Urbanístico de Catalunya, 2025).

Instrumentos de planificación

Falta de un instrumento comarcal común por la ausencia de Puigcerdà, Llivia y Bellver en el POUPM.

El bajo número de modificaciones en planes por su capacidad limitada para gestionarlas.

Clasificación del suelo

Predominio del suelo no urbanizado con el 97 % de la superficie total comarcal.

El suelo urbanizable se localiza principalmente en Puigcerdà (30 %) y Alp (20 %).

Puigcerdà (16 %) y Alp (16 %) concentran la mayor superficie de suelo urbano.

Clasificación del suelo de Cerdanya en 2025

Fuente: Elaboración propia a partir de la ortofoto territorial (ICGC, 2024) y datos de la clasificación del suelo extraídos del Hipermapa (2025).

Turisme i reptes territorials:

La gestió de l'activitat turística en una comarca de muntanya: La Cerdanya
 Projecte troncal del Màster en estudis territorials i planejament. Curs 2025-2026.

EL SISTEMA TERRITORIAL DE MOVILIDAD Y TURISMO DE LA CERDANYA De la conectividad a la configuración turística contemporánea

Idao García, Ingrid Gené, Pau Nicolás, Ignacio Martínez
DEPARTAMENT DE GEOGRAFIA, UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Infraestructura de Transporte

ACCESIBILIDAD REGIONAL
Uno de los territorio de montaña mejor conectados de Catalunya.
 El Túnel del Cadí (C-16) permite la conexión expedita con el Área Metropolitana de Barcelona.

RED FERROVIARIA
Infraestructura ferroviaria en un territorio de montaña. Línea R3 (conexión L'Hospitalet de Llobregat-Cerdanya).
 3 estaciones en España (La Molina, Urtx-Alp y Puigcerdà) y 1 en Francia (Latour de Carol-Enventing).

LÍNEAS DE BUSES
Servicios de bus concesionados brindan conectividad (incluyendo transporte escolar y a centros de ski).
 Red de autobuses conecta 13 de los 17 municipios de la comarca.

CONEXIÓN TRANSFRONTERIZA
Latour de Carol-Enveitg conecta con servicios de tren franceses TER Occitanie (SNCF).
 Vía N-154 conecta con Francia a través del enclave de Llivia.

Movilidad Activa

Infraestructura de movilidad cotidiana.
 Rutas vinculadas al cicloturismo, deporte y turismo.

Limitaciones estructurales

La dispersión urbana refuerza la dependencia del vehículo privado.
 La falta de una estrategia comarcal integrada genera una movilidad fragmentada y poco coordinada.

Mapa de Sistema de Infraestructura de Movilidad

LEYENDA
 ● Estaciones del ferrocarril
 ■ Paradas de autobuses
 — Línea del ferrocarril
 — Red de Carreteras
 ■ Río Segre
 ■ Espacios Naturales
 — Límites administrativos

Fuente: Elaboración propia a partir de datos de Hipermapa de Catalunya - Generalitat de Catalunya.

Evolución del turismo en la Cerdanya

Revisión histórica del turismo

- FASE DE SURGIMIENTO DEL TURISMO Y RECESSION (FINALES XIX-1943)**
Turismo incipiente de veraneo y salud, ligado a élites urbanas, y primeros ensayos de turismo nieve.
 Un grupo de personas practicando el esquí en La Molina (1937).
- FASE DE EXPANSIÓN DEL TURISMO DE NIEVE (1943-1984)**
Primer remonte (1943), consolidación de La Molina y La Masella. Esquí como turístico organizado.
 túnel del Cadí.
- FASE DE CONECTIVIDAD, MASIFICACIÓN Y EXPANSIÓN DE ZONA RESIDENCIAL (1984-2008)**
Apertura Túnel del Cadí, acceso rápido en vehículo, masificación del turismo de nieve y fuerte expansión de las segundas residencias.
 Manifestaciones contra la saturación a JUSO de verano.
- FASE DE MADUREZ Y RECONFIGURACIÓN (2008-ACTUALIDAD)**
Saturación y vulnerabilidad del monocultivo de nieve y apuestas por modelo más diversificado.

Estructura actual del sistema turístico

Total de Visitantes por Año

Oferta de Plazas de Alojamiento Turístico

Tipos de Trabajos Asociados a la Actividad Turística en el 2022

Demanda turística creciente.
Estacional (temporada de ski y festivos).

Crecimiento de la oferta de alojamiento.
Diversificación de los servicios turísticos.

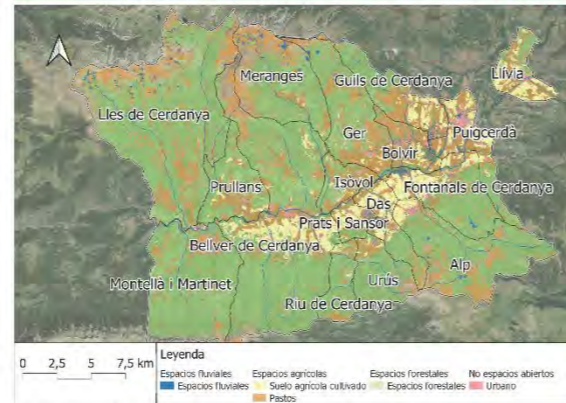
Segmentación laboral y de género.
Bajos salarios y precariedad laboral.

Turisme i reptes territorials:
La gestió de l'activitat turística en una comarca de muntanya: La Cerdanya
Projecte troncal del Màster en estudis territorials i planejament. Curs 2025-2026.

MEMORIA SISTEMA DE ESPACIOS ABIERTOS

Amat, Joana; Bravo, Tomás; Pérez, Hugo; Pérez, Aldo.
Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona

ESPACIOS ABIERTOS

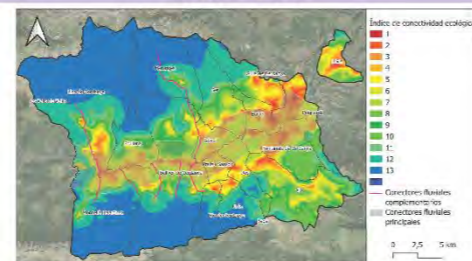

Fuente: elaboración propia a partir de Mapa de Cubiertas del suelo (Idescat, 2023).

- Matriz territorial dominante
- Principal soporte ambiental y paisajístico.
- Configura el marco territorial que estructura los principales usos del territorio.

La intensificación del turismo y la urbanización dispersa refuerzan el papel de los espacios abiertos para la cohesión territorial.

CONECTIVIDAD

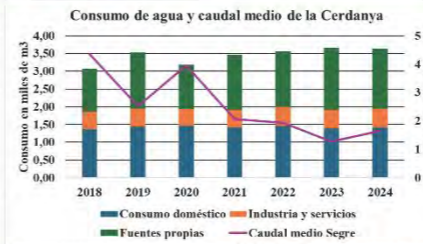
- Fragmentación territorial por urbanizaciones e infraestructuras.
- Red hidrográfica mantiene la conectividad territorial.

ESPACIOS FLUVIALES

Río Segre
-Caudal ecológico 1,79 m³/s.

Debilidades y Amenazas

- Tendencia a la disminución de la precipitación.
- Contaminación de acuíferos por actividad agrícola.
- Contaminación y aumento de la demanda del uso del agua de la naciente del río Segre en Francia.

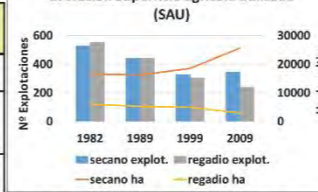

ESPACIOS AGRÍCOLAS

Producción de cultivos 2024. Cerdanya

Cultivo	Sup (ha)	% Sup	Prod (t)	Prod (%)
Forrajes	2808	78,5	27534	91,3
Cereales de grano	643	18	1811	6
Otros	127	3,5	825	2,7

Evolución Superficie agrícola utilizada (SAU)

Entre 1982 y 2020 aumenta la SAU (+43%). Descienden las tierras labradas (-17%), se consolidan los pastos (>88% sup. SAU en 2020) y cae casi a la mitad el número de explotaciones (-47,7%).

ESPACIOS FORESTALES

- Alto valor ambiental y paisajístico.
- Especies arbóreas destacables; abeto (*Abies alba*) pino rojo (*Pinus sylvestris*) y el pino negro (*Pinus uncinata*)
- Regulan los procesos ecológicos y generan una biomasa forestal utilizable en proyectos innovadores como BIO4RES.
- Alta superficie de propiedad privada (39,7%), provocando inconvenientes para su gestión.

88% de la comarca está cubierta por espacio forestal

Solo el 26% de espacio forestal de la comarca está protegido

Observatorio Forestal Cerdanya 2024

PROTECCIÓN Y GESTIÓN AMBIENTAL

ORGANISMOS Y NORMATIVA

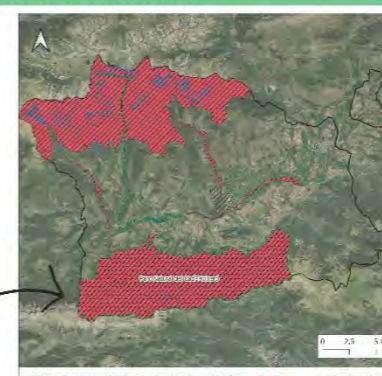

Marco normativo multinivel y territorial que evoluciona desde los noventa: biodiversidad, evaluación ambiental y clima.

Alta diversidad de figuras de protección ambiental. Alta riqueza ecológica y paisajística.

El Parque Natural del Cadí-Moixeró constituye el principal núcleo de protección.

ESPACIOS PROTEGIDOS

Turisme i reptes territorials:

La gestió de l'activitat turística en una comarca de muntanya: La Cerdanya

Projecte troncal del Màster en estudis territorials i planejament. Curs 2025-2026.

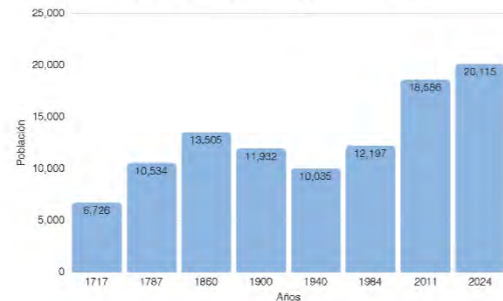

La población ceretana y la planificación y gestión turística

Fabián Alvarado, Oriol Burns, Alejandro García y Aimara García
 Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona

Evolución de la población

Fuente: Elaboración propia a partir de datos de Idescat (2025)

Distribución de la población

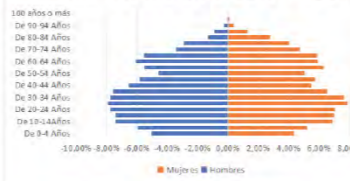

Fuente: Elaboración propia a partir de datos de Idescat (2025)

Baja Natalidad

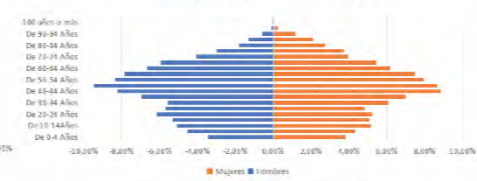
Mayor esperanza de vida

Pirámide de población 1991

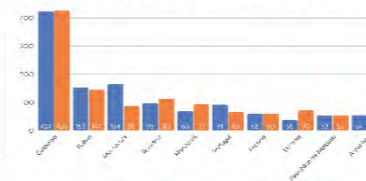
Fuente: Elaboración propia a partir de datos de Idescat (2025)

Pirámide de población 2022

Fuente: Elaboración propia a partir de datos de Idescat (2025)

Población extranjera 2024

Fuente: Elaboración propia a partir de datos de Idescat (2025)

INSTRUMENTOS DE PLANIFICACIÓN Y GESTIÓN TURÍSTICA

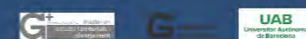
AUTONÓMICOS		COMARCALES		MUNICIPALES	
Carácter legal o reglamentario	Planes y estrategias	Patronato Comarcal de Turismo de la Cerdanya	Plan de acción sectorial de turismo (PAS-CERDANYA)	Enfocados en la promoción turística	Para la limitación de las actividades turísticas
-Ley 13/2002, de turismo de Catalunya	-Plan de turismo de Catalunya 2002	-Reglamento del Patronato Comarcal de Turismo de la Cerdanya, 1986-2024	-Reglamento de gobernanza participativa de turismo, 2021	-Reglamento del órgano de participación "Fomento de Turismo de Alp-La Molina-Masella, 2008	-Ordenanzas reguladoras de las viviendas de uso turístico de Isòvol (2020), y Das, Prats y Bellver (2022)
-Decreto-ley 3/2023, de medidas urgentes sobre viviendas de uso turístico.	-Plan Estratégico de Turismo de Catalunya 2018-2022		-Plan de turismo corporativo, 2023		
	-Estrategia "Catalunya, mejor turismo" 2025				

ACTORES EN LA GESTIÓN DEL TURISMO

Administración pública	Sector privado	Tercer sector
<ul style="list-style-type: none"> Generalitat de Catalunya Diputació de Girona i Lleida Consell Comarcal IDAPA Ayuntamientos 	<ul style="list-style-type: none"> Transporte privado Agencias de viajes, guías y operadores turísticos Empresas destinadas al turismo activo Empresas de hostelería y restauración 	<ul style="list-style-type: none"> Ciudadanía Entidades para la protección del medioambiente y otras Centros de estudios y investigación Asociaciones cívicas

Turisme i reptes territorials:

La gestió de l'activitat turística en una comarca de muntanya: La Cerdanya
 Projecte troncal del Màster en estudis territorials i planejament, Curs 2025-2026.

LA CERDANYA: ¿ALGO MÁS QUE TURISMO?

Arribas, Aren; Espún, Guillem; Kornilova, Uliana; Martínez, Ricardo
 Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona

Actividad económica de la Cerdanya

Mercado laboral

Gran peso del sector turístico. Comarca muy activa laboralmente pero con retos propios

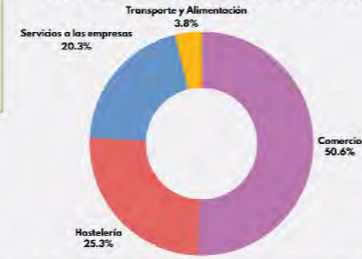
Destaca la **estacionalidad laboral** en los meses asociados a las temporadas turísticas de verano e invierno

Porcentaje de contratos laborales por sectores en la Cerdanya

Fuente: Elaboración propia a partir de datos del SEPE

Porcentaje de actividades del sector Servicios de la Cerdanya por facturación anual

Fuente: Elaboración propia a partir de datos de la Diputación de Girona

Tejido empresarial

Microempresas y empresas pequeñas de carácter local enfocadas al sector servicios (más del 50%)

Sector de la construcción vinculado a las segundas residencias

Sector agrario e industrial con peso residual

Mayor porcentaje de estudios superiores que la media de Catalunya
 Puigcerdà (25%) único municipio con una media inferior a la catalana

Fenómeno migración ciudad-campo de población de clase alta en los pequeños pueblos ceretanos

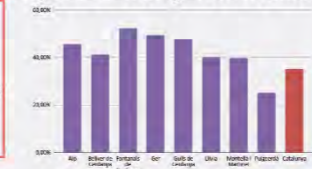
Índice de Gini de la Cerdanya y sus municipios (2023)

Fuente: Elaboración propia a partir de datos del INE

Renta media superior a la catalana
 Puigcerdà concentra las rentas más bajas
 Gran desigualdad según índice de Gini, 34,2 en la Cerdanya, 29 en Catalunya

Estudios Superiores postobligatorios en población mayor de 15 años

Fuente: Elaboración propia a partir de datos del INE

Poca oferta de estudios superiores
 2 Institutos Públicos
 1 con oferta de grados medios

Actividad turística en temporada de verano

Fuente: Ajuntament de Puigcerdà

Ayuntamientos

Oferta de fiestas, ferias y eventos culturales
 Actividades deportivas al aire libre
 Gran red de senderos locales

Fuente: BIKE. La revista de la bici de montaña

Espacios naturales

Oferta en deportes de montaña y de aventura
 Ornitología y senderos temáticos
 Extensa red de caminos marcados

Fuente: HG Hoteles

Fuente: Le Club Golf

Fuente: Elaboración propia a partir de datos del IGN, ICGC y el Parque Natural del Cadí-Moixeró

Estaciones de esquí

Oferta en deportes, gastronomía y ocio cultural

Desestacionalizar y diversificar oferta
 Adaptación al cambio climático

Actividades de deporte elitistas

Campo de golf, hípica y aeródromo

Turisme i reptes territorials:

La gestió de l'activitat turística en una comarca de muntanya: La Cerdanya
 Projecte troncal del Màster en estudis territorials i planejament. Curs 2025-2026.

Servicios y equipamientos

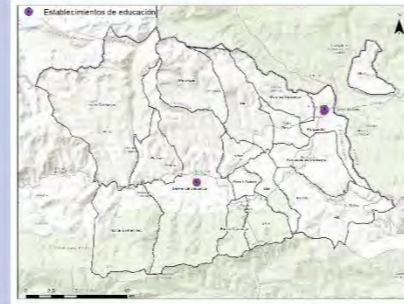
Educación

Centralización: Secundaria en Bellver y Puigcerdá; Formación profesional solo en Puigcerdá.

Inequidad: Mayor dependencia al transporte y menor acceso territorial.

Fragilidad: Dificultad para atraer familias y riesgo para la contuinidad del sistema

Educación Secundaria Obligatoria y Bachiller

Servicios turísticos

Impacto de las viviendas de uso turístico en la estructura del alojamiento

Estructura plazas turísticas según tipos

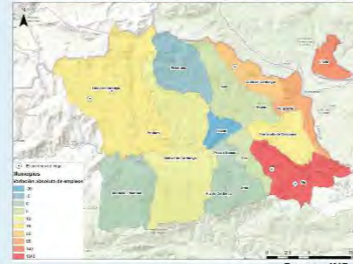

Actividades económicas de invierno

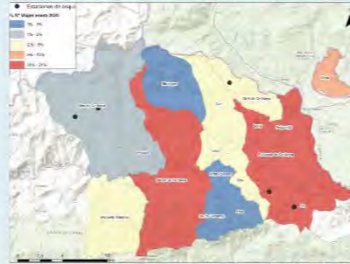
Problemáticas territoriales

- Concentración espacial de los beneficios
- Estacionalidad de la ocupación
- Concentración territorial de empleo

Variación de la ocupación laboral

Concentración de los visitantes

Evolución de viviendas turísticas

Estancamiento de las VUT desde la regulación DL 3/2023

Estaciones de ski

- ESQUÍ DE FONTS
- ESQUÍ ALPINO

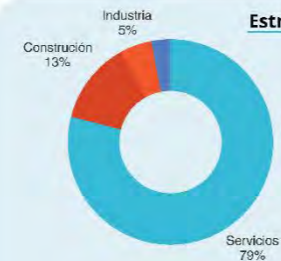

Tiempo de trayectos desde Barcelona

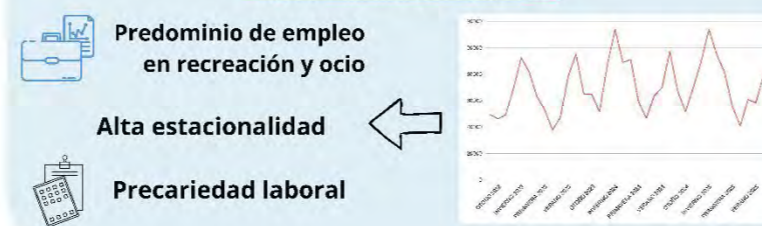
La proximidad geográfica y cultura del esquí són clave para las actividades de invierno en la Cerdanya

Estructura ocupacional

Predominio sector servicios
Sector de construcción moderado
Industria y ganadería residuales

Flujo de visitantes por temporada

Otros recursos culturales, para la diversificación económica y nuevos servicios turísticos

Blai Anguita - Lía Barab - Alejandro Valencia
 Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona

MOVILIDAD

Dos factores clave: Una importante estacionalidad y elevada motorización
 7,6% población ha declinado ofertas de trabajo por motivos de movilidad

MOVILIDAD INTERNA

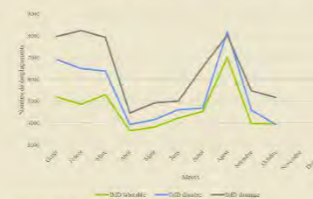
Doble polaridad. Ciudades con las relaciones de más demanda, en especial la capital de comarca

• Puigcerdà • Bellver de Cerdanya

Alp y la relación entre Puigcerdà y Llívia presentan flujos destacables

ESTACIONALIDAD

Intensidad media diaria del punto de aforo de Urús permite confirmar la fuerte estacionalidad de la movilidad ceratana

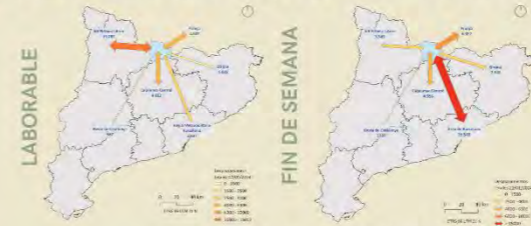

Generalitat de Catalunya, 2023

- Los domingos día con mayor número de desplazamientos
- Gran oscilación coincidiendo con la temporada de esquí
- Mayor regularidad e intensidad en agosto debido a las vacaciones

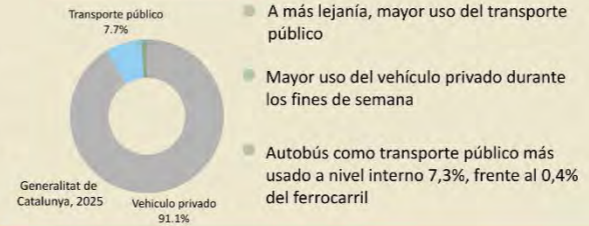
MOVILIDAD EXTERNA

- Crecimientos del 500% entre los días laborables y los fines de semana con el área de Barcelona
- Predominio de desplazamientos con Alt Pirineu i Aran días laborables
- Flujos importantes y estables con Francia y la Catalunya Central

Ministerio del Transporte y Movilidad Sostenible, 2024

CUOTA MODAL

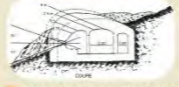
Generalitat de Catalunya, 2025

- A más lejanía, mayor uso del transporte público
- Mayor uso del vehículo privado durante los fines de semana
- Autobús como transporte público más usado a nivel interno 7,3%, frente al 0,4% del ferrocarril

PATRIMONIO TANGIBLE

Amplia existencia patrimonial en cantidad y diversidad

- Edificios religiosos
- Patrimonio arqueológico
- Núcleos urbanos
- Patrimonio agrario
- Memoria democrática
- Arquitectura eclecticista

Amplia presencia de patrimonio religioso de estilo románico, integrado en núcleos urbanos

Iglesia de Santa María de Talló

Generalitat de Catalunya, 2025

Patrimonio con vinculación a usos comunitarios y tradiciones locales

PROBLEMÁTICAS

- Falta de visión conjunta de las tipologías patrimoniales y entre los municipios.
- Falta de recursos técnicos y económicos, generando precario mantenimiento.

GRANDES RETOS

- Desconexión entre **macrofestivales** y el patrimonio intangible de la comarca.
- Posible pérdida del patrimonio intangible y contexto cultural resultado de la **población flotante**
- Desvanecimiento del patrimonio oral delante de la **cultura global** y el **envejecimiento**

PATRIMONIO INTANGIBLE

La Cerdanya presenta una rica diversidad. Como los Ballets de Talló, las fiestas mayores, los macrofestivales, fiestas locales y la leyenda del Kerresetcaps

Elevada interrelación y vinculación con el patrimonio tangible y la gastronomía, excepto en los macrofestivales

+ 20.000 asistentes en macrofestivales como el OccidentFest

GASTRONOMÍA Y PRODUCTOS

Amplia existencia de productos locales

- Embutidos
- Quesos
- Peras

Existencia de preparaciones tradicionales reconocidas

- Trinxat
- Pato con nabos
- Arroz de montaña

PROBLEMÁTICAS

- Gastronomía local desplazada, debido al turismo de masa y globalización.
- Cultivo de productos locales en declive.

Turisme i reptes territorials:
 La gestió de l'activitat turística en una comarca de muntanya: La Cerdanya
 Projecte troncal del Màster en estudis territorials i planejament. Curs 2025-2026.

PROYECTOS TERRITORIALES EN LA Cerdanya

Kabusacki, Manuel; Le-Bert, Alejandra; Pi, Llorenç; Sanchis, Marc
Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona

**GOBERNANZA Y COHESIÓN:
MÁS COMPETENCIAS SUPRAMUNICIPALES
Y COOPERACIÓN TRANSFRONTERIZA**

1. FORTALECER EL CONSELL COMARCAL

- **Objetivo:** Reforzar el Consell Comarcal para garantizar políticas cohesionadas
- **Actuación:** Dotar a esta administración de los recursos y competencias necesarias para ganar eficiencia y calidad técnica
- **Implementación:** Despliegamiento en 24 meses a través de convenios de colaboración y aportaciones municipales

2. ESTABLECER UN ORGANISMO DE COOPERACIÓN TRANSFRONTERIZA

- **Objetivo:** Unificar mecanismos de cooperación en un solo espacio
- **Actuación:** Crear la Oficina Territorial Pirenaica para coordinar la gobernanza transfronteriza de la Catalunya, Francia y Andorra
- **Recursos:** Fondos INTERREG (1M€), puesta en marcha el 2028 con sistema de seguimiento basado en el impacto territorial

3. REVISAR EL PLAN TERRITORIAL DEL ALT PIRINEU Y ARAN

- **Objetivo:** Actualizar la ordenación territorial del Alt Pirineu y Aran (2029 - 2049)
- **Actuación:** Revisar los tres sistemas (asentamientos, espacios abiertos e infraestructuras) y la creación del nuevo Consell Territorial para la gobernanza y seguimiento
- **Recursos:** 750.000€ y un horizonte de 4 años de redacción

**GESTIÓN Y REVISIÓN:
UN PLANTEAMIENTO
PARA UN DESARROLLO
SOSTENIBLE**

4. PROYECTO INTEGRAL DEL PAISAJE DE LA CERDANYA

- **Objetivo:** Protección transfronteriza del paisaje de la Cerdanya
- **7 estrategias:** Infraestructuras, núcleos históricos, patrimonio, mosaico agrario, itinerarios de paisaje, corredores verdes y módulo transfronterizo
- **Recursos:** Presupuesto inicial de 920.000€ y fondos europeos, coordinado con el Observatori del Paisatge de Catalunya

**CALIDAD PAISAJÍSTICA:
INTEGRACIÓN Y EJECUCIÓN
DE PLANES EXISTENTES**

URBANISMO Y POLITICAS URBANAS

Grupo 2: Carlo Del Favero, Alba Garcia Tombas, Christian Ninotta y Gerard Villares Robleda
 Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona

VIVIENDA	<p>1 Creación de una cooperativa de grupos de edad específicos en Puigcerdà.</p> <p>OBJETIVOS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ampliar el parque público de vivienda digna y asequible • Movilizar solares públicos • Favorecer el arraigo de las personas en la Cerdanya <p>ACTUACIONES</p> <p>Fase 1: Definición del proyecto → Fase 2: Adjudicación del suelo y constitución de la cooperativa → Fase 3: Materialización de el proyecto → Fase 3: Convivencia</p> <p>CRITERIO</p> <p>Asegurar el derecho a la vivienda digna, asequible y permanente a la comarca.</p> <p>RECURSOS</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2.700.000 € • Acompañamiento jurídico, económico, social • Ejecución de la obra • Trámites y licencias <p>ACTORES</p> <p>Grupo impulsor: GARBAT, Entidades de acompañamiento, Ayuntamiento de Puigcerdà, Entidades colaboradoras</p> <p>Elaboración: 4 años y 2 meses</p>
PLANIFICACIÓN URBANÍSTICA	<p>2 Revisar y actualizar del POUPM de la Cerdanya, con inclusión de Puigcerdà, Bellver, y Llivia.</p> <p>OBJETIVOS</p> <p>Revisar y actualizar el POUPM de Cerdanya. Garantizar una planificación urbanística que integre a todo el territorio.</p> <p>CRITERIO</p> <p>Garantizar un planeamiento urbanístico comarcal común, actualizado y estable que mejore la coordinación entre municipios.</p> <p>ACTUACIONES</p> <p>Fase 1: Creación equipo técnico, Estudio territorial preliminar Fase 2: Creación mesas territoriales de trabajo como participación ciudadana Fase 3: Redacción del POUPM Fase 4: Aprobación POUPM (vigencia 12 años), Evaluación final y seguimiento</p> <p>RECURSOS</p> <p>850.000 €</p> <p>Técnicos, Participación, Redacción</p> <p>Elaboración en 4 años</p> <p>ACTORES</p> <p>CONSELL COMARCAL DE LA CERDANYA, Municipios de Cerdanya, Entidades locales..., Técnicos y expertos</p>
REHABILITACIÓN DE BARRIOS	<p>3 Creación de una oficina técnica comarcal que impulse proyectos para el Plan de Barrios.</p> <p>OBJETIVOS</p> <p>Elaboración de proyectos de rehabilitación y modernización de espacios públicos e inmuebles deteriorados. Revitalizar y mejorar las condiciones de habitabilidad de las residencias en condiciones de infravivienda.</p> <p>CRITERIOS</p> <p>Asegurar el acceso equitativo de los espacios públicos. Mejorar las condiciones de la vivienda y del patrimonio arquitectónico.</p> <p>RECURSOS</p> <p>Profesionales y técnicos, Espacio físico, Herramientas técnicas, 600.000 € (4 años)</p> <p>ACTORES</p> <p>CONSELL COMARCAL DE LA CERDANYA, Agència de l'Habitatge de Catalunya, Municipios de Cerdanya, Técnicos y expertos</p> <p>ACTUACIONES</p> <p>Tramitación y aprobación del CC, Búsqueda de profesionales, Creación de oficina técnica, Elaboración de proyectos, Ejecución de proyectos</p>
URBANIZACIONES	<p>4 Elaboración de un Plan Director Urbanístico de Suelos de Urbanizaciones de Baja Densidad</p> <p>OBJETIVOS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Racionalizar y contener la expansión de los suelos urbanizables existentes. • Fomentar la diversificación funcional en las urbanizaciones de baja densidad. <p>CRITERIO</p> <p>Promover un modelo territorial compacto que evite una mayor expansión urbana y priorice el desarrollo dentro de los centros urbanos existentes.</p> <p>LÍNEA DE ACTUACIONES</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cocreación de una mesa de concertación interadministrativa • Análisis y revisión de la clasificación del suelo urbanizable existente • Control del cumplimiento de los criterios para la reclassificación de suelo no urbanizable • Diversificación de usos del suelo en urbanizaciones de baja densidad • Diseño y ejecución del programa de participación ciudadana <p>RECURSOS</p> <ul style="list-style-type: none"> • 390.000 € durante 2 años • 10.000 € / año hasta 2039 • Personal técnico para la elaboración del plan • Empresa externa para apoyar el proceso <p>ACTORES</p> <p>CONSELL COMARCAL DE LA CERDANYA, Generalitat de Catalunya, Municipios de Cerdanya, Personal técnico, Empresa externa</p>

HACIA UN MODELO COMARCAL DE MOVILIDAD SOSTENIBLE, COLECTIVA, PÚBLICA Y ACTIVA

Idao García, Ingrid Gené, Pau Nicolás, Ignacio Martínez
DEPARTAMENT DE GEOGRAFIA, UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Turisme i reptes territorials:

La gestió de l'activitat turística en una comarca de muntanya: La Cerdanya
Projecte troncal del Màster en estudis territorials i planejament. Curs 2025-2026.

PROYECTOS PARA EL SISTEMA DE ESPACIOS ABIERTOS Y GESTIÓN AMBIENTAL DE LA CERDANYA

Amat, Joana; Bravo, Tomás; Pérez, Hugo; Pérez, Aldo.
Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona

CRITERIOS

- Diversificar el sistema agropecuario de la comarca
- Mejorar la gestión forestal
- Garantizar una gestión integrada del agua y los espacios fluviales
- Impulsar una planificación territorial integral

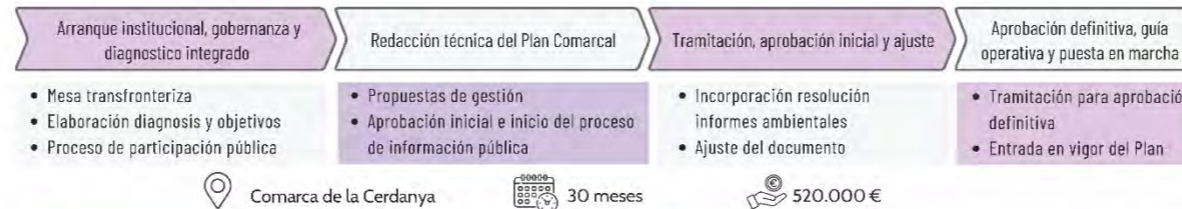
PROPUESTAS

1. **Planificación agroforestal:** Planificar la gestión y protección de los espacios agrícolas y forestales en su ámbito transfronterizo
2. **Protección y conectividad:** Proteger y reforzar la conectividad de los espacios abiertos a partir de corredores ecológicos y sistemas fluviales.
3. **Instrumentos:** Desarrollar y articular un sistema de instrumentos de planificación y gestión ambiental a escala comarcal y transfronteriza

PROYECTOS

4.1 PLAN COMARCAL DE GESTIÓN INTEGRADA DE LOS ESPACIOS ABIERTOS

→ Establecer un marco operativo para la gestión integrada y coherente de los espacios abiertos de la comarca, en un contexto transfronterizo.

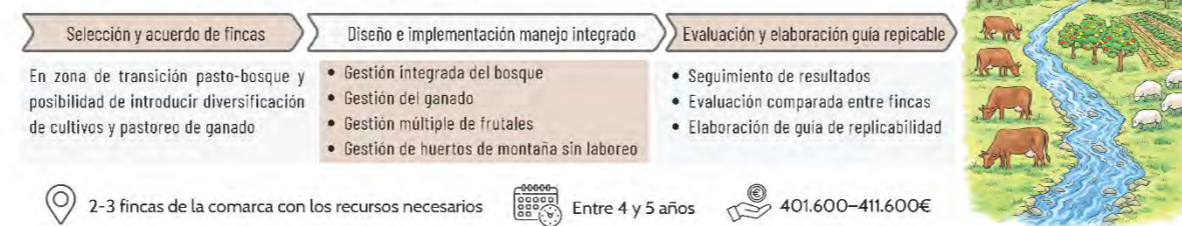
4.2 PROGRAMA DE RECUPERACIÓN Y PUESTA EN VALOR DEL MOSAICO AGROFORESTAL Y ESPACIOS COMUNALES

→ Recuperar el paisaje agroforestal mediante una gestión integrada que reduzca el riesgo de incendios y refuerce la resiliencia territorial.

4.3 PROYECTO PILOTO DE APROVECHAMIENTO AGROSILVOPASTORIL

→ Aplicabilidad de la gestión agrosilvopastoril con integración de usos forestales, agrícolas y ganaderos en las explotaciones de la comarca.

Turisme i reptes territorials:

La gestió de l'activitat turística en una comarca de muntanya: La Cerdanya

Projecte troncal del Màster en estudis territorials i planejament. Curs 2025-2026.

Del monocultivo turístico a la diversificación económica

Fabián Alvarado, Oriol Burns, Alejandro García y Aimara García
 Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona

Proyecto 1 Plan General de Gestión Destino

Complemento del PAS
- Cerdanya

Impulso para un desarrollo territorial sostenible

Mejoras en turismo y bienestar social

Diversificación de la economía

Protección ambiental del territorio

Actuaciones

Diagnóstico de usos y movilidad turística
Conocer los usos del territorio y por quien es utilizado

Recomendaciones para un desarrollo sostenible
Siguiendo criterios de desarrollo sostenible

Sello "Bienestar Laboral Cerdanya"
Referente en condiciones laborales
Creación página web de reservas y compra

Colaborar y coordinar planes y proyectos:

Agentes implicados

- ↳ Consell Comarcal Cerdanya
- ↳ Gobiernos municipales
- ↳ Generalitat de Catalunya
- ↳ Agent d'Ocupació i Desenvolupament Local

Financiación

Pública

500.000€

Temporalidad

- 1r año:** elaboración del Plan General de Destino
- 2ndo - 3r año:** elaboración y ejecución de acciones
- 4to:** evaluación y modificación de actuaciones

Proyecto 2 Organismo de gestión turística

Planificar el turismo de la Cerdanya

Evitar la saturación turística del territorio

Capacidad de observar, ejecutar y evaluar

Consejo público-comunitario

- ↳ Representación institucional
- ↳ Representación empresarial
- ↳ Representación ciudadana

Financiación mixta

500.000€

- 1r año:** crear el organismo y elaborar un informe anual
- 2ndo año:** evaluación del trabajo efectuado
- 3r - 5to año:** informes del progreso y revisión del consejo

Turisme i reptes territorials:

La gestió de l'activitat turística en una comarca de muntanya: La Cerdanya
 Projecte troncal del Màster en estudis territorials i planejament. Curs 2025-2026.

DIVERSIFICAR LA ECONOMÍA CERETANA

Arribas, Aren; Espún, Guillem; Kornilova, Uliana; Martínez, Ricardo
Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona

Criterios:

Recuperar la actividad agrícola y ganadera en la comarca para crear autosuficiencia y asegurar un mosaico agroforestal equilibrado

Fomentar la **soberanía alimentaria**, la diversificación y el valor agregado para las personas habitantes y entidades comunitarias a través de una **red de comercio local**

Aumentar el peso de la industria y artesanía en la comarca **aprovechando el tejido empresarial y cooperativo existente** y las nuevas oportunidades asociadas a la digitalización

Mejorar los **servicios públicos** existentes para asegurar el **rejuvenecimiento de la población**, el equilibrio territorial y su sostenibilidad medioambiental

Diversificar la economía ceretana para disminuir la dependencia del turismo a través de la mejora de servicios públicos y la promoción de otros sectores productivos

Propuestas y proyectos:

Mejora de infraestructuras públicas

1. Organismo de coordinación de Cuerpos de Prevención y Atención de Emergencias

Especializado en bomberos y agentes forestales para prevenir y actuar en emergencias específicas

2. Mercado comarcal en Puigcerdà

Espacio físico de referencia comarcal para promover la venta de productos locales y crear una red entre productores, vendedores y compradores recurrentes

3. Centro de Educación Superior Transfronterizo de la Cerdanya

Centro de estudios superiores transfronterizo relacionado al sector primario

- Prevenir el éxodo de población joven
- Potenciar otros sectores económicos

Investigación del territorio y el contexto transfronterizo

- Contexto rural y de alta montaña
- Retos del cambio climático

Genera → Conocimiento científico y técnico

Acceso a la educación superior

Ayuda a los sectores agrario e industrial

4. Instituto de Desarrollo Económico de la Cerdanya (IDEC)

Antena del Instituto para el Desarrollo y la Promoción del Alto Pirineo y Aran (IDAPA) en la Cerdanya enfocada a:

- Desarrollar programas, estrategias y conocimiento sobre la comarca

Oficina itinerante de Desarrollo Local y Ayuda al Sector Agrario.

- Asesoramiento burocrático y gestión de ayudas
- Impulso a creación de cooperativas y productoras

Turisme i reptes territorials:

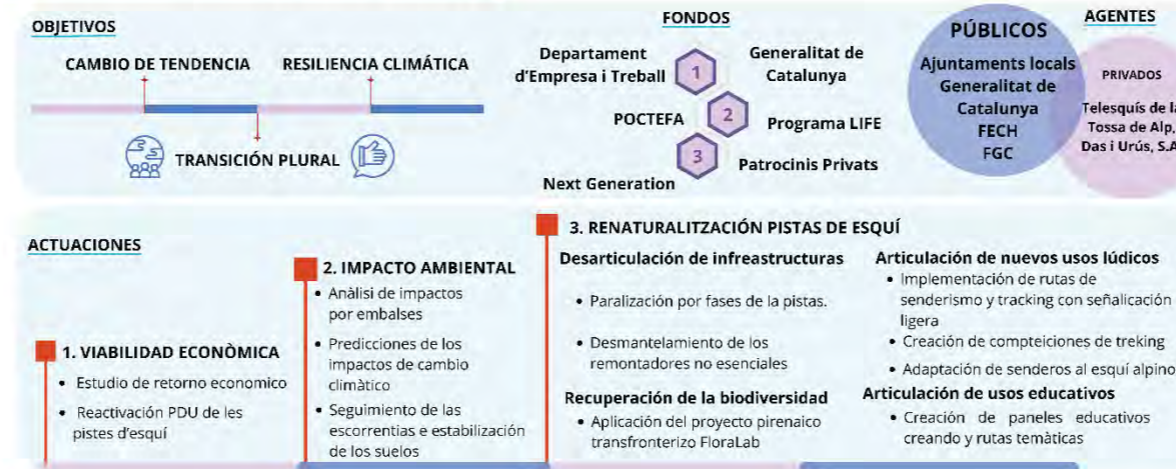
La gestió de l'activitat turística en una comarca de muntanya: La Cerdanya
Projecte troncal del Màster en estudis territorials i planejament. Curs 2025-2026.

Equipamentos turísticos de invierno

01 Estrategia comarcal de reconversión del alojamiento turístico

02 Renaturalizar las pistas de esquí

03 Crear la marca unificada: 'Cerdanya Nórdica'

Otros recursos culturales, para la diversificación económica y nuevos servicios turísticos

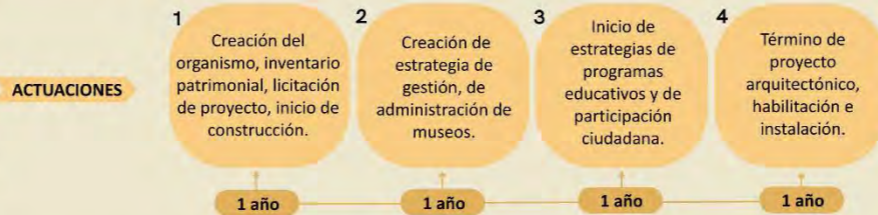
Blai Anguita - Lía Barab - Alejandro Valencia
Departament de Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona

1 PROYECTO Organismo transfronterizo de gestión y preservación del patrimonio

En Llívia, con despliegue en alta y baja Cerdanya.

OBJETIVO Conseguir una valoración y gestión coordinada del patrimonio. Combatiendo su deterioro, para la diversificación turística, mediante iniciativas innovadoras y nuevos itinerarios.

AGENTES Generalitat de Catalunya, Gobierno Francés, POCTEFA, Consell Comarcal, municipios, representantes de universidades, IDAPA y organizaciones civiles.

€ 3.450.000 €

2 PROYECTO Plan de conservación del patrimonio intangible e impulso del sector cultural

3 PROYECTO Plan de impulso y promoción de producción alimentaria comarcal

4 PROYECTO Cooperativa de producción y distribución agrícola

